PORO TONGO USAQE

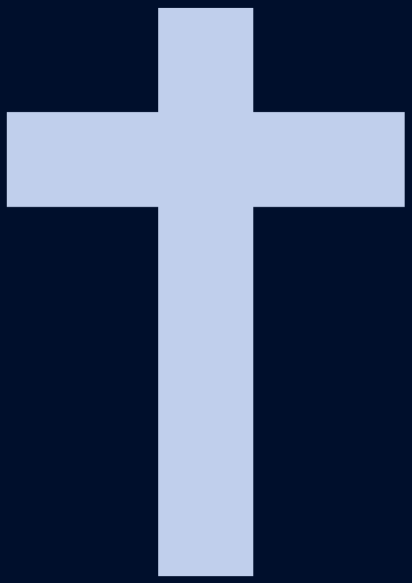

The New Testament in the Guhu-Samane Language of Papua New Guinea

PORO TONGO USAQE

The New Testament in the Guhu-Samane Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Guhu-Samane long Niugini

Copyright © 1975 Bible Society of Papua New Guinea

Language: Guhu-Samane

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 5 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
1e8f2c8a-2e91-5f7a-8d28-7e63415f9012

Contents

FRT 1
Matteo 3
Mareko 65
Ruka 102
Dzohane 166
Aposoro 210
Roma 267
1 Koritti 292
2 Koritti 318
Garata 334
Epeso 343
Piripi 351
Korose 357
1 Ttesaronike 363
2 Ttesaronike 369
1 Timotteo 372
2 Timotteo 380
Ttitto 385
Piremo 388
Heboro 390
Dzakopo 409
1 Peetoro 416
2 Peetoro 423
1 Dzohane 428
2 Dzohane 435
3 Dzohane 436
Dzute 437
Paanaiteta 439

PORO TONGO USAQE

The New Testament in the Guhu-Samane language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Guhu-Samane long Niugini

Poro Tongo Usaqe
The New Testament in the Guhu-Samane language of Papua New Guinea
[ghs]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1975, Bible Society of Papua New Guinea

Print publication, 1975 by The Bible Society of Papua New Guinea

Web version
2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

http://pngscriptures.org

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait
Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long *http://tokplesbaibel.org.* Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.
Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**
Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long *http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode.*
Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

SINABIDZAHO TTARI

Dzapa Mee[tab]Dzapa Hotega[tab]Gee

MATTEOHO ISERE QIDZA

Rebi Matteo qeeteta
Attiokhia, Siria kaqa
Tii 70
Dzuta Abi samane
Dzerusaremu ma
Dzutea ma Haba Qesa

DZESUHO UIMANE NEIMANE MA EEBOBOHO TTARI
(Ruk 3:23-28)

1 Dzoobe Qesamane Name:

Dzesu Kiristui Abarahamu ma Tabitiho sooro ma sainata biranatetaho ttari erani.

2 Oi Abarahamui Isakaho mai ma Isakaho khatai Dzakopo.

Qate Dzakopoho khametoi apene bahe Dzuta ma nomamane noho (nokoi tupu 12 naateta).

3 Ma Dzutai Ttamarake naatemi nopoho khameto biranateta oi Pare ma Dzara. Qate Pareho khata noi Esiromu ma Esiromuho khataio Aramu.

4 Ma Aramuho khatai Aminatabi ma noho khataio Nasoni.

5 Qate Nasoniho khata Saromo ma noi Rakhabike naatemi nopoho khata Boasi biranateta. Qate Boasi noi Ruttike naatemi Obetti biranateta. Biranateqi noi ata naatemi Dzese biranateta.

6 Biranatemi nomaeho khata Tabiti biranateqi Dzuta abiho qiba naateta.

Oonita Tabiti noi Uriaho ata tarumi aimata dzapa noho Battaseba ma nopoho khata Soromo noi biranateta.

7 Qate Soromoho khata Rehoboamu ma Rehoboamuho khata Abidza ma noho khata Asa biranateta.

8 Qate Asaio ata maatemi Dzehosapati biranateta ma Dzehosapatiho khata Dzoramu biranatemi noho khata Adzaria.

9 Qate Adzariaho khata Dzottamu ma Dzottamuho khata Ahadzi ma noho khata Hedzekia.

10 Oonita Hedzekiaho khata Manase biranatemi noho Khata too abi Amosi oni qate noho khatai Dzosia.

11 Ma Dzosiaho khameto Dzekhonia ma nomamane biranateta oi Isirae abiho tupu Dzuta nokoi oho bodzata Babironia habaho sutasuta abi naate tuumata.

12 Oke eetemi Dzekhoniaho khata Sarattie oqata biranateta qate Sarattieho khata Dzarubabei biranateta noio abi qiba teei oni.

13 Qate khata noho Abiuta biranateta ma Abiutaho khata Eriakimu biranateta ma noho ttidzata Adzaro biranateta.

14 Qate Adzaroho khata Sattoko biranatemi nomaeho khata Akhimi biranatemi noho ttidzata Eriutti biranateta.

15 Qate Eriuttiho khata Ereadza oni qate noho khata Mattani ma Mattaniho khata Dzakopo Dzosepeho mai.

16 Oi Dzosepe ape bahe Marake naateta. Oonita Mariaho ttidzata Dzesu, noho totaqike paha Kiristuiqi hiirorai noi biranateta.

17 Oonita mooro, Abarahamuho soro ma saina biranate peitemi Tabitiho bodza naatemi oho soro ma saina 14 naateta. Qate Tabitiho neta biidza ma suuna biranate peitemi oi Babironiaho sutasuta bodza naateta oho soro ma saina paha 14 naateta. Ma ooqata biidza ma suuna ipibire biranatemi Kiristu biranateta oho soro ma saina oho qesa 14 naateta.

DZOSEPEHO ATA POBI MARIA QURA EETEMI OHO MEE DZESU (Ruk 2:1-7)

18 Oonita Dzesu Kiristui ikanomake eete biranateta oho isere erani. Oi pai nohoho dzapa Maria, noi Dzosepeho ata pobi oomi Qaheuba Sumasai noke dzasusu eetemi noi qura eeteta.

19 Qura eetemi apu pobi noho Dzosepei oke moomi nota bame eeteta. Oonihe noi hasu ma keba abi oonita noi te noho qomaqoma hibaranihe seiqake oho gee teeke saridze Mariake qaatareiqi qupadzomata.

20 Oke qupadzohiqi, idze! noi nese qooroqi moomi Ohonga Sooparaho angero noho torota biranateqi hiireta, Tabitiho eema ma khata Dzosepe, nii nookare. Maria ata pobi niimeke aimareiqi eto atti eetaino. Oi noke dzasusu eeteta oi abi bahe Qaheuba Sumasa.

21 Oonita noi khata dzoomamake abi minaraho kahosa qagaumaquho baura qidza oi khataho irata peitakoi oho qubake nii noho dzapake Dzesuiqi hiibaridzoni — oho khoobai hee, Ohonga ingona mai ooniqi hiirorai.

22-23 Oonita tete oonomata biranatetaho khooba erani. Ohonga Sooparai too abiho qetaqetata hee, Nookao, qeseba atapa teei qura eeteqi khata dzoomani noho dzapake hee, Emanuere hiibakoi. Oonihe dzapa oho khoobai hee, Ohongai abi napama oorai ooiqi hiiroraita oho qetaqetai ooqata meenoma naateta.

24 Oonita Dzosepe nese parara eeteqi te bai hiibaranihe Soopara hiiretaho isakita ata pobi nomeke aimata.

25 Aimaqi te noke dzaga kotoro meeraranihe kebanoke Maria khata oke dzoomami Dzosepe noho dzapake Dzesuiqi hiireta.

2

ABI MIMI KHARATA BAAQI DZESU KHATA QONOQONO MOITETA

1 Oonita Herotei ttokaho soopara qaata bodzata Dzesu khata biranateta. Oi Maria ma Dzosepe Garirea haba qaateqi Dzutea habata tuumaqi nagapa khooba Betterehemuta oomi Dzesu Khatai biranateta.

Biranatemi idze, ete peitoraiho haba neta kaaba ma basara abi nokanokanoma qesai nagapa nokome qaateqi nagapa qiba Dzerusaremuta baaqi erake hiireta,

2 Maga, nana moomi Dzuta abiho totaqita taama teei paana naate hee, Dzuta abiho abi qiba minanipamu biranate ooraiqi hiirorai. Oonita nanai noho torota pomai kootoroqa hasama gegema hiibareiqi baabe. Noio kaqa?

3 Oke noko hiiremi Herotema Dzerusaremu abi mimi gama nookaqi roqobeteta.

4 Oho quba Herotei Dzuta abiho dzube abi ma qetaqeta abi mimike ao ttuttuiteqi nokoke qasa hiireta, Nikeho sinabidzai hee, Kiristui biranatakoiqi hiireta oi ikata oorai?

5 Hiimi nokoi hee, Noi Dzutea habaho nagapa Betterehemuta biranatakoiqi hiirorai.

6 Oi teeho quba bahe Ohongaho too abi Mika noi geeta qeeteta oi hee, Qate Dzutea habaho nagapa Betterehemu niiho neta abi teei biranateqa Isirae Abi tupu nahoke soopara eetorakoita Dzuta abi mimiho neseta nagapa Betterehemu niiho dzapa pobi peitakoiqi hiirorai oiqi nokoi Heroteke pobi hiireta.

7 Hiiremi Herotei kaaba ma basara abike qaheburoqi korabete qasa hiireta, Maqa taama nohoi bodza apenipamuta biranatemi nike moota? Hiimi nokoi oho bodza paanaiteta.

8 Paanaitemi Herotei nokoke Betterehemuta dzoobireqi hiireta, Oionita
nike ota tuumaqa khata oho qirike eetare. Qiri eete saridze khooba nohoke
gama moo nooka soubireqa baa noho isereke naho torota mootomake ana
paha namae tuuma noho torota pomai kootobare.
9 Hiiremi nokoi abi qiba oho noo nookaqi tuumata. Tuusuhimi taama
nokoi bosata ete peitoraiho habata moota oi paha nokoho quba paana
naateqi khata oota tekake paanaite mumure naate qoorota.
10 Oonita noko paha taama oke mooqi qaki ma naki minake eeteta.
11 Nokoi naga ota peiteqi moomi khata noi pai nome Mariama oomi
nokoi pomai kotoroqi noho hasa hiireta. Hiireqi nokoi quba bagenoma
ttuma minanomake asi nokometa sisibeteqi noke dzou eeteta oi goori ma
ura moromoronoma oke parakiseni hiirorai ma paha maraseni bagenoma
dzapa noho miro oke gama noke moiteta.
12 Oonihe Ohongai bakuta nokoke Heroteho qaga hiiremi nokoi te
Heroteho torota isere mootareiqi tuumaranihe tete mainata tuumaqi na-
gapa nokometa biranateta.

DZOSEPEI MARIA MA KHATAKE DZEIMA AIGITTA HABATA TUUMATA

13 Oke eetemi Ohongaho angeroi bakuta Dzosepeho torota biranateqi
hiireta, Herotei Khata oke teetareiqi qiri eetakoita nii Khatake paima gama
aima atti tuuma Aigitta habata oorare. Ota ooma ana hiiremake nike paha
burisi eetare.
14 Oiqi hiiremi Dzosepe noi ao qupibake qoridzeqi paima khata aimaqi atti
tuuma qaaramuti Aigitta habata biranate ota oota.

HEROTEI KHAMETO SAMANEKE TEETEQI OHO IPIKE BAATETA

15-19 Oonita Herotei moomi kaaba ma basaraho abi mimi nokoi noke iko-
beteqi Betterehemuta burisi eete noho torota oho isere mootaama naatemi
noho dzauba peiteta. Peitemi noi qupa nometa hee, Eto abi khata oi bitotoqa
naho teka karabetaino hiireqi kaaba ma basara abiho torota taama oi
bosata biranatetaho bodza qupadzomaqi noi qaa abike Betterehemuho haba
totaqita dzoobiremi nokoi khameto tii uani ma tii tuho isaki oho robena oota
nokoke gama teetemi baateta.
Oi teeho bahe quba oi biranatarotaho qamodzamodzai too abi Dzeremi-
aho qetaqetata biranateqi eraiqi hiireta, Isiraeho neemi pai Rakhere noi
nese tuuta eemane khameto nomeho quba tti ma ttaka minake hiiremi oho
totoho samane biranatemi noke ttapuitaquho isakiama naatokoi oi nokoi ao
bamu naateta. Oiqi hiireta oi ooqata meenoma naateta.
Oke eetemi Herote noomae heme minake saridzeqi baateta.

DZOSEPE MA NOKOI BURISI EETE GARIREA HABATA BAATA

20-21 Herotei baatemi Ohonga Sooparaho angeroi Aigitta habata biranateqi
bakuta Dzosepe pobi hiireta, Nookare. Herote ma qesai khata oke teetareiqi
qaa samaneke eete qaabi nokomae ao baatetanita poiqa nii qoridzeqa paima
khata oke dzeima paha Isirae habata tuumare.
Oiqi hiiremi Dzosepe qoridzeqi pai ma khata oke aimaqi Isirae habata
tuumata. Oonihe nokoi Aigitta habata tta eetetaho khooba erani. Ohon-
gaho too abi Hoseaho qetaqetai hee, Khata name, ana niike Aigitta habata
dzeimami baataiqi hiireta.
22 Qate Dzosepe pai ma khata teteta dzeima baahuqi nookami Heroteho
khata Arekherau noi mai nomeho poro qereta peite oomi Dzosepe oho attike
eeteta. Atti eeteqi bakuta tete saridzeqi noi Dzuta haba riiteqi qee Garirea
habata biranateta.

23 Oonita noi nagapa Nadzarette ota qopa koobireta. Oonihe oi paha
khoobanoma. Oi bosata Dzeseai hee, Noi Nadzaretteho isaki oi Tabitiho mai
Dzese, noho biidza ma suuna oonita khata noke hee, Nadzaretteho nenaniqi
hiibakoiqi hiireta.

3

DZOHANE SOBASOBA BAURA NOMEKE QAUPUITETA
(Mar 1:2-8; Ruk 3:1-18; Dzoh 1:19-28)

1 Oionita kebanoqake Dzohane sobasobanai Dzutea haba habanata bi-
ranateqi sinabidza hiireta.
2 Hee, Ohongaho pobi ao biranasubita nike qupa burisi eetare.
3 Oiqi hiireta oi teeho bahe too abi Dzesea hiiretaho isaki keke. Noi hiireta,
Haba habanata totoho teei sokateqi hee, Ohonga Soopara baaoraita noho
quba roibeteqa tete nikeme pobitare. Oiqi hiiretai Dzohanehota meenoma
naateta.
4 Qate Dzohaneho isaki eranoma: Kamere suuho sasake ootomi noi
dzaaroqi oke hoo sasa siihuma qahitoto suuto qaata. Ma guuru ma here
obake noi muunaqi patta qesaho hutingi naate qaata.
5-6 Oonita Dzohanei sinabidza hiiremi abi Dzotani oba totaqi ma totaqina
qaata ma Dzerusaremu abi ma Dzutea haba minarahota abi samanei noho
torota ttutturateta. tutturateqi kahosa nokome hiire paanaitemi noi nokoke
Dzotani obama sooro qaata.
7 Qate Pariseo ma Satukeo nokohota qesai baaqi quba oke mooqota.
Mooqomi Dzohanei nokoke qeraqera eeteqi hiireta, Ohongai kahosa abiho
ipi ma ari moitakoimi qesai oho attike eeteqi kahosaho dzamudzamu sarid-
zorai. Qate dzohomaho khameto nikei ikabetaqu?
8-9 Eto nike sama gimutta eeteqi hee, Baamu, nanai Abarahamuho biidza
ma suunanita isanatoraiqa hiibaino. Dzare nohoke hee biidza qubake
Ohonga oma erana oorai nokoke eehahaitemi isaki hee baabakoihe bamu.
Nike mekeqoma qupa burisi eetemi oho mee paana naatemake ooqata
isanatakoi.
10 Oi erake eete oorai. Boseke ao ee khoobata upubiremi mee qidzanomake
ingonaitakoihe ttike ma pareke dzootomi eepaho pobi naatakoita nookare.
11 Qate qesa ma nikei qupa burisi eetemi anai nikeke obaqama soororai.
Oonihe abi mina teei naho tumena baaorai isaki nohoi nahoke riitanipa-
muke eetemi anai oko sasa nohoke suutare beubeu eetorai. Noi isaki apema
nikeke soobaqu bahe Qaheuba Sumasama soobakoi, eepama soobakoi.
12 Noi gottara meeke asinaiteqa quhisake sarautoqa eepa tatangata bi-
idzareiqi oho baqebaqema baaorai. Oiqi Dzohane hiireta.

DZOHANE DZESUKE OBAMA SOOROTA
(Mar 1:9-11; Ruk 3:21-22)

13 Oke Dzohane hiire qaami Dzesui qeemaqi Dzohaneho botota sobasoba
oke saridzareiqi Dzotani obata biranateta.
14 Biranatemi noi oho bai hiireqi hee, Baamu, nii isaki niimema anake
soobareni qate ikabeteqi nii naho botota oba sobasoba saridzaqu?
15 Hiiremi Dzesui noke pobi hiireta, Oi meenihe isaki qidza nime eetorai
oke ana qaupuitareiqi baahubita noo oke qaato. Hiiremi noi nipanateqi
noke obama soorota.
16 Sooromi Dzesui igasata peqihimi Dzohane moomi qusu papatemi
qusubibi quratoraiho isakita Qaheuba Sumasai Dzesuho irita gaibaqi mai
eeteta.

17 Mai eesuhimi qusu neta totoho teei biranateqi hiireta, Eraio qeseba
khata nahonita ana noho nookami bagenomanipamu ooniqi hiireta.

4

IIBADZAI DZESUKE TORONAITEMI TE PEPERATARA
(Mar 1:12-13; Ruk 4:1-13)

1-2 Oke eetemi Sumasai Dzesuke qooro teetemi noi haba habanata
Iibadzaho toronake saridzareiqi tuumata. Noi qupi 40-ho isakiqata hutingi
naate qaami noho ttidza saa eeteta.
3 Ttidza saa eetemi ikoikoho maikhata baaqi noke pobi hiireta, Oo nii
Ohongaho khatani kaqa nii hiiremi oma khameto erana oorai nokoi hi-
iburoqa dzobadzoba naatemi khooba paana naatare.
4 Hiiremi noi kaitomaqi hee, Baamu, noo erake qeetemi oorai, Abi eto
ttokaho pattaqake muunainohe Ohongaho toota quratorai noo oke gama
muuna qaarareiqi hiirorai.
5 Hiiremi iibadzai noke dzeimaqi Qaheuba nagapaho biiri oho ttittirata
mootoqi hiireta.
6 Hee Ohongaho noota noorake qeetemi oorai, Omai khata niiho oko
qettaitaino hiireqi Ohonga mai angero nomeke pobi hiiremi nokoi niike
basidzomakoiqi hiiroraita nii meenipamu Ohongaho khata ooraiqako kautu
eetemi oho mee paana naatare.
7 Hiiremi Dzesui hee, Oonihe qetaqeta paha teei erake hiiremi oorai, Nii
etoqa Ohonga Soopara niimeke torona minake eetaino.
8 Ooqi hiiremi Iibadzai paha poma maina teeke qupadzomaqi noke dzeima
tora kaka minata peiteqi ttoka ma haba samane qidza dzapa pobinoma oke
gama Dzesuke banaiteta.
9 Banaiteqi noke pobi hiireta, Quba oke ana gama nii moite soubidzakoi
oonihe bosata nii naho torota pomai kotoro hasa hiiremake moitakoi.
10 Oke hiiremi Dzesu hee, Ae Saata nii papatare! Qaheuba qetaqetai eraiqi
hiirorai, Ohonga Soopara niimeho torota pomai kotoroqa noqaho kokora
eetorare.
11 Noi totoho oonomata hiiremi oionita Iibadzai noke papateta. Papatemi
Ohongaho angeroi qeemaqi Dzesuke kokora qidzake eetota.

DZESU QAHEUBA BAURA NOME GARIREA HABATA SOOHOROTA
(Mar 1:14-15; Ruk 4:14-15)

12 Qateqa Herotei Dzohaneke sutasutata moototaho pobike Dzesu nookaqi
noi burisi eete Garirea habata tuumata.
13 Oonihe noi nagapa khooba Nadzarette qaateqi ato Dzeeburo ma Napat-
tariho totaqi oba ttu robena oorai nagapa Kapanao ota biranateqi oota.
14 Oke eetemi too abi Dzesea noo teeke agobake hiire qeeteta oi meenoma
naateta.
15 Qetaqeta oi hee, O Dzeeburo ma Napattari Dzotani obaho robe oi oba
ttuho samaqata oorai abi samane nike Garirea habaho nenanita nookare.
16 Nike baataho tupidzaho kha qupita habese baa qaariti poiqake moorare.
Dzadza minanipamu teei nikeho bisata biranate nikeke baibuzakoiqi hi-
ireta.
17 Oonita Dzesui ota sohoroqi sinabidza hiireqi eraiqi hiireta, Ohonga
qusunai pobi nomeke gama mai eetare eesubita nike ao qupa burisi eetare.
Oiqi hiire qeemata.

DZESUI TUMAKHAMETO ESERISA ESERIHO KIRA HIIRETA
(Mar 1:16-20)

18 Bodza teeta Dzesui Garirea oba ttuta sosomaqi abi eserike moota. Nane
noi Siimo, noke Dzesu ipita Peetoroiqi hiireta, qate noma nohoio Attereo.
Nopoi khaa apiapi ooqi dzupu nokomeke abata biirota.
19 Biiromi Dzesu nopoke pobi hiireta, Nipe baa anama tuumami ana
nipeke banaitemi khaa bahe abi apiapi naatakoi.
20 Hiiremi ao nopoi dzupu nopomeke qaateqi noma tuumata.
21 Oonita nokoi qeehiqi paha abi eserike moomi nopoi oho qesa kha apiapi
ooqi sisimata dzupu nopomeke usari eetota. Naneho dzapa Dzakoponi qate
nomaio Dzohane, nopoi mai nopome Dzebetteoma noko baura oke eetomi
Dzesui nopoho kira hiireta.
22 Kira hiiremi iiha ma dzoobidzaamake nopoi mai ma sisima ma quba oke
gama pekha eete Dzesuma nokoi tuumata.

DZESUI ABI SAMANENE HOOBIRE QAATA
(Ruk 6:17-19)

23 Tuumaqi Dzesui Garirea habaho nagapa samaneke ogama tuumaqi
sinabidza guhu nokohota peite Ohongaho pobi ma baura qidza oke abi
banaiteqi heme ma porobanomake gama qidzaite soubireta.
24 Oke eetemi Siria habana oota nokoi oho pobi nookaqi heme ma
bame, khettedza maina paina, ruume ma potutu, gisi ma songenanoma,
sarosaronoma ma kara, nokoke gama ttuttuiteqi noho torota dzeima baami
noi noko qidzaite soubireta.
25 Oonita noi baura samane oke eete tuumami Garirea abi keke bahe
nagapa qiba tteni oho nena ma Dzotani oba totaqi nena ma Dzerusaremu
ma Dzutea haba nena abi quba mina noke iihata.

5

DZESUI TUMAKHAMETO TETE BANAITAREIQI TORATA PEITETA

1 Oonita Dzesui moomi abi huba haba biiremi noi tora peiteqi habeseta.
Habese ooqi abi qesai noho tumakhameto naatareiqi noi nokoho kira hi-
iremi nokoi noho torota ttutturateta.
2 Ttutturatemi noi nokoke bapotopotareiqi too saqorota.

APENEI QUPA QIDZANATARIDZONI
(Ruk 6:20-23)

3 Dzesui hee, abi qupa gaibanomai ao qusuho pobi mai eetaridzonita oi
nokoho paramu oni.
4 Qate ipita qaki ma nakinoma naatakoiqi qesai ttottokaho sururu potti
biidzaama nokoho isaki bagenoma.
5 Ma qesai sama pati nokomeke qohataama naatorai nokoke qepe ma haba
gama moite soubidzakoita nokoio bagenoma.
6 Oi apenei minaraho qupaqupake eeteqi nokoho isaki iso keke biranatare
hiireqi dzaodzaoma baura eetorai nokomaeho isaki oho qesa isanatakoita oi
bagenoma.
7 Qate baruna heenanomaho isaki oi paha qidza, nokoi oho qesa baruna
heenata quba saridzakoi.
8 Qate qupa ikoikoamai Ohongake saridze qidzanatakoi.
9 Ma hasuho maimane nokoho dzapake hee, Ohongaho qesamaneniqi
hiibakoi oi dzapanomani.
10 Qate abi tete qidza rike ma pobita tuumami qesai nokoke bisi naate
sesero eetemi nokoi qusuho pobi mai eetakoita oi paha bagenoma.
11 Qateqa nike naho quba baura qidza eetemi qesai nike qanga hiireqi
qomadzubobireqa sesero samane eetemi isaki nikehoi qidzanatakoi.

12 Oi teeho quba bahe nikeho ipi ma ari qusuta biranataqu oi meupu
minanipamu. Oi qesai too abi ma karake teete qaami nokoho ipi ma ari mina,
nikeho isaki oonomanita oho qaki ma naki minanipamuke eetare.

KIRISTUHO ABI NAPAI DZADZA MA TOMUHO QESA (Mar 9:50; Ruk 14:34-35)

13 Maqoe, nike ttokata baura qidza eetemi oi tomuho meke oho isaki
naatakoi. Oonihe tomuho meke bamu naatemi quba apema paha mekeitemi
isanataqu? Oi bamuhe oke sasata biiremi abi oke qooro teetakoita eto nikeho
meke oho isaki naataino.
14 Paha nike ttokata ooraiqi dzadzaho isakita abike baiburorai.
Oonita meusu nagapa dzadza samanenomai tora kaka paata oomi oke
dzukubaquho isaki ooraamanita oho tete qupadzomare.
15 Ma paha abi teei dzongi qeereqa oke bamu qapuma saabaquhe qohareta
mootomi oi naga oona oorai nokoke gama baibudzakoi.
16 Tete oke qupadzomaqi dzadza nikemeke eto abike qaanatainohe baura
qidza samane nokoho quba eetemi nokoi mooqa Ohonga mai nikeho qusuna
oorai noho hasama gegema hiibakoi.

KIRISTUHO NETA ATIMAMI HU NOOKE SIPITOTAKOI

17-19 Nookare. Hu noo ma too abi ttarita noo hiire baa qaabi oke ana teqaha
siginaitare baaoraidzara. Oonita eto oke qupadzomaino.
Oi abi teei oho poma teeke ai siginaiteqa abike hee, Eto noo oke qusub-
aitainoiqi hiibaquko qusuta dzapa noho (Saatahoi) taatakoi. Qate teei poma
oke gama iso keke qusubaiteqa abike oho suhe gama banaite soubidzaqu
dzapa nohoke qusuta qusubaitemi minanipamu naatakoi.
Abi oi ape bahe ana eka namema oke gama teenaite suutomake isaki
nikehoi eehaha naatakoi. Korabete nooho qetaqetata gigini mae gohata noo
teeqai baamu bamu naataquhe oke ana gama eka namema sipitotomi nikeke
ingonaitaquho isaki biranatakoi.
20 Oi Pariseo ma qetaqeta abi isaki eetorai oi isanataamanita nike naho rike
ma pobi saridzoraiho isaki oi isaki nokohoke riitorai. Riitaama naatapuko
nike bamu qusuho pobita dzuubarori, baamunipamu, oke ana bamu nike
dzaheitaqu.

IBOHO TETE ISANATAAMA (Ruk 12:57-59)

21-22 Oi erake eete oorai. Agobake nikeho uimane neimane totoho erake
hiire qaata. Nii eto abike teete baataino. Teete baataquko nii maripa abiho
pobi naatakoi, Ooiqi hiire qaatahe anaho tetei hee, Teei nomani mae nane
nomeho ibo eetaquko noio ao maripa abiho pobi naatakoi.
Qate teei qesa nomeke hee, Abi quseriponiqi hiibaquko oi maripa
maimane nokoho pobi naataridzoni. Ma teei temu nomeho nookami susu
ma sasaho isaki naataquko eepa gabi oi ao noke dzoobaridzoni.
23-24 Oho qubake nii Ohongaho quba kiridza teeke aima baahuma niiho
qupai niike iga hiireqi hee, Maqa, teei niiho kahosa eete ooraiqa hiibaquko
kiridza oke sigita mootoqa bosata tuuma temu niimema noo oke pobite
isanatemake oionita nii burisi eete baa kiridza niimeke Ohongake moitemi
isanatakoi.
25 Qate teei niiho oma kahosa eete ooraquko nii hairiamake noke tta-
puite hasu hiibare. Oke eetaama naatemi eto noi niike qohareta mootomi
maripa abi niike qomaqoma hiire pirittaniho botota mootomi nii sutasutata
biranataino.

26 Ota nii bamu gisake saqosaqo naataquhe ota qaaqa oho ttuma gama
biire soubireqanoke bodza apeta biranataqu?

TTOKAHO DZA MA RUMUBA ISANATAAMA

27 Qateqa agobake uimane neimanei hee, Nii eto apuata eetaino.
28 Oiqi hiire qaatahe anaho tetei eraiqi nike pobi hiire. Teei qupa nometa
atapa teeho dza ma rumuba eetaquko ooqata ao pasenaho isaki naatakoi.
29-30 Oonita nookare. Nii dza ma rumuba niimema gama tuumaqa eepaho
kabira naataquko bamu isanataqu. Oonita quba apei niiho angi naatorai,
oi neseni mae botoni mae naane ma naane, oke nii ao kuibireqa oho dzore
naate qaraqaraho pobita qeemaquko oio isanatakoi.

ATA TEEKE QAASUHIQA TEEKE AIMAMI ISANATAAMA
(Mat 19:9; Mar 10:11-12; Ruk 16:18)

31 Dzesui hee, Qate agobake Mose ma karaho totoho teei eraiqi hiiremi
nooka qaata, teei ata nomeke qaatareiqa noho quba gee tatanga saridzeqake
moitemi noi tuumakoi.
32 Oiqi hiire qaatahe teeho atai abi mainama qesa guume eetaamake oomi
apui ata usaqe teeke aimareiqa sepeke ata bosabosake gaubireqi gee oke
saridzaquko oke eesuqa ata oke pasenaho teteta dzoobidzakoi, oi teeho bahe
ata qaateta atapa oke abi siginai nookami pasenaho pobi oonita qidzoke
pasenaamake noke aimaqu.

OHONGAKE GOSOGOSOTA MOOTOMI ISANATAAMA

33 Dzesui hee, Qateqa agobake abi mimike hee, Nii noo niimeke abi teeho
quba tatangaitareiqi hee, Ohongaho pengata hiibiqi hiibaquko noo oke
nike eto saparaitaino. Oi nike Ohongaho dzapata hiiremi tatanga naate
qaarakoita eto oke paha geemaino.
34 Oiqi hiire qaatahe nii noo niimeke tee ma teeta mooto tatangaitaqu oi
gama oberani.
Erake eete oorai. Poro qere qusuna oorai oi Ohongahonita oho qaga oorai.
35 Qate ttokata mooto hiibaqu oi paha qaganoma oi teeho bahe ttokaio
paha Ohongaho qobaqobani.
36 Dzerusaremui oho qesa abi qiba qusunaho meusu nagapanita oho qaga
oorai. Oi paha nii qiba niimeta mootoqi hiibaquko oi paha bamu isanataqu
oi nii Ohonga apei hiiremi qiba gee gabara biranataqu mae bamu?
37 Nookao. Nii noo teeke mee hiibareiqa oke hee, Oore ooqake keke hiireqa
eto paha tee ma teeta mootoqi ipibidzaino. Qate nii noo teeke bai hiibareiqa
oke hee, Baamu ooqake hiibareni qate oke quba tee ma teeta ipibire mootomi
obera naatakoi.

TOO PASEREHO TETE ISANATAAMA
(Ruk 6:29-30)

38-39 Dzesui hee, Agobake hu noota erake hiire qaata, Teei temuho ne-
seni mae tooke bikoumaquko noomaeho neseni mae tooke oho isakita
bikoumaridzoniqi hiire qaata. Oonihe anai nike noorake hiiremi nookare.
Teei nike sesero eetemi eto too pasereke qupadzomaino.
Oi teei niike ngibasa totaqita teetaquko eto oke nookami qanganatainohe
totaqi temuke noke bobotare oi teteni.
40 Qate teei niike qohareta mootare hiireqi oho habarake sasa qidza
niihoho quba hiiremi eto oho baike hiibainohe paha ttoba ma sasa niime
teeke oho tongo neta noke moitare.
41 Qate kiapeni mae soopara apei hee, Nii quruma nahoke aima isakiqata
tuuma ota mootareiqi hiiremi eto bai hiibainohe noi hiibaquho isaki keke
bahe oke kharaite qee neta mootaqu oio tete qidzani.

Qate teei niiho torota quba teeke aimareiqi hiibaquko eto qaanatainohe moitare.
42 Ma teei hee, Maqoe nii isaki niimeke poiqa ana moitemi iihaike ana oke burisi eetakoiqa hiibaquko eto oho basesa eetaino.

IBO ABIKE KOKORA EETAQUHO TETE
(Ruk 6:27-28, 32-36)
43 Hiireqi Dzesui hee, Oioni qate nike nookami agobake hee, Dzaira niimeho kokora eetareni qate iboke bisi naatareiqi hiire baaorai.
44 Oonihe ibo abi nikeke bisi naate sesero eetemi nokoho quba pupu hiireqake nokoke kokora qidza eetare tete oke ana nikeho quba paanaisubi.
45 Tete oke nike qusubaiteqa qusu mai nikemeho khameto meenipamu naatakoi.
Oi teeho bahe Ohonga noomae hiiremi quuni mae ete dzadzai abi qidza ma qanga iso keke hoobirorai.
46 Pisinisi abi ma kara nokoi qesamane nokomeqake hoobiroraiho pomake nike qusubaitaquko oi quba sepeho isaki naatakoi.
47 Ma raaba abi nokoi gemu teena nokomeke mooqi Dzoobe hiiroraihe qesake moo nipanatorai. Oonita nike poma oonomaqake qusubaitemi apei nikeho hasa hiibaqu, baamu.
48 Nookao Ohonga mai nikehoi qidza qoredzaamanita nikemae oho isaki naatare. Oiqi hiireta.

6

HOBIHOBI MEENOMAHO TETE
1 Dzesui ipibireqi hee, Maqa nike kokora baura qidza eetareiqa oke eto abiho nese ma penga quba eetainohe Ohonga mohimohi maikhataho quba eetemi noi oho ipi ma ari moitakoi. Qate eto abiho penga quba eetemi sapara naataino.
2 Oi ikoiko abi qesai dzapa pobinoma naatare hiireqi guhu ma otoba patita sama kano noo hiirorai. Nokoi eetoraiho puturu ma tauba bamu, oke ana ao nike pobi hiire.
3 Oonita nike abiho tteki eetareiqa oke seike eetare. Eetomi eto garenai oho nooke nookaino.
4 Seike eetemi Ohonga mohimohi maikhata noomae oho ipi ma ari moitakoi.

PUPU HIBAHIBA MEENOMAHO TETE
(Ruk 11:2-4)
5 Hiireqi Dzesui hee, Ma pupuho tete paha oke eete oorai. Oi ikoiko abi qesai abiho nese ma penga quba eeteqi sinabidza guhuni mae sobadzani mae ika ma ikata sama kano eete qooroqi pupu samaneke hiiroraihe oho puturu ma tauba baamuta eto nike poma oke gesina naataino.
6 Nooka. Nii pupu hiibareiqa suruho niimeta peite tete siireqa seike Ohonga maiho torota pupu hiibare. Hiiremi mai dzukudzukuta mooqi noo oho mee saridze bamu qaanataqu.
7-8 Oonihe raaba abi hee, Totoho samaneta pupubetemi meenoma naatakoiqi hiiroraihe, oi khurotou peutounomaho isaki naatoraita nike oho tomidza naataino. Totoho oi oberanita nike pupu meeqake hiibare. Oi nike quba teeho dzore naate pupu hiibamake Ohongai qupadzomoraita nike pupu hiima ao moitakoi.
9 Oho qubake nike totoho eranomata pupu hiibare:
10 Qusu Mai naname, Niiho dzapa qaheubata oorare, Niiho pobi biranatare, Niiho qusubaita qusuta ooraiho isaki ttokata biranatare.

11 Nii nanaho patta saninoke moitorare, ma nanaho kahosa qaatare.
12 Nanai oho qesa kahosa abi nanamehoke qaatorai.
13 Ma toronata nanake mootaino, oonihe qangata nanake qagamare.
(Beedzae ma tatanga ma pobi oi gama niihoi kekenita agoba qaaraqara qaarakoi. Oore.)
14 Oi erake eete oorai, Abi nikeke kahosa eetemi gaubidzaquko qusu Mai nikehoi oho qesa kahosa nikehoke gaubidzakoi.
15 Oonihe nike kahosa qesahoke gaubidzaama naataquko qusu Mai nikehoi oho qesa bamu kahosa nikehoke gaubidzaqu.

OHONGAHO PENGATA HUTINGI NAATAQUHO TETE

16-18 Dzesui hee, Qate nike Ohongaho pengata patta ma quba qesaho hutingi naatareiqa nese ma penga nikeme akobeteqa poro bibake pengata suraitemi abi mooqi bamu hutingi nikehoke qupadzomaquhe, Ohonga noomae dzukudzukuta moorakoi. Mooqa oho ipi ma ari nike moitemi ota paana naatakoi.
Oi teeho quba bahe ikoiko abi qesai te Ohongake qupadzomaqi eetoraidzaranihe abiho penga qubake hutingiho birabira naateqi kuu ma pebama tuumorai. Oonihe nokoho ipi ma ari ooqai oonita nike eto nokoke kimatetaino.

OHONGAHO PENGATA QURUMA TTUTTUITAQUHO TETE (Ruk 12:33-34)

19 Dzesui hee, Ttokata abi qesai ttuma ma quruma hohoitemi arinatorai, ttidza sakaborai, guume abi qeemaqi karabetorai. Oke eetemi oho mee kaqa? Oonita nike eto oonomaho kabira naataino.
20 Qate nikei sinabidzaho totaqike qupadzomaqi qusuho quruma oonomake ttuttuitemi ikanomake eete ttidza sakabaqu, mae arinataqu, mae guume abi karabetaqu?
21 Baamuta erake qupadzomare. Qupa niihoi ikata oorai, oio niiho ttuma ma qurumaho isaki oni.

NAPAHO NESE IKATA QEEMORAI (Ruk 11:34-36)

22 Hiireqi Dzesu oke hee, Tete erake eete oorai. Nese ikata tuumorai oi qupaho khooba paanaitorai. Oonita nese niihoi abiho bameko mooraquko nii ao baruna heena naatemi niiho oora ma qaarai dzadza keke naatakoi.
23 Qate nii qoredza nese sigire eetaquko oora ma qaara niihoi qupi soobakoi. Oonita niiho dzadza ma adzahaha oorararoriho habarake qupi sooromi niihota bamenomanipamu naatakoi.

NAPAHO QUPAI TTUMATA OORAI MAE OHONGAHO TOROTA OORAI? (Ruk 16:13)

24 Oohoke Dzesui hee, Oonita abi teei maimane eseriho baura eetoraquho tete bamu. Temuho dzake eete kokora eetakoini qate temuho ngiingi eetakoi. Oonita nike Ohongaho qaru ma ttumaho qaru esese eetaquho tete baamu, oke eto ruume naataino.

NAPAI OHONGAHO BAURA QERE BIIREMI NAPAHO ISAKI ISANATAKOI (Ruk 12:22-31)

25 Tete oke eete ooraita ana eraiqi nike pobi hiire. Oba ma patta apeke muunaqu ma ttoba ma sasa apeke eetaqu nike ooqaho iiha ma dzoobidzake eetemi oora ma qaara nikehoi oho quba qidzanataqu mae?

26 Moorare, nee qusuna areumorai nokoi dzoo eetaama, iisu mootaama oi
Ohonga noomae nokoho qupaqupa eeteqi patta moitorai. Oonita noi quba
sepe nokoho quba eesuhiqa nikeke ruume naataqu mae?
27 Oi baamunipamu. Nikehota teei isanate Ohongaho habara naate isaki
nomeke minaitaqu mae?
28 Oho tete ooraamanita naane quba qepe ma haba nikemeho iiha ma
dzoobidza samane samaneke eetaqu?
Nike moorare. Sihidza bagenoma soobadzana oorai nokoi dzoo ma patta
eetaama, asi ma haba ootaamanihe ao bitoto bagenoma naatorai tete noko-
hoke qupadzomare.
29 Oonita Soromoho qaru abi samanenipamui noho kokora eeteqi noke
ttoba ma sasa nee ma baunoma eete qaatahe, noi te sihidza hiibi oho isakita
neema baunoma naate qaarara, baamu.
30 Mooro, poiqa sihidza nokoi bageke eete soobadzata biranatoraihe nokoi
quba sepe ooqi ihaike ao eepaho pobi naatakoi. Oonita bodza hoteqake
Ohongai sihidzaho quba tete bagenoma biraitoraihe noi ai tataumaho tupu
nikeho quba isaki saridzoraqu oi hoteqa bahe kharanipamu! Mae ai tatauma
nikehoi bamu naatemi ana sepeke noo hiirorai?
31 Oho qubake eto eranomaho totohota hiibaino, Oba ma patta apeke
muunaqu, ma ttoba ma sasa apeke eetaqu oiqi hiibaino.
32 Raaba abi nokoio totoho oonomata hiiroraini qate Ohonga mai qusuna
noi teqaha nike ruume naatoraidzara. Quba oke noi nikeho quba gama
saridzemi isanatakoi.
33 Oonita nike Ohongaho neta oora ma qaara rike ma pobi saridzareiqi
beedzae eete qaama noomae oho totaqike nikeho quba saridzorakoi.
34 Oho quba baura poiqa niiho botona oorai oi niiho quba isanatoraita eto
iihaiho iiha ma dzoobidzake oho tongo neta mootaino. Iihaiho quba samane
oio iihaiho kekenita eto poiqa oho qupa muunaino. Oiqi hiireta.

7

NAPAI ABI IKANOMAKE EETE BATABIREMI ISANATAQU (Ruk 6:37-38, 41-42)

1 Dzesui hiireqi hee, Nikei qesaho honga ma kahosa eetaama naatemi
nokoi oho qesa bamu nikeho qomaqoma hiibaqu.
2 Oi nike tete apeta abiho isaki hiibaqu hiiremi oho isakita oho qesa
nikemaeho irita biranatakoi.
3 Oho qubake niimaeho kahosai ee bittaku minaho isaki nese niihoke sir-
ihami nii ikabeteqi kahosa gattiqa miriququho isaki teemu niimeho neseta
mooqa pobitaqu?
4 Bittaku oi niiho nese sirihami nii bamu isanate temu niimeke hee,
Nii qaatemi ana miriququ niiho nesena ooraike dzamutakoiqi hiiremi
isanataqu.
5 Ikoiko abi nii! Bosata nii kahosa nime, bittakuho isaki, oke ai siginaitemi
nese niihoi qidzanatemake nii teemu niimeho kahosa gattiqa, miriququ ne-
sena taatoraiho isakike bageke eete mooqa dzamutomi bamu obera naataqu.
6 Qateqa qaheuba noo mutusa qidza teei niiho qupata peitaquko oke eto
ao paa qereqereho isakita oke pureke paanaitaino. Oi qesai hoo ma haaho
isakita noo qidza oke aima bikhi bakha eeteqa burisi eete niike gaamami
bamenoma naatakoita qupadzomare. Oiqi hiireta.

OHONGAHO NESETA PUPU BAURA EETORAQUHO TETE (Ruk 11:9-13)

7 Dzesui hee, nike tete qidzaho dzake eetorai mae? Oonita qasake hiiremi
moitakoi. Qirike eete saridzakoi. Ma tuputupu teetemi tete geemakoi.
8 Oi abi qasa hiibaamake bamu saridzaqu, qiri eetaamake qidzoke
saridzaqu ma tuputupu teetaama naatemi apei tete geemaqu?
9 Maimane nikehota teeho khatai qeemaqa maike hee, Maqa dzobadzoba
teeke ana moito. Oiqi hiiremi mai ikobeteqi oma sepe teeke noke moitaqu,
tete oke eete ooraidzara.
10 Ma noi khaa quba hiiremi nike dzotata qaanomake moitaqu oi paha
bamu.
11 Oi abi nike te sepeke tete oonoma aimaama. Nike khameto nikeme quba
qidza keke moitorainita nike qaheuba Mai qusuna oorai noke quba qidzaho
qasake hiiremi noi bamu qaanataquhe moitakoi.
12 Oionita nookare, hu noo hiirorai ma too abi hiirorai oho noo qiba erake
eete oorai. Nike dza eetemi abi nikeke ikanomake eetaqu oho isakita nikei
isanate abiho kokora eetemi Ohonga ma minarahota dzapanoma naatakoi.

QARAQARAHO TETE TAKURANITA OHO BEEDZAE EETORARE (Ruk 13:24)

13-14 Dzesui hee, Nookare. Rubenga saridzaquho tete mina samane
ooraiho qubake abi paha samane ota oho kabira naatorai.
Qate qidzanataquho tetei reresepe bahe takuranita abi teena teenai oke
saridze qidzanatoraiho qubake nikemae beedzae eete ota dzuubare.

SINABIDZA ABI OBERA QESAI BAABARIDZOHO QOGO NOO (Ruk 6:43-44; 13:25-27)

15 Dzesui paha hee, Qateqa too abi obera qesai hoo keba ma dzapaho
isakita nikeho bisata seiqake qeemakoihe meeke nokoi haa teeko qaana-
manita nokoho bakena geemorare.
16 Oi nike mee nokohoke moo pobiteqa khooba ao qupadzomaridzoni. Oi
teeho bahe tooneneta bamu qasipu saridze muunaqu, ma bamu sikakata
togora mee saridze muunaqu.
17 Ee ma eka mee qidzanomata rumuto muunakoini qate ee ma eka mee
togonomata bamu rumuto muuna qidzanataqu.
18 Ma nokoi qesaho habara naate mee goomaquho tete bamu.
19 Oi pare ma mee qanganomake bamu ingonaitaquhe ao geemami eepaho
pobi naatakoi.
20 Qahura oke qupadzomaqi too abi oberaho khooba mooqa ao nokoke
kuibidzare.
21 Oi qesai too kakama naho dzapake hiireqi hee, O Ohonga Soopara oiqi
hiiroraihe nokoi Ohonga qusunaho pobita dzuubaquho tete bamu. Qate
qusu Maiho dzake qusubaitorai nokoqai dzuubakoi.
22 Nooka. Ipita qesa samanei naho torota biranateqa hee, O Ohonga
Soopara naname, nanai dzapa niihoho quba eeteqi sinabidza hiire qaata,
songena iiha qaata ma dzapa niihota obaoba bagenoma samaneke eete
qaata oke nii ruume naate mae?
23 Oke hiiremi anai erake noko pobi hiibakoi. Ae, ana nike ruume. Nike
koiri kairinomanita papatare. Oiqi Dzesu hiireta.

OHONGAHO NOO NOKANOKA ABIKE NAGA TATANGAHOTA MOOTOTA (Ruk 6:47-49)

24 Oiqi hiireqi Dzesui hee, Ana hiirorai noo oke apene nooka qusubaitaqu
nokoke ana isaki apeta mootomi isanataqu bahe gesina abi teei naga nomeke
poubosa tatangata goototaho isaki.

25 Oi uta tooromi quu mina taatemi oba soorotanihe naga oi te oho quba
peperatara te uubara. Nokanoka abi nokoi oho isaki.
26 Qate naho noo tomama nookaqi qusubaitaama naatorai nokoi eraho
isaki. Abi quseripoi naga nomeke igasa pepeta gootomi uta tooromi quu
mina taatemi oba soorota.
27 Sooromi naga oi ao peperate uuba ngausa naateta. Nokoio oho isaki
oonita qupadzomare.
28-29 Dzesui noo bamenoma samaneke hiire qaami abi tupu nookami too
baunoma naatemi nokoi roqobeta minake eeteta. Nokoi hee, Idze sinasina
eranomake qetaqeta abi ma kara ruumeniqi hiireta.

8

DZESUI ABI POTTOMUNOMA TEEKE QIDZAITETA (Mar 1:40-44; Ruk 5:12-14)

1 Oionita Dzesui sinasina noo hiire bamuiteqi tora neta quratemi abi tupu
mina oi gama noke iihaqi baata.
2 Qate abi pottomunoma teei baaqi noho dzagata pomai kotoroqi hiireta,
Soopara name, Niiho beedzae ooraita niiho dza hiiremi nii isanate anake
qidzaitaqu mae?
3 Hiiremi Dzesui boto dzoobire noke hesateqi hiireta, Isanate naho dza oke
eete ooraita nii qidzanatare. Hiimi pottomu nohoi ao hairiamake agimata.
4 Agimami Dzesu noke pobi hiireta, Eto sepeke abi pobi hiibainohe nii
tuuma sama niimeke dzube abi banaitemi noi mee hiiremake Moseho noota
hiiremi ooraiho isakita nii oho kiridza qeeremi abi minarai mumure oke
moo qupadzomakoi.

QAA POBIPOBIHO TUHOTUHOKE DZESUI QIDZAITETA (Ruk 7:1-10)

5 Hiireqi Dzesui Nagapa Kapanaota peihimi Romaho Qaa pobipobi noho
torota biranateqi qasa hiireta.
6 Hee, Soopara name khata nahoi nagata pone ma qeqesa naate heme
minake eete oorai.
7 Hiiremi Dzesu hee, Isanate ana qeemaqi noke qidzaitakoi.
8-9 Oke hiiremi Qaa pobipobi noo ipi eranomake hiireta, Soopara name
nookare, nii qaheuba abi minanita nii naho nagata peita qubake ana midza
eete, oonihe ana tete erake qupadzome.
Ana naamae qaa pobipobi oonita anai abi teeho quba hiibaquni mae
teeke qaru dzoobidzaquni mae kokora abi nameke baura teeke moitaqu oke
hiiremi nokoi bamu hairi eetaquhe ao eetakoi. Oonihe anai abi gattiqanihe
nii minaho qubake tete oonoma paha niihota meupui oorai. Oonita nii
noo teeqake erata hiiremi kharata naho khatai ao qidzanatakoi oke ana
qupadzome.
10 Hiiremi Dzesu nooka sahateteqi burisi eete abi tupu nomeke pobi
hiireta, Maqoe, ai tatauma abiraho torota minai oorai oho isakike ana Isirae
abi nikeho bisata mooraamanipamu.
11-12 Oonita nookare, Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo ma karai qusu
pobi mai eetakoi. Qate qesa ma nike nokoma gama ttaike mai eetororihe
nooka hiisi eetaama naatemi nikeke hotou biidzakoi.
Oke eetemi abi eranomaho qesa samanei ttoka tume ma dzagata baaqi
ota dzuubaqi ttaike qusu pobi mai eetemi nike sasata ooma kha qupi nike
sengibetemi nike too gaama kharikhariri hiibakoi.

13 Hiireqi Dzesu paha burisi eete qaa pobipobike hee, Nii ai tataumoraita
nii hiireho isakita khatai ao qidzanate. Oionita niimae tuumare. Hiiremi
tuumaqi moomi bodza ooqata khata ao qidzanate oota.

PEETOROHO MOTAMIKE DZESU QIDZAITEMI KOKORA EETETA
(Mar 1:29-31; Ruk 4:38-39)

14 Oonita Dzesui Peetoroho hagata peiteta. Peite moohimi Peetoroho
motami heme eetemi humamutu suqobiremi meeqota.
15 Oho qubake Dzesu qeemaqi noho boto hesatemi humamutui ao gae-
mami qidzanateta.
Qidzanateqi noi qori nokoke kokora bagenoma eetota.

DZESUI TOO ABIHO NOO QAUPUITEQI ABI SAMANEKE QIDZAITETA
(Mar 1:32-34; Ruk 4:40-41)

16 Qate surenake abi qesai songenanoma samaneke dzeima naga pati
nohota mootomi Dzesui songena iihaqi hemenomake gama qidzaiteta.
17 Oi isaki ape bahe too abi Dzeseai baura nohoke agobake hee, Noi abi
napaho heme ma bameke aimami bamu naatokoiqi hiireta.

DZESUKE IIHORAQU OI ADZAHAHA BAMU
(Ruk 9:57-60)

18 Qate Dzesui moomi abi quba minai noke qahiqahi eetemi noi sisima abi
Peetoro ma kara nokoke hee, Napai oba ttu totaqita qeemare.
19 Hiiremi Hu nooho soopara teei baaqi eraiqi hiireta, Banaita name, Ana
niike gainene eete nakamae tee ma teeta tuumareiqa tuumakoi.
20 Hiiremi Dzesui hee, Kabira ttokanai gama khakhanoma ma nee nokoi
oho qesa ttaqanoma keke. Qate Abiho Isaki anai qepe ma qiba pouu baamuta
nii ikaqi hiire? Oiqi hiiremi nipanateta.
21 Nipanatemi tumakhameto noho teei Dzesuke hee. Soopara name, anai
niima tuumare qupadzomoraihe, naho mai baasuhima ana noke qurabire-
qake niike iihakoi.
22 Hiiremi noi hee, Abi keba nokoio keba nokomeke qurabidzareni qate nii
ao anama ttaike baurata tuumare.

DZESUI BAPAMU QAMUNI HIIRETA
(Mar 4:36-41; Ruk 8:22-25)

23 Hiireqi Dzesui sisimata peitemi tumakhameto nokoi noke iiha peite
noko totaqita qeemota.
24 Qeehiqi noi meeqota. Meeqomi idze, uta minai tooromi pouma horesa
kotoroqi sisima nakuta qeemata.
Nakuta qeemami attinoma naatemi nokoi Dzesu tukutoqi hee, Soopara,
napa dzaetare boobita, hoobidzare!
25 Hiiremi noi hee, Nikeho ai tatauma bamu naatemi nike atti ququimaqi
oke hiire mae? Hiireqi noi qori utake qamuni hiiremi obai ao kebarateta.
26 Kebaratemi abi nokoi roqobeteqi hiireta, Iaqa, Abirai ikanomani? Noi
uta qamuni hiiremi ao obai kebarate.
27 Oke hiire tuumaqi Gattere habata unateta.

ABI ESIRIHOTA DZESUI SONGENA HOTOU BIIRETA
(Mar 5:1-7; Ruk 8:26-37)

28 Gattere habata unatemi abi songenanoma eseri Dzesuho torota bi-
ranateta. Oonihe abi samanei nopoho attike eeteqi haba oke girodzomaqi
mainata tuuma qaata.

29 Abi nopoi Dzesuke mooqi hee, Oo, nii Ohongaho Khata. Oonihe bodza
hiiremi ooraike nii naane quba riiteqi ao songena nanake sesero eetare
baabe?
30-31 Hiireqi nopoi moohimi hoo kitu minai sererahuke peku muusoqi oota.
Oomi nopoi hee, Nii nanake hotou biidzareiqa isanate nanake dzoobiremi
hoo kitu oho nakuta dzuubare.
32 Hiiremi Dzesui hee, Isanate ota dzuubare.
Hiiremi songena nokoi nopoho neta tta eete hoo ota dzuubata. Dzuubami
hoo kitu oi hairiamake torouma hapa rometa qurateqi obata dzaga susuma
baateta.
33-34 Oke eetemi hoo kitu oho soopara nokoi abi songenanoma eseri
nopoho isere gama nagapa abi pobi hiireta. Hiiremi nokoi Dzesu moorare
baata. Baaqi noke mooqi hee, Nii isanate nanake papatareiqi hiireta.

9

DZESUI ABI SAROSARONOMA QIDZAITETA
(Mar 2:1-12; Ruk 5:17-26)

1 Hiiremi Dzesui burisi eete tumakhameto nomema sisimata peite obatu
totaqita unateqi nagapa nome kapanaota biranateta.
2 Biranatemi qesai abi sarosaronoma teeke dzarimama aima Dzesuho
torota baata. Baami Dzesui moohimi ai tatauma nokoho torota oomi noi
sarosaronomake hee, Maqa, poike kahosa niihoke dzamutenita nii qupa
qidzanatare.
3 Hiiremi qetaqeta abi oona oota nokoi barubaru hiireqi hee, Abirai ikaqi
noo qaganoma oke hiire.
4 Hiiremi Dzesui ao iiha ma dzoobidza nokohoke qupadzomaqi hiireta,
Maqoe, nike nookami ana noo bamenoma ma attinoma hiire mae?
5 Anai hee, Kahosa niihoke poiqa ana dzamute, oiqi hiiremi niketa ba-
menoma naate kaqa.
Qate anai oho heeta noke paha hee, Nii qoriqa qooro tuumareiqa hi-
ibaquko nikehota noo oi paha bamenoma attinoma naataquni mae?
6 Nookao, Anaio Abiho Isaki oonita ttokata anai abiho kahosa dzamu-
taquho beedzae oorai oke nike moo nooka qupadzoma qubake poiqa anai
meenipamu oke hiibakoi.
Hiireqi noi abi sarosaronoma oke hee, Nii ao qori qepe niime qoomaqa
nagapa tuumare.
7 Hiiremi noi ao qoridzeqi qepe aimaqi nagapa tuumata.
8 Tuumami abi tupu oona oota nokoi atti eeteqi Ohonga hasa hiireqi hee,
Ohonga dzoobe, nii beedzae oonomake abiho neeta mootomi ooraiqi hiireta.

DZESUI MATTEOHO KIRA HIIRETA
(Mar 2:13-17; Ruk 5:27-32)

9 Qate bodza teeta dzesui otoba patita ogamaqi moomi ttagetti qohareta
abi teei habese baura eetota. Dzapa noho Matteo. Dzesui noho quba hiireqi
hii, Nii ana iihare. Hiiremi noi ao adzahaha naate qori noke iiha tuumata.
10 Oonita ttageti apiapi ma kara oora ma qaara oberanoma nokoi pobi
nookaqi abi ooho nagata ao peiteqi tumakhameto nohoma gama qidzanate
patta muunata.
11 Muunami Pariseo qesai oke mooqi tumakhameto nohoke qasa hiireta,
Banaita nikehoi ikaiqi hiireqi poma napame riiteqi abi qanga ttagetti apiapi
ma kara nokoma ttaike patta muuhibi?
12 Hiiremi Dzesui oho totoho nookaqi noko pobi hiireta, Ttotai sama rik-
erikenoma bahe khettedzanomaho baurake eetoraiho teteke qupadzomare.

13 Oi Ohongaho qetaqeta teei erake hiiremi oorai, Abi samaqama anake tuuhorarai nokoho goottaeke ana eetoraihe meeke dzasaho teteke qaupuitaqu oho dza minake ana eetorai. Qetaqeta oho pomake nike gesina naataamake oorai kaqa.

Oonita nookare, abi qesa ma nikei sama nikemehoke nookami rike ma pobinomanita anai te rikeho quba baura eetoraidzaranihe kahosa ma pasenanomake qidzaitorai. Ooiqi hiireta.

DZESUI PEITAROTA MA NOHO TEETE USAQE BIRANATAROTAHO NOO (Mar 2:18-22; Ruk 5:33-39)

14 Qate ipita Dzohane sobasobaho tumakhametoi Dzesuho torota baaqi qasa hiireta, Pariseo ma nanai gama hutingi bodzaqata hutingi naatorai oonihe ikanomake eeteqi tumakhameto niihoi tete oke qusubaitaama?

15 Hiiremi Dzesui hee, Tete erake qupadzomare. Abi teei ata naatare boohimi noho qesamanei hee, Ipita noi napake qaate mainata tuumakoiqi hiireqi ao noke aipo biidzareiqi noma nokoi bosata qaki ma nakiho isakita ooraridzoho tete qupadzomare. Oi ipita ana bamu naatemi tumakhameto nokoi meeke bodza ooqata hutingi naatakoi.

16 Oke hiireqi noi paha abiho poma agoba ma tete usaqe nomeho qahura erake hiireta, Ttoba qosana agobai pui eetemi bamu ttoba koko usaqe puita suutomi isanataqu, oi usaqei tatanganita oi agobake suqobiremi pui minanatemi rasakinoma naatakoi.

17 Oi paha abi bai oba usaqeke ingonaitorare hiireqi bamu oke nuupu agobata uqumami isanataqu. Ota uqumaquko nuupu okasabaqi bai obama gama susupu bamu naatakoita nokoi bai oba usaqe oke nuupu paha usaqeta uqumami oi gama bageke eete oorakoi. Oke hiireqi Dzesui tete agoba ma tete usaqeho qahurake hiireta.

ATAPA HEMENOMA MA GUHU SOOPARAHO KHATATA DZESU QIDZAITETA (Mar 5:22-43; Ruk 8:41-56)

18 Oke hiiremi guhu soopara teei Dzesuho torota pomai kotoroqi noorake hiireta, Maqoe, khatata nahoi poiqanipamuke baate. Oonihe ana qupadzomami nii baaqa boto niime noho irita mootomi eehaha naatakoi.

19 Hiiremi Dzesui tumakhameto nomema gama qoridzeqi guhu soopara oke gainene eete tuumata.

20-21 Tuusuhimi atapa hemenoma teei noke iihata. Atapa oho khettedzai teeho bahe tii ttuerebeho isakita noho dzuui ipi uhubaamake qaata. Noi qupa nometa hee, Iidzo anai noho ttoba ma sasake seiqake hesateqake qidzanatakoi. Oiqi hiireqi noi qeemaqi sasa patisigi nohoke hesateta.

22 Hesatemi Dzesui burisi eeteqi noke mooqi hiireta, Khatata name, nii ai tataumami niiho sama qidzanasubi. Hiiremi bodza ooqata keke noho dzuu ipi uhubami noi qidzanate tuumata.

23 Oonita Dzesui guhu soopara oho nagata biranate moo nookami abi ao ttutturate rore ma sasa hiirota oi qesai tooma hiirotani qate qesai mangima hiirota.

24 Hiiromi Dzesui nokoke iihaqi hiireta, Khatata oi baatanipamuke eete ooraidzaranihe meeraho isakita ooraita nike papatare. Hiiremi nokoi sosoridzo hiireta.

25 Oonihe abi hoho oi paata biranatemi noi suruho ota dzuubaqi khatatake botota aima qoridzemi eehaha naateta.

26 Eehaha naatemi oho isere ao tuumaqi haba oke igabireta.

ABI NESE KHABANOMA MA ABI POTUTU NOKOKE DZESU QIDZAITETA

27 Qate Dzesui teteta sosomami abi nese khabanoma eseri noke iihaqi
hiireta, Tabitiho eema ma khata, nii isanate nakaho dzasa eeteqi nese-
nomaitaqu mae?
28 Oke hiire tuumami noi naga teeta peitemi nopo iihaqi noho dzagata
biranatemi Dzesui hee, Nipe qupadzomami oho beedzae naho torota oorai
mae? Hiiremi nopoi hee, Soopara nakame, oore oi oorai.
29 Hiiremi noi nese nopohoke hesateqi hiireta, Oionita nipe ai tatauma
ooraiho isakita nesenoma naatare. Hiiremi nopoho nese paa eeteta.
30 Paa eetemi Dzesui nopoke hee, Oonihe eto sepeke abi pobi hiibaino.
31 Oiqi hiiretahe nopoi oke qahitota quba bitta eeteqi isere hiiremi oho
pobi haba oke igabireta.
32 Oonihe nopoi paata tuusuhimi qesai abi potutu songenanoma teeke
Dzesuho torota dzeimami baata.
33 Baami Dzesui songena oke iihami abi potutu noi ao noo ma toonoma
naatemi abi qesa oona oota nokoi hasa hiireqi hee, Quba agiagi eranomai
te Isirae abi napaho bisata biranate qaarara bamu.
34 Oonihe Pariseo basesa eeteqi hiireta, Ae, Iibadzanipaho dzapata hiireqi
noi songenake iihorai. Obera noo oke noko hiireta.
35 Qate Dzesui haba ogamaqi nagapa mina ma gattiqa ota tuumaqi nokoho
guhuta peiteqi qusuho sinabidza hiireqi heme ma bamenoma nokoke gama
qidzaite soubireta.
36 Ma Dzesui abi moomi sipisipi sooparaama sepesapeke tuumoraiho isaki
naatemi noi nokoho quba baruna heme eeteta.
37 Noi tumakhameto nomeke hee, Dzooho mee gairai ooraihe oke rumu-
taquho abi samane bamu.
38 Oho qubake nike hoobire dzooho Mai noho torota pupu hiiremi noi
baura abi samaneke dzoo nometa dzoobiremi tuumare.

10

DZESUHO TUMAKHAMETO DZAPA MA BEEDZAE NOKOHO (Mar 3:13-19; Ruk 6:12-16)

1 Oiqi hiireqi Dzesui tumakhameto ttuerebe nomeho kira hiiremi baami
noi nokoke beedzaenomaiteta. Beedzaenomaitemi nokoi songenake iihaqu
ma khettedza maina paina qidzaitaqu oho isakinoma naateta.
2 Qate tumakhameto nokoi ipita qaru abi naatorota dzapa nokohoi erani:
Bosabosa oi Siimo noke Dzesu paha dzapa usaqe Peetoro oke moiteta. Ma
Attereo noma noho, ma Dzebetteoho khameto Dzakopo ma noma noho
Dzohane.
3 Qate paha Piripo ma Battoromeo ma Ttoma ma Matteo ttagetti apiapi ma
Arepeoho khata Dzakopo ma paha Ttateo.
4 Qate paha Siimo kana haba nena ma Dzuta Khariotta nena — noi ipita
Dzesuke geema mootota — abi oioni.

DZESUI QARU KHAMETO BAURA QUBA DZOOBIRETA (Mar 6:7-13; Ruk 9:1-5)

5 Abi tuerebe oke Dzesu sinasina hiireqi dzoobireta. Noi hee, Nike haba
qesaqesa abi nokoho torota tuumare. Oonihe eto poiqa Samaria abiho haba
totaqita tuumaino.
6 Oi nike bosata Isirae abi sipisipi rasaki naate ooraiho isakita nokoho
torota baura eetare.
7 Oonita nike tuumaqa sinabidza hiireqi eraiqi hiibare, Ohonga qusunaho
pobi oi poiqa nikeho irita qeeme.

8 Oiqi hiireqa hemenomake qidzaitare, abi baatemi nike eehahaitare,
pottomunomake qidzaitare, songenanomake hobireqi songenake hotou bi-
idzare. Oke gama eeteqi eto oho ttuma quba hiibaino oi nike ttumaamake
oho isaki saridzeta.
9 Qate eto oma teeke asita bautotaino, oi goorini mae siriba mae kopani
mae quba ape oi gama baamu.
10 Ma paha eto tete asike aimaino, ttoba ma sasa paramu aimaino, oko sasa
aimaino ma pahu sumu teeke aimaino. Oi teeho bahe nokoi nikeke kokora
eetaridzoni, oi baura oho pobi oni.
11 Qate nike nagapa teeta peitareiqa bosata abi qasa hiireqa hee, Nagapa
eraho nakuta apei qidza kokoranoma? Oke hiiremi abiho dzapa paana
naatemi nike ota peiteqa eto paha naga qesaqesata somobasomoho isakita
tuumainohe ooqata keke meerake eeteqa nagapa oho baura eete soubire-
qake paha nagapa mainata tuumare.
12 Oonihe nike naga teeta peitare boohiqa nokoke Dzoobe hiibare.
13 Dzoobe hiiremi nokoi kaitomaqi Dzoobe hiibaquko nike nokoma hasu
ma kebata oorakoi. Oonihe nokoi kaitomaama naatemi nike paha mainata
tuumaqa hasu ma kebata nokoho neta peitakoi.
14 Qate nagapa teeho abi gama basesa eeteqa noo nikeho nookaama
naatemi nike nagapa oke qaatare. Qaasuhiqa hau nikeho okota ooraqu oke
omata dzamutomi oi nokoho khooba paanaitakoi.
15 Nookao, Sotomu ma Gomoraho abike maripa eetaqu bodzata nokoi
quba bamenoma saridzakoihe nokoho bame minabari. Oonihe nagapa
teei nikeke bai hiiremi nokoke maripa bodzata quba bamenomanipamuke
moitakoi oke ana bamu nike ikobetaqu.

KAIPO SAMANE BIRANAROTAHO NOO

16 Oi Dzesui hee, Ana nike dzoobiremi nike abi koiri kairinomaho bisata
ooraqu oi sipisipike haa teekoho bisata dzoobidzaquho isaki naatakoi. Oho
qubake nike nokoma ooraquta dzosi nokanokanomaho isakita dzeubaqa
qusubibi hasunomaho isakita oora ma qaara eetare.
17 Ma eto abi nookami ao hairiamake dzairanipamuho isaki naataino. Oi
nokoi sinabidza guhuta nikeke gabeho biidzakoi ma nikeho isereke sinasina
abi mimiho torota mootakoi oke eetemi nike ttoka soopara ma abi qiba ma
kara nokoho bisata biranatemi nike naho noo nokoho tomata hiibakoi.
18 Hiiremi oi ttoka ma haba samaneho noo naatakoi.
19-20 Oonihe nokoi nikeke qoharenaitemi eto nokoho noo ipi hiibaquho iiha
ma dzoobidza eetaino. Oi Ohonga Mai nikehoho Sumasai bodza ooqata noo
nike banaitemi noo ooqake hiiremi meenoma naatakoi.
21 Oi erake eete oorai. Noma ma nanei qesa ibo eete qoharenaitokoi. Mai
ma khata qesa bisi naate isere bamenoma mootakoi, ma khametoi mai ma
pai basesa eete teetakoi.
22 Oi nike naho quba baura eetemi abi samanenipamui nikeke ibo eetakoi.
Oonihe nike baura eete soubidzare hiireqi battigara naatoraqutoke
qidzanatakoi.
23 Oonita nagapa teeta nokoi nike ibo eetemake paha nagapa mainata tu-
uma ota soomare. Oonomake eete tuuma nagapa qesaqesa soubidzaamake
ao Abiho Isaki anai ota nike saridzakoi.
24-25 Anai minaraho maikhata, banaita nikehonihe abi anake hee, Nii
Iibadzaho isaki ooniqi hiiroraita nokoi bamu tumakhameto nikeke ingo-
naitaqu. Oi bauraho mai heme saridzemi kokora abi nohoi bamu heme
oke riitaqu tete oke gama qupadzoma soubidzare. Anai nikeho mai ma

banaitanita nokoi anake sesero eetaridzoho isakita nokoi tumakhameto ma kokora abi nikeke sesero eetakoi.

ABIHO ATTI BAHE OHONGAHO ATTIKE EETE QUSUBAITARE (Ruk 12:2-7)

26 Hiireqi Dzesui hee, Nokoi nike sesero eetakoihe eto atti eetaino. Nokoi
dzukudzukuta eetaqu oke Ohongai gama paanaitakoi. Oi quba dzahedza-
henomai gama susupu paana naate soubidzakoi.
27 Oi anai seike nikeho tomata hiibaqu oke nike otoba patita paanaitare.
28 Oke eetemi koiri kairinoma qesai sama nikehoke teetemi baatakoihe
noko gisi nikehoke sesero eetaquho tete bamu oonita eto abi oonomaho
attike eetaino. Ohonga teenai sama ma gisi ma gama eepata rubengaitaquho
isaki oonita noqake ququimare.
29 Oonihe tete erake qupadzomare. Abi qesai bararima nee aimaqa nokoke
makettita oho ttuma qattiqa aimorai.
30 Oi quba sepenihe Ohongaho nese oke riitaama. Oonita noi nike gama
moo soubireqi qiba geeni mae quba ape nikeho torona oorai oke noi gama
qupadzoma aima soubirorai.
31 Nee gamisi oke noi nome moo qupadzomoraihe meenipamuke noi
nikehoke nookami tobe sumanomanita qupadzomare.

ABI DZESUHO DZAPA QUSUBAITEMI NOHO DZAPA QUSUBAITAKOI (Ruk 12:8-9)

32 Hiireqi Dzesui hee, Oho qubake teei naho isere bageke eete abiho torota
mootomi anai moorakoi ma isere qidza nohoke qusu Mai nameho pengata
hiibakoi.
33 Qate teei abiho penga qubake naho bai hiibaquko qusu mai nameho
pengata anai paha noho bai hiibakoi.

SINABIDZAHO QUBA QAA SAMANE BIRANATAKOI (Ruk 12:51-53; 14:26-27)

34 Dzesui hee, Nookare, ttokata hasu biranatorareiqi anai te baabaranita
eto oke qupadzomaino. Anai biranatemi oho quba uuba ma sakaba samane
biranatakoi.
35 Oi ana baami sinabidza oho ipike mai teei khatata nomeke ibo eetakoi,
motami noi anapidza ibo eetakoi.
36 Oke eetemi quni ma mani tee ma teeho bisata ibo ma kote samanei
biranatakoi.
37 Oonihe teei qupa nometa hee, mai ma pai namehota atimaqu mae
Kiristuho dzapata atimaqu oiqi hiireqi qupa eserima ooraqu ana bamu noho
nookami isanataqu.
38 Oi teei anake iihareqi sama nomeke oho bagara biidzaama naatemi
nohoke ana nookami qaganatakoi.
39 Oi teei qaraqara nomeke qaanateqa ao oho dzore naatakoi qate teei
naho quba eeteqi qaraqara nomeke qaanataama naateqa qaraqara gama
mai eetakoi.

IPI MA ARI SARIDZAQUHO NOO (Mar 9:41)

40 Dzesu ipibireqi hee, Oonita nike sinabidza hiiremi abi nikeho nookami
meenoma naasuhiqa nahoke nookami meenoma naatakoi ma mai nahoke
nookami paha meenoma naatakoi.
41 Oonita naho too abi teei biranatemi teei noho nookami meenoma
naatemi noke aima kokora eetaquko noi oho isakita ipi ma ari saridzakoi. Ma

naho neta abi rike ma pobi teei biranatemi teei nohoke nookami meenoma naatemi noho kokora eetaquko noi paha oho isakita kiridza saridzakoi.

42 Qate anake nooka hiisi eetoraiho tuputa abi teei biranatemi teei noke moomi naho tumakhata naatemi oho quba noi noke kokora gattiqa eete oba kebani mae quba apeke noke moitaqu moitemi quba gattiqa oi paha ipi ma arinoma naatakoi.

11

DZOHANE QARU DZOOBIREQI HEE, NII APEI ONI?
(Ruk 7:18-35)

1 Noo ma sinasina samane oke Dzesui hiire soubireqi oke gama tumakhameto ttuerebe nomeho qereta gosorota. Gosoroqi noi nagapa oke qaate nagapa qesa samaneta noo ma sinabidza nomeke hiire paanaitareiqi tuumata.

2-3 Tuumaqi baura bamenoma samaneke eetotaho pobike Dzohane sobasobai nookatahe qupa muunaqi noi tumakhameto nomeke Dzesuho torota dzoobireqi qasa hiireta, Mesia baabakoiqi qetaqetai hiiremi nana noho beebe eetorai oi nii oioni mae maina teei paha baabaqu?

4-5 Oke hiiremi Dzesu nookaqi eraiqi hiireta. Ibaukhabaunomai nese uhuborai, qosu ma ponei tuuma ma baabanoma naatorai, pottomunomaho sama paisasa hiiburorai, toma susui toma uhuborai, abi baatemi eehahaitorai oke eeteqi abi habana nokoho quba sinabidza hiiremi qidzanatorai. Noo ma baura samane oke nike era moo nookorai oho isereke nike tuuma Dzohane sobasobai sutasutata oorai noho torota mooto soubidzare.

6 Qate sinasina erake paha noke pobi hiibare, Nii nahoke nookami niihota isanataquko nii oho agoago saridzakoi.

7-9 Oiqi hiiremi Dzohane sobasobaho tumakhametoi tuumami Dzesui Dzohaneho hasa hiireqi nohoke abi samane noho torona oota nokoke pobi hiireta. Nike haba habanata Dzohaneke moora quba tuumata. Tuumaqi abi qiba, sasa nee ma baunoma meusa nagapaho poro qereta ooraiho isakike moorare tuumatani mai? Eo, nike qupadzomami uta tooro eebeke poupa taatoraiho isakinita quseripo oke moorakoiqi hiiretani mae?

Eo too abi teeke moorakoiqi tuumatani mae? Nookao. Noio too abi oonihe paha too abiho isakike suqobirorai.

10 Dzohanehoke Ohongaho noota erake qeetemi oorai, Nookare, Qaru khata nameke anai Kiristu niiho bosata dzoobiremi tuumaqi tete niihoke ao roibetakoiqi hiiretanita abi oi ooni.

11 Oonita ana hiiremi nookare. Paimanei abike dzoomoraihota abi teei Dzohaneke riitaquho isaki ooraamanihe quba oi ttoka samaho dzapa pobi oho beekho kekeni. Oonihe Ohongaho pobi naatoraihota abi mina ma adza nokoi gama ttokaho dzapa pobi oonomake suqobirorai.

12 Qate Dzohane sobasobai baura nomeke sohoromi abi samanenipamu qaupa sasa gaamaqi beedzae eete Ohongaho pobita qeematai qeemorai.

13 Oi teeho bahe Mose ma too abi samanei sauqata sohoroqi hee, Quba oi biranatakoiqi hiire baa qaatani qate Dzohane nokoho musaqiqanita abi noko poiqa musaqiqaho noo nookami Soopara mee naho bodza naasuhimi nokoho qupa tukuborai.

14 Oi abi qesai hee, Eriai baataamake qusuta peitetai paha burisi eete baabakoiqi hiire qaata.

Oonihe nike naho noo erake nookami meenoma naataquko erake qupadzomare. Dzohane noio Eriaho isakinipamu.

15 Oonita tomanomai nookare.

Oke hiireqi Dzesui paha abi basesanomake eraiqi hiireta, Abi naga nikei quba apeho isaki?

16-17 Khameto sobadzata habese inga naatoraiho tete qupadzomare. Oi hoho teei hoho teemuke hee, Ae nanai ao kito biireqi mangi huitemi nike teqaha kaitomaqi naa hiibara. Qate nanai tti ma ttaka hiiremi nike ikaqi oho surupo eetaama naatorai?

Oiqi khametoi hiiroraihe nokohota basesa biranatoraiho isakita abi basesanoma nikei Dzohaneho noo qusubaitaama naateta ma paha naho noo oho qesa arabirorai.

18 Oi Dzohane sobasobai oba ma patta kebakebaho hutingima baami nike noke hee, Songenanomaniqi hiireta.

19 Qate Abiho Isaki anai baaqi patta ma oba qidzaho bai hiibaama naatemi nikei anahoke hee, Iidzii, bai oba hoobaqi dzoobaqi muunaqi paha pattake saqubema muunorai abi oni. Noi paha ttagetti apiapi pasenanoma nokoma qesa dzaira eetorainomani. Oiqi nike hiiroraihe nookare. Tete oi qidzani mae qanga ipita khooba paana naatakoi oiqi Dzesu hiireta.

NAGAPA QESAHO BASESA OI TOO PASERENOMANI (Ruk 10:13-15)

20 Qate nagapa qesata Dzesui obaoba bamenoma samane eete tuumami nokoi basesa eete qupa burisi eetaama naateta. Oho qubake noi nokoke himotoqi noo minake hiireta.

21 Noi hee, nagapa Khoradzi ma Bettesaitta quba attinoma nipeho irita biranatakoi.

Oi anai obaoba samane nikeho bisata eetemi Ohongaho mumure naatemi nike basesa eetoraihe oho isakita mumure nagapa ttiro ma Sittoho bisata biranatapuko nokoi bamu rubenga saridzarotahe ao tti ma ttaka hiireqi hau suranatemi ingonaitarota.

22 Oi nokoho bame minaminai oorakoihe maripa bodzata nikeho bame oi paha nokohoke suqobidzakoi.

23 Qate nagapa name Kapanao niiho dzapake ao qusubaitemi qusuho pobi naatarorihe baamunipamu. Dzapa nikehoi taate qoo iibadza nagata quratakoi. Oi teeho bahe anai baura qidza samane nikeho bisata eetemi Ohongaho mumure naate baorai. Oonihe oho isakita Sottomuho otoba patita paanaitapuko nokoi agobake qupa burisi eetemi nagapa oi poiqa oorarori.

24 Oho qubake nokoho bame oorai oorakoihe maripa bodzata nikeho bame oi nokohoke suqobidzakoi. Ooiqi Dzesu noko pobi hiireta.

OHONGA MAI MA QAHEUBA KHAMETO NOHOHO TETE DZAPANOMA (Ruk 10:21-22)

25 Oonita Dzesui Ohonga pupu hiireqi eraiqi hiireta. O mai name, nii qusu ma ttokaho maikhatanita nii noo bamenoma dzukudzukuna oorai oke te ttoka abi nokanoka ma gesinanomaho qupata paanaitoraidzaranihe abi qupa gaibanoma naho dzapana oorai nokoho qupata paanaitorai.

26 Oho qubake ana niike dzoobe minake hiire. Oi nii tete oke saridzemi nese niihota bagenomanipamu naatorai. Oiqi hiireta.

27 Qate noi burisi eete tumakhameto nomeke pobi hiireta, Ohongaho khata anake gesina oi ape bahe mai teena ma Ohonga maike apei gesina bahe khata teena noho. Anaio noke gesinanipamu ma paha noi qesa ma nikeho dzapa hiiremi anai noho tete nikeke banaitemi nike oho qesa noke gesina naatorakoi. Oho qubake mai ao baura nomeke naho botota mootomi ana nikeho quba paanaitorai.

28 Oonita nike naane quba heme ma bame samane nikeme sepeke qere
biire qaaraqu. Nike naho torota baaqa oke qerepasa eetemi ana isanate
nikeke qidzaitakoi.
29 Nookare, anai keba ma dzapaho maikhatanita nike naho neta
qidzanatemake ana nike tete maina banaiteqa tetena nameke nikeho qereta
goosoromi baura oi nikeho moirata bamu perebaqu.
30 Oi teeho quba bahe bame anai nike moitaqu oi isakiqata oorai ma naho
tetena oio paha kebakebani. Oiqi Dzesu hiireta.

12

DZUMAHO HUTINGI OHO NOOKE DZESU POBITETA
(Mar 2:23-28; Ruk 6:1-5)

1 Dzuma teeta Dzesui haba ogamaqi uitti dzoota tuusuhimi tumakhameto
nokoho ttidza saa eetemi nokoi quhisa qesa rumutoqi botoma kurutete
muunota. Muunomi Pariseoi mooqi Dzesu qasa hiireta,
2 Maqoe, dzumata baura oonomake eetaquho qagai ooraita tumakhameto
niihoi ikaqi oke eetorai?
3 Hiiremi noi noko pobi hiireta, Qate Tabiti qesamane nomema nokoho
ttidza saa eetemi noi eeteta gotta ma pai oke nike isaitemi oorai mae bamu?
4 Oi noi Ohongaho parai nagata peiteqi dzobadzoba Ohongaho dzagata
mooto qaata oke aimaqi muunata ma qesamane nomeke moitemi muunata.
Oonihe oke muunaquho qagai qaatahe dzube abi keke muuna qaata.
5 Mae nike oho ruume?
Oi paha Dzumata baura samaneke eetaquho qagai ooraike dzube abi
Ohongaho biirina oorai nokoho baura urai ooraita ikanomake eeteqi oho
qagake qusubaiteqi oke qaataqu. Baamu, qaga oke riiteqi beedzae eete
qeemami oi teqaha kahosananoma naatoraidzarani.
6-8 Qate nookare. Anai Abiho Isaki ooqi naamae dzuma ape ma apeho
Sooparanipamu. Oonita biirina qaga oorai oi poma teei oke eete ooraihe
napa erana hiirorai oi quba meenipamu, oi qaga oonomake suqobireqi ai
siginaitorai. Oi teeho bahe qetaqeta teei hee. *Qoberobaho poma qesaqesa
hiiroraiho goottaeke ana eetorai oonihe baruna heenaho tete oho dza minake
eetorai.* Qetaqeta oke nike naane quba mai eetaama naatorai.

DZUMA OTA DZESUI ABI BOTO ATIMANOMA QIDZAITETA
(Mar 3:1-6; Ruk 6:6-11)

9 Oke hiireqi Dzesui dzoo oke qaateqi sinabidza guhu nokohota peiteta.
10 Peitemi abi boto atimanoma teei ota oomi Pariseo ma karai Dzesuho
angi naatareiqi qasa hiireta. Dzumata abike qidzaitaqu oi qaganomani mae
bamu?
11 Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Nikeho hoo teei dzuma bodzata koseta
taatemi minara ma nikei noke aima ingonaitaridzoni, mae nikehota teei
oonomaho isaki baamu?
12 Oonita moorare, hoo quba sepe oomi noho quba dzumata kokora eeteqa
abinipamuke oho kokorake qaanataqu oi oberani.
13 Hiireqi noi abi boto atimanoma oke hee, Boto niimeke tataitare. Hiiremi
noi noo oke qusubaitemi boto hohoi ao pobirate temuho isaki naateta.
14 Oke eetemi Pariseo paata biranateqi Dzesuke ikanomake eete ngausa
eetaqu oho gunu ma naru hiiretahe noi ao qupadzomata.

DZESUI ABI MINARAHO HOBIHOBI MEENIPAMU

15 Oonita Dzesui ao khooba qupadzomaqi nagapa oke qaate tuumami abi
hemenoma samane noke iihami noi nokoke gama qidzaite soubireta.

16 Oonihe noi nokoke qogo noo hiireta, Nike eto baura oke sepeke abiho
pengata paanaitaino.
17 Oonita Dzesui seike baura qidza oonomake eetetaho khooba erani.
18 Too abi Dzeseai Ohongahoke eraiqi hiire qeeteta.
Moorare. Anai qeseba khata qidza bagenoma name quba asateqi qaheuba
Sumasa nameke noho irinaitemi noi abi samaneke pobitareiqi biranatakoi.
19 Oonihe noi otoba patita sama kano hiibaqui baamu, ma noho niiqi ma
noosa baamu.
20 (Ma abi bame eetoraiho qahura erake qupadzomare) Noi bamu subidza
makanomake geqobidzaqu qate eepa mukena hiibare boohimi bamu sepeke
hiitaquhe oke gama eehahaite pobitakoi.
21 Oke eetoraqutoke suqobidza maikhata naatemi nagapa samaneho abi
nokoi noho qupa toobake eetakoi. Oiqi Dzesea qeetemi Dzesuhota meenoma
naateta.

QESAI DZESUHO BEEDZAE IIBADZAHOTA MOOTOTA
(Mar 3:20-30; Ruk 11:14-23; 12:10)

22 Qate noko paha abi nese khabanoma ruume ma potutu songenanoma
teeke Dzesuho torota mootomi noi noke qidzaitemi noonoma naateta ma
nesenoma naateta.
23 Oke eetemi abi samanei mooqi roqobeteta. Nokoi hee, Tabitiho eema ma
khatai oonomaho isakita biranatakoiqi hiireta abirai oioni kaqaniqi hiireta.
24 Hiiremi Pariseo nookaqi bai hiireta, Baamu abirai songena iihoraiho
khooba ape bahe noi Iibadzaho dzapata oke eetorai.
25 Oke hiiremi Dzesui iiha ma dzoobidza obera nokohoke qupadzomaqi
noko pobi hiireta, Abi naga teei qesa hu ma koridza biidzaquko bamu bodza
minake qaaraqu. Oho qesa nagapa mina teeta abi qesa ibo eetaquko bamu
agoba qaaraquhe ao taatakoi.
26 Oonita Saatai sama nomeke hotou biidzaquko pobi nohoi ikanomake
eete qaaraqu? Baamu, noi tete oonomake aimaama.
27 Nikemaeho qesamanei dzapa apeta songena iihorai? Bamu, nokoi
songenake Iibadzaho dzapata iihaquho tete bamuta nokoi nikeho noo
nookaqa nikeke qoma dzubobidzakoi. Oonita nike oberama anake hee,
Iibadzaho dzapata songenake iihoraiqi hiire.
28 Oonita anai Ohongaho sumasama songenake iihami tuumoraiho
qubake nike ikaqi qupadzomaqu bahe Ohongaho pobi ao nikeho torota
biranate ooraike nike qupadzomaridzoni.
29 Ma qahura erake qupadzomare. Abi bise baisenomaho nagata sepeke
peite qubadzage noho botona ooraike sepeke aimaquho tete baamuta bosata
abi qanga oke suutoqanoke isanate noho nagana oorai oke gama saqoroqi
aima tuumaridzoho isakita anai aoke Saatake suqobire ooraike qupad-
zomare.
30 Nookao, anake hoobire qesake ingonaitaqu abi noio dzaira nahoni. Qate
ana baura eetoraike teei bai hiire rasaki eetaquko noi naho ibonipamu.
31 Oonita qesai baru ma noo qanga maina paina hiirorai kahosa oonomake
dzamutaquho tete oorai. Qate Ohongaho Sumasai baura eranomake eetemi
oke qanga hiibaqu kahosa oke akobetaquho tete te ooraidzara. Poiqa bamu,
ipita oho qesa baamu dzanadzana!
32 Oi qesai Abiho Isaki anaqake qanga hiiremi anai nokoho kahosa oke
gaubidzaquho tete ooraihe teei Sumasa ma noho baura eranomake qanga
hiiremi kahosa oi agoba qaarakoi.

EE QIDZA MA EE QANGAHO QAHURA
(Ruk 6:43-45)

33 Hiireqi Dzesui hee, Nookare, ee teeho meeke mooqa hee, Ee qidzaniqi
hiibakoi eo hee, Ee qanganiqi hiibakoi oonita etoqa oke rasakiiteqi ee qidzata
mee qangake goosobaino. Oho qesa eto ee qangata mee qidzake sepeke
goosobaino.
34 Oonihe ana moomi abi naga nikei dzohomaho khameto oonita
ikanomake eeteqi nike noo qidzake hiibaqu? Baamu, iiha ma dzoobidzata
hee ma heeta oorai ooqai toota biranatorai.
35 Abi qidzai qupaho iisuta noo qidza saridzeqi abi moitoraini qate abi
qangai qupaho iisu nometa saridze abi moitorai oi paha qangani.
36 Oho qubake abi noo qidzake hiibaquni mae noo sepesapeke hiibaqu oho
isereke abi oi ipita Ohongake pobi hiiremi maripa eetakoita noi bamu noo
teeqake riitaqu.
37 Oonita totoho apeta nii hiibaquke qupadzomare. Noo qidzake hiiremi
oi niike qidzaitakoini qate noo qangake hiiremi oi niike qangaqitakoi.

DZESUI OBAOBA BAMENOMA EETAREIQI QESAI HIIRETA (Mar 8:12; Ruk 11:29-32)

38 Oiqi hiiremi Pariseo ma Qetaqeta abi qesai baaqi hee, Nana dza eetemi
nii nanake baura teeke banaitemi nanata Ohongaho mumure naatare.
39 Hiiremi Dzesui hee, Iidzo, abi naga qanga pasenanoma nike Ohongaho
mumure teeho quba qasa hiirehe, Dzonaho bodzata mumure biranateta
ooqai keke biranatemi nike moorakoi.
40 Oi Dzonai qupi tapariho isakita pakeba minaho qausuta ooqi ipita
eehahake biranatetaho isakita Abiho Isaki anai qupi taparike nesetuta ooqa
paha eehahake biranatemi oi Ohongaho mumure naatakoi.
41 Oonita qupadzomare. Dzonai eehaha naate meusu nagapa Ninibe
nokoho qogo noo hiiremi nokoi qupa burisi eete qidzanateta. Oho qubake
maripa bodzata Ninibe abi qoridzeqa nikeke hee, Nanai too abi Dzonaho noo
nookaqi qusubaitetahe nikeho torota too abi keke bahe Abiho Isakinipamui
biiranate qogo noo hiiremi nookaama naatoraiho qubake nikei abi naga
qanganipamu. Oiqi hiibakoi.
42 Qate paha atapa qiba teei agobanipamuke haba pobi neta baaqi Isiraeho
abi qiba Soromo nokanoka mina nohoke nooka pobita quba noho torota
peiteta. Peiteqi nokanokanoma naateta.
Oonihe anai Soromoho isaki gattiqa bahe Abiho Isaki anai Sooparani-
pamu oonita abi naga quseripo nike naho torota baaqi te naho noo qusub-
aitoraidzara oonita atapa mina noi maripa bodzata nikeho iiga minanipa-
muke hiibakoi!

ABI QUPA HABANA SEENO MA GAUHO QAHURA (Ruk 11:24-26)

43 Oiqi hiireqi Dzesui hee, Qate qahura erake nookare. Songena teei
abi teeke qaasuhiqa qongara naga hau ma obanomata meupu saridzareiqi
tuumata. Tuumaqi saridzaama naate burisi eeteta.
44 Burisi eeteqi hee, Anai naga tta eeteta ota paha dzuubakoi hiire qeemaqi
moohimi meeke sarautomi oota. Qate quba teei noho habara oorananihe
teka habanai oota.
45 Habanai oomi noi iiha ma dzoobidzake eete qesamane nome songena
sebeni ngiinginomanipamu nokoke dzeima nokoi ttaike ota dzuubami abi
oi nokoho pattanipamu naateta.
Oi bosata noi isakiqata qangama ootahe songena tuumami noi oho
habarake baura qidza mai eetaama naatemi eranoma naatemi suhe nohoio
attinomanipamu naateta. Oonita abi naga nikeio oho isaki.

APENEI MEENIPAMU DZESUHO QESAMANE OHO NOO
(Mar 3:31-35; Ruk 8:19-21)

46 Dzesui noo oke abi tupu pobi hiire qaasuhimi oionita pai gotta nohoi
nomamane dzabamane nohoma noko naga patita qooroqi hee, Nanai noo
teeke noke pobi hiibareiqi baabe.
47 (Hiiremi teei Dzesuho torota qeemaqi hee, Maqoe pai gotta niihoi
nomamane dzabamane niihoma gama paata qooroqi niima qesa noo hiibare
baabe.)
48 Oiqi hiiremi noi totoho eranomata ipi hiireta. Pai gotta nahoi ape oni?
Ma nomamane dzabamane nahoi apene oni?
49-50 Hiireqi noi tumakhameto nomeke boto koko eeteqi hiireta, Nookare.
Apene qusu mai nahoho dzake qusubaitorai nokoi pai gotta ma nomamane
dzabamane nahoho isaki. Oonita tumakhameto name, nikeio quni ma mani
nahoni.

13

OHONGAHO NOO OI GOOTTARAHO ISAKI
(Mar 4:1-9; Ruk 8:4-8)

1 Hiireqi Dzesui nagata tta eeteqi oba ttu oho patisigita teemaqi habeseta.
Habehimi ao abi samanenipamu noho torota ttutturateta.
2 Ttutturatemi teka pui siiremi noi nokoke sinabidza hiibareiqi sisimata
peitemi nokoi igasata habese nookata.
3 Nookomi noi qahura noota nokoke sinasina samane ke hiireta.
Noi hee, Dzooho mai teei gottara bababa eetare sobadzata tuumata.
4 Oonita noi uitti gottara bababa eesumi qesai tete patisigita taatetahe nee
ao baaqi oke gama nukurota.
5 Qate gottara qesai oma quhiquhirata taateqi ao suuna eeteta. Oonihe
orotu noho ohoumata.
6 Ohoumami ete huubiremi ao bubuso naateta.
7 Qate gottara qesai baa bisata taateqi paha suuna eeteta. Oonihe baa ma
ngaa oi peiteqi oke pupubiremi poqe eeteta.
8-9 Qate gottara paha qesai ttoka qidza bibinomata taateqi suuna eete
peiteqi mee goomata. Qesai teutiho isaki qesai sikistiho isaki qate qesai paha
gaira naateta oi hattattiho isaki oni. Oonita tomanomai nookare!

QAHURATA HIIREMI ABI QUPA ORORO EETARIDZONI
(Mar 4:10-12; Ruk 8:9-10)

10 Dzesui oke garuba pobi hiiremi bamu naatemi tumakhameto nohoi
baaqi noke qasa hiireta, Nii khooba apeho qubake nokoke qahura noota
sinabidza hiirorai?
11-12 Hiiremi noi hee, Oi erake eete oorai. Anai ango nikeho torota baura
eete qaimi Sumasa nike uumami isakiqata tete oho mee saridzorai. Oonita
nikeke ipibire sinabidza paata hiiremi nikehota meupunoma naatakoi.
Oonihe abi tupu toma agiagike paata sinabidza hiiremi arabidzakoita
bosata nokoke qahura noota dzeimami aimareiqa aimakoi gaubidzareiqa
gaubidzakoi. Apiapike moitakoihe qesai noo arabidzaqu nokoke quba oke
bamu sepeke moitemi puita tuumaqu.
13 Oonita hiibi anai nokoke qahura noota sinabidza hiiremi arabidza abi
nokoi nesema moramorake moorakoihe baamu moo pobitaqu, ma tomama
nookake eetakoihe bamu nooka qupadzomaqu.
14-15 Oi too abi Dzeseaho qetaqeta teei hee, Abi nagarai hee, Eto Ohonga
nanake ingonaitaino hiireqi eto nanai nese nanamema moo pobiteqi

tomama nooka qupadzomaqi qupa uhuba pobiratemi napai qupa burisi eetaino.

Oke hiiremi nese nokohoi sidzobetemi toma susudzatorai ma qupa nokohoi asuasu naatorai oiqi Dzesea hiiremi nokohota meenoma naatorai.

16-17 Oonihe nike poike moo nookoraike too abi ma abi dzapa pobinoma agobake moo nookareiqi dza minake eete qaatahe baamu. Te moorara, te nookara. Nikeho nese moo pobitorai ma toma nikehoi nooka qupadzomoraiho isakita nike nokoho habara naateqi agoago saridzoraita qupadzomare.

DZOOHO QAHURA OHO MEEKE DZESU HIIRETA (Mar 4:13-20; Ruk 8:11-15)

18 Hiireqi Dzesui hee, Oonita dzooho maiho qahura khooba nohoi eraqanita nookare.

19 Goottara qesai tete patisigita taateta oi abi qesai qusuho sinabidza nookami ingaqonoma naatemi Iibadzai baaqi nokoho qupata menoma naatarotake noi ao karabetemi sapara naatoraiho qahurani.

20-21 Qate gottara qesai oma quhiquhirata taateqi suuna eetetahe ao bubuso naateta oi abi qusuho sinabidza nookami oi nokoho qupata meenoma naasuhimi oho kaipo ma qangareba, uuba ma sakaba biranatemi nokoi ao peperate bamu naatoraiho qahurani.

22 Qate goottara qesai baa bisata taateta oi abi qesai sinabidza nookaqi qusubaitare boohimi ttokaho iiha ma dzoobidza ma ttuma ma qurumaho ikoiko oi gama abi nokoho angi naatemi oho kabira naate bamu naatoraiho qahurani.

23 Qate goottara ttoka qidza bibinomata taateta oi Ohongai ao abi qesaho qupa roibetemi ooraita nokoi nooka qupadzomaqi noo qusubaitemi meenoma naatorai. Qesaho isaki gattiqa — 30 oni — qate qesahoi minamina — 60 oni — qate qesahoio gairanoma — 100 oni — oio oho qahurani. Oiqi hiireta.

SINABIDZA OBERAOBERAHO QAHURA

24 Ipita Dzesu qahura teeke paha nokoho quba hiireta. Noi hee, Ohongaho pobi nebe teeta erake eete oorai. Abi teei dzoo nometa tuumaqi goottara qidza ota dzaaro dzaaroke tuumata.

25 Tuuma soubireqi surenake burisi eete nagata peite qesama gama meeta. Meeqomi abi qesai noke ibo eeteqi seike dzoota qeemaqi uitti gottara qidza dzaaro dzaaroke tuumatahn takura samaneta baapi goottarake dzaaroqi papateta.

26 Qate quba oi gama suuna eete peite heubare boohimi dzoo oho baura abi quhisa sama maina paina oke moo sahateteta.

27 Sahatete dzoo maikhataho torota biranateqi hiireta, Mai naname, nana moomi nii uitti goottara qidza keke nana moitemi dzaarota. Qate ikanomake eete baapi oho bisata peite heuborai?

28 Hiiremi noi nokoke pobi hiireta. Eehe erai ibo abi teeho baurani. Hiiremi baura abi noke hee, Oonita nii dza eetemi nanai isanate tuuma baapi oke uumaqu mae?

29 Hiiremi eraiqi hiireta. Baamu, oke uuhiqa eto uittima gama uumaino.

30 Oho qubake beebe eetemi oi gama mee gooma baa naatemake oionita anai rumutaquho abike pobi hiireqa hee, Nike bosata baapike khoobata korabete geema sipitoto eepata biidzare. Oke eeteqa uitti qidza oke gama dzurutoqa naho iisunaitare. Oiqi Dzesu hiireta.

SINABIDZA HIIREMI OHONGAHO POBI MINANATARIDZOHO QAHURA
(Mar 4:30-32; Ruk 13:18-21)

31 Hiireqi Dzesui qahura noo teeke paha abi samaneho quba hiireta, Noi
hee, Ohongaho pobi erake eete minanatorai, Abi teei dzoo nometa tuumaqi
moepa goottara teeke dzaarota.
32 Qate moepa goottara oi mina baamu, oi dzooho quba gattiqanipamu.
Oonihe oke dzaaromi ao peite mina naate eeho tomidza naatemi nee qesai
baaqi ota sumudzataquho isaki naatorai.
33 Oiqi hiireqi noi qahura noo oke paha iisita mootoqi hiireta. Noi hee,
Atapa teei iisi isaki teeke qausoma teenaite saretemi oi qauso igabire qura
huite minanatorai. Ohongaho pobi paha oke eete abike igabirorai. Oiqi
Dzesu hiireta.

DZESUI QAHURA NOOHO MAIKHATA
(Mar 4:33-34)

34 Oonita Dzesui abi minaraho pengata sinabidza hiireqi qahura noota
keke nokoke tete banaite qaata ma oho amake te nokoke noo tee ma teeke
banaite qaarara.
35 Oi teeho quba bahe Ohongaho too abi agobake Samu teeta qeeteqi hee,
Anai too saqoroqake noo agiagi agoba khoobanipamuta sengibetemi qaata
oke qahura noota paanaitemi oho isakita nookakoiqi hiiretanita oke eete
biranateta.

UITTI MA BAAPI QAHURA OHO MEE DZESUI PAANAITETA

36 Qahura qesa oke hiire soubireqi Dzesui garuba oke dzoobiremi nagapa
nokometa tuumata. Tuumami tumakhameto nokoi noho torota baaqi qasa
hiireta, dzoota baapi peiteta qahura oho meeke nii nana pobi hiibo.
37 Hiiremi noi eraiqi hiireta. Teei goottara dzaarorai oi ape bahe Abiho
Isaki Ana.
38 Qate dzoo oi abi ttoka ma haba minarata oorai. Qate goottara qidza oi
abi qesa Ohongaho pobi naatorai oioni.
Oonihe baapi oi ibo teei ikoiko abi qesa dzoobirorai noko oioni.
39 Qate ibo abi oi Iibadzani. Rumutaqu baura oi batabidza ipina bi-
ranataquho qahurani. Ma mee rumutorai abi nokoi angero oni.
40 Ma baapike ubaqoto qeebaqu oho isakita abi meeamaho irata bi-
ranatakoi.
41-42 Oi oho bodza biranahimake Abiho Isaki anai angero nameke
dzoobiremi nokoi abi kahosanoma koiri kairinomake gama oho neta dzu-
rutoqi eepaho isakita biiremi nokoi ota too dzootoqi tti ma areare hiibakoi.
43 Oonihe bodza ota abi rike ma pobi nokoi mai nokomeho pobita ooqa ete
dzadzaho isakita baiburorakoi. Oonita tomanomai nookare. Oiqi hiireta.

DZESUI NAPAKE INGONAITAREIQI DZUU PEREBIRETAHO QAHURA

44 Qate bodza teeta Dzesui eraiqi hiireta, Nebe teeta Ohongaho pobi paha
erake eete oorai. Oma mina hihihinoma tobe sumanoma oke ttoka nakuta
qurabire oomi abi teei baaqi saridze qakiqaki naateta.
Oonihe Noi teqaha oke paanaitaranihe tuumaqi quba tongo nomeke gama
ttuma quba mootota. Mootomi oho isaki biranatemi ttuma oke noi ttoka oho
quba mootoqi oma mina oke ttokama gama mai eeteta. Oiqi hiireta.

NAPAI KIRISTUHO QUBATU MAI EETARIDZOHO QAHURA

45 Ma Dzesui noo ipibireqi hee, Ohongaho pobi naataquho qahura erake
hiire. Besaho kabira nakuta isaki khabanoma ttumanoma biranatorai dzapa
noho peari oi suusa pai gotta. Oonita abi teei ttumaho sobadza samaneta
asate tuumata.

46 Tuumaqi noi oho isaki mina tobe sumanoma teeke saridze roqobeteta.
Roqobeteqi noho torona oho gamitti oota oke noi gama ttuma quba mootomi
biranatemi noi ttuma oke aimaqi suusa pai oho quba biire soubireqi mai
eeteta. Oiqi hiireta.

BATABIDZAHO QAHURAKE DZESUI DZUPUTA MOOTOTA

47 Bodza teeta Dzesui qahura noo hiireqi hee, Ohonga qusunaho pobi paha
nebe teeta erake eete oorai. Khaa apiapi nokoi dzupu nokomeke obata
mootomi khaa dzapa samane ota agomata.
48 Agomaqi hee baami nokoi dzupuke dzeima igasata perebireta. Pere-
bireqi nokoi habeseqi khaa qidzake asateqi ttubata moototahe togoke ai
biireta.
49-50 Oi ipi bodzata Ohongaho angeroi tuumaqi abi qidzake asateqa qan-
gake eepaho isakita biiremi nokoi ota too dzootoqi tti ma areare hiibakoi.
Oiqi hiireta.

DZESUHO TUMAKHAMETO NOKOHO GESINA MINANATETA

51 Oke hiireqi Dzesui tumakhameto nomeke qasa hiireta. Qahura noo oho
khoobake nike gama qupadzomorai mae? Hiiremi nokoi hee, Oore.
52 Oke hiiremi Dzesui hee, Oionita qesa ma nikei hu nooho qetaqetama
gesinanoma naate baa qaabiqi qusuho sinabidza mai eeteqi nikei eraho
tomidza naatorai. Oi naga minaho maikhata iisu nometa quba agoba ma
paha quba agiagi saridze gaaga eetemi mekenoma naatorai nikei oho isaki
naatorai dzoobe.

NAGAPA KHOOBA NADZERETTEHO ABI DZESUKE BAI HIIRETA
(Mar 6:1-6; Ruk 4:16-30)

53 Oonita Dzesui qahura noo samanake paanaite soubireqi ooqata koridza
biireta.
54 Qate noi tuumaqi haba nometa sinabidza guhu nokohota peiteqi meke-
qoma sinabidza hiireta.
Hiiremi nokoi sahateteqi hee, Abirai napaho nenanita nokanoka ma
obaoba samaneke dzoomorai oho beedzaeke noi ikata aimorai?
55 Mai nohoi kamuta Dzosepeniqi hiirorai ma pai gotta nohoi Maria.
56 Nomamane nohoho dzapa paha Dzakopo ma Dzosepe ma Siimo ma
Dzuta. Qate dzabamane nohoi gama napaho bisata oorai. Oonita noi ikaqi
baura erake mainata saridzeqi napaho bisata mootorai?
57-58 Oi nokohota qanganatemi nokoi oho totohota hiireta.
Oonihe Dzesui nokoke eraiqi hiireta, Too abiho dzapake haba qesaho abi
qusubaitorai. Oonihe noko ma nanamaeho nagapa khoobata abi nanaho
dzapake ngiingi ma baabake eetorai.
Oke Dzesu hiiremi nokoi nooka hiisi eetaama naatemi noi nokoho bisata
baura samaneke eetarotahe ooqata tete bamu naateta.

14

HEROTEI DZOHANE SOBASOBAHO QIBA GEEMATA
(Mar 6:14-29; Ruk 3:19-20; 9:7-9)

1 Bodza ooqata abi mina Herotei Dzesuho isereke abiho toota nookata.
2 Nookaqi noi hee, Ae! Dzohane sobasobaho qibake ana geemami baateta.
Oonihe noi paha eehaha naateqi oho beedzaeta obaoba ma baura ba-
menoma samane erake eetorai mae?
3 Oi Herotei oonomaho totohota hiiretaho khooba erani. Bosata Herotei
Piripo noma nomeho ata Herottia karabeteta.
4 Karabetemi Dzohanei Heroteke hee, Nii atapa oke naate oorai tete oi
qaganomaniqi hiireta.

5 Hiiremi Herote ao noke teetarotahe abi samanei nookami Dzohane noi
too abi qaheubanaho isaki naatemi Herote nokoho attike eeteqi te noke
teetaranihe sutasuta nagata biireta.
6 Ota biire oomi Heroteho pai noke dzomataho bodza naatemi abi dzapa
pobinoma samanei noho nagata peite iinga eetota. Iinga eetoqi Herottiaho
khatata noi nokoho bisata naa teetemi Herote oho dza minake eeteta.
7 Eeteqi noi atapa khata oke naru hiireqi hee, Nii quba tee ma teeho dzake
eete hiiremi ao moitakoi.
8 Oke Herote hiiremi khatatai pai gottaho torota oho qasake hiireta.
Hiiremi pai hee, Maa, nii isanate Heroteke hee, Nii Dzohane sobasobaho
paruke geemaqa qiba sabidzata mooto aima baa erata paanaitareiqi hiibare
ooqi hiireta.
9 Hiiremi khatatai teena oho qasa hiireta.
Hiiremi Heroteta bame eeteta oonihe noi aoke abi mimiho pengata naru
oonomake hiiretaho qubake noi qusubaiteta.
10 Noi hiiremi qaa abi teei sutasuta nagata Dzohaneho paru geemata.
11 Qiba nohoke sabidzata mootoqi khatata oke moitemi noi aima baa paike
moiteta.
Oke eetemi Dzohaneho tumakhametoi keba nohoke aimaqi qurabireta.
12 Qurabiireqi nokoi qeema oho isereke Dzesu pobi hiireta. Khooba
ooqaho qubake Herotei ipita qupa muunaqi hee, Dzohanei eehaha naate
mae? Oke Herotei hiireta.

DZESUI DZASA QUBA ABI 5000 PATTA MOITETA
(Mar 6:31-44; Ruk 9:10-17; Dzoh 6:1-13)

13 Qate Dzesui isere bamenoma oke nookaqi nagapa nomeke qaateqi
sisimata peite qee totoqita biranate haba habanata tuumaqi noqeke oota.
Oonihe nagapa abi samanei noho pobi nookaqi soosomaqi noho torota
tuumota.
14 Tuumomi noi qeemaqi moomi abi samane naatemi noi nokoho quba
dzasa eeteqi heme ma bame nokohoke gama qidzaiteta.
15 Qate ete aparana naahimi tumakhameto nokoi baaqi noke
qupanomaiteta, Maqoe, erai haba habananita bodza riitemi nii abi tupu
oke dzoobiremi nagapa ma dzoo naga qesaqesata tuumaqa patta ttuma
eetare.
16 Hiiremi Dzesui hee, Naane quba nokoke kharata dzoobidzaqu?
17 Nikemae noko patta moitemi muunare. Hiiremi nokoi hee, Oonihe
nanata patta baamuhe dzobadzoba boto teena ma sekana ngoru eseribanita
ikabetaqu?
18 Hiiremi noi hee, Seke aima baabare.
19 Hiiremi aima baahumi noi hee, Abi tupu oke siiruta habesareiqi hiibare.
Hiiremi qusubaitemi noi dzobadzoba boto teena ma sekana ngoru eseri oke
aimaqi nese qusuke mooqi agoago eeteta. Eeteqi noi dzobadzoba ma sekana
oke qooto teeteqi tumakhameto moitemi nokoi abi tupu moitemi muunata.
20-21 Muuna isanatemi tumakhametoi qettaqettake ttuttuitemi oi paha asi
tuerebe, dzare nokomaeho isaki naateta. Qate abi ungapaho dzare oi paipu
ttauseni naatetani qate paimane ma khametoho dzareke te aimara.

DZESUI OBA MA QUBA MINARAKE ISANATORAI
(Mar 6:45-52; Dzoh 6:15-21)

22 Oionita Dzesui tumakhameto pobi hiireqi hee, Nike ao bosa sisimata
peiteqa oba ttu totaqita qeehima anai ooqa abi tupurake dzoobidzare.
23 Hiiremi tumakhameto tuumami noi abi tupu dzoobiremi nagapa
nokometa tuumami noi noqeke torata peite pupu hiirota.

24 Qate tumakhameto nokoi unatare boohimi uta mina dzaga neta tooromi
oba pouma minake eetemi nokoi kaiponoma naateta.
25 Kaipo mina eete qaami iihaiho takura naatemi Dzesui oba heeta qooro
qooroma baaota.
26 Baaomi tumakhameto oke moomi gisi ma songenaho isaki naatemi
nokoi atti eete areare hiireta.
27 Areare hiiremi Dzesui too dzoobireqi hee, Eo, eto atti eetaino. Oi ananita
qupa qidzanatoo.
28 Oke hiiremi Peetoroho qupa tukubami noi hee, O Soopara name, oi nii
ooni kaqa. Oho quba nii hiiremi anai obata qooro niiho torota qeemare.
29 Hiiremi noi hee, Ana oionita baabare. Hiiremi Peetoroi sisimata qura
obata qooro Dzesuho torota qeemota.
30 Oonihe qeemoqi moomi utai oba huitemi pouma peitemi noi atti eesuqi
ao suuta tuumare eeteta. Eeteqi noi areare hiireqi hee, Soopara, nii anake
hoobidzare!
31 Hiiremi Dzesui ao noke botota aimaqi pobi hiireta, Nii ikake eetemi niiho
ai tatauma saparapara naate?
32 Hiireqi nopoi sisimata peitemi utai ao bamu naateta.
33 Utai bamu naatemi sisimana oota nokoi gama noho hasa hiireqi hee,
Meenipamu nii Ohongaho khatani.

DZESU GENESARETTE ABI HEMENOMA QIDZAITETA (Mar 6:53-56)

34 Oiqi hiireqi Dzesu ma nokoi qeemaqi Genesarette haba teeta qurateta.
35-36 Quratemi haba oho abi gama Dzesuke moo qupadzomami noho pobi
ao haba oke igabireta.
Haba igabiremi nokoi heme ma bame nokomeke dzeimaqi noho torota
biranateqi hee, Maqa nanai khettedzanomanita nii eto nanake botoma
hesataino. Oonihe nanai nii ttoba patisigiqake hesatare. Oke hiiremi nohota
isanatemi hesateta nokoi gama iso keke qidzanateta.

15

DZUTA ABIHO POMA QESAI OHONGAHO NOOKE BAI HIIRETA (Mar 7:1-13)

1 Qateqa Pariseo ma qeteqeta abi nokoi Dzerusaremuta baaqi Dzesu qasa
hiireta,
2 Niiho khameto naane quba uimane neimaneho poma teeke riiteqi boto
nokomeke akobetaamake patta muunorai?
3 Hiiremi noi nokoke hee, Qate nike naane quba Ohongaho too qurake ai
siginaiteqi uimane neimaneho noo ma poma qesaqesake qusubaitorai?
4 Nookare! Ohongai hee, Mai pa pai niimeke qusubaiteqi kokora ee-
torareiqi hiireta. Hiireqi oho tete qaupuiteqi paha hee, Khata teei mai
oonimae paike baru hiibaquko noke teetemi baatemi quba tongo nohoi mai
ma paiho naatakoiqi hiireta.
5 Oonihe abi khata quruma minanoma teei maini mae pai nomeke baru
hiiremi nike naane quba pati nikemeke qoohateqi khata oke sinasina hiireqi
hee, Nii baataamake ooraquta ao hairiamake quba tongo niimeke qaheuba
biiriho quba qoonotoqa mai ma paike hee, Quba tongo nahoi bamu nikeho
naataquhe ao biiriho pobi naateiqi hiibare.
6 Oke khata pobi hiireqi nike Ohongaho noo riiteqi poma nikemeta naane
quba ipibirorai?

7 Oonita nike ikoiko abinipamu. Too abi Dzeseai nikehoke qupadzomaqi
eraiqi hiireta,
8 Abi nagarai oosasama naho hasake hiiroraihe qupa nakohoi qekakake
ooroi.
9 Oonita noo nahoho habarake nokoi noo nokomeke upubiremi sinabidza
nokohoi quba sepe naatorai. Oiqi Dzesea hiiretata qupadzomare.

TOOHO ISAKI IKANOMA ABIKE SESERO EETAQU (Mar 7:14-23)

10 Hiireqi Dzesui Pariseo ma qetaqeta abi keke bahe abi samane oona oota
nokoke gama ttuttuiteqi eraiqi hiireta.
11 Boto akobetaamake patta muunaqu oio ttokaho qubani. Oi qausuta
qurateqi abike hoobireqi paha ttidzama biranatorai. Oonihe abike meeke
sesero mina eetorai oi quba ape bahe noo qanga toota biranatorai oi oni! Oke
korabete nooka qupadzomare.
12 Oke hiiremi qesai baaqi Dzesuke hee, Maqoe nii totoho oonomata
hiiremi Pariseohota qanganate oonita nookare.
13 Hiiremi noi nokoke hee, Erake eete oorai. Biidza ma suuna Ohongai
dzaaromi peitorai oi oorakoihe noi dzaabaama oke gama uumakoi.
14 Oonita abi nese qupi noi paha nese qupike dzeeima tuumaqi es-
ese koseta taatakoi. Pariseo ma kara nokoio nese qupi keke ooqi abike
dzeimoraita etoqa nokoho qupake muunaino.
15 Oiqi hiiremi Peetoroi noke pobi hiireta, Qahura noo bosana hiirori oho
khoobake nana pobi hiibare.
16 Hiiremi Dzesui hee, Iaqa, nike oho qesa ruume abi kekeni mae?
17 Nookare. Pattai qausuta qurateqi ttidzama biranatorai oho qanga
bamu.
18 Qate iiha ma dzoobidza qangai qupata peite toota biranatorai oio qesake
sesero eetorai paha abi noomaeke sesero eetorai.
19 Quba qanga apehoke hiidzaranihe, iiha ma dzoobidza nginginoma,
pasena maina paina, guume ma meera, teeta ma ttanga, too pokhi ma rasaki
noo. Quba oonomai qupata peite toota biranatorai oio qaganomani.
20 Qate uimane neimaneho sinabidza poma teeke riite boto akobetaamake
patta muunaqu oi baamu oho qubake abike dzakidzaki eetaqu. Oiqi hiireta.

KAANA ATAPA QUPA GAIBANOMAHO KHATATA QIDZAITETA (Mar 7:24-30)

21 Oonita Dzesui haba oke qaateqi Ttiro ma Sittona habata biranateta.
22 Biranatemi Kaana haba oho nena atapa teei noho torota baaqi poro kira
hiireta, Soopara name nii Tabitiho eema ma khata. Oonita songena qaanoma
teei khatata nahoke sesero minake eetemi nii naho quba dzasa eetare.
23 Hiiromi noi kaitomaama naatemi tumakhameto nohoi baaqi Dzesuke
pobi hiireta, Atapa oi napake ipitotoqi tti ma poro hiiremi nii isanate noke
qamuni hiibaqu mae?
24 Hiiremi noi hee, Oo, anai abi qesaho qubake te erata baabaranihe Isirae
abi sipisipi rasakinomaho qesa naatorai nokoqaho quba era baaba.
25 Oiqi hiiremi atapai qeemaqi noho torota pomai kotoroqi hiireta,
Soopara niimae anake hoobidzo.
26 Hiiremi Dzesui noke toronaiteqi eraiqi hiireta. Khametoho pattake
karabeteqi haaho quba biidzaqu oho tete bamu.
27 Hiiremi noi hee, Soopara name nii noo meeke hiire. Oonihe haai
maimane nokomeho qohare pesuta oomi patta huhu pereborai oke haai
isanate muunorai oni.

28 Hiiremi Dzesui noke hee, O atapa, niiho ai tatauma oi bagenomanita nii
dza eetorai oio meenoma naatare. Oiqi hiiremi bodza ooqata keke khatata
nohoi qidzanateta.

DZESU PAHA ABI SAMANEKE QIDZAITETA

29 Dzesu haba oke qaateqi kebanoke Garirea obaho patisigita biranateta.
Biranateqi oke paha qaate torata peite ota habeseta.

30 Torata habese oomi heme ma bame, qosu ma pone, ruume ma po-
tutu, abi samane oonomai baaqi oko toro nohota taatemi noi noko gama
qidzaiteta.

31 Oke eetemi abi tupu oona oota nokoi moohimi ruume ma potutu
noonoma naateta, qosu ma ponei pobirate bageke eete qooro tuumata ma
ibau khabaui nesenoma naatemi nokoi Isirae abiho Ohonga dzapa qusubaite
hasa hiireta.

DZESUI ABI 4000 NOKOHO QUBA PATTA BIRAITETA
(Mar 8:1-10)

32 Qidzaita baura oke Dzesu eete qaaqi qaaqi tumakhameto nomeho kira
hiireqi hiireta, Abi samane erai ao qupi tapariho nakuta pattaamake naho
torota noo nookoraimi ana nokoke dzoobiremi tuumakoi. Oonihe nokoi eto
teteta qereqare eetainoho qubake anai nokoho dzasake eetorai.

33 Hiiremi tumakhameto nohoi hee, Oonihe napai haba habana erata
ooraiqi ikata garuba minaraho quba patta saridzaqu?

34 Hiiremi Dzesui noko qasa hiireta, Dzobadzoba nikeho ikabete oorai?
Hiiremi nokoi hee, Dzobadzoba sebeni ma sekana ngoru paha teenani mae
eseri kaqani.

35 Hiiremi noi hee, Abi tupu oi gama ttokata habesareiqi hiireta.

36 Hiiremi nokoi gama habese oomi noi dzobadzoba sebeni oke sekanama
gama aimaqi agoago eeteta. Agoago eeteqi oke qooto teeteqi tumakhameto
moitemi nokoi garuba moitemi muunata.

37 Oonita nokoi muuna isanatemi oho huhu ma saaruke paramu quba
ttuttuitemi asi sebeni hee eeteta.

38 Qate abi ungapa ota patta muunata oho dzare po ttauseni qate paimane
ma khametoho dzareke te isaitara.

39 Oke eetemi Dzesui abi tupu oke dzoobire tuumami noi tumakhametoma
gama sisimata peiteqi nagapa Magattani ttoka kokota unateta.

16

QESAI DZESUHO OBAOBA TEEKE MOORA QUBA HIIRETA
(Mar 8:11-13; Ruk 12:54-56)

1 Oonita Pariseo ma Satukeo nokoi obaoba teeke moora quba dza eeteta.
Oonita nokoi Dzesuke toronaitareiqi noho torota qusuho mumure teeho
quba qasa hiireta.

2 Oonihe noi nokoho noo sigire teeteqi eraiqi hiireta, (Nookao, sure
mootomi motaiqabetemi nike mooqi hee, O iihai qidza mootakoiqi hiiremi
meenoma naatorai.

3 Qate saunabake haba sautomi nike hee, Poike quu taatakoiqi hiiremi oi
paha meenoma naatorai.

Oonita qupadzomare, nike qusuke mooqi mumure oonomake isaitoraihe
Ohongai bodza mootomi ooraiho qamodzamodzake nike ikanomake eete
mooqi teqaha nookami noho mumure naatoraidzara?)

4 Oonita abi naga kheukhauma basesanoma nikei naane quba paha mumure teeho quba qasa hiibaqu? Dzonaho neta mumure biranateta teena oi nikeho qogo naate qaarakoi. Oke hiireqi noi nokoke qaate mainata tuumata.

PARISEO MA SATUKEOHO TETE IKOIKOHOMAHO QOGO NOO HIIRETA (Mar 8:14-21)

5-6 Dzesui tumakhametoma noko sisimata peite oba ttu totaqita qeemata. Qeemaqi Dzesui nokoke pobi hiireta, Pariseo ma Satukeoho patta qanganita oke potti biire qaarare.

7 Hiiremi nokoi sisimaho heeba aimare ruume naate ooqi erake qupadzomata, Oo, Dzesu pattaho noo hiirenita napa heeba aimaama naate sepeke baabe oho iigake hiibi kaqani.

8 Oke qupadzohimi Dzesui gesina naateqi hee, Oe! Nike heeba aimaama naate oho qupake muunaqi noo hiirorai mae?

9 Ai tatauma nikehoio kaqani? Bosata abi tupu minanipamu paipu ttausenike dzobadzoba paipuma patta moitemi qidzanatemi nike oho huhu ma saaru asinaitemi samane naateta oke nike ao ruume naatorai mae?

10 Oho qesa dzobadzoba sebenima garuba teeke paha heeba moitemi asi qesa paha paramu naatetaho khooba ao nikeho qupata bamu naate mae?

11 Oonihe anai teqaha patta ma heebaho noo poiqanipamuke hiidzaranihe Pariseo ma Satukeoi tete ikoikonomata abike dzeimoraiho qahura nooke hiibi.

12 Hiiremi nokoho qupa pobiratemi nokoi hee, Oo meeke noi te pattanipaho nooke hiibaranihe Pariseo ma Satukeo oberama sinasina hiiroraiho qahurake pattahota mootoqi hiire, ooiqi noko hiireta.

DZESUI OHONGAHO BAURA ABI QIBA OONIQI PEETORO HIIRETA (Mar 8:27-30; Ruk 9:18-21)

13 Oonita Dzesui Kiape Piripiho haba pobi neta tuumaqi qaa nagapa Kaisarea oho totaqita biranateta.

Biranateqi noi tumakhameto nomeke qasa hiireta, Abiho Isaki anake abi qesai apeniqi hiirorai?

14 Hiiremi nokoi hee, Qesai niike hee, Eria, qesai hee, Dzeremia, qesai hee Too abi tee, qesai paha hee Dzohane sobasoba ooniqi hiirorai.

15 Hiiremi noi noko dzaga bobotoqi hiireta, Qate nikemae anake ikaiqi hiirorai?

16 Hiiremi Siimo Peetoroi eraiqi hiireta, Nii ape bahe Kiristu Ohonga qaraqaranomaho khatanipamu oni.

17 Hiiremi Dzesui noke pobi hiireta, Oore Dzonaho khata Siimo. Oonihe nii teqaha ttokaho sama, mae dzuu koko niimeta oho gesinake saridzaranihe qusu mai nahoi oho khooba niiho quba paanaitemi nii hiire.

18 Oho qubake ana niiho dzapa bamu Siimo hiibaquhe omata mootoqi Peetoroke hiibakoi (oio birikiho isaki).

Ma oi teeho quba bamuhe nii qesaho pui naate oonoma hiiremi anai niike hee omaniqi hiire. Hiireqi oma oonomama ana oko ma boto tupu nameke qesa hee ma heeta gootomi oi biiriho isaki naatakoi. Oonita nike oho qaa qogoimaqa Iibadzaho nagapa gama suqobidzakoi.

19 Oonita Peetoro, nii nokoho pui naatemi anai qusuho tete oho kaame niike moitemi nike ttokata saqobaqu oke qusuta qaupuitakoi ma ttokata qahitotaqu oke paha qusuta qaupuitakoi.

20 Oke hiireqi Dzesui tumakhameto nomeke hee, Meeke Kiristui baabakoi ma baatakoiqi hiire baaorai anai oionihe nike eto sepeke abike oho pobi hiibaino.

DZESUI BAATE QORIDZAROTAHO SINASINA HIIRETA
(Mar 8:31-9:1; Ruk 9:22-27)

21 Dzesu Kiristuho khoobai ota paana naatemi noi bodza ooqata sohoroqi eraiqi hiireta, Meenipamu anai Dzerusaremuta tuumamake hu nooho abi mimi ma dzube abi mimi ma qetaqeta abi nokoi anake sesero minake eeteqa teetemi baatakoi. Oonihe baatemi qupi tapari naatemi qoridzakoi.

22 Oke hiiremi Peetoroi noke qaheburoqi qamuni hiireta, Soopara name, nii hiire oi eto biranataino.

23 Oho tete bamu. Hiiremi Dzesui Peetoroke dzaga bobotoqi pobi hiireta, Nii Saataho isakita te Ohongaho teteke qupadzohidzaranihe abihoke qupadzomaqi hiiremi anata qanganate oonita nii papatare.

24 Hiireqi Dzesui burisi eete tumakhameto nomeke gama pobi hiireta, Teei anake iihareiqa sama nome qasumaqi maranga biire anake iiha qaarare.

25 Oi erake eete oorai. Teei sama nomeke qaanatemi noho isaki oi bamu naatakoi, qate teei naho quba eeteqi sama nomeke qaanataama naataqu noi baamu bamu naataqu.

26 Oonita teei ttoka ma haba minarake mai eetare hiireqi oho beedza eetemi oora ma qaara nohoi taatemi apei noke hoobidzaqu? Ma paha qaraqara nohoi bamu naatemi ttuma apema oke paha mai eetaqu? Baamunipamu oonita qupadzomare.

27 Abiho Isaki anai Mai nameho dzapa pobita biranate angero nohoma gama baabakoi. Baaqanoke abi gama ika ma ikake eetorai oho ipi ma habara moitakoi.

28 Nookare, nike erana qooro oorai nikehota qesai baataamake ooqi Abiho Isaki anai dzapa pobi nameta baahumi ao nike moorakoi.

17

HIIRETAHO ISAKITA DZESUI BIRABIRA MAINATA PAANA NAATETA
(Mar 9:2-13; Ruk 9:28-36)

1 Oi Dzesui dzapa pobi nomehoke hiire qaasuhimi qupi sikisi naatemi noi ao Peetoro ma Dzakopo ma Dzohane noma noho, nokoke dzeimaqi seike tora kakata peiteta.

2 Peiteqi noi nokoho neseta hiiburomi nese ma penga nohoi ete dzadzaho isaki naateta. Ma ttoba ma sasa nohoi oho qesa dzadza khabanoma kisakisama uhubota. Oke eetemi Mose ma Eriaho birabira noho torota biranate Dzesuma nokoi qesa noo hiirota.

3-4 Noo hiiromi Peetoroi moomi noho qupa tukubami noo apeke hiibarota hiireqi noi Dzesuke hee, Soopara name, erata ooraqu oio bagenomanita nii hiiremi ana isanate baruba taparike biidzaqu mae? Oi teei nihoni teei Mosehoni qate temu Eriaho.

5 Noo oke noi hiimi dzorobi dzadzanomai baaqi nokoke sengibetemi dzorobi neta totoho teei biranateqi eraiqi hiireta. Eraio qeseba khata nahonita ana noho nookami dzapanomani. Oho qubake nike korabete noho noo nookare.

6 Oiqi hiiremi nokoi ttokata gaipori kotoroqi atti minake eeteta.

7 Oke eetemi Dzesui baaqi nokoke hesate hiireta, Eto atti eetaino, ao qoridzare.

8 Hiiremi nokoi nese qusubaiteqi moohimi Dzesu noqeke oota.

9 Qate nokoi gama torata qurahiqi Dzesui nokoke hee, Sehequ qoe! nike nese qooroqi moori oke etoqa abi pobi hiibainohe Abiho Isaki anai baateqa paha eehaha naatemake isanate abi pobi hiibare.

10 Hiiremi tumakhameto tapari noko qasa hiireta, Oonita naane qubake
qetaqeta abi nokoi hee, Eriai bosata baaqanoke quba samaneke ttarita
mootomake eranomai meenoma naatakoiqi hiireta?
11 Hiiremi noi nokoke hee, Eriai bosa baaqa quba samaneke ttarita
mootakoiqi hiirorai oi noo obera baamu.
12 Oonihe naho noorake nookare. Eriaho isaki aoqake baatahe abi samane
te noke moo qupadzomara. Baamu, nokoho qupata ibo biranatemi nokoi
noke sutasuta ma baata quba mootota. Oonihe nokoi noke eeteta teena
oke noko paha Abiho Isaki anake eetemi nokoho botota heme samaneke
saridzakoi.
13 Oke Dzesu hiiremi nokoho qupa pobiratemi nokoi hee, Oo Eriahoke noi
Dzohane sobasobahota mootoqi hiibi oiqi hiireta.

QESAI BITTA EETEMI DZESUI KHATA SONGENANOMAKE QIDZAITETA (Mar 9:14-29; Ruk 9:37-42)

14 Oonita eserisa eseri nokoi qurateqi abi tupu mina saridzemi nokohota
abi teei baaqi Dzesuho torota pomai kotorota.
15 Noi hee, Soopara name, naho khatai khettedza naate baate biraboraita
nii isanate dzasa eete ana hoobidzaqu mae? Oi khatai saninoke obani mae
eepani mai tee ma teeta taatorai.
16 Oke eete qaimi anai noke dzeima baa tumakhameto qesa niihoho
dzagata mootomi nokoi noke qidzaita quba bitta eetorai.
17 Oke hiiremi Dzesui misi teeteqi tumakhameto qesa nomeke pobi hiireta,
Abi naga obera nikeke anai totohu ma qaqu eetoraiqi bodza ikabete nikeho
bisata qaamake nikeho ai tatauma isanataqu?
18 Oke hiireqi noi burisi eete khata oho quba hiireqi hee, Noke dzeima
baabare. Hiimi noke dzeima baami songena khataho irina oota noke Dzesu
qamuni hiiremi noi noke qaatemi abi khatai bodza ooqata keke qidzanateta.
19 Qidzanatemi Dzesu tumakhameto qesa hiimotota nokoi midzaqo
samaqo eete seike Dzesuho torota baaqi qasa hiireta, Khooba apeho qubake
nanai songena oke hotou biidzare bittake eete?
20-21 Hiiremi noi nokoke hee, Oi teeho quba bahe ai tatauma nikehoi
isanataama naatemi bittake eete. Oonita tete erake qupadzomare. Ai
tatauma mee nikeho torota ooraqu oi paha mina bahe gattiqa, pobidzo
gottara teenaqaho isaki ooraquko nike baamu bitta eetaquhe tora oke hee,
Papatare ooiqi hiiremi ao papatakoi. Oonomake ete nike baamu quba tee
ma teeho bittake eetaqu.

DZESU TUMAKHAMETO PAHA BAATA NOMEHOKE QUPANOMAITETA (Mar 9:30-32; Ruk 9:43-45)

22 Qate nokoi gama Garirea haba ogama tuusuqi Dzesui tumakhameto
pobi hiireta, Nokoi Abiho Isaki anake raaba abiho botota mootakoi.
23 Mootomi nokoi anake teetemi baatakoi. Oonihe qupi tapari naatemi
qoridzakoi. Noo oke noi hiiremi qupa nokohoi togo minake eeteta.
24 Qate nokoi nagapa Kapanaota biranahimi biiriho ttagetti apiapi teei Pee-
toroke qaanateqi hee, Qate banaita nikehoi ttagetti oke biidzaama naatorai
kaqani.
25 Hiiremi noi hee, Eehe biirorai. Hiireqi noi Dzesu iihata.
Oonihe Dzesui ao naga teeta peite oomi noi oho qesa peitemi Dzesui noho
ttidza kootorota. Hee, Nii tete apeke qupadzomaqi ttagetti apiapi pobi hiire?
Roma mapoho gamani nokoi ttagetti quba hiireqi nagapa nokomeho abike
hee, Biidzareiqi hiirorai, mae eo sigina ma garena nokoi bidzareiqi hiirorai?
26 Hiimi noi hee, Sigina ma garena oke meeke hiire.

Hiimi Dzesui hee, Oonita Biiriho ttagetti oke nagapa napameho abi ma khata napai naane quba oke biidzaqu?
27 Oonihe eto nokoi oho nookami qanganatainota nii isanate oba ttuta qeemaqa kiito biiremi sekana bosa oona biranataqu oi too kakaratemi ttuma teei ota ooraqu oke nii aima nii ma nakame quba ttagetti biiremi noo oi bamu naatare.

18

ABI IKANOMAI OHONGAHO POBITA DZAPA POBINOMA NAATAQU (Mar 9:33-37; Ruk 9:46-48)

1 Bodza teeta tumakhametoi Dzesuho torota biranate qasa hiireta, Ohonga qusunaho pobita dzuuborai apei ota abi mina naataqu?
2 Hiiremi noi khata gattiqa teeho quba hiireqi noke bisa nokohota upubireta.
3 Noi hee, Nike khameto qupa gaibanamaho teteke qupadzomaqi Qusu Maiho pobita dzuubakoini qate sama qusubaho tete ota ooraama.
4 Teei khata qupa gaibanoma eranomaho qesa naate Ohongaho pobita dzuubaqu dzapa pobi nohoi ooqata biranatakoi.
5 Ma paha teei naho quba eeteqi khata eranomaho qesake aima kokora eetaqu oke eesuhiqa anake kokora eetakoi.

TEEI KHAMETO MAE ABI KEBAKEBAHO AI TATAUMA SESERO EETAQU (Mar 9:42-48; Ruk 17:1-2)

6 Qate teei khata eranomaho qesa anata atimorai noke sesero eetaquko quba bamenoma naatakoi. Noi quba oke eetare boohimi oma mina teeke paru nohota suutoqa noke besata biidzapuko gattiqa isanatarota.
7 Oonita ttokata sesero baura qesa biranatetai biranatorakoi oonihe apenei sesero baura oonoma eetorai nokoho irita peitaqu oio attinomanipamu.
8 Oiqi hiireqi dzesu noo oke qahurata mootoqi eraiqi hiireta. Okoni mae boto niihoi niike qangata dzeimare hiiremi oke geema biireqa qaraqarata qeemaqu tete oi paha gattiqa isanatakoi. Oonihe oi niike qangata dzeima qusubaitemi angeroi niike oko ma boto ma gama eepata biidzaqu oi attinomani!
9 Hiireqi noi qahura oke ipibireqi hee, Nese niihoi niike qangata dzeimare boohima nii oho quba nese oke kotoro sakabami nii qaraqarata dzuubaqu oho qanga baamu. Qate nese oi niike qangata dzeima qusubaitemi noko niike nesema gama eepata biiremi oi bamenomanipamu naatakoi.
10-11 Oho quba abi ma khata qupa gaibanoma eranomaho qesake abi eto nookami quba sepe naatemi dzakidzaki eetainonipamu. Oi nokoho isere abi nokoi qupi ma sau samaneke Ohonga qusu Mai nahoke penga bobotoraita qupadzomare, oiqi hiireta.

DZESUI SIPISIPIHO GOTTA MA PAI HIIRETA (Ruk 15:3-7)

12 Dzesui hee, Ana oho gootta ma pai teeke hiiremi nike nookami ikanoma naataqu? Abi teeho hoo sipisipi uani hattatti ooqake ohota teei ruume naate qaheubaqu oke eetemi oho mai noi sipisipi qesa minarake qeba neta qaasuhiqa ao hairiamake tuuma temuho qiri eetakoi.
13 Qiri eete saridzeqanoke noi qesa 99 nokoho quba bahe teena ooqaho qubake ttidza qidzaqidza eetakoi.
14 Oho qesa Ohonga Mai nikehoi dza eetemi eto nikehota teenaqai bamu naataino oiqi hiireta.

QESAI KAHOSA AIMAMI OKE IKANOMAKE EETE POBITAQU

15 Hiireqi Dzesui hee, Qateqa niiho qesa teei kahosa saridzaquko nii
ao tuuma noma nipeqeke qesa noo hiireqa nii noke qupanomaitare.
Qupanomaitemi noi oke qusubaite pobitaquko, dzoobe nipe qesa dzaira eete
oorakoi.
16 Qate noi noo nookaama naatemi nii paha abi teenani mae eseriqake
pobi hiiremi nopo niike gainene eete tuuma paha noke qupanomaitemi noi
noo apeke hiibaqu oke gaigai nookaqi isere mootomi bai hiibaquho isakiama
naatakoi.
17 Oonihe abi oi paha tatanga naate nopoho baike hiibaquko nii tuumaqa
oko ma boto tupu pobi hiiremi nokoi oho baura eetemi paha nookaama
naatemi nii nohoke hee, Raaba abi pasenanomaho isaki ooniqi hiibaridzoni.
18 Oi bosata ana Peetoroke pobi hiireta teena oke ana nike minarake pobi
hiire. Nike ttokata abiho torota baura eetemi basesanomake kaame teetemi
sutasutaho pobi naatemi Ohongai qaupuitakoi. Qate adzahaha naatemi
kaame hiumami oho saqosaqo naataqu oke Ohongai paha qaupuitakoi. Oiqi
hiireta.

QUPA TEENAITE PUPU HIIBAQUHO BEEDZAE

19 Qate Dzesui hee, Nikehota eserini mae tapari Ohongaho pengata qupa
teenaite quba teeho quba pupu hiiremi qusu Mai nahoi moitakoi oke ana
meeke nike pobi hiire.
20 Oi teeho quba bahe nikehota eserini mae tapari naho quba eeteqi
ttutturatemi ana naamae nikeho bisata ooqi qaupuitakoi oiqi hiireta.

QESAHO KAHOSA DZAMUTORAQUHO QAHURA
(Ruk 17:4)

21 Oke hiiremi Peetoroi baaqi Dzesuho torota qasa hiireta, Soopara name,
abiho kahosake dzamutareiqa dzamutakoi oke nii ao hiirorihe noi kahosa
eetemi dzamutomi paha ipibiremi dzamuto tuumomi sebeni naatemi paha
oonomake dzamutoraquni mae?
22 Hiiremi Dzesui hee, Qupi sebeni ooqake keke ana bamu qaupuitaquhe
abi oho kahosake dzamutoraqu bamu oho ipi uhubaqu. Oiqi hiireta.
23 Dzesui ipibireqi eraiqi hiireta, Oi Ohongaho pobi nebe teeta erake
eete oorai. Abi qiba teei kokora abi qesa nomeke ttuttuite isaki nokohoke
pobitareiqi hiireta.
24 Hiiremi bosata abi omaho kahosa minanoma teei noho torota bi-
ranateta. Oma kahosa nohoi bamenoma huba haba biireta (K10,000,000.00).
25 Oonihe noi kahosa oke teetaquho isakiama naatemi abi qibai hee,
Oionita abi oke ata ma khameto ma qepe ma haba noho torona oorai oke
gama teenaiteqi ttuma quba mootomi biranatemi oi oma kahosa oho habara
naatare.
26 Oke hiiremi abi oi noho torota pomai kotoroqi tti ma sori hiireqi hiireta,
O Mai name, nii qaatemi kahosa oke ana gama teetemi bamu naatakoi.
27 Hiiremi Mai nohoho baruna heme eetemi noi kokora abi saqoroqi oma
kahosa nohoke gama gaubireta.
28 Oonihe gaubiremi kokora abi oi paata biranate kokora abi temu nomeke
saridzeta. Saridzeqi noi noke paruta aima pobi hiireta, Ae, oma kahosa
nahoho isaki teei niiho torota oorai (K100.00). Oonita oke nii hairiamake
oma oke ana moite soubidzare.
29 Hiiremi noi tti ma sori hiireqi hee, Maqoe nii dzauba niime qaasuhimake
oma kahosa oke ana gama biire soubidzakoi.

30 Oiqi hiiretahe, temu noi beedzae eete temu nomeke sutasutata mootoqi
hee, Ttuma oke nii bosata ana moite soubiremake ana niike saqoromi
biranatakoi.
31 Oonihe qesamane nopohoi oke moohimi nokohota qanganatemi nokoi
qeemaqi mai nokomeke oho noo ma pobi gama hiireta.
32 Hiiremi mai noi kokora abi bosabosa noho dzauba eeteqi noho quba
hiiremi baami pobi hiireta, Nii kokora abi qanganipa! Nii naho torota tti ma
sori hiiremi ana oma kahosa minanipamu niihoke dzamutomi baamu naate.
33 Oonita ana niike ingonaitemi nii oho qesa temu nimeke ingonaitororihe
naane quba oke eetaama naate?
34 Oke mai hiiremi nooama naatemi dzauba nohoi peitemi noi sutasuta
maimaneho quba hiireqi pobi hiireta, Nike abirake aima heme moite qaa-
make noi naho ttumaho kahosa (K10,000,000.00) gama teete soubidzare.
Oiqi hiireta.
35 Gotta ma pai oke Dzesu nokoke pobi hiireqi eraiqi hiireta, Ohongai
nikeho kahosa dzamutomi nike oho qesa qesamane nikemeho kahosa quba
adzahaha naate gaubidzaama naatemi Qusu Mai nahoi oho isakita nikeke
heme moitorakoi. Oiqi hiireta.

19

ABI MA ATAPA QESA NAATAQUHO TTANGA OI TATANGA
(Mar 10:1-12; Ruk 16:18)

1 Oonita Dzesui noo samane oke hiire soubireqi Garerea habake qaateqi
Dzotani oba totaqita qeemaqi oba iiha atomaqi Dzutea habaho koridzata
biranateta.
2 Oonihe abi samane noke iihami noi heme ma poroba nokohoke gama
moo qidzaiteta.
3 Qate Pariseo qesai Dzesuke toronaita quba baaqi qasa hiireta, Abi teei
quba naane ma naane quba ata nomeke qaatemi isanataqu mae?
4 Hiiremi noi ipi hiireta, Khoobanipamuta Ohongai nopoke apu ma ata
korabeteta oho geeke nike isaitorai mae bamu?
5 Hiireqi noi hee, Oho qubake abi teei ata naatareiqa mai ma pai nomeka
qaate ata nomeho torota atima nopo esese sama teena naate qararidzoni.
6 Oho qubake nopoi te maina paina oonidzaranihe Ohongai nopoke
teenaitemi sama tetenibai kekenita abi paha ipi oke uhutomi obera naatakoi.
7 Hiiremi nokoi hee, Oke nii hiirehe, abi ata nomeke qaatare hiiremi Mosei
naane qubake ata qaataquho geebake moiteta?
8 Hiiremi Dzesui hee, Oi teeho quba bahe qiba tatanga nikehoho qubake
noi qaatemi atake qaataquho pui teei biranateta oonihe khoobanipamuta
tete oke eete qaarara.
9 Oonihe abi teei ata usaqe teeke aimare hiireqi ata bosabosake qaataqu
oi pasenata tuumakoi. Qate ata bosabosai bosata pasenake saridzemi noke
qaataqu oi paha tete maina.
10 Oke hiiremi tumakhametoi roqobeteqi noke hee, Abi somoroi ata
naatemi oi noomaeho angi naatemi kaiponoma naatakoita noi ata naataa-
make soromoke qaaraquko isanataqu kaqani.
11 Hiiremi Dzesui hee, Nike hiire tete oi abi minaraho quba bamu
isanataquhe abi teenani mae eseri nokoi somoroke ooraquko isanatakoi.
12 Oi erahoke ana hiire. Qesake puniamake dzoomami oorai ma qesake
abi puni teetemi oho isakita oorai ma qesa teenani mae eseri Ohongaho
baura tatanga qere biirorare hiireqi paimaneho hutingi naatorai oonihe abi

oonomai samane baamuhe teena mae eseri oho isaki naatorai ooqai onita eto oke nookami samaneho naataino. Oiqi hiireta.

DZESUI KHAMETO DZEIMAQI AGOAGO EETETA
(Mar 10:13-16; Ruk 18:15-17)

13 Qate abi ma paimane qesai khameto nokomeke aima baaqi Dzesui boto nomeke nokoho irita mooto agoago eetareiqi hiiretahe tumakhameto bai hiireta.
14 Oonihe Dzesui tumakhametoke hee, Ohonga qusunaho pobita dzuuborai oi khameto oonomaho isaki kekenita eto qamuni hiibainohe nokoke dzeimami naho torota baabare.
15 Oke hiireqi noi boto nokoho irita upubire agoago eeteta.

ABI TTUMANOMAHO IKOIKO MA BASESA
(Mar 10:17-31; Ruk 18:18-30)

16 Qate abi ttumanoma teei Dzesuho torota baaqi noke qasa hiireta, Banaita name, baura qidza apeke ana eeteqake oho quba qaraqara tatanga saridzaqu?
17 Hiiremi Dzesui hee, Naane qubake nii anake hee baura qidza apeke eetareiqi hiibi? Qidza keke eetorare hiiremi oorai. Hiireqi noi noke toronaiteqi hee, Qate nii qaraqara saridzareiqa hu noo qusubaitaridzo.
18 Hiiremi noi hee, Hu noo apeke nii hiibi? Hiiremi Dzesui hee, Huu noo apeke bahe, Nii eto teete baataino, Nii eto apuata eetaino, Nii eto guume eetaino,
19 Nii eto tooi pokhi eetaino, Nii mai pa pai niimeho dzapa qusubaitare, Ma nii sama niimeke kokora eetoraiho isakita qesa nimeke kokora eetorare oke keke qusubaite peitareiqi hiibi.
20 Hiiremi abi eehaha noi Dzesu pobi hiireta, Hu noo oke ana gama qusubaite baaoraihe, poma apeke ana riiteqi qaraqara saridzaamani?
21 Oke hiiremi Dzesui hee, Oore, quba tongo niimeke gama ttuttuiteqa oho ttuma quba hiiremi biranatemi ttuma oke nii gama abi habanake moite soubiremi qusuho iisuta niiho isaki peitakoi poma oonomake nii gesina naataamake ooraita oke eete baa anake iihorare. Oiqi hiireta.
22 Oonihe abi eehaha quba tongo nohoi minanipamu oomi noo oi noke suqobiremi noi paha papateta.
23 Papatemi Dzesui tumakhametoke pobi hiireta, Oonita moorare, qidzoke abi ttuma ma quruma minanomai Ohonga qusunaho pobita dzuubaqu.
24 Oke ana noo totoho eranomata hiiremi nookare. Hoo kamere noi minanita ikanomake eeteqi noi baako puita dzuuba biranataqu oho tete oorai mae baamuhe qidzoke ttuma minanomai Ohongaho pobita dzuubaqu.
25 Oke hiiremi tumakhameto nookaqi roqobeta minake eete eraiqi hiireta, Qate abi ttumanomai dzuubaquho tete bamu naatemi abi habana minarama nanai ikabeteqi qidzanataqu?
26 Hiiremi Dzesui nokoke asabireqi erake hiireta, Abihota oho tete bamunipamu, qate Ohongai bamu quba tee ma teeho bittake eetaqu.
27 Hiiremi Peetoroi noke pobi hiireta, Nookare, qesa ma nanai niike iihareiqi quba samane nanameke ao tume biiremi bamu naatetanita nanai ikabetaqu?
28-29 Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Oho noo ipike ana meenipamuke pobi hiiremi nookare. Apenei mai ma pai, nomamane nanemane, sasemane dzabamane, ata ma khameto, ttoka ma quba bosa nokomeke qaate ana iihorai nookao, nike oke eesuqi oho habarake qaraqara ma quba samane heuheunomake saridze qaarakoi. Oonita Abiho Isaki anai poro qere dzapa pobinoma nameta peitaquho bodzata nikemae oho qesa poro qere

tuerebe nikemeta peite hoobire Isirae Abiho tupu tuerebe ma kara nokoke batabidzakoi.
30 Oonihe bosa qobaqoba oberai ipina naatakoini qate ipina qidza qesai bosa qobaqoba naatakoita qupadzomare.

20

IPI MA ARIHO BASESANOMA NOKOKE DZESUI BAI DZOOTA MOOTOTA

1 Hiireqi Dzesui hee, Oi nebe teeta Ohongaho pobike qahura eranomata ana hiiremi nookare.
Ttoka ma haba teeho mai teei saunabake biranate baura abi quba hiireta.
2 Hiiremi qesai kaitomaqi hee, Isanate nanai uani kinaho isaki quba ete bodza erata baura niiho eetakoi. Hiiremi noi nokoke dzoo nometa dzoobiremi baura eetota.
3 Qate baura abi isanataama naatemi noi paha naini Kirokota biiranate moohimi qesai sepeke otoba patita qoorota.
4 Qooro oomi noi nokoke hee, Maqa nike oho qesa dzoota tuumaqa baura eetemi surenake ana oho isaki moitakoi. Hiiremi noko tuumata.
5 Qate ete bisata paha abi mooqi teena oke noko pobi hiireta ma oho qesa tiri kirokota abi dzoobiremi noko gama dzoota baura quba tuumata.
6 Oonihe paha ete aparana naahimi mai paha biranate moohimi abi paha qesai sepeke qooro oota. Oomi noi nokoke hee, Nike ikaqi sepeke oorai?
7 Hiiremi nokoi hee, Eo apeno baurake eetaqu, oho beebeke nana eetorai. Hiiremi noi hee, Oionita nike oho qesa dzoo nahota tuumaqa baura eetare oiqi hiiremi tuumata.
8 Qateqa qupi sooromi baura abi gama baami dzooho mai noi baura oho sooparake hee, Pobi hiiremi baura abi ttarita qooromake ana oho ttuma mootakoi. Oonihe ipina qeemaqi baura eetorai nokoke ao bosa moitare.
9 Hiiremi oionita ipina baurata qeemata nokoi bosata qooromi nokoke uani kina moiteta.
10 Qate ipina baurata qeematai gama nokome saridze soubiremi saunabanipamuke qeemata nokoi erake qupadzomata, Oo ipina baurata qeemorike noi uani kina moitenita bosana qeemori nanaho isakike ai peitaqu kaqani. Oonihe bamu, nokoke oho qesa uani kina uani kina keke moite soubireta.
11-12 Oke eetemi noko maiho nookami qanganatemi eraiqi hiireta, Qesa ma nanai saunabake sohoro baura eetemi ete nana moomi kaipoma baura eete. Qate qesai surenaqake baahumi nii nokoke uani kina moihibiqi nanake kina teena oke keke qonote.
13 Hiiremi dzooho mai nokoho teeke hee, Dzaira name, Nii ete eraho nakuta baura eeteqa oho quba kina teeke saridzakoiqi ana hiiremi oke niiho tooi saunabake qaupuite oonita anai te niike sesero eetara.
14-15 Oonihe ana baruna heenata abi ipinake oho qesa uani kina moitemi oi te niiho noonidzara oi namaehoni. Mae nii noke bisi naateqi hee, Eto noke moitainoiqi hiidzo?
16 Mai hiireta oke Dzesu hiiretanita noi tumakhametoke hee, Qahura oi teeho bahe Ohongaho pobi oho poma teeta oke eete oorai, bosabosa qesai ipina naatakoi ma ipina qesai bosa qoobakoi.

DZESUI PAHA BAATA NOMEHOKE PAANAITEMI TAPARI NAATETA (Mar 10:32-34; Ruk 18:31-33)

17-18 Qateqa Dzesui Dzerusaremuta tuumare boohiqi tumakhameto ttuerebe nomeke qaheburoqi pobi hiireta, Nookare, napai Dzerusaremuta tuusubihe Abiho Isaki anake teei geema mootomi anai qetaqeta abi ma Dzube abi mimiho botota taatemi nokoi anake baataho pobiniqi hiibakoi.

19 Oke hiireqa nokoi anake raaba abiho botota mootomi nokoi anake
ekepusa eetakoi, gou biidzakoi ma hapahapanaitakoi. Oonihe qupi tapari
naatemi anai paha eehaha naate qoridzakoi. Oiqi hiireta.

DZAKOPO MA DZOHANE ABI MIMI NAATAREIQI HIIRETA
(Mar 10:35-45)

20 Oonita nokoi gama teteta tuusuhiqi Dzebeteoho khameto Dzakopo ma
dzohane, pai nopohoi nopoma gama seike baaqi Dzesuho torota gaipori
kotoroqi qasa noo teeke hiibare qupadzomata.
21 Oke eetemi Dzesui hee, Quba apeho dzake eete? Hiiremi noi hee, Ana
dza eetemi nii poro qere niimeta peitaqu bodza ota khameto nahoi niiho
samaqata oorare, teei mage robenani teei pobi niihota oorare.
22 Hiiremi Dzesui hiireta, Ae ruume mutu nike, naane qasake nike hiire?
Quba attinoma anake ttidza kebata aimami nipe paha oho quba isanataqu
mae? Hiiremi nopoi hee, Oore nakai isanatakoi.
23 Hiiremi noi nopoke hee, Sehequ qoe! Anake ttidza kebata aimaqu
oke nipe gattiqa isanataqu kaqa oonihe Ohonga Mai nahoi teka totaqi ma
totaqike abi qesaho quba roibetemi oorai oke naamae oho dzapa hiibaquho
tete bamu.
24 Oiqi hiiremi tumakhameto qesai nookaqi Dzakopo ma Dzohane nopoho
nookami qanganateta.
25 Oonihe Dzesui nokoke gama ttuttuiteqi eraiqi hiireta, Ttokaho abi mimi
bise baisanoma nokoi raaba abi ma kara nokoke soopara eeteqi eema
dzeimorai oi poma nokome.
26 Oonihe nikehota tete mainake hiiremi oorai. Oi teei abi mina naatare
hiibaqu noi isanate qesaho kokora abi naatare.
27 Oi bosaqobaqoba naataquho tete ikanoma bahe qesaho qaruqaruke
eetorare.
28 Nookare. Anaio Abiho Isaki oonihe abi qesai anaho kokora eetorareiqi
ana te baabara. Baamu, anai abi samaneke kokora eetoraqutoke qaraqara
nameke mootoqa abi ingonaitareiqi baaorai. Oiqi hiireta.

ABI NESE KHABANOMA ESERIKE DZESU QIDZAITETA
(Mar 10:46-52; Ruk 18:35-43)

29 Oonita nokoi Dzerikho qaateqi Dzerusaremuta peqihimi abi quba mina
noke iihata.
30 Iiha tuumami abi eseri ibau khabaunomai Dzesu ma nokoi qeemotaho
husu nookaqi too dzoobireqi hiireta, O Sooparara nakame, nii Tabitiho sooro
ma sainanita nakaho dzasa eetare.
31 Hiiremi abi tupu mina noko nookaqi qamuni hiireta. Qamuni hiiremi
eehe, nopoi beedzae eeteqi sokateqi hiireta, O Tabitiho sooro ma saina,
Soopara nakame, meenipake nakaho quba dzaasa eetare.
32 Hiiromi Dzesu roroko biireqi nopoho kira hiireqi hee, Nipe dza eetemi
ana quba apeke eetaqu?
33 Hiiremi nopoi hee, Nakai dza eetemi nii nakake nesenomaitare.
34 Oke hiiremi Dzesuho baruna heme eetemi noi boto dzoobire nese
nopohoke hesahimi ao paa eeteta. Oke eetemi nopoi noke iihata.

21

DZESUI ABI QIBAHO ISAKITA DZERUSAREMUTA PEITETA
(Mar 11:1-11; Ruk 19:28-40; Dzoh 12:12-19)

1 Qate Dzesu ma nokoi gama Dzerusaremu dzamoiteqi nagapa gattiqa
Bettepage Oriba torana oorai ota biranateta.

2 Biranateqi Dzesui tumakhameto eserike qaru dzoobireta. Noi hee, Nipe
tupidza oke riite nagapa gattiqa qee neta oorai ota biranate peqihiqa toogi
pai khatanoma suutomi ooraike ota moorakoi. Mooqa nopoke saqoroqake
dzeima baabare.
3 Qate teei nipeke hee, Naaneke eetoraiqa hiibaquko nipe noke hee, Oi
teeho quba bahe Soopara napahoi oho quba hiire, ooiqi hiiremi bamu bai
hiibaquhe nohota bagenoma naatakoi.
4 Oonihe Dzesui oonomake eete hiireta oi teeho quba bahe too abi oho
hoore noo hiireqi totoho erake qeeteta.
5 Hee, Toogi pai khatanoma oho heeta abi qiba napahoi keba ma dzapata
qeemaqi pobi nomeke mai eetakoi oke Dzerusaremuho mutuma khatake
pobi hiiremi nookare.
6-7 Oiqi qeete oomi tumakhameto eseri nopoi Dzesui hiiretake qusubaiteqi
toogi khatanoma dzeima baaqi nokoi sasa nokomeke nopoho irita mootomi
Dzesui ota habese nagapata peitemi hoore noo oi meenoma naateta.
8 Qate abi tupu mina nokohota qesai sasa heena nokomeke kuibireqi oke
teteta qepe tiiteta ma qesai ee ma eka hehenake geemaqi teteke nee ma bau
eeteta.
9 Eetemi noi ota tuumami qesai bosata naa teeteqi noke dzeimami qesai ipi
totota. Oonihe nokoi gama garuruiqi, Ohonga dzoobe mina, Tabitiho sooro
ma sainai Ohongaho dzaapa oonita noi ao baabe, Buububuu!
10 Oke hiire hiireke tuumaqi Dzerusaremuta peitemi nagapa qiba oho
nenai gama roqobeteqi hee, Abi apei era baahubi?
11 Hiiremi abi tupu oi gama kaitomaqi hee, Erai ape bahe Garirea habaho
nagapa Nadzarette oho too abi Dzesu oniqi hiireta.

DZESUI PISINISI ABIKE BIIRITA HOTOU BIIRETA (Mar 11:15-19; Ruk 19:45-48; Dzoh 2:13-22)

12 Qate Dzesui nagapaho otoba patita biranateqi Ohongaho biirita peiteqi
moomi abi oona biiriho kau ma meeme ma nee ma kiridza qesaho baurake
mekeqoma eetomi oi pisinisiho tomidza naatemi nohota qanganatemi noi
ttumaho qohare oke perebireqi nokoke gama hotou biireta.
13 Noi nokoke hee, Biiri naho oi pupu ma hasa hiibaquho naga ooniqi hiire
qeetemi ooraihe nike ikaqi oke ttuma ma kapaho sobadza ttibetorai? Oiqi
hiireta.
14 Qate ibau khabau ma qosu ma pone qesai biirita ooqi Dzesuho torota
biranatemi noi nokoke qidzaiteta.
15 Qidzaitemi Dzube abi ma Qetaqeta abi mimi nokoi baura bamenoma oke
moota. Ma noko nookami mutu ma khata ma gama biirita ooqi Dzesuho hasa
hiireqi hee, Tabitiho sooro ma saina Buububuu! Oiqi hiiremi abi mimi nokoi
nookami qanganateta.
16 Qanganatemi nokoi miisi teeteqi Dzesuke hee, Ae nokoi hiiroraike nii
nooke mae?
Hiiremi noi hee, Oore nookorai. Oonihe qetaqeta teei hee, Khameto
koidza ma amenana oorai nokoho too oi Ohongaho dzapake qiraitaquho
pobi qetaqeta oke eete ooraike nike ruume naateqi erake hiire mae?
17 Hiiremi noko nipanatemi noi nokoke gama gaubireqi nagapa qiba qaate
Bettania nagapata peiteqi ota mee qidzanateta.

DZESUI HIIREMI EE DZUNA TEEI NGORUBATETA (Mar 11:12-14, 20-24)

18 Oonihe iihai mootomi Dzesui qori paha Dzerusaremu ota tuusuhimi
noho ttidza saa eeteta.

19 Saa eetemi noi moomi ee dzuna teei oomi noi mee teeke saridzareiqi
qeematahe mee bamu, geei keke oota. Oomi nohota isanataama naatemi noi
ee dzuna oke baru hiireqi hee, Oionita nii mee qaanatemi abi teei bamu paha
niihota mee teeke rumutaqu. Oiqi hiiremi ee dzuna oi ao gee baro eeteta.
20 Eetemi tumakhameto mooqi hee, Ae, ikanomake eeteqi ao baro eete?
21 Hiiremi Dzesui hee, Oio ai tataumaho quba samane, oonita ee dzunai
baro eete oi oho qetta ma koko.
Oonihe nikemae oho qesa qupa hou peu eetaamake tora mina teeke
hee, Nii besa bisata taate bamu naatareiqi hiiremi bamu sapara naataquhe
meenoma naatakoita nike oonoma eetaridzoni oke ana bamu nike ikobe-
taqu.
22 Oonita nike quba teeho quba qasa hiibareiqa oi meenoma naatakoiqi
qupadzomaqi qasa hiiremi Ohonga moitakoi.

QESAI DZESUHO BEEDZAE KHOOBA QUBA QASA HIIRETA (Mar 11:27-33; Ruk 20:1-8)

23 Oonita banaitake eete tuusuhiqi Dzesui biirita peitemi dzube abi ma abi
mimi nokoi noke dzaga bobotoqi qasa hiireta, Apei hiiremi nii sinasina hiire
tuumorai ma beedzae apema nii obaoba samaneke eetorai?
24 Hiiremi Dzesui kaitomaqi eraiqi hiireta, Oore, ana hiibaridzonihe ana
bosa nikeke qasa eetemi oho ipi hiiremake ana hiibakoi.
25 Hiireqi noi nokoke hee, Dzohane noi sobasoba baura eete qaata oke nike
nookami Ohongaho nenani mae abiho nena?
Hiiremi nokomae hee, Ae, napai Dzesuke hee, Oi qusuho nenaniqi hi-
ibaquko noi burisi eeteqi hee, Oonita nike naane quba oho basesa eetetaiqa
hiibakoi.
26 Qate napai noke hee, Baamu oi ttokaho nenaniqi hiibaquko abi erana
nookorai nokohota qanganipamu naatakoi oi nokoi Dzohanehoke nookami
too abinipamu naate qaata.
27 Oke hiireqi nokoi abi tupu oho attike eeteqi Dzesuke pobi hiireta, Maa,
Dzohanehoke nana ruumeni. Hiiremi Dzesui hee, Oo, nike oho ipi hiibaama
naatemi ana eetoraike paha bamu nike oho khooba pobi hiibaqu. Oiqi
hiireta.

NOMA MA NANEHO GOTTA MA PAI

28 Hiireqi Dzesui abi naga oke qoqopa eeteqi eraiqi hiireta, Qate nike
noorake nookami ikanoma naataqu? Abi teeho khameto eseri oota. Oomi
noi bosabosaho torota noo hiireqi hee, Khata name nii poike tuuma dzoota
baura eetare.
29 Hiiremi noi hee, Oore mai name, ana tuumakoiqi hiiretahe noi te
tuumara.
30 Qate Mai noi paha khata sabike noo teena oke pobi hiireta. Hiiremi noi
bai hiiretahe, ipita noho qupa burisi eetemi noi tuumaqi baura eeteta.
31 Oonita nike nookami nopohota apei meeke maiho noo qusubaiteta?
Hiimi nokoi hee, Khata sabi noi qusubaiteta. Hiiremi oi nokomaeho
khooba paanaitemi Dzesui noko pobi hiireta, Nookao gairuru ma pase-
nanoma qesai qupa burisi eete Ohongaho pobita dzuubakoihe qate nikei?
32 Oi teeho bahe Dzohane tete qidzake biraitareiqi baata. Baami gairuru
ma pasenanoma nokoi noho noo nookaqi qusubaiteta, qate nikei oke hee-
qata moo nookaqi te qupa burisi eetaranita oho qubake hiire.

BASESANOMAHO NOO OKE BAI MEEHO DZOOTA MOOTOTA (Mar 12:1-12; Ruk 20:9-19)

33 Hiireqi Dzesui Abi mimi ma qetaqeta abike hee, Ana qahura noo teeke
paha hiiremi nookare. Ttoka teeho mai noi bai meeho dzoo eeteta. Eka oke

dzaaroqi oke rome biireta. Ma penono gootoqi noi paha bai mee imitaquho isaki korabeteta. Oke eete soubireqi dzoo oke noi abi qesaho botota mootoqi tuumata.
34 Qate bai mee goomaquho bodzata noi qaru khameto qesa nomeke dzoobireqi hee, Tuuma bai mee goomoraihota bai oba naho pobi naataridzo oke aima baabare.
35 Oiqi hiiremi nokoi ota biranatetanihe baura abi nokoi qaru khameto oke aimaqi teeke buribaroke teeteta, teeke omama urupusake eetetani teeke teetemi baateta.
36 Oke eetemi mai pobi nookata oonihe noi paha qaru abi qesa dzoobiremi teena oke eeteta.
37 Qate ipita noi qupa nometa hee, Qidzoke noko khatanipamu nahoho bai hiibaqu. Hiireqi noi noke dzoobiremi tuumata.
38 Oonihe baura abi dzoona oota nokoi khatake mooqi qesa dzahe noo hiireta. Ae, khata erai ipita dzoorake mai eetaridzo. Oonita napai ao noke teete kebaiteqa oke napame quba mai eetare.
39 Hiireqi nokoi khatake karabeteqi teetemi baatemi sasata biireta.
40-41 Oke hiireqi Dzesu abi mimike hee, Qate nike qupadzomami noho Mai oho pobi nookaqi ikake eetaqu? Hiiremi Dzube abi ma kara nokoi hee, Mai nohoi isanate baaqa abi qanga oke ngausa eeteqa dzoo oke abi qidzaho botota mootomi nokoi oho mee saninoke noke moitorakoi.
42 Oiqi hiiremi Dzesui hee, Oore. Oonihe abinaga nikei sinabidza qetaqeta erake isaite khooba qupadzomorai mae? Oi hee, Naga gosogoso abi nokoi naga gootoqi oma khara teeke bai hiiretahe ikanomake eetemi oma oi ao naga oho ttittira naate oorai? Oi teeho quba bahe Ohonga Sooparaho bauranita napa moohimi bagenomani!
43 Oiqi qeetemi ooraihe oi nikeho khooba paanaitemi Ohongaho pobi oke nikeho botota karabeteqa raaba abiho botota mootomi nokoi oho mee bageke eete soopara eetakoi.
44 (Qate oma ttittira hiibi teei ota haratetaquko rubenga naatakoi qate oi paha abi teeho irita taataquko noke rubengaitakoi.)
45 Hiiremi dzube abi mimi ma Pariseo nokoi qahura noo oke nookami nokoho naateta.
46 Naatemi nokoi ao Dzesuke paruta aimarotahe abi tupu oona oota nokoi nookami Dzesui Ohongaho too abiho isaki naatemi Pariseoma karai nokoho atti eeteqi noke gaubireta.

22

OHONGAI ABIHO KIRA HIIREMI BASESA EETORAIHO QAHURA (Ruk 14:16-24)

1 Oke eetemi Dzesui Pariseo ma abi mimi nokoke paha qahura noota bapotopotota.
2 Noi hee, Nebe teeta Ohongaho pobi erake eete oorai. Abi qiba teeho khatai ata naatare boohimi mai oho hoo ma patta roibeteta.
3 Roibeteqi noi qaru abi nomeke dzoobireqi hee, Qesaho dzapa agobake hiiremi oorai tuuma nokoho kira hiiremi ao baaqa ttaike muunare. Hiiremi tuumatahe nokoi goottae eete bai hiireta.
4 Bai hiiremi abi qiba noi qaru abi qesa paha dzoobireta. Noi hee, Tuuma nokoke pobi hiireqa hee, Maqoe, mai noi aoke hoo dzubete pattama khauto uraitemi ooraita baaqa ttaike muunare.
5-6 Oiqi hiiremi nokoi tuumaqi isere qidza oke moototahe nokoi paha bai hiireta. Teei dzoo tuumata, teei pisinisi nometa tuumata oke eete bamu

naateta. Qate qesai qaru abi bisi naateqi nokoke qanga hiireqi teetemi baateta.
7 Oke eetemi abi qiba noi nokoho dzaubake eeteqi ipita qaa qogoima
tuumaqi nagapa oke abima gama rubengaite qeeremi ngaura naateta.
8 Qate bodza ooqata noi qaru abi nomeke hee, Maa, bosata dzapa hiireta
nokoho dzapa ao bamu naate.
9 Oonita nike tete kosoramu ma apota tuumaqa apene ota oorai nokoke
dzeima baa ttaike patta muunare.
10 Oke hiiremi nokoi tuumaqi abi ape ma apeke saridzeta abi qidza ma
qanga nokoke dzeimami noko gama dzaira nagata ttutturate pui siire oota.
11 Qate abi qiba noi nakuta qeemaqi abi habese oota nokoma qesa dzaira
eetetahe noi moohimi teei ttoba ma sasa oridza eetaamake ooqi sepeke
dzuubata.
12 Oonita abi qiba noi noke hee, Dzaira, nii ikanomake eeteqi oridza
eetaamake sepeke era baabe? Hiiremi no too saa eeteta.
13 Too saa eetemi abi qibai kokora abi nomeke hee, Abi erake oko ma boto
suutoqa sasata biidzare. Oonita noi khaa qupita ooqa too dzosodzoso eete
qaarakoi.
14 Oi teeho quba bahe abi samaneho kirake hiiroraihe te samanei meke-
qoma sinabidzata qeemoraidzara. Qesai meeni, qesai too kakaho isankini,
qate qesai baamunipamu.

NOKOI DZESUKE QOQOPA EETAREIQI TTAGETTIHOKE HIIRETA (Mar 12:13-17; Ruk 20:20-26)

15 Qahura oke Dzesu hiiremi Pariseo nookami nokomaeho isaki naatemi
nokoi dzauba eete papeteta. Papeteqi ikanomake eeteqi noke ikobetemi
noi noo oberama hiireqa angi nokohota dzuubaqu oho nooke noko suuto
saqorota.
16 Oonita nokoi tumakhameto nokomeke Heroteho qesamane ma nokoke
dzoobiremi nokoi Dzesuke qoqopa eetare hiireta, Banaita naname, Nii abi
tete banaiteqi te abiho nese ma penga quba eete sinasina hiiroraidzaranihe
meenipamuke Ohongaho tete biraitorai.
17 Oonita nii nanake noorake pobi hiibare. Nii qupadzomami abi napai
Kaisaho quba ttagetti biidzaqu tete oi isanatorai mae?
18-19 Oke hiiretahe Dzesui ikoiko nokohoke mooqi hiireta, Obera abi, nikei
naane quba anake toronaisubi? Nike ttagetti oma teeke anake banaitare.
Hiiremi nokoi oma sarara teeke noke moiteta.
20 Moitemi noi hee, Nike moohimi apeho gisigisi ma qetaqeta oho samata
geeba mootomi oorai?
21 Hiiremi nokoi hee, oio Kaisahoni. Oke hiiremi Dzesui hee, Oonita nike ao
oho ipi hiiremi ooraita napai isanate Kaisaho quba samaneke noke moihiqa
Ohongahoke noomaeke moitareiqi hiireta.
22 Hiiremi nokoi roqobeteqi papateta.

SATUKEOHO QUSERIPO NOOKE DZESUI POBITETA (Mar 12:18-27; Ruk 20:27-40)

23-24 Qate Sutukeo, abi naga nokoi erake hiire qaata, Abi teei baateqa bamu
paha qoridzaqu, ooiqi hiire qaata, Oonita nokoi Dzesuho torota baaqi noke
qoqopa eeteqi noorake hiireta, Banaita, Moseio hee, Abi nanei biidza ma
suuna saridzaamake baataquko noma nohoi ttarumi nohoke naate noho
quba biidza saridzaridzoniqi hiireta.
25 Oonihe nii moorare, nomamane nanemane sebeni oota. Nane gottai ata
naateqi khata saridzaamake baateta. Baatemi noho samai ttarumi nohoke
naatetahe noomae oho qesa khata saridzaamake baateta.

26-27 Oho quba nomamane qesa oke keke eete tuumami noma sabi oho qesa
biidza saridzaamake baateta.
28 Oho quba nii nookami qoridzaqu bodzata sebeni nokohota apei atapa
oho apui ooraqu?
29 Oke hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Iaqa, nike Ohongaho qetaqeta ma
tete ruume naateqi ota oberama hiirorai.
30 Oi teeho bahe abi taateqa qoridzaqu nokoi Ohongaho angeroqaho isaki
oonita bamu apu ma ataho teteta qeemaqu.
31 Nookare. Ohongai abi qoridzaquho noo teeke hiiremi nike isaiteqi
khooba qupadzomorai mae bamu?
32 Ohongai hee, Anaio Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo nokoho Ohon-
gani qate nokoi naho oko ma boto ooniqi hiireta oonita nike moorare, noi te
abi goono naatetaho Ohonga oonidzara, oi nokoi eehahake oorai.
33 Dzesu oke hiiremi oi Satukeoho noo suqobiremi abi tupu oona oota
nokoi noho noo quba roqobeteta.

HU NOO QESAHO QIBA
(Mar 12:28-31; Ruk 10:25-28)

34 Qate Dzesui Satukeoho noo ipi bagenomake hiireqi nokoke suqobire-
taho pobike Pariseoi nookaqi noko noho torota ttutturateta.
35 Ttutturateqi hu nooho mai teei noke toronaiteqi qasa hiireta.
36 Banaita name, hu noo minarata ikai qesake riite oorai?
37 Hiiremi Dzesui hee, Nii qupa ma dzaodzao ma iiha ma dzoobidza
niimema gama teenaiteqi Ohonga Soopara niimeho dzake eetorare.
38 Hu noo oio minaraho qiba oni.
39 Oonihe oho temui erake eete hiirorai. Nii sama niimeho dzasa eetoraiho
isakita samaqana niimeho quba dzasa eetorare.
40 Noi hee, noo eseri oio hu nooni mae too abiho qetaqetani mae noo ape
ma ape oho qiba ma suba tatanga kekeni. Oiqi Dzesu hiireta.

DZESUI PARISEOKE TORONAITE KIRISTUHO NOO HIIRETA
(Mar 12:35-37; Ruk 20:41-44)

41 Oonita Pariseoi gama ota ttutturate oomi Dzesui nokoke qasa hiireta,
Kiristui baabakoiqi hiire baaorai noi apeho ttarita baabaqu?
42 Hiiremi nokoi hee, Apeho bahe Tabitiho ttari oni.
43 Hiiremi noi hee, Oke nike hiirehe, noi Tabitiho sooro ma saina oomi
ikanomake eeteqi Tabiti noke hee, Soopara namaehoniqi hiireta?
44 Oi teeho bahe Ttabitti hee, Ohonga mai noi Soopara nahoke hee, Nii poro
qere nahoho samaqata beebe eete oomake niike ibo eetorai abi oke ana gama
ai mootomi nokoi niiho oko sengi naate qaarakoiqi hiire qeetemi oorai.
45 Oonita nike nookami Tabiti Kiristuke hee, Soopara nahoniqi hiireqi
ikanomake eeteqi paha noke hee, Sooro ma saina nahoniqi hiibaqu?
46 Oke hiiremi nokoi oho noo ipike ikanoma hiiremi isanatarota, baamu.
Oonita nokoi ota koridza biireqi teqaha ipita paha qasa noo teeke noke
eetara, baamunipamu.

23

PARISEOHO POMA QANGA QESA OKE DZESUI PAANAITETA
(Mar 12:38-39; Ruk 11:43, 46; 20:45-46)

1 Oonita Dzesui tumakhameto nomeke abi tupuma gama pobi hiireta.
2 Hee, Mosei agobake abi batabire qaataho tekake Pariseo nokoi nokome
quba mai eete oorai.

3 Oonita nokoi tooma nike pobi hiirorai oke nike qusubaitaridzoni kaqa.
Oonihe noo noko hiirorai oke nokomae qusubaitaamanita nokoi eetoraiho
teteke nike eto suimaino.
4 Oi nokoi bame samaneke abiho qereta gosororaihe nokoi bamu abiho
bameke teeqake hoobire aimaqu.
5 Oi nokoi baura eetorai oke nokoi abiho nese ma penga quba eetorai.
Baura ape bahe, bauraho mumure nokomeho ttokottoko hiire minaiteqi
ttoba ma sasa kharake kharerepo qoomorai.
6 Paha nokoi Guhuta peitaquni mae hoo ma patta oho tuputa nokoi qupi
samaneke qeemaqa teka bosabosata habesorai.
7 Ma nokoi sobadzata tuumami abi qesa nokoke dzapa pobinomaitare
hiireqi hee, O dzoobe banaita mimi nanameiqi hiiroraiho dzaodzaoke noko
eetorai.
8 Qate nookare, nikei gama noma ma naneho isaki oonita etoqa abi qesai
nikeho dzapake qaupuiteqi hee, Banaita mimi nanameiqi hiibaino. Oi
Nikeho banaita mina teenai keke oorai oonita qupadzomare.
9 Ma nikeho mai qusuna teenai ooraiho qubake etoqa abi ttokana ooraike
sepeke hee, Maimane nameiqi hiibaino.
10 Oho qesa bosa qobaqoba nikehoi samane bamu. Ana Kiristu teenai
nikeho bosa qobaqobanita etoqa abi sepeke hee, Bosaqobaqobaniqi hi-
ibaino.
11 Ma paha nikeho teei abi mina naatare hiibaquko noi minaraho kokora
eetorare.
12 Oi teei sama nomeke ai peitaqu noke qogobidzakoihe teei sama nomeke
ai qurataqu noke ai peitakoi. Noo oke nookare.

BANAITA QESAHO IKOIKO OKE DZESUI PAANAITETA
(Mar 12:40; Ruk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13-14 Oke hiireqi Dzesui burisi eete Pariseo ma qetaqeta abi pobi hiireta,
Quba bamenoma nikeho irita peitakoi. Oi teeho quba bahe nike abi ikobeteqi
qusuho teteke siirorai. Oi nikemae ota dzuuba quba gottae eetoraihe abi
qesai ota dzuubare hiiremi qaanatorai.
15 Idze! Pariseo ma qetaqeta abi nikei Iibadzaho khameto ma ikoikoho
maikhametonipamu. Oi nike raaba abihota teeke mai eete Isirae abiho tu-
makhata naata qubake oho baura minaqipake eetorai. Oonihe noi Isiraeho
ttarita qeemami nike noke hobidzaama naatemi noi bitta minake eetemi
nike noke Iibadza nagapaho pobi hiiremi suhe nohoio qanganipamu naate
oora ma qaara bosana qangama qaatake riitanipamuke eetorai.
16 Iaqa! Nike ibau khabaunomanita ikanomake eeteqi nikei nese qupi
nokoke dzeimaqu? Oi nike naru noo nikemeke tatangaitareiqi qaheuba
biiriho ttumaho dzapake hiireqi hee, Oio noo mee ma naho naru oi oho qesa
mee ooniqi hiirorai. Qate nike abi ikobeteqi biiriqaho dzapa keke hiireqi abi
oke oosasama mee hiirorai, oonihe qupata oke nike hee, Baamu, oho mee
bamuta ana naru hiire oi qidzoke anake too pasere eetaquiqi hiirorai.
17 Obera abi nike. Nookao, ttuma oi teqaha biirike dzapa pobino-
maitoraidzaranihe biiri oio ttuma nomeke dzapa pobinomaitorai.
18 Nike oho qesa haqaho kiridza oho dzapa hiireqi naru noo nikemeke ota
tatangaitorai. Oonihe nike abi ikobeteqi haqa ooqaho dzapa keke hiireqi
naru tatangaitarorike qupa nikemeta saparaitorai.
19 Obera abi nike! Ohongaho haqaio oho kiridza mee hiiroraini qate
kiridza oi teqaha haqake mee hiiroraidzara.
20 Oi teei naru noo nomeke tatangaitareiqi haqaho dzapa ota hiibaquko
oke hiiqi noo oke haqa ma kiridza ma gama susupu mee hiibakoi.

21 Ma teei naru noo nomeke tatangaitareiqi biiriho dzapake hiibaquko oke
noi hiiqi biiri keke bahe Ohongai biiriho nakuta oorai noho dzapama gama
hiibakoi. Oi biiri ma Ohonga nopoi eseima naruke mee hiiremi naru oke abi
gaubidzaquko noke bamu kanabetaqu.
22 Oho qesa teei Qusuho dzapake naruta moosohiqi noi Ohongaho dzapake
ota paha mootakoi oi teeho quba bahe oio Ohongaho qopanita qupad-
zomare.
23 Oonita Pariseo ma qetaqeta abi nikei pattaho qetta ma koko dzapa
samaneke totaqi nikeme quba mootoqi totaqike Ohongaho quba mootorai
tete oio qidza. Oke nike eetoraridzonihe ai tatauma ma baruna heena ma
Ohongaho noo qesaqesake nike naane quba ruume naateqi ota oberani-
pamu naatorai? Oho ipike nike quba bamenoma saridzakoi.
24 Nike baura hiike suranatoraiho abi naga. Nike pui gattiqa riitareiqi kose
hee eseqotoraiho isaki.
25 Pariseo ma qetaqeta abi nookare. Nikehota baura teeho nakuta guume
ma rasaki tee ma teei oomi nike ikaqi sasaqake sooroqi hee, Qidzaniqi
hiirorai. Oke eetoraiho ipike quba attinoma nikeho irita peitakoi.
26 Oonihe nike bauraho ttuba ma qapu oho nakuke akobeteqa sasa
oho qesa dzamutomi oi gama sasari bagenoma naataridzonita nese taate
moorare.
27 O Pariseo ma qetaqeta abi. Nikei abi ikobeta minake eetorai. Abi qesai
nikeho sasake moohimi sasari khabanomani qate qupa nakuta dzoodzo
pikobetorai.
28 Abiho nesei moomi nikei rike ma pobiho isaki oonihe nakuta nikeho
rasaki ma ikoiko quba minai ooraita oho ipi ma arike nike saridzakoi.

BANAITAHO OBERA OHO NIIQIKE DZESUI HIIRETA (Ruk 11:47-51)

29-30 Dzesui hee, Agobake nikeho uimane neimanei too abi qesake teetemi
baate qaata. Oonita nikeho uimane eete qaata oke nike eehahaiteqi hee,
Dzaasa, nanai oho bodzata oorapuko nokoke bamu teetarotaiqi hiireqi
beubeuma ttaike too abi nokoho qura tupuke nee ma bau eete oho mumure
samaneke mootorai.
31-32 Oke eesuqi nike khooba nikemeke gimutta eeteqi uimane neimanei
too abi teete qaataho ttaiqa naate baura oke hee biiremi ipi ma ari oohoho
qettai paha nikeho irita taatakoi.
33 Nike dzobara ma pusamaho isaki oonita qidzoke eepa tatanga oke
potti biidzaqu. Oho qubake nookare. Nike Kaini ma karaho qesamane
naateqi Abereke teeteqi qesake teete baaqi musaqike nike naho abi qidza
Barakhioho khata Dzakharia noke biiri ma haqaho tukurata teetemi baateta.
Oonoma keke eete qaimi noko minaraho dzuui nikeke qomaqoma hiiremi
nike oho ipi ma ari saridzakoi.
34-35 Oi keke bahe ipita nokanoka abi ma sinabidza abi ma too abi ma kara
nokoi naho qaru eeteqi nikeho torota biranate naho isere qidza mootomi
nike bamu nokoke kanabetaqu baamu. Nike noko ibo eeteqi gabeho bi-
ireqa hapahapanaitakoi teetemi baatakoi oke keke eeteqi nagapa samaneta
nokoke iihaqi sesero eetorakoi.
36 Quba oi bama abinaga nikeho irita peitakoi oohoke anai bamu nike
ikobetaqu.

DZESUI DZERUSAREMUHO QUBA TTI MA TTAKA HIIRETA (Ruk 13:34-35)

37 Dzesui tti hiireqi hee, O Dzerusaremu, Dzerusaremu abi, anai too abi
samaneke nikeho quba dzoobiremi baaoraihe nike naane quba nokoke

teetemi baatorai? Nee pai noi khametoke hira nomeho pesuta ttuttuitoraiho isakita anai nikeho herohero naatarorihe nike oho goottae keke.
38 Dzasa mina, ipita nikeho nagapa togora ma taruku qoridzakoi.
39 Bodza minake nike bamu anake mooraquhe, heme ma bame samaneke saridze qaaraqutoke kebanoke nike moohimi ana biranatakoi. Biranatemi anake nike oho bodzata hee, O dzoobe Ohongaho dzaapa, nii baabe. Dzoobe mina! Oiqi nike hiibakoi.

24

DZERUSAREMUHO BIIRIKE ROMA ABI RUBENGAITAROTA
(Mar 13:1-2; Ruk 21:5-6)

1 Oiqi hiireqi Dzesui qaheuba biiri oke qaasuhimi tumakhameto qesai noho torota biranateqi hee, Maqoe, Biiri eraio tatanga qidza bagenomani-pamu.
2 Hiiremi noi noko pobi hiireta, Nookao, quba oke nike gama mooraihe, dzasa mina. Oma suu ma hee gooto peitemi oorai oonihe oke gama susupu rubengaitemi huhu ma saaru naatakoi noo oke ana bamu nike dzaheitaqu.

QUBA BAMENOMA BIRANATAROTAHO QAAMODZAMODZA
(Mar 13:3-13; Ruk 21:7-19)

3 Oke hiire Dzesui hapata peiteqi Oriba kakata habeseta. Habese oomi tumakhameto nokoqeke baaqi noke qasa hiireta, Quba biranatakoiqi nii hiire oi bodza apeta biranataqu? Ma nii biranatare boohima mumure apeke abi nanai moohiqa hee, Oo bodza ao bamu naatemi Kiristui baabeiqa hiibaqu?
4 Hiiremi Dzesu noko pobi hiireta, Abi teei eto nike ikobetaino.
5 Oi qesa samanei baaqi abi ikobeteqi hee, Anai Kiristu ooniqi hiibakoi. Hiiremi qesai nookami meeho isaki naatakoihe baamu.
6 Qate qaa samanei biranatakoi ma nike oho pobi ma pati qauna nooko-rakoihe oi te bodza bamu naataquho qamodzamodza oonidzara oonita eto oho qupake muunaino.
7 Oi quba oonoma samanei biranataridzoni. Haba ma Nagapa teei qaa qogoimami nagapa teei paha nokoma qesa kurebetakoi oi samane naatakoi. Tee ma teeta ttoka ma haba rubabetakoi ma seebe mina samanei biranatakoi.
8 Oonihe oi suhe bahe quba bamenoma biranataridzoho sohosoho oni.
9 Bodza ota nike dzapa nahoho quba eetemi nagapa abi maina paina samanei nike ibo eetakoi, sesero eetakoi, teetakoi.
10 Eetemi Bodza ota abi samanei qesamane nokomeke biisi naate qesa geema mootakoi.
11 Bodza ota too abi oberaobera qesai biranateqi abi samaneke ikobetemi oho kabira naatakoi.
12 Ma oho bodzata abi qesai dzasaho tete qaateqa koiri ma pasenaho sogo naatakoi.
13 Qate qesai paha baatigara naate qaamake qidzaitakoi.
14 Oi naho isere qidza oke ttoka ma haba minaraho abi noo maina painanoma nokoho quba hiire hiireke tuuma qaamake suheqata Ohongaho bodza biranatakoi.

ROMA ABI MA RAABA ABI QESAI NOKOHO IBO NAATAROTA
(Mar 13:14-23; Ruk 21:20-24)

15 Qate too abi Tanie hiiretaho isakita nike moohimi raaba abi nokoi quba ngiinginoma oke biiriho bisa qaputa upubiremake oi bodza attinoma naatakoi. Oonita oho nooke nike korabete isaiteqa qupadzomare.

16 Oi bodza ota qesa ma nike Dzutea habana ooraqu nikei ao tora ma
hapata sakaba tuumare.
17 Oi teei naga totaqita oomi quba oi biranasuhima noi eto quba nome
teeke aimareiqi naga totaqita qeemainohe ao atti tuumare.
18 Qate teei dzoo ma baura eesuhima biranatemi eto noi qepe ma haba
nome teeke aimareiqi nagata tuumaino.
19 Ao atti tuumare. Qate paimane quranoma ma khameto amenata ooraqu
dzasa, bame nokoke suqobidzakoi.
20 Oonihe eto quba oi quu ma utaho bodzata biranatainoiqi pupu hiibare.
Ma eto dzumata biranatainoiqi pupu hiibare.
21 Oi teeho quba bahe quba bamenoma qesaqesa biranate baaoraihe erana
hiibi isaki oi bame qesa gama susupu riiteqi suqobidzakoi.
22 Oonihe Ohongai abi tupu nomeke qupadzomaqi bodza oke hoteitakoi.
Hoteitaama naataquko abi gama susupu dzaete goono naatakoi.
23 Oonita bodza ota teei hee, Kiristu oio era, eo noio qeemo oke hiiremi eto
nookaino.
24 Oi eraho qubake oho qogo noo minake hiire. Too abi oberaobera qesai
biranatakoi ma qesai oberama hee, Anaio Kiristuiqi hiireqi obaoba ma
kinisa bamenomama abi minarake iso keke sengibetareiqi ikobetemi abi
samanei oho angita dzuubakoi.
Oonihe Ohonga abi dzapami oorai nokoqai baamu oho kabira naataqu.
25 Noo oke ana ao nike pobi hiirenita nookaqi ao battigara naatare.
26 Oho qubake abi teei nikeke hee, Moo Kiristui haba habana qerata
ooraiqa hiibaquko eto oke qaupuiteqi ota tuumaino. Eo hee. Kiristui suruho
dzukudzukuta ooraiqa hiibaquko eto oho noo nookaino.
27 Oi teeho quba bahe baibai aimami haba totaqi ma totaqi gama dzadza
eetoraiho qesa Abiho Isaki anai paata biranate oorakoi.
28 Oi kheekhe ma qaromi kabira kebake kharata moo qupadzomoraiho
isakita anaio gutu boto kharanita qupadzomare.

DZESU PAANA NAATARIDZOHO NOO MA SINASINA (Mar 13:24-27; Ruk 21:25-28)

29 Hiireqi Dzesui hee, Qate heme ma bame oho bodza biranahima ete qupi
soobakoi. dzasidzaho dzadza sirihakoi, tama ma pomatti uuba taatakoi,
qusuho isaki gama rubabetakoi.
30 Oke eetemi Abiho Isaki anaho mumure qusuta biranatakoi.
Oi anai qusuho perettabita beedzae minama biranatemi ttoka ma habaho
quni ma mani gama moohiqa tti ma areare hiibakoi.
31 Oke eetemi anai angero nameke dzoobiremi suu minake huiteqi dzapa
naho aimoraqu nokoke haba ika ma ikata oorai oke gama aima ttuttuite
soubidzakoi.

BODZA OHO QAAMODZAMODZAKE EE DZUNATA MOOTO HIIRETA (Mar 13:28-31; Ruk 21:29-33)

32 Hiireqi Dzesui hee, Ee dzunaho qahurake nookare. Oi taa teesuhimi nike
mooqi hee, Oho mee biranatare boobiqi hiirorai.
33 Oho qesa ana hiireho qaamodzamodza biranahima nike erake qupad-
zomare, Oo Kiristuho bodza ao paana naasubiqi hiibaridzoni.
34 Qate abinagarai bamu naataamake noo oi ao gama meenoma naatakoi.
35 Nookare, qusu ma ttoka bamu naataridzonihe naho noo oi agoba
qaarakoi.

OHO BODZANIPAMU OKE ABI TEEI BAMU GESINA NAATAQU (Mar 13:32-37; Ruk 17:26-30, 34-36)

36 Dzesui hee, Qate ana hiire oho bodzanipamu oke abi ma angeroi gama
ruume. Mai naho noqe gesina.
37 Nookare. Abiho Isaki anai baabaqu oi Noai qaataho bodzata quba
sahasahama biranatetaho qesa naatakoi.
38 Oi erake eete oorai. Oba oi soobaamake oomi abi nokoi apu ma ata,
qaki ma naki, meera ma dzeuba eete qaami qaami Noai sisimata peiteta oio
koridza naateta.
39 Oonita oba soobarotaho ruumeke noko eetomi oi baaqi nokoke gama
nukurotanita oho qesa Abiho Isaki anaho bodzata oke eete oorakoi.
40 Oi abi eseri dzoota baura eesuhimi temuke aimakoi temuke gaubidza-
koi.
41 Oho qesa paimane eseri patta khautomi teeke aimakoi teeke gaubidza-
koi.
42 Oi anai Sooparanita ana baabaqu bodzanipamuke nike ruume, oho
qubake bakena geema qaarare.
43 Tete erake qupadzomare. Guume abi teei nagake geemarotaho bodzake
nagaho mai qupadzomapuko noi noke nagake qaa aimarota.
44 Oho qubake nike naho beebe eete qaamake Abiho Isaki anai baabakoi.

KIRISTUKE TUHOTUHO QIDZA EETORAQUHO QOGO NOO BAMENOMA (Ruk 12:42-46)

45 Oiqi hiireqi Dzesui paha hee, Oonita naga teeho mai noi tuhotuho abi
apeke naga soopara upubidzaqu bahe teei nokanokata patta ma quba qesa
oho bodzaqata urai eete mooto qaaraqu, abi oonomake upubidzakoi.
46 Oi noi oonomake eete qaamake mai nohoi baaqa moomi noho isaki
isanatakoi.
47 Isanatemi mai noi kokora abi oke quba tongo nomeho soopara mootakoi.
48-50 Qate tuhotuho abi noi naga soopara baura eesuqa oberama qupa
nometa hee, Mmhm, Mai nahoi qoqotoke baaoraiqi hiireqa saqubema
maiho patta ma oba samaneke muuhiqa kokora abi qesa nohoke buribaroke
teetaquko oionita noi maiho bodza ruume naasuhimi ao baabakoi.
51 Baaqake kokora abi obera noke rubengaite ikoiko ma obera abiho tupu
ngiinginomata biiremi nokomae ota tti ma ttaka hiire too dzootorakoi. Oiqi
hiireta.

25

ROIROIHO QAHURAKE PAIMANE KHAMETO 10-TA MOOTOTA

1 Hiireqi Dzesui hee, Bodza ota qusuho pobi isaki apeta ooraqu bahe oke
boseba paimane tteni nokohota mootoqi hiire.
Oi teeho bahe nokoi atapa apu pobinoma noke tuuhoroqi atapa oho apu
pobihibahiba quba beebe eetota.
2-4 Eetoqi paimane boto totaqi nokoi nokanokanomanita dzongi ma obaho
isakima gama oota. Oonihe boto totaqi nokoi quseripoho isakita dzongike
aimatahe te oho oba paramu aimara.
5 Qate apu pobihibahiba noi roroko biire oomi saubapo dzeubami
paimaneho nese sidzobetemi meeta.
6 Meeqomi totoho teei biranateqi hee, Nooka, ata pobihibahiba baabeta
nike gama tuuma noke saridzare.
7 Hiiremi nokoi nese parara eete qori dzongi nokomeke qeereta.
8 Oonita paimane quseripo obaamake ooqi nokoi qesake pobi hiireta, Idze,
nanaho dzongi oba ao bamu naateta nike isakiqata teeke nana moitare.

9 Hiiremi gesina paimane nokoi bai hiireta, Eehe, eto nanaho oba oho
qesa bamu naataino oonita nike quruma nagata tuumaqa ota nikeme quba
giimare.
10 Hiiremi giimare tuusuhimi ata pobihibahiba noi ao baaqi qesa roibeteqi
beebe eetota nokoma gama nagata peite tete siireqi nakuta oho qaki ma naki
naateta.
11 Oonita tete siire oomi paimane qesai baaqi too dzoobireqi hiireta, Mai
naname, Mai qoe! Nanaho quba tete geemoo!
12 Hiiremi noi hee, Ae, nikeke ana ruumenipamu oonita tuumare.
13 Oiqi hiiretanita tete oke nike qupadzomare. Oi bodza nahoke nike
ruumenita oho bakena geema qaarare.

NAPAI KIRISTUHO BAURA MEKEQOMA EETORAQUHO QAHURA (Ruk 19:11-27)

14 Oiqi hiireqi Dzesui nokoke paha hee, Oi paha erake eete oorai. Abi teei
kharata tuumare hiireqi kokora abi nomeke gama ttuttuiteqi quba tongo
nomeke nokoho botota mootota.
15 Oi nokoi oho isakima pisinisi eetemi meupu biranatareiqi noi baura
nokohoho isakike qupadzomaqi kokora abi bosabosake 50 kina moiteta. Ma
teeke 20 kina moiteqi noi paha teeke 10 kina moiteta. Moiteqi naga oke qaate
tuumata.
16 Tuusuhimi bosabosa noi 50 kina nomeke aimaqi ooma pisinisi eetemi oi
minanate 100 kina naateta.
17 Oho qesa samaqana nohoi 20 kina nomeke aimaqi ooma baura eetemi
oi 50 kina naateta.
18 Qate abi temu noi bisi naate siriba 10 kina mai noke moitemi oota oke
sengibeteqi qurabireta.
19 Oke eete qaami kokora abiho mai nokoho isakike pobitareiqi baata.
20 Baami kokora abi bosabosa noi maike dzaga bobotoqi hee, Nii ana 50
kina moitemi ana ooma baura eetemi oi 100 kina naate ooraita mooro.
21 Hiiremi Mai noke hee, Dzoobe kokora abi qidza name. Ana niike isak-
iqata moitemi nii ooma baura iso keke eete ooraita nii meupu namaehota
qeehiqa quba tongo nahoke soopara eetorakoi oke ana nii pobi hiire.
22 Hiiremi noho samaqana baaqi hiireta, Dzoobe mai, nii anake 20 kina
moiteta ooma ana baura eetemi 40 kina biranate nii mooro.
23 Hiiremi mai noke noo teena oke hiireqi hee, Dzoobe kokora abi qidza
name, ana niike isakiqata moitemi nii ooma baura iso keke eete ooraita nii
meupu namaehota qeehiqa quba tongo nahoke soopara eetorakoi oke ana
nii pobi hiire.
24 Oke hiiremi abi temu 10 kina moiteta noi baaqi hiireta, Mai name, ana
nookami nii abi qoredzanomanita nii dzoo ma baura qesa eetaamake oho
mee ao dzurutoqi saqubema muunorai.
25 Oonita nii tuusumi ana niiho attike eeteqi nii ana moiteta oke sengi-
beteqi ttokata qurabireta. Oke ana aima baa moote oonita mooro.
26 Hiiremi mai noke pobi hiireta, Nii kokora abi qanga, seeno ma gau oni.
Nii anahoke hee, Abi qoredzanomanita dzoo ma baura qesa eetaamake oho
mee ao dzurutoqi saqubema muunoraiqi hiire.
27 Oonita nii hairiamake oma oke ttumaho maimane nokoho botota
mootomi nokoi ooma baura eetemi oho patisigi ao minanatarorihe, baamu
dzanadzana.
28 Oke hiireqi noi abi qesa pobi hiireta. Ana 10 kina abirake moiteta oke
abi temu 100 kina saridze oorai noke moitemi aimare.

29 Oi teei meeupu saridzorai noke ipibire moitemi asuasu naatakoi. Qate
teeho isaki gattiqa oomi noi nookami ngiinginoma naatemi quba oke paha
noho botota karabetakoi.
30 Ma nike kokora abi seeno ma gau oke aima hotou biiremi noi khaa qupita
too dzootoqi tti ma areare hiibakoi. Oiqi mai hiiretake Dzesu noko pobi
hiireta.

KIRISTUI ABI MINARAKE BATABIDZARIDZOHO NOO

31 Dzesui nokoke hee, Oho qubake nookare. Abiho Isaki anai dzapa pobi
nameke mai eeteqa qaheuba angeroma gama baaqa poro qere dzadzanoma
nameta peitakoi.
32 Peitemi angero nokoi abi tupu maina paina samane ttokana oorai
nokoke gama naho dzagata ttuttuitemi hoo sooparai kabira qidza ma qan-
gake batabiroraiho isakita anai nokoke gama batabidzakoi.
33-34 Batibireqi sipisipi qidzake boto pobi nameta moosohiqa meme
basesanomake boto mageta mootakoi. Oi anai abi qiba ooqi abi tupu boto
pobi nahota ooraqu nokoke erake pobi hiibakoi, Dzoobe, Ohongai nikeke
agoago eetemi ooraita nikeho qubake qaheuba teka agobanipake roibete
baaorai pobi oke nike baa mai eete soubidzare.
35 Oi anai dzore ma aabeho isakita oomi nike anake kokora eeteta ma anai
oba ma pattaho quba kaipo eetemi nike anake isakinomaiteta.
36 Ma anai ttoba ma bareamake oomi nike anake ttoba ma barenomaiteta,
ma ana batabata eete oomi nike baaqi naho tteki aimata, ma anai sutasutata
oomi nike baaqi anake dzaira eete ttapuiteta.
37 Oke ana hiiremake abi rike ma pobi nokoi kaitomaqi ana pobi hiibakoi,
Soopara naname, bodza apeta nana niike moohimi nii patta ma oba quba
kaipo eetemi nana niike moiteta?
38 Ma bodza apeta nana niike moohimi nii dzore ma aabeho isakita ooqi
ttoba ma bareama naatemi nanai niike oho isakinomaiteta?
39 Oho qesa nii bodza apeta batabata eeteta mae sutasutata oomi nanai
niike ttapuitareiqi ota qeemata?
40 Oke hiiremake abi qiba anai nike totoho eranomake eete hiibakoi.
Meenipamu nike oko ma boto tupu nahota minani mae adzanike oke eeteta
oi anake eeteta.
41 Oke ana nokoke pobi hiireqake besesanoma boto magena ooraqu
nokoke erake pobi hiibakoi, Nookao eepa tatanga teeke Iibadza ma noho
qaru khameto nokoho quba qeeremi qaitorai ota abi ngiinginoma nike
tuumare.
42 Oi anai oba ma patta quba kaipo eetemi nike qaanateta.
43 Ma anai dzore ma aabeho isakita ooqi ttoba ma bareama naatemi nike
moomi sutasutata ooqi hemenoma naateta oonihe nike te anaho torota
qeemaqi kokora eete ttapuitara, baamu.
44 Oke ana noko pobi hiiremake nokoi kaitomaqi eraiqi hiibakoi, Eehe
Soopara naname, bodza apeta nana niike moohimi nii oba ma patta quba
kaipo eeteqi dzore ma aabeho isakita ooqi ttoba ma bareama naate hemema
ooqi sutasutata oomi nanai niiho kokora eetaama naatemi nii hiire.
45 Hiiremi ana erake noko pobi hiibakoi, Anaho oko ma boto tupuhota
minani mae adzanike nike kokora oonomake qaanateta oho qubake nike
anake oke qaanateta. Oiqi hiibakoi.
46 Oonita nokoi heme tatangaho pobi naasuhimi abi rike ma pobi nokoi
qaraqara tatanga mai eetakoi.

26

DZUTA ABI MIMI DZESUHO GUNU MA NARU HIIRETA
(Mar 14:1-2; Ruk 22:1-2; Dzoh 11:45-53)

1-2 Oke eete noo samane nomeke abi oke pobi hiire soubireqi Dzesui tumakhameto nome pobi hiireta. Nookao, paha qupi eseri naatemi Ingona Dzuma biranatemi oionita teei ao anake geema mootomi abi anake hapahapanaitakoi. Oiqi hiireta.
3 Qate bodza ota dzube abi ma Dzuta abi mimi nokoi Kaipa dzube abi minaho otoba patita ttutturateta.
4 Ttutturateqi ikanomake eete Dzesuho hibahibata noke anginaiteqi teetemi baataqu oho noo suuto saqorota.
5 Oonihe qaheuba dzumata abi tupu minai eto oho nookami qanganatainoho attike noko eeteqi hee, Dzumata bahe ipita oke eetakoiqi hiireta.

ATAPAI BIBIMA DZESUKE DZAPA POBINOMAITETA
(Mar 14:3-9; Dzoh 12:1-8)

6 Qate Dzesui Bettania nagapata peiteqi Siimo, oi bosata pottomunomai qaataraho nagata habese oota.
7 Oomi atapa teei arabasta omaho mangi teeke aimaqi Dzesuho qibata geesubireta. Oonihe oho nakuta oota oi bibi bagenoma ttuma minanoma.
8 Oke eetemi tumakhameto mooqi miisi teeteqi eraiqi hiireta, Ae, oba ttuma minanoma oke naane quba sepeke perebidzaqu?
9 Oho ttuma quba hiibapuko oma mina biranatemi oke abi habanake moitemi isanatarori.
10 Oonihe nokoi hiiretake Dzesui gesina naateqi noko pobi hiireta, Atapa oi quba bagenomanipamuke naho quba eetemi ooraita eto noho nooke hiibaino.
11 Nookare, nike abi habanake quba moitareiqa isanate moitorakoi.
12 Qate anai erata bamu agobake ooraqu. Oonita atapa erai eete oi anai baatemi naho dzapa minanipamu naataridzoho hoore ma araqike noi ao eete.
13 Oonita ttoka ma haba minarata nike sinabidza hiire tuumaqu atapa noi ao hoore ma araqi erake eete oho pobike nokoi gama nooka soubidzaridzoni.

DZUTAI DZESUKE GEEMA MOOTAROTAHO NARU HIIRETA
(Mar 14:10-11; Ruk 22:3-6)

14 Totoho oonomata Dzesu hiiremi tumakhameto noho tee, dzapa noho Dzuta noi Khariottaho nena, noi noo oho quba bisi naate dzube abi mimi nokoho torota tuumata.
15 Noi hee, Anai Dzesuke nikeho botota mootaquko nike anake ttuma apeke moitaqu?
Hiiremi nokoi oma siriba isaitemi tteutti naatemi nota isanateta.
16 Nota isanatemi Dzutai ao Dzesuke ikanomake eeteqi noke dzube abiho botota mootaqu oho tete qirike eeteta.

DZESUI INGONA DZUMAHO PATTAKE TUMAKHAMETOMA MUUNATA
(Mar 14:12-21; Ruk 22:7-14, 21-23; Dzoh 13:21-30)

17 Qate Ingona Dzuma minai soohorotaho dzapa Dzobadzoba Ngorungoru oi biranatemi tumakhametoi Dzesuho torota qasa hiireta, Nii dza eetemi nanai ikata tuumaqa Ingona Dzuumaraho quba roibeteqi napa habese oho patta muunaqu?
18-19 Hiiremi noi hee, Nipe meusu nagapa ota tuumaqi abi teei ota oorai noke pobi hiibare, Banaita napahoi hee, Naho bodza ao dzamoqa naatenita ana isanate niiho nagata peiteqa tumakhameto namema dzuma erake eetakoiqi hiibare.

20 Dzesui noo oke nopo moitemi oho isakita nopo tuumaqi dzuma oho
roiroi eeteta. Oonita ete biiremi Dzesui baaqi tuerebe nomema habese oho
dzuma eeteta.
21-22 Oonita nokoi ttaike patta muuhiqi Dzesui nokoke hee, Sehequ qoe,
nikehota teei anake geema mootare boobi oke ana bamu nike ikotetaqu.
Hiiremi bame mina noko suqobiremi nokoi gama qasake eeteqi hee, Soopara
naname, oi anani mae ape oni?
23-24 Hiiremi noi hee, Nookao, Abiho Isaki anake teetemi baatakoiqi qe-
taqeta hiiremi oorai. Oonihe abi ana geema mootaqu noke pai dzoomaama
naatapuko isanatarota. Oonita abi oi ape bahe poiqanipamu naho ttubata
patta teeke giihibi teena.
25 Hiiremi gemagema abi Dzuta noi hee, Anake nii hiibi mae? Hiimi noi
hee, Oore, nii oni.

MUMURE AGOBA MUSAQI QAASUQI USAQEKE DZESU PAANAITETA (Mar 14:22-26; Ruk 22:15-20; 1 Kor 11:23-25)

26 Qate noko patta oke muuna qaasuhiqi Dzesui dzobadzoba usaqe teeke
aimaqi agoago eeteqi oke qootoqi tumakhameto moiteqi hiireta, Erai mee
nahoho isaki oonita aima muunare.
27-28 Hiireqi noi paha bai obaho khooru aimaqi agoago eeteqi hiireta,
Dzuu nameke minaraho kahosa teeteqi poro tongo erake saqore oonita aima
muunare.
29 Oi teeho bahe ana bamu paha eka mee eraho oba muunaquhe Ohonga
mai nahoho pobi biranatemake oke ao dzamonoke ana usaqeke muunakoi
oke ana meeke nike pobi hiire.
30 Oke hiireqi nokoi hasa naa teeke hiire qaasuqi biranate Oriba torata
peiteta.

PEETOROI AO DZESUKE BAI HIIBAROTAHO NOO (Mar 14:27-31; Ruk 22:31-34; Dzoh 13:36-38)

31-32 Hapa peiteqi Dzesui noko pobi hiireta, Qetaqeta teei Ohonga maihoke
hiireqi hee, Anai sipisipi sooparake teetemi kitui sakabakoiqi hiireta. Oho
qubake qupi qesaho nakuta qesa ma nikei anake gaubidzakoi. Oonihe
ana baate qoridzeqake nikeho bosa qooro Garirea habaho isakita nikeke
dzeimorakoi.
33 Hiiremi Peetoroi hiireta, Eehe, qesai niike gaubidzaqu kaqanihe anai
bamu.
34 Hiiremi Dzesui hee, Ae, nee ungapa qupi taparike noo hiibaamake nii ao
qupi eserike naho bai hiibakoi.
35 Hiiremi Peetoroi tatanga naateqi hee, Baamu, ana niima nakamae ttaike
baatareiqa baatakoi. Hiiremi qesamane nokoi teena oke paha hiireta.

GESEMANE DZOOTA DZESU PUPU BAMENOMA HIIRETA (Mar 14:32-42; Ruk 22:39-46)

36-37 Hiire peiteqi nokoi Gesemane dzoota biranateta. Biranateqi Dzesui
tumakhameto pobi hiireta, Nike erata habesemake anai isakiqata qeehiqake
pupu hiibakoi.
Oke hiireqi noi Peetoro ma Dzebetteoho khameto Dzakopo ma Dzohane
nokoke dzeima qeehimi qupa bame nohoi peiteqi noke suqobireta.
38 Noi nokoke hee, Qupa bame anake suqobiremi baataquho isaki naateta
nike era dzamoqata ooqi anake hoobire baura eetare.
39 Hiiremi qupa bame nohoi noke suqobiremi noi kebanoke qeehiqi
ttokata uhesaroqi pupu hiireta, O Mai name, naho dza oi hee, Nii qaatemi
ana isaki erake potti bidzareiqi hiibarorihe bamu, nii aoke tete hiiremi oorai.

40 Oke hiireqi qori tumakhameto tapari nokoho torota biranate moohimi
nokoho nese sidzobetemi meeta. Meehimi noi Peetoroke tukutoqi hiireta,
Nike bodza hoteqata ana hobire baura eetareiqi hiirehe, ikanomani?
41 Oi nikeho dza oi ooraihe sama peperatemi moori. Oonihe eto toronaho
kabira naataino hiireqi nike roqoroqo ma sahasahama oorare.
42 Oke hiireqi noi paha tuuma pupu hiireqi hiireta, O Mai name, niiho
dza hiiremi isaki erake ana potti biidzaquho tete bamu naatemi anai isanate
sama name bagara biidzakoi.
43 Hiireqi noi burisi eete baaqi paha moomi noko nese hiitemi meeqota.
44 Meeqomi noi paha qeemaqi hiireta teena oke paha hiiremi tapari
naateta.
45 Oke eete ooqi burisi eete tumakhametoho torota biranate noko pobi
hiireta, Nike meerareiqa meerakoihe, Abiho Isaki anaho bodza ao eetemi
teei anake geemaqi raaba abiho botota moosobi,
46 oonita nike qori napa nokoke saridzare. Oio gemagema abi era baahubi
nike mooro.

DZUTAI AO DZESUKE KANABETEQI GEEMA MOOTOTOTA
(Mar 14:43-50; Ruk 22:47-53; Dzoh 18:3-12)

47 Oke hiimi idze, Dzuta nokomaeho tee noi tupu qaanoma oho bosa
qooroqi nokoke dzeima baata. Oi Dzuta abiho dzube abi ma abi mimi hiiremi
abi qesake ttuttuiteqi qaa dzube ma puraba moitemi nokoi koiri kairiho
isakita qeemata.
48 Qate Dzutai abi hoho oke ao suu ma pai mootoqi hiiremi oota. Noi hee,
Anai abi kanabetaqu oionita nike noke ango aimareiqi hiiremi oota.
49 Oonita noi Dzesuho dzagata qeemaqi hee, Dzoobe banaita.
50 Oiqi hiireqi noi noke kanabeta.
Kanabohimi Dzesu noke hee, Dzaira, ao baura niimeke eetemi bamu
naatare. Hiiremi qaa abi ma kara nokoi hairiamake qeemaqi boto
dzoobireqi Dzesuke aimata.
51 Aihimi Dzesuho tumakhata Peetoroi qaa dzube nomeke quhisata
dzeimaqi dzube abi minaho kokora abi toma nohoke dzooto qagamaumata.
52 Qagaumami Dzesui noke hee, Ae, teei qaaho koo ma tanga hesateqake
noomae oho kabira naate baatakoita dzube oke paha quhisanaitare.
53 Oi ana Mai nameke qasa hiiremi noi ao hairiamake angero qaa tupu
tuerebe ttausen dzoobidzaquho isaki ooraike nii ruumeni kaqa.
54 Qetaqetai ango naho noo hiiremi anai nokoho botota qeemenita oke
saparaitaquko ikabetaqu?
55 Hiireqi Dzesui burisi eete qaa abi tupu oke hee, Maa, ana guume ma
rasaki abi oho qubake nike qaa dzube ma puraba khakhaumaqi anake
aimareiqi baahuidzo? Nookao, qupi ma sau samaneke anai Ohongaho
biirita abi bapotopoto qaabihe anake nike naane quba ota aimaama naateqi
eranomake eete baabe?
56 Oonihe qaheuba too abiho qetaqetai noorake hiiremi ooraiho quba
isanatakoi.
Oke hiiremi tumakhameto nokoi qupa bitotoqi sakabata.

KAIPAHO PENGATA NOKOI DZESUKE QAA MA NOOTA MOOTOTA
(Mar 14:53-65; Ruk 22:54-55, 63-71; Dzoh 18:13-14, 19-24)

57 Oonita Dzesuke nokoi suuto noke ekata dzeimaqi dzube abi mina
Kaipaho nagata tuumata. Oi Dzuta abi mimi ma qetaqeta abi nokoi ao ota
ttutturate oota.

58-59 Qate Peetoroi Dzesuke ipitotoqi sererahuke dzube abi minaho qahota
biranateqi qupa nometa hee, Dzesuke ikake eetequiqi hiireqi kokora abi
nohoma nokoi oota.
Qate dzube abi mimi ma sinasina tupu mina nokoi gama qiba teenaiteqi
Dzesuke teetareiqi qomaqoma apeta hiiremi meenoma naatorota oho obera
noo hiireta.
60 Oonihe abi qesai noo oke tuputa paanaitarota nokoi quseriponita bati-
bidza abi bamu nokoho noo nookarota.
61 Oonihe ipita abi eseri nopoke toronaitemi nopoi hiireta, Oo abirai hee,
Ohongaho biirike anai ngausa eeteqake qupi tapariho nakuta oke paha gooto
soubidzakoiqi hiiremi nakai nookata.
62 Nopoi oke hiiremi dzube abi mina noi qoridzeqi Dzesuke qasa hiireta,
Nopoi niiho qanga hiiremi nii bamu oho ipike hiibaqu?
63 Hiiremi Dzesui nipanateta, Nipanatemi dzube abi mina noi tatanga
naateqi hee, Ohonga qaraqaranomaho pengata ana niike qasa hiire, Nii
Ohongaho khata Kiristu ooni mae?
64 Hiiremi Dzesu noke hee, Oke nii meeke hiire. Oonita Abiho Isaki anai
ipita poro qere nameta peiteqa qusuho perettabita baahuma nike moorakoi.
Oke ana meeke nike pobi hiire.
65 Hiiremi dzube abi mina noi noho noo nookami qaganomaho isaki
naatemi noi sasa nomeke aima qohateta. Noi hee, Abirai noo qaganoma oke
hiiremi napa gama nooketa naane quba paha isere abi teeho qirike eetaqu?
66 Oonita nike nookami ikanoma? Hiiremi nokoi hee, Baamu, noio baataho
pobi oni.
67 Hiireqi nokoi noke sesero minake eeteqi teeteta, noho irita ekepusa
eeteta ma boto nokome sepeiteqi noke buribaroke teeteta.
68 Nokoi hee, Oo nii Kiristu ooni kaqa. Oho qubake nanahota apei niike
teete oke nii too abiho isakita hiibare.

PEETOROI DZESUKE RARAKU BIIDZAAMA NAATETA
(Mar 14:66-72; Ruk 22:56-62; Dzoh 18:15-18, 25-27)

69-70 Dzesuke nokoi oonomake teetemi Peetoroi paata kautu eetemi dzube
abiho kokora atapa teei baaqi noke pobi hiireta, Nii Dzesu Garireaho ne-
nama nipe oori. Hiiremi noi bai hiireta, Nii hiibike anai khoukhau oni.
71 Hiireqi noi naga pata oke papahimi ota paha teei hee, Oe, Abirai Dzesu
Nadzaretteho nenama nopoi oomi ana moori.
72 Hiiremi noi noo nomeke tatangaitareiqi Ohongaho dzapata hiireqi hee,
Baamu abi oke ana ruumeni.
73 Oke hiiretahe gattiqa ipita qesa dzamonoke oota nokoi Peetoroho torota
qeemaqi hiireta. Maqoe, niiho totoho oi Garirea habahonita oi ao khooba
niihoke paanaite.
74 Hiiremi noho humamutu peitemi noi hu ma hapa dzongobeteqi baru
noo hiireta, Baamunipamu, abi oke ana teqaha gesina naatoraidzarani. Oiqi
hiimi oionita nee ungapa noo hiireta.
75 Noo hiireta oi Dzesu bosata hee, Nee ungapa noo hiiremi eseri naataa-
make oomi nii ao naho bai hiiremi tapari naatakoi oiqi hiiretake Peetoroi
qupadzomaqi sigita tuusuhiqi tti minake hiireta.

27

NOKOI DZESUKE DZEIMA PIRATOHO TOROTA BIRANATETA
(Mar 15:1; Ruk 23:1-2; Dzoh 18:28-32; Apo 1:18-19)

1 Oonita iihai kharata dzube abi mimi ma Dzuta abi mimi qesa nokoi qupa
teenaiteqi Dzesuke baataho pobiniqi hiireta.

2 Oonita noke ekama suutoqi nokoi noke dzeima Pirato Romaho kiape
minaho nagapata tuumata.
3 Qate quba oke Dzutai gama moohimi noomaeho qupa khatai noke
teetemi siriba tteutti noi bosata dzube abi ma abi mimiho botota aimata oke
noi hairiamake burisi eeteqi hiireta,
4 Maqoe, abi qidza rike ma pobi noke ana oberama geema mootomi eto
noho dzuu naho irita taatainoho qubake ana oma erake burisi eete.
5 Hiiremi nokoi hee, Eehe, oi niiho qubani. Hiiremi noi oma oke nokoho
patita biireqi biirike papate tuumaqi mogetomata.
6 Qate dzube abi mimi nokoi oma oke mooqi hee oi baataho ttumanita oke
bamu sepeke paha maubata biidzaqu.
7-8 Hiireqi nokoi oho tete saridzeqi ooma ttoka tteke mai eetemi oio dzore
ma aabeho qura tupu naateta. Oke paha qapu tesutesuho ttokaniqi hiire
qaatanihe paha oke hee, Kasu, dzuuho sobadzaniqi hiirorai.
9-10 Oi too abi Dzeremia noi Ohongaho noo qeeteqi eraiqi hiireta, Isirae abi
teeho ttuma siriba tteutti oke noko aimaqi ooma ttoka teeke mai eeteta. Oi
Ohonga Sooparai hiiremi nokoi qapu tesutesuho ttoka mai eetetaiqi hiireta.

PIRATOI DZESUKE TORONAITEMI HEE, ANA ABI QIBANI HIIRETA (Mar 15:2-5; Ruk 23:3-5; Dzoh 18:33-38)

11 Qate Dzesuke nokoi ttoka soopara Piratoho dzagata mootomi noi noke
toronaiteta. Noi hee, Nii Dzuta abiho abi qibani mae?
12 Hiimi Dzesui hee, Nii meeke hiire.
Hiiremi dzube abi ma Dzutaho abi mimi nokoi noke qoma dzubobiromi
noi te oho noo ipi hiibara.

PIRATOKE SUQOBIREMI NOI DZESU HAPAHAPANAITARE HIIRETA (Mar 15:6-15; Ruk 23:13-25; Dzoh 18:39–19:16)

13 Oho qubake Piratoi Dzesu pobi hiireta, Nokoi niike qomoqoma hiiremi
nii nookorai mae?
14 Hiiremi Dzesu nipanatemi Pirato pairuru eeteta.
15 Qate Romaho sutasuta nagata Dzuta abi qesaqesai qaatanihe Ingona
dzuma minata Romaho ttoka sooparai sutasuta nokohota teeke saqoro
qaata.
16 Oi Dzuta abi nokoi teeho dzapa hiiremi noke saqoro qaata.
Oonita oho bodzata abi baisanoma teei sutasuta nagata oota, dzapa noho
Baraba.
17 Qate Dzuta abi mimi ma karai Piratoho dzagata ttutturate oomi noi
nokoke qasa hiireta, Oonita nike dza eetemi anai Barabake saqobaquni mae
eo Dzesu apeke Kiristu hiirorai noke saqobaqu?
18-19 Oonihe Piratoi oho totohota hiireta oi teeho bahe Piratoho ata noi
noho samaqata habeseqi noo teeke Pirato moiteqi hee, Nooka, ana qupibake
abiraho baku geemaqi moomi noi abi rike ma pobi oonita baku oi ana
suqobiremi anai qogo noo niike pobi hiire. Eto nii noke qangaqitaino.
Hiiremi Piratoi nookaqi abi tupu ttirenoma nokoke kebaitareiqi Barabaho
noo bisata mootota, khooba oioni.
20 Oonihe dzube abi mimi abike kosibeteqi hee, Barabake noi saqobareiqi
noke pobi hiibare. Ma noke hee, Dzesuke teetareiqi hiibare.
21 Hiiremi ttoka sooparai hee, Nike dza eetemi ana nopohota apeke
saqobaqu? Hiimi nokoi hee, Barabake saqobare.
22 Hiiremi Piratoi hee, Oonihe anai Dzesu Kiristu hiirorai noke ana ikake
eetaqu? Hiiremi noko garuruiqi hee, Noke hapahapanaitare.
23 Hiiremi noi hee, Qate baura qanga apeke noi eetemi nike oke hiire?

24 Hiiremi nokoi sokateqi hee, Ae, noke hapahapanaitare! Oke noko
dzaubama hiiremi Pirato moomi noko noho noo nookaama naatemi eto
rasaki mina biranatainoiqi noi hee, Abirake moomi kahosaamanita nike
noke quba eesubi oho kahosa eto naho irita peitainoiqi hiireqi noi obata boto
nomeke akobetemi oho mumure naateta.
25 Oke eetemi abi tupu nokoi gama hee, Isanate oho kahosa nanaho irita
peitare, ma biidza ma suuna nanahota peitare.
26 Hiiremi Piratoi nokoho totoho qusubaiteqi Barabake saqorota. Qate noi
hiiremi qaa abi nokoi Dzesuke buri ma baroke gabeho biiremi Piratoi moomi
isanatemi noi hiiremi qaa abi nokoi Dzesuke hapahapanaitareiqi mai eeteta.

QAA ABI NOKOI DZESUKE QEPUQEPU HIIRETA
(Mar 15:16-20; Dzoh 19:23)

27 Mai eeteqi nokoi Dzesuke qaa nagata mootoqi nokoi gama noke rome
biireta.
28 Nokoi sasa nohoke kuimaqi noke abi qibaho qepuqepu hiireqi qaa abiho
sasa topa noke dzaarota.
29 Dzaaroqi nokoi guupa ponedza korabeteqi qiba nohota dzamotoqi saaro
teeke noho botota mootoqi noho dzagata pomai kootoroqi hiireta, Oo, nii
Dzuta abiho abi qibanita dzoobe dzoobe!
30 Hiireqi nokoi noho irita ekepusa eeteqi saaro aimaqi ooma noke qibata
teeteta.
31 Oonita nokoi qepuqepu oke eete soubireqi sasa dzuunoma oke kuimaqi
sasa nohoke noke dzaaroqi noke hapahapanaita qubake teteta dzeima tu-
umata.

NOKOI DZESUKE HAPAHAPAHAITETA
(Mar 15:21-32; Ruk 23:26-43; Dzoh 19:17-27)

32-33 Qate Dzesui hapahapa oke qere biidzare biita eetemi qaa abi nokoi
Kureneo abi teeke pobi hiiremi noi hapahapa nohoke aimata, dzapa noho
Siimo. Oke eete qaaramuti nokoi ttoka teeta biranateta oke hee, Gorigotta
hiirorai oke paha hee qiba gottaniqi hiirorai.
34 Oonita nokoi Dzesuke oba too bairanoma teeke moitemi etteimatanihe
oho bai hiireta.
35 Oonita noko ota noke hapahapanaiteqi ttoba ma sasa nohoho quba
baabe biireta.
36 Nokoi oke eete soubireqi noke bakena geemata.
37 Qate nokoi ee sabinata qetaqeta teeke qeeteqi qiba suhe nohota oke
suutota. Noo oi hee, ERAIO DZESU DZUTA ABIHO ABI QIBA OONIqi hiireta.
38 Qate nokoi guume abi eserike oho qesa hapahapanaiteqi temuke pobi
nohota upubiretani temuke mage neta upubireta.
39 Oke eetemi abi tete kosoramu oona girodzomata nokoi qiba nokomeke
baqebeteqi Dzesuke qanga hiireta.
40 Nokoi hee, Iidzo, nii biirike rubengaiteqi qupi tapariho nakuta paha
gootakoiqi hiirorai. Qate nii Ohongaho khata ooraiqako sama niime ingo-
naite isanate hapahapata quratareiqi hiireta.
41 Oonita Dzuta abi mimi nokoi dzube abi mimima gama noke qepuqepu
hiireqi eraiqi hiireta,
42 Seke moo, qesake noi hoobire baaoraihe qidzoke sama nomeke
hoobidzaqu. Qate noi Isirae abiho qiba ooraiqako noi isanate quratemake
napa noke qaupuitaridzoni.
43 Oi noi sama nomeke hee, Anai Ohongaho khataniqi hiiretanita noi
Ohongake ai tataumami Ohongai noho dzasa eete ingonaitaquni mae?
44 Oiqi hiireta ma paha guume abi noho samaqata hapahapanaiteta nopoi
paha oho qesa noke bisebise hiirota.

DZESUI BAATETA
(Mar 15:33-41; Ruk 23:44-49; Dzoh 19:28-30)

45 Qate ete bisa ma ttiri kiroko surena oho takurata haba oi gama qupi
soorota.
46 Oonihe ttiri kirokota Dzesui totoho minama sokateqi hiireta, Ohonga
name, Ohonga name, naane qubake nii anake gaubire oiqi hiireta. Oonihe
Heboro noota oho totohoi Eri Eri rema sabakhattani oni.
47 Oke hiiremi qesa dzamonoke qooro oota nokoi oberama nookaqi hee,
Noi too abi Eriaho quba hiire ooiqi hiireta.
48 Oho qubake teei ao hairiamake torouma tuumaqi besa bidzaga teeke
oba too bairanomata suqobire saaro soramu biiremi noi muunareiqi
dzoobire peiteta.
49 Oonihe qesai hee, Oke qaate hapa moohima Eria baabaquni mae baamu.
50 Oonita Dzesui paha sokata minake eeteqi suma khapere eetemi gisi
tuumata.
51 Gisi tuumami qaheuba biiriho nakuta ttoba hahari asuasu oi pei neta
sohoroqi pisisi eetemi poro ttangaho suruho paana naateta. Paana naatemi
ttoka rubabeta minake eetemi oma qesai huhunateta.
52 Ma qura tuputa kose qesai takobami qesa baate oota nokoi eehaha naate
qoridzeqi biranateta.
53 Nokoi meusa nagapa Dzerusaremuta peitemi abi samane nokoke moo
gesina naateta.
54 Oonita qaaho pobipobi noi qesamane nomema ota bakena geema oota
nokoi tuumu ma quba samane oke mooqi atti minanipamuke eeteqi noi
eraiqi hiireta, Meenipamu Dzesuio Ohongaho khataniqi hiireta.
55 Qate Garirea habaho paimane qesai Dzesuke kokora eetareiqi noke
iihaqi Dzerusaremuta baata nokoi sererahuke qooroqi mooqota.
56 Nokohota Maria Magattaraho nenai oota ma Maria Dzesu ma Dzakopo
ma Dzosepe nokoho pai oota ma Dzebetteoho khameto Dzakopo ma Dzohane
nopoho pai oho qesa nokoma gama oota.

NOKOI DZESUHO KEBAKE OMA NAGATA MOOTO PUI SIIRETA
(Mar 15:42-47; Ruk 23:50-55; Dzoh 19:38-42)

57 Oonita sure mootomi Dzosepe Arimatteo nagapa nena noi abi dzapa
pobinomanihe qupa nometa noi paha Dzesuho tumakhata.
58 Oonita noi baaqi Piratoho torota Dzesuho keba quba qasa hiireta.
Hiiremi noi nookami isanatemi noi hapahapata qeemata.
59 Qeemaqi Dzosepe noi ttoba khabanoma sasari aimaqi ooma keba no-
hoke sengibete qegorota.
60 Sengibeteqi oke aimaqi oma naga nome quba kaibetemi ootaho nakuta
mootoqi oma sarara hohonga oke burisi eeteqi tete siireqi papateta.
61 Papahimi Maria Magattaraho nena ma Maria temu nopoi tupidza to-
taqita oma naga oke mooqota.
62 Qate dzuma bosabosa oi bamu naatemi iihai mootomi Pariseo ma dzube
abi mimi nokoi Piratoho torota ttutturateqi Hiireta,
63 Soopara naname, abi ikoikonoma Dzesu noi baataamake ooqi hee, Ana
baatemake qupi tapari naatemi ana qoridzakoiqi hiireta.
64 Oonita nii hiiremi qaa abi nokoi tuuma oma naga oke simeri bit-
titeqa bakena geema qaama qupi tapari naatemake isanatakoi. Oi eto
tumakhameto nokoi seike baaqi keba oke aimaqi abike ikobeteqi hee, Dzesui
baata neta qoridze ooraiqa hiiremi ikoiko ma obera noo nohoi eto minani-
pamu naataino.

65 Oke hiiremi Piratoi hee, Isanate, qaa abi nokoi nikeho botota ooraita nike
hiire teena oke eetare.
66 Hiiremi nokoi tuumaqi simerima tete oke siireqi qaa abi mootomi
bakena geema oota.

28

DZESUI PAHA EEHAHA NAATETA UUBUBUU
(Mar 16:1-10; Ruk 24:1-10; Dzoh 20:1-18)

1 Qate Ingona dzuma mina oi gama baamu naatemi oho iihai mootomi
Maria Magattaraho nena ma Maria temu nopoi oma naga oke moorare
baata.
2 Baahumi ttoka paha rubabeta minake eetemi qusu neta Ohonga
Sooparaho angero teei qurateqi teteta biranate oma sarara oke ai burisi
eetemi papatemi angero noi ota habeseta.
3 Qate birabira nohoio baibai aimoraiho isakita oomi sasa nohoi khaba
khabarinipamu ooni.
4 Qate qaa abi oona bakena geema oota atti nokoke suqobiremi nokoi
baataho isaki naateta.
5 Qate angero noi paimane nopoke pobi hiireta, Eto atti eetaino. Nokoi
Dzesuke hapahapahaitemi nipe keba nohoho qirike eetoraihe noi teqaha
erata ooraidzara.
6 Noi aoke qoridze eehaha naate ooraita baaqa noi meeqoriho tekake
mooro. Oi baamu.
7 Oonita nipe ao hairiamake qeemaqa tumakhameto nohoke pobi hiireqa
hee, Dzesui aoke baata neta qoridzeqi eehahake oorai. Noi bosata hee,
Ana nikeho bosa qooroqi Garirea habaho isakita nike dzeima qaarakoiqi
hiiretake qupadzomaqi tuumaqa noke ota moorare. Oi ana ao noo oke nipe
pobi hiire oonita tuumare.
8 Hiiremi nopoho qupa tukubami nopo atti uboubo eeteqi hairiamake
torouma tuumaqi tumakhameto nohoke oho pobi hiibare qupadzomata.
9 Oonihe Dzesui nopoho bisata biranateqi dzoobe hiireta. Hiiremi nopoi
pomai kotoroqi oko nohoke gimutta eeteqi noho hasama gegema hiireta.

QAA ABI MA DZUTA ABI MIMIHO IKOIKO BAMENOMA

10 Oke eetemi Dzesui nopoke pobi hiireta, Eto atti eetainohe tuuma qe-
samane nahoke pobi hiireqa hee, Nike Garirea habata naamaeke moorareiqi
hiibare. Oke hiiremi nopo tuumata.
11 Tuumami qaa abi ota bakena geemota nokohota qesai ao Dzerusare-
muta tuumaqi dzube abi mimiho torota oho isere gama pobi hiire soubireta.
12-13 Oho qubake nokoi sinasina tupuho abi mimima gama ttutturateqi
nokoho quba ttuma ttuttuiteta.
Ttuttuiteqi oke qaa abike moiteqi eraiqi hiireta, Nike abi pobi hiireqa hee,
Nanai bakena geema oorihe nanaho nese sidzobetemi tumakhameto nokoi
seike saubepota baa keba nohoke guume eete aima tuumeiqa hiibare.
14 Qate ttoka soopara Pirato oho pobi nookaquko nanai noke kebaitakoita
nike eto noho attike eetaino.
15 Oke hiiremi qaa abi nokoho sinasina nookaqi ttuma oke aimaqi nokoho
noo qusubaiteqi abike ikobeteta. Ikobetemi Dzuta abi minarai nookami
tumakhameto nokoi nokoke ikobetetaho isaki naateta.

DZESU KIRISTU QARUHO MAIKHATA NOKO MA NAPAKE DZOOBIRORAI
(Mar 16:14-18; Ruk 24:36-49; Dzoh 20:19-23)

16 Qate tumakhameto erebeni nokoi Garirea habata tuumaqi tora Dzesui
hiiretata biranateta.

17 Biranateqi nokoi noke mooqi noho hasama gegema hiiretahe qesai qupa
hou peu eeteta.
18 Oonita qesai hou peu eetemi Dzesui baaqi nokoke eepa moiteqi hiireta,
Ohongai anake qusu ma ttoka minaraho Soopara upubiremi ana noorake
nike pobi hiire.
19 Nike tuumaqa abi noo samane nokoke bapotopotoqi nokoke Mai ma
Khata ma Qaheuba Sumasaho dzapata asinaiteqa soobare.
20 Noo samane ana nike banaite qaabi oke noko gama banaitemi qusubaite
soubidzare.
Oonihe nikeqe bahe ana nikema napai qesa gainene eete baura eetoraqu
oke nike moorakoi. Eete qaamake bodzai baamu naatakoi. Oiqi Dzesu
hiireta.
Anaio Rebi Matteo

MAREKOHO ISERE QIDZA

Dzohane Mareko
Roma, Itaria
Tii 62 mae
Raaba Abi Samane
Roma Ma Haba Qesa

DZOHANE ABI OBAMA SOOROQI DZESUHO QAMODZAMODZA EETETA
(Mat 3:1-12; Ruk 3:1-9, 15-17; Dzoh 1:19-28)

1 Dzoobe Dzairamane:
Dzesu Kiristuho sinabidza khooba erani.
2 Dzesea ma too abiho neta qeeteta sinabidza oi hee, Nookare. Anai qaru abi nameke khata niiho bosata dzoobiremi tuumaqi noi niiho tete roibetakoi.
3 Noho noo totoho haba habanata sokate hiireqi hee, Sooparaho tete minake roibeteqi oko tete nohoke pobitareiqi hiibakoiqi hiireta.
4 Oiqi qeetetaho mee era, oi Dzohane sobasoba maikhata noi haba habanata biranate sinabidza hiireqi hee, Abi qupa burisi eete sobasoba oba saridzemi Ohonga nokoho kahosa dzamutareiqi hiireta.
5 Hiiremi, Dzutea haba nena ma Dzerusaremu abi nokoi gama susupu noho toro Dzotani obata biranateqi kahosa nokomeke hiire paanaitemi noi nokoke obama soorota.
6 Qate, Dzohanei ttoba kamere siihu suuto qaaqi guru ma here oba muuna qaata.
7 Ma noi Dzesuho qaamodzamodza hiireta, Teei naho ipina baaqorai noho isaki nahoke suqobiroraita ana subate oko sasa nohoho ekake saqobaquho isaki baamu.
8 Anai nike obama sooromi ooraihe, noi nikeke Qaheuba Sumasama soobakoi. Oiqi hiireta.

DZOHANEI DZESUKE OBAMA SOOROTA
(Mat 3:13-17; Ruk 3:21-22)

9 Oho bodzata Dzesui Garirea habaho nagapa Nadzarette oke qaateqi Dzotani obata baami Dzohane noko obama soorota.
10 Sooroqi noi oba neta peite moohimi qusu papahimi Sumasai qusubibiho qesa qurate Dzesuho irita biranateta.
11 Biranatemi qusu neta totoho teei hee, Qeseba khata name, anai niiho nookami bagenomani. Oiqi hiireta.

DZESUI SAATAHO TORONA ARABIRETA
(Mat 4:1-11; Ruk 4:1-13)

12-13 Hiiremi Sumasai Dzesuke qooro teetemi noi haba habanata tuumaqi haba ota kabira idzahubama oomi Saatai noke qupi 40 oho isakita toronaite ootanihe angeroi noho kokora eetomi noi te peperatara.

DZESU GARIREA HABATA BAURA NOME SOHOROTA
(Mat 4:12-17; Ruk 4:14-15)

14 Qateqa, Herotei Dzohaneke sutasutata mootomi Dzesui Garirea habata biranateqi Ohongaho sinabidza hiireqi hee,
15 Bodza ao bamu naatemi Ohongai pobi nomeke mai eesubi. Oonita nike qupa burisi eeteqi sinabidza nooka hiisi eetare. Dzesu oke hiire hiireke tuumata.

DZESU KHAA APIAPIHO KIRA HIIRETA
(Mat 4:18-22)

16 Ma Dzesui Garirea oba ttuuke girodzomaqi moomi khaa apiapi Siimo
ma noma noho Atereo nopoi obata dzupuke mootota.
17 Mootomi Dzesu nopo pobi hiireta, Anai nipeke banaitemi nipe abi apiapi
naatakoi, oonita baa ana iihare.
18 Hiimi nopo ao dzupuke qaateqi noke iihata.
19 Iihami Dzesui qeemaqi moomi Dzakopo, oi Dzebeteoho khata ma Dzo-
hane noma noho, nopoi sisimata dzupu uusari eetota.
20 Eetomi noi nopoho kira hiireta. Oonita Dzebeteo mai nopohoi kokora
abima sisimita oomi nopoi nokoke qaateqi Dzesuke iihata.

DZESU SONGENA TEEKE IIHAMI TUUMATA (Ruk 4:31-37)

21 Oonita tumakhameto agiagi nokoi Dzesuma noko Kapanao nagapata
biranateta. Biranatemi dzuma naatemi, noi guhu dzuubaqi abi banaitemi
nokoi noho noo qubake hasaqu eeteta.
22 Oi noi teqaha qetaqeta abiho isaki gattiqata hiibaranihe, maikhatai
toobauma hiiroraiho isakita noi nokoke banaiteta.
23 Qate guhu nokohota abi songenanoma teei ooqi, areare hiireqi hiireta,
24 Idze Dzesu Nadzaretteho nena, nii Ohongaho Qaheubananike ana
gesinanita nii nanake ikabetaqu? Songena nanake nii ngausa eetare baaorai
mae?
25 Hiiremi Dzesui noke qamuni hiireqi hiireta, Nii too pati suutoqa abi oke
qaate papatare.
26 Hiiremi, songenai abi oke aima pirupara eete sokata minake eeteqi noke
qaate tuumata.
27 Tuumami abi guhuna oota nokoi gama roqobeteta. Nokoi qiri eeteqi,
qesa qasa hiireta, Idze, oho tete ikanoma? Dzesui maikhataho isakita hiiremi
songena ao noho noo qusubaitorai. Oi tete qidzanipamu!
28 O hiiremi, ango hairiamake dzapa pobi nohoi Garirea haba gegebete
soubireta.

PEETOROHO MOTAMIKE DZESU QIDZAITETA (Mat 8:14-15; Ruk 4:38-39)

29 Qate Dzesui guhuta biranateqi, noi Dzakopo ma Dzohanema noko Siimo
ma Atereoho nagata peiteta.
30 Oonihe Siimoho motami humamutu minake eete meeqomi nokoi oho
pobi hairiamake Dzesu pobi hiireta.
31 Hiiremi, noi qeemaqi noke botota aima tukuma qoridzemi, humamutu
noke qaateta. Qaatemi motami noi nokoho kokora eeteta.

DZESUI ABI SAMANEKE QIDZAITETA (Mat 8:16-17; Ruk 4:40-41)

32 Qate ete biiremi sure moosohimi, qesai abi heme ma songenanoma
samane noho torota dzeima baata.
33 Baami nagapa mina oho abi gama susupu naga patita ttutturateta.
34 Ttutturatemi Dzesui khetedza maina painanoma qidzaiteqi, songena
samaneke iihata. Oonihe, songenai noke gesina naatemi noi nokoke qamuni
hiireta.

DZESU GARIREA HABA OGAMAQI SINABIDZA HIIRETA (Ruk 4:42-44)

35-36 Qupibake Dzesu qoridzeqi iihai kharata qeba neta tuumaqi ota pupu
hiiremi Siimo ma qesamane noho nokoi noho qiri minake eeteta.
37 Oonita saridzeqi nokoi noke pobi hiireta, Abi samane niiho qirike
eetorai.

38 Hiiremi noi hee, Oonihe, nagapa qesa dzamoqana oorai, napa ota
tuumaqa ana paha nokoho toro sinabidza hiibakoi. Ooqaho qubake ana
biranate oorai, oiqi hiireta.
39 Oonita noi Garirea haba ogama soubireqi guhu samane nokohota sin-
abidza hiireqi songena iiha qaata.

DZESU ABI POTTOMUNOMA TEEKE QIDZAITETA
(Mat 8:1-4; Ruk 5:12-16)

40 Qateqa, abi pottomunoma teei Dzesuho torota biranate pomai kotoroqi
dzauri hiireta, Nii anake qidzaitaquho isaki ooraihe, oke niiho dza hiibaqu
mae bamu?
41 Hiiremi noi dzaubarike misi teeteqi boto nomeke dzoobire noke hesate
hiireta, Ana isanate dza eete, oonita qidzanatare.
42 Hiimi pottomu ao noke qaatemi qidzanateta.
43-45 Qate Dzesu abi oke dzoobireqi qogo minake hiireta, Nookare, erahoke
nii eto abi pobi hiibainonipamu. Oonihe, nii tuuma sama niimeke dzube abi
bainaiteqi sama niihoi qidzanate oho kiridza eetare. Oke Mose hiiretanita
nii oke eetemake ota khooba paana naatakoi.
Oiqi hiireta, oonihe abi oi biranateqi baruna hosohosoma oho noo hiire
paanaite soubiremi Dzesui oho quba nagapa mina teeho otoba patita peitare
bitta eeteqi qeba neta oota. Oomi abi samane haba totaqi ma totaqina nokoi
noho torota biranateta.

2

DZESU ABI SAROSARONOMA TEEKE QIDZAITETA
(Mat 9:1-8; Ruk 5:17-26)

1 Ipita Dzesui burisi eeteqi Kapanao nagapata biranate naga peite oomi abi
oho pobi hiiremi nookata.
2 Nookaqi abi samane ttutturate pui siiremi naga patita teka bamu naatemi
noi oho isakita nokoke sinabidza hiireta.
3 Ma abi eserisa eseri abi sarosaronoma teeke kahoba eete Dzesuho toro
biranateta.
4 Oonihe abi tupu minai oomi noko noho dzagata biranatare hou eeteqi,
Dzesu oota neta noko naga sigumaqi abi sarosaronoma paraiho heeta mee-
qoota oke noko aima qurateta.
5 Oonita Dzesui ai tataumaho bedzabedza nokohoke moo qupadzomaqi
abi sarosaronomake pobi hiireta, Khata name, ana kahosa niihoke dzamute.
6 Hiiremi qeteqeta abi qesai ota habeseqi qupa nokometa eraiqi qupad-
zomata,
7 Naane quba noi oonomake hiire? Noo oi qaganomanipamu. Apeho
torota kahosa dzaamutaquho isaki oorai? Baamuhe, Ohonga teena.
8 Hiiremi nokoi oonomake qupadzomatake Dzesu ao qupa nometa gesina
naate nokoke pobi hiireta, Naane quba nike qupa nikemeta quba oonomake
qupadzohibi?
9 Abi sarosaronomake noo apeke pobi hiiremi adzahaha naataqu? Anai
hee, Kahosa niihoke dzamuteiqa hiibaqu oni mae hee, Parai niimeke aimaqa
qoro tuumareiqa hiibaqu?
10 Oonita anai Abiho Isaki ooqi ttokata kahosake dzaamutaquho isaki
ooraike nike gesina naata qubake ana abi sarosaronomake pobi hiireqa hee,
11 Qoridze parai niimeke aimaqa naga niimeta tuumare, oke ana niike pobi
hiire.
12 Hiimi noi qoridzeqi hairiamake qepe asuasu nomeke qere biire nokoho
pengata qeemaqi paata biranateta. Biranatemi nokoi gamaqa pairuru

eeteqi Ohongaho hasa hiireqi hee, Ae! Quba oonomake napai teqaha moo qaararani, oiqi hiireta.

DZESUI TTAGETTI APIAPI MA ABI KAHOSANOMAHO QUBA HIIRETA (Mat 9:9-13; Ruk 5:27-32)

13 Dzesu paha oba ttuuho pati sigita biranatemi abi tupu noho toro biranatemi noi noko ota banaiteta.
14 Ipita noi sosomaqi moomi Rebi, Arapeoho khata noi ttagetti nagata habese baura eetomi noi noke pobi hiireta, Nii ana iihare. Hiiremi noi qoridze quba oke pekha eete noke iihata.
15 Ma bodza teeta Dzesui naga nometa patta muunomi ttagetti apiapi ma kahosa abi ma tumakhameto noho noko gama noho toro habese oota, oi abi maina paina noke iiha qaata.
16 Qate Pariseoho qetaqeta abi nokoi moohimi, noi ttagetti apiapi abi ma kahosa abima patta muunoomi nokoi tumakhameto nohoke qasa hiireta, Noi naane quba ttagetti apiapi ma kahosa abima muunorai?
17 Hiiremi Dzesu oke nookaqi noko pobi hiireta, Sama rikenoma nokoi ttottaho quba hiibaamanihe, khettedzanomai hiirorai. Oho qesa anai teqaha abi pobiho quba baabaranihe, kahosa abiho quba baaqorai. Oiqi hiireta.

DZESUI HUTINGI MEEHO TETE NOKO BANAITETA (Mat 9:14-17; Ruk 5:33-39)

18 Qate Dzohaneho tumakhameto ma Pariseoho nokoi hutingi naatomi abi qesai baaqi Dzesu qasa hiireta, Dzohaneho tumakhameto ma Pariseoho tumakhameto nokoi gama hutingi naatemi niihoi ikake eeteqi hutingi naataamani?
19 Hiiremi, Dzesui noko qahura noota pobi hiireta, Teei ata naasuhimi noho qesamane noho torota ooqa ikanomake eeteqi nokoi hutingi naataqu? Bamu! Ata naataqu abi noi nokoho toro oomi qidzoke noko hutingi naataqu.
20 Anai ata naataqu abiho qesa oonita ipita anai nokoho neta bamu naatemake nokoi isanate hutingi naatakoi. Baata nomehoke hiireqi oke Dzesu hiireta.

ABIHO QUPA AGOBA MA SINABIDZA USAQEHO QAHURA (Mat 9:16-17; Ruk 5:36-39)

21 Dzesui noo nomehoke hiireqi erake hiireta, Teei ttoba koko usaqeke ttoba qosanata mooto hiibotaamani. Oke no eetaquko, ttoba kokoi qosanake dzeimami uhubami, pui minanatakoi.
22 Paha teei bai oba usaqeke nuupu agobata uqumaamani. Oke noi eetaquko, bai oba oi nuupuke qausu qohateqa bai oba ma nuupu esese qanganatakoi. Bai oba usaqe (oi sinabidza) oi nuupu usaqe (oi qupa usaqe) oho quba isanatakoi hiireta.

DZESU DZUMAHO SOOPARAI PARISEOHO QUPA POBITETA (Mat 12:1-8; Ruk 6:1-5)

23 Qate Dzutaho dzuma teeta Dzesu sepora dzoo bisata tuusumi tumakhameto nohoi oho mee rumutota.
24 Rumuhimi Pariseo nokoi Dzesuke pobi hiireta, Nii moo, dzuma bodzata quba qaganoma oke noko naane quba eetorai?
25 Hiimi noi noko pobi hiireta, Ae! Tabiti qesamane nomema oomi patta bamu naatemi nokoho ttidza saa eetemi noko eetetaho noo nike isaitaamani kaqa.
26 Oi Abiatta dzube abi mina qaata bodzata Tabitiho ttidza uhubami noi Ohongaho nagata peiteqi moomi dzobadzoba Ohongaho dzagana mooto

qaata oke dzube abi keke muuna qaata oi oota. Oonihe oke Tatibi noomae aima qesamane nome moiteqi noko gama muunami te kahosa naatara.

27 Hiireqi Dzesui noko pobi hiireta, Ohongai te abike dzumaho quba mootaranihe dzumai abike kokora eetareiqi noi dzuma mootota.

28 Oonita nike moomi Abiho Isaki anai paha dzumaho Sooparanita tumakhameto eesubi oke eto bai hiibaino.

3

DZESU DZUMATA ABI BOTO ATIMANOMAHO BOTO KORABETETA (Mat 12:9-14; Ruk 6:6-11)

1 Dzesu paha guhu dzuubami abi boto atimanoma teei ota oomi qesai

2 Dzesuke qomaqoma hiiba quba nese dzoobireqi hee, Dzesui noke dzumata korabetaqu, mae bamu? Ooiqi hiire mooqota.

3 Mooqomi noi abi boto atimanomake pobi hiireta, Nii bisa qaputa qoobare.

4 Hiireqi noi abi sigina qasa hiireta, Dzumata baura apeke eetaquho qaga oorai? Oi quba qidzake eetaqu, oni mae quba qangake eetaqu? Eo, abiho qaraqarake ingonaitaqu, oni mae abike teete baataqu? Hiiremi nokoi nipanateta.

5 Nipanatemi Dzesui dzauba irita nesema asabiremi qupa tatanga nokohoho quba ttidza noho qanganatemi noi abi noke pobi hiireta, Boto niimeke tataitare. Hiiremi noi oke tataitemi boto nohoi ao pobirateta.

6 Pobiratemi Pariseo nokoi biranate tuumaqi Heroteho nenama teena naate nokoi ikanomake eeteqi Dzesuke ngausa eetaqu oho gunu ma naru hiireta.

DZESU SISIMATA PEITE NOO HIIRETA

7 Qate Dzesui tumakhameto nomema isakiqata qaheubata, paha ipita oba ttuuqata biranateta. Biranatemi Garirea nena ma Dzutea ma Dzerusaremu nena,

8 ma Itumea ma Dzotani oba qee nena ma Tiro ma Sitona nena, nokoi quba samane noi eete qaataho pobi nookaqi gairanipamu noho torota biranateta.

9-10 Oonita abi samaneke noi qidzaitemi hemenoma samane noke hesatare beedzae eeteta. Eetemi abi tupu minanipamu oomi noko eto noke qiruqiru bidzainoho quba Dzesui tumakhameto nomeke hee, Sisima teeke roibetareiqi pobi hiiremi noko qusubaitemi noi ota peiteta.

11 Qate songenanoma noko Dzesuke moohiqi dzaga nohota gaipori kotoro areare hiireqi hiireta, Idze! Nii Ohongaho Khatani.

12 Hiiremi noko eto abike noho pobi hiibainoho qogo noo minake noi hiireta.

DZESU TUMAKHAMETO TUEREBE NOKOKE ASATETA (Mat 10:1-4; Ruk 6:12-16)

13 Ipita Dzesue torata peite noomae gesaho dzake eete nokoho kira hiiremi biranateta.

14-16 Biranatemi noi abi 12 uhutota. Oi nokoi noho torota qaamake noi noko dzoobiremi sinabidza hiireqa songena iiharota, oho quba noi nokoke uhutota.

Qate noi Siimoho dzapake Peetoro (oi Biriki) oiqi hiireta.

17 Ma Dzebeteoho khameto Dzakopo ma noma Dzohane nopoho dzapake noi Boanege (Paraho isaki) ooniqi hiireta.

18 Attereo ma Piripi ma Battoromeo ma Matteo ma Ttoma ma Dzakopo Arapeoho khata, ma Ttatteo, ma Siimo

19-21 Kana habaho nena, ma Dzuta Khariotta nena (ikai ipita Dzesuke geema mootota). Nokoke Dzesu uhutota.

QESAI DZESUHO BAURAKE HEE, IIBADZAHONIQI HIIRETA (Mat 12:24-32; Ruk 11:14-23; 12:10)

Qate Dzesu naga teeta peitemi abi tupu paha ttutturatemi nokoi oho quba patta muunare bitta eetemi qesamane nohoi oho pobi nookaqi noke qaanatare qeemaqi hiireta, Noi ao ababarake naate oorai.

22 Hiiremi qeteqeta abi qesai Dzerusaremu neta qurateqi oberama hiireqi hee, Songenaho qibai noho irita ooraimi noi oho beedzaeta songena samaneke iihorai.

23 Hiiremi Dzesui nokoho quba hiireqi qahura noota nokoke qasa hiireta, Ikanomake eeteqi Saatai Saatake iihaqu? Baamu.

24 Nookare, Haba teeho abi tupu nokoi qesa hu ma koridza biidzaquko, bamu naatakoi.

25 Ma quni ma mani tee nokoi qesa koridza biidzaquko, oi paha bamu naatakoi.

26 Oho qesa Saatai sama nomeho ibo eete beedzae nomeke geemapuko noi bamu oorairorihe, ao bamu naatarota.

27 Oonihe, Dzesui Saataho beedzae ao suqobireta oho quba noi hee, Teei bamu sepeke abi qaanomaho nagata peiteqi quruma nohoke saqobaquhe bosata noke suutoqake isanate pobi nohoke saqoromi eehaha naatakoi.

28 Oonita ana bamu nike ikobetaqu. Abi kahosa maina paina saridzaqu ma noo qanga qesaqesa hiibaqu oke gama dzamutaquho isaki oorai.

29 Oonihe, teei oonomake Qaheuba Sumasaho baura qanga hiibaqu oke Ohongai bamu dzamutaquhe kahosa oi noho torota qaarakoi.

30 Hiireta oi teeho quba bahe, qesai oberama hee, Songena teei Dzesuho irita ooraiqi hiireta.

DZESU OKO MA BOTO QUSUNA NOME PAANAITETA (Mat 12:46-50; Ruk 8:19-21)

31 Qateqa, Dzesuho pai gotta ma nomamane noho nokoi baaqi paata qooro too dzoobireqi noho kira hiireta.

32 Hiiremi, abi samane habese noke rome biire ooqi hiireta, Pai gootta ma nomamane dzabamane niihoi paata qooroqi niiho haba mooqorai.

33 Hiiremi noi hiireta, Naho pai ma nomamanei apeneni?

34-35 Hiireqi noke rome biirota nokoke noi moo qeraqera eete hiireta, Ohongaho dzake apei qusubaitorai noio naho noma ma dzaba ma pai, oonita nikemae naho pai ma nomamane dzabamaneho isaki.

4

GOTTARA BABABA EETAQU ABIHO QAHURAKE DZESU HIIRETA (Mat 13:1-9; Ruk 8:4-8)

1 Dzesui paha oba ttuuho samaqata bosaho eete abi banaitemi noko samanenipamu noke sengibetetaho quba noi sisimata peiteqi oho nakuta habese oba heeta oota. Oomi abi quba mina nokoi gama igasata habeseqi oba pouqata soubireta.

2 Qate noi qahura noota noo samaneke nokoke pobi hiireta.

3 Hiireqi noi hee, Nookare, Bababa eetaqu abi teei bababa eetare biranateta.

4 Biranate bababa eesuhimi goottara qesai tete sigiqata taatemi nee biranate oke muuna bamuiteta.

5 Ma qesai oma quhirata taasuqi suuna eetetahe, ttoka obera oomi ete peite moomi,

6 bubuso naatemi noho orotu bamu naatemi ngorubateta.
7 Ma gottara qesai baa bisata taatemi baa pei kharanate pesunaitemi
goomaama naateta.
8 Qate gottara qesai ttoka bibinomata taate suna eeteqi qesai 30, qesai 60,
qesai 100 oho isakita gairai goomata.
9 Hiireqi noi hee, Tomanomai nookare ooiqi hiireta.

DZESUHO QAHURA NOOI BASESANOMAKE SAHASAHA MOITE QAATE (Mat 13:10-17; Ruk 8:9-10)

10 Noko noke qaasumi noi qesa Tuerebema noko ooqi nokoi noke qahura
oho qasa hiireta.
11 Hiiremi noi noko pobi hiireta, Ohongaho pobi oho noo rurunake nikeho
quba paanaitaridzoni. Oonihe sasana oorai nokoho quba oke gama qahura
noota keke hiiremi oorai.
12 Oi qetaqetai hee, Kahosa nokohoke Ohonga dzamutainoho quba nokoi
qupa burisi eetaama naateqi nesema mooqi moo pobitaama, ma tomama
nookaqi nooka pobitaamani. Oiqi qeetemi ooraiqi Dzesu hiireta.

BABABA EETAQU ABIHO QAHURA OHO KHOOBA DZESU HIIRETA (Mat 13:18-23; Ruk 8:11-15)

13 Noi hee, Qahura noo erake nike ruume naate mae? Oonita niike
ikanomake eeteqi qahura noo qesaqesa qupadzomaqu?
14 Bababa eetaqu abi noi sinabidza nooke bababa eetorai.
15 Noo oke tete sigiqata bababa eesumi, qesai ota ooqi nookahimi Saatai
hairiamake baaqi noo nokoho torota bababa eetoraike karabetorai.
16 Oho qesa oma quhirata bababa eesumi nokoi noo oke nookaqi ttidza
qidza eeteqi aimorai.
17 Oonihe, nokoho nakuta orotu ooraama naatemi nokoi bodza hoteqata
oomi sinabidza nooho quba kaiponi mae uuba ma sakaba biranatemi nokoi
ao taatorai.
18 Ma qesa baa bisata bababa eesumi nokoi noo oke nookorai.
19 Oonihe, ttokaho iiha ma dzoobidza, ma qurumaho ikoiko ma quba
qesaho qeraqera oi gama ota peiteqi sinabidza nooke pesunaitemi noo oi
meeama naatorai.
20 Qate qesa ttoka bibinomata bababa eetemi, noko noo oke qupata
mootomi qesa 30 qesa 60, qesa paha 100 oho isakita mee goomorai. Oiqi
hiireta.

QAHURA OI DZONGI QEEREMI BAIBUDZAQUHO ISAKI ONI (Ruk 8:16-18)

21 Ma noi noko pobi hiireta, Abi dzongi aima baa oke bamu qapuma
uhesabaqu, mae meramera pesuta mootaqu, baamu.
22-23 Noi isanate oke qohare heeta mootakoi. Oonita quba dzukuna oi gama
paana naataquho isaki, ma quba dzahedzahena oi gama paana naataquho
isaki oni. Tomanomai nookare!
24-25 Hiireqi noi eraiqi hiireta, Quba nike nookaqu oke korabete nookare,
Oi nike nooka beedzae eetoraiho isakita mee saridzakoi. Sarihimake nikeke
paha moitakoi oi teeho torota isaki baura eesuma Ohongai paha qesa noke
moitakoi. Qate teeho neta oho isaki bamu naatemi oke paha noho neta
karabetakoi. Oiqi hiireta.

SINABIDZA OI NOOMAE MEE EETORAIHO QAHURA

26 Hiireqi noi paha erake hiireta, Nebe teeta Ohongaho pobi erake eete
oorai. Abi teei goottara qesa ttokata bababa eeteqa qupibake meeqa etebake
qoridzakoi.

27 Oonihe, gottara suuna eete bitotorai oho teteke noi ruumeni.
28 Oi ttoka nomae beedzae moitemi mee eetorai. Bosata suuna biranatemi
quhisa ota takobami oho nakuta mee goomorai.
29 Qate, mee ba naatemake rumutaquho bodzata abi oi oho dzube
mootakoi.

OHONGAHO POBI OI BENARA BITOTORAIHO QESANI
(Mat 13:31-32; Ruk 13:18-19)

30 Dzesui hiireta, Ohongaho pobi oke napai quba apeho tomidzata
mootaqu? Mae qahura noo apeta hiiremi isanataqu?
31 Oi pobidzo benarai benara minaraho neta gattingaqanita abi oke ttokata
aubotaquho isaki.
32 Aubotomi oi peiteqi kuna minarake riiteqi goha dzoobiremi mina
naatemi nee ota sumudzatorai. Oho isakita sinabidza gattiqai minanate abi
kokora eetakoi.

DZESU QAHURA NOOTA ABi SINABIDZA HIIRE QAATA
(Mat 13:34-35)

33 Oonita nokanoka nokohoho isakita noi sinabidzake qahura noo
samaneta mootoqi abi minarake pobi hiire qaaqi teqaha qahura nooamake
noko pobi hiire qaarara.
34 Oonihe, noi qaheubaqata tumakhameto nomeke oho khooba gama hiire
paanaite qaata.

DZESU HIIREMI BAPAMU KEBARATETA
(Mat 8:23-27; Ruk 8:22-25)

35 Qate oho surenake noi noko pobi hiireta, Napamae oba ttuuho totaqita
qeemare.
36 Hiireqi noko abi tupu oke aipo biire noi ao sisima nakuta oomi noko
paha ota peite noma noko tuusumi sisima qesai paha nokoma gama tu-
umata.
37 Tuusuhimi bapamu mina teei tooromi pouma sisima nakuta quura hee
eetare eeteta.
38 Qate noi sisima ipita bosaqure heeta meeqomi nokoi noke tukutoqi pobi
hiireta, Banaita, napai dzaetare boohibita nii bamu oho atti eetaqu?
39 Hiiremi noi tukubaqi uta qamuni hiireqi oba ttuu pobi hiireta, Nipanate,
kebaratare. Hiiremi uta bamu naasumi oba kebaratanipamuke eeteta.
40 Eetemi noi erake noko pobi hiireta, Nike naane quba atti eete?
41 Nike ai tatauma saridzaamake oorai mae?
Hiiremi nokoho sama suu qooromi noko qesa pobi hiireta, Abirai apeni
uta ma oba ttuui oonomake eete noho noo qusubaite? Oiqi hiireta.

5

DZESUI GERASENO HABATA ABI SONGENANOMA QIDZAITETA
(Mat 8:28-34; Ruk 8:26-39)

1 Oke hiireqi nokoi oba ttuu totaqita qeemaqi Geraseno habata biranateta.
2 Biranatemi noi sisimata tta eesumi abi songenanoma teei nesetu neta
biranateqi noke saridzeta.
3 Oi noi oma nagata qopa koobire qaami abi noke ngibirama suutare bitta
minake eete qaata.
4 Oi abi noke bodza ginaqake eka ma ngibirama suutomi noi ngibi-
rake basesa eete ngausa eeteqi eka uhuto qaami abi noke suqobidzaquho
isakiama naate qaata.
5 Sau samane, qupiba ma etebake noi oma naga ma qeba neta areare
hiireqi sama nomeke omama sesero eete qaata.

6 Obete noi Dzesu sererahuke moo torouma baaqi noho dzagata gaipori
kotoro sokata minake eete hiireta,
7-8 O Dzesu Ohonga qusunanipamuho Khata, nii anake ikabetaqu? Hiiremi
Dzesui ao noke hee, Songena, nii noke qaatareiqi hiiremi oho quba noi
hiireta, Ana Ohongaho neseta hiibita nii eto anake sesero eetaino.
9 Oonita Dzesu noke qasa hiireta, Dzapa niiho apeni? Hiiremi noi hee,
Naho dzapa Huba, oi nanai samaneniqi hiireta,
10 Ma eto Dzesui nokoke haba kharata dzoobidzaino hiireqi abi oi Dzesuke
dzauri minake hiireta.
11 Qateqa, hoo kitu minai qeba neta peku eetomi, noko noke dzauri hiireqi
hee,
12 Nii nanake hooho neta dzoobiremi nana ota dzuubare.
13 Hiiremi Dzesui qaasumi songenai abi oke qaateqi noko hoota dzuubata.
Qate hoo kitu oho dzare 2,000 ootani kaqa. Oomi hoo nokoi hapa rometa
sakaba qurate oba ttuuta dzaga susuma baateta.
14 Baatemi hoo soopara sakaba tuumaqi nokoi nagapa ma qeba neta oho
pobi hiire paanaitemi qesai quba ota biranatetake moorare baata.
15 Baaqi noko Dzesuho torota biranate moohimi abi songena hubanoma
qaata noi ao ttoba dzapire qupa qidzanoma ota habese oomi noko atti eeteta.
16 Eetemi qesa bosata moohita nokoi qesake Dzesui songenanomake eete-
taho pobi hiireqi, paha hooho irita quba biranatetaho pobi hiiremi nookata.
17 Nookaqi noko Dzesuke hee, Nii nanaho haba qaatareiqi hiireqi noke
dzauri minake hiireta.
18 Dzauri hiiromi Dzesui paha sisimata peitake boohimi abi songenanoma
qaatati qidzanateta noi noke gainene eetare hiireqi noke pupu hiireta.
19 Hiiremi noi basesa eete eraiqi hiireta, Baamu. Nii nagapa tuumaqa
Ohonga Soopara niiho quba dzasa eeteqi niike qidzaite oho pobike nii
qesamane niimeke hiire paanaitare.
20 Hiiremi, abi oi burisi eete nagapa 10 oho qibata tuumaqi Dzesu noho
quba eetetaho pobike hiire paanaitemi noko gama nooka sahateteta.

DZAIRO BAAQI DZESU NOHO KHATATA QIDZAITAREIQI HIIRETA (Mat 9:18-26; Ruk 8:40-56)

21 Obete Dzesui paha sisimata peite oba totaqita qeemaqi igasata oomi abi
quba mina noho torota ttutturateta.
22 Ttutturatemi guhuho bosa qobaqoba tee, dzapa noho Dzairo, noi baaqi
Dzesuke moo oko toro nohota gaipori kotoro tti ma dzauri hiireqi hiireta,
23 Khatata nahoi batabata minake eetemi nii isanate baaqa boto niimeke
noho irita mootomi noi qidzanate eehaha naatare.
24 Hiiremi noi noma nopo tuusumi abi tupu minanipamu oi noke qahiqahi
eete tuumata.

ATAPA TEEI DZESUHO TTOBA HESATE QIDZANATETA (Mat 9:20-23; Ruk 8:43-48)

25-26 Tuumami atapa teei ota oota. Noi tii 12 oho isakita dzuu topoto qaaqi
ttotta abi samaneho neta ttuma nomeke biire bamuitemi nokoi noho irita
baura eete bitta minake eete qaami noi te qidzanataranihe dzore birama
qaata.
27-28 Noi Dzesuho pobi nookaqi hee, Ana ttoba nohoqake ngingitti eetaquko
qidzanatakoiqa hiireqi noi abi tupuho bisata qeemaqi Dzesuho tumeta
biranate ttoba nohoke hesateta.
29 Hesatemi ao dzuu ipi uhubami heme bamu naatemi sama noho asur-
atemi noi ao qupadzomata.

30 Obetemi, Dzesuho beedzae teeho irita baura eesutake noi qupadzomaqi
abi tupu bisata burisi eeteqi hiireta. Apei naho ttoba hesate? Hiiremi,
tumakhameto nohoi hiireta,
31 Abi samane niike qahiqahi eetemi nii moorita ikanoma eeteqi nii hee,
Ape anake hesateiqi hiire?
32 Hiiremi apei noke hesatetaho quba noi asabireqi qiri eeteta.
33 Eesuhimi noomaeho irita biranatetake atapa oi ao qupadzomaqi at-
tiubouboma tititi eeteqi, oko toro nohota gaipori kotoro oho mee gama noke
hiire paanaiteta.
34 Paanaitemi Dzesu noke pobi hiireta, Atapa, nii ai tataumami niiho
sama qidzanate. Oonita heme oi aoke niike gaubiremi nii keba ma dzapata
tuumare. Ooiqi Dzesu hiireta.

DZAIROHO KHATATA BAATEMI DZESU NOKE TUKUTOTA
(Mat 9:23-26; Ruk 8:49)

35 Dzesu oke hiimi guhuho bosaqobaqobaho abi qesai baaqi hee, Ma, niiho
khatata ao baate. Oonita eto banaita sepeke sesero eetaino.
36 Hiimi Dzesu totaqike nookaqi guhuho bosaqobaqoba pobi hiireta, Eto
roqobetainohe, nooka hiisi eetare.
37 Hiireqi noi qesa qaanatemi, Peetoro ma Dzakopo ma Dzohane, dza-
kopoho noma nokoqeke noke gainene eeteqi tuumata.
38 Tuumaqi, nokoi guhuho bosaqobaqobaho nagata biranateqi Dzesu husu
ma noo aga nookami qesai tti ma ttaka minake hiireta.
39 Hiiremi noi dzuubaqi erake hiireta, Nike naane quba tti ma husu
eranoma hiirorai? Oi khatata gattiqai baataamanihe, meerake eetorai.
40 Hiiremi nokoi noke sosoridzo hiireta.
Hiiremi noi noko iihami sasata biranatemi noi khatataho mai ma paike
dzeimaqi noma oota nokoi gama khatata meeqoota tuputa biranateta.
41 Ma khatataho boto aimaqi noi noke hee, Khatata, ana nii pobi hiiremi
nii qoridzareiqi hiireta (totoho nometa oke hee, Taritta koumiqi hiireta)
42-43 Hiiremi khatata noomai qoridze ao ogama tuumami Dzesu nokoke
hee, Nike khatata oke patta moitareiqi hiireta. Oonita noko sahasaha minake
eetemi Dzesu nokoke qamuni tatanga hiireqi hee, Eto abi minara oho pobi
hiiremi nookainoiqi hiireta. Qate khatataho tii bodza sikisi oota.

6

DZESUHO NAGAPA ABI NOKE BASESA EETETA
(Mat 13:53-58; Ruk 4:16-30)

1 Dzesu haba oke qaatemi noho tumakhameto ipi suutomi noi nagapa
khooba nometa biranateta.
2-3 Qate dzuma biranatemi, noi bosaho eete guhuta abi banaitemi abi
samane noho noo nooka hasaqu eeteqi hiireta, Abirai baura samane ba-
menomanipamuke eetorai. Oonihe noi naga baura abi, Mariaho khata. Noi
Dzakopo ma Dzose ma Dzuta ma Siimo nokoho nane oni. Paha dzabamane
nohoi napama gama ooraita ika neta noi qubarake aimorai? Ma apei noke
bapotopotomi oorai. Oke hiireqi noko noho nookami qanganateta.
4 Qanganatemi Dzesui noko pobi hiireta. Too abi teeho dzapake abi isanate
qusubaitoraihe, noi nagapa khooba nometa tuumaquni mae, qesamane
nomeho toro biranataquni mae, oko ma boto nomeho toro biranataqu,
biranatemi nokoi noho dzapa qusubaitaama.
5-6 Dzesui oke hiireqi nokoho neta obaoba samane eetare isanataama
naateta. Oi minaraho ai tatauma bamu naatemi nota bame eeteta.

Oonihe abi eseri tapari heme eetemi noi boto nome nokoho irita mootomi qidzanateta.

DZESU TUMAKHAMETO NOME BAURA MOITE DZOOBIREMI TUUMATA (Mat 10:5-15; Ruk 9:1-6)

7 Qate Dzesu ngeromagi nagapa samaneta abi banaite qaaqi tumakhameto
Tuerebe nomeho kira hiireqi noko eseri eserike baura quba dzoobidzare
hiireqi songena suqobidzaquho beedzae nokoke moiteta.
8 Moiteqi noi hee, Nike teteho isakita eto quba teeke aimaino, oma bau-
botaino, oonihe patta ma asike qaateqa sumu keke aimare.
9 Noi hee, Nike isanate oko sasa dzaabakoihe, eto sasa eserike aimainoiqi
hiireta.
10 Noi hee, Nike nagapa teeta biranate naga teenaqata sumudzate baura
eete ooqa nagapa mainata tuumare.
11 Qate nagapa teei nike dzeimaama naate nikeho noo nookaama
naataquko nagapa oke qaasuhiqa pomu nikeho okota ooraqu oke tupu teete
nokoho khooba paanaitare.
12 Hiiremi tumakhameto noko biranate abi qupa burisi eetaridzoho nooke
hiire tuumaqi,
13 songena samaneke iihaqi abi khetedzanomake bibima suraitemi
qidzanateta.

HEROTEI DZOHANE TEETETAHE DZESUHO POBI NOOKA SAHATETETA (Mat 14:1-12; Ruk 3:19-20; 9:7-9)

14 Qate Dzesuho dzapa pobi haba gegebetemi abi erake hiireta, Idze,
Dzohane sobasoba maikhatake Herote teetemi noi ao baata neta qoridzeqi
oho beedzaeta baura bamenoma samane eetorai.
15-16 Hiiremi Herotei oho pobi nookata. Oonihe, qesai hee, Oi Erianiqi
hiiremi qesai paha hee, Noi too abi agobahota teeho qesaniqi hiireta. Qate
Herote nooka sahatete erake hiireta, Anai Dzohaneho paru geemami baate-
tahe, noi ao qoridze oorai mae?
17-18 Hiireta oi teeho bahe bosata Herotei Piripi, noma nomeho ata Herotia
naateta. Naatemi oho quba Dzohane noke pobi hiireta, Noma nimeho ata
aimaqu oi quba qaganomani.
19-20 Hiiremi Herotei noo dzoobiremi Dzohaneke aimaqi sutasuta nagata
mootota.
Ma Herotia noi Dzohaneho oso ma dzauba minake eete noke teete baatarotahe, Herotei hee, Dzohane abi qidza qaheubananiqi hiireqi atti eete noke herohero eetemi Herotia Dzohaneke teetare bitta eete qaata. Oonihe Herote noi ttidza qidza eeteqi Dzohaneho noo nooka qaatahe, noho qupata ingaqonoma naateta.
21 Qate ipita Herotia Dzohaneke teetarotaho isaki biranateta. Oi Heroteke pai dzoomata oho dzuma biranatemi Herotei oho muuna ma aima eetare hiireqi bosa qobaqoba nomeho quba hiireqi qaaho pobipobi abi ma Garireaho abi dzapa pobinoma nokoke gama dzeimami baata.
22 Baami, Herotiaho khatatai ota dzuubaqi qaki ma qasanidza eetemi qesai Herotema nokoi hoo ma patta muunata nokoi gama moo rumubata.
Rumubaqi abi qibai Herotiaho khatata pobi hiireta, Quba minarahota nii teeho dzake eete hiiremake ana nii moitakoi.
23 Hiireqi naru oke noi hiire tatangaiteqi hiireta, Pobi minara naho ooraike nii moo quba apeho dzake eete hiiremake oke ana ao nii moitakoi.
24 Hiiremi Khatatai paata biranate pai nomeke qasa hiireta, Quba apeho qubake ana hiibaqu? Hiimi, noi hee, Dzohane sobasoba maikhata, qiba

nohoho quba nii hiibare. Hiiremi, khatata ango hairiamake abi qibaho torota biranate hiireta,
25 Ana dza eetemi nii poiqanipamuke Dzohane sobasoba maikhataho paru geema qiba nohoke sabidza heeta mooto ana moitare.
26 Hiiremi, abi qibai dzasa minanipamuke eeteta. Oonihe naru tatanga noi ao hiireta, paha qesai noma patta muunotaho penga qubake noi te khatataho baike hiibara.
27-28 Oonita noi qaa tupuho dzudzu teeke dzoobireqi hee, Nii qiba gootta nohoke aima baabareiqi hiiremi tuumata. Tuumaqi, noi sutasuta nagata biranate paru nohoke geemaqi qibake sabidzata mooto aima baa khatata moitemi noi oke pai nome moiteta.
29 Qate Dzohaneho tumakhametoi oho pobi nookaqi noko tuumaqi keba nohoke aima oma nagata mootota. Oho qubake Dzesui baura bamenoma eetemi Herote pobi nookaqi qupa muunaqi hee, Dzohane qoridzeqi baura oke eetorai mae, oiqi hiireta.

DZESU PATTA AGOAGO EETEMI ABI 5,000 MUUNA ISANATETA (Mat 14:13-21; Ruk 9:10-17; Dzoh 6:1-13)

30 Qate Dzesuho qaru abi nokoi noho toro ttutturate nokomae eeteta ma banaiteta oho pobi gama noke hiire paanaiteta.
31 Oonita abi samane tuuma ma baabe eetomi qidzoke noko patta muunarota. Eetemi, noi noko pobi hiireta, Nike ma napamae keke qaheubaqata tuumaqa gattiqa sama qidzanatare.
32 Oonita nokoi sisimata peite nokoqeke qaheubata tuumata.
33 Tuusumi abi samane nokoke moo qupadzomaqi nagapa samaneho neta baa sosomaqi nokoke riite teka ota bosa biranateta.
34 Biranatemi Dzesu unate abi tupu mina oke moomi noko sipisipi sooparaamaho isaki naatemi noi nokoho quba dzasa eete noo samane nokoke banaiteta.
35-36 Banaitomi bodza riitemi tumakhameto nohoi baaqi noke pobi hiireta, Haba erai qanga. Oonita bodza riitemi isanate nii noko dzoobiremi nokoi dzoo ma nagapa qesa dzamonoke oorai ota tuumaqa nokome quba patta ttuma eete muunaqu mae?
37 Hiiremi noi nokoke pobi hiireta, Nikemae noko patta moitare. Hiimi nokoi hee, Nanai isanate tuumaqa sengi eserisa eseriho isakita ttuma eete dzobadzoba aimaqa noko moitemi muunaqu mae?
38 Hiiremi noi hiireta, Dzobadzoba nikeho toro ikabete oorai? Seke moorare. Hiiremi nokoi moo isaiteqi noke pobi hiireta, Eo, boto teena. Qate khaa paha eseriba ooqai oni.
39-40 Hiiremi, noi nokoke hee, Abi noko tupu maina painake ttokata habesareiqi hiiremi qesa 100, qesa 50, oi oho isakita noko ttarita habeseta.
41 Habese oomi, noi dzobadzoba boto teena ma khaa eseri oke aimaqi qusuke moo agoago hiireqi dzobadzobake qootoqi dzoo mutu mootomi tumakhameto nohoi oke pattabete abi moiteta.
Moitemi noi paha khaa eseri oke nokoho quba gama pattabeteta.
42 Oonita noko gama patta muunaqi qura eeteta.
43-44 Ma noko patta saru ttuttuitemi asi 12 hee baata ma khaa qetta qesa oota. Qate dzobadzobake muunata abi ungapa oho dzare 5,000 naateta.

DZESU OBA HEEQATA QOORO TUUMATA (Mat 14:22-23; Dzoh 6:15-21)

45 Oke eete soubire Dzesu tumakhameto nomeke dzoobiremi sisimata peiteqi oba totaqi Besaita nagapa toroqata qeehimi noi abi tupu aipo biireta.
46 Aipo biire qaasuqi noi torata peite pupu hiireta.

47-48 Qate qupi sooromi sisima oi oba ttuu dzounipamuta oomi Dzesu noqeke osobita ooqi moomi utai tumakhametoho robeta tooro baami noko kaipo minake eete dzaomata. Obetemi, Dzesui qupibake dzuridzarita qeemaqi nokoho torota oba heeta qooro tuumaqi noko riitare eeteta.
49-50 Eesuhimi noko moomi noi oba heeta qoro tuusumi noko atti eeteta. Noko hee, Gisi ooniqi hiireqi areare hiireta. Hiiremi noi noko pobi hiireta, Eo, eto atti eetaino. Ana oionita nikeho qupa kebaratare.
51 Oi Dzesu beedzaeho maikhatai dzobadzoba oke haba habanata biraitetaho khoobake nokoi ikaqi ruume naateta?
52 Oonita qupa nokohoi uhubaamake oomi noi uta qamuni hiiremi utai ao bamu naatemi noi nokoho toro qeemami sisimata peitemi noko atti sama eeteta.

GENESARE NAGAPA ABI KHETEDZANOMA OKE DZESU QIDZAITETA (Mat 14:34-36)

53 Oonita nokoi oba dzongobeteqi Genesare igasata unate too pouta angina teeteta.
54-55 Oonita noko sisima qaasuhimi oho abi Dzesuke moo gesina naateqi ao hairiamake haba totaqi oke gama dzongobeteqi Dzesui ika neta ootake qupadzomaqi nokoi khetedzanoma kahoba eete noho toro baa qaata.
56 Oi noi nagapa gattiqani mae, nagapa minani mae dzoo nagata tuumarota, oho sobadzata nokoi khetedzanoma mootomi nokomae ttoba patisigiqa nohoke hesate qidzanatareiqi noke dzauri hiireta. Ma abi noke hesateta nokoi gama susupu qidzanateta.

7

DZUTA ABI MIMI OHONGAHO NOO HABARA QUSUBAITE QAATA (Mat 15:1-9)

1-3 Qate Pariseo ma Dzuta abi gama susupu uimane nokomeho pomata boto akobetaamake patta muuna qaarara, oonita Pariseo ma qetaqeta abi qesai Dzerusaremu neta baaqi Dzesuho toro ttutturateqi moomi tumakhameto nohota qesai qaga oke riiteqi boto akobetaamake patta muunota.
4 (Ma Dzuta abi noko ttuma eetoraiho sobadza neta baaqi oba taataamake patta muuna qaarara. Oonihe, poma agoba samaneke noko qusubaiteqi khoru ma ttoka qapu ma kapa qapu ma meramera teka akobetaqu, quba oonomake noko eesuqi ohonga tiibete qaata.)
5 Oonita, Pariseo ma qetaqeta abi nokoi Dzesuke qasa hiireta, Ikanomake eeteqi tumakhameto niihoi uimaneho poma qusubaitaama naate boto akobetaamake paatta nokome muunorai?
6-7 Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Meenipamuke Dzeseai ikoiko abi nikeke qupadzomaqi ao hee, Abi nagarai too kaka nokomema naho dzapake qusubaitoraihe, qupa nokoi sererahuke oorai. Nokoi ttaroke naho hasama gegema hiireqi abiho sinasinake hee Ohongaho sinabidza ooniqi hiireqi oke abi banaitorai. Oiqi Dzesea hiireta.
8 Dzesui hee, Oi teeho quba bahe Ohongaho too qurake nike basesa eeteqi uimaneho pomata tatanga naatorai.
9 Hiireqi Dzesu paha noorake hiireta, Uimane nikemeho pomake nike tatangaitareiqi meenipamuke Ohongaho too qura siginaitorai!
10 Mosei Hee, Mai ma pai niimeke kokora eete qusubaitorareiqi hiireta. Ma noi paha hee, Teei maini mae pai nomeke qanganiqi hiibaquko noi baataridzoniqi hiireta.

11 Qate oho habarake nike hee, Abi oonoma teei maini mae pai nomeke
hee, Ana baasumake nii naho quba qesaqesa aimororihe,
12 oi ao qaheuba qonoqono (nokoho totohoio koroba) naate oorai ooniqi
hiirorai. Oke noi oberama hiiremi nike noke hoobiremi noi ota mai ma pai
nomeho kokora eetaama naatorai.
13 Idze, nike oke eeteqi uimane nikemeho pomata ipibireqi Ohongaho too
qurake teetorai. Ma quba oonoma samaneke nike oberama eetorai. Oiqi
hiireta.

PATTA BAHE, QUPA BIRIBIRI OI ABI SESERO EETORAI (Mat 15:10-20)

14 Dzesui paha abi samaneke ttuttuiteqi noko pobi hiireta, Nike gama
susupu naho noo nookaqi erake qupadzomare,
15 Quba abi teei muunami ttidzata qurataqu oi bamu abi oke ka-
hosanomaitaqu. Oonihe quba abiho nakuta peiteqa biranataqu oio abi oke
kahosanomaitakoi.
16 (Tomanomai nookare.)
17 Hiireqi Dzesui abi tupu oke qaate naga nometa peitemi tumakhameto
nohoi qahura oho quba noke qasa hiiremi noi noko pobi hiireta,
18 Qesaho qupai asuasu ooraimi nikehoi paha oke eete oorai mae?
Nookare. Quba abi muunami qurataqu oi qidzoke abi kahosanomaitaqu.
19 Baamu, oi teqaha qupa nohota quratoraidzaranihe, qausuta qurate
ttidzama biranatorai. Mae nike oho tete moo pobitaama?
Noi o hiiretaho quba moomi pattai gama susupu qidza kekeni.
20 Noi erake hiireta, Quba qanga tee ma tee abiho qupata peite biranataqu
oi abike kahosanomaitorai.
21 Oho tete erake eete oorai, Iiha ma dzobidza qanga oi nakuta ooqi abiho
qupa neta biranatorai oi samaho guume ma meera maina paina, ma teeta
ma tanga, ma apuata, ma qupabage, ma koiri kairi,
22 ma ikoiko ma ritarita, ma peetta ma qeraqera, ma ibo ma koke, ma sama
qusuba ma rasaki,
23 quba qanga erai gamaqa naku neta peiteqi abike kahosanomaitorai.
Oiqi Dzesu hiireta.

RAABA ATAPA TEEI AI TATAUMAMI SONGENA BAMU NAATETA (Mat 15:21-28)

24 Oke hiireqi Dzesui qoridze tuumaqi Tiro ma Sitona habata biranateqi
naga teeta peiteta. Peiteqi noi hee, Abi eto naho pobike nookainoiqi hiire-
tahe, noi dzukubare hou eeteta.
25 Oi atapa teeho khatatai songenanoma oomi atapa oi Dzesuho pobi nooka
baaqi, oko toro nohota gaipori kotorota.
26 Oonihe atapa noi Dzutaho bahe Siroponikisa haba nenai qaata. Oonita
atapa noi dzauri hiireqi hee, Songena teei khatata nahoho irita ooraimi oke
nii iihaqu mae?
27 Hiiremi Dzesui atapa oke qahura noota toronaiteqi hiireta, Khametoi
bosa patta muuna isanataridzonita dzobadzoba oke khametoho neta kara-
bete haa quba biidzaqu oi bamu isanataqu.
28 Hiimi noi haaho noo oke sama nometa mootoqi hiireta, Mai name, oi
meenihe, khametoho patta huhu qohare pesuta taatemi haai muunorai oni.
29 Hiiremi, Dzesu noke pobi hiireta, Nii oonoma hiiremi isanate oonita
niimae tuumaqa moorare. Songena ao niiho khatata qaatemi oorai.
30 Hiiremi atapa oi nagapa tuumaqi moomi songena ao bamu naatemi
khatata meramera tekata bage eete meeqota.

TOMA SUSU MA TOO ATIMANOMAKE DZESU QIDZAITETA

31 Oonita Dzesu burisi eeteqi Tiro habake qaateqi, Sitona nagapa riiteqi
nagapa 10 oho bisata tuumaqi Garirea oba ttuuta biranateta.
32 Obetemi, nokoi abi toma susu ma too atimanoma teeke noho toro
dzeima baaqi, Dzesu boto nomeke abi oho irita mootareiqi noke dzauri
hiireta.
33 Hiiremi Dzesu abi tupu minaho neta noke qaheburoqi boto khameto
nomeke abiho toma nakuta upubire ogidzoba eeteqi eteete nohoke hesateta.
34 Hesateqi, noi qusuke moohiqi heemaho hiireqi noke hee, Uhubare oiqi
hiireta. (Oonihe nokoho totohoi Epatta.)
35 Hiiremi toma noho uhubami eteetenohoi saqobami, noi ao noo rikeke
hiireta.
36 Hiiremi Dzesui nokoke hee, Eto abi qesa oho pobi hiibainoiqi hiireta.
Oonihe abi oi qamuni oke riiteqi oho noo abi hiire paanaite soubiremi,
37 nokoi hasaqu minanipamuke eeteqi erake hiireta, Abi toma susuke noi
tomanomaiteqi, too atimanomake noonomaitorai. Idze, noi quba samane
bagenomanipamuke eetorai. Oiqi hiireta.

8

DZESU ABI 4,000 NOKOHO QUBA HEEBA MOOTOTA
(Mat 15:32-39)

1 Oho sauta abi tupu minanipamu paha ttutturatemi, nokoho patta bamu
naatemi Dzesui tumakhameto nomeho kira hiireqi pobi hiireta,
2 Abi tupui naho toro ao qupi tapariho isakita ooraimi nokoho patta bamu
naatemi, anai nokoho quba dzasa minake eete.
3 Oi qesai kharata baaqorai. Oonita anai nokoke nagapata dzoobiremi,
nokoho ttidza saa eetemi noko eto teteta qereqare eetaino.
4 Hiiremi, tumakhameto nohoi hiireta, Ikanomake haba qanga erata heeba
saridze nokoke moitemi muuna isanataqu?
5 Hiimi noi hee, Dzobadzoba nikeho toro ikabete oorai? Hiiremi noko hee,
7 ooraiqi hiireta.
6 Oonita Dzesui hiiremi abi tupui ttokata habesemi noi dzobadzoba 7 oke
aimaqi agoago eete qootoqi dzoo mutu mootomi tumakhameto nohoi oke
abiho dzagata mootota.
7 Paha khaa oberaqa teei nokoho toro oomi Dzesu oho irita agoago eeteqi,
hiiremi tumakhameto nohoi paha oke nokoho dzagata mootota.
8 Mootomi, noko patta muunaqi qura eeteta. Oonihe, pattaho saruke noko
aimami asi pai 7 hee baata.
9 Obete, abi ootaho dzare oi 4,000 ooni kaqa. Oonita noi nokoke dzoobiremi
tuumata.
10 Tuumami noi tumakhameto nomema sisimata peiteqi Tamanutta ha-
bata biranateta.

QUSUHO OBAOBA OKE DZESU TE PARISEOHO QUBA EETARA
(Mat 16:1-4; Ruk 12:54-56)

11 Qate Pariseo nokoi Dzesuho torota baaqi sohoro noo mina hiireta.
Hiireqi noko noke toronaiteqi hee, Nii nanaho quba qusuho obaoba teeke
eetareiqi hiireta.
12 Hiiremi, noi qupa nometa misi teeteqi erake hiireta, Naane quba abi
nagarai obaoba teeho quba hiirorai?
13 Obaoba oonoma oke bamu abi naga nikeho quba eetaqu. Oke ana
bamu nike ikobetaqu. Hiireqi noi nokoke qaateqi, paha sisimata peite totaqi
temuta qeemata.

PARISEO MA HEROTEHO IKOIKO OHO QAAHURA (Mat 16:5-12)

14-16 Oonita Dzesui Pariseo ma Heroteho tete qanga oke qahura noota hiireqi hiireta, Pariseo ma Heroteho pattai togonoma oonita nike oho bakena geema qaarare. Hiiremi tumakhametoi patta aimare ruume naatemi dzobadzoba teenai keke sisima nakuta oomi noko qesai hee, Dzobadzoba bamu naatemi noi oho quba noo hiire kaqa.

17 Hiiremi, Dzesu qupadzomaqi noko pobi hiireta, Quba apeho qubake nike dzobadzoba bamu naateho nooqake hiirorai? Nike moo pobitaama naate ruumenipamu naatorai mae? Eo, nikeho qupa tatanga naatorai Mae?

18 Idze, nike nesenomanihe, moo pobitaamani. Nike tomanomanihe, nooka pobitaamani mae nikeho qupai uko ma ttauko eete? noo

19 Nookare, Anai abi 5,000 oho quba dzobadzoba boto teenake qootomi, nike oho saru aimami asi ikabete hee baata? Hiiremi, noko hee, 12 oni.

20 Hiimi noi hiireta. Qate anai abi 4,000 oho quba dzobadzoba 7 oke qootomi, nike oho saru aimami asi pai ikabete hee baata? Nokoi hee, 7 oni.

21 Hiiremi noi noko qasa hiireta, Oonita nike naho khooba qupadzomorai mae baamu? Oiqi hiireta.

BESAITA ABI NESE KHABANOMAKE DZESU QIDZAITETA

22 Qate nokoi Besaita nagapata biranatemi qesai abi nese khabanoma teeke Dzesuho toro dzeima baaqi, Dzesu noke hesatareiqi hiireta.

23 Hiiremi Dzesui abi nese khabanoma basidzomaqi nopo nagapa tumeta biranateta. Biranateqi Dzesui nese nohota ogidzoba eete boto nome abiho irita mootoqi noke qasa hiireta, Nii quba moori mae?

24 Hiimi noi nese parara eeteqi hiireta, Abike ana moohimi ee qooro ooraiho qesa nokoi qooro tuuma ma baabake eesubi.

25 Hiiremi noi paha boto nome abiho neseta mootomi, noi bageke eete moomi pobirateta. Paha quba samane kharaqana oke no gama bageke eete mooqota.

26 Obetemi Dzesui noke nagapata dzoobireqi hiireta, Eto sepeke nagapata abi oho pobi hiibaino. Oiqi hiireta.

PEETOROI KIRISTUHO KHOOBA PAANITETA (Mat 16:13-20; Ruk 9:18-21)

27 Dzesui tumakhameto nomema nokoi Piripi Kaesareaho nagapa gamittita biranateta. Oonihe, noi teteta tumakhameto nomeke qasa hiireta, Abi nokoi anake apeniqi hiirorai?

28 Hiiremi noko hiireta, Dzohane sobasoba maikhata oioniqi hiiremi qesai hee, Eria ooniqi hiiremi, paha qesai hee, Too abihota teei ooniqi hiirorai.

29 Hiiremi, noi noko qasa hiireta, Qateqa, nikemae anake apeniqi hiirorai? Hiiremi Peetoro noke eraiqi hiireta, Nii Kiristunipamu oni.

30 Hiiremi noi nokoke hee, Eto oho pobi abike pobi hiibainoiqi hiireqi qamuni tatangake hiireta.

NAPAI MARANGA BIIDZARIDZOHO TETE PAANAITETA (Mat 16:21-28; Ruk 9:22-27)

31 Qate Dzesu sohoroqi tumakhameto nome banaiteqi hiireta, Anai Abiho Isaki oonihe, ana abi mimi ma dzube abi bosabosa ma qetaqeta abi nokoho botota heme samaneke saridzemi noko basesa eeteqi ana teetemi baatakoi. Oonihe qupi tapari naatemake ana qoridzakoi.

32 Noi o hiireqi, paanaite hiireta.

Hiiremi Peetoroi noke qaheburoqi qamuni hiibare boohimi,

33 Dzesu burisi eete tumakhameto nome nesema moo Peetoroke pobiteqi
hiireta, Saata, nii papatare! Peetoro, nii ikaqi Ohongaho tete ruumenihe
abihoke qupadzomorai?
34 Hiireqi noi abi tupu ma tumakhameto nomema nokoke ttuttuiteqi
hiireta, Teei naho ipi suutare dza eetaqu no isanate sama nome bai hiire
maranga biireqa anake iiha qaarare.
35 Oi teei qaraqara nomeke qaanataquko noi quba seepe naatakoi. Qate
teei qaraqara nomeke naho quba ma sinabidzaho quba qaanataama naate
abike moitaquko qaraqara nohoi meeke qidzanatakoi.
36-38 Oi abi teei ttoka ma haba gama susupu mai eete soubiremi qaraqara
nohoi dzaetaqu oi ikanomake eeteqi noke hoobidzaqu? Oi dzaetemi, noi
quba apeke moitemi, qaraqara nohoi paha qidzanataqu? Baamu. Nookare.
Abi naga meeama ma pasenanoma eraho neta teei naho midza ma qe-
samane nahoho midzake eetaquko, ana Abiho Isaki ooqi ipita Mai nameho
dzadzama baaqi qaheuba angeroma gama baaqake namae abi oho midza
eetakoita qupadzomare. Oiqi hiireta.

9

DZESUI TUMAKHAMETO QESAHO PENGATA OGASUMATA
(Mat 17:1-13; Ruk 9:28-36)

1 Noi hiireqi hee, Abi erata habese ooraiho neta qesai baataamake oomi
Ohongaho pobi beedzae minama biranahimake noko ao moorakoi. Oke ana
meeke nike pobi hiire.
2 Hiiremi qupi 6 naatemi, Dzesui Peetoro ma Dzakopo ma Dzohane nokoke
dzeima noko gama tora teeta peiteta.
3 Ota nokoqeke ooqi, Dzesui nokoho pengata ogasumami ttoba ma sasa
nohoi khabakhabari hihidzanoma naateta oi ttokata abi teei ttoba teeke oho
isakita khabanomaitare bitta eetorai oni.
4 Oke eetemi noko moohimi Eria ma Mose nopo nokoho pengata birabira
naateqi Dzesuma qesa noo hiireta.
5-6 Oonita noko ququimaqi noo apeke hiibarota? Oho quba Peetoroi
Dzesuke hee, Mai name, napa erata ooraqu oi bagenoma. Oonita nii dza eete
hiiremake, nanai baruba tapirike biidzare, teei niihoni, teei Mosehoni, teei
Eriaho.
7 Hiiremi dzorobi teei nokoke sengibetemi, noo totoho teei dzorobi neta
biranateqi erake hiireta, Eraio qeseba khata nahonita noo nohoke nike
nookorare.
8 Hiimi tumakhameto nokoi nese dzoobire moomi, abi nopoi bamu
naatemi Dzesu keke nokoma oota.

ERIAHO NOO OKE DZESUI DZOHANE SOBASOBATA MOOTOTA
(Ruk 9:28-37; Mat 17:1-9)

9 Qate Dzesu ma Peetoro ma Dzohane ma Dzakopo nokoi tora neta
qurahiqi Dzesui noko qamuni hiireqi hiireta, Nike birabira erake moorihe,
Abiho Isaki anai baate qoridzaamake ooraquta etoqa eraho pobi abike pobi
hiibaino.
10 Hiiremi noko noo oke qahitoto qaata. Oonihe abi baata neta qoridza-
quho khoobake noko qiri eeteqi, nokomae qesa qasa hiireqi bitta eeteqi
Dzesuke qasa hiireta,
11 Qetaqeta abi nokoi naane quba hee, Eriai bosata baamake sama tuku-
tuku biranatakoiqi hiiremi nana nookorai?
12-13 Hiiremi Dzesu erake hiireta, Eria nome bosata baaqi quba samane
ttarita mootaridzonihe, aoke Eriaho qesai baami, abiho dza hiiretaho isakita

nokoi noke paru geemata. Oi Dzohanehoke agobake sinabidzata qeeteta, oke anai bamu nike ikobetaqu.

Oonihe Abiho Isaki anai heme minake saridzaridzoni. Saridzemi nokoi anake puutta hiibaqu oho qetaqeta paha ikanoma hiiremi oorai oke nike qupadzomorai mae? Oiqi hiireta.

DZESU ABI KHATA OHO SONGENA IIHAMI QIDZANATETA (Mat 17:14-21; Ruk 9:37-43)

14 Oke Dzesu hiireqi nokoi tumakhameto qesaho toro biranateta. Biranate moomi abi tupu minai nokoke rome biireqi qetaqeta abima noko noo mina hiirota.
15 Hiiromi abi tupu oi Dzesuke moo roqobete noho torota hairiamake baaqi noho qaki eetemi noi noko qasa hiireta,
16 Nike quba apeho quba noo minake hiirorai?
17-18 Hiiremi abi tuputa teei erake hiireta, Banaita name, songena teei khata nahoho irita ooraimi noi potutu naate oorai. Oi songena noke aima biiremi noi too dzootorai, ma noho too horesa pereborai, ma gotta nohoi tataumorai. Oho qubake ana noke niiho toro dzeima baabe.

Oonihe, anai tumakhameto niihoke hee, Songena oke iihareiqi hiiremi noko hou eete.
19 Hiiremi, Dzesui tumakhameto pobi hiireta, Idze, abi naga nike ikanomake ai tataumaamani! Anai pookeba samakeba naate nikeho torota baura eete baa qaimi, bodza apeta nike nooka hiisi eetaqu? Seke khata oke dzeima baabare.
20 Hiiremi nokoi khata oke dzeima baami songena Dzesuke moo gesina naateqi hairiamake khata oke aima pirupara eetemi noi ttokata taate buribaro eetemi too horesa nohoi biranateta.
21 Biranatemi Dzesui khata oho maike qasa hiireta, Quba oi bodza apeta sohorota?
22 Mai hee, Noi khata bittina oomi, songena oi sohoroqi noke teetareiqi hiiremi, khata bodza ginaqake obata dzaga susumaqu, mae eepata dzuubaqu oho beedzae eetorai. Oonita oho isaki niiho toro ooraimake nii nakaho quba dzasa eeteqi hoobidzare.
23 Hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Nii hee, Oho isaki ooraimakeiqi hiire. Idze. Teei nooka hiisi eetemi quba samane minarake eetaquho isaki noho toro oorai?
24 Hiimi abi khata oho mai hee, Anai nooka hiisi eetoraihe, ikake eeteqi paha houpeu eetorai? Nii anake hoobidzare.
25 Hiiremi Dzesui moomi abi tupu oi ango minanatemi noi songena oke qamuni hiireqi hiireta, Nii abi khata oke naane quba toma susu ma potutunomaitorai? Oonita, nii noke qaate tuumaqa etoqa paha noho irita biranataino.
26 Hiiremi, songena areare hiireqi abi khata aima pirupara eete noke qaate tuumata. Tuusumi abi khata oi baataquho tomidza naatemi, abi samane hee, Noi baateniqi hiireta.
27 Oonihe, Dzesui noke botota karabete ai qusubaitemi noi nomae qooro isanateta.
28 Qate Dzesui naga teeta peitemi tumakhameto nohoi noke qasa hiireta, Naane quba nanai songena oke iihare bitta eete?
29 Hiiremi noi hee, Songena oonomake iihaqu oke abi bamu sepeke eetaquhe, pupu hiireqake iihami tuumakoi.

DZESU NOOMAE BAATE QORIDZAROTAHO NOO (Mat 17:22-23; Ruk 9:43-45)

30 Ipita noko gama tuumaqi, Dzesui hee, Anai songenake iihe eto abi
oho nooke nookainoiqi hiireta. Hiireqi noko Garirea habake dzongobeteta.
Dzongobeteqi noi tumakhameto nomeke bainaite pobi hiireta,
31 Teei Abiho Isaki anake geema mootomake noko ana teete baatakoi.
Baatemi qupi tapari naatemake ana paha eehaha naate qoridzakoi.
32 Hiiremi, Dzesuho tumakhametoho qupa uhubaama naatemi nokoi noo
oho khooba quba noke qasa hiibarotahe atti eeteta.

QESA KOKORA EETAQU OI ABI MINAHO TETE ISAKI ONI (Mat 18:1-5; Ruk 9:46-48)

33 Obetemi noi nokoma gama Kapanao nagapata biranateqi ipita naga
nakuta ooqi noi noko qasa hiireta, Noo apeke nike teteta qesa pobipobi
hiirori?
34 Hiiremi noko nipanateta, oi noko teteta baahuqi apei nokohota abi mina
naatarota oho nooke hiirota.
35 Oho qubake Dzesui habeseqi tumakhameto Tuerebe nokoke ttuttuiteqi
pobi hiireta, Teei bosa qobaqoba naatare hiireqa noomae qupa gaibata ipina
naate abi samaneho kokora eetorare.
36 Hiireqi noi khata gattiqa teeke nokoho bisata mootoqi noke amaki eeteqi
noko pobi hiireta.
37 Hee, Teei naho quba eeteqi khata oonoma teeke aima kokora eetaqu noi
oke eeteqi anake oke eetakoi. Ma apei anake kokora eetaqu noi oke eeteqi
Mai anake dzoobiremi baata paha noke eetakoi.

APEI NAPAHO IBO EETAAMA NOI NAPAHO DZAIRA KEKENI (Ruk 9:49-50)

38 Hiiremi tumakhata Dzohanei Dzesuke hee, Banaita name, teei dzapa
niihoho beedzaeta songenake iihami nana moori. Qate noi napaho nena
ooraamanita nanai noke qamuni hiire.
39 Hiiremi Dzesu erake hiireta, Teei dzapa nahoho beedzaeta baura qidza
bamenoma teeke eeteqi bamu gisake anake qanganiqi hiibaqu.
40 Oonita etoqa noke qamuni hiibaino. Oi teei napaho ibo eetaama
naataqu noi napaho nena keke.
41 Ma teei hee, Nike Kiristuho tumakhametoniqi qupadzomaqi khoruta
oba giima nikeke moitaqu noi bamu ipi ma ari oho dzore naataqu. Oke ana
meeke nike pobi hiire. Oiqi hiireta.

TORONATA TAATAQUI BAMENOMANIHE BATIGARA NAATAQUI QIDZA (Mat 18:6-9; Ruk 17:1-2)

42 Hiireqi Dzesui hee, Abi teei qesaho angi naatemi khameto gamitti erana
nooka hiisi eetoraihota teei taataqu, angi abi oke bosata oma bamenoma
paruta suutoqa oba ttuuta ai biidzapuko isanatarota.
43 Oiqi hiireqi noi oke qahura noota hee, Boto temu niihoi niike qangata
dzeimake boohimi nii eto taatainoho isakita oke geema qaateqi boto temuma
qaraqarata dzuubaqu oi isanatakoi. Oonihe, dzeimami nii taateqake boto
eseima eepa tatangata dzuubaqu oi baamu isanataqu.
44 (Eepa oi bamu hiibaquhe, ota dzoodzoi oho keba muuna qaarakoi.)
45 Oho qesa oko niiho teei niike qangata dzeimake boohimi nii eto taatain-
oho isakita oke geema pone naateqa qaraqarata dzuubaqu oi isanatakoi.
Oonihe, dzeimami nii taateqake oko eseima eepa tatangata dzuubaqu oi
baamu isanataqu.
46 (Eepa oi baamu hiibaquhe, ota dzoodzoi oho kebake muuna qaarakoi.)
47 Oho qesa nese temu niihoi niike qangata dzeimake boohimi nii eto
taatainoho isakita oke bikoumaqi nese temuma Ohongaho pobita dzuubaqu

oi isanatakoi. Oonihe, dzeimami nii taatemake nokoi niike nese eseima gama eepa tatangata ai biidzaqu oi bamu isanataqu.
48 Qate eepa oi bamu hiibaquhe, ota dzoodzoi oho kebake muuna qaarakoi.
49 Qate Ohongai abi samaneke kaipoho eepata mootomi tomuho qesa oho meke biranatakoi.
50 Oonita tomu oi qidza. Oonihe, oho meke bamu naatemake oke nii quba apeke eetemi oho meke paha biranataqu? Baamu. Oho quba oora ma qaara nikehoho meke biranate qaamake nike keba ma dzapata qaarare. Oiqi hiireta.

10

APU MA ATAHO HOKA UHUTAQU OI QUBA BAMENOMA (Mat 19:1-12; Ruk 16:18)

1-2 Oonita Dzesui haba oke qaateqi oba Dzotani ma Dzutea habata biranatemi abi samane noho toro ttutturatemi noi saninoke banaite qaataho isakita paha nokoke tete banaiteta. Banaitemi Pariseo nokoi baaqi noke toronaiteqi hee, Abi teei ata nomeke saqobaqu oi qaganomani, mae baamu?
3 Hiiremi noi erake hiireta, Oohoke Mosei nike ikanomake pobi hiireta?
4 Hiiremi nokoi hee, Abi teei ata nomeke saqobareiqi hiiremi oho pepa qeete tatangaitemi Mosei teqaha oho baike hiibara.
5 Hiiremi Dzesui erake hiireta, Mosei qupa tatanga nikehoke qupadzomaqi tete oke paanaiteta.
6 Oonihe, khoobanipamuta Ohonga quba minara mootoqi abi ma ata nopoqake qesaho quba korabetetanita qupadzomare.
7 Oho qubake abi teei mai ma pai nomeke qaateqi ata nomeho toro atimaqi nopo esese sama teena naatakoi.
8 Oi nopoi maina ma paina oonidzara, nopoi sama teenani.
9 Oonita nopoke Ohonga nomae hongasiremi etoqa abi baura oke uhutaino. Oiqi qetaqeta agoba hiireta.
10 Hiiremi ipita tumakhameto nohoi naga nakuta qeemaqi noke qasa hiiremi noi noko pobi hiireta,
11 Teei ata nomeke qaateqi maina teeke aimami guume naatakoi.
12 Ma atapa teei apu nomeke qaateqa maina teeke aimami guume naatakoi. Oiqi hiireta.

DZESUI KHAMETO GAMITTI AGOAGO EETETA (Mat 19:13-15; Ruk 18:15-17)

13 Obetemi qesai khameto nokome aima baaqi Dzesu nokoke hesate agoago eetareiqi hiiremi, tumakhameto nohoi nokoke niiqi hiireta.
14 Hiiremi Dzesu mooqi dzaubadzauba eeteqi erake hiireta, Khameto gamitti isanate naho toro baabare. Oho teteta nokoi Ohongaho pobi naatorai oonita etoqa nokoke tete siibaino.
15 Khameto gamitti baaqi Ohongaho pobi naatoraiho isakita abi teei baabaama naataquko noi bamu Ohongaho pobita dzuubaqu, oke ana bamu nike ikobetaqu.
16 Oke hiireqi noi khameto amaki eeteqi boto nome nokoho irita mooto noko agoago eeteta.

OHONGAHO POBI NAATAQUI BAMENOMANI (Mat 19:16-30; Ruk 18:18-30)

17 Ipita Dzesui biranate teteta tuusumi teei torouma baaqi noho toro pomai kotoro noke hee, Banaita qidza name, quba apeke ana eeteqake oho quba qaraqara tatanga saridzaqu?

18 Hiiremi, Dzesu hiireta, Ohonga teenai qidzanita oho quba nii anake hee,
Qidzaniqi hiire mae?
19 Qate hu nooi hee, Nii eto teete baataino. Nii eto apuata eetaino. Nii eto
quume eetaino. Nii eto tooi pokhi eetaino. Nii eto qesaho pobi qaanataino.
Nii mai ma pai niimeke qusubaitare. Oiqi hiiremi nii qupadzomorai Mae?
20 Hiiremi noi Dzesu pobi hiireta, Banaita name, noo samane oke ana
dzobadzoba nameho neta qusubaite baaorai.
21 Hiiremi Dzesu noke iiha taate moo inobeteqi pobi hiireta, Oonihe, quba
teeke nii eetaamake oorai. Oonita nii tuumaqa quba samane niiho torona
oorai oho ttuma saridzeqi oke abi habanake moite soubiremake ttuma
qusunai niiho torota biranatokoita nii oke eeteqake baa anake iiha qaarare.
22 Hiiremi quba tongo nohoi hii khara oomi abi oi nese ma penga ru-
ruhoromi nota bame eetemi noi Dzesuke qaate papateta.
23 Papatemi Dzesu tumakhameto nomeke mooqi erake hiireta, Qidzoke abi
oma minanomai Ohongaho pobita dzuubaqu.
24 Oke hiiremi tumakhameto nohoi roqobetemi Dzesu paha hee, Khameto
name, Ohongaho pobita dzuubaqu oi quba bamenoma.
25 Kamere hoo teei baakoho puita dzuuba biranataqu oi baura bameno-
manihe, abi quruma minanomai Ohongaho pobita dzuubaqu oio baura
bamenomanipamu oni.
26-27 Hiiremi nokoi hasaqu minake eete qesa pobipobi hiireta, Idze, apei
tete saridzemi Ohonga noke ingonaitaqu? Hiiremi Dzesu nokoke iiha taate
moo pobi hiireta, Abi oho beedzaeamanihe, Ohongai oho beedzae oorai. Oi
baura minaraho beedzae noho torota oorai.
28 Hiiremi Peetoro iiha ma dzoobidza eeteqi Dzesu pobi hiireta, Nii moo.
Nanai quba samane qaateqi niike iiha baaqorai.
29-30 Hiiremi Dzesu erake hiireta, Teei naho quba ma sinabidzaho quba,
quba samane nomeke qaataqu oi nagani mae, nomamane namemaneni
mae, sasemane dzabamaneni mae, maini mae, atani mae, khametoni mae,
dzoo qesa oke qaatequ noi gairaho isakita quba saridzakoi. Oi naga qesa ma,
nomamane nanemane ma, sasemane dzabamane ma, paimane gottagotta
ma, khameto ma dzoo qesa, quba oonomake noi poiqa bodzarata kaipoma
saridzeqi ipi bodzata paha qaraqara tatanga saridzakoi. Meeke oke ana nike
pobi hiire.
31 Oonihe, qesa bosa qoororai nokoi ipina naatakoi, ma qesa ipina oorai
nokoi bosa qoobakoi. Oiqi hiireta.

DZESUI BAATE QORIDZAROTAHO NOO PAHA HIIRETA (Mat 20:17-19; Ruk 18:31-34)

32 Obete nokoi Dzerusaremuho teteta tuumoqi Dzesu nokoho bosa qooro
tuumomi, noko ipitotoqi noho noo quba qupa ororo eetemi ipinai attoibobo
eeteta.
Eetemi noi Tuerebe nokoke qaheburoqi, ipita quba bamenoma noho
torota biranatarotaho noo nokoke pobi hiireta. Hee, Nike nookare.
33-34 Napai Dzerusaremuta peqibihe, teei dzube abi ma qetaqeta abiho
bosa qobaqoba nokoho quba Abiho Isaki anake geema mootoma, nokoi ana
baataquho isakiniqi hiireqa raaba abiho torota mootakoi.
Mootoqi noko anake boto neinei eete ekepusa eeteqa buri ma baroke
teetemi baatakoi. Oonihe qupi tapari naatemi ana qoridzakoi. Oiqi hiireta.

DZAKOPO MA DZOHANE SEIKE ABI MIMI NAATARE HIIRETA (Mat 20:20-28)

35 Qate Dzebeteoho khameto Dzakopo ma Dzohane nopoi Dzesuho torota
baaqi erake hiireta, Banaita nakame, nakai niiho toro qasa hiibaqu oke nii
nakaho quba eetareiqi naka dza eete.
36 Hiiremi noi nopoke qasa hiireta, Anai nipe naaneke eetareiqi nipe dza
eete?
37 Hiiremi nopo hee, Dzapa pobi niihoho bodzata nakai ooqa teei boto pobi
niihota habesemi, temu boto mage niihota habese qaaraqu oho naruke nii
hiibare.
38 Hiimi Dzesui hee, Nipe qasa hiibi oke nipe ruume. Anai bameho khoruta
muunaqu oke nipe paha isanate muunaqu? Oni mae quba bamenoma naho
irita soobaqu oi paha nipeho irita sooromi isanataqu mae?
39 Hiiremi nopo ipi hiireta, Oi paha nakaho isaki oni.
Hiimi Dzesu hee, Khoruta ana quba bamenoma muunaqu oke nipe paha
muunakoi, ma naho irita dzuui soobaqu oi paha nipeho irita soobakoi.
40 Oonihe, boto pobi nahota habesaqu, mae boto mage nahota habesaquho
naru nipeke pobi hiibaqu oho isaki naho toro ooraidzara. Teka oke qesaho
quba roibetemi nokomae ota habesakoi.
41 Hiiremi tumakhameto 10 nokoi nooraho pobi nookaqi Dzakopo ma
Dzohaneho dzauba eeteta.
42 Eetemi Dzesu nokoho kira hiireqi erake hiireta, Raaba abiho pobipobi
abi nokoi isanate abiho irita bedzabedzake eetorai, ma nokoho abi mimi
nokoke soopara eetorai.
43 Oonihe, nikeqaho bisata quba oonomai eto biranataino. Oi nikeho
torota apei abi mina naatare hiibaqu nomae nikeho kokora eetorare.
44 Ma apei nikehota bosa qobaqoba naatare hiibaqu noomae nike mi-
naraho tteeki aimorare.
45 Oho qesa ana te hee, Abi samanei Abiho Isaki anaqaho kokora eetareiqi
hiire baabara, bamu. Anai abiho kokora eeteqi qaraqara nameke mootoqa
abi samaneke qangaho ekata saqobareiqi baaoraita qupadzomare. Oiqi
hiireta.

DZESUI ABI NESE KHABANOMA BARATTIMEO QIDZAITETA (Mat 20:29-34; Ruk 18:35-43)

46-47 Oke hiiroramuti noko gama Dzeriko nagapata biranateta. Biranateqi
noi tumakhameto ma abi tupu minama noko gama nagapa oke qaasuhimi
Barattimeo noi tete sigiqata habese oota. Abi oi Timaho khata oonihe noho
nese khaba eete oomi noi tomama pobi nookami Dzesu Nadzaretteho nenai
ota tuusuta. Oonita noi pobi nookaqi sokate hiireta, Dzesu, Tabitiho eema
ma khata, nii naho quba dzasa eetare.
48 Oke hiiromi, abi samane noke qamuni hiireqi hiireta, Noo ango qaatare.
Hiiremi noi beedzae eete dzaubama hiireta, Oe, Tabitiho eema ma khata, nii
naho quba dzasa eetare!
49 Hiimi, Dzesui roroko biireqi nokoke pobi hiireta, Abi oho kira hiiremi
baabare.
Hiiremi nokoi abi nese khabanomaho kira hiireqi hee, Dzesui ao niiho
quba hiire oonita nii qupa too teeteqi qoridzare.
50 Hiiremi noi sasa nomeke ai siginaite tukubaqi Dzesuho toro biranateta.
51 Biranatemi Dzesu noke hee, Quba apeke ana niike eetareiqi nii dza eete?
Hiiremi abi nese khabanomai hee, Mai name, ana paha nesenoma naatare
dza eete.
52 Hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Nii ai tataumoraita niiho nese ao
qidzanatare. Hiimi abi oi paha nesenoma naate qeemaqi teteta Dzesuke
ipitotota.

11

DZERUSAREMU ABI NOKOI DZESUKE DZEIMA QAKI EETETA (Mat 21:1-11; Ruk 19:28-40; Dzoh 12:12-19)

1-2 Nagapa Bettepage ma Bettania nopo Oriba torata oomi Dzesu tumakhameto nomema nokoi gama oho robeta biranateta. Biranatemi Dzerusaremu sererahuke oomi Dzesui tumakhameto nomehota eserike dzoobireqi erake hiireta, Nagapa gattiqa totaqi temuta oorai nipe ota dzuubahiqa toogi khata tee abi peitaama oke nipe ota mooqa saqoroqake dzeima baabare.
3 Qate, abi teei ota hee, Nipe naane quba oke eetoraiqi qasa hiibaquko erake hiibare, Eo, Soopara napahoi toogi khata oho quba hiireqi ipita paha hairiamake noke dzoobiremi erata baabakoiqi hiibare.
4-6 Oke Dzesu hiiremi nopo tuumaqi kosoramuta biranateqi moomi toogi khatake naga teeho patita suutomi oota. Oomi nopoi saqorota. Saqohimi abi qesai ota qooro ooqi qasa hiireta, Ae, nipe ikaqi hiireqi toogi khata oke saqohibi? Hiiremi, Dzesu bosata hiiretake nopoi noko pobi hiiremi, noko qaateta.
7 Qaatemi nopo toogi khata oke Dzesuho toro dzeima baami abi nokoi sasa nokome toogi khataho irita saama eetemi Dzesu oho heta habese tuumata.
8 Tuusumi, abi samane noho qaki eeteqi sasa nokome teteta rerengi eetemi qesai paha qeba neta ee henenake geemaqi teteta mootomi ota tuumata.
9 Qate, bosana tuumata ma ipina baaqota noko gama garuruiqi hiireta, Soopara napemeho dzaapa, dzoobe dzoobe! Nii baabe! Nii agoagonomani.
10 Tabiti uumi napameho dzapa pobi oi biranatorai. Oi hasanomanipamu! Ohonga dzoobe!
11 Oke hiiromi Dzesu Dzerusaremuta biranate Ohongaho biirita dzuubata. Dzuubaqi noi emoemoma tuumomi sure mootomi noi biranate Tuerebema noko gama Bettania nagapa gattiqata tuumata.

DZESU DZUNA MEE SARIDZAAMA NAATEQI EEKE BARU HIIRETA (Mat 21:18-19)

12 Iihai mootomi nokoi Bettania nagapa qaatemi Dzesuho ttidza saa eetemi,
13 noi haba kharata ee dzunaho geeke mooqi ota tuumaqi mee nohoho qiri eeteta. Oonihe oi dzuna mee goomoraiho bodza ooraama naatemi noi gee keke moota.
14 Oho qubake noi ee oke hee, Abi bamu paha niiho neta mee saridze muunaqu. Baamunipamu! Hiiremi tumakhameto oho noo nookaqi roqobeteta.

DZESUI OHONGAHO BIIRITA PISINISIHO ABIKE POBITETA (Mat 21:12-17; Ruk 19:45-48; Dzoh 2:13-22)

15 Obetemi noko Dzerusaremuta biranateqi Dzesui Ohongaho biirita dzuubata. Dzuubaqi moomi abi qesa ttuma biirota ma qesa ttuma aimota. Oho qubake noi noko hotou biireqi abi oma burisi eetoraiho qohare aima perebireqi abi qusubibiho ttuma aimotaho qohare oke paha ai perebireta.
16 Ma qesai ttuba ma quba samane nokomema sepeke biirita dzuuba biranatomi noi oho tete siireta.
17 Obeteqi Dzesui nokoke banaiteqi erake hiireta, Sinabidza noota hee, Naga nahoke abi tupu samaneho pupu hibahiba naganiqi hiibaridzoni. Oiqi qeetetanita nike naane quba eranomake eetemi guume qopaho tomidza naatorai?
18 Hiiremi oho nooke dzube abi mimi ma qetaqeta abi nookaqi Dzesuke teetare hiireqi tete qirike eeteta. Oonihe, abi samane noho noo nokaqi ota qeemami abi mimi nokoho quba ququimata.

19 Qate sure mootomi Dzesu tumakhameto nomema nagapa oke qaate biranateta.

TEEI ABIHO KAHOSAAMAI HIISI EETAQUKO MEE SARIDZAKOI (Mat 21:20-22)

20 Iihai mootomi nokoi paha burisi eete teteta tuusuqi moomi ee dzuna oi orotu ma gama baro eete oomi Peetoro oke qupadzomaqi Dzesu pobi hiireta,
21 Mai name, nii moorare. Ee dzuna nii baru hiireta oi ao baro eete oorai.
22 Hiiremi Dzesu noko gama pobi hiireta, Oionita Ohonga ai tatauma qaarare.
23 Oi teei tora teeke hee, Nii oba ttuuta qeemaqa bamu naatare oke hiireqa noo oho mee biranataridzoho qupa houpeu eetaama naate hiisi keke eetaquko, oho isakita noho quba biranatakoi.
24 Oke ana meeke nike pobi hiire.

Oho quba ana paha eraiqi hiire. Quba qesaqesaho quba nike Ohonga pupu hiireqa oke nike ao saridzakoiqi qupadzomaqi saridzakoi.

25 Oonihe nike pupu hiibare boohimi abi teeho kahosa niiho qupata oomi oke nii teesumi, qusu Mai nikehoi oho qesa kahosa nikehoke teetemi bamu naatakoi.
26 (Qate nike qesaho kahosa qaataama naatemi Ohongai oho qesa bamu nikehoke qaataqu.) Oiqi hiireta.

DZESUHO BEEDZAE KHOOBAKE ABI MIMI POBI HIIBARA (Mat 21:23-27; Ruk 20:1-8)

27-28 Hiireqi nokoi paha Dzerusaremuta baaqi Dzesu biirita dzuubaqi tuuma ma baabake eesumi dzube abi bosabosa ma qetaqeta abi ma abi mimi nokoi gama noho toro biranate noke qasa hiireta, Naane beedzaema quba samane erake nii eetorai, ma apei hiiremi nii tete erake aimorai?
29 Hiiremi Dzesu nokoke hee, Ana paha nike qasa noo teeke hiiremi oho ipike nike ana pobi hiiremake beedzae apeta ana quba samane eetoraiho khoobake ana nike pobi hiire paanaitakoi.
30 Oonita Dzohane abi obama sooro qaata, baura oi Ohongahoni, mae abihoni? Nike naho noo ipi hiibare.
31 Hiiremi nokomae qesa pobipobi hiireta, Napai hee, Oi Ohongaho bauraniqi hiibaquko, noi oke hee, Oonita nike naane quba Dzohaneho noo nookaama naate qaataiqa hiibakoi.
32 Qate, napai hee, Oi abiho bauraniqi hiibaqu, sss! Oiqi hiireta oi teeho quba bahe abi minarai hee, Dzohanei Ohongaho too abi ooniqi qupadzomami nokoi abi tupuho attike eeteta.
33 Oho qubake nokoi Dzesuho noo ipi hiireqi hee, Nanai khoukhau oni. Hiiremi Dzesu noko pobi hiireta, Oho qesa beedzae apehota ana baura samane erake eetoraiho khoobake ana bamu nike pobi hiire paanaitaqu. Baamu. Oiqi hiireta.

12

DZESUI DZUTA ABI MIMIHO QAHURAKE DZOOTA MOOTO HIIRETA (Mat 21:33-46; Ruk 20:9-19)

1 Dzesu ipibireqi qahura noota Dzutaho abi mimi pobi hiireta. Hee, Abi teei bai meeho dzoo teeke dzaaro rome biireqi bai mee imitaquho kose qoomaqi, penono teeke suutoqi dzoo oke gama abi qesaho botota mootoqi hee, Oke soopara eetareiqi hiireqi haba kharata tuumata.

2 Tuuma qaaramuti oho bodzata maikhatai kokora abi teeke dzoobireqi
hee, Nii tuuma dzoo oho sooparaho torota mee batabireqi totaqi nahoke
aima baabareiqi hiiremi tuumata.
3 Tuumami nokoi kokora abi oke buribaroke teeteqi dzoobiremi habanake
baata.
4 Baami maikhata kokora abi paha teeke dzoobiremi tuumami, nokoi qiba
nohoke urupusa eeteqi noke midzata mootata.
5 Obetemi maikhata paha teeke dzoobiremi nokoi noke teetemi baateta.
Baatemi maikhata paha qesa samaneke dzoobire tuumami, nokoi qesake
buribaroke teeteqi qesake teete baateta.
6 Baatemi maikhataho qeseba khata teenai keke noho dzagana oomi mai
noke nokoho toro musaqi dzoobireqi hee, Khata nahoho tooke noko isanate
qusubaitakoiqi hiiremi tuumata.
7 Oonihe, dzoo oho soopara nokoi khatake mooqi qesa pobipobi hiireqi
hee, Abirai dzoo erake mai eetakoi. Oonita napa noke teete baatemake oho
maikhameto naatareiqi hiireta.
8 Hiireqi noko khatake karabete teete baatemi, keba nohoke dzoo sasata
biireta.
9 Biiremi, dzoo oho maikhatai oho ipike quba apeke eetaqu? Noi isanate
baaqi dzoo sooparake gama teeteqi dzoo oke paha abi qesaho botota
mootaridzoni.
10 Hiireqi abi mimi oke dzesui hee, Paha noorake sinabidza noota qeete-
take nike isaitaamani mae?
Oi hee, Gosogoso abi oma naga gootoqi, oma teeke oberaniqi hiiremi,
ikanomake eete oma oi ao naga oho ttittira naate oorai?
11 Oke napaho nese moomi Ohonga Sooparaho bauranita oho hasa hiire.
Oiqi hiirorai.
12 Oonita Dzesu qahura noo oke hiiremi abi mimi moomi nokoho khooba
paana naatemi noko noke karabetareiqi hiiretanihe, noko abi tupu oho
attike eete noke qaate papateta.

OHONGA MA GAMAMANIKE MOITAQUHO NOO (Mat 22:15-22; Ruk 20:20-26)

13 Dzesuke papateqi abi mimi nokoi Pariseo ma Heroteho abi qesa hee,
Nike Dzesuho hibahibata noke angina teetareiqi hiiremi tuumata.
14 Tuumaqi nokoi noho toro biranate erake hiireta, Banaita naname, nana
moomi nii meenipamu oni. Ma nii te abiho penga quba eetoraidzaranihe,
meenipamuke nii Ohongaho tete abike banaitorai oke nana gesina. Qate,
ttagetti oke nana Kaisa abi mina moitemi isanataqu, mae baamu? Oho
omake nana isanate biidzaqu, mae baamu?
15 Hiiremi, Dzesu ikoiko nokohoke qupadzomaqi noko pobi hiireta, Nike
naane quba anake toronaisubi? Seke oma teeke aima baa ana moitemake
ana moorare.
16 Hiiremi oke noko aima baami noi aimaqi hee, Apeho gisigisi ma qetaqeta
erani? Hiimi nokoi hee, Kaisa, abi minahoni.
17 Hiimi Dzesu nokoke hee, Oonita Kaisahoke noke moitarenihe, Ohonga-
hoke noomaeke moitare. Hiiremi nokoi nookaqi sahasaha minake eeteta.

SATUKEOI TUKUTUKUHO RUUME NAATEMI DZESU POBITETA (Mat 22:23-33; Ruk 20:27-40)

18 Obetemi Satukeo nokoi hee, Baatetai bamu paha eehaha naataquiqi
hiire qaata. Oonihe, nokoi noho toro baaqi qasa hiireta,

19 Banaita naname, Mosei napaho quba qeeteqi hee, Abi teeho nanei
khametoamake baate ata qaatemi noma nohoi ata nohoke aimaqi naneho
dzapake gisi qusubaitaridzoniqi qeeteta.
20 Oonihe, nomamane nanemane sebeni oi qaata. Nane gotta atapa teeke
naate khametoamake baatemi,
21 noho samaqanai paha atapa oke naateqi oho qesa khametoamake
baatemi, samaqana nohoi oho qesa eeteta.
22 Ma sebeni nokoi gama oho qesa eeteqi khametoamake baatemi atapa oi
paha musaqi baateta.
23 Qate atapa noi sebeni nokoke naateta. Oonita tukutuku bodzata noi
nokohota paha apeke naataqu?
24 Hiiremi Dzesu hiireta, Sinabidzaho qetaqeta ma Ohongaho beedzae oke
nike gama ruume naateqi oho quba obera naate oorai mae?
25 Nookare. Abi ma paimane baata neta qoridzaqake bamu qesa
naataquhe, qusuho angero ooraiho qesa noko oorakoi.
26 Obete nike Moseho sinabidzata gee takomami noi ee hohoho teteta abi
batabatai qoridzaquhoke hiiremi nike noo oke isaitaamake oorai mae? Oi
Ohongai Moseke hee, Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo noko anake hee,
Ohonga nanameiqi hiiroraiqi hiireta.
27 Oke hiiremi napa moomi Ohongai teqaha abi batabatanipamuho Ohon-
ganidzara. Baamu. Noi abi eehahaho Ohonganita noo oke nike oberama
nookaama naate tukutuku bai hiirorai.

DZESUI HU NOO QESAHO QIBA PAANAITETA
(Mat 22:34-40)

28 Hiiremi noko qesa noo hiimi qetaqeta abihota teei baa nookaqi hee,
Dzesu nokoho noo ipi bagenomanipamuke hiireniqi qupadzomata. Qupad-
zomaqi noi Dzesu qasa hiireta, Hu noo apei hu noo qesaho qibani?
29 Hiiremi Dzesu hiireta, Noo qibai hee, Isirae abi nike nookare,
30 Ohonga noi noqeke napaho Sooparanita nii Ohonga Soopara niimeho
dzake eeteqi, qupa ma gisi niime ma qiba ma beedzae niimema gama noho
dzake eetorare.
31 Oiqi hiiremi noo oho samaqanai hee, Nii sama niimeho quba dzasa
eetoraiho isakita samaqana niimeho dzasa eetorareiqi hiiroraita hu noo
qesai bamu nopoke riitaqu.
32 Hiiremi, qetaqeta abi oi Dzesuke hee, Banaita name, oi noo bagenoma,
Ohongai teenanipamu. Noho temu te ooraidzaranita noo meeke nii hiire.
33 Qate, qupa ma ttittira niime ma beedzae niimema gama Ohongaho
dzake eetaqu oi bagenoma. Ma nii sama niimeho dzasa eetoraiho isakita
samaqana niimeho dzasa eetoraqu oi paha bagenomanipamu. Qate Ohon-
gake qeere gabi eetaquho kiridza ma qonoqono moitaqu oi bagenomanihe,
baura oi hu noo eseri eraho isaki baamu.
34 Hiiremi Dzesu moomi noi nokanokata noo oke hiiremi noi paha abi oke
hee, Maa, nii Ohongaho pobi naatake boobiqi oorai oiqi hiireta. Hiiremi abi
nokoi Dzesu paha qasa noo apeke hiibarota? Bamu oonita noko qaateta.

TABITIHO SORO MA SAINA OI DZESU KIRISTU SOOPARA
(Mat 22:41-46; Ruk 20:41-44)

35 Qate Dzesu paha biirita dzuubaqi abike toronaiteqi eraiqi hiireta,
Ikanomake eeteqi qetaqeta abi nokoi hee, Kiristui Tabitiho eema ma
khataniqi hiirorai?

36 Oi Tabiti nomae Qaheuba Sumasake qusubaiteqi hee, Ohonga Soopara
noi Soopara nahoke hee, Nii boto pobi nahota habese qaamake, ibo samane
niihoke ana oko pesu niihota mooto soubidzakoiqi hiireta.
37 Tabiti oke qeeteqi noomae Kiristuke Sooparaniqi hiireta. Oonita Kiristui
Tabitiho sooro ma saina oomi oho tete ikanoma? Oiqi Dzesu hiireta.

DZESU HIIREMI QETAQETA ABIHO KHOOBA AO PAANA NAATETA (Mat 23:1-36; Ruk 11:37-54; 20:45-47)

Dzesu noo hiire qaami abi tupu oi ttidza qidzaqi dza eete noho noo nooka
qaata.
38 Ma hibahiba nometa noi noorake hiireta, Nike qetaqeta abiho tete potti
biire qaarare. Oi nokoi quba eranomaho dzake eetorai.
Nokoi sasa khara kharerepo qoomaqi tuumaqu, mae abi samane ttuma
eetoraiho soobadzata nokoke dzoobe hiiremi nookaqu,
39 mae noko sinabidza guhuta habehabe bosabosata habesaqu, mae hoo
ma patta tuputa noko teka qidzake aimaqu,
40 mae noko ttarumiho kapurake aima muuna bamuitaqu, quba samane
oonomaho dza quba minake noko eetorai.
Oonihe noko sama nokome gimutta eeteqi pupu kharakhara sepeke hi-
irorai. Oho ipike noko quba bamenomanipamuke saridzakoi. Oiqi Dzesu
hiireta.

TTARUMI PAI OMA MUSAQI NOMEKE OHONGA MOITETA (Ruk 21:1-4)

41 Dzesui bodza teeta moomi qesai Ohongake ttuma moite qaataho mauba
totaqita habesemi abi samane oho takurata biiromi noi moomi abi ttuma
minanoma samanei oma mina oho takurata biirota.
42 Oonihe, ttarumi pai habana teei baaqi oma dzuunoma ttimuna eserike
ota biiremi toea teenaho isaki naateta.
43 Oonita Dzesu tumakhameto nomeho quba hiireqi noko pobi hiireta,
Ttarumi habana erai quba takurata biire oi abi samane oho takurata biiro-
raiho isaki gama riite.
44 Oke ana meeke nike pobi hiire. Oi noko gamaqa meupu nokomeho neta
aima ota biiroraihe, atapa erai seebe nomeho neta quba gamitti noho torona
oori oke gamaqa takurata biire bamuite. Oiqi Dzesu hiireta.

13

ABI DZERUSAREMU NGAUSA EETAROTAHO NOO DZESU HIIRETA (Mat 24:1-2; Ruk 21:5-6)

1 Oonita Dzesui Ohongaho biiri qaasuhimi tumakhameto nohota teei noke
hee, Banaita name, oma qidzama noko biiri mina erake gootomi ooraike nii
moorare. Uububuu!
2 Hiiremi Dzesui erake hiireta, Naga mimi nii moo hasa hiire Mae? Nookao,
naga oke gootoqi oma qesa hee ma heeta mooto soubireta oke abi qesa paha
aima biire bamuitemake naga oi ngaura naatakoi, oke hiireta.

UUBA MA SAKABA SOHOBAROTAHO NOO (Mat 24:3-14; Ruk 21:7-19)

3 Qate Dzesu ipita Oriba torata habese biiri dzaga bobotomi Peetoro ma
Dzakopo ma Dzohane ma Attereo nokoi seiqake noke oho noo quba qasa
hiireta,
4 Quba samane oi bodza apeta biranataqu? Ma oi biranate soubidzaquho
qamodzamodza ikanoma biranataqu?
5 Hiiremi Dzesu oke rerengi eeteqi hiireta, Teei eto nikeke ikobetainoho
quba bakena geema qaarare.

6 Oi abi samanei dzapa nahota baaqi hee, Anai Kiristu oniqi hiireqa abi
samaneke ikobetakoi.
7 Qate qaa biranataquho noo ma qaaho qamodzamodza oho noo samaneke
nike nookami oi gama biranatakoi. Oonihe, oho ipi uhubaamake qaama nike
etoqa oho attike eetaino.
8 Oi abi tupu maina paina ma haba ma nagapa maina paina oho abi qesa
koo ma taanga eetorakoi. Ma haba qesa ota tumu samane biranate qaarakoi.
Paha seebe minai biranatakoi. Oonihe, quba oi gama heme ma bameho
sohosoho kekenita minanatakoi.
9 Hiireqi Dzesui hee, Nike korabete qupadzoma qaarare. Nokoi nike
batabidzareiqi noo ma qaata mootakoi, ma sinabidza guhuta nokoi nike
buribaroke teetakoi. Ma nokoi nikeke ttoka ma habaho soopara ma abi qiba
samaneho pengata mootomi nike ota naho khooba hiire paanaitakoi.
10 Oonihe, nagapa samaneho abiho torota sinabidza erake hiibaridzoni,
qaataquho tete baamu.
11 Ma noko nikeke toronaite batabidzareiqi mootoma, nike etoqa bosata
hee, Napai ikaqi hiibaquiqi hiibaino. Oi nikeqeke bamu hiibaquhe, Qaheuba
Sumasai hiibakoi. Oonita Qaheuba Sumasai bodza ooqata nike pobi hiibaqu
noo teena oke nike nokoke pobi hiibare.
12 Oi nane teei noma nomeke baataquho quba mootakoi. Ma mai teei khata
nomeke oho isakita mootakoi. Ma khameto oho qesa maimane paimane
nokomeho ibo eeteqi nokoke teete baataquho isakita mootakoi.
13 Oi nike naho dzairamane oomi abi samane nikeke ibo eetakoi. Obete ape
ma apei peperataamake qaaraqu nokoke Ohonga ingonaitakoi. Oiqi Dzesui
hiireta.

ABI HEME MA BAME MINA SARIDZAROTAHO NOO (Mat 24:15-28; Ruk 21:20-24)

14 Hiireqi Dzesui hee, Qate, isaita abi, nike qupadzomare, quba per-
anomake biirita upubiremake rubenga biranatemi nike mooraqu, oho
bodzata apenei Dzutea habata ooraqu nokomae ao sakabaqi torata tuumare.
15 Nookare. Teei naga totaqita ooqa eto totaqi temuta qeemaqa quba qesa
aimainohe, ao sakaba tuumare.
16 Mae teei dzoota ooqa eto paha burisi eete nagata peite ttoba ma sasa
nomeke aimainohe, ao sakabare!
17 Ma bodza ota khameto qurana ma amenana ooraiho paimane, nokohota
bame minanipamu biranatakoi.
18 Oonihe, quba oi tamaho bodzata biranatainoho quba pupu hiibare.
19 Oi Ohongai khoobanipamuta quba korabetemi uuba ma sakaba so-
horoqi biranate baaqoraihe, ipita quba bamenomanipamu biranatakoi.
20 Ma Ohonga Soopara bodza oke hoteitaama naatapuko abi ma quba
samane oi baamunipamu naatarori. Obete Ohongai qesa dzapaqi uhutota
noi nokoho quba dzasa eeteqa bodza oke hoteitakoi.
21 Oonihe, bodza ota teei hee, Moorare, Kiristui erata ooraiqi hiibaqu,
mae hee, Moorare, Kiristui ota ooraiqi hiibaqu, hiiremi nike etoqa oho noo
nookaino!
22-23 Kiristu oberaobera ma too abi oberaobera samanei biranateqa
Ohonga abi qesa uhutotake nokoi mainata dzeimare hiireqi mumure ma
obaoba obera samaneke mootakoi.
Aoke ana nike quba samane eraho pobike hiiremi oorai oonita nike ao
bakena geema qaarare. Oiqi hiireta.

QUBA ATTINOMA BIRANATE SOUBIREMAKE DZESU BIRANATAKOI (Mat 24:29-31; Ruk 21:25-28)

24 Hiireqi Dzesui hee, Obete uuba ma sakaba oho totaqita qusuho ete qupi
sooromake dzasidza baibudzaama naatemi,
25 taama qusuta uuba perebami qusuho beedzae ma tatanga gama ruba-
betakoi.
26 Rubabetemi anai Abiho Isaki ooqi bodza ota peretabita beedzae ma
koina minama biranahimi noko moorakoi.
27 Ana biranateqa angero nameke dzoobiremi tuumaqa abi dzapa hiire-
take nokoi totaqi ma totaqi, qusu ma habaho moira neta ttuttuitakoi. Oiqi
hiireta.

ABI BODZA RUUMENIHE DZESU OKE DZUNA EETA MOOTOTA (Mat 24:32-35; Ruk 21:29-33)

28 Hiireqi Dzesui hee, Qate ee dzuhano qahurake nike nooka qupad-
zomare. Sama nohoi kebakeba naateqi sumana usaqe teetemi nike hee, Tii
bodza dzomonoke ooraiqi hiirorai.
29 Oho qesa quba samane ana hiire oi biranahima nike mooqake hee, Oi
dzamoqa naasubiqi ao naga pouqata ooraiqi hiibare.
30 Dzuta abi nagarai bamu naataamake ooraquta quba oi gama bi-
ranatakoi, oke ana meeke nike pobi hiire.
31 Qusu ma ttoka oi meeke uubakoi oonihe naho noo oi bamu uubaqu. Oiqi
hiireta.

NAGAHO MAIKHATA BURISI EETARIDZOHO QAHURA (Mat 24:36-44; Ruk 17:26-30, 34-36)

32 Hiireqi Dzesui hee, Qate, bodza ma sau oohoke abi oni mae qusuho
angeroni mae Khata ana, napai gama ruumenihe Mai teenai oho gesina.
33 Oonita biranataqu bodza nike ruume naateqi roqoroqo ma sahasahama
qaarare.
34 Oho tete erake eete oorai. Naga teeho maikhatai naga nome qaasuqa
kokora abi qesa nomeke baura pattabete moiteqi naga sooparake hee, Nii
bakena geema qaarareiqi hiireqi haba kharata tuumami,
35 nike qupadzomami nagaho maikhata paha burisi eete baabaqu, oi
surenani, mae saubaponi, mae iihai dzuridzarini, mae saunabake baabaqu?
Oho bodzake nike ruumenita bakena geemorare.
36 Oi nike eto meeqomi noi bukhittidzake baaqa nike oonomake moorain-
oho quba bakena geema qaarare.
37 Qateqa anai nike pobi hiibi noo teena oke ana minarake pobi hiire oonita
nookao, nike gama iso keke bakena geema qaarare, oke Dzesu hiireta.

14

DZUTA ABI MIMI NOKOI DZESUHO GUNU MA NARU HIIRETA (Mat 26:6-13; Dzoh 12:1-8)

1 Obete Ingona dzuma, ma abi bookha ngoru muunaridzoho dzuma, oi
qupi eseriho nakuta biranataamake oomi dzube abi mimi ma qetaqeta abi
nokoi Dzesuke teete kebaitare hiireqi oho gunu ma naru hiireta.
2 Oonihe, nokoi hee, Abi samane qaa qupadzomainoho quba napai eto
noke dzumata teetainoiqi hiireta.

ATAPA TEEI OBA BAGENOMA DZESUHO QIBATA SURAITETA (Mat 26:1-5; Ruk 22:1-2; Dzoh 11:45-53)

3 Obete Bettania nagapata ooqi Dzesui Siimo abi pottomunoma noho
nagata peite patta muunota.
Qate atapa teeho arabasta omaho mangi teei oota, oho oba mee ura
moromoronoma oomi oho ttuma mina. Oonita mangi oke atapa oi aima
baaqi huhuite oba oke Dzesuho qibata gesubireta.

4 Gesubiremi Dzuta ma karai dzaubadzauba irita gunugunu hiireqi hi-
ireta, Naane quba oba uranoma erake sepeke perebiremi bamu naate?
5 Teei oba oho ttuma quba hiiremi biranatapuko ao kina 60 naatemi oke
abi habanake moitemi isanatarori.
6 Hiireqi nokoi atapa oke hiimota minake eeteta.
Hiimotomi Dzesu hiireta, nike qaata! Naane quba atapa oke dzakidzaki
eetaqu? Noi naho irita obaoba bagenoma teeke eetemi oorai.
7 Abi habana nokoi sau samane nikeho torota ooraimi, bodza nikemae
qupadzomaquta nike nokoke hoobidzareiqa hoobidzakoi. Oonihe, anai
bamu nikeho toro bodza mina qaaraqu.
8 Qate atapa eraho torota ooriho isakita noi quba bagenoma anake eetemi
oorai. Anake abi qurabiremi ana qoridzaqu oohoke noi qupadzomaqi naho
samata oba erake suraite.
9 Oonita ttoka ma haba ika ma ikata qesa ma nike sinabidza hiibaqu ota
paha atapai erake eete oho pobike nike hiiremi nookakoi. Oke ana meeke
nike pobi hiire. Oiqi Dzesu hiireta.

DZUTA KHARIOTTA NENAI DZESU GEEMA MOOTAREIQI HIIRETA (Mat 26:14-16; Ruk 22:3-6)

10 Dzesui oma oho qamuni hiiremi, tuerebehota tee Dzuta Khariottaho
nena, noi dzauba eete Dzesuke geema mootareiqi dzube abi mimiho toro
tuumata.
11 Tuumami noko noho noo nookaqi qaki eeteqi Dzuta oho ttuma
moitakoiqi hiireta. Hiiremi Dzutai Dzesuke geema mootarota oho pui qiri
eeteta.

DZESU HIIREMI TUMAKHAMETO ESERI KIRIDZA ROIBETETA (Mat 26:17-25; Ruk 22:7-14, 21-23; Dzoh 13:21-30)

12 Qate bookha muunaridzoho dzuma naatemi oho qupi bosabosata nokoi
ingonaho kiridza dzubetomi tumakhameto nohoi Dzesuke qasa hiireta,
Nii dza eete hiiremake nanai ikata tuumaqa ingonaho qonoqono oke urai
eetemi nii ma napai muunaqu?
13-14 Hiiremi, noi tumakhameto eseri nomeke dzoobireqi hee, Nagapa
qiba ota nipe peitemi abi oba mangi mina aimanoma noi nipeke saaridze-
qake nipe noma gama tuumare. Obete noi dzuubaqu ota nipe naga oho
maikhatake hee, Banaita napahoi hee, Ingonaho qonoqono oke ana tu-
makhameto namema gama muunaridzonita oho aabe suruhoi kaqaniqi
hiibare.
15 Hiiremake suruho heena mina noko ttarita mootomi oorai suruho oke
noi nipe banaitemi nipe ota napame quba roibetare. Oiqi hiireta.
16 Hiiremi tumakhameto nopo tuumaqi nagapa qibata peiteqi Dzesu nopo
pobi hiiretaho isakita saridzeqi ota ingonaho kiridza roibeteta.

DZESUI NOKOMA KIRIDZA MUUNOQI DZUTAHO KHOOBA PAANAITETA (Mat 26:20-25; Ruk 22:14, 21-23; Dzoh 13:21-30)

17 Qate ete biiremi Dzesui Tuerebema noko ota ttutturateqi,
18 kiridza oho patta muunoqi noi erake hiireta, Nikehota teei anama nakai
ttaike patta muuhibi noi ao anake geema mootakoi oke ana bamu nike
ikobetaqu.
19 Hiiremi nokoho ttidza qanganatemi teena teena nokoi noke hee, Oi ana
oni mae ape? Oiqi hiimi teei hee, Ana oni maeiqi hiireta.
20 Hiiromi noi nokoke hee, Tuerebe nikehota teei anama naka ttuba
teenaqata poinqanipamu patta giima muuhibi abi oioni!
21 Nookare, Abiho Isaki quba qeetemi ooraiho isakita ana baatakoihe,
apei anake geema mootaqu, Idze, noho torota quba bamenomanipamu

biranatakoi! Pai noke dzoomaama naatapuko noho quba isanatarota. Oke hiireqi noi Dzutaho khooba paanaiteta.

DZESU QUPI POSA USAQE TEEKE PAANAITETA
(Mat 26:26-30; Ruk 22:15-20; 1 Kor 11:23-25)

22 Hiireqi nokoi patta muunoqi Dzesui dzobadzoba teeke aimaqi agoago
eete oke qooto nokoke moiteqi hiireta, Erai mee nohoho isaki oonita aima
muunare.
23 Hiireqi noi khoru oke aimaqi Ohonga dzoobe hiireqi noko moitemi noko
gamaqa ota muunata.
24 Muuhimi noi noko eraiqi hiireta, Dzuu nameke minaraho quba poro
tongo era saqore.
25 Qate ana bamu paha eka mee eraho oba muunaquhe, Ohongaho pobi
biranatemake oke ana usaqeke muunakoi oke ana meeke nike pobi hiire.

PEETOROI TUMAKHAMETOMA DZESUKE PAPATAROTAHO NOO
(Mat 26:31-35; Ruk 22:31-34; Dzoh 13:36-38)

26 Hiire qaateqi, noko hasa naa teeke hiire biranateqi Oriba torata tu-
umata.
27 Tuumaqi Dzesu nokoke pobi hiireta, Sinabidzata qeeteta oi hee, Ohongai
sooparake teetemi sipisipi sakabakoiqi hiiremi ooraiho isakita nike gama
sakabakoi.
28 Oonihe, anai baata neta qoridzeqake paha nikeho bosa qooroqi Garirea
habaho isakita tuumakoi.
29 Hiiremi Peetoro noke pobi hiireta, Nokoi gamaqa niiho nookami qan-
ganataqu kaqa. Qate naamae bamu niiho nookami qanganataqu.
30 Hiimi Dzesu noke pobi hiireta, Idze! Poiqa nee ungapa qupi eserike noo
hiibaamake ao qupi taparike nii anake raraku biidzaama naatakoi. Oke ana
bamu nii ikobetaqu.
31 Hiimi Peetoroi bedzabedza eete erake hiireta, Eehe, anai niima naka
esese baataqu kaqa. Oonihe ana bamu niike raraku biidzaama naataqu.
Hiiremi noo teena oke tumakhameto gama pobi hiireta.

DZESUI GESEMANE DZOOTA PUPU BAMENOMA HIIRETA
(Mat 26:36-46; Ruk 22:39-46)

32 Ttoka teeho dzapa Gesemane ota Dzesui biranateqi tumakhameto
nomeke pobi hiireta, Anai pupu hiibakoita nike erata habese oorare.
33 Oke hiireqi noi Peetoro ma Dzakopo ma Dzohane nokoke dzeima
qeemaqi attiuboubo minake eete ququimata.
34 Ququimaqi noi hee, Qupa nahoi bame minake eeteqi ana suqobire.
Oonita nike erata roqoroqo ma sahasahama oorare.
35 Oke hiireqi noi gattiqa qeemaqi ttokata uhesaroqi tete apeta oho bame
potti biidzaqu oho qiri eete pupu hiireta.
36 Hiireqi noi totoho nometa hee, Aba, oi Mai name, quba minaraho
beedzae niiho toro ooraita bameho khoru erake nii naho neta aimare.
Oonihe naho qupa hiibarori oi bamuhe, niihoi hiiremi ooraiho isakita
biranatare.
37 Hiireqi noi qori baa moomi nokoi meeqoomi noi Peetoro pobi hiireta,
Siimo nii meebo? Bodza hoteqake nii eehahaqake oorare bitta eete mae?
Nikeho dzo ooraihe,
38 meera nikeho samake teetemi nike toronaho kabira naatainoho quba ao
bakena geemaqa pupu hiirorare.
39 Hiireqi Dzesu paha qeema pupu hiireqi teena oke hiiroramuti burisi
eete baa moomi noko paha meeqoota,
40 oi nese nokohoi sidzobetemi noko noo apeke noke pobi hiibarota?

41 Obetemi noi tuumaqi, paha baaqi nokoke pobi hiireta, Nike uraira meeqi
qidzanatoraidzo? Oionita bodza ao bamu naate.
42 Nookao, Abiho Isaki anake ao kahos abiho botota moosobita qoridze
napa tuumare. Mooro! Abi anake geema moosobi noi ao erata baabe. Oiqi
hiireta.

DZUTAI DZESU KANABETEMI IBO ABI DZESUKE AIMATA (Mat 26:47-56; Ruk 22:47-53; Dzoh 18:3-12)

43 Qate tuerebehota tee, Dzuta, noi dzube abi bosabosa ma qetaqeta abi
ma abi mimi nokoho neta abi hoho teeke saridzemi nokoi taanga ma qaa
dzubeke aimaqi Dzutama gama baata.
44 Obete Dzuta gemagema abi noi ago bosata abi hoho oke suu ma pai
mootoqi hiireta, Anai abi kanabetaqu oioni. Noke nike karabeteqa bage eete
noke aima tuumare.
45 Oke bosata hiiretanita Dzutai baaqi Dzesuke dzaga boboto kanabeteqi
eraiqi hiireta, Mai name, dzoobe.
46-47 Hiiremi nokoi Dzesuke karabetemi, tumakhameto qesa sigiqata
qoorota nokohota teei qaa dzube nomeke dzeimaqi dzube abi minaho
kokora abi teeke teeteqi toma gee nohoke dzooto qagaumata.
48 Qagaumami Dzesu abi hoho oke pobi hiireta, Guume abi teeke kara-
betaquho isakita nike qaa dzube ma taangama anake karabetare baaqorai
mae? Nookare.
49 Saninoke anai biirita nike banaite qaimi nike teqaha anake karebete
qaarara. Oonihe, sinabidza noota qeetemi ooraiho isakita quba eranomai
biranataridzonita isanate. Oiqi hiireta.

MAREKOI KHATA OOQI TUMAKHAMETOMA NOKO SAKABATA

50-52 Dzesui oke hiiremi, tumakhameto nohoi gamaqa Dzesuke qaate sak-
aba tuumami ana Marekoi khata tuipanoma ooqi Dzesuke iihami abi hohoi
ao anake karabetareiqi tuipa nahoke uumami ana habanake atti tuumata.

BATABIDZA TUPUTA DZESUHO MEE MA OBERA HIIRETA (Mat 26:57-68; Ruk 22:54-55, 63-71; Dzoh 18:13-14, 19-24)

53 Qate abi hoho oi Dzesuke dzeima dzube abi minaho torota biranatemi
dzube abi bosabosa ma abi mimi ma qetaqeta abi nokoi gamaqa noho quba
ota ttutturateta.
54 Obetemi Peetoroi Dzesu ipitotoqi dzube abi minaho repa nakuta
qeemaqi sogimoho torota eepa agima oota.
55 Qate dzube abi bosabosa ma batabidza abi mimi nokoi gama Dzesuke
teetare hiireqi noho mee ma obera hiire qaaqi teqaha oho mee saridzara.
56 Oi abi samanei noke qomaqoma hiireta, oohihe nokoho noo totohoi
teqaha teenata tuumara.
57 Qesai qooroqi noo oberake hiireqi hiireta, Abi oi hee,
58 Ohongaho biiri erake abi botoma gootoota oke ana namae ngausa
eeteqake qupi tapariho nakuta paha biiri temu gootakoi oonihe bamu abi
gootoraiho isaki naataquiqi hiiremi nana nookata.
59 Oke hiireta oonihe nokoho noo totoho teqaha teenata tuumara, baamu.
60 Oonita dzube abi mina noi bisa qaputa qooroqi Dzesuke qasa hiireta,
Nokoi niiho qomaqoma ikanomake hiirorai? Nii bamu oho noo ipi hiibaqu
mae?
61 Hiiremi Dzesu nipanate noo ipi hiibaama naatemi dzube abi minai
beedzae eete paha noke qasa hiireta, Nii Kiristu, Ohonga agoagonomaho
khatani, mae bamu?

62 Hiiremi Dzesui hee, Oore, anai oni. Ma anai Abiho Isaki ooqi Ohonga
beedzaenomaho samaqata qooro qaaqake qusuho peretabita baahumi nike
moorakoi.
63 Hiiremi dzube abi minai sasa nomeke qohate hiireta, Oionita naane
quba qesai paha noho qomaqoma ipibire hiibaqu?
64 Oi noi ao nomae oberama hee, Anai Ohongama sama teena oniqi hiiremi
napa gama nooke. Oonita nike noke ikanomaniqi hiibaqu?
Hiiremi nokoi gama qarutoqi hee, Noi baataquho pobi ooniqi hiireta.
65 Hiireqi, qesai noho irita ekepusa eeteqi nese ma penga nohoke sengibete
noke buribaroke teeteqi hiireta, Apei niike teete? Hiiba! Hiiremi sogimo
nokoi noke dzeima tuusuqi boto sepeiteqi noke teeteta.

PEETOROI DZESU RARAKU BIIDZAAMA NAATETA
(Mat 26:69-75; Ruk 22:56-62; Dzoh 18:15-18, 25-27)

66 Qate Peetoroi qoo repa nakuta eepa agihimi dzube abi minaho kokora
paimanehota teei baaqi,
67 Peetoroke moo qeraqera eete hiireta, Nii paha Dzesu Nadzaretteho
nenama nipe oori.
68 Hiimi noi bai hiireta, Nii hiireke ana ruume. Anai oho khoukhau oni.
Hiireqi noi repa oke qaateqi tta eete paata tuumata.
69 Tuumami nee noo hiireta. Obete kokora atapa noi paha Peetoroke
moohiqi abi ota qoorota nokoke hee, Meeke abirai nokoho nenani.
70 Hiimi Peetoroi paha bai hiireta. Oonihe gattiqi ipita abi oona qooro oota
nokoi paha Peetoroke pobi hiireta, Meenipamu nii Garirea habaho nenanita
nii nokoho nenani.
71 Hiiremi Peetoro tatanga naateqi erake hiireta, Abiqahe, nike hiiroraike
ana ruumenipamu. Oke ana Ohongaho pengata hiibita qaata.
72 Hiimi, nee ungapa noo hiiremi qupi eseri naatemi Peetoro erake qupad-
zomata, Idze, Dzesu anake hee, Nee ungapa qupi eserike noo hiibaamake
nii ao qupi taparike anake raraku biidzaama naatakoiqi hiire. Oke qupad-
zomaqi Peetoro ao tti ma ttiroba minake eeteta.

15

NOKO PIRATOHO PENGATA DZESUKE QOMA DZUBOBIROTA
(Mat 24:1-2, 11-14; Ruk 23:1-5; Dzoh 18:28-38)

1 Iihai mootomi dzube abi bosabosa ma abi mimi ma ta mootota.
2 Mootomi Piratoi noke qasa hiireta, Nii Dzuta abiho abi qibani, mae
bamu? Hiiremi noi hee, Nii hiire, oioni!
3 Hiiremi dzube abi bosabosa nokoi quba samaneho quba Dzesu qoma
dzubobirota.
4 Qoma dzubobiromi Pirata paha noke qasa hiireta, Nii moomi quba
samaneho quba nokoi niike qomaqoma hiiremi nii bamu oho noo ipi hi-
ibaqu?
5 Hiiremi Dzesui nipanatemi Piratoi qupa ororo eeteta.

PIRATOI DZESUKE HAPAHAPANAITAREIQI HIIRETA
(Mat 27:15-26; Ruk 23:13-25; Dzoh 18:39–19:16)

6 Obete Ingona dzuma mina oho bodzata abi samane baaqi Piratoi sutasuta
abi saqobareiqi hiiremi noi saninoke teeke saqoro qaata.
7 Qate hu ma koridza biranatemi taanga abi qesai abike teete kebaiteta
nokoke sutasuta nagata mooto oomi abi tee, dzapa noho Baraba, noi nokoma
gama oota.
8 Oomi abi tupui Piratoho toro peiteqi hee, Nii sutasuta abi saqororaiho
isakita paha eetaqu maeiqi hiireta.

9-10 Qate dzube abi bosabosa nokoi Dzesuke bisi naateqi geema mootomi
oke Pirato moo qupadzomaqi noorake hiireta, Nike dza eetemi ana isanate
Dzuta abi nikeho abi qibarake nikeho quba saqobaqu mae?
11 Hiiremi dzube abi bosabosai abi tupu oke kosikosi eetemi nokoi hee,
Pirato nii Dzesuke saqobainohe noho habara Barabake nanaho quba saqo-
bareiqi hiireta.
12 Hiiremi Pirato paha nokoke pobi hiireta, Nike abirake Dzuta abiho abi
qibaniqi hiirorai noke anai quba apeke eetemi nikehota isanataqu?
13 Hiiremi nokoi qarutoqi hiireta, Noke hapahapanaitare.
14 Hiiremi Pirato nokoke qasa hiireta, Naane quba? Baura qanga apeke noi
eetemi nike oke hiire? Hiiremi abi tupu dzaubama qarutoqi paha hiireta,
Noke meenipamuke hapahapanaitare!
15 Hiiremi Pirato abi tupu oke hasu hiibareiqi Barabake nokoho quba
saqorota. Oonihe noi hiiremi qaa abi Dzesuke gabeho biiroramuti qaatemi
Pirato hee, Noke isanate hapahapanaitareiqi hiireta.

QAA ABI DZESUKE QEPUQEPU EETE SOSORIDZO HIIRETA (Mat 27:27-31; Dzoh 19:2-3)

16 Ma qaa abi nokoi Dzesuke aima tuumaqi qaa guhu Paraetoriota bi-
ranateqi qaa abi minaraho kira hiiremi ttutturateta.
17 Ttutturateqi, noko qepuqeputa sasa hihihinoma aima noke dzaaroqi
guupake papara suutoqi oke qiba nohota dzaamotota.
18 Dzaamotoqi noko ttaroke Dzesuho qaki eete hiire ta, Dzoobe dzoobe, nii
Dzuta abiho abi qibani!
19 Hiireqi nokoi qiba nohoke saaro sumuma teeteqi noho irita ekepusa eete
noho toro pomai kotoro gaipori kootorota.
20 Oonita noko oonomake noke sosoridzo hiiroramuti qaateqi sasa hihi-
hinoma oke kuimaqi ttoba ma sasa nohoke eeteqi, Dzesu hapahapanaitare
hiireqi noke dzeima sasata biranateta.

NOKO DZESUKE ABI QANGA ESERIMA HAPAHAPANAITETA (Mat 27:32-44; Ruk 23:26-43; Dzoh 19:17-27)

21 Noko biranate tuumatahe Dzesui hapahapa bittake eetemi Arekhatarou
ma Roupouho mai Siimo noi nagapa Kureneoho nena noi teteta tuusumi
nokoi abi oke qaanate hiiremi noi Dzesuho hapahapa aima tuumata.
22 Ma noko Dzesuke dzeima Gorigotta teka (oi qiba gotta teka) ota noko
biranateta.
23 Biranateqi noko bai obake too bairaho isakima sareteqi oke noke moite-
tahe noi te muunara.
24-25 Oonita nokoi Dzesu ota hapahapanaiteta. Qate qaa abi nokoi Dzesuho
ttoba ma barehota quba apeke nokome quba aimarota? Oke hiireqi noko
baabe biireqi oke gama pattabeteta. Obete noko noke hapahapanaiteta oho
bodzai naini kiroko.
26 Ma noko qomaqoma nohoke ee sabinata qeeteta oi hee, DZUTAHO ABI
QIBA ERANI.
27 Nokoi guume abi eserike Dzesuma gama hapahapanaitemi teei Dzesuho
pobita ootani temui mage nohota oota.
28 (Oi teeho bahe sinabidza agobanipamuta Dzeseai qeeteta oi hee,
Noko noke ritarita abima ooraquho isakita moototaiqi qeetemi oi ooqata
meenoma naateta.)
29 Qate abi tuuma ma baaba eesuqi noko Dzesuke too neinei eete qiba
baqebeteqi hiireta, Anh! Nii biiri ngausa eeteqi qupi tapariho nakuta oke
paha gootaqu mae?

30 Oonita nii isanate sama niimeke ingonaiteqa ao hapahapata gaibare.
31 Hiiremi oho qesa dzube abi bosabosa ma qetaqeta abima nokoi qesa
noo hiireqi noho qepuqepu eete hiireta, Hee, Abi qesake noi ingonaite
baaqoraihe, sama nomeke ingonaitare oke noi ikanoma hou eete?
32 Idze, noi Kiristu, Isirae abiho abi qiba ooniqi hiiroraita nomae poiqake
hapahapata quratemake napai oke moo hiisi eetare.
Hiiremi abi noma hapahapanaiteta nopoi oho qesa noke too neinei eeteta.

DZESUI BAATETAHO NOO
(Mat 27:45-56; Ruk 23:44-49; Dzoh 19:28-30)

33 Eetemi ete bisata ttoka ma haba sautoqi, qupi mina sooromi tiri kirokota
uhubata.
34 Bodza ota Dzesui dzaubama sokateqi hee, Eroi Eroi rama sabattani
oiqi totoho nometa hiiremi oho khooba erani. Ohonga, Ohonga name, nii
ikanomake eeteqi anake gaubire ooiqi hiireta.
35 Hiiremi qesai ota qooro nookaqi hiireta. Nooka. Noi Eriaho kira hiire.
36 Hiimi teei hee, Papata! Napai moomi Eria baaqi noke aima qurataqu
mae bamu? Oiqi hiireqi noi hairiama besa bidzaga teeke aima oba too
bairanomata suqobire saarota soramu biireqi oho obake Dzesu moiteta.
37 Oonihe, Dzesu sokata minake eete baateta.
38 Baatemi biiriho ttoba hahari bisa qapuna qaata oi pei neta qohaba
papatemi abi nakuke moota.
39 Paha qaa pobipobi abi noi qooro ooqi Dzesuke dzaga boboto quba
samane mooqomi noi oonomake baatemi noi hee, Meeke abirai Ohongaho
khata ooniqi hiireta.
40-41 Paha paimane qesai sererahuke qooroqi quba oke gama mooqota.
Oi Maria nagapa Magataraho nena ma, Dzakopo gattiqa ma Dzosepeho
pai Maria ma Sarome ikaqi Garirea habata Dzesuke iiha qaaqi kokora
nohoke eete qaata ma paimane samane ikanei Dzesuma Dzerusaremuta
baata paimane nokoi oke gama mooqota.

NOKOI DZESUHO KEBA OMA NAGATA MOOTOTA
(Mat 27:57-61; Ruk 23:50-55; Dzoh 19:38-42)

42 Obetemi sure mootomi iihai dzumaho roiroi bodza oomi,
43 Dzosepe nagapa Arimatteaho nena (noi paha sinasina maimaneho nena
ooqi Ohongaho pobi biranatarotaho beebe eete qaata) abi oi baaqi qupa too
teeteqi Piratoho toro biranate Dzesuho keba quba qasa hiireta.
44 Hiiremi Dzesu ango hairiamake baatetaho pobi nookaqi Pirato sahatete
qaa pobipobi abiho kira hiireqi hee,
45 Dzesu ango baate maeiqi hiiremi, oho pobike qaa pobipobi abi noke pobi
hiiremi Piratoi hee, Keba nohoke Dzosepe moitareiqi hiireta.
46 Hiiremi Dzosepe ttoba qidza khabanoma oho ttuma eete oke aimaqi
Dzesuho keba hapahapata ai qurateta. Ai qurateqi noi oke ttobama qegoroqi
oma ma tapata keba naga usaqeke kaibetetaho nakuta keba nohoke mooto
oma sarara teeke ai burisi eete keba naga pati pui siireta.
47 Qate nokoi Dzesuho keba mootota tekake Maria Magataraho nena ma
Maria Dzoseho pai nopoi moota.

16

DZESU QORIDZEMI ANGERO TEEI PAIMANE POBI HIIRETA
(Mat 28:1-8; Ruk 24:1-12; Dzoh 20:1-10)

1 Qate dzuma mina oi bamu naatemi, Maria Magatara nena ma Maria
Dzakopoho pai ma Sarome nokoi Dzesuho keba bibi suraitare hiireqi bibi
ura moromoronoma teeho ttuma eete aimaqi,
2 baura bodzaho samasamata nokoi saunabanipamuta tuumata.
3 Tuumami ete gagabero kukubiremi nokoi keba nagata biranatake
boohiqi qesa pobipobi hiireqi hee, Apei napaho quba keba naga patiho oma
oke burisi eetemi papataqu?
4 Hiiqi noko moomi oma minanipamu oke apei ao burisi eetemi papate
ooto?
5 Oonihe nokoi keba naga ota dzuubaqi moomi abi khata sasa khabanoma
dzaabanoma noi teka pobiqata habese oomi nokoi roqobeta minanipamuke
eeteta.
6 Eetemi noi noko pobi hiireta, Etoqa roqobetaino. Oi Dzesu Nadzaretteho
nenake noko hapahapanaitemi nike keba nohoho qirike eesubi, meeke?
Oonihe noi meeqoriho tekake nike moohimi no teqaha erata ooraidzara. Noi
aoke qoridze papate.
7 Oonita nike tuumaqi eraho pobike Peetoro ma tumakhameto qesa Dze-
suhoke pobi hiireqi hee, Dzesui ango nikeho bosa qooroqi Garirea habata
tuusubiqi hiibare. Oonita Dzesui bosata nike pobi hiiretaho isakita nike ota
noke meeke moorakoi.
8 Hiiremi paimane sahateta minanipamuke eeteqi keba nagake qaateqi
atti tuumami attiuboubo nokoke suqobiremi noko teqaha noo oke abike pobi
hiibara, baamu.

MARIA MAGATARA NENAI BOSA DZESUHO MEE MOOTA (Dzoh 20:11-18)

9 Dzuma oi bamu naatemi oho iihai saunabanipamuta Dzesui baata neta
qoridzeqi Maria Magattara nenaho torota bosa biranateta. (Oi bosata noho
irita songena sebeni oomi Dzesui nokoke iihata, atapa oioni.)
10-11 Qate qesai qupi samane Dzesuho torona qaata nokoi tti ma ttaka
eetomi, Maria noi tuumaqi oho pobi nokoke pobi hiireqi hee, Dzesui ao
eehaha naate ooraimi anai noke moori, ooiqi hiiremi noko oho pobi tomama
nookatahe hou eeteta.

DZESU PAHA TUMAKHAMETO ESERIHO TORO BIRANATETA (Ruk 24:13-35)

12 Ipita nokohota eseri nopoi qeba neta qooro tuusumi Dzesui mainaho
birabirata nopoho toro biranatemi moota.
13 Moohimi noi nopoke qaatemi nopoi burisi eete tuumaqi oho pobike
noko gama pobi hiiretanihe, noke paha nopoho noo nookaama naateta.

DZESU TUMAKHAMETO MOO NOKOKE QARU ABI ISAKINOMAITETA (Mat 28:16-20; Ruk 24:36-49; Dzoh 20:19-23)

14 Qate Dzesui qoridzemi abi ma paimane noke mooqi tumakhameto qe-
sake pobi hiiremi noko noo nookaama naate ooqi bodza teeta tumakhameto
11 nokoi patta muunomi Dzesui nokoho toro biranateta. Biranateqi noi
kheukhau ma qupa tatanga nokohoho quba nokoke tete hiimotota.
15 Qate baurahoke noi noko pobi hiireta, Nike ttoka ma haba samaneho
abi nokoho torota tuumaqa Ohongaho boto biidza minara nokoke sinabidza
erake pobi hiire sobasoba saridzaqu nokoke Ohongai ingonaitakoi.
16 Qate apenei nooka hisi eetaama naataqu nokoke Ohongai hee, Baate
bamu naataquho pobiniqi hiibakoi.
17 Obete qesai nooka hiisi eetemake Ohongai baura nokohoke mumure
erama mee hiibakoi: Oi noko songenake iihakoi, ma noo agiagita hiibakoi.

18 Qate nokoi dzootatake aimaqu, mae quba baatanomake muunaqu oi
baamu nokoke sesero eetaqu. Oonihe nokoi boto nokome khetedzanomaho
irita mootomi qidzanatakoi. Oiqi Dzesui hiireta.

DZESU SOOPARAI NOKOKE QAATE MAIHO TORO PEITETA
(Ruk 24:50-53; Apo 1:9-11)

19 Hiire qaateqi Dzesu Sooparai qusuta peite Ohongaho sama pobiqata
qoorota.
20 Qooro oomi qesa ma nokoi biranateqi haba samaneta tuumaqi ota abi
sinabidza oke hiire paanaite qaata. Oonihe tuumaqi noko baura eetemi
Soopara noi oho mumurema baura nokohoke mee hiire qaata.

(PAHA NOO SUHE AGOBA TEE)

(Qate paimane nokoi tuumaqi Peetoro ma qesamane noho nokoho toro
isere mootoqi nokomae noo nookata oke nokoi hiire paanaite soubireta.
Ipita Dzesu nomae abike ingonaitaquho noo ma qaraqara tatangaho noo oke
tumakhameto nomeho botota mootomi nokoi abi totaqi ma totaqi gama pobi
hiire soubireta.)

RUKAHO ISERE QIDZA

Ttotta Ruka qeeteta
Tii 69 ooni kaqa
Ttoroa Nagapani mae
Tteopiro Abi Mina
Toroasi Nagapani mae

PASARA MAPOHO NOO
(Apo 1:1-5)

1 O dzoobe Tteopiro:
Abi qesai ao samane naateqi eeho aimaqi Dzesuho noo samane biranate soubireta oho isereke nokoi qeetemi oorai.
2 Oi noo biranatota ooqata apenei nese nokomema Dzesuma gama moo qaata nokoi oho isere mootomi qeetorai.
3 Ana poma oke nookami bagenoma naatemi paha naamae noo oho khooba korabete nookaqi ttarita qeeteqi abi mina niiho quba oho isere qeetorai.
4 Kiristuho pobi oke nii ao tomama nookoraihe ana gee erake dzoobiremake nii oke toronaiteqi moohimi niiho qupata meenoma naataridzoni.

ANGEROI DZOHANE BIRANATAROTAHO NOO PAANAITETA

5 Oionita Herotei Dzutea habaho qiba naate qaataho bodzata dzube abi tee, dzapa noho Dzakharia, noi Abiaho gemu oho nenani. Ata nohoi oho qesa Aaro, dzube abiho nenanita dzapa noho Erisabe.
6 Nopoi Ohongaho pengata rike ma pobiho isakita Sooparaho hu nooho gigi ma goha samaneke qusubaite qaami nopoke iiga hiibaquho tete oorara.
7 Oonihe Erisabe qumai qaami khameto nopohoi biranataamake qaami nopo tasu naateta.
8 Qate dzube abiho ttarike qusubaite qaami Dzakharia noomae qaheuba biirita peite dzube abiho isakita Ohongaho pengata baura oke eetarotaho bodza naateta.
9 Oi Sooparaho biirita isaki ura moromoronomake qeebaquho bodza oio dzube abiho pomata quba ttarinoma kekeni.
10-11 Oonita Dzakharia oho bodzata biirita dzuubaqi isaki ura moromoronomake qeeremi abi samanei sasata qooro pupu hiiromi Sooparaho angero teei isaki ura moromoronomaho qohare oho pobi neta biranate qoorota.
12 Noke Dzakharia moo roqobeteqi oho atti minake eeteta.
13 Oonihe angeroi noke erake pobi hiireta, Bamu, eto atti eetaino. Dzakharia, nii pupu hiire qaabi oho nooke Ohongai nookami ooraita ata niiho Erisabe noi niiho khata teeke dzoomakoi. Dzoomamake nii noho dzapake Dzohane hiibare.
14 Oke eetemi niiho qupa qidzanatemi nii oho qaki naatemi abi paha samane nookami khataho isaki bagenoma naatakoi.
15 Oi teeho quba bahe Sooparaho neseta khata oi abi mina naatakoi. Oi paiho asi neta Qaheuba Sumasai noke raraku biire qaarakoita noi eetoqa bai oba ma oba tatangake hesataino.
16 Noi Isirae abi samaneke burisi eetemi nokoi Ohonga nokometa atimakoi.
17 Eria sumasaho beedzaeta baura eete qaataho isakita Dzohanei biranateqi Soopara napahoi nome quba abi tupu teeke mai eetaridzoho naru agoba hiireta oke Dzohanei roibetareiqi qeemakoi. Qeemaqa hiiremi oionita

abi mina ma adza nokoi gama basesa nokome qaasuhiqa rike ma pobiho nokanoka saridze qesa hongasidzakoi.
18 Oke angeroi hiiremi Dzakharia angero oke hee, Maqa, ata ma naka ao tasu naate ooraita nii hiibi noo oi meeni mae? Oke ana ikanomake eete qupadzomaqu?
19 Hiiremi angero noi hee, Anai ape bahe Gabiriai Ohongaho pengata qoororai. Oionita noi hiiremi anai baaqi oho noo ao nii pobi hiire.
20 Oonihe nii naho noo nookaama naateho qubake nii ao potutu naate qaamake khata dzoomaquho noo erana hiire oi meenoma naatemake nii paha noonoma naatakoi. Oiqi hiireqi qaateta.
21 Oonita abi biiriho sasana oota nokoi Dzakhariaho beebe eetomi bodza kharanatemi noko hou eeteta.
22 Eetemi noi biranateqi nokoke agoago hiibarotanihe bitta eeteqi botoma qaseqase eetemi nokoi hee, Oo Noi biirita bakuho isakike moori ooniqi hiireta.
23 Oonita Dzakharia noi tuhotuho baura nome kebanoke eete soubireqi burisi eete Nagapa tuumata.
24 Qateqa bodza ota Erisabe noi apu naate qura eeteqi dzasidza paipu oho isakita sama nome dzukuro qaaqi eraiqi hiirota.
25 Idze, abi nokoi quma nahoho ngiingi ma baaba eete qaabi oke Sooparai ai siginaiteqi quba bagenoma erake naho quba paanaisubi.

ANGERO NOI MARIAKE DZESUI BIRANATAROTAHO NARU HIIRETA

26 Qate dzasidza sikisi naatemi Ohongai Angero Gabiria dzoobiremi noi Garirea habaho nagapa Nadzerette ota biranateta.
27 Oi ota atapa somoro usaqe, dzapa noho Maria noi Dzosepeho ata pobi oota. Qate Dzosepe noi Tabitiho gemu oho abi. Oonita Gabiria noi atapa oho toro biranateta.
28 Biranateqi noi hee, Dzoobe mina, qeseba atapa, Sooparai ao niima nipemae oorai.
29 Oiqi hiiremi nookaqi roqobeteta. Noi hee, Noo eranomake hiire oho tete ikanoma?
30 Hiiremi angeroi noke hee, Maria, Ohongai niiho nookami bagenomanita nii etoqa attike eetaino, bamu.
31 Oonita nookao, nii qura eete khata dzoomakoi oonihe noho dzapake Dzesu, oi Ingona Mai, oke hiibakoi.
32 Noho dzapai peitanipamuke eetemi nokoi noke hee, Ohonga qusunanipamuho khataniqi hiibakoi. Oi Ohonga Sooparai hiiremi noi Tabiti uumi nomeho poro qereta qoobakoi.
33 Ota qooroqa noi Dzakopoho eemane khametoke soopara eetorakoi, oonihe poro qere nohoho isaki agoba qaaqa baamu bamu naataqu.
34 Hiiremi Mariai angero erake pobi hiireta, Anai apu naataamake ooraita tete ikanomake eete biranataqu?
35 Hiiremi oho ipike angeroi hee, Ohonganipamuho beedzae oi Qaheuba Sumasa nohoi niiho irita qeemaqa niita takitotakoi. Oonita khata nii dzoomaqu noke hee, Qaheubana, Ohongaho Khatanipamu ooniqi hiibakoi.
36 Noo oi keke bahe, Erisabe pai totaqi niihoi tasu naate oorai oonita abi noke qumaiqi hiiroraihe noi ao dzasidza sikisiho isakita qura eete oorai.
37 Oi Ohongai noo tee ma teeke hiireqa bamu bitta eetaqu.
38 Oke hiiremi Maria erake hiireta, Oionita nii hiiremi ooraiho isaki biranatare. Oi ana aoke Soopara nameho tuhotuho atapa naate oorai. Hiimi angero papateta.

MARIA OGAMAQI ERISABE SARIDZEMI HASA HIIRETA

39 Oonita bodza eetemi Maria qoridze ao hairiamake Dzuteaho tora ma
habata tuumata.
40 Tuumaqi noi Dzakhariaho nagata peiteqi Erisabe saridze dzoobe hiire
kanabeteta.
41-42 Kanabohimi Erisabei Mariaho noo totoho nookahimi Dzohanei khata
asita dzooto kotoromi Qaheuba Sumasai Erisabe adzahahaitemi Erisabei
sokateqi hee, Dzoobe mina! Paimane minarahota nii bagenomani, oho qesa
khata niiho asina oorai noio dzapanomani!
43 Oonita Soopara qidza nameho pai gotta niike ana moohimi ikanomake
eete nii naho torota baabe?
44 Nii nookao, nii ana dzoobe hiiremi naho tomata taasuhimi khata naho
asita oorai noi ao dzooto kotoroqi qakiqaki eete.
45 Oonita Sooparaho nooi niiho torota biranateta noo oi meenoma
naatakoita nii nookaqi ao hiisi eetetaho qubake nii agoagonomani.

MARIA SUBESUBE HIIRETA
(1 Samue 2:1-10)

46 Oiqi hiiremi Mariai eraiqi hiireta, Uububuu! Naho qupa khatai
Sooparaho hasa hiire.
47 Ohonga ingona mai name, naho gisi niiho nookami subesubenomani.
48 Oi teeho bahe tuhotuho atapa niiho anai qonotai ootanihe nii naho
qupadzomami poiqa abi minarai naho pobi erake nookaqi anake agoagono-
maniqi hiirorakoi.
49 Oi abi moohimi Beedzaeho Maikhatai quba bagenoma naho quba
eetemi ooraita dzapa niihoi qaheubana bagenomani!
50 Apene ma apenei niike ququimorai abi oohomaho dzasake nii eetorakoi.
51 Qate boto tatanga niihoi ao abi sama qusubanomaho qupake rasiki-
itorakoi.
52 Abi bise ma baisenomake nii poro qereta hotou biireqi qupa
gaibanomake oho tekata mootorainomani.
53 Meupunomake nii seebeta dzoobireqi abi habanaho iisuta quba qidza
mooto peitorai.
54-55 Nii Abarahamu ma nanaho uimane neimane ma eemane khameto
nokoho ma nanake naru hiiretaho isakita Isirae abi niiho qaru eetorai,
nokoma nanaho dzasa minake nii eeteqi hoobirorai.

ERISABEI KHATA DZOHANEKE DZOOMATA

56 Oonita dzasidza tapariho isakita Mariai Erisabema nopomae naga
teenata oota. Qate Erisabeho dzasidza ao naini naatemi oionita Maria burisi
eete nagapa nome tuumata.
57 Oi teeho bahe Erisabei khata dzoomarotaho bodza naatemi noi bosa
khata dzoomami tuumata.
58 Oonita Erisabe ma Dzakhariaho dzuu koko ma qesamane nokohoi khata
biranatetaho pobi nookaqi ao ttutturateqi Erisabeke hoobire Sooparaho
dzapa qiraiteqi hee, Dzoobe! Eranomaho isakita Sooparaho qupa kokora
biranatemi mooraiqi hiireta.
59 Qate qupi qeth naatemi noko khatake sama koko geebanomaitare baata.
Baaqi maiho dzapa qusubaitare hiireqi khatake Dzakharia hiibare eeteta.
60 Oonihe pai bai hiireqi hee, Baamu, noke Dzohane hiibakoi.
61 Hiiremi nokoi paike hee, Qate niimaeho quni ma manita dzaapa oono-
mai ooraidzaranita ikanoma?
62 Oiqi hiireqi mai dzapa apeke mootareiqi noke toone eeteta.
63 Toone eetemi mai gee quba hiireqi ota qeeteta. Hee, dzapa nohoio
Dzohane. Oke qeetemi noko gama roqobeteta.

64 Roqobetemi Dzakhariaho too saqobami eteete ao adzahaha naatemi noi
Ohongaho hasa hiireta.
65 Hiiremi Dzutea habaho tora totaqi ma totaqita abi nokoke rome biire
qaata qeena ma baana nokoi oho noo ma pobi gama hiire nooka pobitemi
atti nokoke suqobireta.
66 Oi apene oho noo nookata nokoi atti ququimaqi hee, Khata erai ikanoma
naataqu? Hiireta oi teeho bahe Sooparaho beedzae ao noho irita dzuubata.

DZAKHARIAI OHONGAHO SUBESUBE HIIRETA

67 Qate Qaheuba Sumasai Dzohaneho mai Dzakharia noke raraku biiremi
noi too abiho isakita hiireqi hee,
68 Isirae abiho Ohonga Sooparai noko ma napaho bameke qupadzomaqi
napake iboho botota hiumake boobita napa noho hasa hiibare.
69 Noi kokora abi nome Tabitiho gemuho neta ingona abi teeke saridze
noke napaho quba beedzae moitemi oorai.
70 Agobanipamuke Ohongai qaheuba too abi nomeho teteta naru oke hiire
baaorai.
71 Oonita apene napaho ibo naate napake sesero eetorai nokoho botota noi
napake ingonaitakoi.
72 Oi noi uimane napaho ma nanake qaheuba noota qesa hongasiretake
noi qupadzomaqi oho baruna heena naatorai.
73 Noi Abarahamu eebobo napahoho quba noo tatangama naru hiireta oho
meeke noi poiqa napa moitake boobi.
74-75 Noi napake ibo napahoho ekata saqohibi. Oho qubake napa rike
ma pobiho isakita qupi ma sau samaneke attiamake Ohongaho qaru eete
qaarare.
76 Qate khata niike oho qesa Ohonga qusunaho too abi ooniqi hiibakoi. Oi
nii Sooparaho bosa qooroqi tete nohoke biraitakoi.
77 Nii abike bapotopotomi nokoi kahosaho dzamudzamu saridzeqa ingona
maiho gesina naatakoi.
78-79 Oonita Ohongai baruna heena naatemi napai noho ete agimare eete.
Oi qesama napai khaa qupita habeseqi baataho utamoemoeta qaimi dzadza
nohoi ao biranate hiiremi napai keba ma dzapaho tete nohota qeehibi
dzoobe! Oiqi Dzakharia hiireta.
80 Oonita khata Dzohane noi bitoto qaami Sumasai noke beedzaeno-
maitemi noi kebanoke Isirae abiho bisata baura nome qere biidzakoiqi haba
habanata hutingima qaata.

2

KHATA DZESUKE MARIA DZOOMATA
(Mat 1:18-25)

1 Bodza oho neta Romaho Kaisa, dzapa noho Augusto, noi haba ma nagapa
samanenipamuta noo dzoobireqi hee, Abi mina ma gattiqa oi iso keke dzapa
nome ma nomeke ttarita qeetemi oorareiqi hiireta.
2-3 Oonihe tete agiagi oi Kirinio noi Siria habaho kiape qaataho bodzata
baura oi biranateta. Biranatemi abi mutu ma khata ma gama dzapa nokome
ttarita qeetareiqi nagapa khooba nokometa tuumata.
4-5 Oonita Dzosepeho ata dzomadzoma naasumi noi noke dzeimaqi nopoi
Garirea habaho nagapa Nadzarette qaate atomaqi Dzutea habaho nagapa
Betterehemu ota biranateqi dzapa nopome qeeteta.
6-7 Oonihe nopoi ota ooqi khata qase dzoomata. Qase dzoomami aabe
naga pui siire oomi nopoi hoo nagata qeemaqi pai ota eka bosa khata nome
dzoomaqi ttobama qeegoroqi ota mootota.

ANGERO NOKO HOO SOOPARAKE QUPANOMAITETA

8 Qate haba oho totaqita hoo sipisipiho soopara qesa qaata nokoi qupibake
sipisipi tupu nokomeho bakena geemaqi oota.
9 Oomi Sooparaho angeroi nokoho torota biranatemi Sooparaho koina
nokoke gama rome biireta. Rome biiremi nokoi atti minanipamuke eeteta.
10 Eetemi angeroi noko pobi hiireta, Bamu, abi minaraho qubake ana
noo qidza qakinomake nike pobi hiibare eetenita atti eetainohe toma tiite
nookare.
11 Oi Tabitiho nagapa khooba erata nikeho quba ingonaho isaki teeke
poiqa dzoomami oorai, dzapa nohoio Kiristu Sooparani.
12 Oonita nike qeehiqa hoo nagata moomi khata bittina teeke ttobama
qegoro ota mootomi oorai oke nike mooqa oho mee qupadzomakoi.
13 Oke hiihimi idze, qusuho qaa tupu minai angero oho totaqita paana
naateqi garuruiqi hiireta,
14 Abi qesai ttokata Ohongaho qupa tooba eetorai nokoho qubake noi
baruna heenata oke mee hiibi oonita dzapa pobi nohoke nike qaupuitare.

HOO SOOPARAI DZESU MOORARE TUUMATA

15 Oiqi hiireqi angeroi qusuta dzaetemi hoo soopara nokoi qesa pobi
hiireqi hee, Oionita Soopara napahoi napake quba biranate ooraiho pobi
hiire oonita oke napamae moora quba ao qori Betterehemuta tuumare.
16 Hiireqi nokoi hairiamake qeemaqi Maria ma Dzosepe saridzeqi
moohimi khata meenipamu hoo naga ota meeqota.
17 Oke mooqi khataho noo bosata nokoho torona biranateta oke noko ota
paanaiteta.
18 Paanaitemi khataho noo hoo sooparaho toota qurateta oke abi qesa
nookaqi roqobeteta.
19 Qate Maria noo ma quba ota biranateta oke qupadzomaqi iiha ma
dzobidza nometa tani totota.
20 Oonita hoo sooparai burisi eeteqi noo nokoho torona biranatemi moo
nookata oho quba nokoi Ohongaho hasama gegema hiire tuumata.

DZESUKE DZAPA MOITETA

21 Qate qupi qeth naatemi bodza biranahimi Dzosepe ma kara nokoi khata
oke sama koko gebanomaiteqi dzapa nohoke Dzesu hiireta, oi Maria khataho
qura eetaamake oomi angeroi Dzesuho dzapa hiiretaho isaki oioni.

QAHEUBA ABI MA ATAPA NOPOI DZESU MOO QUPADZOMATA

22 Ma Moseho noota paimane khata dzoomaqi qupi pootiho isakita atahe
nagata ooraridzoho teteke mai ma pai qusubaitemi oho bodza bamu
naatemi nopoi khata aimaqi noke Ohonga moitareiqi Dzerusaremuta tu-
umata.
23 Oi teeho bamuhe Sooparaho hu noota noorake qeetemi qaata, Eka bosa
khatai biranahima noke Sooparaho quba qaheubudzare oke qeetemi oota.
24 Ma paha hu noo ota oi hee, Qusubibi eseri mae buqo eseri Ohonga
moitare oiqi hiiretanita nopo qusubaiteqi biiri ota peiteta.
25 Peitemi Dzerusaremuta abi rike ma pobi teei oota, dzapa noho
Simeo. Qaheuba Sumasai noho qupata baura eetemi noi Isirae abi samane
qidzanataridzoho beebe eete qaata.
26 Oi noi baataamake ooqa Ohonga Sooparaho Kiristuke bosa moorakoiqi
Qaheuba Sumasa ao noke qupanomaitemi oota.
27 Oonita mai ma pai biirita peihimi Sumasai Simeoke dzeimami biirita
oho qesa peiteta.

Oi mai ma pai khata nopomeke hu noo hiire qaataho isakinomaitareiqi qeemata.
28 Qeemami Simeo khatake amaki eeteqi Ohongaho hasa hiireqi eraiqi hiireta.
29 O dzoobe, Maikhata name. Niiho noo agobanita naho qupa ao qidzanatemi poiqa nii isanate kokora abi niime anake saqoromi hasu ma kebata baatare.
30 Oi teeho quba bahe nese namema ana ao ingonaho isaki niihoke moori.
31-32 Isaki oke nii abi minaraho pengata paanaisubi. Noi Isirae abiho dzapa pobi mina naateqa paha raaba abi gama baibudzaquho dzadza naatakoi.
33 Oonita noi khataho noo hiiremi mai ma pai gotta nohoi hasaqu eeteta.
34-35 Hasaqu eetemi Simeoi noko gama agoago eeteqi khataho pai Maria pobi hiireta, Nii Nookare. Khata erai khepidzeho isaki naatemi oi paha niiho qupa kotoroqi suqobidzakoi. Oi abiho qupana oorai oi noho neta paana naatemi Isirae abi qesai noke peemaiteqi rubenga saridzakoinihe qesai nota atimaqi qidzanatakoi. Oiqi hiireta.
36 Hiimi paha atapa tasu teei ota oota, dzapa noho Aana. Noi Ohongaho too atapa, mai nohoho dzapai Panua qate gemu nohoio Asere.
37 Atapa oi somoro nometa tii sebeniho isakita apu naate qaami baatemi noi ttarumi qaami tii noho qetti po biranateta.
38 Oonita noi Ohongaho biirita eteba ma qupibake hutingima Soopara tuuhoroqi pupu baura eete qaaqi teqaha ota tta eetara, bamu! Oonita bodza ooqata keke noi Dzesu khataho neta qeemaqi ao Ohonga dzoobe hiireqi qesai Dzerusaremuta ingonaho isaki saridzareiqi beebe eetota noi nokoke khata oho noo ma pobi hiire hiireke qeemata.

DZOSEPE MA MARIA KHATAKE AIMAQI NADZARETTETA BIRANATETA

39 Qate mai ma pai nopoi Sooparaho hu nooke qusubaiteqi khataho kiridza qeere soubireta. Soubireqi nokoi gama burisi eete nagapa tuumaqi Garireaho nagapa Nadzarette ota biranateta.
40 Qate Dzesu khata bitoto kotanga naate nokanokaho pobi naatemi Ohongaho baruna heena noho irita qaata.

DZESUI PORO KHATA NAATE QAHEUBA BIIRITA PEITETA

41 Ma mai ma pai nohoi ingona dzuma mina samaneke Dzerusaremuta tuuma qaata.
42 Qate khataho tii tuerebe naatemi nokoi dzuma mina oke qusubaiteqi noke dzeima atomaqi Dzerusaremuta peiteta.
43 Oonita nopoi ota khatake dzuma mina oke gama banaitomi qupi sebeni naatemi dzuma oi bamu naatemi nopoi burisi eete nagapa tuusuta.
Oonihe Dzesu khatai Dzerusaremuke qaatama naatemi mai ma pai ikanomake eete oho ruume naate tuusuta?
44 Oi nopoi hee, Khatai qesama dzaira napamema baaoraiqi hiiremi sure mootomi nopoi qesamanehota qiri mina eeteta.
45 Qiri eete saridzaama naateqi burisi eete qiri eete tuumata.
46 Tuumaqi qupi tapariho nakuta qiri quba minake eetomi khatai qaheuba biirita ooqi banaita mimiho tuputa habese ooqi qasa noo samaneke hiire nookahimi nopoi saridzeta.
47 Oonihe qesa samane khataho noo nookata nokoi moohimi noi nokanoka maikhataho isakita nokoho noo ipi hiire suqobireta.
48 Oke mai ma pai moo roqobeteqi pai gotta noke pobi hiireta. Khata name, nii ikaqi hiireqi nakake sesero eetemi mai niihoma nakai qupa qanga eeteqi niiho qiri quba mina eetoraimi nii era oorai.

49 Hiiremi noi nopoke hee, Naane quba nipe naho qiri eete. Mai nameho
qubatu dzooke ana mai eetaridzoke nipe ruumeni mae?
50 Hiiremi khataho nooke nopoi nooka hou eeteta.
51 Oonihe noi nopoho noo qusubaiteqi nopoma tuumaqi nagapa
Nadzarette biranateta. Qate pai gotta nohoi noo ma quba oke gama ttarima
qupata mootota.
52 Qate Dzesui bitotomi nokanoka nohoi minanatemi Ohonga keke bahe
abima gama noho nookami bagenoma naateta.

3

DZOHANE SOBASOBANAHO BAURA BIRANATETA
(Mat 3:1-12; Mar 1:2-8; Dzoh 1:19-28)

1 Qate Ohongaho nooi Dzohanehota biranateta oi bodza ape bahe Kaisa
Tiberio noi ao tii 15 oho isakita Roma abiho abi qiba naate oomi Pottio Piratoi
Dzuta abiho Kiape oota, ma Herotei Garireaho Sooparai oota, ma noma noho
Piripoi nagapa Itturea ma Ttakhonitoho Sooparai oota, Risanioi paha nagapa
Abireneho sooparai qaata.
2 Oi paha Anasi ma Kaipa nopoi dzube abi mimi qaata bodza ota Ohongaho
nooi haba habanata Dzakhariaho khata Dzohane sobasobahota biranateta.
3 Biranatemi oionita noi ao Dzotani obaho neta qeemata. Oi abi qupa
burisi eeteqi kahosa dzamudzamu saridzarotaho sinabidzake noi ota hi-
iremi nokoi qusubaitemi noi samaneke obama soorota.
4 Oi teeho isaki bamuhe too abi Dzeseai noorake qeeteta, Noo totoho teei
haba habanata baaqi qahurata hee, Sooparaho tete ao roibeteqi kosoramu
nohoke gama paanaitare.
5 Tubosa poubosa oke gama gimutta eete idzoidzo naatemi ngerongaroke
pobiteqa oma huhuitemi saru naatare.
6 Oke eete abi minarai Ohonga ingonaitaquho isaki moorakoi. Oiqi Dzeseai
qeetemi Dzohanehota meenoma naateta.
7 Oonita abi quba mina Dzohaneho torota sabasoba saridza quba ttut-
turatemi noi abi basesanoma qesake hee, Apei Dzohomaho ttari nena nikeke
pobi hiiremi nike Ohongaho purabake arabidzareiqi baoraidzo?
8 Oho quba nike etoqa hee, Bamu, nanaho mai Abarahamu oqai ooniqi hi-
ibaino oi Ohongai oma eranomahota nome quba khametoke eehahaitaquho
isaki ooraita nike ao qupa burisi eeteqi oho mee paanaitare.
9 Nookao, aoke bose ee herake tupu teeteqi ee pareke dzootoqa eepata
biidzake boobita qupadzomare.
10 Oke hiiremi abi nokoi noke hee, Oonita nanai ikanomake eetaqu?
11 Hiiremi noi erake hiireta, Sasa eserinoma nikei isanate oho dzore
ooraike teeke moitare ma patta iisunoma nikei paha quba oho dzore nokoke
isakinomaitare.
12 Noo oonomake hiiremi ttagetti apiapi nokoi oho qesa sobasoba
saridzareiqi noke qasa hiireta, Banaita, qate nanai?
13 Hiiremi noi hee, Oonita ttagettiho dzare hiiremi ooraike eto nikeme
quba minaitaino.
14 Oke hiiremi qaa abi paha qasa hiireta Qate nanai? Hiimi hee, Oore,
ttuma nikemeke nookami isanataridzoni. Etoqa abike qorobire nokohoke
giimaqi nikemeke hee biidzaino.
15 Oonita Dzohane noi noo oonoma samaneke hiiremi abi noho nookami
attinoma naatemi noko iiha dzoobireqi hee, Abirai Kiristu baabaridzoho
mee oni mae?

16 Hiiremi Dzohane noko pobi hiireta, Eehe, obama keke ana abike soororai. Qate naho ipita teei baahubi dzapa pobi nohoi nahoke riitanipamuke eete oorai oi oko sasa nohoho eka suutaqu anai oho quba isanataamanita qupadzomare.
17 Abi oio quba apema nike soobaqu bahe eepama, Qaheuba Sumasama soobakoi. Oonihe noi sarautanomanita biranateqi noi gottara meeke isunomaiteqi sasake sarauto eepa tatangata biidzakoi.
18 Oke hiireqi Dzohanei abike sinasina hiireqi qogo ma saga samaneke hiireta.

HEROTEI DZOHANE QAANATEQI SUUTOTA
(Mat 14:3-4; Mar 6:17-18)

19 Ma paha Herote noi noma nome Piripoho ata Herotia noke karabete oomi Dzohane noi Heroteho poma qanga qesa oke teenaiteqi oho niiqi hiireta.
20 Oke hiimi Herotei nookaqi noke sutasuta nagata mootota.

DZOHANE DZESUKE SOOROTA
(Mat 3:13-17; Mar 1:9-11)

21 Oonihe Herotei Dzohaneke suutaamake oomi abi quba mina nokoi Dzohaneho torota sobasoba saridzareiqi ttutturatemi Dzesu paha noomae baaqi noho torota sobasoba oke saridzeta.
22 Saridze pupu hiimi qusu papatemi qusubibi quratoraiho qesake eete Qaheuba Sumasai baaqi Dzesuho irita dzuubata. Dzuubami qusuta totoho teei biranateqi hee, O qesebe khata name, ana niiho nookami bagenomani. Oiqi hiiremi nookata.

DZESUHO EEBOBO OHO TTARI
(Mat 1:1-17)

23 Qate Dzesuho tii bodza oi teutiho isaki naatemi quba oi biranateta. Oi noke abi qupa nokomeho isakita hee, Noi Eriho eema, Dzosepeho khataniqi hiireta.
24 Qate Eriho mai ape bahe Mattatti, qate noho mai Rebi oonini, noho mai Merikhi ooni, qate noho mai Dzanai ma noho mai paha dzapa Dzosepe.
25 Qate noho mai Mattattia ooni, mai nohoi Amosi, ma noho mai Nahumu, qate noho mai Hesiri, ma noho mai Nagai.
26 Qate noho mai Maata, ma noho mai Mattattia, ma mai nohoi Semei, ma noho maio Dzosekhe, ma mai nohoi Dzota.
27 Qate Dzotaho mai Dzoana, noho mai Resa, qate mai nohoi Dzorobabe, qate mai nohoio Sarattie ooni, qate mai noho Neri.
28 Oni Neriho mai Merikhi, qate mai nohoio Atti, ma mai nohoio Kosamu, qate noho maio Erematamu, ma mai noho Ere.
29 Qate Ereho mai dzapa noho paha Dzosuba ma noho mai Eriese, ma mai nohoi Dzorimu, qate mai nohoio Mattatta, noio Rebiho khata.
30 Qate Rebiho mai Simeo, qate mai nohoio Dzuta, ma noho mai Dzosepe, ma mai nohoio Dzonamu, qate noi Eriakimuho khata.
31 Qate Eriakimuho mai noi Merea, qate noho maio Mena, ma mai nohoi Mattatta, mai nohoi Nattamu, ma mai nohoio Tabiti.
32 Qate Tabitiho mai Dzese, qate noho maio Dzobette, ma mai noho Boasi, qate Boasiho mai Sara ma noho mai Naasoni.
33 Qate noi Aminataho khatani, qate Atami noho mai, ma mai nohoio Arani, qateqa noho mai Heseromu, ma mai nohoi Pare.
34 Pareho maio Dzuta. Qate Dzutaho maio Dzakopo, ma noho mai Isaka, noi Abarahamuho khata. Ma Tterai noho mai ooni, qate mai nohoio Nakho.

35 Qate noho mai Serugu, ma mai nohoio Regu ma noho mai paha Perege
qate noho mai Ebe ma mai noho Sera.
36 Qate Seraho mai Kaana, ma noho mai paha Arapakhata, ma mai nohoi
Semu, qate noho mai Noa, qate Noaho mai Ramekha.
37 Ma mai nohoi Mettusere, qate noho mai Enokha, noio Dzarettiho khata,
qate mai nohoi Maharere, ma mai nohoio Kaana.
38 Qate Kaanaho mai Enosi, ma noho mai Seetti, mai nohoio Aatamu. Qate
Aatamui apeho nena bahe Ohongahoni.

4

DZESUI TORONA MINA SARIDZETA
(Mat 4:1-11; Mar 1:12-13)

1-2 Oonita Dzesui Dzohaneke Dzotani obata qaatemi Ohongaho Sumasai
noke qooro teetemi Dzesui haba habanata biranatemi iibadzai qupi pootiho
isakita noke toronaite qaami noi teqaha patta oho bodzata muunara.
Oonihe oho bodza bamu naatemi noho ttidza horesa eeteta.
3 Horesa eetemi Iibadzai noke hee, Nii Ohongaho khatai ooraiqako oionita
oma erake teeke pobi hiiremi dzobadzoba naatare.
4 Hiiremi Dzesui erake hiireta, Oonihe qetaqeta teei hee, Abi patta keke
muunaquko oi bamu noho quba isanataqu oiqi hiireta.
5 Oke hiiremi Iibadzai noke tora khara teeta dzeima peiteqi haba samane
oota oke hairiamake noke banaiteta.
6 Banaisuhiqi Iibadzai eraiqi hiireta. Oho pobike gama naho botonaitemi
ooraihe apeke moitaqu oke naamae.
7 Oonita nii naho torota hasama gegema hiiremi oke ana ao niiho pobi
hiibakoi.
8 Oke hiiremi Dzesu noke erake pobi hiireta, Qate qetaqeta paha teei
hee, Ohonga Soopara niimeho hasama gegema hiireqa noqaho qaruke
eetorareiqi hiirorai.
9-11 Hiiremi noi paha Dzesuke dzeima Dzerusaremuta peiteqi pei Qa-
heuba Biiriho ttittirata mootoqi hee, Paha noorake qeetemi ooraita nookare.
Hee, Ohongai angero nome pobi hiiremi eto niiho oko oma peemaitainoho
qubake noko niike ingonaiteqi kharikhari eete quratarídzoni. Oke qeetemi
ooraita nii qupadzomaqi ao tukuba qurateqi moorare.
12 Oonihe Dzesui noho noo ipi erake hiireta, Qate paha noorake hiiremi
oorai, Nii etoqa Ohonga Soopara niimeke toronaitaino.
13 Oiqi hiiremi torona gama bamu naatemi Iibadzai isakiqata noke pap-
ateta.

DZESUI BAURA MINA NOMEKE SOHOROTA
(Mat 4:12-17; Mar 1:14-15)

14 Oionita Dzesui burisi eete Sumasaho beedzaeta Garirea habata bi-
ranateta. Biranatemi abi oho totaqina qaata nokoi noho pobi nooka
soubireta.
15 Qate noi guhu qesaqesa nokohota dzuubaqi nokoke tete banaite qaami
noko gama susupu oho hasa hiireta.

NADZARETTE NAGAPA ABI DZESUKE BASESA EETETA
(Mat 13:53-58; Mar 6:1-6)

16 Oonita noi nagapa khooba nome Nadzarette ota peiteqi dzumata poma
nometa sinabidza isaitareiqi qoorota.
17 Qooromi noko noke too abi Dzeseaho gee noke moitemi noi takomaqi
qetaqetaho tete erake saridzeta.

18 Hee, Sooparaho Sumasai naho irita oorai oi teeho bahe noi anake ao
poro qerenomaiteqi hiiremi ana abi habanake isere qidza hiiremi meupu
saridzakoi, sutasuta abike saqobakoi, nese khabanomake nesenomaitakoi,
qorobiremi ooraike ana qusubaitakoi. Oke eeteqi ana Soopara napameho
baruna heenaho bodza paanaitakoi.
19 Ooqaho isakita Dzesui isaite qaasuhiqi gee saaroqi oke oho soopara
moiteqi habeseta.
20 Habesemi abi guhu oona oota nokoi gama roqobete noke rittabetota.
21 Rittabetemi noi sohoroqi noko pobi hiireta, Sinabidza erana isaitemi
toma nikehota taate oi poiqanipamu meenoma naasubi.
22 Hiiremi noo bagenoma noho toota qurateta oke noko gama nookatahe
iiha dzoobireqi hee, Noi Dzosepeho khatanita noi ikanomake eete oke hiire?
23 Hiiremi noi nokoho ipi erake hiireta, Meenipamuke nike anake pobi hi-
ireqa hee, Nana nookami nii Kapanao nagapata baura bamenoma eeteta oho
qesa nagapa khooba niime erata nanaho quba eetare. Oiqi nike hiibakoihe
ipita nike anake bisi naate totoho eranomata ana pobi hiibakoi, Ttotta nii
isanate sama niime qidzaitare oiqi nike hiibakoi.
24 Hiireqi noi hee, oi teeho quba bahe too abiho nooke haba mainaho
abi isanate nookakoihe too abi teei nagapa khooba nometa hiiremi oho abi
bamu qaupuitaqu oke ana bamu nike ikobetaqu.
25 Noo meenipamu erake ana nike pobi hiire nookare. Eriaho bodza
agobata tii tapari ma teeho totaqita quui taataama naatemi ttoka minata
seebe ttidza makanomai qaami Eriaho patta bamu naatemi ttarumi paimane
samanei Isirae habata ooqi noke tuuhobarotahe Ohongai noho pati qo-
hatareiqi ttarumi nokeho teeta dzoobiremi qidzanatetani mae?
26 Oi bamu, noi Isiraeho ttarumi paimane nikehoke potti biireqi Eriake
raaba abiho ttarumi pai qee Sittona habaho nagapa Sareta ota dzoobiremi
tuumaqi qidzanateta.
27 Ma paha too abi Eriaho bodza agobata Isiraeho abi pottomunoma
samanei qaatanihe nokohota Ohongai teqaha teeke qidzaitaranihe raaba abi
Naema Siria habaho abi mina noqake qidzaiteta, oonita nike khooba oke
qupadzomare.
28 Oke Dzesu hiiremi sinabidzaho guhuna oota nokoi nookami nokoho
humamutu biranateta.
29 Biranatemi nokoi ao qori noke nagapata hotou biireqi dzeima nagapa
qeba nenaho tora ma tapata noke teetareiqi dzoobidzarota.
30 Oonihe ikanomake eeteqi noi nokoho bisata dzaake tuumata.

DZESUI KAPANAO NAGAPATA SONGENAKE HOTOU BIIRETA (Mar 1:21-28)

31 Oonita noi qurateqi Garirea ttuho nagapa Kapanaota biranate dzuma
qesaqesaho isakita abi nokoke banaitota.
32 Oonihe noho beedzae mainanita noi nokoke noo banaitemi abi roqobeta
minake eeteta.
33 Qate sinabidza guhu nokohota abi songena ngiinginoma teei oota noi
sokateqi eraiqi hiireta.
34 Ae! Dzesu Nadzaretteho nena, nii baami songena nanai ikabetaqu?
Nii Ohongaho qaheubananike ana gesinanita nii ao nanake ngausa eetare
baabe mae?
35 Hiiremi Dzesui noke qamuni hiireqi hee, Too niime pati suutoqa abi oho
neta tta eetare. Hiiremi songena noi abi oke minaraho bisata ai biiretahe
noke sesero eetaamake ao biiranate tuumata.

36 Tuumami noko gama hasaqu eeteqi qesa pobipobi hiireta, Abirai
maikhataho isakita hiiremi songenai ao hairiamake biranate tuume!
37 Oio ikanoma? Noo oke hiiremi oho pobi ao haba oke igabireta.

DZESUI PETOROHO MOTAMI QIDZAITETA
(Mat 8:14-15; Mar 1:29-31)

38 Qate Dzesui baura oke eeteqi qoridze sinabidza guhu oke qaateqi Siimo
Peetoroho nagata peiteta. Qate Siimoho motami humamutu minake eete
oomi nokoi oke Dzesu pobi hiireta.
39 Pobi hiiremi noi noho irita baura eete humamutu oke qamuni hiiremi
oi ao bamu naateta. Bamu naatemi noi hairiamake qoridzeqi nokoke kokora
eeteta.

DZESUI ABI HEMENOMA SAMANEKE QIDZAITETA
(Mat 8:16-17; Mar 1:32-34)

40 Oonihe ete biidzaamake heme ma bamenoma samanenipamuke abi
noho torota dzeima baami noi boto nome nokoho irita mootoqi qidzaiteta.
41 Qidzaitemi songena samane areare hiireqi hee, Ae, nii Ohongaho
Khataniqi hiireta. Hiiremi noi moomi noko ao hee, Kiristu oi ooniqi hiiremi
noi nokoho noo tete siireqi qamuni hiireta.

DZESU HABA OGAMAQI SINABIDZA HIIRETA
(Mar 1:35-39)

42 Qate iihai mootomi Dzesui nagapa oke qaateqi haba habana teeta
tuumata. Tuumami abi samane noho qiri eete saridzeqi hee, Eto nanake
qaate tuumaino oiqi hiireta.
43 Hiiremi noi hee, Oonihe anai nagapa qesa samaneta Ohongaho noo
ma pobi hiire soubidzareiqi noi anake dzoobiremi baatanita qaataquho tete
bamu.
44 Oke hiireqi noi tuumaqi Dzutea habaho sinabidza guhu samaneta
dzuubaqi ota sinabidza hiire qaata.

5

DZESUI HIIREMI SEKANA SAMANEI PEETOROHO DZUPUTA AGOMATA
(Mat 4:18-22; Mar 1:16-20)

1 Qate qupi teeta Dzesui Genesarette oba ttuho patisigita qooro sinabidza
hiimi abi nooka quba beedzae eete noke qahiqahi eeteta.
2 Qahiqahi eetemi noi moomi sisima eseri oba samaqata suutomi oota.
Oonihe oho khaa apiapi mainata tuumaqi dzupu nokome akobohimi sisimai
habanake oota.
3 Qate Siimoi sisima teeho maikhata oomi Dzesui ota peiteqi Peetoroi
oke gattiqa dzoobire qeemareiqi hiireta. Hiiremi qusubaitemi noi sisimata
habese abike sererahuke sinabidza banaiteta.
4 Banaite qaaramuti qaateqi noi Siimoke hee, Sisima oke dzoobire qausuta
biranate khaa quba dzupu mootare.
5 Hiiremi Siimoi hiireta, Bosa qobaqoba name, nanai qupi saubapota
dzupu mooto qaimi teqahama naate. Oonihe niiho too quba ana paha
isanate dzupu mootakoi.
6 Oke hiire moosohimi khaa samanenipamui agomaqi dzupuke uhutare
eeteta.
7 Eetemi noko hairiamake qesamane nokome sisima temuna oota nokoke
boto sabiri eetemi baaqi hoobire khaa aima sisimanaitemi idze! Sisima
suqobidzare eeteta.

8 Eetemi Siimo Peetoro mooqi Dzesuho khooba qupadzomaqi oko toro
nohota taateqi noke pobi hiireta, Maqa anai abi qanganita nii anake qaate
papatare.
9 Oiqi hiireta oi teeho quba bahe khaa quba mina aimaqi nokoi gama
pairuru eeteqi noi oke hiireta.
10 Oi Siimo keke bahe Dzebeteoho khameto Dzakopo ma Dzohane nopoi
noma gama bauraho ttaiqanita Dzesui Siimo ma nokoke hee, Nike poike
sohoroqi abi eehahaho apiapi naatorakoita eto atti eetaino oiqi hiireta.
11 Oonita nokoi sisima oke pobiteqi unaunata biranateqi baura oke gama
pekha eeteqi Dzesuke iihata.

DZESUI ABI POTTOMUNOMA TEEKE QIDZAITEMI SAASARI NAATETA (Mat 8:1-4; Mar 1:40-45)

12 Qate Dzesui nagapa teeta oomi abi pottomunoma teei noke mooqi
gaipori kotoroqi dzauri hiireta, Soopara name, nii oho dza eete isanate anake
qidzaitakoi.
13 Hiiremi noi boto dzoobire hesateqi noke pobi hiireta, Oore ana oho dza
eete oonita ao qidzanatare.
14 Oke hiimi pottomu oi ao agimata. Agimami Dzesui hee, Eto abi teeqake
oho pobi hiibainohe Mosei hu noota hiiretaho isakita nii tuuma sama niihoi
qidzanate oho kiridzake nii biirita qeeremi ota khooba paana naatakoi.
15 Hiiremi noi tuumatanihe baura oho pobi oi ao haba gegebetemi abi
quba mina Dzesuho noo nooka quba ma sama qidzanata quba noho torota
ttutturateta.
16 Ttutturatemi oi noke suqobiremi noi seike haba habanata pupu hiibare
tuumata.

DZESUI ABI SAROSARONOMA TEEKE QIDZAITETA (Mat 9:1-8; Mar 2:1-12)

17 Qate bodza teeta Pariseo ma hu nooho maimane nokoi baaqi tuputa
habese oomi Garirea habaho nagapa abi samane totaqi ma totaqita baami
oho qesa Dzutea haba ma Dzerusaremu abi nokoi gama Dzesuho torota
ttutturatemi noi nokoke tete banaitota.
18 Qate noho torota abike qidzaitaquho isaki meenipamu oota. Oke hiireqi
qesai abi sarosaronoma teeke dzarima aima baaqi noke dzesuho dzagata
mootareiqi qeemata.
19 Oonihe abi pui siire oomi bitta eeteqi noko naga heeho biriki gee
takomaqi abi oke dzarimama gama dzoobire qurateqi Dzesuho dzagata
mootota.
20 Mootomi Dzesu moomi abi nokoho ai tatauma oonomai oomi noi hiireta,
Abiqa, kahosa niihoke ana ao dzamute.
21 Oke hiiremi Pariseo ma qetaqeta abi nokoi qesa gunugunu hiireqi
hee, Ohonga teenai abiho kahosa dzamutaquho isaki oorai. Oonihe noo
qaganoma erake hiire oi abi apeni?
22 Ooiqi hiimi Dzesu moohimi abi gunugunu hiiremi noi noko pobi hiireta,
Nike naane quba iiha ma dzoobidza oonomake eetorai?
23 Anai abi erake hee, Niiho kahosa ao dzamute oiqi hiiremi nikehota
bamenoma naate mae? Oonita anai hee, Abi nii qoridzeqa qooro tuumare
oke hiiremi nikehota oho qesa bamenoma naataqu kaqa?
24 Oonihe Abiho Isaki anai maikhata ooraiqi ttokata kahosa dzamutaquho
tete ooraike nikemae qupadzoma qubake ana poiqa nikeho pengata abi
sarosaronoma noo oke hiibakoi. Hiireqi noi abi oke hee, Nii ao qoridze
dzarima niimeke aima nagapa tuumare.

25 Oke hiimi noi hairiamake nokoho neseta qoridzeqi dzarima nome
meeqota oke aima Ohongaho hasa hiireqi nagapa tuumata.
26 Tuumami noko hasaqu eetemi atti noko suqobiremi Ohongaho sube-
sube hiireta. Nokoi hee, Idze, poike quba nese agiagike moori! Oiqi hiireta.

DZESUI MATTEOHO KIRA HIIRETA
(Mat 9:9-13; Mar 2:13-17)

27 Qateqa ipita Dzesui teeta tuumaqi moomi ttagetti apiapi tee, dzapa noho
Rebi (Matteo) noi oho qohareta habese oomi noi noke hee, Baa anake iihare.
28 Oke hiiremi noi qoridze baura oke ao gaubireqi noke iihata.
29 Iihaqi noi bodza mootoqi naga nometa Dzesuho quba patta ma kabira
minanipamuke mootoqi ttagetti apiapi qesa ma abi maina paina nokoi
Rebima gama ota habese muunota.
30 Muunomi Pariseo ma qetaqeta abi qesai Dzesuho tumakhameto
nookami qanganatemi hee, Nike ikaqi hiireqi ttagetti apiapi ma kahosa
oonomaho abima gama oba ma patta muuhibi?
31 Hiiremi Dzesui nokoho noo ipi hiireta, Ttottaho quba hiirorai oi sama
rikerikenoma bahe khettedzanomai hiirorai.
32 Oonita anai abi rike ma pobike bahe kahosanomake qupa burisi eetare
hiire baaqorai.

DZESUI POMA USAQE NOMEKE PAANAITETA
(Mat 9:14-17; Mar 2:18-22)

33 Hiiremi nokoi noke hee, Dzohane sobasobaho mai noi hiiremi noho
tumakhametoi bodza samaneke hutingi naate pupu baura eetorai ma teena
oke paha Pariseo ma nanaho tumakhameto eetorai.
34 Qate tumakhameto niihoi tete oke ruume naateqi oba ma pattaho
qausunomani.
Hiiremi Dzesui nokoke pobi hiireta, Nookao, Abi teei ata teeke naasuhimi
abi oho qesamane nokoi qidzoke hutingi naataqu.
35 Qate meenipamuke ipita apu oke nokoho bisata karabetemake bodza
ota nokoi hutingiho tete gesina naatakoi. Oiqi hiireqi noi ipita baatarotaho
qahurake hiireta.
36 Ma noi tete agoba ma usaqeho qahura noo teeke nokoho quba hiireta.
Hee, Abi teei sasa nome usari eeteqa bamu ttoba koko usaqe teeke aima sasa
qosana nometa hiboto isanataqu. Oke eetaquko usaqe oi agobahoma qesa
dzaira eetaama naatemi oho pui paha mina naatakoi.
37 Oho qesa abi teei bai oba usaqe korabeteqa bamu oke nuupu agobata
uqumami isanataqu. Ota uqumaquko bai oba oi qausu qohaba perebaqi
nuupuma gama bamu naatakoi.
38-39 Oi abi teei bai oba agobaho isakike gesina naate baaorai noi qidzoke
hairiamake tete usaqe oke muuna dza eetaqu, oi teeho bahe noi hee, Agobaio
naho quba isanatoraiqa hiibakoi. Oonihe bai oba usaqe ana hiire oke
paha nuupu usaqeta uqumaquho teteke qupadzomare. Oi nikeho poma
agoba ma naho tete usaqeho qahuranita oho tete biranatemake abima gama
qidzanatakoi.

6

DZESUI DZUMA MA BODZA MINARAHO MAIKHATA KEKE
(Mat 12:1-8; Mar 2:23-28)

1 Dzuma teeta Dzesuma nokoi uiti dzoo bisata tuusuhiqi tumakhameto
nokoi mee qesa oke rumuto botoma kurutete muunota.

2 Muunomi Pariseo qesai oke moohimi nokohota qanganatemi nokoi hee,
Baura oonomake dzumata eetaqui qaganomanita oke naane quba eete?
3 Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Eehe, Tabiti qesamane nomema
nokoho ttidza saa eetemi noi eetetake nike te isaite qupadzomoraidzarani
kaqa.
4 Oi noi Ohongaho parai nagata peiteqi dzobadzoba Ohongaho dzagata
mooto qaata oke abike qaga hiire qaami dzube abi keke oke muuna
qaatanihe Tabiti patta qaganoma oke aima muunaqi paha qesamane nome
moitemi muunata.
5 Hiireqi Dzesu nokoke hee, Oonita ana naamae Abiho Isaki ooraiqi oho
qesa dzumaho maikhatanita noo oke qaato.

DZUMATA DZESUI ABI BOTO ATIMANOMAKE QIDZAITETA (Mat 12:9-14; Mar 3:1-6)

6 Qate paha dzuma teeta Dzesui sinabidza guhuta peiteqi sohoroqi abi
banaiteta. Banaitemi abi boto atimanoma teei ota oota.
7 Oomi Pariseo ma qetaqeta abi nokoi hee, Dzesui abi oke dzumarata
qidzaitaquko noke noota mootakoiqi hiireqi noke nese taate mooqota.
8 Oonihe nokoho iiha ma dzoobizake noi ao qupadzomaqi abi boto ati-
manomake hee, Nii qoridze bisa qaputa qoobare.
9 Oke hiimi noi qoro qoorota. Qooromi Dzesui nokoke hee, Maqa, ana
nikeke qasa noorake hiiremi nookare. Dzumata baura qidzake eeteqi abi
qidzaitaquho isaki oorai, eo quba qangake eete abike teetaqu?
10 Oke hiireqi nokoke asabiremi nokoi nooama naatemi noi abi oke hee,
Boto niime tataitare. Oke hiimi qusubaitemi botoi pobirateta.
11 Pobiratemi nokoho dzauba peitemi noko qesa pobipobi hiireqi hee,
Dzesuke ikanomake eetaqu oiqi hiireta.

ABI TUEREBE QARU ABI NAATAROTA NOKOKE DZESU ASATETA (Mat 10:1-4; Mar 3:13-19)

12 Bodza oho neta Dzesui torota peitemi qupi sooromi noi Ohongaho torota
pupu hiire qaami iihai mootota.
13 Iihai mootomi noi tumakhametoho kira hiireqi nokohota tuerebeke
asateqi ipita nokoke paha Qaru Abi hiireta.
14 Dzapa nokohoi Siimo, apeke noi paha Peetoro hiireta, ma noma noho
Attereo, ma Dzakopo, ma Dzohane, ma Piripo,
15 ma Battoromeo, ma Matteo, ma Ttoma, ma Arapeoho khata Dzakopo,
ma Romake qirutomaquho dzaodzaonoma, dzapa noho paha Siimo, ma
Dzakopoho khata Dzuta,
16 ma Dzuta Khariotta nena apei Dzesuke geema mootota, nokoqaho
dzapake Dzesu hiireta.

DZESUI ABI SAMANENIPAMU HOOBIRE QAATA (Mat 4:23-25)

17 Hiire qaateqi Dzesui hapata gaibaqi katata roroko biiremi tumakhameto
qesa, ma paha Dzerusaremu abi ma Dzutea abi ma besa neta Tiro ma Sitona
nagapa abi, kitu minai baata.
18 Nokoi noho noo nooka quba baata ma qesai sama rikerike noho torota
saridza quba baata. Baami noi nokoho quba baura eeteta paha songe-
nanomake qidzaiteta.
19 Oi abi qidzaitaquho beedzae noho torota ttuunomai oomi abi sama-
nenipamui noke qegoroqi hesatare bedzabedza eetemi noi nokoke gama
qidzaiteta.

DZESUI QUPA BAME MA TTIDZA QIDZAQIDZAHO KORIDZA BIIRETA (Mat 5:1-12)

20 Obeteqi noi tumakhameto nome nese taate pobi hiireta,

Abi quba qesaho dzore, niikeho isaki bagenoma oi teeho bahe nikemae Ohonqaho pobi mai eetakoi.

21 Qesa ma nikei poiqa ttidza saa eetorai nike iisunoma naatakoita eto tti ma sori hiibaino.

Qesa ma nikei poiqa tti ma ttakake hiiroraihe ipita nike too inatakoita nike ao qupa too teetare.

22 Qate qesa ma nikei Abiho Isaki anaho dzapata atimami abi qesai nikeho ibo eete dzapa nikeho qanga hiireqa qore hiire iihami tuumakoi oonihe nikeho isaki bagenoma naatakoi.

23 Oke erake qupadzomare, too abike uimane neimanei oonoma eete qaataho qesa nikeke eetakoihe oho quba ipi ma ari nikeme minanipamuke qusuta saridzakoita heme oonomai biranahimake ao qaki ma naki eetare.

24 Oonihe meupu minanoma nikei ipi ma habara nikeme ao saridze qaate. Oonita iisu minanoma nikeho isaki bamu naatemi idze, nikeho ttidza uhubakoi.

25 Qesa ma nikei poike qaki ma nakita ooraihe, dzasa! Nike ipita tti ma ttaka minanipamu hiibakoi.

26 Qate qesa ma nikeho dzapake abi samane nookami bagenoma naatoraihe idzi! oi quba attinomanipamu; uimane neimane oho qesa agobake too abi oberaho dzapa nookami bagenoma naate qaatahe, qanganipamu!

IBO ABIKE KOKORA EETAQUHO TETEKE DZESU PAANAITETA (Mat 5:38-48)

27 Qate ana noorake hiiremi nookare! Ibo nikemeho quba dzasa eetare. Nikeke bisi naatorai nokoke kokora eetare.

28-29 Ma abi nike baru hiirorai nokoke noo qidza hiibare. Noko nike qomoqoma hiiremi nokoho quba pupu hiibare. Teei nike ngibasa temuta teetemi temuke paha bobotare.

Ma teei niiho sasa karabetaquko oionita eetoqa noke ttoba qaanataino.

30 Nikeho torota quba teeho qasa hiiremi moitare. Moiteqa eto oho ipi quba hiibaino.

31 Nike dza eetemi abi nokoi nikeke ikanoma eetaqu oho isakita nike paha nokoke eetare.

32 Qate qesai nikeho kokora eetemi nike oho ipike nokoqaho kokora eetaquko oho mee kaqani? Bamu, oi ttoka abiho kokora isaki keneni.

33 Oi erake eete oorai. Teei niike kokora eetemi oho habarake nii noke keke kokora eetaquko Ohongai oho quba niike dzoobe hiibaqu mae? Bamu, oi raaba abiho teteni.

34 Ma abi teei niike quba moitemi niiho tinau noho torota ooraimi nii abi ooqake keke quba moitemi noho tinau niiho torota ooraquko abi sinabidzaho sasana oorai noi oke moohimi oi ikanomake eete noho dzebidzebi naataqu. Bamu oi pisinisi abi nokomae keke qesa hoobiroraiho teteni.

35 Oho quba nike ibo nikemeho quba dzasa eete kokora eetemi nikeho torota quba teeke tinauta aimare hiiremi eto oho iiha ma dzoobidza eetainohe oho tinau aimare. Oke eetemi Ohongai oho ipi ma habara minamina nikehoke hiibakoi. Oi teeho bahe dzoobe hiibaamaho abi ma abi basesanoma nokoho quba Ohongai ohonga naatoraita nike oho tete suimami nikeke Ohongaho khametonipamu ooniqi hiibakoi.

36 Ohongai gimuba hemenomanita nike oho qesa gimuba hemenoma naatare.

OORA MA QAARA NAPAME BATIBIDZAQUHO TETEKE DZESU BIRAITETA (Mat 7:1-5)

37 Dzesui hee, Nikei abike qomaqoma hiibaama naatemi bamu nikeho
qomaqoma hiibaqu. Nikei qore ma geema hiibaama naatemi bamu nikeho
qoro ma geema hiibaquhe nike abiho kahosa qaatemi oho qesa nikehoke
qaatakoi.
38 Nike baruna heenata moitemi oho ipike nikeke hee ma heeta isakiamake
moitemi una biidzakoi. Oi teeho bahe qupa niimeho isakita moitemi oho
isakita paha niike moitakoi.
39 Oke hiireqi Dzesu paha qahurata nokoke noorake pobi hiireta, Nese
khabanomai nese qupike teteta dzeimami ikanoma naataqu bahe nopo
esese koseta taatakoi.
40 Hiireqi Dzesui paha hee, Banaita teei tumakhata nome tete banaitemi
noi ao mai nome qorobidzaquho tete ooraamanihe tumakhameto ke-
banoqake baura oke mai eete soubireqake maiho isakita peitaqu kaqani.
41 Hiireqi noi qahurata hee, Niiho neseta pasenaho bittaku teei ooraimi
ikanomake eete nii oho ruume naate temu nimeho neseta miriququ mooqa
aimaqu?
42 Bittaku oi niiho neseta ooraimi nii oho ruumeke hee, Dzaira name nii
qaatemi ana kahosaho miriququ niiho nesena ooraike aimare, oke hiiremi
isanataqu mae? Oonita quseripo niimeke qaasuhiqake bosata pasenaho
bittaku niimaeho neseta oorai oke hiumake eeteqa moo isanatemi miriququ
temu niimeho nesena ooraike nii aimami bamu ooqata obera naataqu.
Qahura oke qupadzomare!

BAURA QIDZAI MEE QIDZA GOOMAKOIQI DZESU HIIRETA (Mat 7:17-20; 12:33-35)

43 Hiireqi Dzesui paha hee, Ee qidzai te mee qanga goomoraidzara oho
qesa ee qangai teqaha mee qidzake goomoraidzara.
44 Oi abi teei ee mee teeke moo qupadzomaqi ee oho dzapa hiibakoi.
Tukunita bamu kharuba aimaqu ma ttidzadzata oottoke saridzaama oke
qupadzomare.
45 Ma abi teeho qupana oorai oi ao too nohota biranatakoi. Oi abi qangaho
qupata noo hee eete oorai oi ao noho toota biranatakoi oho qesa abi qidzaho
qupa iisuta meupu qidzai oorai oi paha too nohota paana naatakoi oiqi
hiireta.

NOO QUSUBA MA BASESAHO QAHURAKE DZESU HIIRETA (Mat 7:21-27)

46 Dzesui paha erake hiireta, Nike isanate anake hee, Ohonga Sooparaniqi
hiiroraihe naamae hiirorai noo oke nike naane quba qusubaitaama naa-
torai?
47 Nookare, teei naho torota baa noo nookaqi qusubaitorai noi quba apeho
isaki oke ana poike nike banaitakoi.
48 Oi teei naga gootare hiireqi ttoka toqomaqi manoqo suunipamuta
khoobake paanaite ota sohoro simetti bittite oma mooto peite soubiremi
tatanga naateta abi oi oho isaki ooni. Oi quu taatemi oba sooroqi naga
tatanga oke bitta minake eeteta oi teeho bahe naga bageke eete goototaho
isaki.
49 Qate teei naho noo tomama nooka arabirorai noi abi sepeke naga ttoka
heeqata gootomi oba sooro naga teetemi bamu naatetaho isaki. Oonihe abi
oho rubenga minanipamu, oke qupadzomare. Oiqi hiireta.

7

ROMAHO QAA POBIPOBIHO TUHOTUHOKE DZESU QIDZAITETA (Mat 8:5-13)

1 Oonita Dzesui noo samane oke gama hiiremi abiho tomata taatemi noi qurateqi nagapa Kapanaota tuumata.
2 Qate nagapa ota Romaho Qaa pobipobi teei oomi noho kokora abi bagenoma teei batabata mina eete oota.
3 Oomi noi Dzesuho beedzae pobi nookaqi qeemaqi Dzuta abi mimi qesa nokoho torota biranate Dzesuho quba qasa hiireta, Hee, Noi isanate hiiremi naho kokora abi qidzanataquni mae? Tuuma noke qasa hiibare.
4 Hiiremi tuumaqi nokoi Dzesuho torota hee, Maqa, Abi dzapa pobinomanita isanate baura oke noho quba eetaquni mae?
5 Oi noi Isirae abi napaho dza minake eeteqi aoke napaho sinabidza guhu teeke gootomi oorai.
6 Hiiremi Dzesui nookaqi nokoma tuumata. Tuusuhimi naga oi sererahuke oomi Qaa abi noi dzairamane dzoobireqi hee, Soopara name anai abi qanganita nii anaho nagata peitaquho isaki bamu, eto sama niime sesero eete baabaino.
7-8 Oi ana naamae niiho torota qeemaquho midza eete. Oonihe ana sogimo name teeke hee, Tuumareiqi hiiremi tuumakoi. Ma paha teeke hee, Baabareiqi hiiremi noi baabakoi. Ma anai kokora abi nameke hee, Erake eetare. Oke hiima ao eetakoi oonita oonoma noo hiibaquho geebai paha niiho torota ooraike ana qupadzomami nii kharata oho nooqake hiiremi naho kokora abi ao qidzanatakoi.
9 Oke hiiremi Dzesu nookaqi abi samane noma nokomae tuumota nokoho tomata noi Qaa abi oho hasahasa hiireta, Idze, ai tatauma nohoi mina. Oonomaho isakike anai te Isirae abi napameho bisata saridzara oke ana bamu nike ikobetaqu.
10 Hiireqi Dzesui kokora abi qidzanatarotaho noo hiiremi Qaa abiho qaru khameto nokoi burisi eete nagata biranate moomi Qaaho kokora abi noi ao qidzanate oota.

DZESUI TTARUMI PAIHO KHATA TUKUTOMI EEHAHA NAATETA

11 Qate iihai mootomi Dzesui nagapa Naini ota tuusumi abi kitu mina nokoi noho tumakhametoke gainene eete gama tuumata.
12 Oonita noi nagapa oke dzamoqaite moohimi ttarumi paiho khata teena baate oomi noho kebake ai tuumaqi nagapa abi samanema nokoi tti ma ttaka hiireqi tuumata.
13 Tuumami Dzesu Sooparai ttarumi paike mooqi dzasa eeteqi hee, Bamu, eto tti hiibaino.
14 Oke hiiqi noi qeemaqi parangi oke hesatemi abi aimota nokoi roroko biiremi noi erake hiireta, Abi khata, niike ana hee, Qoridzare.
15 Hiiremi baatetai qoro habese noonoma naasuhimi Dzesui noke paima oorareiqi hiireta.
16 Hiiremi nokoi gama atti minake eeteqi Ohongaho hasa hiireqi hee, O Ohonga, nii abi nanaho toro ogama baaqi nanaho bisata too abi mina teeke upubiremi oorai, dzoobe!
17 Hiiremi oho noo ma pobi oi tuumaqi ao haba oho totaqi ma Dzutea haba qesa gama gegebeteta.

DZOHANE SOBASOBA NOI HOU EETE TUMAKHAMETO DZOOBIRETA (Mat 11:2-19)

18 Oke eetemi Dzohane sobasobaho tumakhametoi Dzesu eetotaho isere gama maiho torota mooto soubireta. Oonita Dzohanei nookaqi tumakhameto nomehota eserike uhutota.
19 Uhutoqi nopoke hee, Abi oke qasa noorake hiibare, Kiristui baabakoiqi hiireta oi nii oonimae bamu? Nanai paha teeho quba beebe eetaqu mae? Oiqi hiireqi nopoke dzoobireta.
20 Dzoobiremi Dzesuho torota biranate hee, Dzohane sobasoba noi nakake dzoobireqi hee, Nipe tuumaqa Dzesuke qasa noorake hiibare, Kiristui baabaridzo oi niini mae nanai paha teeho beebe eetoraidzo, oiqi hiiremi nakai baabe.
21 Oiqi hiiremi Dzesui baura nome ipibireqi khettedza ma hemenoma samaneke qidzaiteqi songenai abiho irina oota samaneke iihami biranate tuumami noi nese qupi qesa samanake nesenomaiteta.
22 Oonita baura oke eesuqi Dzesui Dzohaneho tumakhameto nopoke pobi hiireta, Nike moomi abi nese qupi nesenoma naatorai, ponei pobiratorai, pottomunomai saarari naatorai, toma susui toma uhuborai, baatetai eehaha naatorai ma abi qubaho dzore nokoi sinabidza nookami bagenoma naatorai oonita qubarake nipe moo nooka soubire oho isereke korabete Dzohaneho torota mooto soubidzare.
23 Noke pobi hiireqa hee, Dzesui hee, Naho nookami qanga naataama abi oonomaho isaki bagenomanita nii sutasutata ooraihe qupadzomare. Oiqi hiireqi nopoke dzoobireta.
24 Dzoobiremi Dzohaneho qaru khametoi tuumami Dzesui sohoroqi Dzohane sobasobaho nooke abi tupu ona oota nokoke qasa hiireta, Dzohane noi haba habanata oomi nike noi abi ikanomaniqi hiireqi ota qeemata? Hee, Uta tooro eebeke buribaro eetoraiho isakiniqi hiiretani mae?
25 Eo hee, abi sasa nee ma baunomaniqi hiire qeemata.

Oi bamu, abi sasa nee ma baunoma sasa khepo khaponoma oke nii isanate meusu nagapa qibaqata mooraridzonihe noi oonoma bamu.
26 Mae nike hee, Too abi oonita moorakoiqi hiireta? Iidzo noi too abi bagenoma oonihe paha too abiho isaki riitorai.
27 Abi oi ape bahe nohoke Ohongai erake qeetemi oorai, Nookare, qaru khata nameke anai Kiristu niiho bosata dzoobiremi tuumaqi tete niihoke ao roibetakoi. Ooqi hiiretanita Dzohane noi abi oioni.
28 Oonita paimanei abike dzoomoraihota teei Dzohaneke riitaquho isaki ooraama. Oonihe noo oi ttoka samaho dzapa pobi kekenita Ohongaho pobi naatoraihota minama gattiqai gama oonomaho dzapa pobike suqobirorai.
29 Oke hiiremi abi samane oona oota nokoi ttagetti apiapima gama Ohongahoke nookami bagenoma naateta oi teeho quba bahe nokoi bosata Dzohaneho neta sobasoba saridzeta.
30 Oonihe Pariseo ma hu nooho maimane nokoi Ohongaho pengata sama nokome sesero eeteqi Dzohaneho sobasoba bai hiire qaata.
31 Oonita Dzesui Pariseoma nokoke qupadzomaqi eraiqi hiireta, Abi naga nike quba apeho isakita mooto hiiremi isanataqu, ma nikei quba apeho qesani?
32 Khameto sobadzata habese iinga naateqi hoho teei hoho temuke hee, Ae, nanai ao inabi teetemi nike naane quba naa teetara, qate nanai tti ma ttaka hiiremi nike ikaqi hiireqi oho surupo eetaama naateiqi hiirorai. Oonita Pariseo ma hu nooho maimane nikei oho isakita basesa eete Ohongaho kira temu ma temu kaitomaama.
33 Oi Dzohane sobasobana noi bai oba ma dzobadzobaho hutingima baaqi baura eetemi nike noke hee songenanomaniqi hiirorai.

34 Qate Abiho Isaki anai oho hutingiamake baaqi baura eetemi nike anake
hee, Oo abi qausunoma, bai obaho muhimuhi noi ttagetti apiapi ma kahosa
abiho dzairaniqi hiirorai.
35 Nookao, nokanokaho teteke apene qusubaitemi meenoma naatorai
nokoio teteoho subesube hiibaridzonihe nikemae tete temuho baike hiirorai
oho qesa temuke bai hiirorai, oi attinomani!

ATAPAI QUPA BURISI EETE BIBIKE DZESUHO OKOTA SURAITETA

36 Oke hiiremi Pariseohota teei Dzesu noma nopomae patta muunareiqi
hiiremi Dzesui noho nagata peite uhesaroqi qidzanatota.
37 Qidzanatomi idze, nagapa oho atapa kahosanoma teei nookami noi
Pariseo oho nagata qidzanatomi noi omaho mangi ura moromoronoma
teeke aima naga ota peiteta.
38 Peiteqi noi Dzesuho oko torota qooro surupo minake eetemi surupo
oi taate oko nohoke akobohimi noi habese qiba gee nomema oko nohoke
dzamutota. Dzamutoqi oko nohoke kanabohiqi bibi ura moromoronoma
nome aimaqi ooma oko nohoke suraiteta.
39 Suraitemi Pariseo noi mooqi qupa nometa hee Ae, atapa pase-
nanomanita abirai too abi oorapuko atapa noke hesatoraike noi ao qupad-
zomaqi bai hiibarori.
40 Oke qupata hiimi Dzesu noke pobi hiireta, Siimo, oi Siimo maina, nakaho
noo oorai ooiqi hiireta. Hiiremi noi hee, Banaita name, isanate hiibo.
41 Hiiremi Dzesui hee, Qateqa abi eseri nopoi tinau abi teeho torota qaata,
Temuho tinau oi siriba paipu hattatti, qate temuhoi pipiti.
42 Oonihe nopoi tinau nopome teetare bittake eete qaami oho maikhata
oke mooqi kahosa nopohoke sepeke qagaumata. Qagaumami nii qupad-
zomami abi nopohota apei maikhata oho dza minake eetaqu?
43 Hiiremi Siimoi oho ipike hee, Siribaho kahosa paipi hattatti naateta abi
oioni kaqa. Hiiremi Dzesui hiireta, Oke meeke nii hiire.
44 Oke hiireqi Dzesui atapa oke nese taate Siimoke pobi hiireta, Ataparake
nii moo. Anai naga niihota peitemi naane quba nii anaho oko akobetareiqi
oba ana moitaama naate. Oonihe atapa erai surupoma oko nahoke ako-
beteqi qiba gee nomema dzamute.
45 Hiibi ana niiho nagata peitemi nii anake kanabetaama naate, qate atapa
oi ao naho oko kanabeteqi qaataama.
46 Oho qesa nii bibi qidzama naho qibake suraitarorihe bamuta ataparai
niiho habara naate oko nahoqake oho bibi qidzama suraite.
47 Oonita ana hiiremi korabete nookare. Noho pasena samane qaariti
bamu naatemi noi naho dzaodzao minake eete qaarakoi. Qate nii oni mae
apei kahosa nome moohimi gattiqa naatemi noi anake ruume naataqu abi
oonomai qidzoke naho dzaodzao minake eetaqu oke niimae qupadzomare.
48 Hiireqi noi atapa oke hee, oionita ana niiho kahosa ao dzamute.
49 Oke hiiremi qesa noma uhesaro qidzanatota nokoi qesa pobipobi hiireqi
hee, Abirai ape noi paha abiho kahosake dzamutaqu?
50 Hiiremi Dzesui atapa oke erake pobi hiireta, Ai tatauma niihoi isanatemi
nii qidzanate oonita hasu ma kebata tuumare oiqi hiireta.

8

PAIMANE QESAI DZESUKE TUUHOBARE NOMA GAMA TUUMATA

1 Qate kebanoke Dzesui tumakhameto tuerebe nomema noko nagapa
minama gattiqata ogamaqi Ohongaho sinabidza nokoke pobi hiire tuumata.

2-3 Tuumami paimane qesai noke gainene eete qubatu nokometa quba
saridzeqi noke kokora eete tuumata.
Oi Dzesui nokohota songena hotou bireta oi paha Maria Magattaraho
nena, noho neta Dzesui songena sebenike hotou biireta, ma paha Heroteho
tuhotuho abi Khoudza noho ata Dzoana ooni, qate Susana ma paha paimane
qesa samane nokoi tuhotuho baura qidza samaneke nokoho quba eete qaata.

SINABIDZAHO QAHURAKE DZESUI GOOTTARATA MOOTOTA (Mat 13:1-9; Mar 4:1-9)

4 Bodza ota nagapa maina painaho abi quba mina noho torota biranatemi
noi qahura teeke noko pobi hiireta.
5 Bababa abi teei gottara nome bababa eetare tuumata. Tuumami qesai
teteta taatemi abi qooromi nee qusunai baaqi muunata.
6 Qate gottara qesai oma heeta taatemi suna peitemi bibi bamu naatemi
ohoumata.
7-8 Qate qesai baa bisata taatemi baai peite suqobireta.
Oonihe gottara qesai ttoka bibinomata taate suuna peite mee goomami
goottara teenai ao hattattiho isaki naate gaira naateta. Hiireqi noi hee,
Tomanomai nookare.

QAHURA NOOTA HIIBAQUHO TETEKE DZESUI QAUPUITETA (Mat 13:10-17; Mar 4:10-12)

9 Oke hiiremi Dzesuho tuumakhametoi noho torota qahura oho qasa
hiireta.
10 Hiiremi Dzesui hee, oi erake eete oorai. Abi minarake qahura noota
hiiremi nokoi tomama nookami pobirataama naatemi nesema moohimi
rikeqomaama naatemi hasaqu eetakoi. Qate oho khoobake ao nikemae
saridzaridzoni.

GOTTARAHO QAHURA OHO MEE DZESUI PAANAITETA (Mat 13:18-23; Mar 4:13-20)

11 Qahura oho khoobai erani. Gottara hiire, oio Ohongaho noo.
12 Oonita qesai teteta taate suuna peitorai oi abi qesai sinabidza nookaqi
ao hiisi eete qidzanataridzonihe Iibadzai baaqi oke abiho qupata karabebe-
toraiho isaki.
13 Qate gottara qesai oma heeta taate suuna peite ohoumorai oi abi qesai
sinabidza ttidza qidzaqidzama nookoraihe oho husi ma pai dzoobidzaama
naate qaami kaipo ma qangahasi biranatemi ao taatoraiho isaki.
14 Qate gottara qesai baa bisata taate suuna peitemi baai suqobirorai oi
abi qesai noo oke nookoraihe ttokaho iinga ma siidza ma iiha ma dzoobidza
samane biranateqi sinabidza nokohoke pupubiremi meeama natoraiho
isaki.
15 Qate gottara paha qesai ttoka bibinomata taate suuna peite gaira naa-
torai oi paha abi qesaho qupa adzahaha naatemi korabete nooka hiisini-
pamuke eete batigara naatorai ma bauraho mee samane goomoraiho isaki
ooni.

QAHURA NOOTA HIIBAQU OI DZONGI QEEBAQUHO ISAKI (Mar 4:21-25)

16 Oonita qahura oi quba ape bahe abi teei dzongi qeereqi qohareta
mootomi dzadzai minarake baibudzaquho isaki. Qate abi dzongi oke qohare
pesuta mootomi dzadza biranataama naatemi bamu isanataqu.
17 Oi quba dzukudzukuna ma dzahedzahena oi gama iso keke paanani-
pamu naate soubidzaridzoni.

18 Oonita teeho dzadza oho isaki ooraimake noke paha ipibire moitakoi. Qate teeho isaki bamu naatemi noho torona oorarori oke paha noho neta karabetaridzonita nike noo nookami eto arabidzaino.

DZESUI NOMAMANE DZABAMANE NOMEHO ISAKI PAANAITETA
(Mat 12:46-50; Mar 3:31-35)

19 Qateqa pai gotta ma nomamane dzabamane nohoi Dzesuke moorare baami abi pui siire oomi noko bitta eete sasata oota.

20 Oomi teei noke oho pobi hiireqi hee, Maqa, Pai gotta ma nomamane dzabamane niihoi sasata ooraiqi niiho quba hiire.

21 Hiiremi noi noko erake pobi hiireta, Naho pai ma nomamane dzabamane nahoi apene bahe Ohongaho noo nookaqi qusubaitorai nike oioni.

DZESUI BAPAMU QAMUNI HIIREMI KEBARATETA
(Mat 8:23-27; Mar 4:35-41)

22 Bodza teeta Dzesui sisimata peiteqi tumakhameto nomeke hee, Napamae oba ttu biireqa totaqi qee neta biranatare. Hiiremi nokoi parai qusubaite qeemota.

23 Qeehimi Dzesuho nese sidzobetemi meeqota. Meeqomi bapamuho isaki teei tora neta tooromi obaho pouma noko suqobidzare eetemi attinoma naateta.

24 Attinoma naatemi tumakhametoi noho toro baa tukutoqi hiireta, Mai! Mai naname, napai dzaetake boobi.

Oke hiimi noi qoridzeqi obaho pouma ma bapamu gama qamuni hiiremi ao kebarate bamu naateta.

25 Oke eetemi noi noko qasa hiireta, Teeqa, nikeho ai tatauma kaqani?

Hiiremi nokoho sama suu qooromi hasaqu eeteqi noko qesa pobipobi hiireta, Ae, abirai sama ikanoma ooraimi oba ma utai gama noho noo qusubaitorai? Oiqi hiireta.

DZESUI ABI SONGENA SAMANENOMAKE QIDZAITETA
(Mat 8:28-34; Mar 5:1-20)

26 Oonita nokoi qeehiqi Geraseno haba totaqita unateta.

27 Unateqi Dzesui ttokata peqihimi abi songena samanenoma teei noke saridzeta. Oonihe abi oi agoke naga qaateqi ttoba ma bareamake tuumaqi nesetu ma oma nagata qaata.

28 Noi Dzesuke mooqi idze ma mare hiire noho dzagata taate sokateqi hiireta, Oo Dzesu Ohonganipamuho khata nii anake ikabetaqu? Eto nanake sesero eetainoiqi niike dzauri hiire.

29-30 Oiqi hiireta oi songenai qupi samaneke abi oho irita baami qesai noke eka ma ngibira tatangama suutoqi noke bakena geema oomi noi sutasuta oke gama uhutomi songenai noke dzeimaqi haba habanata tuuma qaata. Oonita Dzesui noke qasa hiireta, Dzapa niihoi ikanomani? Oke hiiremi songena samanei noho irita oomi noi hee, Anaho dzapaio Hubani.

31 Oke hiiremi Dzesui songena abi oke qaatareiqi hiireta. Hiiremi songenai hee, Eto nanake dzoobiremi paha iibadza nagata tuumainoiqi hiireta.

32 Qate hoo kitu teei qeba neta peeku muusa oomi nokoi hee, Qate nii hiiremi nana isanate hoo oho irita dzuubare. Hiiremi te bai hiibara.

33 Oonita songenai abi oke qaateqi hooho irita dzuubata. Dzuubami hooi hapa rometa sakaba qurate obata dzaga susumaqi baateta.

34 Qate hoo soopara nokoi quba oke mooqi sakaba tuumaqi oho isereke hoo poka naga ma nagapa abi gama pobi hiireta.

35 Pobi hiiremi nokoi quba oke moorare baaqi Dzesuho torota biranate moohimi abi songenanomai qaatati qidzanateta noi ao qupa pobirate ooqi

ttoba ma sasa dzaabanomai oota. Noi Dzesuho oko torota habese noho noo nookaqi oomi nokoi atti minake eeteta.
36 Eetemi bosata Dzesui ikanomake eete songenanomake qidzaiteta oke apene moota nokoi oho isere gama ota isaiteta.
37 Isaitemi Geraseno haba oho abi totaqi ma totaqi nokoi gama atti uboubo eeteqi qupa muunaqi Dzesu nokoke papatareiqi hiireta. Hiiremi noi paha sisimata peiteqi burisi eete tuumarota.
38 Oonihe abi bosata songenanomai qaata noi Dzesuho gainene tuumare hiiremi bai hiireta.
39 Hee, Nii burisi eete nagapa tuusuhiqa Ohonga niike qidzaite oho isereke gama noko moite soubidzare. Hiiremi noi tuumaqi nagapa abike gama susupu pobi hiireqi hee, Eranomake Dzesui anake eetemi ooraiqi hiire hiireke tuumata.

DZAIROHO KHATATA BATABATA EETEMI DZESU NOOKAQI TUUMATA (Mat 9:18-26; Mar 5:21-43)

40 Qate Dzesui burisi eete tuumaqi nagapata biranahimi abi tupu minai noho beebe eeteqi noho dzoobe ma kanakana hiireta.
41 Hiireqi Sinabidza guhu soopara, dzapa noho Dzairo, noi baa Dzesuho torota subateqi hee, Ana dza eetemi nii naho nagata baabare.
42 Oi teeho bahe khatata teena naho, noho tii 12, noi batabata minake eete oorai. Oke hiiremi Dzesui ota tuusuhimi abi samanenipamu noke qahiqahi eete tuumata.

ATAPAI DZESUHO TTOBA HESATE QIDZANATETA (Mat 9:18-26; Mar 5:21-43)

43 Tuumami atapa dzuu topoto qaata noi tii bodza tuerebe oho isakita ipi uhubaama qaami ttottai noke qidzaitaquho isaki bitta eete qaata.
44 Oonihe atapa oi qeemaqi Dzesuho sasake ngingitti eesuhimi idze ao dzuu ipi uhubata!
45 Uhubami Dzesui hee, apei anake hesate? Hiiremi nokoi gama bai hiiremi Peetoroi hiireta, Mai name, abi minai niike rome biire qahiqahi eetoraita qupadzomo.
46 Hiiremi Dzesui hee, Anahota qidzaitaquho beedzae teei teehota qeeme oonita apei ana hesate?
47 Oke hiiremi atapa oi moohimi sama nome dzukubaquho isakiama naatemi noi tititi eete baaqi noho torota subateqi minaraho pengata isere nomeke mootoqi hee, Aoke nookami ana qidzanate.
48 Oke hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Khatata name ai tatauma niihoi isanatemi nii qidzanate oonita keba ma dzapata tuumare.

DZAIROHO KHATATA BAATEMI DZESU NOKE TUKUTOTA (Mar 5:22-24, 35-42)

49 Noo oke Dzesu hiiremi Guhu sooparaho nagata teei baaqi soopara oke pobi hiireta, Maqa, niiho khatata ao baate bamu naate oonita etoqa banaita sesero eetaino.
50 Oonihe Dzesui oho pobi nookaqi guhu sooparake hee, Bamu, nii ai tatamaqi eto iiha ma dzoobidzake eetaino. Khatata niihoi qidzanatakoi.
51-52 Oke hiireqi noi naga ota peite moomi nokoi tti ma ttaka hiiremi noi hiireta, Khatatai baataamanihe meeraho isakita ooraita eto tti ma ttaka hiibaino.
53 Oke hiiremi qesai moomi ao baatanipamuke eete oomi nokoi Dzesuke too khepidze eeteta.

54 Oonita Dzesui abi minarake hotou biireqi Peetoro ma Dzohane ma
Dzakopo ma mai ma pai qaanateqi khatata oke botota aimaqi noho kira
hiireta, Khatata nii qoridzare!
55 Hiiremi hekhettidza hiireqi noi ao hairiamake qoridzeta. Qorihimi
Dzesui noke patta moitareiqi hiireta. Hiiremi mai ma pai roqobeta minake
eeteta.
56 Oonihe nokoi eto abike oho pobi hiibainoho qamunike Dzesu hiireta.

9

DZESUI TUMAKHAMETO NOME QARU DZOOBIRETA
(Mat 10:5-15; Mar 6:7-13)

1 Qate bodza ota Dzesui tumakhameto tuerebe nomeke ttuttuiteqi abi
songenanoma ma heme ma bamenomake qidzaitaquho beedzae nokoke
moiteta.
2 Moiteqi nokoi qusuho noo ma pobi hiireqa abi qidzaitareiqi nokoke
dzoobireta.
3 Dzoobireqi noi hee, Nike etoqa teteho quba samane khakhaumaino,
oi sumuni, mae asini, mae heebani, mae ttumani, mae ttoba ma sasaho
paramu, oke eto aimaino.
4 Qate nagapa teeta biranateqa eto somobasomo eetainohe naga teenaqata
ooma, baura bamu naatemi paha nagapa teeta tuumare.
5-6 Qate nagapa teei nike kokora eetaama naatemi nagapa oke qaasuhiqa
khooba nokohoke paanaitareiqi oma aima oko nikeme dzamutoqa tuumare.
Oke hiiremi nokoi nagapa samaneta tuumaqi ota qusuho isere qidza
mootoqi hemenomake qidzaiteta.

HEROTEI DZESUHO POBI NOOKAQI SAHATETETA
(Mat 14:1-2; Mar 6:12-16)

7 Qate ttoka ma haba oho soopara Herote noi noo ma baura samane
oho pobi nookaqi hou peu eeteta. Oi teeho quba bahe noi Dzohaneho
paru geematanita abi qesai hee, Dzohanei paha qoridzeqi baura nome
ipibiroraiqi hiireta.
8 Qate qesai hee, Eria oioniqi hiiremi qesai paha hee, Too abi agoba teei
baata neta qoridzeqi eetoraiqi hiireta.
9 Oke hiire qaami Herotei erake hiireta, Dzohaneke ana ao paru
geematanihe abiraho pobike abi ikanoma hiiremi ana oho totohota nooko-
rai? Oke hiireqi noi Dzesuke moora quba dza minake eeteta.

DZESUI ABI 5,000 NOKOHO QUBA PATTA BIRAITETA
(Mat 14:13-21; Mar 6:30-44; Dzoh 6:1-13)

10 Qate tumakhameto nokoi baura nokome soubireqi burisi eete isere
nokomeke Dzesu pobi hiireta. Pobi hiire soubiremi noi nokoke dzeima seike
tuumaqi nagapa Bettesaitta ota tuumata.
11 Oonihe abi tupu oi ao qupadzomaqi noke iihami noi nokoke moo
dzoobe hiireta. Hiireqi noi Ohongaho noo ma baura noko pobi hiireta, qate
hemenoma hiiremi noi nokoke qidzaiteta.
12 Qate ete aparana naatemi Dzesuho tumakhametoi noho torota biranate
pobi hiireta, Napai haba habanata ooraita nii abi tupu erake dzoobiremi
nokoi nagapa qesa ma abiho dzoo naga totaqi ma totaqina oorai ota tuumaqi
heeba saridzeqa meerareiqi hiibare.
13 Hiiremi noi hee, Eo, nikemae nokoke heeba moitaqu? Hiiremi nokoi hee,
Oonihe nanaho torota oorai oi dzobadzoba paipu ma khaa ngoru eseriba
oqaionita nanai isanate tuumaqi abi tupu mina eraho quba ttuma eete patta
saridzaquni mae?

14 Oonihe abi quba mina, oi paipu ttauseni.
Oke hiiremi noi tumakhameto pobi hiireta, Nike hiiremi abi dzare piipiti oho isakita hohoma habese tuumare.
15 Oke hiiremi noko abi pobi hiiremi gama oke eete habese soubireta.
16 Obetemi noi dzobadzoba paipu ma sekana ngoru eseri oke aima qusu moohiqi agoago eete qootoqi tumakhameto moitemi ttihu biireta.
17 Ttihu biiremi abi gama muuna isanatemi qetta ma saru aimami kamo tuerebeho isaki hee baata.

PEETOROI KIRISTUHO KHOOBA HIIRE PAANAITETA (Mat 16:13-19; Mar 8:27-29)

18 Qate bodza teeta Dzesui tumakhametoma noko qaheubata pupu hiire ooqi noi noko qasa hiireta, Abi tupu nokoi anai ape ooniqi hiirorai?
19 Hiiremi hiireta, Oo qesai hee, Dzohane sobasobaniqi hiiroraini, qesai hee, Eria ooniqi hiiroraini, paha qesai hee, Too abi agobaho teei qoridze baura eetorai ooiqi hiirorai.
20 Hiiremi noi nokoke toronaiteqi hee, Oore, oonihe nikemae anake ikaqi hiiroraiqi hiireta. Hiimi Peetoro erake hiireta, Bamu, nii Ohongaho Abi Mina Kiristu.
21 Hiiremi nokoi eto abike oho pobi hiibainoho quba noi qamuni hiireta.

DZESUI BAATE QORIDZAROTAHO QAAMODZAMODZA (Mat 16:20-28; Mar 8:30-9:1)

22 Dzesui Peetoro ma nokoke hee, Anaio Abiho Isaki oke nii ao hiirenihe Dzuta abi soopara ma dzube abi mimi ma qetaqeta abi nokoi ana sesero minake eete bai hiireqa teetemi baatakoi. Oonihe qupi tapari naatemi ana ao qoridzakoita qupadzomare.

TEEI SAMA NOME MARANGA BIIREQI DZESUKE IIHAKOI (Mat 16:24-28; Mar 8:34-9:1)

23 Oonita noi noko paha noorake pobi hiireta, Anake iihaquho dza oi teeho torota ooraquko noi isanate sama nome maranga biireqa hapahapaho pobi hiireqi anake iihare.
24 Oi teei sama nomeho oorama qaara qaanateqi qaraqaraho dzore naatakoi, qate teei naho quba oorama qaara nome qaanataama naateqi qaraqara saridzakoi.
25 Oi erake eete oorai. Teei ttuma baura eete qaaqa ttokama haba gama mai eete soubiremi oi isanate burisi eete abi oke ingonaitaqu?
26 Eo oi heme nohoke adzahahaitaqu? Oi bamu, oonita teei Abiho Isaki anaho midzani mae noo nahoho midzake eete ooraquko ipita anai Mai ma qaheuba angeroma gama naamaeho dzapa pobita biranataquta anai oho qesa abi oonomake midzata mootakoi.
27 Oonihe meeke ana hiire, Ohongaho dzapa pobi biranahimi abi napaho bisata qooro ooraihota qesai baataamake ao nese nokomema moorake boobi.

DZESUI OHO NOO MEE HIIBAREIQI BIRABIRA MAINATA BIRANATETA (Mat 17:1-3; Mar 9:2-13)

28 Oke hiire qaatemi qupi qeth naatemi Dzesui Peetoro ma Dzohane ma Dzakopo nokoke dzeima tora kakata pupu hiibareiqi peiteta.
29 Peiteqi noi sohoro pupu hiimi nese ma penga noho ma sasa nohoi gama khabanoma hihihinoma naateta.
30 Naatemi idze, abi eseri oi Mose ma Eria nopoi oho qesa dzadza ma koinama biranateqi noma nokoi qesa noo hiireqi Dzesui Dzerusaremuta dzamonoke baura soubidzarotaho noo hiirota.

31 Oonihe Peetoro ma kara nokoho nese sidzobetemi meeta. Meeqoqi paha
nese parara eeteqi abi eseri Dzesuma qooro oota nokoho dzadza ma koina
gama moo roqobeteta.
32 Oonita Mose ma Eriai Dzesu qaatare boohimi Peetoroi dzaga hosohoso
quba hiireta,
33 Mai name, napa erata oorai oi dzapanomanita nanai isanate parai naga
tapari qusubaitare, teei niihoni teei Mosehoni teei Eriaho.
34 Oonihe noo oke hiihimi dzorobi teei baaqi nokoke sengibetemi noko atti
ququimata.
35 Ququimami dzorobiho neta totoho teei biranateqi hiireta, Eraio khata
tobe sumanoma namaehonita noo nohoke korabete nookorare.
36 Qate noo totohoi bamu naatemi noko moohimi Dzesui noqeke oota.
Oonita tumakhameto tapari nokoi teqaha oho isereke abi pobi hiire
qaararanihe Dzesu qusuta peiteta ooqata hiireta.

TUMAKHAMETO BITTA EETEMI DZESUI SONGENA IIHATA (Mat 17:14-21; Mar 9:14-29)

37 Qate iihai mootomi nokoi tora neta gaibami abi samane noke saridzeta.
38 Saridzeqi nokohota teei too dzoobireqi hiireta, Oe, Banaita name, khata
erake moorare.
39 Noi naho buqo mutu teena. Oonihe songena teei noke aimami ao areare
hiiremi ttidzagori amagorike eetemi too qarosa perebami aima kurukaru
teeteqi te hairiamake qaatoraidzara.
40-41 Obetemi anai baa tumakhameto niihoho torota dzauri hiiremi noko
songena oke hotou biidzare bitta eete qaatemi oorai.
Oke hiiremi Dzesui tumakhameto qesa eraiqi hiireta, Idze, abinaga
houpeu ma gau, sau samaneke anai nikeke amaki eete baa qaimi, bodza
apeta nikemae qooro tuumaqu? Seke khata oke erata aima baabare.
42 Oonihe nokoi noke aima baahumi songena paha khatake aimaqi baqe-
baqe eeteta. Eetemi Dzesui songena ngiinginoma oke qamuni hiireqi
khatake qidzaiteqi maiho dzagata mootota.
43 Mootomi abi minarai nookami Ohongaho dzapai poro kiranoma
naateta.

ABIHO HASAKE DZESU QAPUITAAMA NAATE HAPAHAPAHOKE HIIRETA (Mat 17:22-23; Mar 9:30-32)

Oonihe nokoi quba oonomaho hasahasa hiimi Dzesui tumakhameto nome
erake pobi hiireta.
44 Noorake korabete nooka qupadzomare. Anaio Abiho Isaki oonihe anake
ao geemaqa abiho botota mootareiqi hiiremi oorai.
45 Ooiqi hiiretanihe nokoi tomama nookaqi teqaha oho mee saridzara ma
noko noke oho qasa hiibare bitta eeteta.

TUMAKHAMETO MINA NAATAREIQI QESA BITTA MA KAKA EETETA (Mat 18:1-5; Mar 9:33-37)

46 Qate noko ruume nokometa qesa pobipobi hiireqi hee, napahota apenei
Dzesuma gama abi mimi naataqu?
47 Oonihe Dzesui ao qupa nokohoho noo gesina naateqi khata gattiqa teeke
aimaqi noke nokoho bisata mootomi qoorota.
48 Qooromi noi noko pobi hiireta, Nike naho dzapa qusubaitare hiirorai
mae? Oonita teei naho quba eeteqi khata eranomake aima kokora ee-
toraquko oi anaho dzapa qusubaitaquho isaki naatakoi. Oi naho dzapa
qusubaiteqa mai ana dzoobireta dzapa nohoke qusubaitakoi. Oonita qupad-
zomare, abi kokoranoma, sama gaibanoma noio abi minani.

DZESUHO TUMAKHAMETOI ETO TTARI NOKOMEQAKE QAUPUITAINO (Mar 9:38-40)

49 Hiiremi tumakhametohota Dzohanei oho ipike hee, Mai naname, Oore,
oonihe nanai moohimi abi teei niiho dzapa quba eeteqi songena abiho irita
oota oke iihami nana abi oke qamuni hiireta oi teeho bahe noi teqaha napaho
ttarita oorara.
50 Hiiremi Dzesui noke hee, Bamu. Teei nike ibo eetaama naateqi baura
qidzake eetorai oi abi ikanoma bahe dzairanita eto abi oonomake qamuni
hiibaino.

SAMARIA ABI DZESUKE NAGA QAANATEMI MAINATA TUUMATA (Mar 10:1; Ruk 17:11; Dzoh 4:40-42)

51 Qate Dzesui dzamonoqake qusuta peitarotaho bodza naatemi noi
Dzerusaremuta tuumareiqi sama nome qaasumata.
52 Oke qupadzomaqi noi bosa qaru dzoobireqi hee, Tuumaqa Samaria
habaho nagapa teeta naho quba roibetare hiireta.
53 Hiiremi nokoi tuumaqi roibetarotahe haba oho abi nookami Dzesui
paha Dzerusaremuta tuumarotaho isaki naatemi nokoi biisi naate noke naga
qaanateta.
54 Qaanatemi Dzakopo ma Dzohane nookami nopohota qanganatemi hi-
ireta, Soopara nakame, nii dza eetemi nakai hiiremi eepa teei qusuta taateqa
nokoke dzakasire bamuitaqu mae?
55 Hiiremi noi nopoke noosa hiireta.
56 Oonihe noko nagapa oke qaateqi temuta tuumata.

TEEI DZESUKE IIHAQU NOI AOQAKE SAMA NOMEKE QAASUMARIDZONI (Mat 8:19-22)

57 Qate nokoi teeta tuumami abi teei baaqi noke hee, Nii tuumoraita ana
niima nakai tuumakoi.
58 Hiiremi Dzesui noke pobi hiireta, Eehe, neei ttaqanomani, haa teekoi
oho qesa suturunomani. Qate anai Abiho Isaki oonihe ikata qepe ma haba
saridzoraqu oi baamu, oonita qupadzomare. Oiqi hiireta.
59 Qate abi mainake noi hee, Nii anake iihorareiqi hiireta. Hiiremi noi
hee, Oore, oonihe nii qaatemi bosata naho mai baatemi ana qurabireqanoke
niike iihakoi.
60 Hiiremi Dzesu eraiqi hiireta, Nookare, Keba nokoio keba nokomeke
qurabidzaquho isaki ooraini qate nii, nii isanate tuumaqa aoqake Ohongaho
noo ma pobi paanaitare oiqi hiireta.
61 Qate teei paha noke hee, Soopara name, anai isanate niike iihorakoi
oonihe nii qaatemi ana bosata tuuma qesamane name aipo biireqanoke
iihakoi.
62 Hiiremi Dzesui qahurata hiireta, Abi teei bose aubotare boohiqa
mainake mooraqu noi bamu Ohongaho pobi quba isanataqu, bamu!

10

QARU KHAMETO 70 NOKOKE DZESU DZOOBIRETA

1-2 Qateqa, noo oi gama bamu naatemi Dzesu Sooparai qaru khameto
qesaho quba paha hiireta, Noi hee, Mee gooma oorai oi meupu, oonihe baura
abi oberaqanita nike rumutaquho maike dzauri hiiremi noi ao baura abike
dzoota dzoobidzare. Oiqi hiireqi noi 70 oke uhutoqi noi guhu ma agapa qesa
samaneta tuumarotaho isakita nokoke eseri eserike ao bosa dzoobireta.
3 Dzoobireqi noi hee, Oionita nike tuumare, oonihe sipisipi khametoke haa
teekoho bisata dzoobiremi attinoma naatoraiho isakita ana nike dzoobihibi.
4 Oi nike eto asi aimaino, ttuma sengi aimaino, oke sasa aimaino.

Qate nike teteta tusuhiqi abi saridzeqa eto nokoma qesa noo ma too minake eetaino.
5-6 Ma nike naga teeta peitareiqa hee, Ohonga dzoobe! Oke hiiremi ai tataumanomai ota oomake oi bamu sapara naataqu. Qate oho abi ooraama naatemi nike mainata tuumami noo oi paha temuta meenoma naatakoi.
7 Qate baura abi ipi ma ari nome ma nomeke saridzaridzonita nike teeta peiteqa nokoma keke muuna ma aima eete ooqa baura soubireqake nagapa mainata tuumare. Oke eetemi bamu somobasomoho isaki naataqu.
8 Oi nike nagapa ape ma apeta peitaqu oho abi nikeke kokora eeteqi patta ikanoma nikeho dzagata mootaqu oke nike isanate aima muunare.
9 Nagapa oho hemenomake qidzaiteqi nokoke hee, Oionita nike ao Ohongaho pobi naasubi.
10 Qate nike nagapa teeta peitemi noko nikeho bai hiiremi nike otoba pati nokohota biranate eraqake hiibare,
11 Nookao, ao nike Ohongaho pobi naatarorihe bai hiiremi oko hau nakameke oma erata dzamutomi oi nikeho khooba paanaitakoi oiqi hiibare.
12 Oi Sotomu nagapa abi nokoi quba bamenoma saridzorakoihe idze, nagapa teeho abi nikeke bai hiibaqu nokoio bame minanipamu saridzorakoi. Ooiqi hiireta.

NAGAPA BASESANOMA QESAHO QUBA DZESU TTI MA TTAKA HIIRETA (Mat 11:20-24)

13 Oohoke Dzesui hee, Idze khoradzi nagapa, ma idze Bettesaita! Obaoba bamenoma nikeho bisata eeteta oho isakita Ttiro ma Sitto nagapa besa pakina oorai nokoho bisata oho isakike paanaitapuko nokoi agobaqake some ma ttarumiho isakita qupa burisi eetarota.
14 Oonita nokoho bame urai ooraiho Khoradzi ma Bettesaitake maripa eetaquho bodzata nikeho bame oi nokohoke suqobidzakoi.
15 Qate Kapanao. nikeho dzapake aima qusubaitaquni mae? Oi bamu. Dzapa nikehoi taatemi nike iibadza nagapata tuumakoi.
16 Oiqi hiireqi noi burisi eete qaru khameto nomeke hee, Apenei nikeho noo nookaqui paha nahoke nookakoi. Qate nikeho noo bai hiibaqu nokoi paha naho bai hiibakoi. oho qesa mai ana dzoobireta noho bai hiibakoita qupadzomaqi tuumare, oiqi hiiremi tuumata.

QARU ABI 70 NOKOI BAURA EETORAMUTI SAMA GEQOGEQOMA BAATA

17 Tuumaqi baura eete qaarumuti qaateqi qaru khameto nokoi sama geqogeqoma burisi eete baa Dzesuho torota isere hiireqi erake hiireta, Oo Soopara naname, nana niiho dzapata hiiremi meenipamu songenai nanaho noo qusubaite abi qaatorai.
18 Oonihe nokoi oonomaho totohota hiiremi Dzesui erake hiireta, Ae, moo nookami Saataho isaki baibaiho tomidzata ao qusuta taateo? Nookare.
19 Meeke ana beedzae nike moitemi nike dzotata ma besabesaho isaki qorobidzakoi ma nike iboho beedzaeke suqobiremi quba oonomai bamu nike sesero eetaqu.
20 Oonihe, songenai nikeho noo qusubaitoraiqaho quba eto qaki eetainohe dzapa nikehoi qusuho ttarita baranate oorai oho quba isanate dzoobe hiibare, oiqi hiireta.

SUMASAI DZESUKE QANOQANONOMAITEMI HASA HIIRETA (Mat 11:25-27; 13:16-17)

21 Bodza ooqata keke Qaheuba Sumasai Dzesuke uumami noi Ohonga hasa hiireqi hiireta, O mai name, qusu ma ttokaho maikhata, nii ttokaho

nokanoka ma gesinanomaho neseke sirihami nokoi baura erake mooraa-manihe oke nii sama gaibanomake banaitoraiho qubake ana niiho hasama gegema hiire. Oore, mai name, nii nookami tete bagenomanita oho isakita nii eetorai, buububu!

22 Oke hiireqi Dzesui noko erake pobi hiireta, Baura minarake mai nahoi boto nahota mootomi oorai. Oonita khataho khoobanipamu oke mai keke gesinani, qate maiho khooba oke ape bahe khata anaio gesina ma paha anai apeneke banaitare hiibaqu nike ma nokoi paha baura oho gesina aimakoi.

23 Hiireqi noi tumakhameto nomenipamuke asabireqi seike erake hiireta, Maa, quba nike moorai oi teeho bahe Ohongai nikeho nese uhutomi moorai.

24 Nookare. Nike moorai quba oke too abi ma uimane neimaneho abi qiba samane nokoi moora quba dza minake eete qaatahe te moorara, ma nike nookorai noo oke nookare dza eete qaatanihe te nookara. Oiqi hiiremi nookata.

ABIKE QESA DZAIRA EETAQUHO TETEKE DZESUI PAANAITETA

25 Bodza teeta hu nooho mai teei Dzesuke toronaitareiqi qoridze qasa hiireta, Banaita name, anai ikake eeteqa qaraqara saridzaqu?

26 Hiiremi Dzesu noke hee, Qate nii hu nooho qetaqeta isaitemi ikaiqi hiirorai?

27 Hiiremi noi hiireta, Hu nooi hee, Nii qupa ma sama, dza ma dzasa oke beedzae niimema gama susupu Ohonga Soopara niimeho torota mootorare. Oke hiireqi paha hee, Nii sama niimeho quba dzasa eetoraiho isakita temu niimeho quba dzasa eetorare oiqi hu noo hiirorai.

28 Hiiremi Dzesui hee, Oke nii meeke hiirenita oke kaipoma qusubaite qaaqa qaararidzo.

29 Qate abi oi sama nome gimutta eetareiqi Dzesuke qasa hiireta, Oonihe naho temu hiibi oi ape oni?

30 Hiiremi Dzesu hiireta, Oo dzoobe. Dzuta abi teei Dzerusaremu qaateqi Dzerikhota tuumare tapata qurahita. Qurahimi guume abi qesai noke saridze buribaroke teeteqi ttoba ma haba nohoke karabete noke qaate tuumami noi baataquho isakita oota.

31 Oho isakita oomi dzube abi teei paha ota qurateqi moota. Mooqi te hoobidzaranihe potti biireqi tuumata.

32 Ma Reebiho gemuhota teei ota baaqi noke moo oho qesa potti biireqi tuumata.

33 Qate ibo haba Samariaho abi teei haba kharata aabe tuumoqi ota biranate abi qettanoma moo dzasa mina eeteta.

34 Noi ao qurate bai obama maka nohoke akobete bibi suraiteqi suutota. Suutoqi noke ttoogi nomeho heeta mootoqi dzeima aabe nagata biranate noke tuuhorota.

35 Tuuhoro qaami iihai mootomi oma eserike aabe nagaho mai moiteqi hiireta, Isanate nii abi oke tuuhoro qaaqa moomi ttuma isanataama naatemi anai burisi eete baaqanoke oho koko nii moitakoi oiqi hiire tuumata.

36 Hiireqi Dzesu hu nooho mai oke hee, Qate nii nookami abi taparihota apei abi makanomake dzaira eeteta?

37 Hiiremi noi erake hiireta. Abi dzasa eeteta oioni.

Hiiremi Dzesu hee, Qateqa niimae tuumaqa oonomake eetorare. Oiqi hiireta.

MATTAI MARIAKE BISI NAATEMI DZESUI POBITETA

38 Qate nokoi teteta tuumaqi nagapa teeta biranatemi ota atapa tee, dzapa noho Matta, noi Dzesu ma karake kokora eetareimi noho nagata peiteta.

39 Qate Mattaho dzaba, dzapa noho Maria, noi baaqi Dzesu oko toro nohota
habese noo qidza nohoke korabete nookota.
40 Nookomi Mattai kokora baura noqeke eete oomi nohota kaiponoma
naatemi noi baaqi hiireta, Soopara name, dzaba nahoi ana hoobidzaama
naatemi ana naqeke kokora samane eetemi niihota isanatorai Mae?
41 Hiiremi Sooparai noke hee, Matta! Matta, nii bukhi ttidzake eeteqi baura
samaneke qupadzomorai, oho qanga bamuhe teena erake qupadzomare.
42 Maria noi paha poma qidza meenoma teeke saridze oorai oke bamu
nohota karabetemi isanataqu. Ooiqi hiireta.

11

DZESUI PUPU HIIBAQUHO POMA QESAQESAKE PAANAITETA (Mat 6:9-15; 7:7-11)

1 Qeteqa bodza teeta Dzesui qeba neta pupu hiirota. Hiire qaasuhimi
tumakhameto teei noorake noke pobi hiireta, Dzohane sobasoba noi tu-
makhameto nomeke pupuho tete banaiteta oonita nanai dza eetemi nii oho
isakita nana banaitare.
2 Hiiremi noi hee, Dzoobe, nike pupu hiibareiqi eranomaho totohota
hiibare, Mai naname, dzapa niihoi subesubenomanita rike ma pobi niihoi
nanaho irita biranatare.
3-4 Qate patta nanahoke saninoke moitare. Ma nanai kahosa abi naname-
hoke qaatoraita nii paha kahosa nanahoke qaatare. Oonihe eto nii nanake
qaatemi toronaho kabira naataino.
5-7 Oiqi hiireqi Dzesu noko pobi hiireta, Nikeho dzaira teei qupi qausuta
baa naga pouta qooroqa hee, Dzaira name, naho qesa teei haba kharata
baaqoriti naho nagata peitemi ana patta apeke noho dzagata mootaqu? Oho
quba anai niiho torota dzobadzoba tapariqaho quba qasa hiire.
Oke eete pupu hiiremi nikehota apei totoho eraiqi hiibaqu, Eehe, tete
siire ooraimi khameto ma nanai gama meeoraita qidzoke qoridze oke nii
moitaqu?
8 Ana qupadzomami oho totohota bamu hiire isanataquhe nii aoke
qoridzeqa dzare noi hiibaquho isakita noke moitakoi. Oi dzaira quba
bamuhe noi pouqata qooro tototo hiiremi ooho qubake moitakoi.
9 Oonita ana bamu nike ikobetaqu. Pupu hiire qaamake moitakoi, qiri eete
qaaqake saridzakoi ma tuputupu teete qaamake tete geemakoi.
10 Oi apeneke isaki moitorai bahe, pupu hiiroraike moitorai. Ma apenei
saridzorai bahe qiri eetorai nokoi saridzorai. Ma apeneho quba tete
geemorai bahe tuputupu teetorai nokoho quba geemorai oioni.
11 Qate nikehota khata teeke mai nomeho torota sekanaho quba hiiremi
mai isanate dzotata qaanoma noke moitaqu?
12 Eo khatai nee mutuho quba hiiremi besabesa moitaqu? Oi bamu.
13 Nike obera abiho isaki oonihe paha khameto nikeme quba qidza moitare
gesinanita nike Qusu Mai nikemeho torota Qaheuba Sumasaho quba pupu
hiire qaama bamu qaanataquhe moitakoi. Oiqi hiireta.

QESAI DZESUHO BAURA PUUTTA HIIREMI OHO IPIKE HIIRETA (Mat 12:22-30; Mar 3:20-27)

14 Qate songena teei abi teeho irita oomi noi potutu naate oomi Dzesui
songena iihami tuumami abi oi paha noonoma naateta. Noonoma naatemi
abi samane oho hasa hiireta.
15-16 Oonihe qesai Dzesuke toronaiteqi qusuho mumure teeho quba hi-
ireta. Qate paha qesai noke ekepusa eeteqi hee, Iidzo, noi songenaho abi qiba

Beedzeburo (oi qongara pai ma Iibadza) dzapa nohota hiiremi songena atti tuumoraiqi hiireta.

17 Nokoi totoho oonomata hiiremi Dzesu ao obera nokohoke gesina naateqi noko pobi hiireta, Abi naga teei qesa hu ma koridza biidzaquko bamu qaaraqu oho qesa nagapa mina teeta abi nokoi qesa ibo eetaquko bamu agoba qaaraquhe ao rubenga naatakoi.

18 Oho quba paha Iibadzai sama nomeho goottaeke eetaquko ikanomake eete noho nagapai isanate ooraqu?

Oi nike anahoke hee, Noi Beedzeburoho dzapata songenake iihoraiqi hiiremi ana nookorai.

19 Oonihe anai Beedzeburoho dzapata songena hotou biiroraimake apeho dzapata nikemaeho qaru khametoi songenake iihorai? Oho quba nokomae nikeke qanga hiibaridzoni.

20 Oonita anai Ohongaho beedzaema songenake hotou biiremi erake qupadzomare. Oo, meenipamuke Ohongaho beedzae napaho irita qeehibiqi hiibare.

21 Qahura erake qupadzomare, Gume abi bise baisenomaho dzudzu ma sogimoi koo ma tangama ooraquko abi qanga noi attiamake naga tatangaho nakuta oorakoi ma qubadzage noi karabeteqi mai eete oorai oi qidzoke saqosaqonoma naataqu.

22 Oonihe abi mina beedzae minanoma teei baabaquko noi isanate gume abi oke suqobireqi koo ma taanga ma tepure nohoke gama geemaqi quba qidza nohoke ingonaiteqa saqoromi oi gama qidzanate teka nome ma nometa tuumakoi. Oiqi hiireqi Dzesui ingona baura nomehoke hiireta.

23 Noi nokoke hee, Nikehota teei anama ttaiqa baura eetaama naasuhiqa anake ibo eetakoi oi noi anama mee dzurutaama naasuqa dzakidzaki baura eetakoi oonita dzakidzaki oke qaatare.

BAURA QIDZA MAI EETAAMA NAATEMI QANGANIPAMU NAATAKOI (Mat 12:43-45)

24 Oonihe ana qogo noo paha teeke hiire nookare. Songena teei abiho irina oori oke hotou biiremi ikata qidza naataqu hiireqi songena oi tora ma ngaata tuumaqi bitta eete qaaramuti burisi eete paha abiho qupa puita biranatareiqi hiireta.

25 Hiireqi baa moohimi abiho qupa akobetemi ootahe Ikanomake eete habanake oota?

26 Habanake oomi noi miisi teeteqi songena paha qesa ngiigninomanipamu nokoke ttuttuiteqi nokomae gama ota dzuubata.

Oonita abi oi bosata qangama ootati qidzanatetanihe qupa ma oora ma qaara nohoi sepeke oomi ipita nohota paha tete bamenoma attinomanipamu biranatetanita qupadzomare.

APENEI DZAPANOMANI?

27 Qate Dzesui noo oonoma hiiromi garuba oho bisata atapa teei too dzoobireqi hiireta, Paiho khata asita nii baranateta ma amena nohota nii bitotota atapa oio dzapanomani.

28 Hiiremi Dzesui hee, Oi meenihe, apenei Ohongaho noo nookaqi qusubaitorai tupu oio meeke dzapanomani ooiqi hiireta.

OHONGAHO MUMURE OORAIHE QESAI OKE TE QUPADZOMORAIDZARA (Mat 12:38-42; Mar 8:12)

29 Oonita abi quba minai eema ma totoqu eete Dzesuke sengibetemi noi noko pobi hiireta, Abi naga obera nike naane obaobaho qirike eetorai.

Oonita nike obaoba apeke saridzaqu bahe Dzonai torona saridzetaqaho isaki saridzakoi.
30 Oi Dzonai Ninibe nagapa abiho torota biranateqi qogo noo hiireqi noomae Ohongaho mumure naateta oho qesa Abiho Isaki anai abi naga nikeho mumure naatakoi.
31 Nookare, agobake atapa mina teei haba kharanipamu, oi ttoka pobi nenata baaqi abi qiba Soromoho noo nookami nokanokanoma naateta. Oonihe anai Soromoho isaki riiteqi nikeho quba noo bagenomanipamu hiiremi nike nookaama naatemi oho quba ipi bodzata atapa mina oi ttota nikehoho bisata biranateqa nikeho qomaqoma minanipamu hiibakoi.
32 Oho qesa nagapa meusu Ninibe oho abi Dzonaho qogo noo nookaqi te basesa eetaranihe qupa burisi eeteta. Oonita Dzonaho isaki keke bahe anaio nikeho quba noo hiiremi nookaama naatemi oho quba ipi bodzata Ninibe abi nokoi noo qohare nikehota isere mootoqi nikeke iiga minanipamu hiibakoi. Oonita nookare.

NESE OI OORA MA QAARAHO DZEBIDZEBI (Mat 5:15; 6:22-23)

33 Dzesui hee, Abi dzongike qeereqi teqaha qapuma saaroraidzara ma te qohare pesuta mootoraidzaranihe oke qohare heeta mootomi abi minarai isanate mooraridzoho isaki naatorai.
34 Oonita nese niihoi ikata taatorai oi dzongiho qesa naate oora ma qaara niihoke dzeimorai.
Oi nese niihoi kokora baura qidzake asatoraquko niiho oora ma qaara gama dzaodzaonoma naatakoi. Oonihe niiho nese oi qoredzaho pobi naataquko oora ma qaara niihoi qupisoobakoi.
35 Oonita eto niiho oora ma qaara qupi soobainoho quba nese niimeke bakena geema qaarare.
36 Oi oora ma qaara gama dzadzanomai keke ooraquko nikehota tete bagenoma naate qaarakoi. Oi baruna heenai koina minanomaho isakita tete baibudzakoi.

PARISEOI SAMA PATI NOKOMEKE QOHATE QAATA (Mat 23:1-36; Mar 12:38-40; Ruk 20:45-47)

37 Oonita Dzesui noo oonoma hiiromi Pariseo teei baaqi Dzesui noma nopo ttaike noho nagata patta muunareiqi hiireta. Hiiremi Dzesui ao peiteqi pattaho qohareta habeseta.
38 Qate Pariseo moohimi noi boto akobetaamake ao patta muunare eetemi noi oho iiha ma dzoobidza eeteta.
39 Eetemi Dzesu Sooparai noke pobi hiireta, Maqa Pariseo ma nikei ttuba ma qapuho sasaqake akobetorai qate nakuta guume ma rasaki samanei hee baaqorai.
40 Ohongai sasake korabetetai nakuma gama korabetetanita abi naga nike ikaqi hiireqi ota obera naatorai?
41 Nakui saasari ooraquko nike qoredza bahe baruna heenaho teteke gesina naatakoi.
42 Oi Pariseo nike meeke ttumani mae pattani mae quba naane ma naaneke saridzorai oohota saninoqake oho kokoqake aima Ohongaho tteki quba mootorai. Oho qanga bamu, oke eetaridzonihe nike oonomake eeteqi dzasa tetenipamuke ruume naateqi sasaqake sooroqi oberama abike qahi-totorai. Oke eetoraiho qubake nike quba bamenoma saridzakoi!
43 Oi Pariseo, nike sobadzata tuumami abi nikeho dzapa hiire qusubaitemi nike totoho oonoma nooka quba dza eetorai ma nike sinabidza guhuta

peiteqa oho habehabe qidza bosabosa ota habesa quba dza minake eetorai Idze, nike oho ipike quba bamenoma saridzakoi!
44 Pariseo nike Qetaqeta abima gama ikoikonomani. Nikeho naku oi quba apeho isaki? Abi teei ruume naate sepeke qura tuuho kebake qooro qahitotorai nike oho isaki oonita oi quba bamenomanipamu!
45 Oke Dzesu hiiremi hu nooho maimane teei hee, Banaita naname, nii noo oke hiireqi paha nanake kootore.
46 Hiiremi noi hee, Oionita nike paha oho mokosu koko moohiqake eete qeemorare. Oi teeho bahe nike sepeke abiho irita bame samane mooto peitemi areare hiiremi nike teqaha oke boto nikemema hesate adzaha-haitoraidzara. Bamu.
47 Uimane neimane nikehoi too abike teete baaoraimi nikemae baura oho koko ipibireqi oho mumure biirorai.
48 Oi uimane neimane nikehoi too abike teete qaata oke nike qaupuiteqi eranomake eete abike sesero eeteqi isere nikeme ao ota mootorai.
49 Oi Ohongaho noo nokanokanoma teei eraiqi hiireta, Anai abi naga nokoho torota too abi ma qaru abi samaneke dzoobiremi tuumami nokoke sesero eete teetemi baatakoi.
50 Teetemi baate qaamake ttokaho husi ma pai moototaho bodza neta nokoho dzuu oke taanga abi oho qereta gama suraitemi bamenoma naatakoi!
51 Apeneho dzuuhoke qeeteta bahe bosata Abereho dzuu ma tuuma qaara-muti Dzakharia noke haqa ma Biiriho takurata teeteta abi oonomaho dzuu samane oonita nokoho dzuu gama abi naga nikeho irita peitakoi.
52 Oonita hu nooho maimane ikaqi nikemae nokanokaho tete ota dzu-ubaama naateqi qesai ota dzuubare hiiroraike nike naane quba tete siireqi teteho gehigehi dzukurorai? Idze nikeho bame minanipamu biranatakoi.
53 Noo oke Dzesu hiiremi Pariseo ma Qetaqeta abi nokoi noke angi-naitareiqi qasa noo bamenoma samane noho torota mootota.
54 Oi nokoi hee, Noi noo teeke oberama hiimake oionita noke aima qo-maqoma hiibakoiqi hiireta.

12

PARISEO MA KARAHO IKOIKO OHO KHOOBAKE DZESU PAANAITETA (Mat 10:26-27)

1 Oonita quba oonomai biranatemi abi huba haba biireqi qesa qahiqahi eetemi Dzesui burisi eete tumakhameto nomeke bosa pobi hiireta, Maqa, Pariseoho ikoiko oi maa uubaqi qesa dzoobaquho isaki oonita eto oho patta naataino.
2 Nokao, quba dzukuma ma dzahedzahena oi gama paana naate soubidza-koi.
3 Oonita qupita noo teeqake hiiremi oi aoke ete dzadzata abi samaneho tomata dzuubakoi. Dzahe noo teeke hiiremi eehe, ao abi minaraho noo naatakoi oke qupadzomare.

APEKE QUQUIMAMI ISANATAQU? (Mat 10:28-31)

4 Dzesui hee, Dzairamane name, qesai nikeke teetemi baatakoiqi hiiremi etoqa oho attike eetaino. Oi nokoi nike teetemi baatemi oho heeta nokoi paha quba apeke eetaqu, oi bamu.
5 Qate teeqaho attike eetaridzoni. Apeho atti bahe nike baatemi iibadza na-gata dzoobidzaqu ma oho neta nikeke ingonaitaqu oho beedzae oi Ohongaho torota ooraita meeke noqaho qubake ququimare oke ana nike pobi hiire.

6 Oonihe qupadzomare, Nee kipadza boto teena oke abi qesai tu Toeama
ttuma eetoraihe, Ohongai teqaha noko teeke ruume naasuidzarani, bamu.
7 Oonita nokoho ttuma gattiqanihe Ohongaho pengata nikemaeho ttuma
minanipamu. Qiba gee nikehoho dzare oke noi gama aimaqi aimaqi nikeho
pati qohatakoita noho torota inobetare.

DZESUKE QAUPUITAQUHO TETE
(Mat 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 Oi keke bahe apenei anake raraku biireqi abihota paanaitorai nokoke
Abiho Isaki anai isanate Ohongaho angero nokoho pengata raraku biidzakoi.
9 Qate teei anake bai hiiremi noke anai paha angeroho pengata bai hi-
ibakoi.
10 Qate qesai Abiho Isaki anake ruume naateqi obera hiibaqu kahosa noko-
hoke dzaamutaquho tete nome gattiqa ooraihe, apenei Qaheuba Sumasaho
isaki moo pobiteqa qanganiqi hiibaqu nokoho kahosake dzaamutaquho tete
ooraidzara bamu.
11 Oonita, tumakhameto name, ibo abi oonomai nike qomaqoma hi-
ibareiqi sinabidza guhuta dzeimaqu mae ttoka sooparaho neseta dzeimaqu
mae bise ma baise ape ma apeho pengata dzeimaqu bodza ota etoqa nike iiha
ma dzoobidza eeteqa hee, Ikaqi hiibaqu mae noo ipi ikanoma hiibaqu ooiqi
hiibaino.
12 Oi bodza ooqata keke Qaheuba Sumasa noomae oho noo nike banaitemi
hiibakoi.

ABI ETO TTOKAHO MEUPU QUBA BEEDZAE EETAINO

13 Dzesui oke eete noo hiiromi abi tupuhota teei hee, Banaita name, nii
isanate nane gotta nahoke pobi hiiremi quba tongo nanai aimaridzo oke noi
eto nome quba qahitotainohe ao batabidzare.
14 Hiiremi Dzesui kaitomaqi hee, Oonita apei hiiremi anai quba samane
nikehoho batabidza abi naataqu.
15 Nookao, abi teeho quba samane huba haba biiremi oho quba noho oora
ma qaarai qidzanataqu mae? Oi Bamuta nike eto peetta ma qeraqeraho
angita dzuubainohe atti ququimare.
16 Hiireqi Dzesui noo oke gotta ma paita mootoqi erake hiireta. Abi quba
tongo minanoma teeho dzoota mee gairai biranateta.
17 Gairai biranaatemi oho mai qupa nometa hiireta, Ae anai mee minani-
pamu oke ikata paramu mootoraqu? Bamuta erake eetakoi.
18 Anai isanate goottara oho paramu naga gamitti nameke eseqotoqa paha
mimiqapa gooto mee ma gottara samane name oho nakuta mootomi bageke
eete qaarakoi.
19 Oke eeteqanoke naamaeke pobi hiireqi hee, Qupa khata name dzoobe!
Poiqa moomi nakaho paramu tii samaneho isaki mootomi ooraita qidzana-
torare hiireqi nakamae patta ma oba saqubema muunaqa qakima naki
eetorare.
20 Oke hiibakoiqi abi oi hiiretahe, bodza ooqata Ohongai erake hiireta,
Potutu nii! Qupi eraho nakuta nii baatake boobi. Oonita quba tongo
minanipamu niihoke apei mai eetaqu? Oiqi Ohongai hiireta.
21 Oho quba nookare, abi oonoma qoredza eeteqi Ohongaho pengata
quba samane nomeqaho quba qaanataqu noi oho ipike quba bamenoma
saridzakoita qupadzomare.

QUBA TEEQAHO BEDZABEDZA EETEMI ISANATAKOI
(Mat 6:25-34)

22 Oke hiireqi Dzesu burisi eete tumakhameto nome pobi hiireta, Nike
noorake nooketa ttokata qaaraquho quba eto pattaho iiha dzoobidzaino ma
sama nikehoi ttoba ma sasa apeke dzaabaqu eto oho qupake muunaino.
23 Oi sama nikehoi meeni qate ttoba ma bareio sasa, Pattai dzaetakoini qate
qaraqaraio oorakoi.
24 Oi nike neeke moorare. Nokoi dzoo eetaama, iisu ma paramu teeke
mootaama oonihe Ohonga noomae noko sogo moitorai. Oonihe Ohongai
moomi nee oi quba gattiqa ma sepeni qate noi abi nikeke moomi noho
baruna heme biranataridzonita noi abi nikeho pati qohatemi isanatakoi.
25 Erake eete oorai, Abi teei sama nomeho baku geemami oho quba noho
oora ma qaara minanataqu mae?
26 Tete oonoma ooraamanita khooba apeho qubake nike oho qaseqase
samaneke qaupuitaqu?
27 Ma sihidzaho tete paha moorare. Noko angi angitaama, asi ootaamanihe
noko haba biirorai ma nee ma bau nokohoi gattiqa bamu. Soromoho nee
ma bau oi minanipamu ootahe sihidzahoi nohoke riitoraita oho khooba
qupadzomami oi sihidzaho pobi keke bahe paha nikeho.
28 Oonita nookare, baa ma bittina sobadzana biranatorai oke Ohongai
ttoba ma sasanomaitoraihe oho ttuma mina bamu, ao ihaike qeeremi
bamu naatakoi. Oonihe Ohongai nike moomi tobe sumanomanita qaarakoi.
Oonita nike ai tataumaqi ikaqi hiireqa hee, Ohongai qidzoke napake ttoba
ma barenomaitaquiqi hiibaqu?

QUSUHO TTUMAKE TTUTTUITARIDZONI

29 Oho quba etoqa hee, Napai patta ma oba apeke muunaqu oiqi hiireqi
oonomaho qupa ororo eetaino.
30 Abi Ttokaho nena nokoho poma oke eete ooraihe qeepe ma haba nikehoi
dzaetorai mae? Oke Ohonga mai ao sauqata tete qupadzomorai.
31 Oonita quba apeho baurake nike eetoraqu bahe Ohongaho baura
ooqake eete qaama Ohongai quba qesa samane nikehoke haba habara
mooto tuumami isanatakoi.

DZESUI ABI TUPU NOMEKE TTAPUITETA (Mat 6:19-21)

32 Abi hohoqa name, nike nookare, Ohongai pobi nome nikeke qaanataqu
bahe oke gama nike moite soubidzaquho dzake noi eetorai.
33 Oi qusuho iisuta gume abi peitaamani, oho ttuma nahusa eetaamanita
nike qusuho ttuma oho sengi qidza tatanga nikeme quba saridzeqa oonom-
aho ttuma mai eetare. Oi ttokaho quba qesa nikeho torona naatoraita nike
oho ttuma quba hiiremi biranatemake oke nike gama abi habanake moitemi
nikehota qusuho ttumai meupu naate qaarakoi.
34 Oi abiho qupa ika neta oorai oio noho ttumaho isaki oonita qupad-
zomare.

ROIROIHO TETEKE QUPADZOMARE (Epe 6:14; Mat 25:1-13)

35-36 Oonita mai teei ata naateqi ao burisi eete nagapa baahumi abi noho
beebe eesuqi ttoba dzapire dzongi qeere noho quba ao tete geemami hairia-
make dzuubaquho pomake qupadzomaqi tete oke nikemae roibetare.
37 Oi oho mai baaqi moomi baura abi ao noho quba roibete ooma mai
noi nokoma dzuubaqa nokoke kokora eeteqa hiiremi noko patta muunaqa
qidzanatakoi oke ana meeke nike pobi hiire. Oonita baura abi oonomaho
isaki bagenomani.

38 Oi mai noi saubapota baabaquni mae dzuridzarita baabaquni mae
bodza apeta baabaqu? Baaqa moohimi baura abi nike roibete beebe ooma
nikeho isaki bagenomanipamu oorakoi.
39 Oonihe paha erake qupadzomare. Gume abi teei naga teeke geemareiqa
bodza ma teteke noi te paanaitemi nagaho soopara nookoraidzara.
Nookaquko noi qesama nokoi ao noho beebe eeteqi noke naga qaanatakoi.
40 Qate Abiho Isaki anai gume abi bamuhe anai baabaquho bodzake nike
ruume naatoraita roqoroqo ma sahasahama oorare.

KOKORA ABI QIDZA MA QANGAHO QAHURA (Mat 24:45-51)

41 Oke hiiremi Peetoroi hee, Qahura noorake nii abi minaraho quba hiireni
mae nanaqaho qubake hiire.
42 Hiiremi Sooparai hee, Oonita apeho nokanoka isanatemi noi tuhotuho
abi qesake soopara eete qaami patta ma quba samane oi bodza nome ma
nometa iso keke biranatoraqu oho tete qupadzomare.
43 Naga soopara oonomai baura idzoidzoke eete ooma mai baaqa mooraqu
abi ooho isaki bagenoma naatakoi.
44 Oi mai oke mooqi ao noke quba tongo nomeho sooparake upubidzakoi
oke ana meeke nike pobi hiire.
45-46 Oonihe naga sooparai qupa nometa hee, Mmhm, Mai qoqotoke baao-
raiqi hiireqa ao oba ma patta saqubema muunami qiba noho ruume naatemi
noi kokora abi ma paimaneke buribaroke teete ooma mai nohoi bodza
oonomata seike baaqi oke mooqa abi oke naga sooparaho isaki qaanate noke
abi sepe naatareiqi hiibakoi.
47 Oi keke bahe maiho dza hiireta oke abi noi teqaha ruume naataranihe
sepeke noho noo ai siginaitetaho qubake noke paha bitte batte biidzakoi.
48 Abi teei ruume quba oberama eetemi noke isakiqata teete pobitakoi,
qate teeho gesina mina oomi noke soopara baura samaneke moitemi noi oho
isakita ttuma mina aimakoi, mae noi baura sesero eetaquko noi oho ipike
quba bamenomanipamu saridzakoi. Oi teeho bahe noho isaki mina kekeni.

KIRISTUI MAAMI HU MA KORIDZA SAMANE BIRANATORAI (Mat 10:34-36)

49 Nookare, Anai eepa bamenoma teeke qeeba quba baatanita naho qupai
hee, Eto bodza sepeke kharanataino.
50 Oi sobasoba bamenoma teei naho irita biranataridzoho qubake ao naho
ttidza qosu sahauborai.
51 Mae nike qupadzomami anai ttokata gaibami oho quba hasu bi-
ranataqu? Oi bamu. Hasu bahe hu ma koridza samane biranatakoi.
52 Oi naga teeta eseri nooka hiisi eetemi tapari basesa eetakoi. Mae tapari
nooka hiisi eetemi eseri bamu.
53 Oke eete oorakoi. Mai ma khatai naho nookami teei ai tataumakoini qate
teemui bamu. Oho qesa pai ma khatata nopoho qupa maina paina naatakoi.
Motami ma anapidza oho qesa ota batabidzakoi oi oonomaho isaki naatakoi
Oiqi hiireta.

QAMODZAMODZAHO TETE (Mat 16:2-3; Mar 8:11-13)

54 Dzesui abi tupu oke dzaga bobotoqi hiireta, Ma nike apata moohimi
perettabi peitemi nike hee, Oo quu taatake boobiqi hiirorai. Hiiremi bamu
haba naataqu.
55 Ma paha nike hee, Utai dzaga neta toororaita haba ngorubatakoiqa
hiirorai.

56 Hiiremi sapara naataama. Oi quba oonoma ttoka ma habata biranatemi
oke nike ao sauqata moo qupadzomorai.
Oonihe ana nike quba biranataridzoho qamodzamodza hiiremi nike
ikoiko apeho quba khooba ruume naatorai?
57 Nikemae ao khooba mooqa hee, Meenipamu ooniqi hiibarorihe bamu.

AOKE OHONGAKE SARIDZE DZAIRA EETARIDZOHO NOO
(Mat 5:25-26)

58 Dzesui hee, Oi paha teei niiho kahosa eete ooqi niike aima ttoka
sooparaho torota tuusuhimi nii qupa niimeta hee, Idze! Eto ttoka sooparai
naho nookami qanga naatemi anake sutasutaho pobi hiiremi pirittani anake
aimaino hiireqi nii ao teteta temuke kebaitareiqi oho baura minake eetoro-
rai. Oonita paha Ohongaho neta oonoma eetaridzoni.
59 Oi kahosa niihoi bamenomanipamu oomi noi niike sutasuta tatangata
mootomi nii qidzoke ota biranataqu, bamuta ao qupadzomare. Oke hiireta.

13

ABI MINARAI QUPA BURISI EETARIDZONI

1-3 Oho bodzata Dzesu pobi nookami Garirea abi qesai Dzerusaremuho
biirita kiridza qeereqi kabira dzuubetomi Pirato hiiremi qaa abi nokoi abi
oke kabirama gama dzubeteta. Noo oke Dzesu nookaqi abi tupu pobi hiireta,
Quba bamenoma oi Garirea abi nokoho irina taateta oho qubake nike hee,
Idze, noko poi abi kahosa minanomanita ipi oonoma saridzeiqi hiire mae?
Oi bamu. Nikemae qupa burisi eetaama naataquko oho qesa gama baate
bamu naatakoi.
4 Qate Siroamu oma penonoi abinike khooba apeho quba abi 18 nokoho
irita taatemi baateta oho quba nike nookami abi nokoho kahosai minani-
pamu ooqi Dzerusaremu abi ma nikehoke riitorai mae?
5 Oi bamu, nike Ohongaho neta qupa burisi eetaama naataquko oho qesa
dzaetakoi, oiqi Dzesu hiireta.

OHONGAI TE HAIRIAMAKE ABIKE GAUBIDZAAMAHO QAHURA

6 Oho quba Dzesui oke gotta ma paita mootoqi erake hiireta, Abi teei ee
muri dzoo nometa dzaarota. Dzaaroqi qupi samaneke baaqi mee nohoho
qiri eetemi bamu naate qaata.
7 Qaami noi dzoo sooparake pobi hiireta, Maa, ao tii tapariho isaki anai ee
muri eraho mee qiri eete baaorai. Oonihe bamu naate qaimi naane quba ee
oi sepeke ttoka mina karabetaqu? Baamu, oonita oke ao geemaridzoni.
8 Hiiremi dzoo sooparai hee, Mai name, nii qaatemi ana isanate paha tii
teenaqaho nakuta noho khooba ttoka sakate bibi moitaqu mae?
9 Bibi moite qaama bodza bamu naatemi mee goomaama naataquko oke
isanate geema biidzakoi. Qupa napahoho qahura oke hiireqi hiireta.

ATAPA HEMENOMAKE DZESU DZUMATA QIDZAITETA

10 Dzuma teeta Dzesui Sinabidza guhuta peite abi banaiteqi moomi atapa
hemenoma teei oota.
11-12 Heme nohoi tii bodza 18 naatemi atapa oi ao hohoqa naate oota.
Oonita Dzesui noke pobi hiireta, Atapa, heme niihoi ao bamu naatare.
13 Oke hiireqi boto nome noho irita mootomi sama ao pobiratemi noi
Ohongaho hasa hiireta.
14 Oonihe dzumata baura oonomai biranatemi guhu sooparahota obera
naatemi noi abi tupu pobi hiireta. Baura bisa napahota oorai oi qupi
qesaqesa oonita nike bodza ooqaho nakuta hemenomaho baura eetaqu oi
teteni.

15 Hiiremi Dzesu Sooparai oho ipike hee, Ae ikoiko abi nike, dzumata nike
burimakau ma ttogi nikeme eka saqoroqi noko oba muunareiqi ota dzeima
tuumaamani kaqa!
16 Qate ataparai kabira bahe Abarahamuho dzuu kokonipamu, oonihe
Saatai ao tii bodza 18 oho isakita noke suuto qaimi dzumata noho eka
saqoromi nikehota obera naate kaqani!
17 Dzesui noo totoho oonomata hiireqi oona bai hiiretaho nenake gama
midzahutaiteta. Qate Dzesui baura qidza samane eetotaho qubake garubai
gama boto teeteta.

SINABIDZA MEUPUNOMA NAATARIDZOHO QAHURA (Mat 13:31-33; Mar 4:30-32)

18-19 Oonita Dzesui erake hiireta, Ohongaho pobi oi quba apeho isaki ma
oke quba apeta mootomi isanataqu? Oi moepaho gottarai quba gattin-
gaqanihe abi teei oke aimaqi dzoo nometa dzaaromi peite eeho qesa naatemi
nee gohabaqi ota taate sumudzataquho isaki naatorai.
20 Oke hiireqi paha teena oke Dzesui hee, Ohongaho pobi oke qahura apeta
hiiremi pobirataqu?
21 Oi iisiho qesa. Oke atapa teei aima qausoma sarete teenaite mootomi
qausoi gama oho quba qura huitakoi. Oiqi hiireta.

OHONGAHO POUTA DZUUBAQU OKE SAMANEI BITTA EETAKOI (Mat 7:13-14, 21-23)

22 Oonita Dzesui haba ogamaqi nagapa samaneta peite ota sinabidza hiire
hiireke tuuma qaaramuti Dzerusaremu ota biranateta.
23 Oonihe Dzerusaremuta biranataamake oomi teei noho torota qasa noo
hiireta, Soopara name, abi samanei sinabidzata sumudzate qidzanataqu, eo
oberaqai ota qidzanataqu?
24 Hiiremi noi abi noko pobi hiireta, Bamu, abi samane tete pou takurata
dzuuba quba bitta eetakoi oke ana bamu nike ikobetequ. Oho qubake nike
hairi eetainohe ao ota dzuubareiqi beedzae eetare.
25 Oi erake eete oorai. Naga oho mai qeemaqi tete siiremake qesa nikei
pouta baa tuputupu teete too dzoobireqa hee, Ae, Soopara naname, tete
geemo. Hiiremi anai erake hiibakoi, Eehe, nike ika nena oke ana ruumeni.
26 Hiiremi nikei eraiqi hiibakoi, Maqoe, nii nanaho otoba patita sinabidza
hiiremi nookata ma paha nanai niima napai qesa dzaira eete ttaike patta
muunata oke nii qupadzome?
27 Hiiremi anai totoho erake eete hiibakoi, Anai abi naga kahosanoma
nikeke ruume oonita ao papatare.
28 Oonomake hiiremi nike moomi Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo
ma too abi ma kara nokoi gama Ohongaho pobita dzuubahima nikemaeke
qirutomami sasata ooqa eema ma totoqu eesuqa sama nikeme iiga minani-
pamuke hiibakoi.
29 Oi ttoka ma haba samaneho abi ota dzuubakoihe nike bamu.
30 Oonihe abi qesa poiqa dzapa pobinomai ipita pobiama naatakoi ma
poiqa qesa dzapa pobiama nokoi ipita oho pobinoma naatakoita qupad-
zomare.

DZESUI DZERUSAREMUHO QUBA TTI MA TTAKA HIIRETA (Mat 23:37-39)

31 Noo oonomake Dzesui hiimi Pariseo qesai noke atti hubaiteqi hiireta,
Maqa, Herote ao nii teetare hiirenita nii haba erake qaate mainata tuumare.

32 Hiiremi noi burisi eete noko pobi hiireta, Oo, nike tuuma haa teeko oke
eraiqi pobi hiibare, Nookare, anai songena iihaqu ma abi qidzaitaqu oke
poiqa ma iihaike eetoraqutoke iihai temuta teteta tuumakoi.
33 Oi meenipamu poiqi ma iihai ma iihai temuta tuumaqa Dzerusaremuta
biranataridzo oi teeho bahe too abi baataquho qopaio Dzerusaremu.
34 Hiireqi noi hee, O Dzerusaremu, Dzerusaremu abi nike nookare.
Khokhora paimanei khameto nokomeke ttuttuite hira pesuta mootoraiho
isakita ana nike qidzaita quba hiire baoraihe nike oho goottae eete qaru abi
nahoke omama teetorai, too abike gama teetemi bamu naatorai.
35 Oonita nike anake teeteqa bamu paha naho mee mooraquhe abi naga
nike qopa nikemema gama ngausaho pobi naate qaaqa qaaqa kebanoke hee,
Ohongaho Dzaapa baabe, Dzoobe, dzoobe, totoho oonomata hiireqanoke
nike bodza ooqata naho mee moorakoi. Oiqi hiireta.

14

DZESUI ABI HEMENOMA QIDZAITEMI PARISEOHO TOO SAA EETETA

1-3 Dzuma bodza teeta Pariseoho bosaqobaqoba teei Dzesu noma nopomae
ttaike patta muunareiqi noke dzeima nagata peiteta. Peitemi abi oko ma boto
tabaranoma teei noho dzagata oomi moota. Oonihe Pariseo nokoi Dzesuke
rittabetota.
Rittabete oomi Dzesui hu nooho maimane ma Pariseoke asabireqi qasa
hiireta, Nike hu noota moohimi abike dzumata qidzaitaquho tete oorai mae
bamu?
4 Hiiremi noko too saa eete oomi Dzesu abi oke qidzaite dzoobiremi
tuumata.
5 Tuumami Dzesui ipibireqi noko qasa hiireta. Maqa, nikehota khatani
mae hooni mae haa teei koseta taatemi dzuma qubake nike te hairiamake
noke dzeimoraidzarani mae?
6 Hiiremi nokoi noo ipi apeke hiibarota, bamu.

SAMA QUSUBANOMAKE DZESU MIDZAHUBAITETA

7 Obetemi Dzesu moomi aabe oona oota nokoi ao hairiamake teka qidzake
mai eete habeseta. Oho qubake noi nokoho nooke erake hiireta.
8 Hee, Qate teei ataho kiridza ma qonoqono biraiteqi nikeke ota dzeimami
nike etoqa ao hairiamake abi mimiho teka mai eetaino.
9 Oi erake eete oorai. Nike teka oke mai eetemi eto naga oho mai baaqi
niike pobi hiireqa hee, Maqe, teka nii aima oorai oke abi dzapa pobinoma
erake moitareiqa hiiremi nii midzata qeemaqi kharata habesaino.
10 Oho qubake nii noho nagata peiteqa bosa bahe ipiqata habehima mai
baaqi hee, Dzaira name, nii isanate dzamonoqake habesare hiiremake
isanate nii ota habesemi oona habese ooraqu oi nokohota nee ma baunoma
naatakoi.
11 Oi teei sama nome qusubaitemi noke ai quratakoini qate teei sama nome
ai quratemi noke qusubaitakoita qupadzomare.

IPI MA ARIAMAKE HOO MA PATTA MOOTARIDZOHO TETE

12 Oke hiireqi abi teei Dzesuke naga nometa dzeimata noke Dzesui hee,
Tete erake qupadzomare. Nii hoo ma patta teeke abiho quba eetare hiireqi
etoqa quruma minanoma, qesa ma dzaira niimeke ota dzeimami noko ipi
ma habarake hoo ma patta niiho quba biraitaino.
13 Oonita nii hoo ma patta teeke eetare hiireqi nese qupi ma abi habana ma
qosu ma pone ma abi oonomake ota dzeimami muunare.

14 Oi nokoi quba apema niiho kiridza ma qonoqono eetaqu? Baamuta oho
ipi ma arike nii abi pobiho tukutuku bodzata saridzakoi. Oonita oonomake
eetemi niike agoagonomaniqi hiibakoi.

SINABIDZA BAI HIIREMI BAMENOMA NAATARIDZOHO QAHURA (Mat 22:1-10)

15 Oke hiire qaatemi oona patta muunota nokohota teei hee, Ape ma apei
Ohongaho pobita dzuubaqa ota patta muunaqu nokoio agoagonomani.
16 Hiiremi Dzesui gotta ma pai teeke hiireta, Abi mina teei hoo ma
patta mootareiqi bosata abi oona baabarota nokoho dzapa hiireqi pobi
dzoobibiremi tuumata.
17 Qate pattake roibete oomi noi qaru khata nome dzoobireqi hee, Patta
abanire oonita ao baabare.
18 Oiqi hiiremi tuumami nokoi gama totoho teenata hee, Nii qaatemi nanai
bamu qeemaquiqi hiireta. Oi bosabosai hee, Anai dzoo teeke ttuma eete
ooraita oke tuuma moorakoi, qaataquho isaki bamu.
19 Qate teei hee, Maa, anai burimakau eseri eserike quba dzeimoraiho
dzare 5 oho ttuma eete oorai. Anai nokoho beedzae isaki toronaitaridzonita
nii qaatemi ana ota tuumare.
20 Qate temui hee ana ata naate ooraita qeemaquho isakiama naate.
21 Oonoma keke hiiremi qaru khatai burisi eete oho isere gama mai
nomeho torota mootota.
22 Mootomi abi minahota qanga naatemi noi qaru khata nome pobi hiireta,
Hairiamake tuumaqa nagapa sigi ma sasana, tume ma dzagana oorai ota abi
habana, nese qupi, pone ma qosu, abi oonoma keke dzeima baabare. Oke
hiimi qaru khata qusubaiteqi tuumatati baaqi hee, Oke ao eetenihe naga pui
siibaamake oorai.
23 Hiiremi mai hee, Oonita nii tete ma sobadza ma apota tuumaqa tototo
hiiremi abi baa naho naga pui siibare.
24 Oonihe qesaho dzapa bosata hiireta nokohota teeqai bamu ttaike oho
patta muunaqu, oke ana bamu dzaheitaqu ooiqi mai hiireta. Qogo noo oke
Dzesu noko pobi hiireta.

NAPAI MARANGAHO POBI NAATEQAKE DZESUKE IIHAKOI (Mat 10:37-38)

25 Qate abi paha samanenipamu ttutturatemi Dzesui noko dzaga bobotoqi
pobi hiireta,
26 Teei anake iihare hiireqa mai ma pai, noma ma nane, sase ma dzaba, ata
ma khameto, qesamane oonomata atimami bamu isanataqu, bamu.
27 Oi teei naho tumakhata naatare hiireqi sama nome marangaho pobi
hiire qeemami isanatakoihe, tete teei paha ooraidzara.
28 Oke hiireqi Dzesui oho totaqi paha nagata mootoqi hee, Oi nikehota teei
baura naga teeke gootare hiireqi bosata habese ttuma nome isaite moomi
isanatemi gootakoi.
29-30 Oi noi etoqa sohoroqa husi ma pai mootoqa naga gotta ipibidzare bitta
eeteqi qaatemi abi baaqa hee, Idzii, abirai naga nome sohoroqi gootoriti
qaate ooiqi sosoridzo hiibainoho qubake noho ttuma isanataama naatemi
noi ikaqi hiireqi sepeke sohobaqu? Oonita maranga hiibi oke abi qupad-
zomaqi oho tete mai eetare.
31 Hiireqi Dzesui oke paha qaaho maimanehoto mootoqi hiireta, Ma paha
Abi qiba teei qaa qogoimaqi baahumi abi qiba temui noma noko qaa eetare
hiireqi bosata iiha dzoobireqa hee, Iaqa, noho abi tupu oi tubenti ttauseni
qaate nahoi teni ttauseni keke oonita anai noke isanataqu mae bamu?

32 Oke hiiremi noho qupai hee, Isanatakoiqa hiibaquko noi kurebetare
qeemakoi.
Qate noho qupai hee, Qidzoke isanataquiqi hiibaquko noi ao bosata ha-
suho maimane dzoobiremi noko kiridza apeke abi qiba temuke moitemi
noho qupai kebarataqu oonita eto pureke marangake mai eetainohe bageke
eete qupadzohiqa mai eetare.
33 Oonita nikehota apei naho tumakhatanipamu naataqu noi ttokaho tete
samane oho dzore keke naateqa anake iiha qaarare. Oiqi hiireta.

MARANGAHO TETE MEKENOMANIHE ETO OTA PEPERATAINO
(Mat 5:13; Mar 9:50)

34 Oke Dzesui paha tomuta mootoqi hiireta. Marangaho tete oi qidza
tomuho qesa. Oonihe tomuho meke bamu naatemi oke ikake eetemi noho
qaa ma meke paha biranataqu?
35 Oi bamunipamu. Tomuho qaai bamu naatemi susu ma sasa naatemi
oke ikake eetaqu? Ooma ttokake bibi moitaquni mae quba naane ma naane
eetaqu? Oho tete bamu naatemi koseta biidzakoita nike marangata eto
peperataino. Tomanomai nookare. Oiqi hiireta.

15

DZESUI ABIKE HOOBIRETAHO QAHURA
(Mat 18:12-14)

1 Oonita ttagetti apiapi kahosanoma ma kara nokoi Dzesuho noo
nookareiqi baata.
2 Baami Pariseo ma qeteqeta abi oho niqi hiireqi erake hiireta, Ae! Abirai
ikake eete kahosa abi dzeimaqi nokoma ttaike patta muunorai?
3 Oke hiiremi Dzesui oho quba qahura erake hiireta,
4 Nikehota abi teeho sipisipi 100 ooraimi nookami oho dzareta teei dza-
etemi noi isanate 99 nokoke hoo poka rometa qaateqa tuuma temuho qirike
eete saridzakoi.
5 Noi qiri minake eete saridzeqa qere kharupe biire qaki naate burisi eete
baabakoi.
6 Baa nagapata biranate qesa ma dzaira nome ttutuiteqa nokoke pobi
hiibakoi. Maqa, naho sipisipi erai dzaetemi anai qiri minake eetoriti ao
saridze oonita napai oho qaki naatare. Oke eete hiibaridzoni.
7 Qate Ohongaho tuputa abi 99 rike ma pobi oomi teei kahosaho neta ooqa
qupa burisi eetemake oho qesa qusuho angeroi ikake eetaqu? Oi nokoi
99 nokohoke nookami isanatoraini qate teena ooqaho quba qaki ma naki
minanipamu naatakoita nike naane quba naho nookami qanganataqu?

ABIHO QAHURAKE TTUMATA MOOTO HIIRETA

8 Dzesui hee, Paha oke atapa moninomata hiire. Noho ttuma sarara
tenihota teei bamu naatemi noi ikake eetaqu bahe ao hairiamake dzongi
qeereqa qiri minake eete naga sarautoqa saridzakoi.
9 Saridzeqonoke qesama dzaira nome gama ttutuite noko pobi hiibakoi,
Maqa ttuma sarara naho teei bamu naatori oke ana qiri minake eete poiqa-
nipamu saridze. Oonita napai gama oho qaki naatareiqi hiibakoi.
10 Oonita oho qesa kahosa abi teei Ohongaho neta qupa burisi eetemi
angero ma kara nokohota oho qaki minanipamu ooraridzoni oiqi hiireta.

OHONGAHO KOKORAKE DZESUI MAI MA KHAMETO ESERIHOTA MOOTOTA

11 Ma Dzesu paha hee, Abi teeho khameto eseri oota.

12 Ooqi khata sabi noi mai nome pobi hiireta, Poro tongo nane ma
nakaho naataridzo oke nii ao batabiremi naka mai eetare. Hiiremi mai noi
qubadzage dzapa samane batibireqi nopo moite soubireta.
13 Oonita qupi samane naataamake khata sabi ao quba samane nome
ttuttuiteqi haba kharata tuumata. Tuumaqi haba ota noi munasa munasaho
isakita oota.
14 Noi quba nomeke piripirima eete bamuiteta.
Qate haba ota seebe mina biranatemi abi khata noho ttidza horesa eeteta.
15 Horesa eetemi noi abi hoo kitunoma teeho torota qasa hiiremi noi noke
hoo kokora eetareiqi dzoobireta.
16 Dzoobiremi tuumaqi huhu ma sasa noko hoo moiteta oohota noi teeke
nome quba muunare hiiremi oho soopara nokoi qaanateta.
17 Qaanatemi noho ttidza qosu sahaubami noi hee, Iidzi. Mai nahoho
kokora abi samane nokoho patta meupui ooraimi ana ikaqi hiireqi erata
seebe meeorai?
18 Ana isanate qoridzeqa tuuma mai nameho torota biranate noke eraiqi
hiibakoi, Mai name, anai Ohonga ma nipeho pengata kahosa bamenoma
teeke eete oorai.
19 Oho quba anake khataniqi hiibaquho isakiama naate ooraihe nii
nookami ana isanate niiho kokora eeteqa qeepe ma haba gattiqa saridzaqu
mae? Oke hiibakoiqi hiireta.
20 Hiireqi noi qoridze tuuma qaarumuti mai nomeho dzagata biranateta.
Oonihe noi sererahuke baaqomi mai ao noke moohimi baruna nohoi heme
eetemi noi torouma tuumaqi khatake dzoge biire aimaqi kanabeta minake
eeteta.
21 Eetemi khatai hee, O mai name, anai Ohonga ma nipeho pengata kahosa
bamenoma eete ooraiho qubake bamu anake khataniqi hiiremi isanataqu.
22 Oke hiiretahe, mai burisi eete kokora abi pobi hiireta, Nii hairiamake
tuuma ttoba ma sasa qidza bagenoma aima baa khata sabike dzapireqa oke
sasa dzaaroqa boto nohota ringi dzoobireqa noke khataho isakinomaitare.
23 Ma burimakau khata sapurunoma oke aima dzubeteqa hoo ma patta
eetemi qaki ma naki napahota biranatare.
24 Oi teeho quba bahe khata sabi nahoi bamu naateqi baataho isakita qaar-
iti poike paha eehaha naasubi. Oiqi hiiremi nokohota qaki ma nakinoma
naateta ooqi Dzesui hiireta.
25 Oonihe Pariseo basesa eetotaho qubake Dzesui ipibireqi hee, Oonihe eka
bosa khatai dzoota baura eetomi khata sabi baata. Oho qubake nanei nagapa
dzamoiteqi nookami gitta ma kuiho husu biranateta.
26 Oho husu biranatemi noi kokora abi teeke oho khooba qasa hiireta.
27 Hiiremi noi hee, Maa, noma gotta niihoi baami mai nipehoi noke
moohimi baataamanihe eehahake oorai. Oonita mai hiiremi hoo khata
sapurunoma oke dzuubetemi noho quba qaki ma naki era biranatorai.
28 Oonihe nane noo oke nookami ttidza noho qanga naatemi noi nagata
peitaama naatemi mai noke ttapuitareiqi baata.
29 Oonihe nane maike hee, Nii nookare. Tii samanenipamuke ana niiho
baura eete baaorai. Oonita ana niiho noo tee ma teeke basesa eetaamanihe
nii meme khata gattingaqa teeke ana moitemi dzairamane namema nanai
oho qaki ma naki naatarota oke ana te mooraidzarani.
30 Qate khata sabi niihoi quruma ma quba nii noke moiteta oke noi gama
paimaneho neta piripirike eete bamuiteta. Bamuite qaariti baahumi nii
ikake eeteqi noho quba hoo sapurunoma oke dzubetemi eranomai biranate?
31 Hiiremi mai hee, Khata qidza name, niima nakamae qupi ma sau
samaneke ttaike qaabi, naho quba samane oi niihoi keke.

32 Oonita qupadzomare, noma gotta niihoi baataho neta eehaha naate baabe. Taata naatetake naka paha saridze ooraita poiqa oho qaki ma naki bodzai napamaeho irita oorai. Oiqi hiireta.

16

BAURA ABI MA MAI NOHOHO QAHURA

1 Bodza teeta Dzesui tumakhameto nome gotta ma pai erake hiireta. Abi quruma minanoma teeho quruma sooparai oberama eetemi abi qesai mai nohoho torota isere hiireqi hee, Niiho quruma ma quba rasakiitoraiqi hiireta.

2 Hiiremi Mai noi abi oho kira hiiremi baami hee, Abi niiho isere ikanoma hiiremi ana nookorai? Oonita nii quruma soopara eete qaabi oi poike bamu naate. Oho quba isere niime ttari eete aima baa ana moitare.

3 Oke hiiremi noi qupa muunaqi hee, Ae, mai ao naho baura qaanatemi anai baura apeke eetaqu? Ttoka baurake ana bitta eetakoi qate pupu ma nenesake hiiroraquho midzake ana eetorai.

4 Oi oonita anai abi qesaho nagata peitemi nokoi naho kokora eetorareimi ana erake eetakoiqi hiireta.

5 Hiireqi apeneho oma kahosa maiho torona oota quruma soopara noi ao nokoho kira hiiremi baata. Baami bosobosake noi hee, Maqa, niiho kahosa ikabete maiho torota oorai?

6 Hiimi noi hee, Oriba bibi ttaramu mimi 20 oqaho isaki oorai. Hiiremi noi hee, Oionihe nii hairiamake qohareta habese gee niimeta dzare oke rasakiiteqa oho habarake ttaramu tteni oke hiire qeetare. Hiiremi qeeteta.

7 Qeetemi abi oho samanake quruma soopara noi hee, Qate niiho kahosa? Hiimi noi hee, Oo, naho kahosaio uitti basiketti uani ttauseni ooniqi hiireta. Hiimi noi hee, Nii paha hairiamake oke rasakiiteqa oho habarake dzare qeth hattatti (800) hiire qeetare. Hiiremi noi qeeteta.

8 Qeetemi quruma sooparai isere oke gama maiho torota mootomi mai noi noho oberake moo hasa hiireta. Oi teeho bahe pisinisi abi qesaho qibaio bitta ma kakanomani. Nokoho isaki oonomai abi Ohonga ai tataumorai bitta ma kaka nokohoho isakike riitorai.

9 Hiireqi Dzesui tumakhameto nomeke hee, Oonita nike dza eetemi anai nikeke hee, Isanate pisinisiho obera oonomake nike qaupuitemi qangahasi teei biranatemi ttoka abi nokoi nike naga nokometa dzeima kokora eetorareiqa hiiremi isanataqu mae?

10 Oi bamu, oonihe baura gattiqa teeke abiho botota mootomi bageke eete kokora eetaquko abi oonomai paha baura minata isanatakoi. Qate abi teeho botota baura gattiqa teeke mootomi ota taataquko noi oho qesa baura minata taataridzoni.

11 Oonita nike ttokaho pisinisi ma apota ao taate ooraquko apei adzahaha naate qusuho quba samaneke nikeho botota mootaqu? Oi bamu.

12 Oho qesa nii abi mainaho quruma bageke eete soopara eetaama naataquko qidzoke nii isaki niimaehoke saridzaqu.

13 Oi erake eete oorai. Kokora abi teei maimane eseriho too qusubaitaqu oho isaki ooraama. Noi teenaqaho dzake eete noho too qusubaitakoi, qate teemuho goottaeke eete bamu noho too qusubaitaqu. Oonita nike apeho kirake qusubaitaqu, Ohongahoni mae moniho? Oiqi hiireta.

PARISEOHO OORA MA QAARAKE DZESU PAANAITETA

14 Hiiremi Pariseo ma karaho quruma khooba paana naatemi nokoi noho ngiingi ma baaba eeteta.

15 Eetemi Dzesui noko pobi hiireta, Nike abiho neta sama qusuba baura
eeteqi isaki nikeme nookami bagenomanihe, Ohongai nikeho qupa moo
soubireqi nookami oi quba peranomani.
16 Nooka! Hu noo ma too abi nokoi Dzohane sobasoba maikhata ma gama
qamodzamodza hiire qaimi poiqa anai sinabidza mee hiire nookami abi
minanipamu qeemaqi pui siirorai.
17 Oonihe nike oho quba nookami hu nooi bamu too pasere eete nikeke
gaamaqu? Idze! Ttoka ma haba bamu naatakoihe hu nooho bagohota teeqai
baamu bamu naataqu.

APU MA ATAHO EKA
(Mat 5:31-32; 19:9; Mar 10:11-12)

18 Dzesui hee, oonita teei ata usaqe naatareiqa bosabosake ai siginaitaqu
noi pasenaho tete geemakoi. Oi abi noi oke eesuhimi ata bosabosake qesai
nookami pasenaho pobi naatemi abi qidza apei noke naataqu?

ABI TTUMA MINANOMA MA DZASARO

19 Dzesu paha erake hiireta, Abi ttuma minanoma teei qupi ma sau
samaneke ttoba ma sasa qidza dzaaroqi qaki ma nakiho isakita qaata.
20 Qaami bodza teeta qesai abi habana makanoma teeke noho pouqata
nenesa hiibare aima baa mootota, dzapa noho Dzasaro.
21 Noi teeho quba hiibarainihe huhu ma saaru qoharena taatota ooqake
muunare hiiretanihe bamu. Haai baaqi ao noke riiteta ma maka samane
nohoke bisiteqi eeteimata.
22 Oke noi bitta eete qaaramuti baatemi angeroi noke dzeima Abarahamu
ma karaho nagapa qidzata mootota.
Obetemi ipita abi ttumanomai paha baatemi qurabireta.
23 Qurabiremi noi iibadza nagata ooqi nese dzoobire moohimi Dzasaroi
sererahuke Abarahamuho nagapa qidzata oota.
24 Oomi noi kira hiireqi hiireta, Abarahamu eebobo name, eepa gabi erai
ao anake dzooromi nii isanate naho dzasa eeteqa Dzasaroke dzoobiremi
noi boto khata nome obata upubireqa baa oke naho eteeteta suraitemi
kebaratare!
25 Hiiremi Abarahamui bai hiireta, Eema khata name nookare. Dzasaroi
oora ma qaara nometa qangahasi minata qaatati poike qidza ma riketa oorai.
Qate nii aari ma moosuta qaariti poike heme niimeta ooraita qupadzomare.
26 Oi keke bahe nii ma nanaho bisata tupidza minai ooraimi nipe qesaho
torota qeemaquho tete ooraidzara.
27 Hiimi noi hee, Eebobo name, oke nii ao hiirenita oho habarake nii
isanate noo teeke mai nahoho nagata dzoobidzaqu mae?
28 Oi teeho bahe naho qesamane boto teena ota ooraimi nii qaru
dzoobiremi nokoi eraqata eto baabainoho qamuni hiibare.
29 Hiiremi Abarahamu erake hiireta, Eehe, Mose ma too abi minaraho isere
nokoho torota ooraita nokoi nookareiqa nokoho nooke nookare.
30 Hiiremi noi hee, Abarahamu, eebobo name oi bamu. Teei baata neta
qoridzeqa nokoho torota biranatemi nokoi noho noo qusubaiteqa ao qupa
burisi eetakoi.
31 Oke hiiremi Abarahamui hee, Nokoi Mose ma too abi minaraho noo
nookaama naatoraita abi teei baata neta qoridzemi noko oho qesa noho noo
arabidzakoi. Oiqi hiiretake Dzesu hiireta.

17

SINABIDZAHO ANGI MA KAKATI MA OHO AKOAKO
(Mat 18:6-7, 21-22; Mar 9:42)

1 Dzesui Tumakhameto nome erake pobi hiireta, Angi ma kakati samane
oorai oorakoi, tete oke eete oorai. Oonihe apei angi oonoma mootorai noho
irita quba bamenomanipamu taatakoi.
2 Noi kopuna erana qesake sesero eetaamake ootata abi noke bosata
bikomu teeke paruta suutoqi besata biiremi bamu naatapuko oi noho quba
paha gattiqa isanatarota.
3 Oho qubake sama nikehoi sesero baura oonomaho hutingi naatorare.
Qate niiho qesa teei niike sesero eetaquko noke qamuni hiibare. Hiiremi
qupa burisi eetaquko kahosa oke nii qaatare.
4 Oi qupi teena bahe qupi samaneke niike sesero eetemi qupanomaitemi
qupa burisi eetemi kahosa nohoke eetoqa qaanatainohe gaubidza keke
eetorare. Oiqi Dzesu hiireta.

AI TATAUMA MINANATAQU, EO SAASARI NAATAQU?

5 Qate tumakhametoi qaru abi naatareiqi noho torota baaqi hiireta,
Soopara naname, nii hiiremi nanaho ai tatauma ao gaira naatare.
6 Oke hiiremi Dzesui hee, Abiqahe, nike minanataquhoke hiireni. Oonihe
nikeho ai tatauma oi moepa benara gamisimisi teeho isaki meenipamuke
ooraquko nike ee tatanga oke hee, Tukubake eeteqa besata taatare. Oke
hiimake nome ango meenoma naataridzoni.

BAURA ABI QUPA GAIDANOMA NAATORARE

7 Dzesui hee, Oonita tete erake qupadzomare. Abi teeho kokora abi dzoo
eetaquni mae hoo soopara eetaqu oke eete ooma sure mootomi noi baura oke
qaate nagapa baahuma noke mai bamu hee, Oo nii habese qidzanate dzapa
pobinoma naatareiqa hiibaqu.
8 Bamu, noi erake kokora abike pobi hiibakoi, Aoke nii patta khautoqa
qohareta mootoqa anake tuuhoro ooma anai patta ma oba oke muuna
isanatemake niimae ipita muunakoi.
9 Oke hiireqi noi bamu kokora abi nomeho hasake hiibaqu. Oi teeho bahe
kokora abi noi noo qusuba baura keke eetorai. Oke nike moomi poma oke
eete oorai.
10 Oho qesa nikei naho noo gama qusubaite soubireqa bamu oho quba
dzapa pobinoma naataqu. Oke soubireqa erake nike hiibaridzoni. Kokora
abi nanai niiho noo qusubaitenihe oberama eete. Oke hiireqa bamu
maikhataho totohota hiibaqu. Oiqi hiireta.

DZESUI ABI POTTOMUNOMA TTENIKE QIDZAITETA

11 Qate Dzesui tumakhametoma noko Dzerusaremuho teteta tuumoqi
Garirea ma Samaria habaho tukurata tuumota.
12 Tuumoqi noko nagapa gattiqa teeta biranahimi abi pottomunoma tteni
nokoi sererahuke qoorota.
13 Qooro ooqi too dzoobireqi hiireta, Dzesu abi mina naname, nii nanaho
quba dzasa eetare.
14 Hiiremi Dzesu nese dzoobire mooqi nokoke hee, Oionita nike ao tu-
umaqa sama nikeme dzube abi banaitemi ikaqi hiibaqu?
Hiiremi noko tuumata. Tuumaqi moohimi sasa nokohoi sasari naateta.
15 Sasari naasuhimi teei mooqi ao burisi eete hasama gegema hiireqi hee,
Ohonga Dzoobe mina.
16 Hiireqi noi Dzesuho oko torota taateqi noho subesube hiireta. Oonihe
noi Dzuta abi bahe Samaria abi oni.
17 Oho quba Dzesu eraiqi hiireta, Nike tteniho isaki ooqi gama qidzanate.
Oonita Samaria abi nii teenai era baabeni, qate Dzuta abi naini nokoi
kaqani?

18 Nokoi oho ruume bamuhe te burisi eete baa Ohongaho hasa hiidzara!
Iidze, haba mainaho abi teena nii oo eete.
19 Oke hiireqi noi abi oke hee, Oioni. Nii ai tataumami niiho sama
qidzanate oonita keba ma dzapata qoridze tuumare. Oke hiiremi tuumata.

IKANOMAKE EETE OHONGAHO POBI BIRANATAQU? (Mat 24:23-28, 37-41)

20 Qupi teeta Pariseo nokoi tototo hiireqi Dzesu qasa hiireta, Bodza apeta
Ohongaho pobi meenipamuke biranataqu?
Hiiremi noi hee, Mmhm, Ohongaho pobi oke nesema mooraquho isaki
bamu.
21 Oi qesai hee, Oi erani, eo oioniqi hiibakoihe bamu. Ohongaho pobi oio
ao nikeho bisata ooraita qupadzomare.
22 Hiireqi noi ipita paha tumakhameto nome oho totaqi pobi hiireta. Ipita
Abiho Isaki anake nesema mooraquho tete bamu naatemi nike anake paha
qupi teeke mooraquho dza minanipamuke eetakoihe bamu.
23 Bodza ota abi qesai nike ikobeteqi hee, Noio erani, eo noi ota ooraiqa
hiiremi eto oho totoho qusubaiteqi tee ma teeta sepeke tuumaino.
24 Oi bodza ota anaho tete erake eete oorakoi. Baibai ma noo dzobidzobi
oke abi teena bahe samane haba totaqi ma totaqita moo nookaridzoni.
25 Oonihe bosata ana heme samane saridzemi abi naga khepidzenomai
nahoke nookami meeamaho isaki naatemake kebanoke tete ipina hiibi oi
biranatakoi.
26 Bodza ota tete ape bahe Noai agobake qaataho tomidzata naho tete
dzukudzukuta ooqa biranatakoi.
27 Oi abinaga nokoi sepesapeke patta ma oba muuna qesa naate qaaqi Noai
hiire qaatake noko nookaama naate qaami noi suheqata sisimata peitemi
obai sooroqi abike nukuromi minarai baatetaho teteke qupadzomare.
28-29 Oho qesa Rotti qaataho isakita biranatakoi. Agobake abi Sotomuna
qaata nokoi oba ma patta muuna qaaqi dzoo eete qaata, naga gooto qaata.
Qate Rottike angeroi dzoobiremi Sotomu qaate papateta bodzaqata oma
eepanomai qusuta perebaqi nagapa oho abi gama pupubiremi baatetaho
teteke qupadzomare.
30 Oi Abiho Isaki Anai ipita oho qesa dzukudzukuta baura eete qaamake
naho khooba paana naatakoi oke qupadzomare.
31 Bodza ooqata tete erake eete oorakoi. Teei sama qidzanatareiqi naga
totaqita peitemi ao uuba ma sakaba biiranatakoi. Biranahimi noi etoqa quba
qesa nome khakhaumareiqi naga totaqita qeemainohe ao atti ttumare.
Oho qesa teei dzoo eetomi quba oi biranahimi eto noi quba samane
nomeho iiha dzoobidzainohe ao atti tuumare.
32 Rottiho atai hairi eete baatetake qupadzomare.
33 Oi teei qaraqaraho isaki nome ingonaitareiqa noi ango bamu naatakoi.
Qate teei qaraqaraho isaki pekha eeteqa noomae qidzanatakoi.
34-35 Oi abi eseri dzoo ma baura eetoma teeke ao hira moitemi tuumakoihe
teemu sapo teeteqa baatakoi. Qate eseri katata meeqoma teeke tukutomi
ao tukumakoihe teemuho nese sidzobetemi ao baataho pobi naatakoi. Tete
oonomai biranatakoi oke ana bamu niikeke dzaheitaqu.
36 (Oi bamu)
37 Hiiremi tumakhametoi hee, Soopara naname, Ikata qesa tuumakoiqi nii
hiire? Hiiremi Dzesui hee, Oho teka ooraihe, erake qupadzomare, kheekhei
poupanoma bahe kebaqake muunoraita eto nikemae oho patta naataino oiqi
hiireta.

18

PUPUTA BATIGARA NAATARIDZOHO NOO

1 Oonita abi eto peperatainohe qupi ma sau samaneke pupu baura eetoraridzohoke qupadzomaqi Dzesui qahura noo erake hiireta.
2 Noi hee, Rooho maripa mai teei nagapa teeta baura nome eeteqi noi te abike ququima qaarara oho qesa Ohongake ququima qaarara.
3 Qate nagapa oho nena tarumi pai noho qohareta peiteqi hiireta,
4 Abi teei naho ibo eetemi nii anake hoobidzare. Oke keke hiire qaami bodza kharanatemi tototo hiiremi noi qupa nometa eraiqi hiireta, Idze, anai Ohonga ma abi iso keke basesa eetorainoma.
5 Oonihe tarumi erai tototo samaneke hiiroraimi anata sesero ma dzakidzakiho isaki naataino hiireqi ana isanate noke hoobireqa noho bame qogoimakoi.
6 Oke hiireqi Dzesu Sooparai hee, Moorare, maripa abi qanga basesanomai hiire oke nike etoqa nookaama naataino.
7 Oi Ohongai oho basesa bamuhe nike qupadzomami abi noho ttarina biranate oorai nokoi ai tataumaqi qupiba ma etebake noho torota dzauri hiire qaama noi bamu isanate nokoho bame qogoimaqu?
8 Bamu, noi ao hairiamake nokoho baura eetakoi.
Oonihe teena eraqaho qupake ana muune. Abiho Isaki anai ttokata biranataqu bodzata abiho ai tataumai isanataquni mae bamu? Oiqi hiireta.

SAMA QUSUBANOMA MA QUPA GAIBANOMAHO ISAKI

9 Qate abi qesai qesaho ngiingi ma baaba eeteqi sama nokomeho nookami rike ma pobiho isaki naatemi isanateta. Oho quba Dzesui gotta ma pai erake hiireta.
10 Abi eseri nopoi pupu hiibareiqi Ohongaho biirita peiteta. Temui Pariseo oni qate temui ttagetti apiapi.
11 Oonita Pariseo noi pobinoke qooro qusuke mooqi sama qusubaiteqi eraho totohota hiireta, O Ohonga, abi qesai qosunoma, koiri kairinoma, sama sesenoma, ttagetti apiapi erana ooraiqaho isaki kekeni.
12 Qate anai dzuma teenaho nakuta qupi eserike hutingi naatorai ma anai quba naane ma naaneke saridzorai ohota qetta samaneke niiho quba qaheburorai oonita anaio qesaho isaki oonidzara, dzoobe.
13 Oonomake hiiretahe ttagetti apiapi noi sigiqata ooqi subateqi boto sama teeteqi eraiqa hiireta. O Ohonga nii abi qanga anaho quba dzasa eetare.
14 Totoho oonomata hiiremi Ohongai noke rike ma pobiho ttarita ipibiretahe temu bamu, oke ana bamu nike ikobetaqu.
Oi teei sama nome qusubaitemi Ohongai noke ai quratakoi qate apei sama nome ai qurataqu noke ai qusubaitakoi oiqi hiireta.

KHAMETOHO AGOAGO
(Mat 19:13-15; Mat 10:13-16)

15 Qate abi ma paimane qesai khameto bittinake Dzesu hesate agoago eeta qubake nokoke aima baata. Baahumi tumakhametoi qamuni hiireta.
16 Hiiremi Dzesui nookaqi hiireta, Oe, Khametoi Ohongaho dzubinanipamu oonita nike etoqa nokoke tete siibainohe dzeima baabare.
17 Oi khameto gamitti Ohongaho dzaodzao eetoraiho isakita abi eetaama naataquko bamu noho pobita dzuubaqu, bamu! Oke ana bamu nikeke dzaheitaqu.

QURUMA MINANOMAHO ANGI MA KAKATI
(Mat 19:16-30; Mar 10:17-31)

18 Oke hiiremi abi soopara teei baaqi noke qasa eeteta. Banaita qidza
name, baura qidza apeke ana eeteqanoke oho quba qaraqara tatanga
saridzaqu?
19 Hiiremi Dzesui noke toronaiteqi hee, Ohonga teenai qidza oke nii
qupadzomaqi anake hee, Qidzaniqi hiireo?
20 Oonita hu nooi hee, Nii eto apuata eetaino, nii eto teete baataino, nii eto
guume maina paina eetaino, nii eto tooi pokhi eetaino, Nii mai ma pai niime
qusubaitare oiqi hiiremi oke nii gama qupadzomorai mae?
21 Hiiremi noi hee, Oo, dzobadzoba nameta noo oke ana gama qusubaite
baaorai.
22 Totoho oonomata hiiremi Dzesui noke hee, Oonihe poma teeke nii gesina
naataamanita anake iihorareiqa isanate nii tuuma quba bosa niime gama
oho ttuma quba hiiremi biranatemi ttuma oke gama abi habanaho quba
batabiremi bamu naatare. Bamu naatemi niimae anake iihami quruma
qusuna teei niiho quba iisuta peitakoi oiqi hiireta.
23 Oonihe abi soopara noho quba bosai samanenipamu oomi nota ba-
menoma naatemi noho penga ruruhorota.
24 Oke Dzesu mooqi erake hiireta, Abi quruma minanomai qidzoke Ohon-
gaho pobita dzuubaqu,
25 Oi kamere teei baako puita dzuubaqu oi quba adzahaha bamuhe, abi qu-
ruma minanomai Ohongaho pobita dzuubaqu oio quba bamenomanipamu.
26 Oke hiiremi qesai nookaqi eraiqi hiireta, Idze, oonita qidzoke abi teei
Ohongaho neta qidzanataqu.
27 Oke hiiremi Dzesui hee, Abiho neta quba qesa eetaquho tete ooraama
oonihe Ohongaho neta eetaqu oke bamu tee ma teeho bitta eetaqu.
28 Hiiremi Peetoro noi hee, Nookare, nanamae aoqake quba samane
naname pekha eete niiqake iihorai.
29 Oke hiiremi Dzesui hee, Dzoobe, nike naga nikeme qaateqi ata ma
khameto mai ma pai, nomamane nanemane qesamane nikeme gama qaate
Ohongaho pobi iihorai.
30 Oonita ape ma apei oonomake eetaqu nikei oorama qaara nikemeta
oho ipi ma ari samaneke saridza qaaqa oho tongo neta qaraqara tatanga
saridzakoi oke ana meeke nike pobi hiire.

DZESUI BAATAROTAHO POBIKE PAHA HIIRETA (Mat 20:17-19; Mar 10:32-34)

31 Oke hiiroramuti Dzesu tumakhameto tuerebe nomeke pobi hiireta,
Qateqa, napa poiqa tuumaqa Dzerusaremuta biranatemi too abi samanei
Abiho Isaki anaho qamodzamodza qeete qaabi oi ota gama meenoma
naatare.
32 Oi Dzuta abi nokoi anake raaba abiho botota mootomi noko anake too
neinei ma boto koko eeteqa ekepusa eetakoi.
33 Oke eeteqanoke paha anake bitebate biireqa hapahapanaitemi
baatakoi. Oonihe ete taparike paha qoridzakoi.
34 Oiqi hiiretanihe nokoi nookami noo qahurani mai dzukudzukunaho
tomidza naatemi nokoho qupa te uhubara.

DZESUI ABI TEEKE NESENOMAITETA (Mat 20:29-34; Mar 10:46-52)

35 Oonita nokoi teteta tuuma qaaramuti Dzeriko nagapake dzamoitemi abi
tee nese khabanomai tete sigiqata habese nenesa hiirota.
36 Hiiroqi nookami abi tupu baa tuumami husu nookaqi oho khooba quba
qasa hiireta.
37 Hiiremi qesai hee, Dzesu Nadzaretteho nenaio baa tuusubiqi hiireta.

38 Hiiremi noi sokateqi hiireta, Dzesu Tabitiho eema ma khata qoe! Nii
naho quba dzasa eetare.
39 Oke hiiremi tumakhameto qesai bosa qooro tuumata nokoi noke qa-
muni hiiremi eehe, noi beedzae eeteqi sokateta. Hee, Tabitiho eema ma
khata, nii naho dzasa eetare.
40 Oke hiiromi Dzesu roroko biireqi hee, Noke dzeima baabareiqi hiireta.
Oonita noko dzeima baami Dzesui noke qasa hiireta,
41 Nii dza eetemi ana ikake eetaqu? Hiiremi noi hee, Soopara name, ana
nesenoma naatare dza eete.
42 Hiiremi Dzesu noke hee, Dzoobe nii oho ai tataumanomanita
qidzanateqa ao haba moorare.
43 Oke hiimi ao haba moo isanateta.
Oonita noi Ohongaho hasa ma gegema hiireqi qori Dzesuke iihami abi
minarai oho qesa Ohonga dzoobe hiireta.

19

DZAKHEO DZESUKE MOOQI QUPA BURISI EETETA

1 Obete Dzesui Dzeriko nagapata biranate tuusuta.
2 Tuusuhimi ttagetti apiapiho mai teei ota oota, dzapa noho Dzakheo, abi
ttuma minanoma.
3 Noi Dzesu moorare hiiretanihe noho sama hoteqa oomi noi abi tupu oke
bittake eeteta.
4 Oho qubake Dzesui tete apeta tuumotake noi qupadzomaqi girodzoma
toroumaqi ao ee peiteta.
5 Peitemi Dzesui ota biranate nese qusubaite mooqi noke pobi hiireta,
Dzakheo maqa! Anai poiqa niiho nagata peitare hiiremi ooraita ao quratare.
6 Oke hiimi noho qupa tukubami noi qaki quba buu ma dzake qurate noke
naga nometa dzeima peiteta.
7 Oonihe abi samane moohimi Dzesui abi qanga oonomaho nagata peitemi
noko oho barubaru hiireta.
8 Oonihe dzakheoi Dzesuke ao dzaga bobotoqi tete nome pobitareiqi
hiireta, O Soopara name nookare. Poiqake ana ttuma ma quruma name
bisata geemaqa totaqike abi habanake moitake boobi. Ma paha abi tee ma
teeke ana ttuma oberama aimami ooraiqake oho ipike ana burisi eetakoi.
Oonihe oho isakike keke bahe oho dzareke ana eserima ipibiremi oi noho
naatakoi.
9 Oke hiiremi Dzesui hee, O dzoobe, ana poiqa niiho nagata peiteqi
moohimi nii Abarahamu ma karaho isakita ai tataumaqi ao ingonaho ttarita
qeeme.
10 Oonita qesai barubaru hiireta Dzesui nokoke hee, Nike nookare, Abiho
Isaki Anai teeho quba baabaranihe abi eranomaho qesa rasaki naateta
nokoho qiri eete ingonaitareiqi baata.
11 Dzesui noo oonomake hiiremi abi oona oota nokoi gama nookaqi qupad-
zomata.

DZESUI NOOMAE IPI MA ARIHO MAIKHATA OHO QARUHA

Qate Dzesui abi minama noko tuumoqi Dzerusaremu dzamoiteqi abi qesa
erake qupadzomata. Oo, Ohongaho pobi ao ota paana naatake boobiqi
hiireqi qeemota.
12 Oho qubake Dzesui gotta ma pai erake hiireta, Abi mina dzapa pobinoma
tee noi abi ma ttoka nome gama mai eetaridzoho geeba saridza qubake haba
khara gamaniho nagapa qibata tuumata.

13 Oonihe bosata noi kokora abi tteni nome ttuttuiteqi noko gama iso
keke ttubenti kinake moite soubireqi hiireta, Anai tuusuhima nike gee ooma
pisinisi ape ma apeke eetomake oho ttuma mina naataqu oke eetemi ana
baabakoi.
14 Oiqi hiire tuumata oonihe kokora abi bahe abi qesa noho pesuna qaata
nokoi noho goottaeke eeteqi qesa noo hiireta, Mmhm, noi bamu isanate
napaho qiba naataqu. Oonita nokoi oho totohota isere qeeteqi gamaniho
nagapata dzoobireta.
15 Oonihe abi oi ao hairiamake abi ma ttoka oho geeba saridzeqi burisi eete
nagapata baata. Baaqi bosata kokora abi qesa ttuma moiteta nokoho kira
hiireqi hiireta, Oonita pisinisi ikanomake nike eetemi ttuma minanate?
16 Hiiremi kokora abi bosabosai baaqi hee, Soopara name, ttubentti kina
nii ana moiteta oi ao tu hattatti kina (K200.00) natte oorai.
17 Hiiremi noi hee, Dzoobe nii quba gattiqa ooma baura bageke eetemi
oorai oho qubake ana hiiremi nii nagapa tteni oho soopara oorakoi.
18 Hiiremi paha teei baaqi hee, O soopara ttubenti kina nii ana moiteta oi
aoke uani hattatti kina (K100.00) naate oorai.
19 Hiiremi noi abi oke hee, Dzoobe, paha oho quba ana hiiremi nii nagapa
boto teenaho soopara oorakoi.
20 Hiiremi abi paha teei baaqi hee, Soopara, ttubentti kina nii ana moiteta
oke ana ttoba kisinama qoomata oi urai ooraita moora.
21 Oi nii quba teeho dzoo eetaamake ao oho mee dzurutare hiirorai ma
nii quba teeho baura eetaamake oho tuuma ao aimorai tete oonomake nii
eetemi ana atti eete qaatemi oorai.
22 Hiiremi Soopara noi noke hee, Oo, ana abi soropurunomani baura
eetaamake oho ttuma aimorai ma quba teeho dzoo eetaamake oho mee
rumutorai oke nii nookami oke eete ooraita nii ttuma oke aima omaho
maimane nokoho qohareta mootomi ota bageke eete oorarori ma paha oho
patisigi minanatarorihe baamunipamu!
23 Oonita kokora abi qanga, niimaeho tooi ao niiho isere hiiremi anai bamu
niike kanabetaqu.
24 Oke hiireqi noi burisi eete qesa oona qoorota nokoke hee, Nike abiraho
ttubentti kina oke noho botota aima oke abi tu hattatti kina saridze oorai
noke moitare.
25 Oi teeho quba bamuhe abi eekara adzahahanomaho botota quba ip-
ibidzakoi.
26 Qate abi gauho botona gettara gattiqa oorarori oke gama karabetakoi
oke ana bamu nike dzaheitaqu.
27 Qate abi qesai naho ibo eeteqi hee, Abirai bamu nanaho qiba naataquiqi
hiirorai nokoke nike aima baa naho pengata sobana sooromi bamu naatare.

DZESUI ABI QIBAHO ISAKITA DZERUSAREMUTA PEITETA (Mat 21:1-11; Mar 11:1-11; Dzoh 12:12-19)

28 Oke hiire qaateqi Dzesui Dzerusaremu dzamoihiqi teteta peiteta.
29 Oonita noi Bettepage ma Bettania nagapa robeta biranahiqi tora Oriba
hakha eeteqi tumakhameto eserike dzoobireqi eraiqi hiireta.
30 Hee, Nagapa gattiqa tupidza totaqina oorai ota nipe dzuuba moohimi
toogi khata agiagi ota suuto oorai noke saqoroqa dzeima baabare.
31 Qate teei nipeke hee, Nipe naane quba oke saqohibi ooiqi hiima hee, Oo,
Soopara napahoi oho quba hiire. Ooqake nipe hiibare.
32 Oke hiiremi nopo tuumaqi moohimi Dzesu nopo pobi hiiretaqaho isaki
biranateta.

33 Toogi khata oke nopoi saqohimi oho maimane mooqi hiireta, Maaqa
naane quba toogi khata oke saqobi?
34 Hiiremi nopo hee, Teeho quba bahe Soopara napahoi oho quba hiire.
35 Oke hiiremi qaatemi nopoi oke dzeima dzesuho torota biranateqi nokomae gama ttoba ma sasa qesa nokome toogike sama eeteqi Dzesuke noho
heeta mootota.
36 Mootoqi noko gama qeemaqi qesai paha dzapa nohoke qusubaiteqi
ttoba ma sasa nokome kuimaqi teteta tiitemi oho heeta qooro tuumata.
37 Tuuma qaaramuti Oriba hapa gaibahimi tumakhameto noko abi
samanema nokoi garuruiqi Ohongaho obaoba ma baura samane nokoi moo
qaataho qubake noho hasa minanipamuke hiire qurateta.
38 Nokoi hee, Dzoobe, Dzoobe! Ohongaho dzaapai ao abi qiba napaho
naatareiqi baabe. Oho quba napai dzapa pobi nohoke ai peitanipamuke
eetemi qusuho hasu ma keba igabidzare.
39 Oke hiiromi Pariseo qesai garuba oho nakuta ooqi Dzesu pobi hiireta,
Banaita, nokoi totoho oonomata hiiremi nii noko qamuni hiibare.
40 Hiiremi noi nokoke hee, Bamu, nokoi nipanatemi oma ma tapai gama
areare hiibaridzoni.

DZESUI DZERUSAREMUHO TTI MA TTAKA HIIRETA

41 Oke hiire Dzerusaremuta peqihiqi Dzesui nagapa oho abi quba tti ma
surupo eeteta.
42 Noi hee, Hasu nikemeho pobike nike saridzarorihe bamu, hasu oho
teteke nike ruume naateqi qahitotorai.
43 Oho qubake bodza teeta (Roma) abi ibo nikehoi qaa qogoimaqi nagapa
nikehoke rome biireqa totaqi ma totaqi gama hottoutoqa ngausa eetakoi.
44 Oke eeteqa khameto nikehoma nikeke gama rubengaiteqa omama naga
tatanga samane gootomi oorai oma oke gama kotoro qagaumaqake sepesapeitakoi. Oi teeho quba bahe Ohongai poiqa ogama baahumi oke nike
ruume naate basesa eetorai.

DZESUI PISINISIHO ISAKIKE BIIRITA HOTOU BIIRETA (Mat 21:12-17; Mar 11:15-19; Dzoh 2:13-21)

45-46 Oke hiireqi noi Ohongaho biirita peitemi pisinisi abi ota dzaodzaoma
ttuma ma kapa eetomi noi mooqi hiireta, Totoho erake qeetemi oorai, Anaho
nagaio pupu bauraho quba ooraiqi hiirorai. Oonihe nike ikake eeteqi oke
maketti sobadzaho isakita mootorai? Oke hiireqi noi nokoke gama hotou
biireta.
47 Obeteqi noi bodza samaneke biiri oho nakuta abi tete banaite qaami
dzube abi mimi ma qetaqeta abi nokoi nagapa abi mimi qesama gama
Dzesuke ngausa eetaquho tete qiri eetota.
48 Oonihe abi samanenipamu noho noo toma tiite nookataho isakita noko
noke bitta eeteta.

20

PARISEOI DZESUHO BAURA OHO KHOOBA QUBA QASA HIIRETA (Mat 21:23-27; Mar 11:27-33)

1 Oonita Dzesui qupi ma sau samaneke biirita abi sinabidza hiire qaami
bodza teeta Dzube abi mimi ma qetaqeta abi ma bosa qobaqoba qesai baata.
2 Baaqi noke qasa hiireta, Apei hiiremi nii eranomake eetorai? Niiho geeba
ikanoma oomi nii oo hiirorai?
3 Hiiremi noi hee, Oore, oonihe ana paha bosata nikeho quba qasa teeke
hiiremi oho ipi hiiremake hiibakoi.

4 Oi Dzohane sobasobai baura eete qaata oke nike moomi abiho nenani
mae Ohongahoni?
5 Hiiremi nokoi qupa nokometa hee, Idze, napai Dzohanehoke hee Ohon-
gahoniqi hiibaquko noi ao napake hee, Oonita nike naane quba noho nooka
qusubaitaama naatetaiqa hiibakoi.
6 Oonihe napai hee, Dzohaneho baura oi abiho nenaniqi hiibaquko abi
erana noo nookorai nokoi Dzohanehoke nookami too abinipamu naatemi
noko napaho dzauba eeteqa omama teetaridzoni.
7 Oke hiireqi nokoi Dzesu pobi hiireta, Dzohanehoke nanai hou eete.
8 Hiiremi Dzesui hee, Oionita apei hiiremi ana eranoma eetorai oke ana
oho qesa bamu nike pobi hiibaqu.

DZUTA ABI MIMIHO KHOOBAKE DZESUI QAHURATA PAANAITETA (Mat 21:33-46; Mar 12:12)

9 Oke hiireqi Dzesui nokoho qahurake abiho quba hiireqi erake hiireta,
Abi mina teei dzoo teeke dzaaroqi oke geeba biireqi ttuma quba abi qesaho
botota mootoqi haba kharata tuumaqi oota.
10 Ota oomi mee rumutaquho bodza dzamonatemi noi kokora abi nome
abi nokoho torota dzoo oho mee qesa aima quba dzoobireta.
Oonihe nokoi kokora abi nohoke buribaroke teeteqi habanake dzoobireta.
11 Oho quba maikhatai oho habara abi teeke paha dzoobiremi nokoi noke
oho qesa noo qanga hiireqi buribaroke teeteqi habanake dzoobireta.
12 Oho quba paha teeke dzoobiremi noko noke kittikotti eeteqi hotou
biireta.
13 Oho qubake dzoo oho maikhatai hee, Idze anai ikate eetaqu? Anai
qeseba khata teena nameke dzoobiremi nokoi qusubaitaqu kaqani.
14 Oke hiireqi noke dzoobiretanihe, abi nokoi khatake mooqi qesa gunu
ma naru hiireqi eraiqi hiireta, Maqa, maikhataho biidza teena oionita napa
noke teeteqa quba tongo nohoke karabete mai eetare.
15 Oke hiireqi khatake teeteqi kebake dzoota hotou biireta.
Oiqi hiireqi Dzesu abi tupu oke hee, Nokoi khata oonomake eetemi ooraiho
qubake nike qupadzomami dzooho maikhata noi ikake eetaqu?
16 Noi isanate baaqa abi naga oke ngausa eeteqa dzoo nome paha (raaba)
abi qesaho botota mootakoi.
Oke Dzesu hiiremi Dzuta abiho khooba ota paana naatemi nokoi qarutoqi
hee, Oi baamunipamu ooniqi hiireta.
17 Hiiremi noi nokoke asabireqi eraiqi hiireta, Nike oho bai hiibihe khooba
apeqaho qubake qetaqeta erai biranate? Oi hee, Naga gosogoso abi nokoi
baura eesuhiqi oma teeke ngiingi eetemi ikanomake eete oma oi aoqake
naga oho ttittira naate oorai?
18 Oho quba oma ngiingi eetetahota apei taataqu noi rubenga saridzakoi
ma oma oi apeho irita taataqu taateqa noke huhuitemi ngausa naatakoi ooiqi
hiiremi ooraita qupadzomare.
19 Hiiremi nokoi nookami qahura oi nokoho khooba paanaitemi bodza
ooqata keke qetaqeta abi ma dzube abi mimi nokoi ao Dzesuke karabetaro-
tahe abi qesa samane oona noo nookota nokoho attike eeteqi qaateta.

TTAGETTIHO TORONAKE DZESU OHO IPI HIIRETA (Mat 22:15-22; Mar 12:13-17)

20 Oonita bosa qobaqoba nokoi tete qiri eeteqi Dzesuke ikanomake
eeteqi nooma qoqopa eetemi angita qooromi karabeteqa haba oho kiapeho
torota mootarota oho qubake nokoi sama gebageba abi ikoikonoma qesake
saridzeqi Dzesuho torota dzoobiremi tuumata.

21 Tuumaqi nokoi Dzesuho torota noo erake hiireta, Banaita naname,
nanai moomi nii abi teena teeho penga qubake te eetoraidzaranihe, noo
mee, tete rike ma pobi Ohongai hiiremi ooraiqaho isakita abike bapotopo-
torai.
22 Oho quba nii qupadzomami Dzuta abi napai. Kaisaho torota ttagetti
biiremi hu noota isanatorai, mae bamu?
23 Oke hiiremi Dzesui ao nokoho ikoiko qupadzomaqi noko pobi hiireta,
Seke oma teeke ana banaitare.
24 Hiiremi oma sarara teeke noke moitemi hee, Apeho gisigisi ma qetaqeta
oho samata biranatemi nike moorai.
25 Hiimi nokoi hee, Oio Kaisahoni. Hiimi noi hee, Kaisahonita quba
samane nohoke noke moitarenihe, Ohongaho quba samane oke paha
noomaeke moitare.
26 Hiiremi nokomaeho qoqopa nooi abiho pengata saqobami nokoi roqo-
beta minake eeteqi nipanateta.

ABI BAATE QORIDZAQUHO NOOKE DZESU RERENGI EETETA (Mat 22:23-33; Mar 12:18-27)

27 Qate Satukeo abi qesai hee, Abiho tukutuku ooraamaniqi hiireqi baaqi
Dzesuke toronaitareiqi qasa eeteta.
28 Hee, Banaita naname, Mosei nanaho quba erake eete qeeteta. Abi
atanomai khata dzoomaamake baatemi noma nohoi gisi nohoke qusubaiteqi
atapa oke naateqa biidza noho quba saridzareiqi hiireta.
29 Qate noorake qupadzomare.
Nomamane nanemane sebeni qaata. Qaaqi nane gottai ata naateqi khata
dzoomaamake baateta.
30 Baatemi noho saamai ata oke naateqi oho qesa biidza saridzaamake
baateta.
31 Oho qesa noho saama eetemi nomamane qesai gama noke naate biidza
saridzaamake baate bamu naateta.
32-33 Oho qesa atapai musaqi baateta. Oonihe noi abi sebeni oke naate
soubiretaho qubake abi baata neta qoridzaqu bodzata noi nokohota apeho
pobi ooraqu?
34 Hiiremi Dzesu noko erake pobi hiireta, Nookare. Abi eehahai
paimaneke naatemi paimane oho qesa abike naatorai ao ttokata oke eete
oorai.
35 Oonihe abi ma paimane baatorai minarahota apeneho dzapai qusu
habata biiranataqu nokoi tukutuku bodzata eehaha naatakoihe bamu qesa
naataqu.
36 Tukutukuho ttarita qoobaqu nokoi Ohongaho birabira naateqi
angeroho isakita nokoi bamu qesa naataqu tete oke qupadzomare.
37 Oonihe nike hee, Qidzoke abi baateqa paha eehaha naataquiqi hi-
iroraiho khoobake ana noo erake hiire, Mosei agobake eehohota qooroqi
uimane neimane ago baate bamu naate oota nokoke noi te hou eetaranihe
eraiqi hiireta, O soopara nii Abarahamu ma Isaka mi Dzakopo ma nanaho
Ohonga teena oioniqi hiireta.
38 Oho qubake moomi Ohongai te dzaetaetaho pobi oonidzaranihe
qaraqaranomaho pobi kekeni. Noi abi minarake qaraqaraho asinaitemi
oorai.
39 Totoho oonomata Dzesui hiiremi qetaqeta abi qesai noke hee, Banaita,
oke nii meenipamuke hiire.
40 Hiiremi oho quba abi paha teei noke noota toronaitaquho isakiama
naate qaateta.

DZESUI DZUTA ABI MIMIKE KIRISTUHO QASA HIIRETA
(Mat 22:41-46; Mar 12:35-37)

41 Nokoi torona oke qaatemi Dzesui nokoqake toronaiteqi hiireta, Abi qesai
ikanomake eeteqi hee, Kiristui Tabitiho eema ma khataniqi hiirorai?
42-43 Oi Samuho geeta Tabiti noomae noo qeeteqi Ohonga mai ma Kiris-
tuhoke hiireqi eraiqi hiireta, Sooparanipamu Nii Soopara nahoke hee, Anai
ibo niihoke suqobireqi niiho pesunaitakoi. Oonita nii oho beebe eeteqi poro
qere nahoho samaqata qoobakoi.
44 Ooiqi hiireqi nopoho dzapake Soopara keke hiiremi ikanomake eeteqi
qesai Kiristuke hee, Noi Tabitiho eema ma khataniqi hiibaqu oho tete oorai
kaqanihe oi ikanoma?

HU NOOHO MAIMANE NOKOHO TETE OBERA
(Mat 23:1-36; Mar 12:38-40; Ruk 11:37-54)

45 Oke hiiremi qetaqeta abima kara noo oho bittake eetemi garuba oho
bisata Dzesui Dzauba barike tumakhameto nome pobi hiireta.
46 Hee, Qetaqeta abi nokoi quba qesaho dzaodzao minake eetorai. Nokoi
sasa khara kharerepo qoomaqi tuuma ma baaba eetorai, ma ttumaho
sobadzata abi nokoho dzapa qusubaitemi nokorai ma sinabidza guhuta teka
bosata habesorai ma hoo ma pattaho qohare bosata habesorai oonomaho
dzaodzao minanipamuke noko eetorai.
47 Oonihe tarumi nokoi nokoho torota sinasina aima quba biranatemi
qetaqeta abi nokoi nokoho quba pupu hiireqi sepeke pupu kharaiteqi oho
isakita tarumiho kapurake muunami bamu naatorai. Nokoi abi sepe bamuta
oho ipike noko quba bamenomanipamu saridzakoi. Oho qubake nike
qetaqeta abiho teteke potti biire qaarare. Oiqi hiireta.

21

DZESU MOOMI TARUMI PAIHO KIRIDZA BAGENOMANI
(Mar 12:41-44)

1 Oonita bodza teeta Dzesui nese dzoobireqi moomi abi ttuma minanomai
oma nokome qonotoqi maubaho takurata biirota.
2 Biiromi moohimi tarumi pai habana teei ota qooroqi ttimuna eserike
takurata mootota.
3 Mootomi Dzesui hee, meenipamuke atapa habanarai takurata biire oi
qesaho qonoqono gama suqobire.
4 Oi teeho bahe qesai meupu nokometa isakiqata giimaqi qonotoraihe
ataparaho paramu ao bamu naatemi qetta musaqi oke poiqa biire bamuite.
Oke Dzesu hiireta.

DZERUSAREMUHO BIIRI OKE ROMA ABI RUBENGAITAROTAHO NOO
(Mat 24:1-2; Mar 13:1-2)

5 Qate biiri oke oma qidza dzapanoma nee ma baunomama gootota oke
tumakhameto qesai moo hasa hiireta.
6 Hiiremi Dzesui hee, Maqa oma hee ma heeta gooto baa qaimi nike moori
oke gama kootoromi takoba soubidzaqu bodza ao hiiremi oorai.

BAME QESAQESAHO QAAMODZAMODZAKE DZESU HIIRETA
(Mat 24:3-14; Mar 13:3-13)

7 Hiiremi nokoi noke oho qasa hiireta, Banaita naname, Nii hiireho mee
bodza apeta biranataqu ma oho qaamodzamodza ikanoma biranataqu?
8 Hiiremi noi hee, Meenipamuke qesama nikei ooqata oberama qupad-
zomorai oonita korabete nookare. Qesai naho dzapata baaqa hee, Oho bodza
poiqanita anaio era baabe. Oke hiiremi nike eto nokoke qaupuiteqa iihaino.

9 Oho qesa nike noomaki uuba ma sakaba, qaa ma quba attinoma dzapa
samane biranatemi etoqa oho quba ququimaino. Quba oonomai biranate
qaamake kebanoke bodza oke suhe hiibakoi.
10 Hiireqi noi hee, Haba maina paina qesa qaa qogoimakoi, qesa teeta ma
taanga mina biranatakoi.
11 Tuumu mina rubabetakoi, khettedza ma heme maina paina biranatakoi,
seebe mina biranatakoi ma qusuta quba attinoma biranate mumure oho
isaki naatakoi.
12 Oonihe oi biranataamake bosata nike naho quba baura eetoma abi qesai
nike karabete bame moiteqi sinabidza guhu qesa ma sutasuta naga qesata
qeema qohareta mootakoi, paha kiape ma abi qiba qesaho torota mootakoi.
13 Mootakoihe ota nike naho isere qidza hiibakoi.
14 Oho quba eto nike sauqata hee, ikanomake eete quba oonomake ara-
bidzaquiqi hiibaino.
15 Oi bodza ooqata keke ana naamae nike noo ipi moitemi nikeho too
saqobami oho nokanokai nokoke Suqobiremi noko too saa eetakoi.
16 Oonihe paha mai ma pai, noma ma nane, qesamane nikehoi nikeho isere
qanga hiiremi qesa ma nikei oho quba baatakoi.
17 Oi naho dzapai nikeho irita oorakoi oho quba qesa samanei nike ibo
eetakoi.
18 Oonihe Ohongaho pengata nike susupuke oorakoi.
19 Oi nike oho battigara naate qaaqa qupa khata nikeme ingonaitakoi.

DZUTA ABIHO BAME BIRANATAROTA
(Mat 24:15-21; Mar 14:19)

20 Dzesui hee, nike qaamodzamodzahoke hiire, oi raaba abike nike moomi
bodza apeta nokoi qaa qogoimaqa Dzerusaremuke rome biidzaqu oio
ngausa nohoho utani.
21 Oke moohiqa qesa ma nike Dzutea habana ooraqu nikemae ao sakaba
tora ma tapata tuumare. Qate qesai totaqita ooraqu nikei roroko biidzainohe
ao tta eete tuumare. Qate qeba nena oorai nokoi etoqa bosata nagapa ota
peiteqa quba saridzareiqi hiibainohe tuuma keke eetare.
22 Oi teeho quba bahe basesa nokohoho too pasere bodza oio. Ooniqi hiire
qeetemi oorai.
23 Paimane qurana ma amenana ooraqu nokoho heme minanipamu ota
biranataridzo oi nagapa oho abi ipima ari oke saridzaquho bodza.
24 Bodza ota abi qesake dzubetemi bamu naatakoi qesake suutoqa haba
maina painata mootakoi. Oke eeteqi Dzerusaremuke qorobire qaamake
raaba abi oho qaai bamu naatakoi.

DZESU PAANA NAATARIDZOHO QAAMODZAMODZA
(Mat 24:29-31; Mar 13:24-27)

25 Dzesui hee, Bodza ota ete ma dzasidza ma ttoka ma pomatti samane
oho neta mumure qesa biranatakoi, ma besaho pouma husu minanipamu
hiiremi abi suusupu oho qupa muunakoi.
26 Qusuho bise ma baise rubaruba eetakoi. Eetemi quba bamenoma abiho
irina biranataquho atti minanipamuke eeteqi qesai oho qupa ororo eete
baatakoi.
27 Oonihe bodza oi biranatemi Abiho Isaki anai biranatemi naho beedzae
ma dzapa pobi paananipamu naatakoi.
28 Oonita quba oonomaho qaamodzamodza oke nike mooqa hee, Nanai
qidzanataquho bodza ao dzamonateiqi qupadzomaqi qoridzeqa Ohonga
dzoobe hiibare.

QAAMODZAMODZA OKE POGARITA MOOTOTA
(Mat 24:32-35; Mar 13:28-31)

29 Oke hiireqi Dzesui qahura teeke hiireta.
30 Nike pogari ma ee qesa moohimi bittina soobaqu bodzata nike hee, Oo, ao mee eetakoiqi hiibakoi.
31 Oho qesa ana hiirori qamodzamodza oonomake nike moohiqa hee, Oo Ohongaho pobi ao biranatare eeteiqa hiibare.
32 Oi abi nagarai baate bamu naataamake qubarai gama meenoma naate soubidzakoi. Nookare.
33 Qusu ma ttokai uubakoihe naho noo oi bamu sapara naataqu.

OKO MA BOTO TUPU OKE ROIBETAREIQA BEEBE EETARE

34-35 Oke hiireqi noi paha hee, Nike hutingi naate oora ma qaara nikemeke iinga ma siidza ma oba tatanga ma quba samanema eto rasakiitaino. Oi nike oonoma eetemi bodza oi seike biranate abi samane ttokana ooraiho irita taataquho isakita nikeho irita eto taataino.
36 Oonita quba oonoma samane biranatare boohimi nike etoqi oho kabira naatainohe, Abiho Isaki anaho pengata qooromi isanatare hiireqi roqoroqo ma sahasahama pupu hiire qaarare. Oiqi hiireta.
37 Oi etebake Dzesui oonomake eete biiriho neta qupi samaneke sinabidza hiire qaatahe, qupibake noi tuumaqi Oriba torata mee qaata.
38 Ma iihai mootomi noi paha baaqi biirita peitemi abi samane noho torota ttutturate noho noo nooka qaata.

22

DZESUKE GEEMA MOOTAROTAHO NARUKE DZUTAI HIIRETA
(Mat 26:1-5, 14-16; Mar 14:1-2, 10-11; Dzoh 11:45-53)

1 Ingonaho dzuma mina, bodza oonomata Dzuta abi te dzobadzoba qura huitanoma muunoraidzara.
2 Oonita Ingonaho dzuma oke bohimi dzube abi ma qetaqeta abi nokoi Dzesuho gunu ma naru hiireqi abi tupuho attike eeteqi tete qiri eete saridzaama naateta.
3 Oonihe bodza ooqata Saatai tuerebehota teeke qaatutu biireta, dzapa noho Dzuta Khariottaho nena.
4 Oho qubake noi Dzesuke geema mootareiqi dzube abi mimi ma pirittani mimiho torota biranate nokoma noo hiireta.
5 Nokoi noho noo nookami nokoho qupa tukubami nokoi noke oho ttuma moitareiqi naru hiireta.
6 Oho quba Dzutai noo oke tatangaiteqi garubaho amata Dzesuke ikanoma eete geema mootarota tete qiri eeteta.

TUMAKHAMETO ESERIKE DZUMAHO ROIBETAREIQI DZOOBIRETA
(Mat 26:17-25; Mar 14:12-21; Dzoh 13:21-30)

7 Oonita ingona dzumata nokoi sipisipi khata dzuubete roibetarota bodza naateta.
8 Naatemi Dzesui Peetoro ma Dzohane dzoobireqi hee, Nipe tuumaqa ingonaho patta roibeteqa napa ttaike dzuma oke eetare.
9 Hiiremi nopoi hee, Oke ika neta roibetaquiqi hiireta.
10 Hiiremi noi hee, Nookare, nipe nagapa qiba pou minata dzubapihiqa abi oba mangi aimanoma teeke ota saridzakoi. Oonita noi naga apeta peitaqu oke mooqa paha nipemae peitare.
11 Peiteqa naga oho mai khata pobi hiireqa hee, Banaita napahoi hee, Ana tumakhameto namema ingona dzumaho pattake suruho apeta muunaquiqi hiire ooqake hiibare.

12 Hiiremi abi oi nike suruho heena mina roibetemi ooraike nipe banaitemi ota dzumaho roiroi eetare.
13 Hiiremi nopo tuumaqi moomi Dzesu hiiretaho isakiqake saridzeqi ota urai eeteta.

DZESUI TUMAKHAMETO AGOBAHO ISAKI MUSAQI MOITETA
(Mat 26:26-30; Mar 14:22-26; 1 Kor 11:23-25)

14 Urai eetomi Dzesu baaqi tumakhametoma nokomae ooqata tirere eete qidzanateta.
15 Qidzanatoqi noi noko pobi hiireta, Anai bame mina saridzare boobihe, oke saridzaamake bosata nikema ttaike dzumaho patta muuna quba dza minanipamuke eetoraita qupadzomare.
16 Eraio tete usaqeho qaamodzamodza musaqi oonita erake anama napa gama muuhiqa bamu paha qaamodzamodza qupadzomaquhe Ohongaho pobi ao mee naatake boohibiqi qupadzomakoi.
17 Oke hiireqi noi khooru oke aimaqi agoago hiire qaateqi noko pobi hiireta, Erake aima nikeme quba pattabetare.
18 Ana hiibi, Ohongaho pobi aoke napaho irita qeehibita eka mee eraho oba ana bamu paha qaamodzamodzaho isakita muunaquhe erai oho musaqi oni.

DZESUI PORO TONGO USAQE TUMAKHAMETOHO QUBA PAANAITETA
(1 Kor 10:16; 11:23-26)

19-20 Qate patta bosabosa oke noko qaateqi Dzesu dzobadzoba usaqe teeke aima agoago hiireqi qootoqi noko moiteqi hiireta, Eraio mee nahoho isaki poiqa nikeho quba moote oonita nike nahoke qupadzomaqi mumure oke ipibirorare.

Hiireqi noi paha khooru aimaqi hee, poro tongo usaqe nikeho quba saqobare eete dzuu oho isaki erani.
21 Oonihe Iidze, nikehota teei naho qohareta ttaike boto dzoobire patta muunorai noi anake geema moosobi.
22 Abiho Isaki anai name isanate heme moorakoi oke geeta qeetemi tatanga naate ooraihe, abi apeho boto qubake ana ota biranataqu nohota bamenoma naatakoi.
23 Hiiremi tumakhameto nokoi noo oho quba qiri eeteqi hee, Napahota apei oonoma eetake boobi?

TUMAKHAMETOI QESA BITTA MA KAKA EETETA
(Mar 9:34)

24 Oonihe noko noo oke qaateqi nokomaehota apei abi mina naatarota oho noo baurake eeteta.
25 Eetemi Dzesui noko pobi hiireta, Ttokata abi qibai meenipamuke abi sooparaho dzapa pobita soropurunoma naatemi nokoho pesuna oorai oke ikaqi hiibaqu, bamu.
26 Oonihe nikehota oho tete ooraidzara. Teei mina naatareiqa qupa gaibanomata oorare, ma apei soopara naatareiqa isanate qesaho tuhotuho naatorare.
27 Oi nike ttokaho pomake moohimi abi minai te qesake tuhororaidzaranihe noomae qidzanasuhimi qesai noho kokora eetorai. Oonihe nike naho teteke moohimi anai tuhotuhoho isakita oorai.
28 Oke hiire qaateqi Dzesu nokoke ttapuitareiqi hee, kaipo ma qangareba samane napake suqobire baaoraihe nike ana qaataama ma peperataamani.
29-30 Oho qubake Ohonga mai anaho quba poro tongoho pobi teeke hiiremi oorai. Oho isakita ana paha naamae ao nikeho baura kamo biiremi nike

naho qohareta oba ma patta ttaike muuna qaaqa poro qere nahota hoobire Isirae abi tupu samaneke batabire qaarakoi. Oiqi hiireta.

DZESUI PEETOROKE QOGO NOO HIIRETA (Mat 26:31-35; Mar 14:27-31; Dzoh 13:36-38)

31 Hiireqi noi Peetoroke dzaga bobotoqi ttokaho dzapa nohota hiireqi hee, O Siimo, Saatai ao nii benateqi eringa mutuho isakita niike kurutete huitemi nii nookorai mae?
32 Oonihe eto niiho ai tatauma goono naatainoiqi anai niike puputa too teetorai. Oonita nii dzogetoma qori paha pobirateqanoke oho qesa qesamane niimeke too teetorare.
33 Hiiremi noi roqobeteqi hee, Soopara name nookare. Anai niima nakamae sutasutata tuumaquni mae baataquni mae ikanomake eetaqu, teena oke naho qupa hiirorai.
34 Hiiremi Dzesu misi teteqi hee, O Peetoro, qupi sooreta nee ungapa noo hiibaamake nii anake hee, Noke ana ruumeniqi hiire hiireke tuumami ao tapari naatakoi. Oke ana bamu nii ikotetaqu.

DZESU KANEBA QUBA HIIRETAHO KHOOBA

35 Dzesu noko pobi hiireta, Tumakhameto, ana nike qaru dzoobireqi asi ma ttuma sengi ma oho sasa quba oonomaho amake dzoobiremi nikeho quba teeqai isanataama naateta mae? Hiiremi nokoi hee, Bamu oi gama isanateta.
36 Hiiremi noi hee, Qate poiqa ana nike paha tete erake pobi hiire, Teeho asi ma ttuma sengi ooraimake aimare. Ma teeho qaa dzube ooraama naatemi noi isanate ttoba teeke ttuma quba mootomi biranatemi oke qaa dzube quba mootoqa aimare.
37 Ma oi teeho quba bahe qetaqeta teei nahoke hiireqi hee, Abi nookami noi koiri kairiho nenaniqi hiireta qetaqeta oi eto sapara naatainohe meeho tomidzabari naatare.
38 Oke hiiremi nokoi hee, Soopara naname, napahota qaa dzube eseri oi oorai. Hiimi hee, Ao isanatorai.

DZESUI PUPU BAURA BAMENOMA EETETA (Mat 26:36-46; Mar 14:32-42)

39 Hiireqi noko gama ota tta eeteqi Dzesui poma nomeke iihaqi tora Oribata tuumami tumakhameto noke iihata.
40 Oonita nokome mee qaata tekata biranateqi noi noko pobi hiireta, Nike angita dzuubainoho quba pupu hiiroqa oorare.
41 Oke hiireqi Dzesui gattiqa qaheubaqi pomai kotoroqi nomae pupu hiireta.
42 Hee, O mai name, Ima ma bago ana qurataqu oke nii aima sigita biidzareiqa ana ao oho totohota hiibarorihe bamu, nii hiiroraiho isaki keke biranatare.
43 Hiiremi qusuho angero teei baaqi noke tatanga moiteta.
44 Oonita qupa bame minanipamu noke suqobiremi noi ipibire pupu hiiromi bere nohoi dzuuho isaki noho irita sooroqi kohukohuma ttokata taateta.
45 Taatemi noi pupu hiire ootati qori tumakhametoho neta biranate moomi nokoho qupa bame minanipamui ao noko suqobiremi meeta.
46 Meehimi noi noko tukutoqi hiireta, Maqoe, naane meera baurake eetorai? Nike eto quba teeho kabira naataino hiireqi pupu hiirorare.

DZUTAI KOKO ISAKI EETEQI DZESUKE GEEMA MOOTOTA (Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Dzoh 18:3-12)

47 Oke Dzesui hiihiimi idze, aoke abi hohoi baahuqi nokoho teei baaqi
Dzesu kanabohiqi toone eeteta. Oonihe abi oi ape bahe tumakhata tee, oi
Dzuta Khariottaho nena ooni.
48 Oke eetemi Dzesui noke hee, Dzuta meeke nii Abiho Isaki anake kanabo-
hiqi geema moote mae?
49 Hiiremi qaa biranatarota oke tumakhameto qesai mooqi hiireta,
Soopara nanai qaa dzubenomanita nanai eetaqu mae?
50 Oonihe noi noo ipi hiibaamake tee, oi Peetoro, noi aoke dzube abi
minaho kokora abike toma pobi nena oke dzooto qagaumata.
51 Oho qubake Dzesui qaa abi hee, Nike qaatemi ana bosa erake eetare. Oke
hiireqi kokora abiho toma hesatemi agimata.
52 Agimami dzube abi mimi ma Dzuta abiho bosa qobaqoba ma Pirittani
qesa nokoi Dzesuho dzagata baaqi sudzabeteta.
Sudzabetemi noi noko qasa hiireta, Anai koiri kairiho isaki apeho qubake
nike koo ma taangama anake karabetare baabe.
53 Anai qupi samaneke nikema biirita baura eete baaoraimi nike teqaha
ota anake hesatara. Oonihe poiqai qupiho bodza ma pobi oonita nike
eetareiqa eetakoi.

PEETOROI DZESUHO BAIKE HIIRETA
(Mat 26:57-58; Mar 14:53-54, 66-72; Dzoh 18:12-18, 25-27)

54 Oke hiiremi noko Dzesuke aimaqi dzeima zube abiho nagata tuumami
Peetoroi ipitoto baata.
55 Oonita noko dzube abi minaho naga patita biranate dzapa eeteqi eepa
qeere oohoro agimota. Agimami Peetoroi baaqi oho qesa nokoma oohorota.
56 Oonihe noi eepa dzadzaho neta oohoro oomi kokora atapa teei noke nese
taate mooqi hee, Maa, abirai suma nopome qaabi.
57 Hiiremi noi atapa oho noo bai hiireta, Baamu noke ana ruume.
58 Hiiremi gattiqa ipita abi teei paha noke mooqi hee, Maqoe, nii nokohota
tee oni. Hiiremi Peetoroi hee, Abiqa anai bamu.
59 Oke hiiremi paha hauba teei bamu naatemi abi paha teei qahiqahike
hiireta, Moomi abirai Garireaho abi oonita meenipamu noi Dzesuma karaho
nenani.
60 Hiiremi Peetoroi abi oke hee, Nii hiire oke ana hou.
Totoho oke hiihiimi khokhora mai ao noo hiireta.
61 Hiiremi Dzesu burusi eete Peetoroke nesema asabiremi noi qupad-
zomata. Noi hee, Idze, Sooparai anake hee, Nee noo hiibaamake nii anaho
bai hiire hiireke tuumami tapari naatakoiqi hiirori oi ao mee naate.
62 Oke hiireqi noi tta eetemi noho baruna masubatemi tti minake hiireta.

QAA ABI DZESUKE MIDZAHUBAITEQI TEETETA
(Mat 26:67-68; Mar 14:65)

63 Qate pirittani ma karai quseripo naateqi Dzesuho nese sengibeteqi
qoma dzubobireqi teeteta.
64-65 Teeteqi hee, Oo nii too abi oonita apei nii teete noho dzapa hiibare.
Hiireqi noo bamenoma samanema noke midzahubaiteta.

SINASINA TUPUTA DZESUKE QOMAQOMA HIIRETA
(Mat 26:59-66; Mar 14:55-64; Dzoh 18:19-24)

66 Qate iihai mootomi dzube abi ma qeteqeta abi mimiho sinasina tupui
qopa nokometa ttutturate hiiremi Dzesuke ota dzeima baata.
67 Baami noko noke hee, Nii Kiristu oni mae bamu, oke nana pobi hiibare.
68 Hiiremi Dzesui hee, Ana hiiremi qidzoke nookaqu. Ma ana paha noo
nameke hiiremi qidzoke nikehota meenoma naataqu.

69 Oonihe poo teena erake ana hiire. Ao bodza dzamonatemi nikei Abiho
Isaki anake moomi Ohongaho poro qereta peiteqa pobi robe nohota qooro
oorakoi.
70 Hiiremi nokoi hee, Oke hiireqi nii hee, Anaio Ohongaho khatanipamu
ooniqi hiire mae? Hiiremi noi hee, Ana oioni oke nikemae ao hiire.
71 Hiiremi nokoi hee, Iaqa! Nomaeho tooi hiiremi napa nooketa naane
quba paha isere tee ma tee nohoho quba roroko biidzaqu? Baamu oiqi
hiireta.

23

DZESUKE PIRATOHO PENGATA QOMAQOMA HIIRETA
(Mat 27:1-2, 11-14; Mar 15:1-5; Dzoh 18:28-38)

1 Oho quba abi tupu oi gama susupu qoridzeqi Dzesuke dzeimaqi kiape
Piratoho torota tuumata.
2 Ota biranateqi nokoi noho pengata Dzesuke qoma dzubobireqi eraiqi
hiireta, Noi sama nome qusubaiteqi hee, Anai Kiristu, abi qiba ooniqi hiireqi
Kaisaho ttagetti quba qamuni hiireqi abi naga nanaho qupa rasakiitorai.
3 Hiiremi Piratoi Dzesu qasa hiireta, maqa, nii Dzutaho abi qibani mae?
Hiiremi noi hee, Nii hiire oi mee.
4 Hiiremi Piratoi dzube abi mimi ma abi tupu oona ttutturateta nokoke
pobi hiireta, Kahosa nohoke saridzaamanita bamu.
5 Hiiremi nokoi tototo hiireta, Maa, abirai Garirea habata sohoroqi qeema
Dzutea haba napahota baaqi mina ma adza gama nokoho qupake rasaki-
itorai.

PIRATOI DZESUKE HEROTEHO TOROTA DZOOBIRETA

6 Hiiremi noi hee, Oonita noi Garireaho nenani mae? Hiiremi meenoma
naatemi noi Heroteho pobi naateta.
7 Qate Herote paha bodza ooqata Dzerusaremuta oomi Piratoi hiiremi
noko Dzesuke noho torota dzeima tuumata.
8 Qate Herotei Dzesu moomi noho qupa qidzaqidza biranateta. Oi noi
aoqake noho pobi nookaqi noho torota obaoba teeke moora quba dza
minake eete qaata.
9 Oonita noi Dzesuho torota qasa noo samaneke hiiretahe, noi teqaha oho
ipi hiibara.
10 Noi nipanatemi dzube abi ma qetaqeta abi mimi nokoi noo hee ma heeta
hiireqi noke qoma dzubobirota.
11 Oonita Herotei ao noho ngiingi ma baaba eeteqi qaa abi nomema nokoi
sohoroqi noho qepuqepu hiireqi abi qibaho sasa qidzaho qaseqaseke aima
noke dzaaroqi dzoobiremi paha noke Piratoho torota dzeima tuumata.
12 Oonita Herotei oonomake eete Dzesuke Piratoho torota paha burisi
eetetaho qubake abi mimi nopomae ibo nopome qaateqi qesa dzaira eeteta.

PIRATOI ABI BITTA EETE DZESUKE HAPAHAPANAITARE HIIRETA
(Mat 27:15-26; Mar 15:6-15; Dzoh 18:39; 19:16)

13 Qate Piratoi paha Dzesu mooqi dzube abi mimi ma abiho bosa qobaqoba
nokoke gama ttutuiteta.
14 Ttuttuiiteqi noko pobi hiireta, Nike abirake naho torota dzeima baaqi
hee, Noi abi minaraho qupa rasakiitoraiqi hiiremi anai noke toronaite
moomi qomaqoma nikehoi meeama naate.
15 Oho qesa Herotei noho obera saridzaama naateqi noke burisi eetemi noi
paha khooba apeho quba napaho bisata oorai? Noi kahosa bamenoma eete
ooraimake oho quba baatakoihe bamu.
16 Oho quba ana hiiremi noke gabeho biireqake saqobakoi.

17-18 Hiireta oi teeho quba bahe Ingona Dzumata sutasutana oorai abihota
Romaho Kiapei teeke sani saqoro qaata oke qupadzomaqi hiireta.
Hiiremi abi tupu nokoi gama qarutoqi hiireta, Oi bamu! Barabake saqo-
bareni qate abirake teetare!
19 Nokoi Barabaho dzapa hiireta oi noi Dzerusaremuta Roma abiho qaa
tuputa qesake teetemi Kiapei noke oho quba sutasutata mootomi oota.
20 Nokoi oonomake hiiretahe Piratoi Dzesuke saqobare hiireqi paha
nokoke korabete qasa hiireta.
21 Hiiremi garuruiqi hee, Bamu! Abirake ao hapahapanaitare.
22 Hiiremi noi nokoke kebaitareiqi paha hiireta, Nookare noi kahosa
bamenoma teeke eete ooraimake teetakoi oonihe noi kahosa apeke eete
oorai? Baamuta anai noke gabeho biiroraqutoke saqobakoi.
23 Hiiremi abi tupu minanipamuho qubake nokoi dzaubama qarutoqi
noho noo suqobireta.
24 Suqobiremi Piratoi nokoke bittake eete peperateqi nokoho noo qusub-
aiteta.
25 Oi nokoi hu ma koridza, teeta ma taangaho abi sutasutata oota Barabake
saqobareiqi hiire Dzesuke hapahapanaitare hiiretaho isakita Piratoi temuke
saaqoroqi Dzesuke nokoho dza quba mootota.

DZESUKE HAPAHAPANAITETA
(Mat 27:32-34; Mar 15:21-32; Dzoh 19:17-27)

26 Oonita Piratoi nokoho dzake qusubaitemi Pirittani ma karai Dzesuke
aimaqi tuumata. Tuumaqi hapahapa teeke mai eeteqi Dzesuke moiteta.
Oonihe noi bittake eetemi Kureneo nagapa nena, dzapa noho Siimo, noi
haba kharata baahumi nokoi noke hee hapahapa oke nii aimareiqi tototo
hiiremi Dzesu bosa qooro tuumami noi oke qere biire ipita iihata.
27 Ma paha paimane tupu teei noke iihaqi noho quba tti ma ttaka eetota.
28-31 Eetomi Dzesu burisi eete qahura noota nokoke hee, Poiqa nike
moohimi ee gattiqa dzusanoma teena eranomake dzarate, oonihe ipita
nikeho bisata abaqasa ngoruta eepa qaitema noho gaabi gattiqa apei nikeho
torota biranataqu?
Quba bamenomanipamu Dzerusaremu nikeho irita biranatemi nike
areare hiireqa hee, Napai qumai oorapu ma khameto amenana oorai nokoi
biranataama naatapuko oi gattiqa isanatarori. Nike bodza ota tora ma
tapake hee, Nike nanake pupubire ngaumareiqa hiibakoi.
Oonita Dzerusaremuho paimane, nike eto naho quba tti hiibainohe
nikeme quba ma khameto nikemeho quba tti minake hiibare. Ooiqi hiireta.
32 Qate noko sutasuta abi koiri kairinoma eseri nopoke Dzesuma gama
hapahapanaitareiqi dzeima tuumata.
33 Oonita noko qeba neta qeemaqi, poubosa teeho dzapa Qiba gotta, ota
peiteqi Dzesuke ota koiri kairinoma eserima nokoke gama hapahapanaiteta.
Temu mage neta ootani temu pobita oota.
34 Oke eesuhimi Dzesui pupu hiireta, Mai name, nokoi ruumeke naateqi
eetoraita kahosa nokohoke qaatare. Oke hiireta. Qate qaa abi nokoi noho
ttoba ma sasa mai eetare hiireqi baabe biireta.
35 Oonihe abi qesaqesai baura oke gama mooqi Dzuta abiho bosa qobo-
qobama gama qepuqepu hiireqi hiireta, Qesake noi qidzaite baaoraita Ohon-
gai noke asatemi noi Kiristu ooraiqako sama nome hoobidzare.
36 Hiiremi qaa abi oba too bairanoma teeke noho quba mootoqi noho kasai
hiireta.
37 Hee, nii Dzutaho abi qiba ooni mae? Oho quba isanate sama niime
ingonaitare.

38 Qate qetaqeta paha teeke noho qiba suheta suutota oi hee, ERAIO
DZUTAHO ABI QIBANI oiqi hiireta.
39 Qate abi koiri kairinomahota teei noke hee, Idze, nii Kiristu ooni kaqa
oho quba sama nime ingonaisuqa nakake oho qesa ingonaitare.
40 Hiiremi temui noke qamuni hiireta, Ae, nii baatake boobiqi bamu
Ohongaho attike eetaqu? Abirai nakama gama heme eraho ttaiqani.
41 Nakamae pasena eetetaho ipi nakaho irita taate oonihe abirai kahosaa-
mani.
42 Hiireqi noi Dzesuke hee, Maqa nii pobi niimeta peiteqanoke nahoke
qupadzomare.
43 Hiiremi Dzesu noke hee, Oore niima nakamae poiqa Ohongaho dzoo
qidzata qeemare boobi. Oiqi hiireta.

DZESU BAATEMI BIIRIHO HAHARI PISISI EETETA
(Mat 27:45-56; Mar 15:33-41; Dzoh 19:28-30)

44 Qate oi tuerebe koroko naatemi haba gama qupi sooroqi tuuma ttiri
kirokota dzadza eeteta.
45 Oi eteke dzasidzai sirihami biiriho ttoba hahari asuasu oi bisata piisisi
eetemi idze, poro ttangaho suruhoi paana naateta!
46 Eetemi Dzesui sokata minake eeteqi hiireta, Mai name, gisi nameke
niiho botota ao moote. Oke hiiremi noho sumasa biranatemi baateta.
47 Quba oke qaa sooparai gama moo soubireqi Ohongaho dzapa qusub-
aiteqi hiireta, Meenipamu abiraio saasari qidzaniqi hiireta,
48 Oi keke bahe, abi qesa samane ota ttutturate quba attinoma oke gama
mooqi pairuru eete sama nokome iga hiire tuumata.
49 Qate paimane ma qesamane Garirea habana Dzesu gainene eete baata
nokoi dzasa eete sererahuke qooro oke gama mooqota.

DZESUHO KEBAKE QESAI OMA NAGANAITETA
(Mat 27:57-61; Mar 15:42-47; Dzoh 19:38-42)

50 Oonita Dzesu baatemi Dzuta abiho sinasina tupu minarahota tee noi abi
rike ma pobi, dzapa noho Dzosepe, noi baata.
51 Oonihe saunabake sinasina tupui Dzesuho obera hiiretake noi te
qaupuitara. Bamu. Noi Dzuta abiho nagapa Arimatteaho nena ooqi Ohon-
gaho pobi biranatarotaho beebe oota.
52 Abi oi Piratoho torota baaqi Dzesuho kebake aimareiqi hiiremi nota
isanateta.
53 Oho quba qeemaqi kebake ai qurate ttoba khabanomama saama eete
qegorota. Qegoroqi nomaeho oma naga kaibeteta oi agiagike oomi keba oke
oho nakuta mootota.
54 Oi ete biiremi aoke dzuma mina oho boodza mee naatarotaho qubake
nokoi ao hairiamake oho roiroi eetota.
55 Oonita Dzesuho gainene paimane qesaqesa Garireana baata nokoi
qeemaqi moohimi noho kebake oonomake aima nakuta mootota.
56 Oke mooqi nokomae burisi eete oho bibi ma quba uranoma qesaqesa
oke roibetare hiire nagapata peiteta. Oonihe peitemi ete bidzabidzata
dzuma tatanga ao sohohimi nokoi oke qusubaiteqi bodza oho nakuta te
baura oke hesatara.

24

DZESU BAATA NETA QORIDZETA, DZOOBE
(Mat 28:1-10; Mar 16:1-8; Dzoh 20:1-10)

1 Oonihe dzuma mina oi gama bamu naatemi iihai dzuridzarita paimane
nokoi ura moromoroho isaki oke aima baata.

2 Baaqi moohimi oma sarara asuasu naga kura biirota oke apei ao aima
burisi eetemi papate oota?
3 Papate oomi noko nakuta qeemaqi moohimi Dzesu Sooparaho kebai te
ota oorara.
4 Oonita qupa nokohoi uhubaama naatemi idze, abi eseri sasa khabanoma
hihihinomai sigita qoorota.
5 Qooro oomi paimanei ququimaqi pomai kotoromi nopoi hee, Ikaqi
hiireqi nesetuta eehahaho qirike eesubi? Noi teqaha erata ooraidzara.
6 Noke Ohonga ao tukutomi biranate tuume. Oho nooke noi Garirea habata
nike pobi hiiremi nookatanita qupadzomare.
7 Noi totoho erake eete hiireta, Abiho Isaki anake abi kahosanomaho
botota mootomake anake hapahapanaitakoi. Oonita qupi tapari naatemi
ana paha qoridzakoi ooiqi hiireta.
8 Oonita abi nopoi oke hiiremi totoho oke paimane ango qupadzomata.
9 Oke qupadzomaqi noko burisi eete nesetu oke papate tuumaqi tu-
makhameto erebeni ma kara nokoho torota oho pobi hiire paanaiteta.
10 Oonihe baaqi qaru abi erebeni oke pobi hiireta, paimane oho dzapaio
Maria Magattaraho nena ma Dzoana ma Maria Dzakopoho pai ma paimane
qesa paha.
11 Noko oho pobi hiire rerengi eetemi qaru abi nokoi nookami noo gatta-
gattaho isaki naateta oho qubake nokoho qupa te rikeqomara.
12 (Oi bamu)

TUMAKHAMETO ESERI EMAUSI NAGAPATA TUUSUQI DZESU SARIDZETA (Mar 16:12-13)

13 Qate bodza ooqata tumakhameto nokohota eseri nagapa Emausi ota
tuumareiqi teteta tuumota. Oonihe oi haba khara bahe tu haubaho isaki.
14 Oonita nopoi tuumoqi quba bamenoma dzumata biranateta oho noo ma
pobike hiirota.
15 Hiiromi Dzesu nomae qeemaqi nopoma noko teena naate tuumota.
16 Oonihe nopoho nese ikanomake eete qupi sooromi moo pobitaama
naateta?
17 Oho quba Dzesui nopoke hee, nipe soosomaqi noo bamenoma apeke
qesa pobipobi hiirorai?

Hiiremi bame nopoke bahebiremi burisi eete noke qeraqera eeteta.
18 Eeteqi tee, dzapa noho Keropa, (Arapeo) noi Dzesuke hee, Maa nii haba
mainaho abi oho quba Dzerusaremuna quba bamenoma biranate oho pobi
nii nookaamani mae?
19 Hiiremi noi hee, Noo ape ooni?

Hiimi nopoi hee, Qateqa, abi tee dzapa noho Dzesu, Nadzaretteho nena,
noi too abiho isakita Ohongaho penga ma abi minaraho neseta baura qidza
bamenoma samaneke eete qaata.
20 Oonihe dzube abi mimi ma Dzuta abiho bosaqobaqoba nokoi noke
karabeteqi raaba abiho sooparaho toro mootomi noke baataho pobi hiireqi
noke hapahapanomaiteta.
21 Oonihe nanai hee, Noi Dzuta abi naanake raaba abiho botota ingo-
naitareiqi hiire ootahe noi baatemi ao qupi tapari naate oorai (oi baata
tatanga).
22 Qate paimane nanahota qesai nanake sahasaha moiteqi hee, Nanai
saunaba dzuridzarita qori noho nesetuta tuume.

23 Tuumaqi ota biranate keba nohoke saridzaama naatehe angeroho
birabirake moohimi angeroi nanake hee, Noi eehaha naate ooraiqi hiireta.
Oonita paimane nokoi hairiamake nana pobi hiiremi nooke.
24 Nookaqi qesama nanai ao nesetuta qeemaqi paimane hiiroriho isakike
moohimi noho keba ota oorara.
25-27 Oke nopo hiimi Dzesui Moseho noo ma too abiho noo ika ma ikata
noomaeke hesatota oke tumakhameto nopoho quba gama rerengi eete
paanaite soubireta.
Noi hee, Obera abi nike! Khooba apeho qubake too abi nokoi oho noo
samaneke hiire qeetemi nikeho qupa asuasu naatemi nookaama naatorai?
Kiristui isanate bosata heme mina saridzeqake dzapa pobi nometa peitarid-
zoni. Oke too abi noko hiireqi qeeteta.
28 Oke hiire qaramuti nokoi nagapa Emausiho kosoramuta biranateta.
Biranate Dzesui paha nagapa mainata tuumaquho tomidza naatemi nopoi
qaanateta.
29 Hee, Maqa, ao sure moote oonita nii isanate nakaho nagata peitare, oke
hiireqi tototo hiireta. Hiiremi noi nopoma gama peiteta.
30 Peiteqi noko tirere eete qidzanatemi heeba nokoho dzagata mootomi
Dzesui dzobadzoba oke aima agoago eete eseqotoqi nopoke moiteta.
31 Moitapihimi nopoi noho boto (mamaka) moo roqobeteqi noke gesina
naateta. Oonihe gesina naasumi noi aoke nopoho neseta dzaeteta.
32 Oonita noi dzaetemi nopoi qesa qeraqera eete hiireta, Idze, teteta noi
nakake bapotopotoqi sinabidza oke rerengi eesuhimi nakaho qupata ao
dzadzadza eete!
33 Oho subesube hiireqi nopoi ao qoro burisi eete Dzerusaremuta tuumaqi
qupibake qesamane rebeni ma kara nokoke ttuttuiteqi Keropai isere hiireta.
34 Hee, Meenipamuke Soopara napahoi qoridze eehahake oorai. Noi Siimo
Peetoroma nakaho toro biranatemi etebake moori!
35 Hiireqi Dzesui ikanomake eete dzobadzobake eseqotapihimi nopoi
qupadzomata oho pomake gama noko pobi hiireta.

KIRISTU NOOMAE NOKOHO BISATA BIRANATETA (Mat 28:16-20; Mar 16:14-18; Dzoh 20:19-23)

36 Oonihe nopoi oho pobi hiimi Dzesu noomae nokoho bisata qooroqi
dzoobe hiireta.
37 Hiirmi noko noke mooqi qesai hee, Gisi ooniqi hiireqi atti sakabare
eeteta.
38 Eetemi noi noko pobi hiireta, Nike naane quba ququimaqi iiha ma
dzoobidza samaneke eete?
39 Gisiho gotta ma hidzoba ooraamanihe nike anaho oko ma boto hesateqa
moomi anaio mee ma gama iso keke oorai.
40 (Oi bamu)
41 Oke hiiremi totaqita nokoho ttidza qidzanatetahe paha totaqita atti
sama eetota. Oonita noi nokoke hee, Nikehota heeba teei oorai mae?
42 Hiiremi nokoi sekana ngoru qetta teeke no moiteta.
43 Moitemi noi aimaqi nokoho pengata muunata.
44 Muuna qaasuqi noi hiireta, Dzairamane, Moseho noo ma Tabitiho Samu
oi too abiho noo ma gama teena naate naho bauraho qamodzamodza hiiremi
qeete qaata. Noo oke ana nikema napamae qaata bodzata hiireqi hee, Noo
oi gama naho neta meenoma naataridzoniqi hiire qaata.
45 Hiireqi nokoke pobitemi nokoho qupa uhubami qetaqeta oonomaho
khooba oke nokoi gattiqa qupadzomata.
46 Oho qubake noi ipibireqi noko bapotopotoqi hiireta, Anaio Kiristuni-
pamu oonita ana bosata heme ma bame samane saridze baateta. Baateqi

anai ao qupi taparike baata neta ooriti qoridze oorai oho tete paha teei te ooraidzara.
47 Oonihe poike naho dzapa pobi biranatemi nike Dzerusaremuta so-
horoqa naho dzapa quba eeteqi abi tupu ma noo maina painata sinabidza
hiire tuumami abi qupa burisi eetemi kahosake akobetakoi. Oke keke eete
tuuma qaamake haba gegebetakoi.
48 Qate apenei oho baura qere biidzaqu bahe nike oioni.
49 Oonihe nike beedzae apema baura eetaqu bahe Mai nahoi Sumasa
dzoobiremi baaqa nike beedzaenomaitaquho naru hiiremi oorai. Oho
qubake nike nagapa qiba erata oho beebe eetoma meenoma naatare.

KIRISTUI NOKOKE QAATEQI DZAETETA
(Mar 16:19-20; Apo 1:9-12)

50 Oke hiire qaasuqi Dzesui noko dzeimaqi tupidza qeeho nagapa Bettania
ota biranate boto nome dzoobireqi nokoke agoago eeteta.
51 Eeteqi noi nokoho neseta peite dzaeteta.
52 Dzaetemi nokoi qupa qidzaqidza minanipamuke eete burisi eete
Dzerusaremuta biranateta.
53 Biranate nokoi qupi samaneke Ohongaho biirita ooqi noho hasama
gegema hiirota. (Poiqa nike Aposoro Qaru Abita takomaqa isere ipibire
isaitare.)
Dzoobe Mina!
Ttotta Ruka

DZOHANEHO ISERE QIDZA

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Epeso, Garatia
Tii 80 (?)
Kiristuho Ai Tatauma Tupu
Ttoka Ma Haba Minarana Oorai

OHONGAHO TOO NOOI ABIHO SAMA AIMATA

1 Dzoobe Dzairamane:
Khoobanipamuta too noo teei qaata noio Ohongake tuuhoro qaata.
2-3 Ma too noo oi Ohongaho isakinipamu ooqi noi khoobanipamuta Ohongama nopo qesa dzaga boboto qaata.
Noomae hiiremi quba minarai biranateta. Oonihe biranatetaho neta quba teei teqaha noomae biranatara, baamu,
4-5 Noio qaraqaraho khooba oonita qaraqara oi abi minarake baiburoqi qupi ma khoukhau ma basesa nokohoke suqobire baaorai.
6-7 Qate abi tee, dzapa noho Dzohane, noke Ohonga dzoobiremi noi dzadza oho isere abiho toro mootomi noko Ohongake nooka hisi eetarota.
8 Oi Dzohane te oho dzadza ooraranihe noi dzadza maikhataho isere mootareiqi baata.
9 Oonita dzadzaho maikhata noomae ttokata biranateqi abi gama susupu baiburorai.
10 Noi hiiremi ttoka ma quba minarai biranatemi noi oho bisata oota oonihe ttokaho abi ikake eeteqi te noke gesina naatara?
11 Noi qubatu nomeho bisata biranatemi qesamane nohoi noke raraku biidzaama naatetahe, basesa eeteta.
12 Oonihe oberaqai noke raraku biireqi noho dzapata atimami noi nokoke beedzaenomaitemi Ohongaho khameto naatorai.
13 Noko te abiho ttarita biranatara, te abiho dza quba biranataranihe Ohongai dza nometa nokoke dzoomami oorai.
14 Oonita Ohongaho too noo oi abiho sama aimaqi napaho bisata habese qaami napai dzapa pobi nohoke moomi noi baruna heena ma noi meeno-manipamu. Oonihe mai noi khata teena nomeho dzapa pobi minaitoraiho isakita noi qaata.
15 Nohoke Dzohane sobasobai hiireqi hiireta, Anai bosata hee, Teei naho tumena baaqorai noi naho bosa qobaqobani. Oi ana biranataamake qaami noi agoba baa qaabi. Oonita abi oioniqi hiireta.
16 Oonita abi oonomaho iisuta napai gama ari ma mosu saridzorai.
17 Oi hu nooi Moseho neta biranateta oonihe, baruna heena ma quba mee oio Dzesu Kiristuho nena biranatorai.
18 Oi abi Ohongaho mee mooraamanipamu oonihe Ohonga khata teena Maiho dzagaqata agoba oorai noi noomae Ohongaho khooba paanaitetai paanaitorai.

DZOHANE SOBASOBAHO NOO
(Mat 3:1-12; Mar 1:7-8; Ruk 3:15-17)

19 Qate Dzerusaremuta Dzuta abi mimi nokoi dzube abi ma Rebi abi qesa dzoobiremi noko Dzohane sobasobaho toro biranate toronaiteqi hiireta, Nii ape oni? Hiiremi noi isere mootoqi te dzaheitaranihe paanaiteqi hiireta, Anai te Kiristu Ohongaho Soopara abi oonidzara.

20 Oiqi hiiremi noko hee, Oonita nii Eria ooni mae ape? Hiiremi noi hee, Eo
bamu.
21 Hiiremi noko hee, Too abi baabakoiqi Mosei hiireta oi nii oni?
22 Hiiremi noi paha bai hiireta.
Bai hiiremi noko noke hee, Qesai nanake dzoobiremi baaqi oorai noo
apeke nana noko paha pobi hiibaqu?
23-24 Oho quba nana niike hee, Nii ape oniqi hiire, Nii sama niimeho ikaqi
hiireo?
Hiiremi noi erake hiireta, Totoho teei haba habanata sokateqi hee, Ohon-
gai baahubita tete nikeme pobitareiqi Dzesea hiiretanita anai oho isaki oni.
25 Hiiremi noko Pariseoho nena ooqi tototo hiireqi hee, Nii Kiristu
oonidzarani Dzesea oonidzarani. Too abi oonidzaranita nane quba nii abi
obama soororai?
26-28 Oiqi hiireta oi teeho bahe, Dzohanei Dzotani oba qee ne Bettania
nagapata abi obama sooromi ota oho noo biranateta. Hiiremi Dzohane
nokoke hee, Oore anai abi obama soororaihe, nikeho bisata teei oorai noho
khoobake nike ruumeni. Noi naho tumena baaqorami noho isaki nahoke
suqobirorai. Anai abi oho oko sasa eka saqoba quba isanataama.

OHONGAI NAPAHO QUBA HOO DZOOBA BIRAITETA OI KIRISTU

29 Qate iihai mootomi Dzohane moomi Dzesui noho toro baahumi noi
qesamane nomeke hee, moorare. Ohongaho kiridza qeeremi ttoka abiho
kahosa aima baamuitaquho Hoo Dzooba erani.
30 Abi erahoke anai hee, Naho tumena abi teei baaqorai noi naho bosa
qobaqobaniqi hiireta oi ana biranataamake qaami noi agobake baa qaabi.
31 Ma ana te noke oho isakita gesina naate qaarara oonihe noke Isirae
abiho quba paanaitareiqi ana abi obaqama soororai. Oiqi hiireta.
32 Qate Dzohane noi paha isere mootoqi hiireta, Ana moomi Sumasai
qusubibiho isaki qusu neta qurateqi noho irita dzuubata.
33 Meeke ana te bosata noke oho isakita gesina naate qaararanihe, anai
abi obama soobareiqi Ohongai ana dzoobiremi baata, teena noi paha anake
hee, Nii moomi Sumasai qurateqa teeho irita biranate qaaraqu noio abike
Qaheuba Sumasama soobakoiqi hiireta.
34 Oonita noi Ohongaho khata oke ana nese namema moo pobiteqi oho
isere moote. Oiqi Dzohane hiireta.

DZESUI TUMAKHAMETO ESERISA ESERI QUBA HIIRETA

35 Qate iihai mootomi Dzohane sobasoba noi tumakhameto eseri nomema
oomi Dzesui girodzohimi noi hee,
36 Ohongai napaho Hoo Dzooba roibetoraita noke mooro!
37 Hiiremi noho tumakhameto eseri oke nookaqi ao Dzesuke iihata.
38 Iihami Dzesu burisi eete nopo mooqi hiireta, Nipe naane qiri? Hiiremi
nopo hee, Banaita, (oonihe nokoho totohoi Rabi) nii ika neta meeqorai?
Hiiremi no hee, Baaqu moorare.
39 Oonita oi tteni kiroko naatemi nopo tuumaqi noho teka mooqi noma
nokoi gamaqa oota.
40 Oi ao nopoi Dzohaneho noo nookaqi Dzesuke iihata.
Oonita nopohota tee, dzapa noho Attereo, Siimo Peetoroho noma,
41 noi ao tuumaqi Siimo nane gotta nomeke saridzeqi hee, Nookare. Nanai
aoke Kiristu (oonihe Heboro totohoio Mesia) noke saridzemi oorai.
42 Hiireqi noi noke dzeima Dzesuho toro biranateta.

Biranatemi Dzesu noke mooqi hiireta, Nii Siimo, Dzohane temuho khata. Oonihe dzapa niihoke Peetoro ooniqi hiibakoi (nokoho totohoi Kepa oi Podza).

DZESUI PIRIPI MA NATTANAEHO KIRA HIIRETA

43 Iihai mootomi Dzesui Garirea habata tuumare hiireqi Piripi saridzeqi hee, Nii ana iiha qaarare oiqi hiireta.

44-45 Qate Piripi noi Attereo ma Peetoro ma nokoi gama Besaita nagapaho nena ooqi noi tuumaqi Nattanae saridze noke hee, Maaqa, Mose ma too abi qesai teeho noo qeeteta abi oke nanai saridzemi oorai. Noi Nadzarette nagapa nena Dzosepeho khata Dzesu oni.

46 Hiiremi Nattanae misi teteqi hee, Quba qidza apei Nadzarette nagapata biranataqu? Hiiremi Piripi hee, Seke baa mooro.

47 Hiireqi nopo baahumi Dzesu Nattanae mooqi nohoke hee, Moorare.

48 Isirae abi dzadzanoma, noonoma erani. Hiiremi Nattanae roqobeteqi hee, Ika neta nii anake gesina naateqi oke hiire? Hiiremi Dzesu noke hee, Eo, Piripi niiho kira hiibaamake oomi ana ao moohimi nii ee dzunaho pesuta oori.

49 Hiiremi Nattanae hiireta, Banaita name, nii Ohongaho khata Isiraeho abi qibanipamu.

50 Hiiremi Dzesu hiireta, Anai hee, Nii ee dzunaho pesuta ooriqi hiiremi ooqaho quba nii nooka hisi eete mae?

51 Nookao, Abiho Isaki anai quba teema teeke qupadzohima qusu papatemi oho qaru samanei naho irita biranatemi nike moorakoi.

2

KANA NAGAPATA ESERI QESA NAATETA

1-2 Qate iihai temu naatemi Garirea habaho nagapa Kanata abi ma atapa qesa naatemi Dzesuho pai gotta ota oota. Oonita nokoi Dzesu, tumakhameto nohoma gama ota dzeimami biranateta.

3 Oonita noko patta ma oba muuhimi idze nokoho bai oba ao bamu naateta. Bamu naatemi Dzesuho pai noke hee, Bai oba nokohoi ao bamu naate.

4 Hiiremi Dzesu noke hee, Pai name, naho baura bodza biranataamake nii ikaqi hiireqi anake oho sese hiire?

5 Hiiremi pai nohoi burisi eete kokora abi nokoke hee, Khata hiibaqu oke qusubaitare oiqi hiireta.

6-7 Qate Dzuta abi sapunge moitorai teteho quba omaho mangi taramuho isaki sikisi ota oomi Dzesu kokora abike hee, Oba keba giimaqa ota uquma hee baabare. Oiqi hiiremi noko uqumami mangi ao hee baami noi hee,

8 Poiqa giima ttihu barabara abi moitare. Hiiremi noko moiteta.

9 Oonihe obai ao baiho isaki naate oomi ttihu abi oke eeteimaqi te oho khooba qupadzomara, oonihe kokora abi giimata nokoi Dzesuho khooba ooqata qupadzomata.

10 Oonita ttihu abi noi ata naateta abiho kira hiireqi hiireta, Abi minarai bai oba mekenoma oke bosata abi moitemi muuna qura eetemi mekeamake ipita moitorai. Oonihe nii ikanomake eete mekenomanipamu erake qaanatoriti ipiqata moite? Ooiqi hiiremi roqobeteta.

11 Oonomake eeteqi Dzesui Garirea habaho Kana nagapata sohoro obaoba eeteqi dzapa pobi nome paanaitemi tumakhameto nokoi noho torota atimata.

12 Ipita Dzesui tumakhameto ma pai gotta ma nomamane nomema gama qurate Kapanao nagapata biranateqi bodza qesake (baura quba) oota.

DZESUI PISINISI ABIKE BIIRITA IIHATA
(Mat 21:12-13; Mar 11:15-19; Ruk 19:45-46)

13 Oonita Isirae abi ingonaitetaho dzuma dzamo naatemi Dzesui Dzerusaremuta peiteta.
14 Peiteqi noi moomi Ohongaho biirita pisinisi abi nokoi kiridza qeebaquho burimakau ma sipisipi ma qusubibi oke ttuma quba mootomi oota. Qate omaho maikhametoi haba maina painaho abiho ttuma habara mooto qaata nokoi qohare nokometa habese oota.
15 Oonita Dzesui ngibirama gabeho teeke tiibeteqi nokoke sipisipi ma barimakau ma gama susupu hotou biireqi oma maikhametoho qohare burisi eete oma nokohoke perebireta.
16 Oonihe qesai qusubibi ttuma quba mootota nokoke noi hee, Etoqa Mai nahoho nagake quruma naga tiibetaino. Oonita qubarake aima tuumare.
17-18 Oiqi hiireta oi teeho bahe sinabidzata hee, O Ohonga, naga niihoho dzaodzaoi anake qeeremi qaite. Oke qeete oomi tumakhameto noho nokoi aoke Dzesuho khooba ota moo qupadzomata.
Qate Dzesui pisinisi abi noko hotou biiremi Dzuta abi nokoi burisi eete noke qasa hiireta. Quba apeke nii nana banaitemi nana moo niiho baura erake mee hiibaqu?
19 Hiiremi Dzesu sama nomeke qupadzomaqi hee, Nike guhurake ngausa eetemake qupi tapariho nakuta oke ana paha ai qusubaitakoi.
20 Hiiremi Dzuta abi hee, Idze tii bodza 46 oho nakuta guhurake gooto baa qaimi nii qupi tapariho nakuta oke qusubaitaqu mae?
21 Oonihe noi sama nomeho qahura hiireqi oke guhuta mooto hiireta.
22 Oonita Dzesu ipita baata neta qoridze oomi noi bosata oho noo hiireta ma oho qetaqeta biranateta oke tumakhameto nokoi gama qupadzomami pobirateta.

DZESUI ABI MINARAHO KHOOBA GESINA

23 Qate Ingonaiteta dzuma bodzata Dzesu Dzerusaremuta ooqi obaoba eetomi abi samane oke moo qupadzomaqi noho dzapata atimata.
24 Oonihe noi minaraho khooba qupadzomaqi te nokoma ipibidzara.
25 Oi abiho ikoiko ooraike noi gesinanipamu naate ooqi naane quba oho subesube totohoke nookarota? Baamu.

3

NIKOTEMO NOKE DZESU TETE BANAITETA

1 Qate Pariseohota tee, dzapa noho Nikotemo, noi sinasina tupu nokoho nena.
2 Oonita qupibake noi Dzesuho toro peite erake hiireta, Banaita name, nana qupadzomami Ohongai hiiremi nii nanake banaitare baata. Oi teeho bahe nii Ohongama ipibidzaama naatapuko nii obaoba eetoraiho isakita qidzoke eetarori.
3 Hiiremi Dzesui hee, Nookare, Khata usaqe biranataqu oqai keke abi teei Ohongaho pobi gesina naatakoi.
4 Oke ana baamu nii ikobetaqu. Hiiremi Nikotemo hee, Ikanomake eete abi agobai khata usaqeho isaki naataqu. Noi isanaate pai nomeho asita dzuubaqa paha biranataqu mae?
5-6 Hiiremi Dzesu hee, Eehe, samaho neta biranatorai oio samaqaho pobi. Qate Sumasaho neta biranatorai oi Sumasaho pobi. Oonita akoakoma Sumasaho asita biranataqu oqai keke abi teei Ohongaho pobita dzuubakoi. Oke ana meeke hiire.

7 Anai hee, Nike dzomadzoma usaqeta biranatareiqi hiiremi eto roqobetaino.
8 Oi uta noomae toororai teteke qupadzomare. Nii oho husuqake nookoraihe ika neta baaorai ma tuumorai oke ruume. Oonita abi Sumasaho asita biranatorai nokoho naku dzebidzebi oke nii oho qesa ruumeni.

9 Hiiremi Nikotemoi hee, Oho tete ikanoma ooraimi nii oke hiire?
10 Hiiremi Dzesui hiireta, Idze, nii Isirae abiho banaita minanihe oho teteke ruume? Nookare.
11 Naka nesema mooraiho gesinata nakai hiirorai oi Ohongama nakai gesina naate oho isere mootorai. Oonihe ikanomake eete nike oho noo nookaama naatorai?
12 Oonita anai ttokahoke nike pobi hiiremi nookaama naataquko ikanomake eete ana nike qusuhoke pobi hiiremi nooka hiisi eetaqu?
13 Ma paha apei qusuta peiteqa oho gesina naataqu bahe, abiho Isaki anai qusuho neta quratetai teena.

14-15 Mosei haba habanata dzoo gisigisi eehota goosoromi abi qidzanateta, oonita nokoi Abiho Isaki anake oho qesa goosoromake apenei anake nooka hisi eetaqu nokoi qaraqara tatanga saridzakoi.

16 Oi Ohongai ttoka abiho quba dzasa minanipamu eete khata teena nome ai mootomi apene noke nooka hisi eetaqui bamu dzaetaquhe, qaraqara tatanga saridzakoi.
17 Oi Ohongai khata nome dzoobiremi ttoka abike qomaqoma hiibare quratarani. Bamu. Ttoka abike qidzaita qubake anai baaqorai.

18 Oho quba teei ana nooka hisi eetemi bamu noke qomaqoma hiibaqu. Oonihe nooka hisi eetaama naatorai nokoke ao qomaqoma hiibaridzoni. Oi teeho bahe, nokoi basesa eete Ohongaho khata teenaqaho dzapata atimaama naatorai.
19 Oho kahosai erani. Dzadzai ao ttoka abi baiburoraihe, abiho khooba qanganita noko ikaqi hiireqi dzadza oho goottae eete qupiho dzake eetorai?

20 Oi qesai baura peranoma eeteqi eto oho khooba paana naatainoiqi hiireqi noko dzadzata qeemaama naate oke ibo eetorai.
21 Qate qesai meenomanita nokoi OKongaho beedzaeta baura qidza eete oke paanaitare hiireqi dzadzata qeemorai. Oiqi hiireta.

DZOHANE SOBASOBAI DZESUHO KHOOBA PAANAITETA

22 Ipita Dzesui tumakhameto dzeimaqi Dzutea habaho qeba neta tuumaqi nokoma gama oora ma qaara eeteqi nokoi abike obama soorota.
23-24 Qate Dzohane sobasobaho maike Herote sutasutata mootaamake oota. Oonita Sarimu habaho nagapa gattiqa Aino oho samata obai isanatemi abi ota biranatemi Dzohane nokoke obama sooro qaata.

25 Oho quba Dzuta abi qesai ota baaqi Dzohaneho tumakhametoma qesa kurebeteqi akoako oho noo hiireta.
26 Hiireqi noko Dzohaneho toro baaqi oho qasa hiireta, Mai naname, Nii abi teema nipe Dzotani oba qee neta ooqi nii noho isere qidza mootota.

Oonihe moorare. Poiqa abi quba mina noho toro biranatemi noi ikanoma eete nii eetoraiho isakita noko obama soorarai?
27 Hiiremi Dzohane hee, Teei sepeke baura eetaquho isaki baamuta, Ohonga hiiroraiho isakita eetorai. Oi ana bosata hiireqi hee,
28 Ana naamae Kiristu oonidzara. Oonihe, Ohonga ana dzoobiremi anai Kiristuho roiroi bosa baorai. Oiqi hiiremi nike naho noo nookatanita qupadzomare.

29 Oi erake eete oorai. Ata pobi oi teeho pobi bahe apu noomaeho pobi keke. Oonita teei ata pobi oke dzeima apuho botota mootoqa bamu apuke ttire eetaquhe, noho noo totoho nookaqi qaki eetakoi.
30 Oonita anai oho isakita nikeke Dzesuho botota mootoqi qaki minake eete. Kiristuho dzapai peitakoini, nahoi quratakoi.
31 Noi pei neta baaorai noio minaraho qibanihe, ttokaho nena ana ttokaho isaki ooqi hiirorai. Qate qusuho nena noi minara ma napaho qibanita noi moo nooka qaataho isereke no mootorai.
32 Oonita isere oke abi naane quba nookaama naataqu?
33-34 Oi Ohonga noke dzoobiremi noi Ohongaqaho noo hiiroraita teei noho isere nooka qusubaiteqa Ohongake meenomaho isakita qaupuitakoi.
35 Oonihe Onongai khata nomeho dza minake eeteqi quba minara noho botota mootoqi Sumasake moitemi meupunoma naatorai.
36 Oonita teei Ohongaho Khata nooka hisi eeteqi ao qaraqara tatanga mai eesubi. Qate teei Khata nooka hisi eetaama naataquko noi bamu qaraqara oke mooraquhe, Ohongaho taanga noho irita oorakoi.

4

DZESUI SAMARIA ATAPAHO AI TATAUMA TUKUTOTA

1-3 Dzesui tumakhameto samanenipamuke obama soorota. Oi Dzesui te noomae abi obama soobaranihe, tumakhameto nohoi oke eeteta. Oonita nokoho dzare Dzohanehoke riitemi oho isere Pariseoho toro hiiremi Dzesu oho qesa pobi nookata.
Pobi nookaqi Dzutea haba oke qaateqi paha Garirea habata tuumata.
4 Oonihe noi tuumaqi Samaria habata bosa biranate, oho nagapa Sikhata biranateta.
5 Qate qgobanipamuke Dzakopoi khata nome Dzosepeke ttoka moiteta oho robeta oota.
6 Ma paha Dzakopoho oba kose mina ota oota. Oomi Dzesui haba kharata baaoqi ete bisata qidzanatare hiireqi oba kose oho samata habeseta.
7-8 Qate noho tumakhameto nagapa Sikhata patta ttuma eetare tuusumi Samariaho atapa teei oba giimare baata. Baami Dzesu noke hee, Oba teeke ana moitemi muunareiqi hiireta.
9 Oonihe Dzuta abi ma Samaria abi te qesa dzaira eete qaarara. Oho quba Dzesu oke hiiremi atapa oi hee, Nii Dzuta habaho abi oonita ikanomake eete nii Samariaho atapa anake oba quba qasa hiire?
10 Oonihe Dzesu noke pobi hiireta, Nookare. Ohongai abike qonotoraike nii ruume. Ma ana nii oba quba qasa hiire naho khoobake nii ruume. Oke nii qupadzomapuko nii ao anake qasa hiiremi ana nii oba heuheunoma moitemi isanatarori.
11 Hiiremi noi hee, Mai name, kose oi khara ma niiho mangi bamu oonita nii ikanoma eete ana oba heuheunoma moitaqu?
12 Nookare Dzakopo uumi nanaho noi noomae khata ma khameto, hoo ma haa nomema gama erata oba giima qaaqi oke nana moitemi oorai. Oonita niiho dzapa mina apei nohoke riitaqu?
13 Hiiremi Dzesui erake hiireta, Teei oba erake muunomi,
14-15 isanataama naatemi paha muuna quba baatakoi. Qate oba anai abi moitemi muunaqa bamu paha oba quba baataqu, baamunipamu. Anai abi moitemi muunaqu oba oi noho nakuta heuheu eete ttuunoma naate agoba qaraqara qaarakoi.
16 Hiiremi atapai hee, Mai name, oba oke nii ana moitemake anai bamu paha oba quba baate erata giimoraqu.

17 Hiiremi Dzesu hee, Tuuma apu niime dzeima baabare. Hiiremi atapai
hee, Anai apu bamu.
18 Hiiremi Dzesu hee, Oke nii meeke hee, Naho apu bamuiqi hiire. Oi nii
ao apu boto teena oke nii naate gaubire qaariti poike paha teema nipe oorai
noi niiho apu oonidzaranita oke nii meeke hiire.
19 Hiiremi noi hee, Mai name ana nookami nii too abiho isaki.
20 Oonihe Dzuta abima nikei hee, Dzerusaremuta naa ma pupu eetarid-
zoho qopaniqi hiiroraini nanaho uimane neimane Garidze tora qeerata naa
ma pupu eete qaatake nana eetorai.
21-22 Hiiremi Dzesu noke hee, Atapa nii naho noo nookare. Nike naa ma
pupu eetoraike nike ruume. Qate ingonaho tete oi Dzuta abi nanaho neta
biranatoraita nana naa ma pupu eetoraike nana gesina. Oonihe tora erani
mae Dzerusaremuta abi Ohongaho toro naa ma pupu eetorai bodza oi ao
bamu naatake boobi.
23 Oi Ohonga mai dza eetemi abi meenomai noho torota naa ma pupu
eetaqu oke noko meenipamuke gutu boto Kharaho isakita naa ma pupu
eetorakoi. Eetorakoi paha ao eetorai.
24 Oi Ohongai gutu boto kharanita abi noho torota naa ma pupu eetaqu
oke noko meenipamuke gutu boto kharaho isakita noma qesa dzaira eetarid-
zoni.
25 Hiiremi atapa oi hee, Ana qupadzomami Mesia baabakoi. Oonihe
noke paha Kiristu ooniqi hiirorai noi baaqake napake quba minara hiire
pobitakoi.
26 Hiiremi Dzesu hee, Ana nii pobi hiibi anaio Kiristu oni.
27 Oke Dzesui hiihimi tumakhameto nohoi baaqi moomi noi atapama qesa
noo hiiremi noko roqobeteta. Oonihe noko te atapake hee, Nii quba teeho
quba hiireni mae?
28 Ma noko oho qesa te Dzesuke hee, Nii ikanomake eete atapa erama qesa
noo hiire oiqi hiibara.
Qate atapa oi oba mangi nome qaate hairiamake nagapa tuumaqi oho abi
pobi hiireqi hee,
29 Idze, anai oora ma qaara eete baa qaibi oke noi gama hiire paanaite
soubire. Oonita nike baaqa moomi noi Kiristu ooni kaqa.
30 Hiireqi noko nagapa qaate noke moora quba tuumata.
31 Tuumomi Dzesuho tumakhameto noke hee, Banaita, nii patta muunare.
32 Hiiremi noi hee, Naho torona patta oorai oke nike ruume.
33 Hiiremi noko qesa pobipobi hiireqi hee, Teei ao patta noke moiteni mae?
34 Hiiremi Dzesui hee, Eehe, naho patta oi teeho bahe Ononga ana
dzoobiremi baaqi noho baura eete soubidzaqu oio naho pattani.
35 Nookare. Nike hee, Oo dzasidza tapari naatemake uitti oi mee eetakoiqi
hiirorai kaqa. Oonihe, nike nese dzoobireqa moomi aoke dzoo teei oi baa
naatemi rumutaquho isaki naate.
36-37 Oionita rumutaqu abi noi mee oke rumuto qaraqara tatangaho
iisunaiteqa oho ipi ma ari saridzakoi oonihe noi bababa abima nopo es-
ese ttaike oho ttidza qidzaqidza saridzakoi. Oke eetemi noo totoho erai
meenoma naatakoi, oi hee, Teei dzabakoini teei rumutakoi.
38 Oi qesai oho dzoo ma baura eete qaimi ana nike dzoobiremi nike oho
baura eetaamake qaariti poiqa nokohota ipibireqa rumutakoi ooiqi hiireta.
39 Obetemi atapa oi Samaria nagapa abike hee, Ana oora ma qaara name
eete qaabi oke abi oi ana pobi hiire soubire. Oiqi hiiremi nokohota qesai
nookaqi hisi eeteta.

40 Oonita Samaria abi nokoi baaqi Dzesu nokoma oorareiqi hiiremi noi
nokoma qupi eserike oota.
41 Oomi abi qesa samanei noomaeho toota nookaqi hisi eeteqi, atapa oke
eraiqi hiireta,
42 Oo nii bosata hiiremi qesama nanai hou eetetanihe, poiqa nanai toma
nanamema noho noo nookaqi hisi eete. Oi nana moomi abi erai ttoka abi
napa minaraho ingona mai, oioniqi hiireta.

DZESUI QAA POBIPOBIHO KHATA QIDZAITETA

43 Obetemi qupi eseri bamu naatemi Dzesu nagapa oke qaateqi Garireaho
habata biranateta. Oonihe noi mooqi hee,
44 Ohongaho too abi teei nagapa khooba nometa oomi nagapa abi teqaha
noho dzapa qusubaitoraidzara, bamu. Oiqi hiireta.
45 Oonita Dzesu Garirea habata biranatemi nagapa abi noho hasahasa
hiireta. Oi teeho quba bahe nokoi bosata Dzuma mina eetareiqi Dzerusare-
muta peite moomi noi ota obaoba paanaitota.
46 Oonita noi bosata Garirea habaho nagapa Kana ota oba korabetemi
baiho isaki naateta noi ota paha biranatemi gamaniho abi teei oota. Abi
oi qaaho pobipobi. Qate noho khata heme aimaqi Kapanao nagapata ooqi
baataquho isaki naateta.
47 Oho quba Dzesui Dzutea haba qaate Garirea habata biranatetaho pobike
mai nookaqi noi Dzesuho torota biranateqi hee, Nii isanate naho khata
qidzaitaqu mae?
48 Hiiremi Dzesu noke hee, Oo abi nike abaoba ma quba nese agiagi
samane mooraama naataquko, nooka hisi eetaama naataqu kaqa?
49 Hiiremi qaa pobipobi noi hee, Eo soopara name, naho khata eto baatain-
oho quba ao baabare.
50 Hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Mai nii nookare. Khata niihoi ao ee-
haha naasubita nii tuumare. Noo oke Dzesu hiiremi noi nooka qupadzomaqi
tuumata.
51 Tuumomi kokora abi noho baaqi hee, Maa aoke niiho khata eehaha
naasubi.
52 Hiiremi noi bodza apeta khata asuratetaho qasa hiiremi nokoi hee,
Aruku uani kirokota kebarateta.
53 Hiiremi noi qupadzomami Dzesu noke hee, Khata niihoi eehaha naa-
subiqi hiireta bodza iso keke naateta. Oho qubake noi oko ma boto tupu
nomema gama Dzesu nooka hisi eeteta.
54 Oonita Dzesui Dzutea haba qaate Garirea habata biranateqi obaoba oke
eetemi oio oho isere eseri naateta.

5

DZESUI BEDZATTA OBA TTUUTA ABI TEEKE QIDZAITETA

1 Ipita Dzesui dzuma nokoho teeke eetare hiireqi Dzerusaremuta peiteta.
2 Qate Dzerusaremu nagapaho tete kura teeho dzapa sipisipiho pou oni.
Oho saamaqata oba ttuu Rumerume, oho dzapa Heboro noota hee Bedzat-
taniqi hiirorai.
3-4 Ma oho naga mina ma seu noho boto teenai oomi abi porobanoma
samanei ota meeqota, oi nese khabanoma ma pone ma qosu ma kara noko
meeqoqi obai poupa eetaquho beebe eete qaata.
5 Qate nokohota tee, tii bodza nohoi 38, noi pone naate ota meeta.
6 Obetemi Dzesu abi oke moomi pone naate oomi Dzesui noke qasa niireta,
Nii qidzanatare dza eete mae?

7 Hiiremi abi pone hee, Eo oba poupa eetemi apei baaqa ana aima oba
ttuuta mootaqu? Baamuta ana naamae qeehimi aoke teei ana riite oba
suqomami anai bitta eeteqi sepeke oorai.
8 Hiiremi Dzesu erake hiireta, Nii ao qori qepe niime aima tuumare.
9 Hiiremi bodza ooqata keke abi oi qidzanate qepe nome aimaqi qeema
biranateta.
10 Oonihe oi dzuma bodza oomi, Dzuta abi qesai abi qidzanatetake mooqi
hee, Dzuma qaganomanita nii eto qepe niime aima tuumaino.
11-13 Oiqi hiiremi noi hee, Oonihe poiqanipamuke abi teei anake qidzaite.
Noi hiiremi, ana qepe name aima tuusubi.
Hiiremi noko hee, Abi ikanoma niike hee, Qepe niime aima tuumareiqi
hiire? Hiiremi abi qidzanateta noi noo ipi hiibare ruume naateta. Oi teeho
quba bahe, oba ttuta abi samane pui siiremi Dzesu ao sama nome dzukuromi
noi te moorara.
14 Oonihe gattiqa ipita Dzesui abi oke Ohongaho biirita saridzeqi noke
pobi hiireta, Moorare, niiho sama qidzanate. Oonihe eto ipita paha quba
bamenomanipamu niiho toro biranatainoho quba kahosa niime oke potti
biire qaarare.
15 Hiiremi abi oi tuumaqi Dzuta abiho maimane oho pobi hiireqi hee, Abi
anake qidzaite oi Dzesu ooniqi hiireta.
16 Oho quba Dzuta abi nokoi hee, Oonihe Dzesui quba oonoma dzumata
eetorai oke hiireqi nokoi noke qomaqoma hiirota.
17 Hiiromi Dzesu erake hiireta, Mai nahoi baura eete qaabiqi nakamae
eetorai.
18 Hiiremi Dzuta abi nokoi hee Idzii, nii dzumake rasakiitorai, ma paha
oho heeta nii Ohongama idzoidzoniqi hiireqi noke hee, Mai name ooniqi
hiirorainoma. Oke hiireqi noko noho gunu dzoomata.

KHATAI MAIHO TETE SUIMORAI

19 Oho quba Dzesu nokoke eraiqi hiireta, Anai khata. Oonita ana naamae
qupadzomaqi baura eetaquho tete bamu. Oonihe anai mai name moomi
eetorai tete oioni. Mai eetorai teena oke anai eetorai.
20 Oi Ohonga mai noi naho dza mina eeteqi quba minara noomae eetorai
oke noi ana banaite qaabihe paha baura bamenomanipamu qesa ana ba-
naitemi nike oho mee moo roqobetakoi.
21 Oonita mai abike baata neta tukuto khakhoro biirorai oho isakita khata
naamae ape ma apeke qupadzomaqu nokoke tukutakoi.
22 Paha Mai noomae abi batabidzaama. Batabidza baura oke noi gama
naho botota mootomi oorai.
23 Oke eetemi abi samane Ohonga maiho dzapa qusubaitorai oho qesa
khata anaho dzapa qusubaitaridzo.
Oonita teei Khataho dzapa qusubaitaama naataquko noi Mai ana dzoobire
baata dzapa nohoke midzata mootakoi.
24 Nookare. Teei naho noo nookaqi mai ana dzoobiretake hisi eetaquko
noke qomaqoma hiibaquho tete bamu. Ana hiiremi noi ao baata neta
qoridze qaraqarata biranate oorai ma qaraqara tatanga oke mai eete
qaarakoi. Oke ana meeke nike pobi hiire.
25 Oi baataho nena nokoi Ohongaho khata anaho totoho nookaqu
nookahiqa noko eehaha naatakoi. Oho bodza biranatakoi oonihe ao poike
biranahibi. Oke ana meeke nike pobi hiire.
26 Oi Ohonga mai noi qaraqaraho khooba. Oonita noi hiiremi ooraiho
isakita anai oho qesa qaraqaraho khoobani.

27 Anai Abiho Isaki oonita Mai noi beedzae naho torota mootomi anai abi
batabidzakoi.
28 Oonihe ana noo erake hiiremi eto roqobetanino. Oho bodzata abi
nesetuuna oorai, nokoi gamaqa susupu naho totoho nookakoi.
29 Nookami qusuba baura qidza eete qaata nokoke ana tukutomi noko
biranate qaraqarata oorakoi. Qate quba qanga eete qaata nokoke ana
tukutomi noko biranatemi oho ipike ana quba bamenoma noko moitakoi.

DZESUHO KHOOBA HIIRE PAANAITAQU OHO ISAKI OORAI

30 Qate ana eetorai oke ana naqeke eetaamanihe, ana Maiho toota nooko-
raiho isakita batabiremi oi meeta keke tuumorai. Oi teeho quba bahe
anai dza nameke qusubaiteqi eetoraidzaranihe, Mai ana dzoobiretaho dza
qusubaite eetorai.
31 Ana sama nameho isere nikeho toro mootapuke isanataama naatarori.
32 Oonihe, maina teei naho isere qidza mootomi oorai. Oi ape bahe
Dzohane sobasoba, ma ana qupadzomami noho isere oi mee.
33-35 Oonita nike ao Dzohane sobasobaho torota noo dzoobire qasa hiiremi
noi naho isere qidza mootomi meenoma naateta. Nookare. Dzohane noi
dzongi qaite koina dzoobiroraiho qesa naatemi nike bodza ooqata noho
koina quba qaki ma naki eeteta. Oonihe anai abi oonomaho isere quba beebe
eetaamanihe, nikeke ingonaita qubake ana oho noo hiire.
36 Qate naho mai ana baura moitemi ana eete soubidzaqu baura oi noomae
naho khooba paanaiteqi Mai ana dzoobiretake qaupuitanipamuke eeteqi
Dzohaneho isere gama qaupuitorai paha suqobirorai.
37 Paha Ohonga Mai ana dzoobireta noomae naho isere mootomi ooraihe,
nike noho noo totoho nookaama ma noho isaki mooraama. Bamu.
38 Mai ana dzoobiremi ana baqorai. Oonihe noho nooi nikeho qupata
bamu naatemi nike anake nooka hisi eetaama naatorai.
39 Nike sinabidza geeta qaraqara tatanga saridza quba qirike eetoraihe
nookare. Gee oi gama naho khooba paanaitorai.
40 Oonita ikanomake eete nike ota isaiteqi naho torota qaraqara oke
saridza quba baabaama naatorai?
41 Abi naho dzapa qusubaita qubake ana te baqoraidzara, bamu.
42-43 Oonihe anai Ohonga Maiho dzapata baami nike te anake dzaira
eetoraidzara. Ota ana moomi nike Ohongaho dzake eetaama.
44 Qate maina teei dzapa nometa baabaquko nike noke ao dzaira eetakoi.
Oi nike qesaho dzapa qusubaitoraini qate nike Ohonga qusubaitemi noi
oho quba nikeho hasa hiibaqu oho goottaeke nike eetorai. Oonita nike
ikanomake eete nooka tani naataqu?
45 Qate anai Ohongaho pengata nike qomaqoma hiibakoiqi eto hiibaino.
Nike teeho Dzapata atimorai oi Mose. Oonihe noomae nike qomaqoma
hiirorai abi oioni.
46 Noi naho noo sohoro qeetetanita nike noho qetaqeta qusubaitapuke ao
anake nooka hisi eetarori.
47 Oonihe nike noho qetaqeta qusubaitaama naatoraita ikanomake eete
nike naho nooke qusubaitaqu? Baamunipamu.

6

DZESUI ABI PAIPU TTAUSENIKE PATTA MOITETA
(Mat 14:13-21; Mar 6:30-44; Ruk 9:10-17)

1 Ipita Dzesu haba oke qaateqi Garirea oba ttuu qee neta tuumata. Oba ttuu
oho dzapa paha Tiberia.

2 Qate abi quba mina bosata moomi noi porobanomake qidzaite qaami
Ohongaho mumure naatemi noko noke ipitotoqi tuumata.
3-4 Tuusumi Dzuta abiho ingona dzuma naatemi Dzesui tumakhameto
nomema noko torata peiteqi habese karasi eeteta.
5-6 Oke eesuqi noi nese dzoobire moomi abi quba minai peqihimi noi
nokoho quba eetarotake no ango qupadzomata.
Oonihe noi Piripike toronaita quba qasa hiireta, Abi samane baabeta napa
ikata patta ttuma eetemi muuna isanataqu?
7 Hiiremi Piripi hee, Eehe abi quba minanita napa ttuma tu hattatti kina
(K200) oho isaki biiremi noko gama too kakaho isakita patta muunami bamu
isanataqu.
8 Hiiremi Siimo Peetoroho noma Attereo, noi Dzesu pobi hiireta,
9 Abi khata napaho teei heeba aima baabe. Oi dzobadzoba boto teena ma
sekana ngoru eseri. Oonihe oi abi tupu minaraho quba qidzoke isanataqu.
10 Hiiremi Dzesu hee, Nike abi pobi hiiremi habesare. Hiiremi garasi ota
isanatemi abi ungapa ota habeseta oi 5,000 naateta kaqa.
11 Oonita Dzesui dzobadzoba oke aima Ohonga dzoobe hiireqi pattabetemi
abi oona habeseta oi muunata. Ma teena oke noi sekana eetemi nokoho dza
hiiretaho isakita biranateta.
12 Obetemi abi muuna isanatemi qetta ma saru oomi oi eto qanganatain-
oho quba Dzesu hiiremi, tumakhameto nohoi oke ttutuiteta.
13 Ttuttuiteqi dzobadzoba qetta oke baubotomi kamo 12, nokomaeho isaki
hee eeteta.
14 Oonita Dzesu oke eetemi abi moomi Ohongaho mumure naatemi noko
erake hiireta, Meeke too abi mina ttokata biranatare hiireta oi era.
15 Hiiremi Dzesu moomi nokoi noke abi qiba nokome quba upubidzare
boomimi noi noqeke torata herototota.
16-17 Obete sure mootomi tumakhameto nohoi qurate unaunata biranateqi
sisima peite qee Kapanao nagapata tuumare hiiremi Dzesu nokoho toro
biranataama naatemi qupi sooromi noko ao oba ttuu bisata tuumota.
18-19 Oonihe uta mina tooromi oba horesa eetemi noko kiromita sebeniho
isakita dzaomoqi moomi Dzesu obaho heeta qooro sisimaho toroqata bi-
ranatemi noko ququimata.
20 Ququimami Dzesui hee, Eo anai oonita eto atti eetaino.
21 Hiiremi nokoi noke sisimata aimare hiiretahe, unauna noko qupad-
zomata oke noko ikanomake eete ao hairiamake ota biranateta?

ABI QESAI DZESUHO QIRI MINAKE EETETA

22 Obetemi iihai mootomi abi tupu oi qirike eete oba ttuu totaqita qooroqi
hee, Dzesui te arukuke torata qurate sisimata peitara. Ma sisima teenai keke
ootahe, noho tumakhametoi noke qaate tuumata oonihe noi kaqani?
23 Oiqi hiiretanihe Tiberia nagapaho sisima qesai unateta. Oonihe Dzesui
dzobadzobaho agoago eetemi abi muunata teka oi te kharata oorara.
24 Oonita abi tupu oi Dzesu ma tumakhameto nohoke mooraama naateqi
nokoi goottae eeteqi sisima qesata peite Kapanao nagapata Dzesuho qiri
eetareiqi tuumata.

DZESU NOOMAE QUSUHO PATTANI

25 Tuumaqi noko oba ttuu totaqita biranate Dzesuke saridze qasa hiireta,
Banaita bodza apeta nii baaqorai?
26 Hiiremi noi hee, Ana baura eetemi Ohongaho mumure naatemi nike
oke moo te mumure oho quba naho qiri eetoraidzaranihe, dzobadzoba

nike muuna qura eetetaho quba naho qirike eetorai. Oke ana bamu nike ikotetaqu.

27-28 Oonihe etoqa dzaetaetaho patta quba beedzae eetaino. Nookare. Ohongai nikeho quba anake ponabetemi anai Abiho Isaki naate nike qaraqara tatanga moitemi oi nikeho patta naatemi nike ooqaho quba beedzae eete qaarare.

Hiiremi nokoi hee, Ikanomake eeteqi nanai Ohongaho baura oho beedzae eetaqu?

29 Hiiremi Dzesi hee, Ohonga ana dzoobiremi baaqorai oonita nike anake nooka hisi eesuqa Ohongaho baura eetakoi.

30-31 Hiiremi nokoi hee, Oonihe, Moseho bodzata nanaho uimane haba habanata mana muuna qaata. Oonita Noi hiiremi qusu neta pattai quratemi abi muuna qaataiqi hiirorai. Oonihe, nii baura apeke eetemi nanai oke hee, Ohongaho mumure ooniqi hiireqa niike nooka hisi eetaqu?

32 Hiiremi Dzesu nokoke erake hiireta, Patta qusuta quratemi abi muunata oke Mose te nokoke moitaranihe, Mai nahoi qusu patta mee nike moite baaorai.

33 Ohongai patta moitemi qusuta quratorai oi ttoka abi qaraqara moitoraiho isaki.

34 Hiiremi nokoi noke hee, O Soopara, patta oonomake nana moitemi muunorare.

35 Hiiremi Dzesu nokoke pobi hiireta, Ana naamae qaraqaraho patta. Oonita apei naho toro biranataqu noi bamu patta quba baataqu, ma apei anake ai tataumaqu noi bamu oba quba baataqu, bamu.

36-37 Oonita ana hiire, teena oke paha hiire, Nike anake nesema mooraihe te ai tataumoraidzaranihe Ohonga naho botota mootomi oorai nokoio gama naho torota soomakoi.

Ma naho toro soomareiqi baabaqu abi oonomake ana bamu qiritomaqu, bamu.

38 Anai te dza nameke qusubaita quba qurataranihe, mai anake dzoobireta noho dzake qusubaiteqi qurateta.

39 Oonita mai ana dzoobireqi abi qesa naho botota mootota noi dza eetemi ana nokoke gama tuuhoro qaaqa ipi bodzata iso keke nokoke tuukutakoi.

40 Oi Mai ana dzoobireta noi dza eetemi apenei anake mooqa nooka hisi eetaqu nokoi gama qaraqara tatanga saridzemi anai noko ipi bodzata tuukutakoi. Oiqi hiireta.

41 Oonita Dzuta abi gunugunu hiireta oi teeho quba bahe noi bosata hee, Patta qusuna quratorai oi ananiqi hiiremi, noko erake hiireta,

42 Eehe, noi Dzosepeho khata. Mai ma pai nohoke napa gesinanihe, noi ikaqi hiireqi hee, Ana qusu neta quratoraiqi hiire?

43 Noko gunugunu hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Nikehota eto paha gunugunu biranataino.

44 Nookare. Mai ana dzoobireta noi abi teeke qoqopa eetaama naatemi qidzoke abi oi naho toro soomami ana noke ipi bodzata tukutaqu.

45 Oi Too abi qeeteqi hee, Ohongai noko gama tete banaitakoiqi qeetetanita ape ma ape Ohongaho noo nookaqi noho toro tete gesina naatorai nokoio naho torota soomakoi.

46 Oonihe Ohongake nese taate iihorai oi abi qesa bahe, ana Ohongaho neta baaorai ma ana teenai noke nese taate iihorai.

47 Oonita teei ana nooka hisi eetorai noi qaraqara tatanga mai eetorai oke meeke ana nike pobi hiire.

48 Oi teeho bahe ana naamae qaraqara oho pattani.

49 Nookare. Nikeho uimane haba habanata maana muunaqi baate bamu
naateta. Oonihe ana naamae qaraqaraho patta.
50 Oi patta ape bahe ana qusuta quratemi abi teei anaho isakike muunaqa
baataama naate qaaraqu patta oioni.
51 Ana namae patta qaraqaranomai qusuta quratemi teei patta erake
muunaquko noi agoba qaraqara qaarakoi. Oonihe patta ana ttoka abi
moitemi qaraqara saridzaqu oi sama naamaehoni.
52 Qahura oke Dzesu hiiremi Dzuta abi nookami meeho isaki naatemi noko
bababa bari naateqi hee, Abirai ikanomake eete sama nome napa moitemi
muunaqu?
53 Oke hiiremi Dzesui nokoke ao kuibidzare hiireqi hee, Noo meenipamuke
ana nike pobi hiire. Nikei Abiho Isaki anaho hidzoba ma dzuu muunaama
naataquko qaraqara bamu nikeho torota biranataqu.
54 Qate apei naho hidzoba ma dzuu muunorai noi qaraqara tatanga mai
eetorai. Ma abi oke ana ipi bodzata tukutakoi.
55 Oi hidzoba ma dzuu nahoi patta ma obaho qesa.
56-57 Oonita teei naho torota isaki mee giimoraqu no ma nakamae qesa
dzaga boboto qaaqa oora ma qaara qidza eetorakoi. Oi mai ana dzoobiremi
ana noho torota qaraqara giimoraita teei naho mee naku nometa aimoraqu
noi naho toro qaraqara giimorakoi.
58 Qate uimane haba habanata patta muuna qaaqi baateta oi mainanini,
apei patta erake muuna agoba qaaraqu oi qahura maina. Oonita patta poiqa
qusu neta quratorai oi ananita qupadzomare.

OONITA DZESUHO NOO QUBUBAITAQU OIO PATTA MEE MA OBA

59 Noo oke Dzesui Kapanao nagapaho sinabidza guhuta abi banaite pobi
hiiremi, tumakhameto qesa samane noho noo nookaqi hee, Idze.
60 Noo oi bamenomanipamu. Abi oke qidzoke nooka qusubaiteqi noho
dzuu ma hidzoba muunaqu oiqi hiireta.
61 Oonihe Dzesuho tumakhameto oho qesa gunugunu oke hiiremi noi
qupadzomaqi hiireta, Nike anake muunaquho noo oke nookami qanganate
mae?
62 Oonita nookare Abiho Isaki anai burisi eete bosata qaataho robeta
peqihimi nike moohimi nikehota isanataqu mae?
63 Nookare. Hidzoba hiibi hiidzobanipamu oi bamu nike hoobidzaquhe,
meeke Sumasai qaraqaranomaitorai, Oonita noo ana nike pobi hiirorai oio
Sumasa ma qaraqaraho isaki.
64-65 Oonihe nikehota qesai ai tataumaama naatoraiho qahurani. Oi
Ohongai abi teeke qoqotomaama naataquko qidzoke noi naho toro soomaqu
ooqaho qubake ana oonomake eete qahurake hiire. Oiqi hiireta. Oonita ape
ma apei ai tataumaama naatarota ma apei noke geema mootarotake Dzesui
khoobanipamuta ao qupadzoma ooqi hiireta.
66 Oke hiiroramuti qaatemi oho qubake tumakhameto qesa ma abi samane
nokoi noke gaubire te noke paha gainene eete qaarara.
67 Oho quba Dzesui tumakhameto tuerebe nomenipamuke hee, Oonita
nike oho qesa anake papatare hiirorai kaqa?
68 Hiiremi Siimo Peetoro noi hee, Soopara naname, nanai niike papate
apeho torota soomaqu? Baamu.
69 Nii teenai qaraqara tatanqaho pobi hibahiba. Oonita Nii Kiristu Ohon-
gaho isaki qaheubana oke nana qupadzomaqi nooka tani naatorai.
70 Hiiremi Dzesu hee, Meeke ana tuerebe nikeke asatetanihe, nikehota teei
Iibadzaho isaki oonita nookare.

71 Oiqi hiireta oi teeho bahe Siimo mainaho khata Dzuta Khariottaho
nena noi tumakhameto tuerebama ooqi Dzesuke geema mootarotake Dzesui
qupadzomaqi hiireta.

7

DZESUHO NOMAMANE TE NOKE NOOKA HISI EETARA

1 Oonita Dzutea abi nokoi Dzesuho gunu dzoomami noi Garirea habata
tuume baabe eete qaaqi Dzutea haba potti biire qaata.
2 Qate haba habanaho Baruba ma Iisu Meupunomaho Dzuma mina dzamo
naateta.
3-4 Dzamoqa naatemi, Dzesuho nomamanei noho gedzoba hiireqi hee, Abi
teei qasanidzata quba eetaqu oke dzukudzukuta eetaamanita isanate nii
Dzutea habata tuumami baura samane nii eetorai oke tumakhameto niiho
minarai gama moorare. Oke nii eetareiqa minaraho neseta eetare.
5 Nokoi hiireta oi Dzesu noomaeho nomamanei te noke nooka hisi eetara.
6 Oke noko hiiremi Dzesu erake hiireta, Eehe, naho bodza biranatakoihe,
poiqa ttoka abi ma nikeho bodza oni.
7 Oi noko te nike ibo eetoraidazanihe, anai nokoho khooba qanga
paanaitemi nokoi anake ibo eetorai.
8 Oho quba nike ao dzuma quba peitare. Qate naho bodza biranaataamake
ooraita ana bamu poiqa dzumata tuumaqu.
9-10 Oke hiireqi noi te bodza ooqata Garirea haba qaatara, oonihe noho no-
mamane ao tuumami ipita noi paata bahe dzaheke tuumaqi Dzerusaremuta
peiteta.

ABI SAMANEI DZESUHO KHOOBA QIRI EETETA

11 Dzuta abi samanei Dzerusaremuta dzuma eeteqi noho qirike eete hee,
abi oi kaqaniqi hiireta.
12 Ma abi samane garubata noke noo maina painake hiireqi qesai hee, Noi
abi qidzaniqi hiiretahe qesai hee, Eo noi abi ikobetake eetoraiqi hiireta.
13 Oonihe nokoi gama Dzuta abi mimiho attike eete seiqake noho noo
hiireta.
14 Qate dzumaho bisa qaputa Dzesui Ohongaho biirita peite abi banaiteta.
15 Banaitomi Dzuta abi hasa hiireqi hee, Abirai sukuru mina baamuhe,
gesina nohoi minanipamu.
16 Hiiremi Dzesui hee, Oonihe naho hibahiba oi namaeho bahe, Mai ana
dzoobireta oi noho.
17 Oonita ana nameke hiirorai eo Ohongahoke hiirorai oke teei Ohongaho
dza eetare hiireqi qase dzoomaquko, ao naho khooba qupadzomakoi.
18 Oi teei sama qusuba baura eeteqi noo nomeke hiibakoihe, apei noke
dzoobiretaho dzapa qusubaite hiibaqu noi obera bahe, meenipamu oni.
19 Nookare. Mosei nike hu noo moiteta. Oonita nike gama naane quba oke
qububaitaama naate anake teetare hiirorai?
20 Hiiremi garubai hee, Apei niike teetare hiirorai? Nii ao gisike naateqi
oke hiire. Hiiremi Dzesu hee, Nookare.
21 Ana baura qidza teeke dzumata eetemi nikehota obera naatorai kaqa.
Qupadzomare.
22 Sama koko geeba mootaqu oi Abarahamu ma karaho neenanihe Mosei
oho pai tatanga mootomi nike dzumata oho geeba mootoqi khameto dzuu-
betorai.
23 Oonita nike Moseho hu noo oke riitaino hiireqi dzumata ungapa geeba
mootomi ana oho qesa dzumata abi teeke sama noho qidzaitemi naane quba
nikehota qanganatorai?

24 Oonita mee noho gama qupadzoma soubireqake hiibareni eto sasake soobaino.

QESAI DZESUKE HEE, KIRISTU OONIQI HIIRETA

25-26 Hiiremi Dzerusaremuho abi qesai hee, Noke abi teetare hiirorai oi erani kaqa. Oonihe moorare. Noi paata noo hiiremi noko ikake eete noho noo ipi hiibaama naatorai. Pore napaho abi mimi moomi noi Soopara Kiristunipamu oni kaqa.
27 Oonihe Kiristu baabaqu, napai bamu noho nagapa khooba qupadzomaquhe, abiraho nagapa khoobake napa gesina.
28 Hiiremi Dzesu oho quba sokateqi biirita paanaite hiireta, Nike ana gesina ma naho khoobake gesinaniqi hiirorai. Iaqa, ana te naamae baabara. Mai ana dzoobireta noi meenipamu oonihe nike noke ruume.
29 Qate noi ana dzoobiremi ana noho neta baaqoraita anai naqeke noke gesina.
30 Noo oonomake noi hiiremi abi mimi nokoi noke karabetarotahe noho bodza biranatamake oomi abi te noke botoma hesatara.
31 Qate garubata qesa samane erake hiireta, Kiristunipamu baabaqu, baaqi noi obaoba samaneke eeteqi abirake beekho eetaquho tete bamu, oonita noio Kiristuni kaqa. Oiqi hiireqi nokoi nooka tani naateta.

DZUTA ABI MIMI DZESUKE KARABETAREIQI PIRITANI DZOOBIRETA

32 Qate garubai Dzesuho noo oonoma hiiremi Pariseo nookaqi noko dzube abi mimima nokoi Dzesuke karabeta quba sogimo dzoobiremi noko noho toro biranateta.
33 Biranatemi Dzesui noo ipibireqi erake hiireta, Ana bodza hoteqa teeke nikeho bisata ooqa burisi eete mai ana dzoobireta noho toro tuumakoi.
34 Tuumami nike ana iihare bitta eeteqi naho qirike eete bamu saridzaqu.
35-36 Hiiremi Dzuta abi nokoi hee, Noi noo apeke hiireqi hee, Anai tuumaqu ota nike anake iihare bitta eete naho qiri eetareko hiibi? Abirai ikata tuumami napai noho qirike eetaqu? Mae noi Iisirae abi qesai raaba abi kharanaho bisata ooraiho neta tuumaqa Girisi abi ma kara tete banaitaqu? Oiqi hiireta.

SUMASAHO QAHURAKE OBATA MOOTO HIIRETA

37 Qate dzumaho suheta qonoqono mina eeteta bodza ota Dzesu qooro sokateqi hiireta, Teei oba quba baateqi isanate no baa naho toro muunare.
38 Oonita apei ana oonomake eete ai tatamaqu qetaqeta hiiroraiho isakita naku nohota qaraqaraho oabio hee eete pereborakoi.
39 Hiireta oi Dzesui ipita paha qusu dzadzaho pobi naatemi Sumasai abi ai tataumoraike soobarotahoke noi hiireta.

QESAI AI TATAUMATANI QESAI BAMU

40 Hiiremi garubata qesai Dzesuho noo oke nookaqi hee, Maa too abi baabakoiqi hiireta oioni.
41-42 Ma qesai hee, Abi oi Kiristunipamu ooniqi hiireta. Oonihe qesai erake hiireta, Eehe Tabitiho soro ma saina oi Tabitiho nagapa, Betterehemuta biranatakoi oke sinabidzata qeetemi ooraita ikanomake eete Kiristui Garirea habata baabaqu?
43 Hiiremi noho noo quba garubata hu ma koridza biranateta.
44 Ma qesai noke karabetare hiiretahe, ikanomake eete abi noke hesataama naateta?

BOSA QOBAQOBAHO BASESA

45 Oonita sogimo nokoi burisi eete Pariseo ma dzube abi mimiho torota
biiranatemi noho qasa hiireta, Nike ikake eete noke aimaama naate?
46 Hiiremi nokoi hee, Abi qesai noo hiiroraihe, abi oio noo bamenomani-
pamuke hiirorai.
47 Hiiremi Pariseo nokoi hee, Idzo, noi paha nikeke ikobetorai.
48-49 Meeke abi qesa rasakinoma nokoi hu noo ruume naate noho toro
atimorai. Qate nike moomi bosa qobaqobani mae Pariseo nanahota teei
noke nooka hisi eetorai mae?
50 Oonihe, nokomaeho tee Nikotemo noi bosata qupibake Dzesuho toro
baata, noi qesamane nomeke hee,
51 Oonihe napa hu noo napame qusubaiteqi abi teeho baura ma noo ipi
nookaamake ao hairiamake noke qanga hiibaamani.
52 Hiiremi nokoi hee, Oonita nii paha Garireaho nenai oke hiire kaqa.
Nii sinabidza geeta qiri eete moorare. Too abi oi bamu Garirea habata
biranataqu, baamu!
53 (Oke hiireqi noko gama sakaba naga nome ma nometa tuumata.)

8

ATAPA PASENANOMAHO NOO

1 Qupi sooromi Dzesui qee Oriba torata peiteta.
2 Qate iihai mootomi noi burisi eete Ohongaho biirita peitemi abi samane
noho torota baami noi habese noko tete baanaiteta.
3-4 Banaihimi qetaqeta abi ma Pariseo nokoi atapa teeho pasena paanaite
noke dzeima garubaho bisata mootoqi Dzesuke pobi hiireta, Banaita
naname, atapa erai pasena eetemi nanai noho khooba saridze.
5 Obetemi Mosei hu noota qeeteqi napake hee, Pasena eranoma saridzorai
nokoke omama teetareiqi hiireta. Qate nii oke ikaqi hiibaqu?
6 Oiqi hiireta oi teeho bahe, noko Dzesuho angi naate noke qomaqoma
hiiba quba hiireta.
Oonihe Dzesui kautu eete boto nomema ttokata qeeteta.
7 Qeetemi nokoi noke qasaqasa hiiromi noi qoridzeqi noko pobi hi-
ireta, Oionita nikehota apei kahosaama, noi bosaho eete omama ataparake
teetare.
8-9 Oiqi hiireqi noi paha kautu eete ipibireqi ttokata qeetemi nokoi noo moo
nookaqi subate abi mimi bosaho eete tta eesumi eehahai oho qesa sakabaqi
bamu naateta.
Bamu naatemi Dzesu moomi atapa bisata oota noi noqeke oota.
10 Oomi noi qoridze atapake qasa hiireta, Niho qomaqoma hiirori abi oio
kaqa?
11 Hiiremi noi hee, Mai name, bamu.
Hiiremi Dzesu hee, Oonita anai oho qesa bamu niiho qomaqoma hiibaqu,
oonihe nii tuumaqa eto paha pasena teeke saridzaino ooiqi hiireta.

DZESUI TTOKA ABIHO DZADZA

12 Oke hiiremi bamu naatemi Dzesu noi paha garubake hee, Anai ttoka
abiho dzadza. Oonita teei anake iihaqu noi bamu basa qooto tuumaquhe
qaraqaraho dzadzata tuumakoi.
13 Hiiremi Pariseohota qesai hiireta, Eehe, sama niimeho nooke nii hiibi
oonita noo oi obera.
14 Hiiremi Dzesu nokoke hee, Ana ikata baata ma ikata tuumaqu oke ana
gesina. Oonita ana sama nameho noo hiibapuko oi bamu oho quba obera
naatarori. Oonihe anai ika neta baata ma tuumaqu oke nike ruume.

15 Nike noo sasake hiirorai. Qate anai te abiho khooba sepeke sigumoraidzara.
16-17 Nookao, nikeho hu noota qeetemi oorai oi hee, Abi eseri nopoi isere teeke mootaquko oi meenoma naatakoi. Ooiqi hiirorai. Oonihe ana abiho khooba sigumaquko oi meenoma naatakoi oi Mai ana dzoobireta noma nakamae eseri ooraita noo oi meenoma naatakoi.
18 Paha ana sama nameho isere mootapuko Mai ana dzoobireta noi naho isere qaupuitarori.
19 Hiiremi nokoi hee, Niiho mai noio kaqa? Hiiremi Dzesu hee, Mmhm, naho khooba ma mai nahoho khoobake nike ruume. Nike naho khooba qupadzomapuko, paha mai nahoho khooba qupadzomarori.
20 Noo oke Dzesui biirita hiireqi ttumaho suruhota hiireta. Oonihe noho bodza biranatamake oomi noko qidzoke noke karabetarota.

TETE KOSORAMU OORAI

21 Oonita Dzesui paha nokoke hee, Ana tuusumake nike ota baabaquho isakiama naate naho qiri eete saridzaama naate kahosa nikemema gama baatakoi.
22 Hiiremi Dzuta abi nokoi qesa pobipobi hiireqi hee, Noi ikaqi hiireqi hee, Ana tuusumake nike ota baabaquho isakiama naatakoiqi hiire. Mae noi sama nome teetareke hiire?
23 Hiiremi noi hee, Nike kataho nenani anai pei nena. Oi anai ttokaho isaki bamuhe, nikemae oho isaki.
24 Oi nike anake hee, Qaraqaranomaniqi hiibaama naataquko nike kahosa nikemema gama baatakoi. Oke ana bamu nike ikobetaqu. Oqaho qubake ana bosata hee, Nike kahosa nikemema gama baatakoiqi hiire.
25 Hiiremi nokoi noke hee, Nii apei oni? Hiiremi Dzesui hee, Noo apeke ana hiiremi nike nookaqu? Baamu.
26 Ana naamae nikeho noo samaneke hiireqa khooba nikehoke sigumaridzonihe, ana noo hiibi mai meenoma ana dzoobireta too nohota ana nookaqi noo ooqake anai ttoka abi nike pobi hiirorai.
27 Oonihe Dzesu oke hiiremi nokoi te hee, Noi Ohonga Maike hiire ooiqi te qupadzomara.
28 Oonita Dzesui erake hiireta, Ana naamae baura tee ma teeke eetoraidzaranihe, Mai ana bapotopotomi oho noo hiiroraike nike ipita qupadzomakoi.
Oi nikei Abiho Isaki anake ai upubireqake naho khooba qaraqaranoma qupadzomakoi.
29 Qate Mai ana dzoobireqi teqaha ana qaataranihe, anake gainene eete nakamae oorai. Oonita ana noho dzake qusubaite eetorai oioni.

QESAI AI TATAUMATA, QESAI BASESA EETETA

30 Noo samane oonomake Dzesui hiiremi Dzuta abi samane noho torota atimata.
31 Atimami Dzesu nokoqake pobi hiireta, Dzoobe, qate nike naho nooke nookoraquko naho khametonipamu naatakoi.
32 Nike noo mee oke gesina naatemi noo oi nike saqoromi adzahaha naatakoi.
33 Hiiremi qesai basesa eeteqi hee, Nana Abarahamuho biidza ma suunai angiama naate baaqorai oonita nii ikaqi hiireqi hee, Noo oi nike saqoromi adzahaha naatakoiqi hiire?
34 Hiiremi Dzesu nokoke hee, Ape ma ape kahosa eetorai nikei kahosaho sutasuta oorai onita oke ana bamu nike ikobetaqu.

35 Oonihe tete erake eete oorai. Apei Maiho naga qidzata agoba qaaraqu?
Oi sutasuta abi bahe, khataio ota agoba qaarakoi.
36 Oonita anai khata ooqi nike saqoromake nike adzahaha naate qaki
naatakoi.
37-38 Qate nikei Abarahamuho ttidzata quurateta oke ana gesina. Oonihe
naho Mai baura eetemi naho nese mooqoraike ana hiire paanaitemi naho
nooke nike naane quba arabireqi anake teetare hiirorai? Oi nike mai qanga
nikemeho toota nookoraike nike eetorai.

SAATAI ABI QESAHO MAI

39 Hiiremi nokoi hee, Nanaho mai ape bahe Abarahamu. Hiiremi Dzesui
hee, Nike Abarahamuho biidza ma suunanipamu oorapuko noke suima
oorarori.
40 Oonihe, anai noo mee Ohongaho toota nookaqi nike pobi hiiremi nike
abi eranomake teetare hiirorai.
41 Tete oonomake Abarahamu te aima qaarara. Oonita nike mai maina
nikemeke suimaqi eetorai.
42-43 Hiiremi nokoi hee, Nanai eehera khameto bamu. Nanaho mai Ohonga
teena.
Hiiremi Dzesu nokoke hee, Bamu. Ana te namae baabaranihe Ohonga
ana dzoobiremi ana baaqorai, oi anai noho nena qaaqi baaqorai. Oonita
Ohongai nikeho mai oorapuko nike naho dzake eetarori. Qate nikeho toma
susudzatemi nike naho noo ma totoho nookaama naatorai.
44 Oi teeho quba bahe Saatai khoobanipamuta taanga abi naatemi nohota
tete mee bamu naatemi noi quba meeho teteke qaateta. Oonita noi sama
nomeke eeteqi obera noo hiirorai. Noi obera abi ooqi oho mai naatemi nike
noho khameto naate Saata mai nikemeho dzake qusubaitorai.
45 Oho quba ana noo mee nike pobi hiiremi nike naho noo aimaama
naatorai.
46 Nookare, nikehota apei anake oberaniqi hiiremi isanataqu? Baamuta
naane quba nike anake nooka hisi eetaama naatorai?
47 Oi nike Ohongaho khameto ooraama naate noo nookaama naatorai.
Qate ape ma apei Ohongaho noo nookorai nokoio Ohongaho khameto.

DZESUI AGOAGO KHATA OONI

48 Hiiremi Dzuta abi nokoi noorake noke pobi hiireta, Nana hee nii raaba
abi songenanomaniqi hiiremi qidzoke nii oho bai hiibaqu.
49 Hiiremi Dzesu hee, Anai oonoma bahe Mai nameho dzapa qusubaitemi
nike naho dzapa midzata mootorai.
50 Qate Teei quba minaraho pobipobi noi isanate naho dzapa qusubaitakoi.
Oonihe anai te dzapa name qusubaitoraidzara.
51 Nookare. Abi teei naho noo qusubaite qaaraquko bamu baataho kabira
naataqu. Baamunipamu. Oke ana meeke nike pobi hiire.
52 Hiiremi Dzuta abi burisi eete noke hee, Nii oonoma hiiremi nana
nookami nii songenaho isakinipamu. Abarahamu noi too abi ma noko gama
baate bamu naateta. Oonita nii ikaqi hiireqi hee, Abi teei naho noo qusubaite
qaaraquko baata bamu noke muunaquiqi hiire?
53 Abarahamu ma too abi nokoi gama baatetanita nii nokoke beekho eete
abi minanipamu ape oni? Nii sama niime moomi apei oni?
54 Hiiremi Dzesu hee, Eo, anai dzapa name qusubaitapuko naho dzapa
quba sepe naatarori. Qate nike hee, Onongai nanaho mai ooniqi hiiroraihe,
Ohonga nike hiirorai teena noi naho Mai ooqi naho dzapake qusubaitorai.
Oonita nike noke ruume oonihe, meeke ana naamae noke gesina.

55 Anai hee, Noke ana ruumeniqi hiibapuko ana nikeho qesa obera abi
naatorori. Oonihe anai noke gesina naateqi noho noo qusubaite soubirorai.
56 Qate Abarahamu eebobo nikeho noi naho bodza quba beebe eete
qidzanate qaata. Oonihe noi anake mooqi qaki minanipamuke eeteta.
57 Hiiremi Dzuta abi nokoi noke hee, Iaqa, niiho tii 50 biranataamake aoke
nii Abarahamuke moota mae?
58 Hiiremi Dzesu noko erake hiireta, Nookare. Abarahamu biranataamake
oomi Anai Qaatai Qaarakoi.
59 Oke hiiremi nokohota bamenoma naatemi noke oma tukuma teetare
eetetanihe, noi dzukuroqi biirita tta eeteta.

9

ABI NESE KHABANOMAI NESENOMA NAATETA

1 Ipita Dzesu teeta tuusuqi moomi abi nese khabanoma teei oota.
2 Oi pai noke oonoma dzoomata. Qate Dzesuho tumakhametoi noke qasa
eeteta, Banaita naname, abirai noomae kahosa saridzeta mae eo mai pa pai
nohoi kahosa saridzeqi pai noke oonomake dzoomata?
3 Hiiremi Dzesui hee, Baamu. Mai ma pai baamu. Oho qesa noi te nomae
kahosa eetemi biranatara. Oi Ohongai beedzae nome noho irita paanaitare
hiiremi quba oi biranateta. (Khata, nookare.)
4-5 Anai ttokata ooraquta ttoka abiho dzadza naatorai. Oonihe qupi sooro-
make abi qidzoke baura eetaqu. Oho quba ete dzadza ooraquta Ohonga ana
dzoobiretaho baura oke napamae eetaridzoni.
6-7 Oke hiireqi noi ttokata ogidzoba eete sare eeteqi oho akiakima abi nese
khabanomaho nese suraiteqi noke pobi hiireta, Tuumaqa nese nime oba
kose Siroamuta akobetare. Oiqi hiireta.
Qate Siroamuho khooba oi hee, Dzoobireta. Oonita Dzesu noke ota
dzoobiremi noi ota tuuma nese nome akobetemi uhubami baata.
8 Oonihe noi abi nese khabanomai qaata oke noho qesamane ma abi qesai
gama gesina qaata.
Oonita noi baami nokoi hee, Idze, abi habese nenesa eetorai abi oi erani
mae apeni?
9 Hiiremi qesai hee, Oioni. Hiiremi paha qesai hee, Oi bamuhe noho
tomidza tee ooniqi hiireta.
10 Oonihe noomae hee, Eo anai oni. Hiiremi nokoi hee, Ikanomake eete
niiho nese uhubami nii haba moori? Hiiremi abi oi hee, Abi tee, dzapa
noho Dzesu, noi ttoka akiaki teeke korabeteqi naho neseta suraite hee, Nii
tuumaqa oba kose Siroamuta nese niime akobetareiqi hiiremi ana tuume.
11 Tuuma nese name akobetemi oi uhubami ana haba mooqi baabe.
12 Hiiremi noko noke hee, Abi oi kaqani. Hiimi noi hee, Ana ruume,
13 Oke hiiremi abi nese khaba eete qaatati qidzanateta noke noko dzeimaqi
Pariseoho toro biranateta.
14 (Oonihe Dzesui akiaki korabeteqi abiho nese pobiteta oke noi dzumata
eeteta.)
15 Oonita Pariseo noko oho qesa abi ikanomake eete haba moota noke
qasa hiiremi noi hee, Maa abi noi ttoka akiaki naho neseta suraitemi ana
akobetemi nese naho uhubami moorai.
16 Hiiremi Pariseo qesai erake hiireta, Dzumake no riite baura eetemi nana
nookami noi Ohongaho nenanidzara.
Oiqi hiiremi qesai hee, Eehe, ikanomake eete abi kahosanomai baura
eetemi Ohongaho mumure eranomaho qesa naataqu? Oke hiireqi nokohota
hu ma koridza biranateta.

17 Biranatemi noko paha abi nese khabanomai qaatake hee, Dzesui niiho
nese qidzaitemi nii noho noo ikanoma hiibaqu? Hiiremi noi hee, Ana moomi
too abi oni. Ooiqi hiireta.
18 Oonihe Dzuta abi noko hou peu eeteqi hee, Abirai nese khabanomai
biranate qaimi noho nese pobitemi haba moori tete oi ooraama. Oke hiireqi
noko mai ma pai nohoho quba hiiremi baata.
19 Baami nokoi nopoke hee, Erai khata nipehoni mae? Hiiremi nopoi hee,
Oore. Hiimi nokoi hee, Qate noi nese khabanomai biranateta mae? Hiiremi
hee Ooreiqi hiireta. Hiiremi noko hee, Oonihe noi ikanomake eete poiqa
bageke eete mooqorai?
20 Hiiremi mai ma pai hee, Khata nakahoi nese khabanomai biranateta oke
nake gesina.
21 Oonihe noi poiqa quba moori teteke naka ruume. Mae apei noho nese
qidzaite oke paha ruume. Oonihe noi ao kotanga naate ooraita isanate noke
qasa hiiremi noomae oho khooba paanaitare.
22 Oiqi hiireta oi teeho quba bahe, Dzuta abi mimi ago qiba teenaiteqi
hee, Abi teei Dzesuho nookami Kiristu naataquko abi oke sinabidza guhuke
qaanatareiqi hiiremi qaata. Oonita mai ma pai oho attike eete hee,
23 Noio kotanganita noke oho qasa hiibareiqi hiireta.
24 Hiiremi noko paha abi nese khabama qaata noho quba hiireqi erake
hiireta, Nanai nookami Dzesui kahosanomanita eto noho hasa hiibainohe,
Onongaqake hasa hiibare.
25 Hiiremi noi hee, Noi kahosanomani mae bamu oke ana ruumenihe, ana
nese khabanomai naate qaarita poiqa isanate haba moorai teena oke ana
gesina.
26 Hiiremi noko paha hee, Dzesui ikanomake eeteqi niiho nese pobitemi
oorai?
27 Hiiremi noi hee, Idze, ana ao hiiremi nike nookaama naateqi nike
naane quba noo teena oke nookareiqi hiidzo? Mae nike oho qesa Dzesuho
tumakhameto naatare hiire oorai?
28 Hiiremi noko noke garugaru hiireqi hee, Nii noho khatani.
29 Qate nanaio Moseho tumakhameto. Oi Ohongai Mose pobi hiireta oke
nana nookorai. Qate abiraho khoobake nana ruume.
30 Hiiremi abi oi nokoke hee, Iaqa, noi naho nese pobitemi ana mooraihe,
ikanomake eete abi mimima nike noho khooba ruume?
31 Oi Ohongai abi kahosanomaho noo qusubaitaamanihe, teei Ohonga ai
tataumami noi noho noo qusubaitorai oke napa gama gesinani.
32 Oi nese khabanoma teei biranatemi apei abi oonomake nese pobitaqu
oho teteke napa nookaamake baa qaabi.
33 Oonita Dzesui Ohongaho neta baabaama naatapuko noi quba era-
nomake eetaquho isakiama naatarori.
34 Oke hiiremi noko hee, Nii kahosaho ttidzata biranateta oonita nii apei
nanake bapotopotaqu? Oke hiireqi noko noke ao hotou biiremi Isirae
ttokaho dzore naateta.

BASESAI NESE KOTORORAI

35 Nokoi abi oke hotou biiremi Dzesu oke nookaqi noke saridze erake
hiireta, Abiho Isaki noke nii qupadzomorai mae?
36 Hiiremi noi hee, Mai name, nii noke ana banaitemake ana isanate noke
ai tataumakoi.
37 Hiiremi Dzesu noke hee, Apei nii noo pobi hiibike nii moobo? Anai erani.
38 Hiiremi noi Dzesuho toro pomai kotoroqi hee, Oo dzoobe, anai niike ai
tataume.

39 Hiiremi Dzesui hee, Oore, Anai ttokata quratemi neseamai nesenoma
naatoraini qate nesenomai neseama naatorai oke eete batabirorai.
40 Oke hiiremi Pariseoho qesai nookaqi noke hee, Iidzo, oonita qesa ma
nanai neseamani kaqa.
41 Hiiremi Dzesu noko pobi hiireta, Nike neseamaho isaki oorapuko,
kahosa nikehoi bamu naatarori. Qate nike hee, Nanai nesenomaniqi hiiremi
kahosa nikehoi urai oorai oorakoi, oiqi hiireta.

10

SIPISIPIHO QAHURA NOO

1 Dzesui hiireqi erake hiireta, Nookare. Teei sipisipiho naga pouke potti
biireqa mainata dzongobete peitaqu noi ape bahe guume abinipamu. Oke
ana bamu nike ikobetaqu.
2 Qate teei pouqata dzuuborai noio sipisipiho Sooparani.
3 Oonita nokoho tuhotuhoi pouta ooqa sooparake tete geemami noi sipisipi
nome dzapaqi dzeimami noko noho totoho nookaqi biranatakoi.
4 Biranate soubiremi noi nokoho bosa qooro tuumami nokoi noho totoho
ago gesina naate noke iihorai.
5 Qate noko abi qesaho noo totoho ruume. Oho quba abi maina baami noko
bamu noke iihaquhe sakaba tuumakoi.
6 Oonihe qahura noo oke Dzesu noko pobi hiiremi noko teqaha oho khooba
qupadzomara.

DZESU NOOMAE SOOPARA QIDZA

7 Oho quba Dzesui noko noorake pobi hiireta, Nookao. Sipisipiho pou oi
pou ape bahe ana, Oke ana meeke nike pobi hiire.
8 Qate abi anake riite baa qaari nokoi gama guume abi maina paina. Oonita
sipisipi nikei nokoho noo totoho nookaamanihe nahoke nookorai.
9 Anai oho pou oonita teei anata dzuubaquko qidzanatakoi. Ma noi naho
neta tuume baabe eeteqa patta saridzorakoi.
10 Qate guume abi noi teeho quba baaoraidzaranihe, guumeke qupad-
zomaqi sipisipike teeteqa dzuubeta quba baaorai. Oonita nookare! Nikei
qaraqara meupunoma saridza qubake ana baaorai.
11 Oi nikeho soopara qidza anai nikeho habara naate baataridzo. Oonita
hiibi, anaio nikeho soopara qidza.
12 Qate teei nikeho maikhata bamu oonihe noi ttuma saridzare hiireqi
sipisipike oberama soopara eeteqa moomi haa teeko baahuma noi ao atti
tuumakoi. Tuumami haa oi nikeke aima sepesapeitaridzoni.
13 Abi oonomai teqaha sipisipike qupadzomoraidzaranihe ttumaqake noi
qupadzomorai.
14-15 Oonita anai oonoma bahe soopara qidza. Mai ana qupadzomorai ma
anai noke qupadzomorai. Oho qesa anai sipisipi name nikeke qupadzomami
nike naho qupa toobake eetaridzoni. Oho qubake anai nikeho habara eete
baatakoi.
16 Oonihe naho sipisipi qesai ropuba erata ooraama. Oonita anai noko
paha dzeimami noko naho noo nookaqi baaqake kitu teena ma soopara
teenai keke oorakoi.
17 Ana naamae qaraqara name moosohiqa paha aimokoiqi hiiremi oho
quba Ohonga Mai naho dza minake eetorai. Oi teei qaraqara nahoke
karabetaquho tete bamu, ana naamae mootakoi.
18 Naho Mai ao hiiremi anai qaraqara name mootaqu ma paha aimaqu oho
beedzae naho toro oorai.

19 Oke Dzesu hiiremi Dzuta abi qesahota hu ma koridza biranatemi qesa
samane noorake hiireta,
20 Noi songenaho isakita ababara naate hiiroraita nike naane quba noho
noo nookorai?
21 Oke hiiremi qesai hee, Eo, songenai abi nese khabanomake qidzaitaa-
manita noi te songenanomaho isakita hiiroraidzara, baamu. Oke noko
hiireta.

DZUTA ABI DZESU IBO EETETA

22 Qate tama bodzata Ohongaho biiri paha Dzerusaremuta agoago eete
qaataho dzuma naatemi,
23 Dzesui biiri oke girodzomaqi Soromoho seuta biranateta.
24 Biranatemi Dzuta abi qesai noke rome biireqi hee, Nanai qisiqasi hiiro-
raita nii Kiristu oni mae bamu. Khooba niime paanaitemi nana nookare.
25 Hiiremi Dzesui hee, Ana bosata hiiremi nike nookaama naateta. Qate
ana Mai nameho dzapata baura samane eetemi oi paha naho khooba
paanaitorai.
26 Oonita nike nookaama naatorai oi teeho quba bahe nikei naho sipisipi
baamu.
27 Naho sipisipike ana qupadzomorai. Oi anai noko gesinanita nokoi naho
noo totoho nookaqi anake iihorai.
28-29 Iihaqi nokoi bamu dzaetaqu, baamu. Anai nokoke qaraqara tatanga
moitemi qaarakoi.
Qate teei nokoke naho botota karabetaquho tete bamu. Oi naho mai
nokoke naho botota mootomi oorai ma noho beedzae minarahoke riite
oorami teei quba teeke noho botota karabetaquho isaki bamu.
30 Oonihe mai ma nakai sama teena.
31 Oke hiiremi oi nokohota bamenoma naatemi aoke nokoi oma aimaqi
noke teetare boohimi,
32 Dzesu qasa hiireta, Mai nameho baura qidza samane ana nike banaitemi
ooraihota baura apeho qubake nike anake omama teetare hiire?
33 Hiiremi Dzuta abi nokoi hee, Baura qidzaho quba nanai te niike
teetare hiiroraidzaranihe, nii abi ooqi sama niimeke Ohonga kimatetemi
qaganomanipamu naatemi nana hiire.
34 Hiiremi Dzesu noko erake pobi hiireta, Nikeho hu noota erake qeetemi
oorai, Anai nikeke hee, Nikei ohonga-mane ooniqi hiireta.
35 Nookare. Ohongai oonomaho isakita sinabidza nomeho bosa qobaqoba
nikeke hee, Nikei ohonga-mane ooiqi hiiremi ooraita sinabidza oke ara-
bidzaquho tete bamu.
36 Oonita Ohonga anake agoago eete ttoka abihota dzoobiremi ana
baaqi hee, Anai Ohongaho khataniqi hiiremi nike ikaqi hiire hee, Noo oi
qaganomaniqi hiire?
37 Oi anai Ohongaho baura eetaama naataquko, eto anake nooka hisi
eetaino.
38 Qate anai Ohongaho baura eetemi nike anake nooka hisi eetaridzonihe,
anaqake hisi eetaama naataquko, baura ana eetorai oke moo qupadzomaqi
hee, Oionita Ohongama nopoi qesa dzaga bobotoraiqa hiibare.
39 Hiiremi nokoi paha noke karabetare eetetanihe, noi nokoke potti biireqi
tuumata.
40 Tuumaqi oba Dzotani biireqi Dzohane sobasobai bosata abike obama
sooro qaata ota biranateqi oota.
41 Oomi abi samane baaqi erake hiireta, Oo Dzohane sobasobai teqaha
noomae baura qesaqesa eetemi Ohongaho mumure naatara. Oonihe Dzo-
hanei abiraho noo samane bamenoma hiireta oio meeni.

42 Oiqi hiireqi abi samane ota Dzesuho torota atimata.

11

DZASOROI BAATEMI DZESUI POBI NOOKATA

1 Qate abi teeho dzapa Dzasaro noi khetedza aimata. Noho nagapa Bettania. Qate noho sase Matta ma dzaba nohoio Maria.
2 Oonihe oi Maria teeho bahe, atapa oba ura moromoronoma aimaqi ooma Dzesuho oko suraiteqi qiba gee nomema noho oko dzamutota Oonita noho nane Dzasaro noi heme aimata.
3 Heme aimami sase ma dzaba nopoi Dzesuho quba noo dzoobireqi hee, Mai nakame, qeseba temu niihoi batabata eete ooraita nookare.
4 Oonita Dzesu oho noo nookaqi erake hiireta, Noi batabata eete ooraihe baatanipamu eetaquho isaki bamu. Oi Ohongaho dzapake hasa hiibaqu ma khata nohoho dzapake hasa hiibaquho isaki naate oorai.
5 Oiqi hiireta. Oonihe oho tete oi era. Dzesui Dzasaro ma Matta ma dzaba Maria ma nokoho dza mina eete qaata.
6 Oonita noi oho noo nookaqi naane quba ooqata keke qupi eserike oota?
7 Oonihe qupi eseri bamu naatemi noi tumakhameto nomeke hee, Napa isanate poiqa Dzutea habata paha tuumareiqi hiireta.
8 Hiiremi tumakhameto nokoi hee, Banaita naname bosata Dzutea abi nokoi niike omama teetare hiireta. Oho quba nii ikaqi hiireqi ota paha tuumareiqi hiire?
9-10 Oiqi hiiretanihe Dzesui teqaha oho ruumeke oorara. Oho qubake noi erake hiireta. Eehe, ete dzadza oi saunaba 6 kirokota sohoro qeemaqi surena 6 kirokota bamu naatorai. Oonita abi qupibake tuumaquko meeke noi angita dzuubakoi. Oonihe anai ete bisaho isakita tuusubita angi nike hiire ota ana bamu dzuubaqu.
11 Oiqi hiiretanihe noi temu nomehoke hee, Dzaira napaho Dzasaro noi meerake eete oorai. Oonita ana poiqa tuuma noke tukutakoi.
12-13 Dzesu oke hiireqi Dzasaro ago baate ootaho qahurake noi hiireta. Hiiremi tumakhameto nokoi hee, Soopara naname noi meerake eete ooraiqako qidzanatakoi, dzoobe. Oiqi hiireqi nokoi qupa nokometa hee, Dzasaro mee qidzanatakoiqi Dzesu hiiroraiqi hiireta.
14 Oho quba Dzesui paata hiireta. Baamu, Dzasaro ago baate.
15 Oonita anama napai ota oorapuko dzasai nikeke suqobidzarorihe napai kharata ooraimi noi baatemi ana nookami quba oi nikeho ai tatauma tukutakoi.
16 Oho totaqita bagemona naatakoita napa tuuma Dzasaroke saridzare.
Hiiremi Ttoma iiha dzoobireqi qesamane nomeke hee, Oionita napa tuumaqa Dzasaroma gama baatare. (Oi Ttoma ape bahe noke abi hee, Noi eseima biranatetaiqi hiire qaata noio hiireta).

ABI TUKUTAQU MA QARAQARA SARIDZAQUHO KHOOBAI KIRISTU

17 Oho quba Dzusu ma nokoi tuumoramuti nagapa gattiqa Bettania ota biranatare boohiqi nookami Dzasaroke ao qurabiremi qupi eserisa eseri naateta.
18 Qate Bettania nagapa ma Dzerusaremuho takura oi dzamoqa, hapu haubaho isaki.
19 Oonita Dzuta abi samane Dzerusaremuna qaata nokoi Bettania nagapata biranate Matta ma Mariama noko Dzasaroho utu oota.
20 Qate Dzesu biranatare eetemi Matta nookaqi noke saridzare tuumatahe, Maria nagata habeseqi te qoridzara.

21 Oonita Mattai Dzesuke tete kosoramuta saridzeqi hee, O Soopara name,
nii erata baa oorapuko noma nahoi bamu baatarota.
22 Oonihe ana qupadzomami nii quba tee ma teeho quba Ohonga pupu
hiiremi ango nii moitakoi.
23 Hiiremi Dzesu noke hee, Oore, noma niihoi qoridzakoi.
24 Hiiremi Mattai hee, Ipita tukutuku bodzata noi qoridzaqu oke ana
gesina.
25 Hiimi Dzesu noke hee, Ana naamae tukutuku ma qaraqaraho khooba.
Oho quba teei anake ai tataumaqu noi baatareiqa baatakoihe bamu
qaraqaraho dzore naataqu.
26 Oi ape ma apei ooraiqi anake ai tataumorai nokoi bamu baataho pobi
naataqu, baamunipamu. Oke nii qupadzome?
27 Hiiremi noi hee, Soopara name, oi mee. Kiristu Ohongaho Khatai ttokata
baabakoiqi hiire qaabi ana moomi nii oioni!

ABIHO QUPA ASUASU OOMI DZESUI SURUPU EETETA

28 Oke hiireqi Mattai tuumaqi seiqake dzabake pobi hiireqi hee, Banaita
noi baaqi niiho quba hiire.
29 Hiiremi Maria ao qori Mattama nopoi Dzesuho toro qeemata,
30 oi Dzesu te nagapanipamuta peitaranihe Matta noke bosata kosoramuta
saridzeta ooqata oota.
31 Oonita Dzuta abi ma paimane gama nagata ooqi Maria ttapuitare eesuqi
moomi noi hairiamake qoridze paata tuusumi nokoi hee, Oo noi qura tuputa
tuumaqa tti hiibakoiqi hiireqi noke iihata.
32 Qate Maria tete kosoramuta Dzesuho toro biranate oke toro nohota
subate tti hiireta, O Soopara, nii erata oorapuko nane gottai bamu baatarota.
33 Hiiremi Dzesui moomi Maria noi Dzuta abi samanema noko Dzasaroho
tti ma ttaka hiiremi Dzesuho qupa qanganatemi noi hekhettidzaiqi hiireta,
Noke nike ikata mootomi oorai?
34 Hiiremi nokoi hee, Oo Soopara nii baaqa tekake moorare.
35 Hiiremi noi ttiroba eeteta.
36 Ttiroba eetemi Dzuta abi qesai hee, Dzasa. Noho qupai Dzasaroho quba
gimubata heme eete.
37 Hiiremi qesai hee, Oonihe abi oi nese khabanoma qidzaitorainoma
oonita noi hiibapuko Dzasaro baataama naatarota kaqa.

DZESUI DZASAROKE TUKUTOTA

38 Hiiremi Dzesu paha hekhettidzaiqi qura tuputa biranate moomi oma
naga oke oma sararama pui siiremi oota.
39 Oomi Dzesu hee, Omake ai papatare.
Hiiremi abi baatetaho sase Mattai hee, Soopara, qupi eserisa eseri naatemi
ao dzahosa eete.
40 Hiiremi Dzesu noke hee, Nii ai tataumaquko Ohongaho dzapa pobi
moorakoi oke ana bosata nii pobi hiire mae bamu?
41 Hiiremi noko oma oke ai papatemi Dzesui qusuke mooqi hiireta, Mai
name, ana pupu hiiremi nii nookorai, oho dzoobeke ana hiire.
42 Ma nii qupi samane naho noo nookorai oke ana gesina. Oonihe nii
ana dzoobiretake abi tupu mina qooro oorai nokoi poiqake moo nooka
qupadzoma quba ana paata hiire.
43 Hiireqi noi dzaubama sokateqi hee, Dzasaro, Nii ao biranatare.
44 Hiiremi abi baateta noi ao biranateta. Oonihe noho oko ma boto ttobama
qegoromi oota oho qesa too ma koko noho gama sengibete oomi Dzesui
hiireta, Noke saqoromi noomae tuumare.

QESAI AI TATAUMATA MA QESAI TEETARE HIIRETA
(Mat 25:1-5; Mar 14:1-2; Ruk 22:1-2)

45 Hiiremi Dzuta abi Mariaho toro oota nokohota samanei Dzesuho baura
mooqi noke ai tataumata.
46 Qate qesai noke papateqi Dzesu baura oke eeteho isere Pariseoho toro
mootota.
47 Mootomi Pariseo nokoi dzube abi mimima gama ttutturateqi hi-
ireta. Abirai baura samane eetemi Ohongaho mumure naatoraita napa
ikanomake eetaqu?
48 Napai noke qaanataama naatemi abi gama susupu noke nooka hisi
eetemi Romaho gamamani baaqi biiri ma haba ma abi gama rubengaitakoi
ooiqi hiireta.
49 Oonihe Kaipa noi tii oho bodzata dzube abi minai qaatanita noi too abiho
isakita noko pobi hiireta, Nike ruume baurake eetorai.
50 Abi minarai dzaetainoho quba abi teenaqai baatemi nike qupadzomami
bamu isanataqu mae?
51 Qate noi te noomae qupadzomaqi hiibaranihe noi Ohongaho dzube abi
mina oomi Sumasai noho irita baura eesumi noi too abiho isakita hee, Dzesui
Dzuta abi minaraho habara naate baatakoiqi hiireta.
52 Oonihe oi Dzuta abi keke bahe Ohongaho khameto haba samaneta ooqi
tupu teena naatarotaho quba hiireta.
53 Oke hiiremi nokoi ao Dzesuho suu ma pai mootomi qaata.
54 Oho qubake Dzesui Dzuta haba paata tuumarotaho isakiama naatemi
Eparamu nagapa oi haba habanaho patisigita oomi noi ota tuumaqi tu-
makhameto nomema gama oota.
55 Qate Dzuta abiho Ingona dzuma dzamoihimi abi qeba nena nokoi
kiridza qere qaataho tuputa qeemaqa kahosa nokome kuibidzare hiireqi
Dzerusaremuta peiteta.
56-57 Peitemi Pariseo ma dzube abi mimi nokoi noo tatanga hiireqi hee,
Dzesui ikata oorai oke abi teei gesina naataquko ango paanaitemi nana noke
suutakoi ooiqi hiireta.
Hiiremi abi samanei biirita qesa saridzeqi hee, Nike qupadzomami noo
bamenoma oi ooraimi Dzesui dzumarata baabaqu mae bamu? Oke hiireta.

12

MARIAI DZESUHO OKOKE BIBIMA SURAITETA
(Mat 26:6-13; Mar 14:3-9)

1 Oonihe Ingona dzumai qupi 6 naataamake oomi Dzesui aoke Bettania
nagapata biranate Dzasaro (apeke bosata eehahaiteta) noho nagata peiteta.
2 Peitemi nokoi noke tuuhoro hoo ma patta mootota. Mootoqi Mattai
khautomi Dzasaroi Dzesuma nokoi qidzanate patta muunata.
3 Muunomi Maria noi oba ura moromoronoma, mutusa qidza, ttuma
minanipamu oke isaki teeke aima baaqi ooma Dzesuho oko suraiteqi qiba
gee nomema oko nohoke dzamutota.
4 Oba oho ura oi naga masubate oota. Oonihe Dzesuho tumakhametohota
tee, Dzuta Kariota nena ikai noke geema mootarota, noi niqi hiireqi hee,
5 Oba uranoma oho ttuma quba hiibapuko ao tu hattatti kina biranatarori.
Oke eetemi abi habanai oho meke saridzarori.
6 Oiqi hiireta oi Dzutai te abi habana oho qupa muunaqi hiibaranihe, noi
tumakhametoho oma sengi soopara eete qaaqi bodza qesata ota nome quba
guume eete qaata oho qubake hiireta.

7-8 Hiiremi Dzesui hee, Eo, eto Mariake noosa hiibaino. Oi abi habanai
bodza samane nikeho toro oorami nokoke kokora eetareiqa eetorakoihe
anai bamu bodza mina nikeho bisata ooraqu. Oonita abi naho keba qura-
bidzakoiqi hiireqi atapa erai ao anake kokora erake eete, oonita oke noho
neta karabetemi bamu isanataqu. Oiqi hiireta.

DZUBE ABI MIMI NOKOI DZASARO TEETARE HIIRETA

9 Oonita Dzesui Dzasaroho nagata ootake Dzuta abi nookaqi abi sama-
nenipamu nokoi Dzesu keke bahe Dzasaro apeke Dzesui eehahaiteta nopoke
moorare baata.
10 Oonita dzube abi mimi paha Dzasaroke bisi naate noho suu ma pai
mootota.
11 Oi teeho quba bahe Dzuta abi samane Dzasaroke moo qupadzomaqi
Dzesuho toro atimata.

DZESUI ABI QIBAHO ISAKITA DZERUSAREMUTA PEITETA
(Mat 21:1-11; Mar 11:1-11; Ruk 19:28-40)

12-13 Qate iihai mootomi abi samane dzuma eetare baaqi nookami Dzesui
Dzerusaremuta peitarota. Oho quba nokoi ee hehenake aimaqi noke dzeima
quba tuumaqi sokateqi hiireta, Dzoobe dzoobe, Ohonga Sooparaho dzaapai
Isirae abiho qiba naatareiqi baabe.
14 Oke hiiretahe Dzesui ttogi khata teeke saridzeqi peite tuumata.
15 Oonihe noi teeho quba peitaranihe Sinabidzata qeetemi oorai oi hee,
Dzerusaremu ma Dzioho paimane nike atti eetaino. Oi nikeho abi qibai hasu
quba ttogi khata peite baaqoraiqi hiireta.
16 Oonihe, noho tumakhameto te bodza ooqata khooba qupadzomara.
Oonihe ipita Dzesui qoridze dzadzata peitemi nokoho qupa pobiratemi qe-
taqeta bosana hiireta ma abi noke oonoma eetetake noko gama qupadzoma
soubireta.
17 Oonita Dzesui Dzasaro eehahaiteta bodzata abi oke mooqota nokoi oho
isere qidza Dzerusaremuta mootomi,
18 abi samane baura oho pobi nookaqi oho quba Dzesu moorare bi-
ranateta.
19 Oho quba Pariseo nokoi qesa pobipobi hiireqi hiireta. Moorare, Abi
samane mutu ma khatai gama noke iihoraihe, napa bamu, oiqi hiireta.

RAABA ABI QESAI DZESU MOORARE BAATA

20 Qate Giriki abi qesai dzumata sererahuke Ohonga pupu hiibare baata.
21 Baaqi nokoi Piripi, Garirea habaho nagapa Besaitaho nena, noho torota
baaqi hee, Mai naname, Nanai Dzesu moorare hiireqi baabe.
22 Hiiremi Piripi qeemaqi Attereo pobi hiireqi nopo esese Giriki abiho noo
Dzesuke pobi hiireta.
23 Hiiremi Dzesu oho noo ipike hee, O dzoobe, oke eete Abiho Isaki anaho
dzapa pobi haba biidzaridzoni.
24 Oonihe qahura erake qupadzomare. Seporaho gottarai ttokata taate
ari naataama nataquko oi noqeke ooqa bamu haba biidzaqu oke ana bamu
nike ikobetaqu. Oonihe ttokata taate ari naatemi sepora samane ao haba
biidzakoi.
25 Oi teei qaraqara nome qaanataquko noi meupu oho dzore naatakoi.
Qate teei ttokaho qaraqara nome qaanataama naataquko qaraqara me-
upunoma oi noho pobi naate qaarakoi.
26 Oonita teei anake tuuhobare hiibaquko noi naho tete oke iiha qaaqake,
ana peitaquta tuhotuho nahoma nakamae oorakoi. Ma apei ana oonomake
tuuhobaqu noho dzapake Ohonga mai qusubaitakoi.

DZESUI HAPAHAPATA PEITAROTAHO IPI MA ARI

27 Dzesui hee, Oonihe ana oho noo hiiremi naho beedzae saqobami ana
noo apeke hiiremi isanataqu? Ana hee, Mai name, ana kaipota oorami
nii ana ingonaitareiqi hiibaquni mae? Oi bamu. Ooqaho qubake ana era
baaqori.
28 Hiireqi noi pupu hiireta, O mai, niimaeho dzapa pobi haba biidzare.
Hiiremi qusuta totoho teei biranateqi hee, Ana hiiremi naho dzapai haba
biire ooraihe minanatare boobi.
29 Oke hiiremi abi samane ota qooro ooqi totoho nookaqi qesai hee, Para
hiire. Qate qesai hee, Eo angero teei noo hiire.
30 Hiiremi Dzesui erake hiireta, Noo totoho oi te naho toma quba
baahuidzaranihe nikeke qupanomaita quba baahubi.
31 Nookare, Ohongai poike ttokaho tete maripa eete oho baisa minanoma
Iibadzake qirutomare boobi.
32 Oi ttoka abi nokoi noke qusubaiteqi anake hapahapata ai gosobakoi.
Oonihe gosoromake anai abi minarake dzeimami abi samanenipamui naho
toro pomai kotobakoi.
33 O Hiireqi noi ikanomake eete baate dzapa pobinoma naatarotaho nooke
hiireta.
34 Hiiremi abi tupu oi hee, Eehe, hu noota qeetemi oorai oi hee, Kiristui
baaqanoke, agoba qaarakoiqi hiiremi nana nookorai. Oonita nii ikaqi hiireqi
hee, Abiho Isaki anake hapahapata ai gosobakoiqi hiire? Abiho Isaki oi nii
ooni mae apeni?
35 Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Nookare. Dzadzai nikeke baiburorai
oi bodza hoteqa. Qupi sooromake abi ao tete qiri eetakoi. Oho quba dzadza
nikeke baiburoraiqata ao tete aimare.
36 Ana noo hiiremi oi dzadzaho isaki naatemi nike ao qusubaiteqa anake
ai tataumake eeteqa nike dzadzaho khameto naatakoi. Noo oke Dzesu paata
hiire qaateqi tuumami abi samane nokoi noke te paha mooraama naateta.
37 Oonita dzesu baura samane abiho pengata eetemi Ohongaho mumure
naate qaata oonihe ikanomake eete abi samane te noke ai tataumanipamuke
eetara?
38 Oi teeho quba bahe Dzesea hiiretaho isaki naateta. Noi hee, O Soopara,
beedzae niihoke abike gama paanaitemi oorai oi nanai oho isere gama
mooto soubireta. Oonihe apenei oke nookaqi hisi eetorai?
39 Oiqi hiiretaho isakita noko hisi eetare hou eeteta.
40 Oi Dzesea paha hee, Noko eto nese nokomema moomi qupa nokohoi
uhubami noko naho toro burisi eetemi ana Ohongai nokoke qidzaitainoiqi
noko hiiremi anai oho quba nokoho nese kotoroqi qupa nokohoke pui
siiremi oorai.
41 Oiqi hiireta oi Dzeseai Ohongaho dzapa pobi ma beedzae moomi suqo-
bidzanoma naatemi oke eete paanaiteta.
42 Oonihe Dzuta abi mimi qesai qupata Dzesuke hisi eetetanihe, Pariseoi
nokoke sinabidza guhu tete qaanatainoiqi hiireqi oke nokomae qahitoto
qaata.
43 Oi nokoi teqaha Ohongaho dzapa pobi quba dzaodzao eetaranihe, abiho
penga quba ququimata.

DZESUHO NOOI ABIKE BATABIDZAKOI

44 Oonita Dzesui sokateqi erake hiireta, Nookare. Teei naho dzapata
atimaqu oi naho dzapa keke bahe Mai ana dzoobireta noho dzapata noi
atimakoi.
45 Ma teei anake moo qupadzomaqi mai ana dzoobiretake noi moo qupad-
zomakoi.

46 Oi anai ttoka abiho bisata dzadzaho isakita baiburorai. Oonita apema
apei naho dzapata atimaqu, bamu qupita basa qooto tuumoraqu.
47 Oi anai te ttoka abike qahitota quba baabaranihe noko gama qidzaita
quba baata.
48 Oho quba teei naho noo nookaqi qusubaitaama naataquko ana bamu
naamae noke qomaqoma hiibaqu. Oi bamuhe, naho noo ago hiiremi oorai
oi abi naho noo nookaqi anake basesa eetorai nokoke qomaqoma hiibakoi.
Ana ago hiire qaate oorai noo oi ipi bodzata abi oke suutakoi.
49-50 Oi erake eete oorai. Ana te naamae baaqi noo nameke hiibaranihe,
Mai ana dzoobireta noi tete sakateqi hibahiba totoho ana moitorai, hibahiba
nohota abi qaraqara tatanga saridzakoi. Oonita ana hiirorai noo oke ana
noho toro nookaqi hiirorai. Oiqi Dzesu hiireta.

13

DZESUI TUMAKHAMETO KOKORA BAGENOMA EETOTA

1-3 Qate Siimo Khariottaho nenaho khata Dzuta, noho qupata Saatai ango
suu ma pai mootomi noi Dzesu geema mootakoiqi hiire oota. Oonihe Dzesui
bosata Maiho neta baata paha burisi eete noho torota peitarota oke mai
gama noho botota mootomi oota. Oke Dzesu gama qupadzoma soubireta.
Oonita noko gama Ingonaho dzuma eetare boohiqi Dzesui moomi noomae
ttoka haba qaate maiho torota peitarotaho bodza ao dzamo naateta.

Oonihe, Dzesui tumakhameto nome kokora eete qaata teena oke noi eete
soubiremi bodza noho bamu naateta.
4-5 Oonita surenake noko dzuma oho patta muunare boohitahe, bosata
Dzesu qoridze sasa nome kuimaqi sama dzamudzamuke dzapireta. Dza-
pireqi noi khooruta oba uqumaqi bosaho eete tumakhametoho oko akobete
sama dzamudzamu ooma oko nokohoke dzamutare hiireta.
6 Oke hiireqi Dzesu tuumaqi Siimo Peetoroho torota qeemata. Qeemami
Peetoroi Dzesu pobi hiireta, Nii ikabeteqi naho oke akobetaqu?
7 Hiiremi Dzesu noke hee, Ana eesubi oke nii poiqa ruumenihe, ipita nii
qupadzomakoi.
8 Hiiremi Peetoroi hee, Nii abi minanita bamu anaho oko akobetaqu,
baamu.

Hiiremi Dzesui hee, Nookao, oko niihoke ana akobetaama naataquko nii
bamu anama naka ttaike ooraqu.
9 Hiiremi Peetoroi hee, Oionita oko keke bahe, boto ma qiba ma gama
akobetare.
10 Hiimi Dzesui hee, Eo, teei oba taasumake noho sama ao saasari naatemi
noke oko (oi oora ma qaaraho qahura) ooqake dzamutakoi. Nike ao saasari
naate ooraihe, nikehota teei saasari naate ooraidzarani.
11 Oiqi hiireta oi teeho bahe, Dzutai noke geema mootorata oke noi qupad-
zomaqi hee, Nikehota teei saasari naate ooraidzaraniqi hiireta.
12 Oonita poma nokomeke iihaqi Dzesui nokoke kokora eeteqi nokoho oko
gama akobete soubireta. Oke eeteqi noi paha sasa nome dzaaroqi habese
noko qasa hiireta.
13 Ana eete oho khoobake nike qupadzome mae? Nike anake hee, Banaita
ma Sooparaniqi hiirorai anai oho isakita nikeke kokora eetorai oonita oke
nike meeke hiirorai.
14 Oonihe anai nikeho Soopara ma Banaita ooqi nikeho tteki aima qaabi
oonihe poiqa nikemae ipibireqa qesaqesaho tteki aima qaarare.
15 Oi ana oora ma qaaraho akoako tete nike banaitemi oke nikemae ipibire
eetorare.

16 Tete erake eete oorai. Kokora abi noi Soopara nome beekho eetaquho
tete bamu, eo qaru khata noi mai nome riitaquho tete bamu.
17 Noo oke nike nookehe, oke nike qusubaite qaamake nikeho isaki
bagenoma naatakoi.
18 Ana nike gama asatetake ana gesina, oonita ana hiire noo oi ao nikeho
naate.
Oonihe nikehota teei oorai noho nooi bamenoma. Oi noo teeke sinabidzata
qeeteta oi meenoma naatake boobi. Oi hee, Teei anama naka ttaike patta
muunoraihe noi ana qorobidzare boobi.
19 Oiqi hiiremi ooraita oke ana nike qupanomaitemi oi meenoma
naatemake nike anake qupadzomaqi hee, Meeke Dzesui Agoago khata
ooniqi hiibakoi.
20-21 Oonita anai abi qaru dzoobiremi teei qaru abi oonomake kokora
eetaqu oke eesuqi noi anake kokora eetakoi ma paha Mai ana dzoobire-
take kokora eetakoi oi bagenomanihe, iidzi nikehota teei ana geehibi oio
bamenoma. Oke ana bamu nike ikobetaqu.

DZUTAI DZESUKE GEEMA MOOTOTA
(Mat 26:20-25; Mar 14:17-21; Ruk 22:21-23)

22 Dzesui Dzutaho noo oke qahurata hiireqi noi hekhettidzaita.
23 Oho quba tumakhameto roqobeteqi qesa qeraqera eeteqi hee, Apehoke
noi hiire? Qate Dzesui tumakahta Dzohane anaho dza mina eete qaata.
24 Oonita anai Dzesuho dzaganipamuta oomi Peetoroi anake toone eeteqi
hee, Dzesuke qasa hiiremi noi abi oke paanaitareiqi hiireta.
25 Hiiremi anai Dzesuho dzagata tirere eete seike qasa hiireta, Soopara, abi
nii geema mootaqu oi apeni?
26 Hiiremi Dzesui hee, Anai patta ponabete abi moitaqu abi oioni. Hiireqi
noi patta oke suuta suqobire Siimo Khariotta nenaho khata Dzutake moitemi
muunata. Muuhimi Saatai ao noho qupake mai eeteta.
27 Mai eetemi Dzesui Dzutake hee, Niiho qupana oorai oke hiariamake
eetare.
28 Oiqi hiiretahe seike hiiremi minara patta muunota nokoi te nooka
pobitara. Qesai hee,
29 Noi oma sengi sooparanita Dzesui hiiremi noi quba teeke dzumaho quba
ttuma eetareiqi hiire kaqa, Eo ttuma teeke abi habana moitareiqi hiire kaqa,
Oiqi hiireta.
30 Oonita Dzutai patta oke muunaqi tta eeteqi kha qupita tuumata.

DZESUI PAI USAQE TEEKE MOOTOTA

31 Dzutai tuumami Dzesui hiireta, Oionita poiqa Abiho Isaki anaho dzapai
minanatakoi. Minanasuhimi Ohongaho dzapa oho qesa minanatakoi.
32 Ana hiiremi Ohongaho dzapa minanatemi oho qesa Ohongai hiiremi
naho dzapa minanatakoi. Oonihe noi hiiremi ao hairiamake minanatakoi.
33 Khameto name dzasa. Anai ao nike qaasubi. Qaate tuumami nike naho
qiri eetakoi. Oonihe ota naho toro baabaquho tete bamu naatakoi oke ana
bosata Dzuta abi pobi hiireta teena oke paha nike pobi hiire.
34 Oonihe nikeqaho qubake ana pai erake moote. Anai nike dzaira eete
qaabi oho isakita qesa nikeme dzaira eete qaarare.
35 Oi nikeme qesa dzaira eete qaama abi minarai oke mooqake hee,
Dzesuho tumakhameto oioniqi hiibakoi. Oiqi hiireta.

DZESUI PEETOROHO BASESAKE POBITETA
(Mat 26:31-35; Mar 14:27-31; Ruk 22:31-35)

36 Hiiremi Siimo Peetoro noi Dzesuke hee, Oonihe nii ikata tuumakoiqi hiire? Hiiremi Dzesui baatahoke hiireqi hee, Nookare anai tuumami nii bamu poiqake oho tete iihaquhe ipita nii oho tete saridze ana iihaqa nakamae oho ttaiqa naatakoi.
37 Hiiremi Peetoroi hee, Mmhm, Ana niiho quba baatareiqa baatakoi oonita ana naane quba nii iihaama naataqu?
38 Hiiremi Dzesu noke hee Oo, nii naho quba baataqu mae? Nooka, nee ungapai noo hiibaamake nii anake gaubire raraku biidzaama naatakoi, oonihe ao tapari naatakoi. Oke ana bamu nii ikobetaqu.

14

DZESUI MAIHO PATI MA DZUBINANIPAMU

1 Dzesui hee, Oonihe nike eto qupa muunaino. Nike Ohongake ai tatauqi oho qesa anake ai tatauma qaarare.
2 Oi Mai nahoho nagapata suruho samane nikeho quba oorai. Ooraama naatapuko oke ana ao nike pobi hiibarori.
Oonita ana tuumaqu oi teeho quba bahe ana nikeho quba isaki roibetare tuumakoi.
3 Teka ma isaki nikeho quba roibeteqanoke ana burisi eete baa nike dzeima anama napai gama teenata qopa koobire qaarakoi.
4 Oonita anai tuumaqu oho qopa ma teteke nike gesina naatorai.
5 Hiiremi Ttomai hee, Soopara naname, nii tuumaqu tekake nana nookaamanita ikabeteqi oho tete saridzaqu?
6 Hiiremi Dzesui noke pobi hiireta, Ana naamae minaraho mee ma tete ma qaraqara oonita teei anake potti biireqi bamu Maiho torota biranataqu, baamu.
7 Oi nike anake gesinanipamu naatapuko ao Mai nahoke gesinanipamu naatarori. Oonihe aoke nike noke mooqi isakiqata gesina.
8 Hiiremi Piripi hee, Soopara naname, Mai niime nanake banaitemake nanata isanatakoi.
9 Hiiremi Dzesui hee, Piripi ana nikeho toro agoba qaabi oonita nii ikanomake eete anake gesina naataama? Nookare. Teei anake moo pobiteqi mai nahoke moo pobitorai. Oonita nii ikanomake eeteqi hee, Mai niime nanake banaitareiqi hiire?
10 Mai ma nakamae qesa dzaga boboto baaqoraike nii qupadzome mae? Ana nike noo hiirorai oke ana te naamae hiiroraidzaranihe, Mai naho toro baura eetemi hiirorai.
11 Mai ma nakamae qesa dzaga bobotorai oke nike qupadzomare. Eo oho ruumeke naate baura ana eetoraike nike qupadzomare. Meenipamuke ana nike pobi hiire.
12 Nikei ana nooka hisi eeteqi baura ana eetoraike nike paha eetakoi. Oonihe ana Mai nameho torota peitakoi oho qubake ana eetoraiho isakita nike ipibireqa minanipamuke eetorakoi.
13 Oi nike naho dzapata atimaqi quba tee ma teeho quba hiiremi ana nike moitemi Ohonga mai noi khataho nookami nee ma baunoma naatakoi.
14 Oonita nike naho dzapa quba eeteqi teeho quba hiiremi ana qusubaitakoi, oiqi hiireta.

SUMASAI TUMAKHAMETO ISAKINOMAITAROTA OHO NOO

15 Oonihe nike naho dzake eetaquko ana pai qesa mootomi oorai oke nike iso keke qusubaite soubidzakoi.
16 Oi teeho bahe anai Mai pupu hiiremi noi hobihobi teeke paha nikeho quba dzoobiremi noi nikeke beedzaenomaite tuuhoro agoba qaarakoi.

17 Dzapa nohoi Sumasa meenoma. Oonihe ttoka abi nokoi noke ruume, noke mooraamanita qidzoke noke gesina naataqu. Qate noi nikeho bisata ooqa nikeke tuuhoro qaama meeke nike noke gesina naatakoi.
18 Oi anai bamu nikeke toki ma hoeboho isakita qaataquhe ana oho isakita paha nikeho toro biranatakoi.
19 Ttoka abi nokoi ana mooraama naatake boobihe nike anake Sumasaho isakita mooqorakoi.
20 Oi anai qaraqarata qaami nike oho qesa qaraqarata oorakoi. Oke eetemi anai maike dzaga bobotomi oho qesa nike ma napa qesa dzaga bobotoraqu oke nike ao ota qupadzomakoi.
21 Oonita apei naho dzaodzao eetoraqu ma naho noo qere biire qusubaitoraqu abi oioni. Noi oho pomata naho dza eetemi Mai nahoi abi oonomaho dza mina eetemi anai paha noho dzaodzao eeteqa isaki name noke banaitemi qupadzomakoi.
22 Hiimi Dzuta, oi Khariottaho nena bahe Dzuta temu, noi Dzesuke hee, Soopara, nii ikanomake eete sama niime nanake banaite qaaqa ttoka abi banaitaama naataqu?
23 Hiiremi Dzesu noke hee, Eo, teei naho dzaodzao eetaquko noi naho noo qusubaitemi naho mai noho dzake eeteqa noma nakamae abi oho toro biranate napai gama oora ma qaara eete qaarakoi.
24 Qate teei naho gottaeke eeteqi bamu naho noo qusubaitaqu. Oonihe ana noo hiiremi nike nookorai oi naho noo bahe Mai ana dzoobireta noho nooni.
25 Oi anai nikeho neta ooriti tuusubita anai aoke nike pobi hiire.
26 Qate Mai noi Qaheuba Sumasa dzoobiremi Hobihobi noi naho dzapata baaqake ana nike tete banaite qaibi oke noi nike qupanomaite qaaqa quba samane minara nike banaitakoi.
27 Nookare. Anai hasuho mai oonita isaki nameke nikeho qupata dzeebiremi nike qangahasita poupaaama naatakoi, oke ttoka abi gesina naataquho isaki bamu. Oonita eto nike quba tee ma teeho qupa muunaino, teeho atti eetaino.
28 Anai ao nikeke hee, Ana tuumaqa paha burisi eete baabakoiqi hiire oi ana mai nameho toro biranatemi noho isaki oi gutu boto kharanita oi ttokaho isaki nahoke riite ooraimi nikeho beedzae ota minanatakoi. Oho qubake ana tuumareiqi hiire oho khoobake nike bageke eete qupadzoma soubidzaquko qaki naatakoi.
29 Ana aoke nike oho pobi hiirenita oi mee naatemake nike qupadzomakoi.
30 Dzasa, ttoka abiho mai Iibadza noi baahutita napa noo erake kharaitaquho isaki bamu. Oi noi naho irita haa eetarorihe, baamu.
31 Ttoka abi ma nike gama moomi anai Mai nameho dzaodzao eeteqi noi ana pobi hiiremi ooraiho baurake ana qusubaite soubidzaridzoni. Oionita napa qoridze tuumaqa oke soubidzare. Oiqi hiireta.

15

DZESUI BAI MEEHO EKA KHOOBA

1 Oonita nokoi dzoo ota tuusuqi Dzesui hee, Anai eka meenomaho khoobani qate naho Mai ekaho pobipobi.
2 Oonita oqina meeama qesai naho torota ooraquko Mai oke geema biidzakoi. Qateqa oqina qesai meenoma ooma oke noi pobite kokora eetemi noho mee qidza gaira naatakoi.
3 Oonita ana Maiho noo nike moitemi oi ao nikeho qupake pobitemi oorai oke qupadzomare.

4 Qate oqina teei eka khoobake qaataquko nomae mee goomaquho tete
bamu. Nike oho qesa anake qaate mee eetaquho tete baamuta napa qesaho
toro atima qaarare.
5 Oi anai eka khoobani qate nike oho iqina, Nike naho amake baura apeke
eetemi meenoma naataqu? Baamuta napa qesaho toro atimami meenoma
naatakoi.
6 Oonita teei naho toro atimaama naatemi Mai noi pare oke kuibiremi
sasata ngorubatemi nokoi quba oonomake ttuttuite eepata biiremi qaite
bamu naatakoi, oke qupadzomare.
7 Oonihe nike naho toro atimami naho nooi nike uumami nike bauraho
quba teeho dzake eete pupu hiiremi oi ao nikeho pobi naatakoi.
8 Oonita nike naho tumakhametonipamu naate mee samaneke goomami
mai nahohota nee ma baunoma naatakoi.
9 Nookao. Naho mai anaho kokora eete baaoraiho isakita anai nike kokora
eetoraita nike kokora baura oke ipibire eetorare.
10 Nike naho noo qusubaitoraquko, ana nike kokoraho tete banaitorai oke
ana bamu nikeke qaanataqu. Oi anai mai nameho noo qusubaiteqi kokora
baura noi paanaitemi oorai ota ipibire qaarakoi.
11 Noo oke ana teeho quba nike pobi hiidzaranihe naho qupa qidzaqidza
oorai oi paha nikeho naatemi nikeho qupa qidzanipamu naata qubake
hiirorai.
12 Oonita anai nike kokora eete qaabi teteke nike ipibire qesaqesaho
kokora eetorareiqi ana pai oke moote.
13 Tete erake eete oorai. Abi teei dzairamane nomeho habara eete baataqu
teei kokora baura oonomake riitaquho isaki bamu. Oonita anai pai mootomi
oke nike qusubaitemi anai isanate nikeke hee,
14 Naho dzairamaneniqi hiibakoi.
15 Oi tuhotuho abi teei mai nomeho qupa ruume. Qate anai bamu nikeke
hee, Naho tuhotuhoniqi hiibaquhe noo samane ana maiho toota nokata oke
gama ana nike pobi hiiremi nookoraita ana nikeke ringiringinaisubi.
16 Oi nike te anake asatarani. Anai nikeho dzohidzohi mai nikeke asate
dzoobiremi nike bauraho mee samane goomami souba sakabaridzoni. Oke
eetemi nike Maike quba tee ma teeho pupu hiiremi noi nahoke qupadzomaqi
oke nike moitakoi.
17 Oho isakita nike qesaqesaho kokora eete qaarare.

AI TATAUMANOMAKE TTOKA ABI IBO EETAKOI

18 Oonihe ttoka abi nokoi nikeho ibo eetemake nike hee, Oo noko bosata
Dzesuho ibo eetetai eetoraiqa hiibare.
19 Oi nike ttokaho pobi oorapuko nokoi nikeho dzake eetarorihe, ana nike
asatemi nike mainaho pobi naatemi oho quba ttoka abi nike ibo eetakoi.
20 Oonita ana bosata nike noo hiireqi hee, Tuhotuho abi nikei Soopara
nikeme anake beekho eetaquho tete bamu. Ttoka abi nokoi naho ibo
eetoraiqi nikeho ibo eetakoi. Oiqi hiiretanita qupadzomare. Nokoi naho noo
nookaama naatetaho isakita nikeho noo nookaama naatakoi.
21 Oi mai ana dzoobiretake noko ruume naatemi nike tete bamenoma
samane nokoho torota saridzakoi.
22 Anai baaqi nokoho torota noo hiibaama naatapuko nokoho kahosa oi
bamu bamenoma naatarorihe poiqa noko quba apema kahosa bamenoma
nokome sirihaqu?
23 Baamu, teei anake ibo eeteqi mai nahoke ibo eetorai.
24 Anai baura samane nokoho torota eete qaabi oke paha apei eetaquho
isaki oorai? Baamu. Baura oke ana eetaama naatapuko nokoho kahosa

bamenoma ooraama naatarorihe, noko ana keke bahe mai nahoke mooqi ibo eetorai.
25 Samu teeta erake qeetemi oorai, Khooba amata noko sepeke naho ibo eetorai. Oonita noo oi nokoho neta meenoma naatorai.
26-27 Oonita nike ana ma napai khoobanipamuta baura eete baaqorai oonita nike naho khooba hiire paanaitare. Qate Hobihobi ana hiire noi Maiho nena oorai oonita ana noke nikeho quba dzoobiremi baaqake noi nike hoobire naho khooba hiire paanaitakoi. Noio Sumasa meenoma. Oiqi hiireta.

16

1 Dzesui hee, Ana noorake hiiremi eto nookami qanganataino.
2 Oi noko nikeke sinabidza guhuta hotou biidzakoi. Oi keke bahe, qesai Ohongake kokora eetareiqa nikeke teete baatakoi.
3-4 Oi teeho quba bahe noko Mai ma nakake ruumeke naate eetakoi. Bosata ana nikema napamae oota oho quba ana te oho noo hiibaranihe noko oonoma eetaridzoho bodza biranatemi nike ao khooba qupadzoma quba anai poiqa nike pobi hiiremi nooke.

SUMASAI HOBIHOBIHO ISAKITA OORAI

5 Dzesui hee, Qate Mai ana dzoobireta noho torota ana poiqa tuusuhimi nike anake hee, Nii ikata tuusubiqi hiibaquho isaki bamu.
6 Oonihe, ana noo oonoma hiiremi ikanomake eete dzasai nikeke suqobire?
7 Oonihe ana bamu nike ikobetaqu. Ana tuumaama nataquko Hobihobi Noi bamu baabaqu. Oonita ana tuumaqu oio tete qidza. Tuusuhiqa ana Hobihobi dzoobiremi nikeho toro baabakoi.
8 Noi baaqanoke ttoka abiho torota kahosaho noo ma pobipobiho noo ma maripaho noo oke noi gama tototo hiire paanaitakoi.
9 Oi basesanoma nokoi anake nooka hisi eetaama naatemi Hobihobi noi oho kahosa paanaitakoi.
10 Qate ana mai nameho torota tuumami nike ana mooraama naatemi pobipobi eetaquho teteke noi paanaitakoi.
11 Qate ttokaho Maike ao batabire oomi Hobihobi noi kahosa ipi saridzaquho teteke rerengi eetakoi.
12 Noo samaneke ana paha nike pobi hiibarorihe, dzaasa, nikeho toma susudzatemi nike nookaquho isakiama naate.
13 Oonihe Sumasa meenomai baaqake bamu noo nomeke hiibaquhe noi nookorai oke no hiibakoi. Noi nike dzeimami nike tete mee gama saridzakoi, ma ipita biranataqu oke noi paanaitemi qupadzomakoi.
14 Noi nahota giimaqi nikeho quba paanaitemi naho dzapa pobi biranatakoi.
15 Oi maiho botona oorai oi gama noho pobi oni. Oho quba anai hee, Hobihobi noi naho ttuta giimaqi nikeho quba paanaitakoiqi hiire.
16 Bodza hoteqake nike ana moohiqa mooraama naatakoi oonihe paha bodza hoteqake mooraama naasuhiqa paha hobihobiho teteta moorakoi.

DZESUHO BIRABIRA IKANOMA NAATAROTAHO NOO

17 Oke Dzesu hiiremi tumakhameto qesai qesa pobipobi hiireqi hiireta, Noi ikaiqi hiireqi hee, bodza hoteqa ke nike ana moohiqa mooraama naatakoi, ma bodza hoteqake mooraama naasuhiqa paha moorakoiqi hiirorai?
18 Noi paha hee, Ana Maiho torota tuusubi, oho quba oke hiireqi noi ikaqi hiire? Bodza hoteqa oi ikanomani. Noi hiiroraike napai ruumeni.

19 Nokoi oke hiireqi Dzesuke oho qasa hiibare boohimi Dzesu ao
qupadzomaqi noko pobi hiireta, Anai hee, Bodza hoteqake nike ana
moohiqa mooraama naatakoi ma bodza hoteqake mooraama naasuhiqa
paha moorakoiqi hiiremi nike tete qirike eete qesa qasa hiirorai mae?
20 Nookare. Ttoka abi nokoi bisata qaki ma naki eetakoihe, nike oho tti ma
ttaka hiibakoi. Oonihe aoke nikeho qupa bameke tiibetemi oi qidzaqidzaho
isaki naatakoi. Oke meeke ana hiibi.
21 Tete erake eete oorai. Atapa teei khata dzoomare heme moorai oi teeho
quba bahe, oi oho bodzani. Qate noi heme mooqoraqutoke khata dzoomaqa
moomi ungapanita noi heme oke ruume naate qaki naatakoi.
22 Oho qesa poiqa nikeho qupa heme eete ooraihe, anai ipita paha nike
moohimake nikeho qupa qidzanipamuke naatakoi. Qate qupa qidzaqidza
nikehoke apei karabetaqu? Oi baamu.
23 Oonita nike ruume noo poiqake hiirorihe ao paana naatakoi. Meeke
anai hiibita nike naho quba eeteqa Maike quba teeho pupu hiiremi moitakoi.
24 Oi nike Ohonga pupu hiireqi naho dzapa quba hiibaamake qaarita
poiqa nike naho quba eeteqi hiireqake saridzakoi. Saridzemi nikeho qupa
qidzanipamu naatakoi, oiqi hiireta.
25 Dzesui hee, Nookare. Anai hoore noo samane erake hiire baaoraihe
poiqa ana mee oho isakita hiireqa maihoke ana paanaite hiiremi nike
nookorakoi.
26 Poiqa nikemae Ohonga pupu hiireqa naho dzapa quba hiiremi mee
eetakoi.
27 Oi anai nikeho habara eete pupu hiiremi bamu ooqaho quba mee
eetaquhe, anai Ohonga maiho nenanita oke nike qupadzomaqi naho dzake
qusubaitemi oho quba mai noomae nikeho dzake eete moitakoi.
28 Oi ana maiho neta baaqi ttoka abiho bisata qaarita burisi eete
maiho torota ruusuhimi nike naho quru khameto naatemi mai oke gama
qaupuitakoi.
29-30 Hiiremi tumakhameto nohoi hee, Oo dzoobe, nii hoore noota hiire
qaarita poike paanaite hiiremi, nana qupadzomami nii quba minara gesina
naatemi abi teei niike beekho eetaquho isaki ooraama. Oonita nii Ohon-
gaho beedzaeta baaqoraimi nanai niiho neta soomoraqu oke nanai poiqa
nookami pobirate.
31 Hiiremi Dzesui hee, Iidzo, nike nookami pobirate mae?
32 Nookao, aoke nike anake qaate tee ma teeta sakaba tuumake boohimi
ana naqeke oorake boobi, oonihe nike ikaqi oke hiire.
33 Nookare, ana oho noo teeho quba hiibaranihe nike naho toro sooma
quba hiiroraihe nike ttokaho torona mina saridzake boobi. Oonihe mai ma
nakamae ooraita anai torona nikehoke ao qogoimakoita eto atti eetaino. Oiqi
Dzesu hiireta.

17

DZESUI PUPU BAMENOMA TUMAKHAMETO QUBA HIIRETA

1 Qate Dzesu pupu hiireqi nese qusuke mooqi hiireta, Mai name, bodza ao
bamu naate oonita nii khata niimeho dzapa pobi paanaisuma anai oho qesa
niiho dzapa pobi paanaitakoi.
2 Nii hiiremi anai abi minara pobitaquho isaki naateqi abi nii ana moitemi
ooraike ana qaraqara tatanga moitorai.
3 Oonihe abi nokoi Ohonga meenoma niiqake gesina naataqu ma nii Dzesu
Kiristu anake dzoobire baatake noko gesina naataqu oio qaraqara tatangaho
mee.

4 Oi nii anake baura moiteta oke ana eete soubireqi ttokata niiho dzapa
pobi paanaitemi gesina naatorai.
5 Oonita agobanipamuke nii hiiremi anai ttoka ma haba biraiteqi oho
dzapa pobinomai qaatanita nii hiiremi anai paha (ingona) biraiteqa oho
pobinoma naatare.
6 Oi nii abi qesa naho botota mootomi anai dzapa pobi niihoke nokoho
quba paanaite soubidzare. Nokoi niiho botota oomi nii noko naho botota
mootomi noko niiho noo nooka qusubaitorakoi.
7 Nii ana moitetaho isaki oi gama niiho nena baatake noko ao qupad-
zomorai.
8 Oi nii ana noo banaiteta teena oke ana nokoke moitemi aribidzaamanihe
nii ana dzoobiremi ana dzubina niihoho nenake noko gama qupadzomorai.
9-10 Oonita anai te ttoka abiho quba poiqa pupu hiibaamanihe, anai tu-
makhameto nokoho quba pupu hiire. Noko niiho pobi oomi nii nokoke naho
botota mootomi anai nokoqaho quba pupu hiire. Oonihe naho pobi oi ni-
ihoni ma niiho pobi paha nahonita noko anahota dzapanoma naataridzoni.
11 Qate nokoi erata ooraimi anai nokoke ttokata qaateqi niiho torota
qeehibi. Oonita Qaheuba Mai name, nii ana moitemi oorai abi oke nii
dzapa pobi niimema sahotomi nakamae teenata ooraiho isakita nokoma
napa gama teenata oorare.
12 Oi nokoma nanai qaaqi ana dzapa pobi niihoma nokoke sahoto qaari.
Nii ana moiteta oke ana gama bakena geemami noko qidzake ooraihe meeke
sinabidzai oho qamodzamodza hiiretaho isakita Dzuta Iibadzaho pobi noio
bamu naate.
13 Oonita ana ttoka qaasuhiqi naho dzaodzao nokoke khakhoro biiro-
rareiqi ana niiho noo nokoke moitemi nookorai.
14 Oonita anai ttokaho pobiama naatemi noko oho qesa oho pobiama
naatemi ttoka abi nokoke ibo eetaridzoni.
15 Oonihe nii nokoke ttokata hiuma quba hiiroraidzaranihe, nokoi eto
Saataho kabira naatainoho quba nii noko bakena geemareiqi ana hiire.
16 Oi anai ttokaho pobi bamu oho qesa noko oho pobi bamu.
17 Oonita niiho noo oi meenoma keke. Ooma nii isanate nokoke pona
hiibare.
18-19 Oi nii ana dzoobiremi ttokata baataho isakita anai nokoke dzoobiremi
ttokata abiho bisata oorakoita oi ana nokoho quba paha sama name pona
hiiremi nokohota pona oi meenomanipamu naatare.
20 Oonihe anai te nokoqaho quba keke pupu hiiroraidzaranihe, nokoi
sinabidza oke ape ma apeho toro hiiremi nooka tani naataqu nokoho quba
paha pupu hiirorai.
21 Obete Mai nii ma nakai qesa dzaga bobotoraiho isakita noko nakama
gama qesa dzaga boboto oomake ttoka abi moohiqa nii ana dzoobiretake
noko qupadzomakoi.
22 Qate dzapa pobi nii ana moitemi oorai ooma ana noko dzapiremi
nakamae teenata ooraiho isakita nokomae teenata oorakoi.
23 Oonita nii ana dzaga bobotorai ana oho qesa noko dzaga bobotorai. Nii
ana kokora eetoraike nii paha nokoke eetemi ttoka abi moo qupadzomaqa
hee, Meenipamuke Ohongai khata nome dzoobiremi baaqi nokoho bisata
ooraiqi hiibakoi.
24 O Mai name, qusu ma ttokaho husi ma pai biranataamake qaami
nii naho dza minake eeteqi dzapa pobi anake moite baa qaabi. Oonihe
tumakhameto nii naho botota mootomi oorai nokoi oho pobi mooqorare
hiire ana dza eetemi noko anama napa ttaike oorare.

25 O pobipobiho mai ttoka abi niike ruumenihe ana teenai nii gesinani-
pamu. Oonihe anai niiho neta baami qesaho qupa aoke uhuborai. dzoobe.
26 Oi anai niiho dzapa ma pobi gama nokoho torota paanaitetai
paanaitorakoi. Oke eete qaaqi anai nokoma ttaike oomake nii anake kokora
eetorai oi paha nokoho oora ma qaarata baura eetorakoi. Pupu oke Dzesu
hiireta.

18

DZUTAI DZESUKE GEEMA MOOTOTA
(Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Ruk 22:47-53)

1 Oonihe Dzesui pupu oonomake hiireta oi noi tumakhameto nomema
tuumaqi oba Ketoro biireqi Oriba ee meeho dzoo tuuta tuumaqi noi ota pupu
oke hiireta.
2 Oonihe Dzesui qupi samane tuumakhameto nomema nokoi ota ttutturate
qaata oke Dzuta gemagema abi qupadzomata.
3 Qupadzomami Pariseo ma dzube abi mimi nokoi hiiremi pirittani eepa
ma dzongi ma koo ma tanganomai noke gainene eetemi Dzutai noko dzeima
ota biranateta.
4 Biranatemi quba noomaeho irina biranatarota Dzesu aoke qupadzomaqi
nokoho toro biranate qasa hiireta, Apeho qirike nike eete?
5 Oonihe Dzutai nokoho bisata qooro oomi nokoi hee, Dzesu nagapa
Nadzaretteho nena noho qirike eete.
6 Hiiremi Dzesui hee, Anai erani. Hiiremi noko ubaqomaqi tumereke
taateta.
7 Taatemi noi paha hee, Mae apeho qirike eete? Hiiremi nokoi hee, Eo,
Dzesu, Nadzeretteho nena.
8 Hiiremi noi nokoke hee, Anai era, oke ana ao nike pobi hiire oonita
nike anake saridze oorai. Oho quba naho samaqana oorai nokoke saqoromi
tuumare.
9 Oke noi teeho quba hiibaranihe noi ao hee, Ohonga, nii ana moitemi
ooraihota anai te teeke sepeke gaubidzaraniqi hiire qaasumi ao noo oho mee
ota biranateta.
10 Oonihe Dzesui tumakhameto nome saqobareiqi hiiremi Peetoroi ao
hairiamake qaa dzube dzeimaqi dzube abi minaho kokora abi noho toma
dzooto qagaumata. Qate kokora abiho dzapaio Marokho.
11 Oonita Peetoro oke eetemi Dzesui noke hee, Maqa, Mai ana maranga
biiremi oorai oke anai ikanomake eete oho isaki arabidzaqu? Baamu, oke
ana isanate mai eetaridzonita nii dzube niimeke paha quhisanaitare. Oiqi
Dzesu hiireta.

NOKOI DZESUKE DZEIMAQI ANASIHO TOROTA MOOTOTA

12 Oonita qaa pobipobi noi hiiremi qaa tupu ma Dzuta abi mimiho tuho-
tuho nokoi Dzesuke suutoqi dzeima tuumata.
13 Qate Kaipa noi tii oho nakuta dzube abi mina oomi noho aimi Anasi urai
oomi noko Dzesu dzeimaqi bosa noho torota biranateta.
14 Oonihe oi Kaipa ape bahe bosata noi Dzuta abi mimike sanabidza hiireqi
hee, Teei abi minaraho habara eete baataqui isanatakoiqi hiireta abi oioni.

PEETOROI DZESUKE BAI HIIRETA
(Mat 26:69-70; Mar 14:66-68; Ruk 22:55-57)

15 Oonihe Siimo Peetoro noi tumakhata Dzohane anama nakai Dzesuke
ipototа. Qate anai Dzube abi mina gesina naate qaatanita anai ao Dzesuma
gama abi minaho naga repa nakuta qeemata.

16 Qate Peetoroi naga pouta qooro oomi (anai dzube abiho dzaira ooqi)
burisi eete biranate repa pouho soopara atapa oke pobi hiiremi nohota
isanatemi Peetoro ma nakai repa nakuta qeemata.
17 Qeehimi tuhotuho atapa noi Peetoro mooqi hee, Nii paha Dzesuho
tumakhatani kaqa.
18 Hiiremi noi hee Eo, baamu. Qate abi oona oota noko dzapa eete eepa
qeere agihimi Peetoro nokoho bisata biranate eepa agimata.

DZUBE ABI MINA NOI DZESUKE TORONAITETA

19 Obetemi dzube abi mina noi Dzesuke banaita baura nohoho qasa hiireqi
paha tumakhameto nohoho qasa hiireta.
20 Hiiremi Dzesui oho ipike hee, Abi minarake ana noo paanaite ba-
naitorai. Oi Dzuta abiho sinabidza guhuni mae biirini mae ika ma ikata
ttutturatorai ota anai nokoke saridze banaitoraini qate ana te dzukudzukuta
noo hiiroraidzara.
21 Oho qubake nii naane quba anake oho qasa hiibaqu? Naho noo nookorai
oi abi samanenita nii isanate nokoke qasa hiibare.
22 Hiiremi abi ota qooro oota teei boto qooma hohoite Dzesuke teeteqi hee,
Iidzo nii oonomake eete dzube abi minaho noo ipi hiidzo!
23 Hiiremi Dzesui noke hee, Oo ana oberama hiiremake oho baike hi-
ibarenihe, ana hiire oi isanatemi nii naane quba anake teete?

PEETORO BAI HIIREMI ESERI NAATETA
(Mat 26:71-75; Mar 14:69-72; Ruk 22:58-62)

24 Hiiremi Anasi Dzesuke paha suutoqi dzube abi mina Kaipaho torota
dzoobireta.
25 Qate Siimo Peetoro noi qooro eepa agima oomi qesai noke pobi hiireta,
Maa, nii Dzesuho tumakhata ooni kaqa. Hiimi bai hiireta, Anai bamu.
26 Hiiremi dzube abiho kokora abi tee (noi Marokho apeho toma Peetoro
dzooto qagaumata noho qesama koko) oonita abi oi hee, Meeke nii ee mee
dzoo tuuta oomi anai moori.
27 Hiiremi Peetoro paha bai hiireta. Hiimi idze, Nee noo hiiremi qupad-
zomata.

NOKOI DZESUKE DZEIMAQI PIRATOHO DZAGATA MOOTOTA
(Mat 27:1-2, 11-14; Mar 15:1-5; Ruk 23:1-5)

28 Qate Dzesuke noko dzeima Kaipaho toro biranate paha kaipake qaate
qaa guhu Paraitoriota biranatemi iihai mootota. Oonihe Dzuta abi nokoi Ing-
ona Dzumaho kiridza muunare qupadzomaqi eto oho qaga riitaino hiireqi te
Paraitorionipamuta dzuubarani.
29 Dzuubaama naatemi Piratoi biranate nokoke qasa hiireta, Oomaqoma
apeho quba noke dzeima baabe?
30 Hiiremi nokoi hee, Eo abirai baura qanga eetaama naatapuko nanai
ikaqi hiireqi noke dzeima niho torota baabarori?
31 Hiiremi Pirattoi hee, Isanate noke nike aima huu noo nikemeho isakita
pobiitare. Hiiremi Dzuta abi nokoi hee, Eetakoihe, abike teetaquho qaga
gamani nanaho torota mootomi oorai
32 (Oiqi hiireta oi teeho quba bahe Dzesu bosata ikanomake eete baataro-
taho noo hiiremi oho isaki naateta).
33 Oke noko hiiremi Piratoi burisi eete qaa guhu dzuubaqi Dzesuho quba
hiireqi noke qasa hiireta, Maa, nii Dzuta abiho abi qibani mae bamu?
34 Hiiremi Dzesui hee, Abi naho khooba paanaitemi nii oho qasa hiire, mae
eo niimae oho qasake hiire?

35 Hiiremi Piratoi hee, Anai Dzuta abi apei oho isakita hiibaqu? Oonihe
nii ikanomake eetemi niimaeho noo oke nikeho dzube abi mimi ma abi qesa
nokoi niike naho botota mootomi oorai?
36 Hiiremi Dzesui erake hiireta, Anai ttokaho abi qibanidzara. Anai
ttokaho abi qiba oho isaki oorapuko, naho tuhotuho abi nokoi ao naho tepure
naatemi anai bamu Dzuta abiho angita dzubarori. Qate naho pobio mainani.
37 Hiiremi Piratoi hee, Oonita nii abi qiba mainani kaqa. Hiiremi Dzesui
erake hiireta. Nii anake hee, Abi qibaniqi hiire oi erake eete oorai. Anai quba
meeho maikhata oke paanaitare baami ape ma ape abi meenomani nokoio
naho noo qusubaitorai.
38-40 Hiiremi Piratoi hee, Oonihe meeho tetei ikanomani?

ABI TOTOTO HIIREMI PIRATOI DZESU HAPAHAPANAITARE HIIRETA (Mat 27:15-31; Mar 15:6-20; Ruk 23:13-25)

Oiqi hiireqi Piratoi biranate Dzuta abi pobi hiireta, Noho oberake ana
qiri eete saridzama. Oonita Ingonaho dzumata gamani sutasuta abi teeke
nikeho quba saqoro baaorai tete oke iihaqi nike isanate Dzuta abi nike-
meho abi qibarake ingonaite saqobaqu mae? Hiiremi nokoi qarutoqi hee,
Abi oke bahe Barabake saqobareiqi hiireta. Oonihe Barabai koiri kairiho
maikhatanita noko naane quba noqake saqobareiqi hiireta?

19

1-2 Oho quba Piratoi nakuta qeemaqi hiiremi qaa abi nokoi Dzesu aimaqi
bitte biiroramuti qaateqi qepuqepu hiireqi gupake papara korabete noho
qibata dzamotoqi sasa topa dzuunoma aima oke noke dzaarota. Dzaaroqi
noko noho toro biranate hee, O dzoobe dzoobe.
3 Dzuta abiho abi qiba nii! Oiqi hiireqi noko boto sepeite noke teetota.
Oke eetemi Piratoi paha biranate Dzuta abi pobi hiireta, Nookare.
4 Ana abi oke toronaite noho obera saridzaama naateqi noke nikeho
pengata moote.
5 Hiiremi Dzesui ttoba topa dzuunoma ma guupaho paparama gama
biranatemi Piratoi nokoke hee, Dzasa. Abirake moorare.
6 Hiiremi dzube abi mimi ma nokoho qesamane qarutoqi hiireta, Baamu,
hapahapanaitare! Noke hapahapanaitare! Hiimi Pirattoi hee, Anai noho
kahosa ruume oonita nikemae noke aima hapahapanaitare.
7 Hiiremi Dzuta abi nokoi hee, Maa, abirai nanaho huke riiteqi sama nome
Ohonga kimatetoraita noi oho quba baataridzoni.
8 Hiiremi Piratoi nookami Dzesui sama nomeke kimatetetaho qubake noi
atti minake eeteta.
9 Noi Dzesuke dzeimaqi paha qaa guhu dzuubaqi noke qasa hiireta, Niiho
khooba ikanoma?
10 Oiqi hiiretahe, Dzesui te oho noo ipi hiibara. Oho quba Pirato noke hee,
Maa niike saqobaquni mae hapahapanaitaqu oho isaki naho toro ooraita nii
bamu naho noo ipi hiibaqu?
11 Hiiremi Dzesui hee, Nookare. Ohonga qusunai oho isaki niike moitaama
naatapuko oke nii anake eetaquho tete bamu naatarori. Oonita niiho kahosa
ooraihe Dzuta abi anake niiho torota mootomi oorai nokoho kahosai niihoke
riite oorai.
12 Hiimi Piratoi beedzae eete Dzesuke saqobarota qate Dzuta abi nokoi
qarutoqi hee, Bamu, teei Kaisaho noo riiteqi sama nomeke noho habara
mootare hiireqa oonoma eetakoita nii abi erake saqobaquko nii aoke
Kaisaho ibo naatakoi.

13 Hiiremi Piratoi noo oke nookaqi Dzesu dzeima biranate gamaniho
qohareta habeseta. Teka oho dzapa Simeri Qohare, qate Heburoho noota oke
hee Gabattaniqi hiire qaata.
14 Obete Dzuta abiho Ingona dzumaho roiroi bodza oomi ete bisa naatemi
Piratoi Dzuta abi oke pobi hiireta, Nike abi qiba nikeme Dzesuke moorare.
15 Hiiremi noko dzaubama qarutoqi hee, Eo, Noho dzapa ao bamu naatare.
Noke hapahapanaitemi bamu naatare!
Hiiremi Piratoi nokoke hee, Anai isanate nikeho abi qibake hapaha-
panaitaqu? Hiiremi dzube abi mimi hee, Bamu, nanaho abi qibaio Kaisa
teena.
16 Hiiremi Piratto nokoke kebaitare hiireqi nokoi Dzesu hapahapanaita
quba noke abi naga nokoho botota mootota.

DZESUKE NOKO HAPAHAPANAITETA

Nokoi Dzesuke mai eete hapahapa moitemi noomae aima tuumata.
17 Tuumaqi nokoi hapa peite Qiba Gottaho tongota biranateta. Oonihe
Qiba Gootta oke Heboro noota hee Gorigottaniqi hiirorai.
18 Teka ota nokoi Dzesuke abi qanga eserima hapahapanaiteta. Noi bisata
oomi pobi nohota abi teei ootani teei mage robeta oota.
19 Qate Pirattoi hiiremi hapahapaho suheta qetaqeta erai peiteta, DZESU
NADZARETTEHO NENARAI DZUTA ABIHO ABI QIBANI.
20 Qate nokoi Dzesu hapahapanaiteta tekai nagapa mina oho kosoramuta
oomi noo qiba oke Heboro noo ma Romaho noo ma Girisiho noota gama
qeete oomi Dzuta abi noo maina painanoma girodzomaqi noo oke isaitota.
21-22 Oho quba dzube abi mimi bisi naate Pirattoke pobi hiireta, Oke eto
qeeteqi hee, Dzuta abiho abi qibaiqi hiibainohe, erake qeetare, Abi noomae
hee, Anai Dzuta abiho abi qibaniqi hiiroraiqi qeetare. Oke noko hiiremi
Piratoi hee, Baamu! Ana qeete oke ango qeete qaate.
23-24 Oonita qaa abi nokoi Dzesu hapahapanaite qaateqi ttoba ma sasa
nohoke aima batabiremi qaa abi eserisa eseriho quba teena teenaho isaki
naateta. Oonihe sasa khara kharerepo nohoke noko bosata koridzaamake
ootota oonita qaa abi nokoi qesa pobipobi hiireta, Maa, eto uhutomi qan-
ganatainohe napahota apei oke mai eetaqu oho qubake napa isanate baabe
biidzare. Oiqi hiireta oi teeho quba bahe sinabidzata qetaqeta teei hee, Ttoba
ma bare nahoke noko nokome quba pattabetetahe, sasa nahoho quba nokoi
baabe biiretaiqi hiiremi qaa abi oke eetemi ooqata meenoma naateta.
25-26 Qate Dzesu hapahapata oomi pai gotta nohoi oho khoobata qooro
oomi paiho dzaba Keropaho ata ma Maria Magattaraho nena ma nokoi noma
noko gama oota.
Oho quba Dzesui pai mooqoqi paha Dzohane qeseba tuumakhata nome
anake mooqi pai nomeke pobi hiireta Pai name, nii khata erake moomi niiho
khata naatare.
27 Oiqi hiireqi khata anake noi hee, Nii atapa erake moomi noi niiho
pai naatare. Oke hiiremi anai bodza ooqata noke qupadzomaqi ipita noke
dzeimaqi naga nameta tuumaqi naka qesa kokora eete qaata.

DZESUI BAATETA
(Mat 27:54-56; Mar 15:33-41; Ruk 23:44-49)

28-29 Oonita quba oi gama bamu naatemi Dzesu moomi sinabidzaho qe-
taqetai gama meenoma naate soubiremi noi erake hiireta. Naho baruna
uhube. Oke noi hiiremi oba mangi toobairanoma heenomai ota oomi
abi noko besa bidzaga teeke suqobireqi saarota soramu biire too nohota
mootota.

30 Mootomi noi oba too bairanoma oke muunaqi erake hiireta. Oioni,
baura oi gama mee eetemi bamu naate. Oiqi hiiremi suma noho khapere
eetemi gisi tuumata.
31 Qate iihai Ingona dzuma minaho roiroi bodza oomi eto abi kebanoke
baatemi keba nokohoi dzuma oke sesero eetaino hiireqi Dzuta abi Piratoho
torota biranateqi qasa hiiremi noi qaa abi dzoobiremi oko nokohoke geqo-
biremi hairiamake baatemi qurabidzare tuumata.
32 Tuumaqi noko ota biranate abi eseri Dzesuma hapahapanaiteta nopoho
oko bosa teete geqobireta.
33 Oonihe noko moomi Dzesui ao baate oomi noko te oko nohoke geqo-
bidzara.
34-36 Oonoma naateta oi teeho quba bahe sinabidzaho qeteqeta teei hee,
Gootta nohoke bamu geqobidzaquiqi hiiremi ota meenoma naateta. Oke
ana Dzohane namae mooqi isere mootomi nike nookami meenomanita niike
nookare. Qate qaa abi teei kooma noho qebake kotoro pui eetemi Idze, ao
oba ma dzuu esese biranateta.
37 Oi qetaqeta teei paha hee, Nokomae abi kootorota mookosu koko oke
moohirareiqi hiirorai oioni.

DZESUHO KEBAKE NOKO OMA NAGATA MOOTOTA
(Mat 27:57-61; Mar 15:42-47; Ruk 23:50-56)

38-39 Obetemi Dzosepe Arimatteoho nena (noi bosata qupibake Dzesuho
torota biranateta) noi Dzesuho tumakhata naatetanihe Dzuta abi mimiho
attike eeteqi noi te nokoho pengata paaqata qaarara. Oonihe noi Piratoho
torota baaqi Dzesuho keba quba qasa hiiremi Piratohota isanatemi no aima
tuumata.
Oonita Nikotemo oho qesa ganobine ma eebeke uranoma qesa, oho bame
30 kiro oho isakike gama aima baata.
40 Baaqi nokoi Dzuta abi keba nokome qurabire qaataho pomata ganobine
ma eebeke uranoma ma ttoba qesa aimaqi ooma Dzesuho keba sengi eete
qegorota.
41 Qate noko Dzesu hapahapanaitetaho neta dzoo teei oomi oho nakuta
oma naga agiagi kaibetetai oota oi Dzosepe noomaehonita oho nakuta abiho
keba mootaamake habanake qaata.
42 Oonita Dzuma mina ao biranatare boohimi oma naga dzamoqata oomi
noko Dzesuho keba oho nakuta mootota.

20

DZESUI BAATA NETA QORIDZETA, DZOOBE!
(Mat 28:1-8; Mar 16:1-8; Ruk 24:1-12)

1 Qate dzuma mina bamu naatemi Saate dzuridzarita Maria Magattara
nenai qori qura tupu ota biranate moomi apei ao oma sarara oke burisi
eetemi paatike oota?
2 Oho qubake noi burisi eete toroumaqi Siimo Peetoro ma Dzesuho qe-
seba tumakhata Dzohane anaho toro biranateqi naka pobi hiireta, Maaqa
Soopara napahoke noko oma nagata hiumaqi ikata ai tuume oke paimane
nanai ruume!
3 Hiiremi Peetoroi anama nakamae hairiamake qeemaqi oma nagata
tuumare hiireqi, torouma tuumata.
4 Tuusuhiqi anai Peetoroke riite bosa qura patita biranateta.
5 Biranateqi ana subate nese dzoobire moomi ttoba sengi keke ootahe anai
te dzuubara.
6 Oonihe Siimo Peetoro ipita baaqi ao dzuubaqi saamaho ttoba sengi moo
pobiteta.

7 Ma qiba sengi nohoke te samaho ttobama teenaite mootomi ooraranihe,
sigita qoomami oomi noi moota.
8 Oke noi moohimi ana atti quba qura patita ootahe anai naamae dzuubaqi
moomi naho qupa pobirateta.
9 Oi bosata nanai Dzesu baate qoridzarotaho sinabidza qetaqetake te
nooka pobite qaarara.
10 Qate nakamae oho mumure moohimi qupa pobiratemi nakai qaki
minake eete burisi eete nagapa tuumata.

MARIA MAGATTARAHO NENAI DZESUKE MOOTA (Mar 16:9-10)

11-12 Oonihe Maria noi qura patita biranate paata qooro tti hiireta. Tti
hiireqi noi subate nese nakuta dzoobire moomi, Angero eseri ttoba kha-
banoma dzaabanomai Dzesuho keba meeqotaho tekata habeseqi temu qiba
robeta oota, temu oko robeta oota.
13 Ooqi nopoi hee, Atapa nii ikaqi tti hiire? Hiiremi noi hee, Soopara
nahoke noko aimaqi ikata tuume oke ana ruumeni?
14 Hiiremi Dzesu noho tumeta qooro oomi noi burisi eete noke mootahe,
noho nese dzuubara.
15 Oonita Dzesu noke pobi hiireta, Apeho qirike eete tti hiire? Hiiremi noi
qupa nometa hee Dzoo oho mai ooniqi hiireqi hiireta, Mai, nii noho keba
aime mae? Aima ikata moote? Hiiremake ana ttuma aimakoi.
16 Hiiremi Dzesui noke hee, Maria! Oiqi hiiremi Maria pasere eete hee,
Banaita name! (Qate Heboroho totohota oi hee Rabuni ooniqi hiireta.)
17 Hiiremi Dzesui hiireta Eehe, anai mai nameho torota peitaamake
ooraita nii eto ana aima gimutta eetaino. Qate tuumaqa qesamane nahoke
pobi hiireqa hee, Anai mai ma Ohonga nike ma napameho torota peqibiqi
hiibare.
18 Oiqi hiiremi Maria Magattaraho nena noi ango tumakhametoho toro
biranate pobi hiireta, Nookare, anai nese namema Soopara napame poiqa-
nipamuke moori. Oiqi hiireqi noo Dzesu noke pobi hiireta oke noi paha noko
gama pobi hiireta.

TUMAKHAMETO MA ABI SAMANE DZESUKE MOOTA (Mar 16:14-18; Ruk 24:36-49)

19 Qate oho Saate surena qupi sooromi Tumakhameto nanai Dzuta abi
mimiho atti eete tete siire tatanga naatemi Dzesui ikanomake eeteqi nanaho
bisata qooroqi hiireta, Dzoobe ma kanakana!
20 Oiqi hiireqi noi nanake boto ma sama nomeho dzori banaitemi tu-
makhameto nanai Soopara naname moohimi nanaho baruna tukuba mina-
nipamuke eeteta.
21 Eetemi Dzesui paha hee, Dzoobe, qupa nikehoi kebaratare. Oi Mai ana
dzoobiretaho isakita ana naamae nikeke beedzaeta dzoobihimi nike poiqa
qaru abi naate.
22 Hiireqi noi suuqa teeteqi hee, Naho Sumasai nikehota qeeme.
23 Oonita nikei oho baura eeteqa abiho kahosa dzamutomi bamu naatakoi,
qate nike qaanate kahosa dzamutaama naataquko kahosa nokohoi qaarakoi
ooiqi hiireta.

TTOMAHO QUPA POBIRATETA

24 Qate Ttoma, apeke abi hee Pai noke teema nopoke teenaite dzoomataiqi
hiire qaata, noi tuerebehota tee. Oonihe, Dzesui oonomake eete qesa nanaho
torota biranatemi Ttomai ikata oota?

25 Oho qubake tumakhameto qesai ipita noke hee, Maa nanai aoke Soopara napame moori. Hiiremi noi hee, Eehe, anai nese namema berumaho dzori oke noho botota mooqa, boto name noho qeba dzorita eepoqotoqake qupadzomakoihe bamu.
26 Oiqi hiiretanita qupi 8 naatemi tumakhameto nana Ttomama gama suruho minata ooqi tete siiremi tatanga naate oomi Dzesui paha baaqi nanaho bisata qooroqi hee, Dzoobe ma kanakana!
27 Oiqi hiireqi noi qeemaqi Ttoma pobi hiireta, Oionita boto niime boto nahota upubire berumaho dzori oke mooqi, boto niime qeba dzori nahota eepoqotoqake eto hou eetainohe qupadzomare.
28 Hiiremi Ttomai beubeu eete hee, Soopara ma Ohonga name, oi nii oni.
29 Hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Ttoma nii nookare. Abi mooraamake ao qupadzomorai nokoio rike ma pobi oni. Qate nii teeho quba qupadzohidzaranihe moorake eete qupadzome. Oke noi hiireta.

TUMAKHATA DZOHANEI GEERAHO KHOOBA PAANAITETA

30 Qate baura oonoma samaneke Dzesui tumakhameto nome nanaho pengata eetemi Ohongaho mumure naatetanihe qesaho isereke gee eranomata qeetaama naateta.
31 Oonihe noo eranomake ana qeetemi nike isaiteqi hisi eetaridzoni. Nike hee, Oo, Dzesui Kiristu, Ohongaho Khataniqi hiireqa dzapa nohoho quba qaraqaranoma naataridzoni. Oiqi Dzohane anai qeeteta qupadzomare.

21

TUMAKHAMETO QESAI IKAKE EETE PISINISITA TUUMATA

1 Ipita tumakhameto nohoi Tiberiaho oba ttuuta oomi Dzesui paha sama nome nokoke banaiteqi, erake eete banaiteta.
2-3 Oi Siimo Peetoro ma Ttoma (oi teema nopoi biranatetahoni) ma Nattanae Garirea habaho nagapa Kanaho nena, ma Dzebete oho khameto naka, ma Dzesuho tumakhameto paha eseri nanai gama ota ooqi, Siimo Peetoro nanake hee, Anai paha Khaa apiapi naatare tuume. Hiiremi nanai hee, Oionita napa gama tuumare. Hiireqi nana biranate sisimata peite qupibake dzobi eete saridzaama naate qaami iihai mootota.
4 Iihai mootomi Dzesui baaqi igasata qoorotahe tumakhameto nanai te noke moo qupadzomara.
5 Oonita Dzesui noo dzoobireqi hee, Khameto name, kabira saridze mae?
6 Hiiremi nanai hee, Baamu. Hiiremi noi hee, Dzupu oke sisima pobi neta mootoqake saridzakoi. Hiiremi nanai ota mootota. Oonihe kabira samanenipamu agomami nanai oke dzeima quba bitta eeteta.
7 Oonita Dzesuho qeseba tumakhata anai Peetoro pobi hiireta, Maa, Soopara napaho oioni. Hiiremi Peetoroi Sooparaho dzapa nookami noho beedzae saqobami eto Dzesu noho habana mooraino hiireqi noi hairiamake sasa aima sama nome qegoroqi obata kautu eeteta.
8 Qate nanai iigasa sererahuke oomi mita 200 naatemi qesai botti gattiqata qurateqi tumakhameto nanai khaa ma dzupu qama dzeima igasa neta dzaoma baata.
9 Oonita baaqi nanai unate dzupuke igasata qaate peite moomi sekana eepata dzooro abaniremi dzobadzoba teei paha oota.
10 Oonita Dzesui nanake hee, Nikehota agome oho neta paha sekana qesa aima erama teenaitare.
11 Hiiremi Siimo Peetoro obata sura gimutta eetoqi ooqi dzupu oke noomae keke dzeima igasata peite moomi sekana mimi 153 oho nakuta ootahe dzupu te uhubara.

12 Obete Dzesui nanake hee, Nike baa patta muunare. Hiiremi tumakhameto nanai moomi Sooparanipamu oonihe, nanai beubeu eeteqi apei noke hee, Dzoobe Sooparaniqi hiibarota? Baamu.
13 Oonita Dzesui dzobadzoba ma sekana oke aima pattabete nana moiteta.
14 Oke eete Dzesui baata neta qoridzeqi sama nome nanake banaitemi bodza tapari naateta.

DZESUI PEETOROKE TTIDZA KOOTOROTA

15 Oonita nanai saunaba patta oke muuna bamuitemi Dzesui Siimo Peetoroke ttokaho dzapata hee, Siimo Dzona, qupa niihoi khaa apiapiho pisinisita oorai, mae naho neta oorai? Hiiremi noi bere kotoroqi hee, Oo Soopara name, anai niiho dzake eetorai oke nii gesina. Hiiremi noi hee, Oonita nii sipisipi khameto nahoke sinabidzaho sogo moitorare.
16 Oke hiireqi Dzesui paha noke ttokaho dzapata hiireqi hee, Siimo Dzohane, Niiho qupa naho torota oorai, mae bamu? Hiimi noi Dzesuke hee, Oore Soopara, ana niiho dzake eetorai oke nii qesina. Hiiremi noi hee, Oonihe sipisipi gamitti nahoke nii isanate soopara eetoraridzoni.
17 Oke Dzesu hiireqi gattiqa ipita noi paha noo teena oke hiiremi tapari naateta. Hee, Siimo Dzohane, Meenipamuke nii naho dzake eetorai, eo bamu? Oonita noi totoho taparike hee Nii naho dzake eetorai mae bamuiqi hiiremi Peetorohota bame mina eetemi noi Dzesuke hee, Soopara name, nii quba minaraho gesina keke oonita naho qupa niiho torota oorai oke nii paha gesina. Hiiremi Dzesui noke hee, Oonihe nii qeseba sipisipi nahoke patta moitorare eto qaataino.
18-19 Dzesui Peetoroke hee, Nookare! Nii eehaha niimeta siihu suutoqi niimae qupadzomaqi tee ma teeta tuuma qaari. Oonihe nii poiqa nasura naatemi maina teei (Sumasa) niike sasa dzaaroqa dzeima tee ma teeta tuuma qaaraqu — oi niiho dza bahe noho — oke ana bamu nii ikobetaqu. Oiqi hiireta oi paha Peetoroi ipita poma attinomata baatemi oho quba Ohongaho dzapa pobi haba gegebetarotaho isakita Dzesui oke hiireta. Noi hee, Oho quba nii anaqake iiha qaarare.

DZOHANE NAAMAEHO NOO QETTA MA KOKO

20 Hiiremi Peetoro nookatanihe noi burisi eete moomi apei qupi posaho bodzata Dzesuho dzagaqata tirere eeteqi hee Soopara, apei niike geema mootare boobiqi qasa hiireta, oi Dzohane ana.
21 Oonita Peetoroi anake mooqi Dzesu pobi hiireta, Soopara, qate Dzohanei ikanomake eetaqu?
22 Hiiremi Dzesui noke eraiqi hiireta, Ae Anai Dzohaneke hee, Ana dza eetemi nii naho beebe eete qaamake ana paha biranatakoiqi hiibaquni mae ikanomake ana hiibaqu oi niiho noo bamu. Niiho noo oke hee, Nii anaqake iiha qaarare.
23 Oiqi Dzesui hiiremi oho nooke sinabidzaho oko ma boto samane oberama nookaqi anahoke qesai hee, Tumakhata Dzohane noi bamu baataquiqi hiirorai. Oonihe Dzesui te anake hee Nii bamu baataquiqi hiibarani. Bamu. Noi Peetoroke hee Ana dza eetemi noi naho bebe eete qaamake ana paha biranatakoiqi hiibaquko oi bamu niiho noo naataquiqi hiireta.
24 Oonita tumakhata quba oke gama moo soubireqi isere mootoqi qeetorai oi ape bahe ana. Ma isere nahoi meenihe oke napa gama gesina.
25 Qate Dzesui paha quba samane eete qaata oho isere gama iso keke qeete soubidzapuko ana qupadzomami qetaqeta gee samane ttokata oorai oi qidzoke oho quba isanatorori.

Noo oioni
Ana Dzohane

APOSORO
QARU ABIHO ISERE

Ttotta Ruka qeeteta
Roma Nagapa
Tii 62 (?)
Abi Mina Tteopiro
Ttoroa Nagapa (?)

QAHEUBA SUMASAHO NARU
(Ruk 24:48-49)

1 O Tteopiro, abi mina name, Dzoobe:
Ana bosata pepa niiho quba qeeteta oi Dzesui sohoroqi quba eete qaata ma banaite qaata oho isereke ana niiho quba qeeteta.
2 Qate noi qusuta peitare boohiqi noo tatanga nomeke Tumakhameto pobi hiireta ma Qaheuba Sumasa nokoho quba dzoobidzakoiqi hiireta.
3 Oonihe noi sama eehaha nome nokoke banaitomi qupadzomata. Qupadzomami noi Ohongaho pobi qesaqesa noko pobi hiire paanaite qaami bodza pooti naateta.
4 Ma oho bodza teeta nokoi Dzesuke saridze oomi noi hiireta, Nike eto Dzerusaremu nagapake qaateqi tee ma teeta tuumainohe ota gama susupu ttutturate Maiho naru tatangaho bebe eesuma ana nike pobi hiireta oi meenoma naataridzoni.
5 Oi Dzohane noio obama abi sooro qaata oonihe bodza ao dzamoqa naasuhiimi ana naamae nikeke Sumasama soobakoiqi hiireta.
6 Oonihe bodza teeta nokoi totoho eranomata Dzesuke qasa hiireta, Soopara naname, nii Isirae abi nanaho bosa qobaqobai ao bodzaqarata ibo napame Romake suqobidzaqu mae?
7 Hiiremi noi erake hiireta, Nikei oho bodza ma sau qupadzomaquho isaki baamu oonihe oke Mai noqeke quba oonoma gesina naate oorai.
8 Oonihe hiibi, Qaheuba Sumasa nikehota gaibaqa nike beedzaenomaitemake oionita nike ao sohoroqa oko ma boto tupu naho Dzerusaremuta oorai ma Dzuttea habana oorai ma Samaria habana oorai ma haba samaneta oorai nokohota naho noo ma sinabidza mekeqoma hiire paanaitemi kata gamaqi habaho moirata soobeqomakoi. Oiqi Dzesu hiireta.

KIRISTU QUSUHO ISAKITA PEITETA
(Mar 16:19-20; Ruk 24:50-53)

9 Ma Dzesui quba oonomaho pobike Qaru Abi nokoke pobi hiireqi bodza ooqata keke nokoho nese ma pengata adzahaha naate, qusuta peitemi nokoi moohimi perettabi ao noke sengi eeteta.
10 Ma nokoi nese dzoobireqi noi qusute bamu naatetaho tekake moohimi abi eseri sasa khabanomai nokoho bisata qoorota.
11 Nopoi hee, O Garirea nena, nike abi naga ikanomai qusuke rittabetorai? Oi Dzesu nike qaate qusuta tuume oonihe tete teena ota paha burisi eetakoi.

QARU ABI DZUTAHO HABARA SARIDZETA

12 Oiqi nopoi hiiremi Qaru Abi nokoi tora dzapa Oriba ota ooqi burisi eete Dzerusaremuta biranateta oi te kharata ooraranihe dzuma surenake qeemaquho isaki.
13 Oonita Dzerusaremuta biranateqi suruho nokome ota oora ma qaara eetota nokoi ota sohoroqi pupu hiirota.

Qate abiho dzapa ttari oi Peetoro ma Dzohane ma Dzakopo ma Attereo ma Piripo ma Ttoma ma Battoromeo ma Matteo ma Dzakopo Aripeoho khata ma Siimo Romaho khepidzenoma ma Dzuta Dzakopoho khata.

14 Ma paha Dzesuho pai ma nomamane noho ma paimane qesama noko gama qupa teenaite pupu baura eetota oke noko ota eete oota.

15-17 Oomi bodza qesa naatemi Peetoro noi abi tupu, dzare nokoho 120, oho bisata qooroqi erake noko pobi hiireta. Dzairamane name, napaho ttarita teei Dzesuke geema mootoqi qaa tupu oke dzeimami nokoi Dzesuke aimata dzapa nohoio Dzuta. Oonihe baura nome oke eeteta oi teeho bahe Qaheuba Sumasa oke agobanipameke Tabitiho toonaitemi qeetetaho isaki oi ooqaho quba meenoma naateta. Oiqi hiireta.

18 (Qate mooro. Dzuta noi pasena nomeho ttuma aima ooma ttoka teeke mai eeteqi ota suma kopidza eete taate qura qohabami ttidza nohoi biranateta.

19 Obetemi oho pobi Dzerusaremuta baami noko ona qaata nokoi nookaqi noo kokometa haba oke Akettamaniqi hiireta, oonihe haba oi Dzutaho kasu ooniqi hiirorai.)

20 Oonita Peetoro ipibireqi hee, Aoke Samuho pepata erake hiiremi oorai, Nagapa nohoi agiagi naatare abi teei eto oota ooraino. Ma oi paha teeta hee, Sinabidza baura nohoke isanate maina teei aimaridzoni.

21-22 Oke hiiremi ooraita Dzesuke Dzohanei obama soorotaho bodza ma Dzesui abiniqake napake qaate peiteta bodza oho nakuta apenei Dzesuma napamae ttaike oora ma qaara eete baa qaabi abi oonomahota teei paana naateqake abi oio napake hoobire Dzesu qoridzetaho mee hibahiba naatare.

23 Hiiremi nokoi abi eserike paanaiteta, oi Sabaho khata Dzosepe (oonihe dzapa temu nohoi Dzusto) qate temuho dzapai Mattiasi, nopo oioni.

24 Ma nopoke paanaiteqi pupu hiireqi nokoi hiireta,

25 O Soopara qupa mohimohi, nii isanate abi eseri nopoho neta teeke moomi isanatemi nii noke Dzutaho tekata mootomi qaru abiho baura erake Dzuta gaubiretake noi mai eetare.

26 Ma oho baabeke noko biiremi oi Mattiasike paanaitemi noi qaru abiho ttarita ipibireta.

2

SUMASAI QARU ABIKE NOONOMAITETA

1 Qate Ingonaho dzuma ao kharata tuumami bodza pipiti naatemi patta ponabetaquho dzuma naate oomi Peetoro ma kara nokoi gama susupu ttutturateqi tupu teenata oota.

2 Oonita qusuta bapamuho qesa husu minanipamu teei biranateqi naga noko oota nokoke suqobireta.

3 Suqobiremi noko moohimi Ohongaho too dzadzai nokoho irita biranate qooro soubiremi,

4 Qaheuba Sumasai nokoke gama qooro teetemi nokoi ao nagapa noo maina painata sinabidza hiireta. Oonihe te sepeke hiibaranihe Sumasa nokoke banaitetaho isakita hiireta.

5 Oonihe Ohongaho dzaodzaonomaho Dzuta abi qesa Dzerusaremu nagapana qaata nokoi qeena ma baana oni.

6 Oonita bapamuho husu oi nokoho tomata dzuubami nokoi gama baa ttutturateqi abi samanei nookahimi Qaru Abi nokoi noo totoho maina paina nokohonipamuta hiirota oonita minarai hasaqu eeteta.

7 Ma nokoi hasa hiireqi hiireta, Abinaga erai gama Garirea abi keke.

8 Oonita nokoi ikanomake eeteqi noo maina paina napahota hiiremi maikhametoi nookorai?
9 Napai Pattia ma Meette ma Eera, Mesopottamia ma Dzutea haba nena ma Asia gattiqa ma apoho abi ooni.
10 Pirigia ma Papirai ma Agitta ma Ribia nena ma Kirene nena ma Romana baata abi oi Dzuta abinipamu ma paha nokoho nakuta dzuuboraiho abi.
11 Oi paha Kerette abi ma Arabia abi napama teena totoho maina paina napahota Ohongaho baura attinomake noko hiire paanaitorai oiqi hiireta.
12 Oho totoho maina painata Qaru Abi sinabidza hiiremi abi nokoi houpeu eeteqi qesa pobipobi hiireta, Eria naane obaoba?
13 Oonita qesai Qaru Abi nokoke sube ma pasena hiireta. Oi nokoi bai oba agiagike muunaqi ruume nooke hiiroraiqi hiireta.

PEETOROI NOO IPI HIIRETA

14 Nokoi qepuqepu hiiremi Peetoro noi ttuerebe nokoho bisata qoridze dzaubarike hiireta, O Dzuttea abi ma Dzerusaremuta oorai abi, dzoobe. Nikei bage eete toma ttiteqa naho noo nookare.
15 Saunaba naini kiroko naataamake oorami nanake nike hee, Bai oba nike suqobirorai ooiqi hiire mae? Oi baamu.
16 Oonihe hore noo too abi Dzoerei hiireta oho meeke nike erake moori.
17 Oi Ohongai noho toota eraiqi hiireta, Anai kebanoke Sumasa name dzoobiremi haba samaneho abike igabire soubirema mutu ma khata nokoi too abiho isakita hiibakoi, ma abi tasu nokoi nese parara eeteqa baku meenomaho qesa mooqa tete qupadzomakoi.
18 Oonita ana kokora abi ma paimane nameho quba eeteqa Sumasa name dzoobiremi nokoi naho too naate hiibakoi.
19-20 Ma ana nokoke qusuta quba agiagi banaiteqa ttokata mumureho isaki dzoobiremi dzuu biranatemi eepa ma dzapunamu ma quba biranatakoi oi etei burisi eetemi qupi sooromi dzasidzai dzuu eetakoi.

Oke eete soubiremi abi nokoi Soopara minake qaupuitaquho bodza ao biranatakoi.
21 Biranatemi oionita apenei Soopara oho dzapake qiraitaqu nokoke ana qidzaitakoi oiqi Dzoere hiiretanita oho mee era.
22 Hiireqi Peetoroi hee, Oionita Isirae abi, nike toma tiiteqa noo erake nookare. Dzesu Nadzarette nenake Ohongai husi ma painomaitemi noi bisa nikehota quba nese agiagi ma baura bamenoma samane eete qaami oi Ohongaho mumure naatemi nike te oho ruume naatoraidzara.
23 Qate nikei abi oonoma Dzesuke teetareiqi noke tuuma abiho botota mootomi hapahapanaitemi baateta.

Oonihe oi teeho quba bahe Ohongai sauqata qupadzomaqi oho tete biraitemi nike qusubaiteta.
24 Oonita Ohongai noke paha qaraqaranomaiteqi baata ma hemeho neta saqorotaho isakita noi ao eehahaho pobi naateqi baatake suqobireta.
25 Nookao, agobake Tabiti noi Dzesuho too naateqi eraiqi hiireta, Anai moomi Ohonga anake dzaga bobotorai oho isaki oni. Oi noi naho boto pobita ooraimi ana bamu quba teeho atti eetaqu.
26 Oho qubake ana ttidza qidza eetemi naho too hasahasa hiirorai. Oho qesa sama nahoi bage eete oorakoi.
27 Oi teeho bamuhe nii gisi nahoke sepeke gaubiremi rubenga naataquho tete bamu oi nii qeseba khata niime anake qaatemi ngausa naataqu oi teqaha ooraidzara.

28 Baamu, nii anake qaraqaraho tete banaitemi ota tuumakoi oi nii anake
penganaite qaama qaama anai oho qaki naate qaarakoi oiqi Tabitti Dze-
suhoke qeeteqi hiireta.
29 Oonita Peetoroi noo ipibireqi Dzuta abike hee, Qesa ma dzairamane
name, uumi napaho Tabiti noi baatemi qurabireta oonita nohoke ana te
hiiremi nike nookoraidzara baamu. Napa moomi noho nesetu napahota
ooraita noi Dzesuhoke eeteqi hiireta.
30 Oi noi too abi qaaqi Ohonga naru noo tatanga noho irita mootota oi
biidza ma suna nohota teei abi mina naatarotaho naru. Oonita Dzesuho
naruke Tabiti qupadzomaqi hiireta.
31 Noi Kiristuho hore noo paanaiteqi hee, naho qeseba khatai bamu koseta
qaami noho samai ota arinataqu oonihe, baata neta qoridzaqu oho noo
hiireta.
32 Oonita Ohongai Dzesuke ao tukuto qoridzemi nana nese nanamema
noke moota.
33 Qate noi qoridze peiqi Ohonga maiho boto pobi naate ooraiqi napake
naru hiiretaho isakita Sumasa nanaho irita dzoobiremi soororai ma soba-
soba ooqake nike poiqa moo nookorai.
34 Oi Tabiti teqaha noomae qusuta peitaranita oi te noho noonidzara.
Oonihe Tabiti eraiqi hiireta, Ohonga mai noi Soopara mina nahoke hee, Nii
naho boto pobi naateqa erata qoobare.
35 Qooro qaama ibo abi niihoke anai aimami noko oko toro niihota ttut-
turate qaarare oke Ohongai Dzesuke pobi hiiremi Tabiti qaupuiteqi hiireta.
36 Oonita Peetoroi noo ipibireqi hee, Isirae abi qeena ma baana ma nike
gama korabete nookare. Nike Dzesu hapahapanaitemi baateta oonihe noke
Ohongai tekata upubiremi noi Kiristu ma Soopara mina napahoke naate
oorai. Oiqi Peetoro hiireta.

ABI SAMANE QUPA BURISI EETETA

37 Noo oke Peetoroi hiiremi oi nokoho tomata dzubaqi qupa nokohoke
kootoromi nokoi Peetoro ma qaru abi qesa minarake pobi hiireta, Dzaira-
mane nana ikanomake eetaqu?
38 Hiiremi Peetoroi hee, Nike qupa burisi eete Dzesu Kiristuho dzapa
mai eetare. Mai eeteqi sinabibidzaho sobasobata dzuubami kahosa nikeho
dzamutomi Ohonga mai noi Qaheuba Sumasama nikeke dzou eete qaarakoi.
39 Oi nike keke bahe eemane khameto ma abi kharana oorai minarama
nikeke Ohonga Soopara napahoi ao Qaheuba Sumasaho pobi hiiremi oorai.
40 Ma Peetoroi noo oonomake hiiroqi ipibire noko pobi hiireta. Nike abi
naga rasakinomake qaateqa baa aimare.
41 Oke hiire qaami apenei Peetoroho sinabidza nookami meenoma naateta
(oio tiri ttauseni oni kaqa) nokoi sobasoba saridzeqi Qaru abi nokota ip-
ibireta.

NOKOHO OORA MA QAARAI MAINA NAATETA

42 Oonihe nokoi gama ota teenaqata oomi, Qaru abi nokoke sinabidza pobi
hiire banaitemi bage eete nokomae qaata. Ma teena naateqi dzobadzoba
qooto muunaqi pupu baura eete qaata.
43 Oonita Qaru abi nokoi quba nese agiagi eetemi mumure naatemi nokoi
moo nookami attinoma naateta.
44 Oonita nooka hiisi etaeta abi nokoi tupu teenata oomi quba nokohoi
ttaiqa kekeni.
45 Ma qesa nokoi quba tongo ma qubabosa nokome ttuma quba mootomi
oma biranahimi qesamanei patta ma qubaho dzore qaata nokoho quba
isakiqata batabire moite qaata.

46 Qate qupi samane noko Ohongaho biirita ttutturate qupa teena eete
qaaqi, burisi eete naga nokometa patta qooto muuna qaaqi muuna ma aima
qidza eete qaata.
47 Oi noko Ohongaho hasa hiire qaami abi paha qesai nokohoke nookami
bagenoma naate qaata. Ma Ohongai abi sinabidzaho dza minake eete qaata
nokoke aimaqi Qaru abiho tuputa ipibiremi qidzanate qaata.

3

QARU ABI HIIREMI ABI PONE QIDZANATETA

1-2 Qate ete aparana naahiimi pupu bodza naatemi Peetoro ma Dzohane
nopoi Ohongaho Biirita peiteta. Oonihe abi pone (paiho amenata pone
naate qaata) noke qesamane nohoi bodza samane aima tuuma Biiri pouta
mootomi habese qaami nokoi sinabidza guhu ota tuuma ma baaba eesumi
noi nokoke ttuma ma qurumaho pupu ma nenesa hiire qaata noio ota habese
oota.
3 Oonita abi ponei moohimi Peetoro ma Dzohane Biiri nakuta dzuubake
boohimi nopoke nenesa hiireta.
4 Hiiremi Peetoro noke moohimi Dzohane paha oke eeteta. Nopoi hee,
Maa, nii nese taate nakake moorare.
5 Hiiremi noi hairiamake erake qupadzomata, nopoi quba teeke ana
moitareke hiibi.
6 Hiimi Peetoroi hiireta, Maaqa, anai ttuma baamu, siriba baamu. Oonihe
quba naho torona oorai oke ana isanate nii moitakoi. Oonita Dzesu Kiristu
Nadzarette nenaho dzapata nii ao qoori tuumare.
7 Hiireqi noi noho boto pobita aima qusubaitemi oko ma sama nohoi
tatanga naatemi noi tukuba qoorota.
8 Ma noi nopoma gama sinabidza guhuta peiteqi nome tuuma ma baaba
eesuhiqi Ohonga hasa ma gegema hiireta.
9 Oonita noi tuuma ma baaba eesuhiqi Ohongaho dzoobe hiiromi, abi ma
paimane nokoi noke mooqi hee,
10 Biiri pou qidzata habese ttuma ma qurumaho nenesa hiire qaapu abi
oioni. Oi quba nese agiagi oke mooqi noko hasahasa minanipamuke hiireta.

PEETOROI OHONGAHO BIIRITA SINABIDZA HIIRETA

11 Obetemi abi oi Peetoro ma Dzohane nopohota soomata oi biiriho totaqi
suba kharanoma oke hee Soromoho suruhoniqi hiire qaata ota nokoi oomi
abi samanei nokoho toro torouma baaqi hasaqu eeteta.
12 Oke eetemi Peetoroi abi tupuke mooqi hiireta, Isirae abinaga, nike
naane quba abiqake mooqi oho hasahasa minanipamuke hiiroraidzo? Nike
qupadzomami Dzohane ma nakamaeho beedzae isanatorai mae sinabidza
nakahoi bagenoma naatemi ooqaho qubake abirai tuuma ma baaba eetorai
mae? Oi baamunipamu!
13 Uimane napaho Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo nokoho Ohonga noi
khata nome Dzesu Soopara noho beedzaeke abi eraho irita paanaite.
Oonihe Dzesuke nikei ibo eeteqi raaba abi nokohota mootomi Piratoi noke
ingonaitare hiiremi nike oho bai hiireta.
14 Dzesui qupa sasarinoma ma rikerikenomanihe nike teqaha noke ing-
onaitara. Baamu, nike Kiape Piratoke tototo hiireqi taanga abike ingo-
naitareiqi hiireta.
15 Qate nike Dzesuke baatata mootota oonihe noi qaraqaraho
maikhatanita noke Ohonga baata neta eehahaitemi qoridzetake nana nese
nanamema mooqorai.

16 Oonita abi erai Dzesuho dzapake nookaqi hiisi eeteqi dzapa nohota paha
qidzanate. Oi abi nike moo nookahimi noomaeho ai tataumai isanatemi
Dzesuho beedzae noho irita dzuubami noho sama pobirate.
17 Peetoroi hee, Qateqa, Qesamane obera name, Ana qupadzomami bosa
qobaqoba nikeho ma nikei ruume nikemaeho isakita oke eetepu.
18 Oonihe Kiristui heme oonomake aimarotake Ohongai hiireqi oho nooke
too abi nomeho toota hiire paanaitemi biranateta tete ooqake Ohonga
biraitemi nike qusubaiteqi oonoma eetepu.
19 Oho quba nike qupa burisi eeteqa oora ma qaara qanqa nikeme tume
biiremi honga ma kahosa nikehoke Ohongai dzamutakoi. Oke eeteqake
Soopara mina napahoi nike khakhope biirorakoi.
20 Oonihe Khakhope biiroraquho khooba erani: Kiristuke Ohongai agob-
ake uhutota. Oonihe too abi noho too naateqi hee,
21 Kiristuke qusuta qaanatemi quba samaneke roibete isanatemake Dze-
suke ana ttokata dzoobiremi paana naatakoiqi hiireta, khooba oioni.
22 Peetoroi hee, Ohongai Moseke qupanomaitemi noi abike hee, Ohongai
anake upubiremi anai too abi nohonihe, naho temuke noi dzairamane
nikeho neta teeke uhuto upubiremi nike noho too qusubaite soubidzare.
23 Oonihe teei noke qusubaitaama naataquko noke rubengaitemi abihota
bamu naatakoi.
24-26 Oiqi Mosei agobake hiireta oonihe Samue ma too abi samane nokoi
noo teena oke hiire baaorai.
Oi Ohongai naru oke Abarahamu ma ttari nohoke moiteqi eraqi hiireta,
Niiho sooro ma sainata ttoka minaraho abi nokoi oho agoago saridzakoi.
Oiqi hiiretanita nikei naru noo oho eemane khameto oomi Ohongai qaheuba
qaru khata nome ai upubireqi noke bosata nikeho quba dzoobiremi noi
nikeho qupa burisi eetemi sasari naataridzo — agoago oioni. Oho qubake
nike koirikairi nikemeho isaki sigita biiremake noi nikeke agoago oke ee-
takoi, khooba oioni. Oiqi Peetoroi hiireta.

4

PEETORO MA DZOHANEKE SUTASUTATA MOOTOTA

1 Oke Peetoroi hiireqi Dzohane ma nopoi abi noo pobi hiiromi sinabidzaho
soopara mimi ma Satukeo nokoi biiriho pirittaniho pobipobi abima noko
nopoho torota biranateta.
2 Oi nopoi noo ma sinabidza oke abi tupuke pobi hiireqi Dzesu baata
neta eehaha naate qoridzetaho noo oke hiimi abi mimi nokoi oke nookami
qanganateta.
3 Qanganatemi nokoi nopoke aima suutotanihe ao sure mootomi nokoi
iihaihoke qupadzomaqi nopoke sutasuta nagata mootota.
4 Oonihe biirita abi samane sinabidza noo nookaqi hiisi eeteta abi nokoho
dzare paipu ttauseni naateta.

SINASINA TUPUI QARU ABIKE NOOTA MOOTOTA

5-6 Obetemi iihai mootomi abi mimi ma hobihobi ma sinabidza soopara
mina nokoi gama Dzerusaremuta ttutturateta. Oi Dzube abi mina Anasi
ma Kaipa ma Dzohane (noi abi maina) ma Aresatte nokoi gama Dzube abi
mimiho quni ma mani keke. Oonita noko hiiremi qaru abi eseri oke aima
garuba nokoho bisata mootota.
7 Mootoqi qasa hiireta, Apeho beedzae ma dzapata nipei obaoba oke eeteo?
8 Oke hiiremi Qaheuba Sumasai Peetoroke sahurunomaitemi noi erake
hiireta, Abi mimi ma abiho bosa qobaqoba name nookare.

9 Nike nakeke hee, Apei nipeho husi ma pai naatemi nipei abi pone erake
kokora eeteiqi hiire.
10 Oonita ana hiire paanaitemi Isirae abi ma nike gama susupu nookare.
Dzesu Kiristu Nadzarette nagapa nenake nikei hapahapata teetemi baateta
noke Ohongai baata neta tukuto eehahaitemi qori oorai noqaho beedzaeho
qubake abi erai sama ma sasa qidza eeteqi oorai.
11 Oonita nike naga gosogoso abiho isaki ooqi Dzesu oma oonomaho bai
hiireta oonihe noi ao naga oho ttittira naate oorai.
12 Ma napa paha maina teeho dzapata qidzanataqu oho tete te ooraidzara,
baamu.
13 Hiiremi nokoi Peetoro ma Dzohaneke moohimi nopoi abi sepe nokanoka
guhu dzuubaamaho isaki oonihe nopoi too ananama noo hiiremi abi moo
nookami nokoi bosata Dzesuma qaata oonita nokoi oho hasa hiireqi iiha ma
dzoobidza eeteta.
14 Oonihe abi ponei qaata noi nopoma noko qooro oomi nokoi mooqi tee
ma teeke hiiba quba bitta eeteta.
15 Bitta eeteqi nokoi nokoke iihami tta eete naga patita oomi nokomae keke
dzahe gunugunu hiireta.
16 Nokoi hee, Napa nopoke ikanomake eetaqu? Nopo ao quba eetemi oho
pobi Dzerusaremuna oorai nokoi ago nookami Ohongaho mumure naate
oorai. Oho qubake ikaqi oke gimutta eetaqu?
17 Oonine eto noo erai ango abiho otoba patita dzuubami nooka tani
naatainoho quba napa nopoke qamuni hiireqa hee, Eetoqa Dzusuho dza-
pake ipita abike pobi hiibainoiqi hiibare.
18 Oiqi hiireta. Oonita nokoi Dzohane ma Peetoroho quba hiiremi baami
nopoke dzoobidzareiqi noo tatanga hiireqi hiireta, Eetoqa Dzesuho dzapake
abi pobi hiibainonipamu!
19 Oonihe Peetoro ma Dzohane erake noko pobi hiireta, Nikeho nooke
qusubaiteqa Ohongaho nooke qaatareiqi nike hiibi mae?
20 Oonihe nanai quba moo qaabi ma nooka hiire qaabi oke qaataquho isaki
baamunipamu.
21-22 Oke hiiremi Dzuta abi mimi nokoi ao nopoke eheitarota. Oonihe
abi pone oho tii bodza 40 naatemi obaoba oke noho irita eetemi abihota
bagenoma naateta. Oho qubake Dzuta abi mimi hee, Eto abi minarai oho
nookami qanganatainoiqi hiiretanita nopoke tee ma teeke eetaquho tete
bamu naatemi nokoi nopoke paha qaupasasa gaamaqi dzoobiremi tuumata.

SINABIDZA HIIBAQUHO BEEDZAE QUBA PUPU HIIRETA

23 Oonita nopoke saaqoromi nopoi qesamane nopomeho toro biranateqi
abi mimi ma bosa qobaqoba nokoi noo ikanoma hiireta isere oke qesamane
nopome gama pobi hiire soubireta.
24 Hiiremi nookaqi noko totoho nokome teenaite qusubaiteqi Ohongaho
toro pupu hiireqi hiireta, O agoago khata teena. Nii qusu ma ttoka ma besa
oke nii khooba nokohoma gama mooto soubireta.
25 Oke eetetai Qaheuba Sumasa dzoobiremi noi uumi nanaho Tabiti qaru
khata niihoho too adzahahaitemi noi eraiqi hiireta, Abi soropurunoma
nokoi naane quba dzauba eetorai? Ma abi nokoi naane quba noo sepesapeke
qupadzomorai?
26 Oi ttokaho abi qiba nokoi ttarita qooromi bosa qobaqoba nokoi oho
qesa ttutturateqi nokoma gama Ohonga ma Kiristu nopoho ibo eeteqi basesa
eetorai. Oiqi Ttabitti hiireta.

27 Oonita meenipake nagapa eraho abi nokoi qaheuba khata Dzesu apeke
Ohonga nii upubireta noke nokoi ibo eeteqi Herote ma Pottio Pirato nopoma
raaba abi ma Isirae abi ma noko gamaqa noo teenaiteta.
28 Oonihe niimaeho boto ma too niihoi hiiretaho isakiqata noko eetorai.
29 Oonita Ohonga niimae moomi nokoi qaupasasa gaamami attinoma
naatarorihe iboho isaki oke nii rasaki eeteqi qaru khameto niime beedzae
moitemi nokoi too ananama niiho sinabidza hiire qaari oke paanaite
qaarare.
30 Oke eesuhima niimae boto dzoobiremi abiho sama ma sasa qidzana-
torare ma quba nese agiagi biranatemi mumure naatorare. Oonihe oi gama
qaheuba khata niiho, Kiristuho dzapata biranate qaarare.
31 Oiqi hiire pupu hiimi naga nokoi oota oi ngungudza eesuhimi Qaheuba
Sumasa nokoho qupake qanoqanonomaitemi sinabidza oke noko beedza-
ema hiire qaata.

SINABIDZAHO ABI TUPUI QUPA TEENA KEKE

32 Obetemi sinabidza qusubaitetaho tupu mokoi quba samane nokome
gama mootoqi ttaike aima qaata ma ipibidza ma hongasidza mekeqoma eete
qaata. Nokoi quba niiho naaho hiibaamake teenaite aima qaata.
33 Ma Qaru abi nokoi Dzesu Kiristu baata neta qoridzetaho noo hiire
qaami mee nokoi minanipamu naatemi abi minarai dzoobe ma kanakanaho
isakinipamuta qaata.
34 Ma bisa nokohota teei teqaha sepeke qaarara. Quba tongo ma qubabosa,
guhu ma naga, dzoo ma hoo oi qaami oke noko oma quba hiiremi biranatemi
oke
35 Qaru abi moitemi pattabete abi ooho dzoreke isakiqata moite qaata.
36 Qate abi teei qaata dzapa noho Dzosepe noke Qaru abi paha dzapa
moiteta oi Banabe (dzapa nohoho khoobai ttapuita khata) noi Reebiho eema.
Kusu Kipuro nena.
37 Noi oho qesa eeteqi quba tongo nome oho ttuma quba hiiremi bi-
ranatemi noi oke gama aima Qaru abiho dzagata mooto soubireta.

5

ANANIA MA SAPIRAHO IKOIKO

1-2 Oonihe abi teeho dzapa Anania ma ata noho Sapira nopoi ttoka nopome
tteke ttuma quba hiiremi biranatemi qesai oma gama Qaru abi moitetaho
isaki bahe nopomae qesa naru hiireqi seike oma koko teeke nopome quba
qaateqi koko temuke noi aima Qaru abiho dzagata mootoqi hee, oqaioniqi
hiireta.
3 Oke hiiremi Peetoroi hee, Anania nii naane qubake Saatai niiho qupa
rasaki eetemi Qaheuba Sumasake ikobeteqi ttoka ma haba niimeho ttuma
koko qahitotoraidzo?
4 Ttoka ma haba niihoho koko teei oorareiqa oorakoi. Mae nipe oho ttuma
quba hiiremi oma biranatemi ooma nipe quba tee ma teeke eetarorihe,
naane qubake qupa niihoi niike ikobetemi nii oke eeteo? Nii abi nanake
bahe Ohongake ikobetareiqi hee, Ttuma paha teei te ooraidzaraniqi hiire oi
bamenoma!
5 Hiiremi Anania noi noo oke nookahiqi taate baateta. Obetemi qesai moo
nookata nokoi atti minanipamuke eeteta.
6 Qate abi khameto nokoi Ananiaho kebake aima tuuma ao qurabireta.
7 Obetemi bodza khara naataamake ata nohoi noka pobitaamake teka
teena ota biranateta.

8 Biranatemi Peetoroi noke qasa hiireqi hee, Ttokaho ttuma oqaioni mae? Nii ana pobi hiibare, Hiiremi noi hee, Oore oqaioni.

9 Hiiremi Peetoro erake no pobi hiireta, Apu ma nipei naane qubake Ohongaho Sumasa ikobetareiqi erake eete? Oionita moorare, abi khameto apu niihoke ai tuuma qurabire nokoi burisi eete baahuqi naga pou samata qooro ooraita nokoi paha niiho kebake aima tuuma qurabidzakoi.

Noi oke hiimi Sapirai ao oko toro nohota taate baateta.

10 Baatemi abi khameto nokoi keba nohoke aima tuuma apu noho qurabireta teka teena ota noke qurabireta.

11 Obetemi sobasoba tupu nokoi oho pobi nookaqi gama susupu atti ququimaqi qaata.

QARU ABI OHONGAHO OBAOBA EETOTA

12 Oonita Qaru abi nokoi obaoba ma quba nese agiagi maina painake abiho pengata eetemi noko mooqi teena naate Ohongaho biiri totaqi, dzapa noho Soromoho suruho ota noko ttutturate qaata.

13 Oonihe abi sigina qesai nokoho ttaiqa naataranihe nokohoke nookami dzapa pobinoma naateta.

14 Qate abi paha qesa samane, oi abi ma paimane tupu minai nooka hiisi eeteqi Ohongata ipibireta.

15 Oke eetemi nokoi qesa ma dzaira nokoho apenei keba ma khetedza naate mee dzeuba qaata, ma pone ma qeqesa naate meramera tekata mee qaata, nokoke teteta mootomi Peetoroi baa riinimi noho sumusumui nokoke sirihahimi qidzanate qaata.

16 Oke eetemi Dzerusaremu nagapa totaqi ma totaqi abi tupu mina qaata, nokoi gama susupu khetedzanoma ma songena ngiinginoma oke aima biranatemi nokoi oho qesa gama qidzanate qaata.

OHONGAHO ANGEROI QARU ABIKE INGONAITETA

17 Qateqa dzube abi mina ma Satukeoho nena nokoi

18 Qaru abiho baurake bisi naateqi Qaru abi mimike aimaqi sutasuta naga minata mootota.

19 Oonihe qupibake Sooparaho angero teei sutasuta naga mina oke kurauma noko dzeima qurateqi hiireta,

20 Nikei tuumaqa Ohongaho Biirita peiteqa teka nikemeta qooroqa qaraqara tatangaho kuku ma khooba abike pobi hiire qaarare.

21 Hiiremi nokoi tuumaqi Biirita dzuubaqi saunaba samaneke abi ma khata nokoke qusuho qaraqara oho pobi hiireta.

Oonihe dzube abi mina ma qesa noho torona oota nokoi sinasina tupu ma Isiraeho Kanusoreho tupu mina oke gama ttuttuiteqi habeseta. Nokoi hee, Oonita noo dzoobiremi sutasuta nagata oorai qaru abi oke dzeima baabareiqi hiireta.

22 Oonihe pirittani nokoi qeemaqi sutasuta nagake moohimi nokoi bamu naateta. Bamu naatemi noko ao burisi eete oho isere hiireta.

23 Hee, Ae! sutasuta nagaho tete oi sibasibai oori, qate tete soopara abi paha pouta oori. Oonihe nanai tete geema pei moohimi teei te nakuta oorara, baamu!

24 Noo oke hiiremi Biiriho soopara ma dzube abi mimi nokoi nookaqi oho iiha ma dzoobidza eeteqi hee, Nokoi ikanomake eeteqi biranate?

25 Oke hiiremi teei baaqi hee, Maqa, nikei sutasutata mootota abi naga nokoi qaheuba biirita abi ma khata sinabidza pobi hiirorai.

26 Oke hiimi biiriho soopara ma pirittani nokoi tuumaqi moota, Ma nokoi
qaru abike urupusa eete aimarotahe eto abi qesai nokomaeke omama
teetainoiqi nokoke keba ma dzapata dzeima baata.
27 Oonita nokoi Qaru abi oke aima bisa nokometa mootomi dzube abi
minai nokoke qasa hiireta.
28 Nanai nike Dzesuho dzapake hiire paanaitainoiqi hiiretake nike naane
quba abi bapotopotomi dzapa oi Dzerusaremuta gegebetorai?
29 Hiiremi Peetoroi Qesamane nomeho puike naateqi noo ipi erake hiireta.
Baamu, nanai abiho nooke qaateqi Ohongaho noo qusubaitorai.
30 Nookao, nikei Dzesuke hapahapanaitemi baateta. Noke uimane napa-
hoho Ohonga Mai tukutoqi qaraqara moiteta.
31 Oi Isirae abi ma napai qupa buirisi baura eeteqa kahosa napemeho dza-
mudzamu saridza qubake Ohongai noke ai qusubaitemi noi bosa qobaqoba
ma ingona mai minanipamu napahoke naate oorai.
32 Oonita nanai nese nanamema quba oke gama mooqi hiirorai, oonihe
nanaqeke keke bamuhe apenei Ohongake qusubaitorai nokoma nanake
Ohongai Sumasa nome moitemi ooraita nanaio noho noo qaupuitorai. Oiqi
hiireta.

QARU ABIKE HESATAINOIQI GAMARIEI HIIRETA

33 Hiiremi noko noo oke nookami nokoho dzauba peitemi Qaru abi oke
teetareiqi hiireta.
34 Oonihe Kaunsoriho tupu ota Sattukeo abi keke bahe paha Pariseoho
abi teei oota, dzapa noho Gamarie, noi hu nooho sinasina abinipamu, noho
dzapake abi qusubaite qaata oonita noi Qaru abi nokoke hee, Nikei paata
qurateqa oorareqa teeke eetare.
35 Noi oke hiiremi Qaru abi nokoi paata quratemi abi oi qesamane nomeke
erake pobi hiireta. Isiraeho maimane nookao. Abinaga erake quba teeke
eetareiqa iiha dzoobireqake eetare.
36 Bosata abi teei qaata dzapa noho Teuta, noi hee, Anai abi ohonga, bosa
qobaqoba nokohoniqi hiiremi abi 400 nohota ipibireta. Obetemi Roma abi
noke teetemi oko ma boto noho sakabami oho noo bamu naateta.
37 Qate noho ipiqata Garirea habaho abi teei qaata, dzapa noho Dzuta (oi
abi maina). Noi dzapa qetaqeta bodza napahota abi qesake ikobeteqi dzeima
qaatahe noi oho qesa bamu naatemi noho oko ma boto gama sakabaqi
baamu naateta.
38 Oonita quba oonoma biranate qaimi ana nike pobi hiire nookare. Nike
abinaga erake qaatemi noko sepeke oorare.
Nokoi noo ma baura mina erake eetorai oi noko qupa nokometa ee-
toraquko oi rasakinoma naatakoi.
39 Oonihe Onongaho baurai ooraquko nike nokoke suqobidzaquho
isakiama naatakoi ma Ohongaho baurai ooraquko nike Ohongake ibo
eetakoita nookare, ooiqi hiireta.

QARU ABI OHO MIDZA BAHE QAKI NAATETA

40 Oke hiiremi nokoi qaru abi nokoho quba hiiremi garubata peitemi
gouma teeteqi erake hiireta. Nike Dzesuho dzapake abi pobi hiibainoiqi
hiireqi dzoobireta.
41 Dzoobiremi nokoi Dzesuho dzapaho quba heme saridzetaho midza te
eetaranihe ohongahonga naateta.
42 Oke eeteqi noko bodza ma sau samane Dzesuke Kiristu ooniqi hiireqi
oho noo ma sinabidza Biirita hiire qaata. Oho qesa naga nokome ma
nokometa nokoi hiire qaata.

6

QARU ABIHO HOBIHOBI SEBENIKE UHUTOTA

1 Bodza ota sinabidzaho abi tupu gaira naatemi noko patta ttihu biire
qaami Girikiho noonoma nokoi qesa Heboroho noota hiire qaata nokoke
hee, Nikei naane quba nanaho ttarumike qaateqi ooraidzo?
2 Oke hiiremi Qaru abi mimi nokoi abi ttuttuiteqi hiireta, Nanamae Ohon-
gaho baura qaateqa samaho ttihu biidzaqu oi baamu isanataqu. Oonita
nikeho neta abi sebenike oho baura quba paanaitare.
3 Oonihe abi nokanoka, Sumasanoma oomake nike batabireqi napai
nokoke oho baura moitemi eetorare.
4 Qate nanaio bodza nanameta pupu ma sinabidza baura oke eete
qaarakoi.
5 Noo oke Qaru abi mimi hiiremi minarai nookami isanatemi nokoi abi
erake paanaiteta: oi Setepano (abi nooka hiisi eetanoma, Qaheuba Sumasa
noho qupata heuheu eete qaata) ma Piripo ma Porokoro ma Nikano ma
Ttimo ma Pamena ma Nikora (noi Attiokhia nagapa nena raaba abi Dzuta
abihota ipibireta).
6 Nokoqake uhutoqi nokoke Qaru abiho dzagata mootomi noko qiba noko-
hota boto mootoqi agoago eeteta.

SETEPANOKE DZUTA ABI QOMAQOMA HIIRETA

7 Obetemi Ohongaho sinabidza kata gaamami Dzerusaremuta abi tupu
minanipamu naateta. Paha dzube abihota minanipamui sinabidza nooka
tani naateta.
8 Qate Setepanoke abi nookami bagenoma beedzae minanoma noi abiho
bisata quba nese agiagi eete qaami subesubeho isaki naate qaata.
9 Oonihe abi tupu nokanoka naga teeho nena naga oke hee Saqosaqo
abiniqi hiire qaata, oho neta Kirena abi ma Aresatteria abi ma Kirikia abi ma
Asia gattiqaho abi oi teena naateqi Setepano ma noko qesa kurebete qaata.
10 Oonihe noo oke noi Sumasama hiiremi nokanokanomanipamu naatemi
nokoho noo asaqobami bitta eete qaateta.
11 Oonihe nokoi noho qore ma geema hiibareiqi abi qesa uhutomi nokoi
hee, Abi oi Mose ma Ohongake dzakidzake eetoraiqi hiiremi nana nooke.
12 Oke hiireqi nokoi abi sepe ma Dzuta abi mimi ma qetaqeta abi qesake
bitta ma kaka eetemi nokoi Setepanoho qaa mootoqi aima sinasina abi
mimiho nagata tuumata.
13 Oonihe ao noo suutoqi qesamane moitemi aima oota noko oke hiiremi
Setepanoho obera noo erake hiireta, Abi oi hapaho qaheuba biiri ma hu noo
napahoke qangake keke hiiremi nanai nookorai.
14 Noi hee, Dzesu Nadzarette ho nenai nagapa erake ngausa eeteqa tete
Mose napaho quba hiire paanaiteta oke rasaki eetakoi noo oonomake hiiro-
rai.
15 Oonihe sinasina tuputa oota nokoi gama moohimi Setepanoi angero
midza ma attiamaho isakita oota.

7

SETEPANOI SINASINA TUPUKE SINABIDZA HIIRETA

1 Oonita dzube abi mina noi erake hiireta, Oi noo mee ooni mae?
2 Hiiremi Setepano noi eraiqi hiireta, Maimane ma dzairamane name
nike nookare. Napaho eebobo Abrahamu noi Harani nagapa Mesopotamia
habata qaami Ohongaho totoho noho toro biranateqi hiireta,

3 Nii poike haba khooba ma nagapa qiba niime qaateqa haba anai niiho
quba hiire oorai ota tuuma qaarare.
4 Hiiremi Abarahamu noi noo oke nookaqi Kharattea haba nome qaateqi
Harani nagapata tuumami mai noho baatemi Ohongai haba nike ma napai
maikhameto naate oorai erata dzeima baata.
5 Dzeima baaqi haba koko teeqake noi teqaha noke moitara, baamuhe
Abarahamui biidzaamake ooqi ipita eemane khameto nomema gama mai
eetarotaho naruqake Ohongai hiireta.
6 Ohongai tete erake noke pobi hiireta. Biidza ma khata niiho nokoi haba
kharata tuumaqa dzore ma aabeho isakita gaama haba oho maikhametoi
nokoke sesero eete qaamake tii 400 naatakoi.
7 Oonihe tii 400 naatemake haba oho maikhameto apenei sutasuta baura
moitoraqu nokoke ana ipi moitakoi oiqi Ohongai hiireta. Noi hee, Nokoke
ipi moitemi biidza ma khata niihoi saqosaqo naateqake biranate haba erata
baaqa anaho qaru eete qaarakoi.
8 Qate Ohongai sama geebaho noo Abarahamuke moitemi qusubaite
qaata. Oonita Ohonga hiiretaho isakita khata noho biranate qupi 8 naatemi
noke geebanomaiteta. Geebanomaitemi Isaka noi bitoto qaaqi ipita Dza-
kopoho mai naateta. Dzakopoi abi tuerebe nokoho mai oio Isirae abiho nase
ooni.
9 Qate neimane napaho nokoi noma nokome Dzosepe biisi naateqi noke
ttuma quba mootomi noi Aigitta habata tuumata.
10 Oonihe Onongai noke gainene eete qaata. Oonita noi qangahasita oomi
Ohonga noke hoobiremi Aigittaho abi qiba Parao noi noke moomi noho qupa
qidzanipamu naatemi noho dza eeteqi noke minaraho soopara upubiremi
haba mina noho ma guhu ma nagapa noho oke noi gama soopara eete qaata.
11 Qate Aititta ma Kana habata seebe mina biranatemi neimane napaho
seebe meeqi ttidza uhuba bosasuba qaata.
12 Qaaqi Dzakopo noi nookami Aigitta habata patta oorai hiiremi nookaqi
khameto nome dzoobiremi ota tuumata.
13 Oonihe bodza temuta Dzosepe noomae nanemane nomeho khooba hiire
paanaitemi ota Parao noi Dzosepe biranatetaho khooba gesina naateta.
14 Obetemi Dzosepe hiiremi mai noho Dzakopo noi quba samane nome
gama susupu aimaqi nokoi abi ma paimane dzare 75 naateqi Aigitta habata
tuumata.
15 Oonita Dzakopo noi Aigitta habata qaaqi baateta ma khameto noho oi
neimane napaho nokoi oho qesa baate baamu naateta.
16 Baatemi noko keba nokohoke aima baaqi Abarahamu noi Sekhemu
nagapa Hamoro ma quni ma manihota ttoka teke nesetu quba ttuma eeteta
ota nokoi keba nokohoke mootota.
17 Obetemi Ohonga naru noo Abarahamu pobi hiireta oi kebanonipamuke
tataumarota oonita nokoi Aigitta habata minanipamu huba biireta.
18 Oke eete qaami Aigitta abi qiba usaqe tee biranateta noi Dzosepeho isaki
ababara naateta.
19 Noi neimane napahoke eenaiteqi sesero minake eete qaata. Eesuqi
khameto bittina teete kebaite qaata.
20 Qate kebanoke Mose biranateta. Biranatemi Ohonga nookami noi khata
bagenoma oonita pai noke dzasidza tapariho isakita maiho nagata amena
moitemi qaata.
21 Qaami nokoi noke dzukuromi Paraoho khatatai saridzeqi aimami noi
noho khata naateta.
22 Eetemi Aigittaho banaita mimi noke noo moite qaami nokanokaho
gesina saridzeqi, Aigittaho noo ma baura oho abi mina naateta.

23 Oonihe Mosei qaami tii noho 40 naatemi dzairamane nome Isiraeho abi
tupu nokoke moorare qupa nohota tukubami tuumata.
24 Tuumoqi noi moohimi Aigitta abi teei Isiraeho teeke oberama eetomi noi
qesa nomeke hoobidzareiqi Aigitta abi oke teetemi baateta.
25 Oi noi erake qupadzomata, Ohongai anake asatemi ana noho boto
naate Isirae abike Paraoho botota karabetareimi Isirae abi nokoi khooba
qupadzomaridzoni. Oke hiireqi noi Aigitta abi oke teeteta.
26-27 Oonihe noho qesamane oke te qupadzomara. Oi iihai mootomi Mosei
nokoho toro tuumomi Isirae abi eseri nokomae samai keke temu temuke
botoma teetomi noi mooqi hee, Nipe sama teenanihe naane quba qesa
teetorai? Hiiremi abi qaa sohorota noi hee, Nii nakaho kiapeni, mae apei
niike nanaho soopara moote?
28 Oonita nii arukuke Aigitta abi teete baateta oho qesake nii anake
teetareke hiireo?
29 Hiiremi oionita Mosei oho totoho nookami atti noke suqobiremi noi
Mittia habata tuumaqi abi agiagiho bisata soomata. Oonihe noi ota ata
naatemi khameto noho eseri biranateta.
30 Oonita noi ota qaami tii pooti naatemi noi tora Sinaiho khoobata
tuumomi ee hoho teei qaitomi oho gabi nakuta Ohongaho angero teei ota
biranateta.
31 Oonihe Mosei hee, Quba apei oke eetorai hiireta, bageke eete moorakoi
hiireqi ota qeemomi Sooparaho totoho ota biranateta.
32 Oi hee, Anaio Abarahamu ma Isaka ma Dzakopoho eebobo ma uimane
niihoho Ononga oonita nookare.
Hiiremi Mosei noo oke nooka roqobeteqi subateta.
33 Subatemi Ohongai eraiqi hiireta, Nii ttoka qoore oi Qaheubananita oko
sasa niime ao hiumare.
34 Oonita abi tupu nahoi Aigittata ooraiqi abiho botota heme saridzeqi tti
ma ttaka eete baa qaimi ana poiqa oke suhe hiibaridzoni. Oho quba ana niike
dzoobiremi Aigitta habata tuumami ana hiiremi nii abi tupu ota hiumakoi.
35 Oiqi Ohongai Moseke pobi hiiretake Setepanoi abi mimi qupanomaiteta.
Noi hee, Oonita nike moomi qesai Mose dzaira eetaama naateqi hee, Apei
niike kiape ma soopara nanaho uhutotaiqi hiireta. Oonihe Ohongai angero
dzoobiremi noi eepa gabi nakuta biranateqi bosa qobaqoba ma ingona
maiho baura oke Mose teena mai eetare pobi hiireta.
36 Hiiremi noi tuumaqi obaoba samaneke Aigitta habata eetetati noko
dzeima baaqi besa dzuunoma ma haba habanata obaoba samane eetemi
mumure naate qaami tii paha pooti baamu naateta.
37 Oi Mosei keke Isirae abi eraiqi pobi hiireta, Ohonga noomae too abi teeke
anaho tomidzake qesamane nikehoho bisata saridzakoi.
38 Oke hiireqi noi keke haba habanata neimane napahoho garubata qaaqi
Sinai torata angeroho toota oora ma qaaraho sinasina bamenoma nookaqi
oke noko pobi hiireta.
39-40 Hiiremi neimane napaho nokoi Moseho noo bai hiireqi ai siginaiteta.
Oi nokoho qupai hee, Ao burisi eete Aigitta habata tuumareiqi hiiremi nokoi
Aaro erake pobi hiireta, Maqa! Mose nanake Aigitta habata dzeima baata noi
poi tuuma dzaeteta kaqa? Oonita nii gisigisi teeke korabetemi noi nanaho
ohonga naate bosa qooromi nana burisi eete Aigitta habata tuumare.
41 Oke hiiremi Aaroi kau gisigisi teeke botoma korabeteqi nokomaeho boto
kinisa oho hasahasa hiireqi oho kiridza qeereta.
42 Oke bohimi Ohongai noko qaatemi qupa nokohoi rasaki naatemi nokoi
dzasidza ma pomatti (oi sinabidza oberaobera) ota qeemaqi soomata.

Oho qubake Amosi too abi nokohota noo qeeteta oi erake hiire oorai, Isirae maikhameto nike tii pooti haba habanata qaaqi kabiraho kiridza mae kiridza qesa oke Ohonga anaho quba qeereta mae?
43 Eehe, nike Morokhaho paraike qusubaite qaaqi, paha Repani noho taama gisigisike khakhauma qaata. Quba oonomai Isirae ma nikeho ohongaho isaki naatemi noko pupu hiireqi korabete qaabi. Oho qubake anai hiiremake qaa abi nokoi nike suutoqa dzeima Baberonia nagapata tuumakoi oiqi hiiremi Amosi qeeteta.
44 Hiireqi Setepanoi Dzuta abi mimike hee, Oonita uimane napahoho sinabidza parai naga haba habanata qaata oho horeke Ohongai bosata Mose banaitemi oho isakita gootota.
45 Obetemi Uimane napaho sinabidza parai suba oke biire biire baa pei qaami, Mose bahe Dzosuba (Dzesuho qaamodzamodza) noi bosa qooromi erata raaba abiho bisata baaqi biranateta.
Biranatemi Ohongai raaba abi iihami uimane napaho haba oke mai eeteqi sinabidza parai suba oke biire qaami Tabiti biranateta.
46 Biranatemi Ohonga nohoke nookami bagenoma naatemi oho quba noi Dzakopoho Ohonga (Ohonganipamu) noho biiri teeke gootareiqi hiireta.
47 Oonihe noomae bahe, khata noho Soromo (noi paha Dzesuho qaamodzamodza) noio Ohongaho biiri gootota.
48 Oonihe Ohongaio qusu ma quba minarahonita abi botoma gootorai naga ota noi ikanomake eete oora ma qaara eetaqu? Baamu. Oho qubake Dzesea too abiho toota noo erake hiireta.
49 Qusui naho ttube ma ttaraki qaate ttokai naho basanita naho naga ikanomake gootomake isanataqu? Ma teeka ikanomake korabetemi ana ota mee qidzanaataqu? Noo oke Soopara napahoi hiireqi hee,
50 Apeho boto bahe Naamaeho botoi quba erake korabete soubireta. Oiqi Ohongai hiireta.
51 Noo oke Setepanoi Dzuta abi mimike pobi hiireqi noi hee, Oonita qiba qanganoma nike! Qupa ma toma nikehoi uhubaamanipamu. Oonita neimane nikehoi eete qaata teteke nike iihaqi Qaheuba Sumasake basesa eetoraidzo?
52 Oonita too abi samane baa qaata nokohota teena teeke nikeho neimanei ingonaiteta, mae nokoke gama sesero eete qaata? Baamu, nokoke gama sesero eete qaata.
Oi apenei pobipobi ma rikerikeho Maikhata biranatarotaho qaamodzamodzake hiireta nokoke nikeho neimane gama teetemi baateta. Qaaramuti Maikhata noomae biranatemi nike noke geema mootomi teeteta. Nikeio eeteta! Oke Setepanoi nokoke pobi hiireta.

SETEPANOKE MARANGA BIIREMI BAATETA

53 Setepanoi ipibireqi Dzuta abi mimike hiimotoqi hiireta, Oonita hu nooke angeroi tooma hiireta oke nike too kakama aimatahe qusubaitaamanipamu ooni!
54 Noo oke Setepanoi hiiremi nokoho ttidza qosu sahaubami dzauba minake eeteta.
55 Oonihe Setepano noke Qaheuba Sumasai ao raraku biiremi noi qusuta nese dzoobire Ohongaho dzapa pobi moohimi Abiho Isaki pobita qooroqi oota.
56 Oke mooqi noi hee, Idze! Qusu papatemi ana moohimi abiho isaki Dzesui Ohongaho boto pobita oorami ana moori.
57 Oke hiiremi noko qarutoqi noho noo rasaki eeteqi toma nokome isingi kotoro noke aima hotou hotou biireta.

58 Nokoi tuuma nagapa tumeta noke omama teetare boohita. Oke boohiqi soopara nokoi sasa khara nokomeke kuimaqi abi eehaha tee, dzapa noho Sauro, noho dzagata tupu biireta. Tupu biireqi Setepanoke omama teeteta.
59 Oonihe nokoi Setepanoke omama teetomi noi pupu totoho eraiqi hiireta, O Soopara Dzesu, nii gisi nahoke aimare.
60 Oke hiireqi dzaubama sokateqi eraiqi hiireta. Soopara name, nii kahosa nokoho erake qaatare, oiqi hiireqi baateta. Baatemi Sauro (oi Pauro) noi nookami isanateta.

8

SAUROI SINABIDZAHO ABI BIKHI BAKHA EETETA

1-3 Nokoi Setepanoke omama teetemi baatemi sinabidza abi qesai noho keba qurabireqi tti ma ttaka noho eetota. Oonihe Sauro (oi Pauro) noi beedzae eeteqi sobasobaho abi ma paimane sesero minake eeteqi nagaho isakita peiteqi nokoke aima tuumami sutasutata qaata.
Khooba oho qubake bodza ooqate sinabidzaho abi tupu Dzerusaremu nagapana qaata nokota uuba ma sakaba mina biranatemi nokoi sakabaqi Dzutea ma Saramia habata tuuma tee ma teeta soomaqi qaata. Oonihe Qaru abi mimi nokoqai keke Dzerusaremuta qaata.

PIRIPO MA KARAI SAMARIATA SINABIDZA BAURA EETETA

4 Oonihe apenei qaaho atti ika ma ikata tuumata noko abike sinabidza pobi hiire tuumata.
5 Oonita Piripoi Samaria habaho nagapa qibata biranateqi Kiristuho noo ma sinabidza nokoho quba hiire paanaite qaata.
6 Oke eete qaaqi obaoba maina paina eetemi abi tupu minai gamaqa noho noo ma baura quba dzaodzao minanipamuke eeteta.
7 Oi noi abiho irita songena ngiinginoma samaneke iihami arearema biranate atti tuumata. Paha pone ma qosu samaneke qidzaiteta.
8 Eetemi nagapa oho abi qakiqaki minake eeteta.
9 Oonihe nagapa ota abi tee qaata dzapa noho Simona noi sama nome qusubaiteqi hee, Anai minaniqi hiireqi iima ttopo eetemi Samaria abi tupu minai nookami attinoma naate qaata.
10 Eetemi mina ma gattiqa nokoi nohoke nookami mina naatemi eraiqi hiire qaata. Abirai Ohongaho beedzae minanipamuniqi hiireqi hee, Beedzae teeho bahe oioniqi hiire qaata.
11 Eetemi noho iima ttopoi nokoke qupa rasakinomaitemi nokoi bodza kharake nota atima qaata.
12 Qaami Piripoi Ohongaho pobi ma Kiristuho isere qidza hiiremi abi ma paimane gama susupu nooka hiisi eeteqi sinabidzaho sobasoba saridze soubireta.
13 Saridze soubiremi Simona oho qesa sinabidza nookaqi noomae soba-soba saridzeqi Piripoho dzagata qaata. Qaami Piripoi obaoba maina painake eetemi noi mooqi boto gaamaqi qaata.

QARU ABI ESERI SUMASAKE SAMARIATA QAUPUITETA

14 Oionita Samariaho abi ma paimane sinabidza nooka hiisi eetemi oho pobi Dzerusaremuta baami Qaru abi nookaqi Peetoro ma Dzohane dzoobiremi ota tuumata.
15 Tuuma biranateqi Samaria abi nokoi Sumasa saridzareiqi pupu hiireta.
16 Oi bosata noko sobasoba saridzetahe Qaheuba Sumasai noko raraku bidzaamake oota oi teeho bahe noko Dzesu Kiristuho dzapa nookaqi obaqaho sobasobake saridzeta.

17 Oonita Qaru abi nopoi boto nopome qiba nokohota mootoqi agoago
eetemi Qaheuba Sumasake saridzeta.
18 Qate nopoi abi ma paimaneho qibata boto nopome mootomi Sumasa
biranatemi Simonai mooqi baura oonoma saridzare hiireqi noi nopoke oho
ttuma moitare hiireta,
19 Nipei beedzae oho qesa teeke ana moitemake, ana abi teeho qibata boto
name mootomake noi Sumasanoma naatare.
20 Hiiremi Peetoro eraiqi hiireta. Maqa, nii Ohongaho kokorake ttuma
eetareiqi hiibi mae? Idzii! Nii ao oma niimema rubenga naasuidzo.
21 Nii Ohongake ikobetareiqi baura eraho ttaiqa naataquho tete baamuni-
pamu!
22 Oho qubake nii rasaki niimeke qaatanipamuke eeteqa Ohongake pupu
hiiremi noi qupa qanga niihoke qidzaitaqu mae?
23 Oi ana moohimi nii pasenaho dzoquta ooraimi oho togoi niike igabiremi
oorai.
24 Oke hiiremi Simonai hee, Oonita nipemae naho quba Ohongaho toro
pupu hiiremake ana ingonaitemi quba nipei hiibi oi eetoqa naho irita
biranataino. Oiqi hiireta.
25 Qate Qaru abi nopoi isere nopome ma Ohongaho noo oke gama abi ma
khata pobi hiire tatangaite soubireqi burisi eete Dzerusaremuta tuumata.
Oonihe tuusuqi nopoi Samariaho nagapa gamitti samaneke Sinabidza pobi
hiire hiireke tuumata.

PIRIPOI AIGITTA ABIHO SINABIDZA TETE GEEMATA

26 Qate Sooparaho angero teei Piripoke eraiqi pobi hiireta, Nii qoridze pobi
neta tuusuhiqa Dzerusaremu nagapa robena Gadza nagapana tete quratorai
tete oi haba habana oonihe nii ota tuumare.
27 Hiiremi Piripoi noo oke qusubaiteqi tuumata.

Qate Ettiopia habata atapa qiba teei qaata, dzapa noho Kattake, Noho
kokora abi puniama nokanoka minanoma noi ttuma ma quruma mina
nohoke soopara eete qaata. Oonihe noi Dzerusaremu nagapata Ohonga
penga bobotare baa peiteta.
28 Peiteqi burisi eete karesita habeseqi nagapa nometa tuusuhiqi too abi
Dzeseaho pepake isaitota.
29 Oke eesuhimi Sumasai Piripoke hee, Nii hairiamake tuuma karesi
qeerake saridzare.
30 Hiiremi Piripo torouma qeema saridze nookami noi too abi Dzeseaho
geeta isaitomi noi noke qasa hiireta. Nii noo isaitoraihe oho khooba qupad-
zomorai mae?
31 Hiiremi noi hee, Abi teei oho khooba ana pobi hiiremake ana nookareni
baamu. Oonita noi Piripoke ota peitareiqi hiiremi pei noma habeseta.
32 Qate noo qetaqeta noi isaitota oi erani. Abi noke sipisipiho isakita
aimami nooamake tuumorai, mae sipisipi khata teeke suu geemami nipana-
toraiho qesake noi noo amake oota.
33-34 Nokoi noke midzata mootomi noi oho quba noo ipi hiibaquho tete
baamu naateta. Ma ttokata nokoi qaraqara nohoke geemataho qubake apei
ororiba nohoke isaitaqu?

Oho teteta isaiteqi abi mina noi Piripo qasa hiireqi hee, Too abi noi
apehoke hiireta, sama nomeke hiiretani mae apeke hiireta? Oho khoobake
nii hiire ana nookare.
35 Hiiremi Piripoi too abiho noota ipibireqi Dzesuho isere qidza no pobi
hiiremi nookata.

36 Oke nopo hiire tuuma qaramuti obata biranateta. Biranateqi abi minai
hiireta, Moora, oba ooraita ana sobasoba quba hiiremi nii isanate anake
obama soobaqu mae?
37 Hiiremi Piripoi hee, Anai noo nii pobi hiibi oke nii qupa susupu niimema
nooka hiisi eetaquko oke eetakoi. Hiiremi noi hee, Dzesu Kiristu Ohongaho
khata oke ana qupa susupu namema ai tataume.
38 Oke hiireqi Piripo ma abi mina nopoi ota karesi qaateqi obata qurateqi
Piripoi obama noke soorota.
39 Obeteqi nopoi oba neta baa peihiqi Ohongaho Sumasai ao Piripoke
raraku biiremi abi mina noi noke mooraama naateta.
40 Oonihe meeke abi mina noi ttidza qidzama tete nometa tuumata.
Qate Piripoi Adzota nagapata biranatemi moota. Oonita noi ota sohoroqi
nagapa samaneke sinabidza pobi hiire tuuma qaaramuti Kaisarea nagapa
biranateta.

9

PAURO QUPA BURISI EETETA
(Apo 22:4-16; 26:9-18)

1 Qate Sauro (oi Pauro) noi dzauba bisamu naateqi Dzesuho oko ma boto
ibo eetemi noho qupata eepa qooridzemi noi dzube abi minaho torota
tuumata.
2 Tuuma gunu ma naru hiiremi Ttamasiko nagapata dzuta abi qaata
nokoho pepake dzube abi mina qeeteqi moitemi Sauro aima qee ota sin-
abidza nokanoka abi ma paimane saridze aima boto suuto Dzerusaremu
nagapata aima baabareiqi tuumata.
3 Oonihe qesa ma nokoi tete bosaho eete tuuma Ttamasiko nagapa
dzamoitemi qusuta eepa dzadza kisakisama uhubaqi qura noke rome bi-
ireta.
4 Eetemi noi ttokata taasuhimi ota totoho teei hee, Sauro, Sauro nii naane
iboke eeteqi anake iihorai?
5 Hiiremi Sauroi qasa hiireta, Oonita Soopara name nii ape oni? Hiimi hee,
Anai ape bahe Dzesu Kiristu nii ibo eetorai ooni.
6 Oonita nii qooridzeqa Ttamasiko nagapata tuumake teei niike ota
saridzeqa sinasina hiiremi oke nii qusubaitare.
7 Noo oonoma hiiromi abi noma noko baaota nokoi noo totohoqake
nookatani quba teeke te ota mooraranita noko noo apeke hiiremi
isanatarota? Baamu.
8 Qate Sauro noi ttoka neta qoridzemi eehe, nese nohoi ao khaba eeteta.
Khaba eetemi qesamane nohoi boto nohota kharikhari eete ai Ttamasiko
nagapata tuumata.
9 Tuumaqi noi ota biranate qupi taparike eetetahe nese noho teqaha
uhubara, ma noi teqaha oba ma patta muunara.
10 Oonihe Ttamasikota Dzesuho qaru khata teei qaata dzapa noho Anania.
Noke Ohongai tukutoqi hee, Anania!
11-12 Oke hiiremi noi hee, Oe Ohonga anai erani. Hiiremi Ohongai ipibireqi
hiireta, Maa, tete teeho dzapa pobipobi ota nii tuuma Dzutaho nagapa
peiteqa abi tee, dzapa noho Sauro, noi Tarasu nagapa nena. Oonihe noi naho
pupu hiiroraita qupa nohoi quba erake qupadzome: Abi teeho dzapa Anania
noi naho toro baahuqa boto nome qiba nahota mootomi nese uhubareiqi
hiirorai. Oonita nii tuuma noke saridze qidzaitare.
13 Sooparai noo oke hiiremi Ananiai eraiqi hiireta, Abi ohoke minanipa-
muke hiiremi ana nookorai, noi dzagana niihoke Dzerusaremu nagapata
adzapeke sesero eetorai.

14 Obeteqi erata nanai niiho dzapa qiraitorai nanake suuto ai tuumare
dzube abi minai noke pobi hiiremi oorai.
15 Hiiremi Ohongai hee, Abi oke naamae asatemi noi naho kamo naate
dzapa pobi nahoke raaba abi qiba ma Isirae tupu nokohota aima tuuma
qaarakoi.
16 Oi noi dzapa pobi nahoho quba iima ma bago samaneke saridze qaaraqu
oke ana isanate noke banaitakoita nii tuuma noke qidzaitare.
17 Oke hiiremi Anania noi tuuma naga hiireta ota peiteqi Sauroho qibata
boto mootoqi hiireta, Sauro, qeseba khata name. Dzesu Sooparai teteta
niiho toro biranate noi ana dzoobiremi baabe. Oonita nese niiho uhubami
Qaheuba Sumasai ao niike raraku biidzare.
18 Oke hiiremi noho neseta quba qoringi tomidza teei taatemi nese
uhubami haba moota. Oonita noi qooridze hiiremi Ananiai noke obama
soorota.
19 Obama sooromi oionita noi patta muunaqi tatanga aimata.

SAURO (PAURO) TTAMASIKOTA SINABIDZA HIIROTA

20 Ma Sauro noi Ttamasikota Dzesuho oko ma boto ma nokoi isakiqata
oota. Ooqi noi ao Dzuta abiho sinabidza guhuta peiteqi Dzesuho khooba
hiire paanaiteqi eraiqi hiireta, Dzesu Kiristu noio Ohongaho khatanipamu
ooni.
21 Oke hiiremi nokoi nookaqi houpeu eeteqi hiireta, Dzerusaremu nagap-
ata dzapa oke abi qiraite qaami oho quba noi nokoke sesero minake eeteqi
suuto baa qaarita erata oho qesa abi suutoqa dzeima dzube abi mimi nokoho
botota mootare baata. Oonihe noi ikanomake eeteqi ao maina naate oorai,
eo baamu? Atti quba hiireqi oke hiireta.
22 Oonihe Sauro noi bedzabedza eeteqi hiireta, Dzesu noi Kiristunipamu
ooniqi hiireqi sinabidza noo suunipamuta hiire paanaitemi oi Dzuta abi hu
noonoma nokoke suqobidzaquho isaki naateta.
23 Oho ipi ota dzuta abi nokoi Sauro teetare gunu dzoomata.
24-25 Gunu dzoomatanihe noi ao pobi nookata. Oi nokoi repa patita sogimo
qooro qaata, oonihe qesamane nohoi noke susu kamo minata sengibeteqi
qupibake repa heeta dzoobiremi ttokata qurate biranate atti tuumata.

PAUROI DZERUSAREMUTA BAAQI QARU ABI MOOTA

26 Tuumaqi Sauroi Dzerusaremu nagapata biranateqi Dzesuho Qaru abi
nokohota ipibidzare eeteta. Oonihe noi ao Dzesuho khata naateta oke nokoi
nookami teqahama naatemi atti eeteta.
27 Oonihe Banabei noke dzaira eete Qaru abi nokoho toro dzeima tuumaqi
Dzesui teteta Sauro saridzetaho noo ma pobi hiireta. Ma noi Ttamasikota
Dzesuho tete hiire paanaiteta oho pobi ma biidza noo nokoke pobi hiireta,
oke Banabei gama nokoho pengata hiire paanaiteta.
28 Hiiremi Sauro (Pauro) noi nokoma Dzerusaremuta qaaqi Dzesuho sin-
abidza attiamake abi pobi hiire qaata.
29 Ma Dzuta abi qesa Girisi noota hiire qaata noi nokoma noo hiire nookaqi
noo buribaro eeteta. Oonita obera abi noke teetare hiireta.
30 Hiiremi dzairamane noho nokoi nookaqi noke Kaisarea nagapata
dzeima tuuma dzoobiremi tuuma qaaramuti Tarasu nagapa khooba nometa
biranateta.
31 Qate sobasoba abi ma paimane Dzuta ma Garirea ma Samaria habana
qaata nokohota hasu ma keba biranateta. Hasu ma kebata isakiqata qaaqi
nokoi Ohongaho pengata subateqi qesa qahiqahi eete qaata. Oonihe Qa-
heuba Sumasai husi ma pai nokoho naatemi sinabidza haba gegebetemi
tupu nokohoi mina naateta.

PEETOROI AIREA MA TABITTA QIDZAITETA

32-33 Qate Peetoroi teteta tuuma qaaramuti Ohongaho oko ma boto Ritta
nagapata qaata nokoho toro biranateta. Oonihe noi ota abi teke moota,
dzapa noho Airea. Noi oko ma boto atimanoma naate tii eith-ho isakita
meera keke eete qaata.
34 Ma Peetoro noke pobi hiireta, Airea, Dzesu Kiristu niike qidzaihibita qori
qepe niime qoomare. Hiiremi hairiamake qoridzeta.
35 Oke eetemi Ritta ma Saromi nagapanai oke mooqi qupa burisi eeteqi
Ohongaho oko ma boto tupu naateta.
36 Qate paha Dzoopa nagapata atapa eehaha teei qaata dzapa noho
Tabitta (Qate girisi noota oke hee Subaroho isaki ooniqi hiire qaata) noi abi
samaneke kokora qidzanipamuke abiho tteki aima qaata.
37 Oonita Peetoro Dzoopata qaata bodzata Tabitta heme minake eeteqi
baatare eeteta. Aoke baatemi qesai keba nohoke akobeteqi naga teeho
nakuta ai pei mootota.
38 Oonihe Ritta nagapa oi Dzoopa nagapaho samaqata qaata. Oho qubake
sobasoba abi tupu nokoi Peetoroho pobi nookaqi abi eserike dzoobiremi
tuuma noke dzeima ao baabare hiireta.
39 Hiiremi Peetoroi nookaqi adzanoke noko tuumata. Tuuma biranate
moomi kebai meeqota. Ota dzeima peiteta, peite moomi paimane ttarumi
keke keba nakunaite tti ma ttaka eete Tabittai eehaha qaaqi nokoho quba
sasa hiboto qaata oke peetoroke banaiteta.
40 Banaitemi Peetoroi noko tepatetemi biranahimi noi pomai kotoroqi
pupu hiireta. Pupu hiire qaasuqi keba dzaga bobotoqi eraiqi hiireta, Tabitta
nii qoridzare. Hiiremi noi nese parara eeteqi Peetoro mooqi qori habeseta.
41 Habesemi noho botota aimami qori qoorota. Qoohimi sobasoba abi ma
ttarumi paimane nokoi peiteqi moomi Tabitta qaraqaranoma naatemi qupa
qidzanipamu naateta.
42 Obetemi oho pobi Dzoopa nagapata gegebetemi tupu minanipamui
noko Soopara nooka hiisi eeteta.
43 Ma Peetoroi Dzoopata qaatahe abi teeho dzapa Simona sihu korakora
abi noi noho nagata bodza samane noma nopo ttaike qaata.

10

KONERIOI ANGEROHO NOO NOOKATA

1 Qate Kaisarea nagapata abi teei qaata, dzapa noho Konerio, noi raaba abi
Itaria habaho qaa abi tupu nokoho soopara naate qaata.
2 Oonita noi oko ma boto nomema noko Ohonga qupadzoma qaata. Noi
Dzuta abi samaneke kokora bageke eete qaata, paha Ohongaho toro sanino-
qake pupu hiire qaata.
3 Oonita Konerio noi oke eete qaami ete teeho surenake Ohongaho angero
teei noho toro biranateqi noho kira hiireqi hiireta, Konerio.
4 Oonita kira oke hiiremi noi nese qooroqi moo sahateteqi hiireta, Soopara
name, quba apeni? Hiiremi noi hiireta, Pupu ma kokora niihoho pobi
Ohongaho tomata taatemi noi nookami bagenoma.
5 Oho qubake nii qaru dzoobiremi tuuma Dzoopa nagapata abi teeho
dzapa Siimo, dzapa usaqe noho Peetoro noke dzeima baabare.
6 Noi Simona ma nopo oorai. Simona noi sihu korakora abi noma nopo
oora ma qaara eetorai. Naga nohoi besa patisigiqata oorai.
7-8 Oonita angero noo oke hiire tuusumi Konerio noi qaa abi Ohonga ai
tataumanoma teeke uhutoqi kokora abi eseri noho baura eete qaata nopo

oho qesa uhuto nokoke noo ma pobi hiire soubiremi Dzoopa nagapata tuumata.

PEETOROI BAKUHO ISAKI MOOTA

9 Qate iihai mootomi abi noko tuumaqi teteta meeta. Meeqomi iihai
mootomi tuusumi ete bisa naatemi noko nagapa dzamoitemi Peetoro naga
suruho heena pupu hiibare peiteta.
10 Oonihe noi patta quba ttidza saa eetemi qesai noho quba patta khautomi
noi bakuho isaki geemata.
11 Geema moohimi qusu papatemi boto qesai ttoba khabanoma nakunom-
aho isaki oke pobi ma mage, tume ma dzaga aimaqi oke dzoobiremi ttokata
gaibata.
12 Oonihe oho nakuta kabira maina paina, dzotata ma siriquba ma qusuho
nee maina paina ota oota.
13 Oomi totoho teei biranateqi hiireta, Peetoro, nii qori kabira oke teete
dzuubete muunare.
14 Oonihe Peetoroi bai hiireta, Ohonga name, oio Baamu. Quba qataqatani
mae quba sepesape oke ana muunaamanipamu.
15-16 Oke hiiremi totoho oi paha hee, Ohongai ao sasari eetorai oke nii eto
baaba eetaino oiqi hiiretanihe quba biranateta oi qupi tapari naatemi ao
hairiamake dzeimami qusuta peiteta.
17 Oonita Peetoroi quba nese agiagi oke moo nookaqi qupa muunaqi hee,
oi quba ikanomani? Oiqi hiireta.

Hiimi Konerioi abi dzoobire baata nokoi nagapa biranateqi Simonaho
naga qasa hiire tuuma qaaramuti naga pouta qoorota.
18 Qooroqi qasa hiireta, Siimo dzapa usaqe noho Peetoro noi naga erata
meeqorai mae?
19 Oke hiimi Peetoroi quba nese agiagi mootaho quba iiha ma dzoobidza
eesumi Sumasai noke pobi hiireta, Moorare, abi tapari naga erata biranate
niiho qasa hiibi.
20 Oonita nii gaibaqa nokoma nike tuumare, oonihe nii eto oho qupa ororo
eetaino. Oi anai noko gainene eetemi baabe.
21 Hiiremi Peetoro qurate noko pobi hiireta, Anaho qirike eetorai qate anai
eranita naane quba baaorai?
22 Hiiremi abi nokoi hiireta, Qaa abi soopara nanaho Konerio noke Ohon-
gai moomi qidza ma pobipobi, noke Dzuta abi nookami qidza naatorai.
Oonihe qaheuba angero teei baaqi noke hee, Nii tuuma Peetoroho quba
hiiremi baaqake noi too nomema noo hiibare. Oke hiiremi nanai baabe.
23 Hiiremi Peetoro nokoho quba qepe ma haba eetemi noko meeta. Qate
iihai mootomi Peetoroi Dzoopa abi qesama noko gama Kaisarea abike
gainene eete tuumata.

PEETOROI RAABA ABI KONERIOHO NAGATA PEITETA

24 Tuumomi iihai mootomi Peetoro ma nokoi Kaisarea nagapata bi-
ranateta. Qate Konerio noi oko ma boto ma dzairamane nome gama ttuttuite
beebe eetomi noko biranateta.
25 Biranateqi Peetoro nagata peitemi Konerioi noho dzagata pomai kotoro
hasa hiireta.
26 Oonihe Peetoroi noke ai qusubaiteqi hiireta, Anai paha abi, niiho
qesanita nii qoridzare.
27 Hiireqi nopo qesa noo ma too eeteqi nagata peitemi abi tupu minanipa-
mui oomi moota.

28 Mooqi Peetoroi noko gama pobi hiireta, Nikei Dzuta abi nanaho
khoobake nikemae gesinani. Nanai abi agiagi nikema ipibidza ma hon-
gasidza eetaquho qagai oorai. Oonihe Ohongai oho kuku ma khooba anake
banaitemi anai bamu isanate abi teeke paha hee ngiiginomaniqi hiibaqu,
baamu.
29 Oonita nikei anaho quba hiiremi ana te qupa minake muunaranihe
baaqi oho hasa hiibita naane qubake nike naho quba hiirorai?
30-31 Oiqi hiiremi Konerio erake no pobi hiireta, Maqa, anai quba nese
agiagi moo baa qaimi ete bodza eserisa eseri naate. Oho noo nii pobi
hiire nii nookare. Ana naga nameta surenake pupu hiiromi abi tee, sasa
noho khabanomanipamu noi naho toro biranateqi ana pobi hiireta, Konerio,
Ohongai niiho pupu nookami niiho kokora oi qidzani.
32 Oho quba nii abi dzoobiremi Dzoopa nagapata tuuma Simona, dzapa
temu noho Peetoro noke dzeimami niiho toro baabare. Abi noi Simona siihu
korakoraho naga besa pouta oorai.
33 Oonita Peetoro erata baaqa noo qesa hiiremi nii nookakoi. Oke angeroi
hiiremi anai abi dzoobiremi niiho quba qeemami nii baabe. Qate nii naho
noo nookaqi baami anaho ttidza qidzanate. Ohongai noo nii pobi hiireta
oke nii nana pobi hiiremi nana oke nookareiqi ttutturatorai. Oiqi Konerio
hiireta.

KONERIOI PEETOROHO TOOTA SINABIDZA NOOKATA

34 Oke Konerio hiiremi Peetoroi hee, Meeke ana qupadzomami Ohongai
abi napahoke te nookami teqaha teei teemuke riite ooraidzara.
35 Oonita abi noo ma sama maina paina nokoho neta qesai Ohongaho atti
ququimaqi baura qidza eete qaaraquko nokohoke Ohonga nookami qidza
naatakoi.
36 Qate Ohongai Isirae abi nanaho quba noo meenomake dzoobiremi
saridzeta oho pobike nike nookorai. Noo oio Dzesu Kiristu noi abi minara
napaho Soopara oioni, noke dzoobiremi noi hasu ma ponaho tete biraitemi
oho isere qidza pobi hiire soubirorai.
37 Oonita noo Dzutea habata igabire oorai oi erani.
Bosata, Dzohane noi sobasobaho baura eete qaata oho ipita Nadzarete
nagapa nena Dzesu noi Garirea habata qori qooro tuumata.
38-39 Qate Dzesu noke Ohongai Qaheuba Sumasama beedzaenomaitemi
noi tuumaqi kokora baura qidza eetemi Iibadzai abi sesero eete qaata
nokoke qidzaite qaata. Oi Ohongai noke gainene eetemi noi baura oke eete
qaata.
Eete qaami Dzutea haba ma Dzerusaremu nagapana hiireta ma eeteta
oke qesa ma nanai gama moo nooka soubire oho mee hibahiba naate oorai.
Oonihe abi nokoi Dzesuke hapahapata teetemi baateta.
40 Baatemi ete tapari naatemi Ohongai noke baata neta tukutota. Tukutoqi
hiiremi noi qesahota biranatemi moo nookata.
41 Oonihe abi sepehota bahe, Ohongai qesa ma nanake asatemi oomi Dzesu
baata neta qoridzemi nana nese nanameme noke mooqota ma noma nanai
ttaike oba ma patta muunata oioni.
42-43 Qate noi baata neta qoridze nanake noo tatanga moitemi nanai abi
minarake noho pobi hiirorai. Kiristuho nooke Ohongaho too abi gama
hiireqi agobake noho qaamodzamodza hiire qaata. Oonita Ohongai Dzesu
Kiristuke upubiremi noi abi eehaha ma baateta gamaqa batabidzakoi.
Oonihe poiqa apenei noho dzapa nookaqi hiisi eetaqu kahosa nokohoke
Ohongai ao dzamutakoi. Noo oke nanai pobi hiirorai.

QAHEUBA SUMASAI RAABA ABI RARAKU BIIRETA

44-46 Qate noo oke Peetoroi hiimi abi oona noo nookata nokoke Qaheuba Sumasai ao raraku biiremi nokoi nagapa noo maina painaho totohota Ohonga hasa hiirota. Hasa hiiromi Dzuta abi qesa sobasoba tupuna ooqi Peetoro gainene eete baata nokoi moohimi Ohongai oonomake raaba abike Sumasama irangi eetemi pairuru eeteta.

47 Hiiremi Peetoroi erake hiireta. Qateqa, nanahota Sumasa qurateta oho qesa abinaga erahota quratemi ikaqi nokoke sobasobaho oba qaanatemi isanataqu? Baamu.

48 Oiqi hiireqi noi noko qupanomaitemi nokoi abi nokoke Dzesuho dzapata ipibireqi obama soorota. Sooromi nokoi Peetoro qaanatemi ete bodza qesata nokoma qaata.

11

PEETOROI ISERE DZERUSAREMUTA HIIRETA

1 Oonihe Qaru abi qesa ma sinabidza abi Dzuta habana qaata nokoi raaba abi sinabidzake nookaqi Ohongama ipibiretaho pobi dzadzangike nookata.

2 Oonita Peetoro Dzerusaremuta peitemi sama geebanomaho dzaodza-onoma nokoi raaba abiho nookami hou peunoma naateta.

3 Nokoi Peetoroke hee, Nii naane quba raaba abiho botota patta aimaqi nokoma nike ttaike muuna ma aima eetemi nana nookorai.

4-5 Hiiremi quba Kaisareata biranateta oke Peetoroi toqoma teeteqi noko pobi hiireta, Oore, Anai Dzoopa nagapata pupu hiire oomi Ohongai naho qupata erake paanaitemi ana moota.

6 Ota ana nese qooroqi moomi qusuta boto qesai ttoba khabanomaho isaki oke mage ma pobi, tume ma dzagata aima ttokata quratomi oho nakuta quba sepesepe kabira oko ma botonoma ma oko ma botoama qesai qaanoma ma qusuho nee gotta oi paha oota.

7 Ma noo totoho teei naho tomata dzubata oi hee, Peetoro nii moori oke teete khauto muunare.

8 Hiiremi ana hiireta, Eo, Ohonga name, quba muunaama, quba sepesape oonoma oke ana te muunoraidzarani.

9 Oke hiimi qusu neta noo totoho oi beedzae eeteqi hiireta, Ohongai quba hiire sasari eesubi oke nii etoqa ooho ngingi eetaino. Oiqi hiireta.

10 Quba biranateta oi qupi tapari naho dzagata biranatemi botoi oke paha dzeimami qusuta peiteta.

11 Oonita quba oi bamu naasuhimi aoke Kaisarea nagapa nena, abi tapari naho qaru qeemaqi nanai ootata biranateta.

12 Biranahimi anai nokoma tuumareiqi Sumasai hiireta. Oonihe noi hee, Eetoqa qupa bitobitoma tuumainoiqi hiireta.

Oke hiiremi dzairamane napaho 6 noko anama baata nanai tuumaqi qaaho bosa qobaqobaho nagata peiteta.

13 Peitemi abi oi noo ma pobi nanake hiireta. Hee, Naho nagata angero teei baaqi ana pobi hiireta, Nii Dzopa nagapata qaru dzoobire tuumaqi Siimo Peetoro dzeima niiho toro baabare.

14 Noi baa noo hiiremake abi niiho nagana oorai ma nike gamaqa qidzanatakoi.

15 Oke qaa pobipoib noi hiiremi ana sinabidza noko pobi hiimi agoba napahota Sumasa qurateta oho qesa nokohota gaibata.

16 Eetemi ana Sooparaho noo erake qupadzomata: Dzohanei abi obama soorota oonihe nikeke Sumasama soobakoi.

17 Oke Dzesu Kiristui agobake hiiremi napa Soopara napame nooka hiisi
eetemi Ohonga napake Sumasa moitetai teena oke raaba abiho quba irangi
eetemi ana ikaqi Ohongake bai hiibarota? Baamu, ooiqi Peetoro hiireta.
18 Noi oho ipi hiiremi noko nooka nipanatemi qupa nokohoi kebaratemi
nokoi gama Ohongaho hasahasa hiireqi hiireta, Oboboo, Ohongai raaba abi
nokoho qupa ai burisi eetemi qaraqara mai eetareiqi hiibi. Dzoobe mina!
Oiqi hiireta.

BANABE MA PAUROHO BAURAI ATTIOKHIATA BIRANATETA

19 Qate bosata Setepanoke teetemi uuba ma sakaba mina biranateta
bodzata abi apenei Poenikia haba ma Kiporo sunga ma Attiokhia nagapata
atti tuumata nokoi Dzuta abiqake sinabidza pobi hiire qaata.
20 Oonihe nokoho neta qesa Kipuro kusu ma Kirene haba nena nokoi
Attiokhia nagapata tuumaqi Dzuta abiqake keke bahe paha Giriki abike
Soopara Kiristuho sinabidza pobi hiireta.
21 Obetemi Soopara noko beedzae moitemi oho isakita nokoi abi tupu mi-
nake pobi hiiremi qupa nokoho burisi eetemi noko Ohongaho pobi naateta.
22 Ma oho pobi Dzerusaremuta baami Dzesuho oko ma boto tupu nookaqi
Banabe dzoobiremi tuumaqi Attiokhia nagapata biranateta.
23 Biranateqi noi Ohongaho qupa kokora oke moomi noho qupa
qidzanateta. Oonita noi nokoke qogo ma saga hiireqi hee, Nike qupa
teenaiteqa Ohonga Sooparaho torota atimaqi battigara naate qaarareiqi
hiireta.
24 Oi Banabei abi bagenoma oho quba nohota Qaheuba Sumasai heuheu
eete qaami ai tatauma noho meupunoma naate qaata. Oho qubake nagapa
oho abi adzapei adzahaha naateqi Ohongaho pobi naateta.
25 Oonihe Banabe noi Ttarasu nagapata tuumaqi Pauroho qiri eeteta.
26 Qiri eete saridzeqi noke dzeima Attiokhia nagapata nopo baata. Baaqi
nopo abi samaneke sinabidza pobi hiire banaite qaami tii teena bamu
naateta. Oonita Attiokhia nagapata Dzesuho oke ma botoi dzaodzaonoma
naate qaami abi siginai sohoroqi nokoke Kiristuke suimorai abiniqi hiire
qaata.
27 Qate bodza ota too abi Dzerusaremuho nenai Attiokhia nagapa tuumata.
28 Ma nokohota tee, dzapa noho Agobo, noke Sumasai qupanomaitemi
haba samaneta seebe mina biranatarota oho hore noo hiireta. (Oonihe seebe
oi Karauttio Gaminiho abi mina noi qaata bodzata meenoma naateta.)
29 Oonita abi Attiokhiana qaata nokoi seebe biranatarotaho pobi nookaqi
oma nokohoi ootaho isaki ttuttuiteqi Dzutea habata qesamane nokoho
qaataho torota dzoobidzare hiire tatangaiteta.
30 Oma oke ttuttuiteqi Banabe ma Pauro moitemi aima tuuma Dzerusare-
muho sinabidza abi mimi noke moitemi seebe oho paramu naateta.

12

HEROTEI DZAKOPOKE TEETEQI PEETOROKE SUUTOTA

1 Qate bodza oho robeta Kana habaho kiape mina abi qiba Herote, noi
sobasoba abi qesa teete kootoroqi sutasuta nagata mooto qaata.
2 Noi hiiremi Dzohaneho nane Dzakopo noho paruke noko geemami
baateta.
3 Oke eetemi Dzuta abi basesanoma nokoi oke moo hasa hiiremi Herote
ohongahonga naate hiiremi oho qesa Peetoroke Ingona dzumaho bodza
ooqata suutota.

4 Oi noi hee, Ingona dzuma baamu naatemi Dzuta abike banaiteqa teetare
qupadzomaqi hiiremi sutasuta nagata mootomi qaa abi 16 nokoi soopara
eeteta.
5 Oonihe oko my boto tupu nokoi Ohongaho toro pekhure teeteqi noho
quba pupu hiireta.

ANGEROI PEETOROKE SAQOROMI SINABIDZA TUPUTA BIRANATETA

6 Noko pupu hiiromi Herote noi hee, Iihai mootomi anai noke Dzuta abi
banaitakoiqi hiireta. Oonihe qupi ota qaa abi eseri nopoi Peetoro ngibira
eserima bisa nopometa suutomi noi meeta. Meeqomi qaa abi qesai tete
sirasirata soopara qooro oota.
7 Oonihe naga suruho nakuta Ohongaho angero teei biranatemi naga
gama saa eeteta.
Eesumi angeroi Peetoroke qebata tuputupu teeteqi hiireta. Ae, nii hairia-
make qoori. Oke hiiremi Peetoroho botona ngibira suuto oota oi saqobata.
8 Ma angeroi hee, Oko sasa niime dzaabare. Hiiremi no dzaarota Dzaromi
noi hee, Oionita sasa khara niime dzaaro baa anake iihare.
9 Hiiremi noi noho ipita biranateta. Oonihe angero noke quba pobi hiire
banaiteta oke noi qupadzohimi bakuta mooraiho isaki naateta.
10 Obetemi nopoi teteta tuusuqi qaa abi qooro oota teeke riiteqi oho qesa
paha teeke riite tete sirasira tatanga qainiho oke moomi noomae kuraubami
nopoi biranateta. Biranate qaaramuti, teteta tuusuqi tete teeke riiteqi
angero noke gaubire papateta.
11 Oonihe, Peetoroho qupa ota rikeqomami noi erake qupadzomata.
Ohonga noi ao angero nome dzoobiremi Heroteho angi neta ma Dzuta abi
nokoho dzauba neta ana saqohibi.
12 Noi oke qupadzoma rikeqomaqi tuuma Dzohane Marekoho pai, dzapa
Maria, noho nagata biranateta.
Oonihe abi adzapei ttutturateqi ota Peetoroho quba pupu hiirota.
13 Hiiromi Peetoro baaqi nagapa qaahota tuputupu teetemi kokora atapa
tee dzapa noho Rootte noi hee, Apei pou tupu teete hiireqi qurateta.
14 Qurateqi noo totoho nookami Peetoroho. Oonihe te tete geemaranihe
qaki eeteqi naga nakuta peiteqi hee, Peetoroi baaqi qoo paata qooro oorai.
15 Hiiremi nokoi noke hee, niiho qupa ruume naatemi nii hiire. Oonihe noi
qiba baqebeteqi hiireta, Baamu! Peetoronipamui qooro oorai. Hiimi nokoi
hee, Idze! Oi poi gisi noho ooniqi hiireta.
16 Oonihe Peetoroi paha tonabetemi nokoi tete geemaqi Peetoro mooqi
ubaqomata.
17 Ubaqomami nokoi noo nipanatareiqi nokoke boto qamuni eeteqi Ohon-
gai sutasuta naga neta noke saqoromi tta eete baata oho pobike noko hiire
soubireta. Ma noi hee, Nike noo ma pobi erake Dzakopo ma dzairamane
qesamaneke pobi hiibare. Noi oke noko pobi hiireqi nebe teeta qaheuba
tuumata.
18 Oonita iihai mootomi qaa abi nokoi Peetoro qiri minake eeteqi
ikanomake eete bamu naateta oke hiireqi ruume naateta.
19 Obetemi Herotei hee, Nike ao saridzeqake aimare. Hiiremi noko qiri
eeteqi bittanipamu eetemi qaa abi sutasuta nagata Peetoro soopara eeteta
nokoho khoobaho qirike eete saridzaama naate Herotei hee, nokoi ao
baatareiqi hiireta. Hiireqi noi Dzutea haba qaateqi Kaisarea nagapata qura
ota qaata.

HEROTEI BAATETAHO KHOOBA

20 Qate Herote noi bodza ota Ttiro ma Sittona nagapa nena nokoke ibo
eeteta. Oi nokoi bosata Herotema muuna ma aima ttaiqake eete qaata oi

ota ipi uhubata. Oonihe nagapa oho maikhametoi teena naate biranateqi Herotema paha qesa dzaira eetareiqi abi ohongaho abi mina tee dzapa noho Barasto noke noko hiire kebaitemi noi abi qiba Heroteke noo oke pobi hiireta.

21 Oonihe Herotei oho noo ipi hiibarotaho bodza baami noi abi qibaho nee ma bau nome eeteqi poro qereta qooromi abi samane ttutturate oomi Herotei sama qaupu noo nomeke noko pobi hiireta.

22 Hiiromi abi gama susupu noke qoqopa eeteqi qarutoqi hiireta, Ububuu noorai abiho baamuhe Ohongahoni.

23 Oke nokoi hiire qaami noi oke qamuni hiibaama naatemi Sooparaho angero teei ao noke heme mina moitemi dzoodzo minanipamui noho ttidza geemami baateta.

PAURO MA BANABE DZERUSAREMU TUMATATI MAREKOMA BAATA

24 Qate Ohongaho noo oi haba gegebeteta.

25 Haba gegebetemi Banabe ma Pauro Dzerusaremuta baura eetare hiireta oke eete soubireqi burisi eete Attiokhia nagapata tuumare eesuqi Dzohane Mareko noke nopoi dzeima noko gama tuumaqi Attiokhia aimata.

13

PAURO MA BANABEKE SUMASAI UHUTOTA

1 Attiokhia nagapata sobasobaho tuputa too abi qesa ma paha banaita qesai qaata. Nokohota Banabe ma Simeo (dzapa totaqi noho Nigere) ma Rukio Kirene nena ma Manae, noi abi qiba Herote noho sinasina tupuho abi teei ooni, qate musaqi baataio Pauro.

2 Oonita qupi teeta nokoi pattaho hutingi naate naa ma pupu eetomi Sumasai paanaiteqi hiireta, Anai Banabe ma Sauro baura pobi hiiremi ooraita oho quba roibetare.

3 Hiiremi nokoi hutingi naate qaaqi boto nokome qiba nopohota mooto agoago eeteqi sinabidza baurata dzoobireta.

QARU ABI KIPOROTA SINABIDZA SOHOROTA

4-5 Qate abi khata tee, oi Dzohane Mareko, noi mai Banabe ma Pauro nopoke baurata tuuhobare hiiremi nopohota isanatemi Qaheuba Sumasai nokoke dzeimami tuumaqi Serukia nagapata biranateta. Ota biraneteqi nokoi sisima aimaqi Kiporo kusuta tuumata. Tuumaqi kusu oho hagapa qiba Sarami ota biranateqi Dzuta abi nokoho sinabidza guhuta peiteqi nokoke Ohongaho noo hiireta.

6-8 Ota noo hiire qaaramuti kusu oke dzongobete soubireqi nokoi Paapo nagapata biranateta. Biranate nokoi ota kiape teke saridzeta dzapa nohoi Seregio (dzapa temu noho paha Pauro). Oonita kiape Seregio noi abi nokanokanomai Ohongaho noo nookareiqi Banabe ma Pauroho qaru hiireta.

Hiiremi nopoi baatahe ota moomi kiapeho sinasina abi teei oota. Noi Dzuta abi tee, dzapa noho Dzesukhata (ma dzapa temu noho Girisi noona hiirorai oi Erima. Oho khooba hee, Baabe ma Basarani). Noi too abi oberaoberanita baabe ma basara nometa qaata. Oonita Banabe ma Pauroi kiape Seregioho torota sinabidza hiibare boohimi Dzesukhatai kiapeke sinabidza oke qaanateqi Banabe ma Pauroke basesa eeteta.

9-10 Basesa eetemi Pauro (dzapa bosabosa noho Sauro) Sumasai qupa nohoke adzahahaitemi noi abi oke hee, Nii Dzesukhata bahe Iibadzakhata! Oi nii qidza ma pobipobiho ibo tatangani! Qupa niihota ikoiko ma baabe

oberaoberaho nooi heenipamu eete ooraiho qubake Sooparaho tete rasiki eetorai oke qidzoke qaataqu.
11 Oho qubake Ohongaho beedzae khooba moorare. Nii ao ibau khabau eeteqa bodza qesata dzadzaho ruumeke qaarare.
Oke Pauroi hiiremi ota nese noho qupi sooromi houpeu eeteqi basabasa eete abi boto nohota aimareiqi hiireta.
12 Oonita quba agiagi oonomai biranatemi kiape mooqi sinabidzahoke nookami attinoma nasuhiimi Ohongahota atimata.

PAURO MA BANABEI ATTIOKHIA ABI SINABIDZA HIIRETA

13 Nokoi Ohongata atimami Pauro ma Banabe ma Mareko nokoi Paapo nagapa oke qaateqi sisimata peite Papiria habata Peraga nagapata biranateta. Oonihe ota Dzohane Mareko noi ikanomake eete nokoke qaateqi burisi eete Dzerusaremuta tuumata?
14 Qate Pauro ma Banabe nopoi Peregia nagapa mina Attiokhia ota biranateqi Dzuta abiho sinabidza guhuta gama pei habeseta.
15 Habese oomi soopara nokoi hu noo ma too abi nokoho qetaqeta qesa oke gama isaite soubireqi eraiqi hiireta. Dzairamane, nike sinabidza teeke hiiroraiqake hiire nana nookare.
16 Oonita Pauroi qoridzeqi boto qusubaite botoma nokoke qamuni hiireqi hiireta, Isirae abi ma abi qesa nikema gama Ohongake ququimorai nike nookare.
17 Isirae abi napaho Ohongai uimane napahoke asatemi Agitta habata qaami Ohonga hiiremi nokoho dzare huba haba biireta.
18 Qate kebanoke noi beedzae ma tatanga nometa noko dzeimami baata. Baaqi haba habanata birante barubaru hiire qaami Ohongai pokeba sama kebata nokoke dzeima qaami tii 40 baamu naateta.
19 Paha ipita noi Kana habata abi tupu sebeni nokoke rubengaiteqi hiiremi neimane napahoi ttoka ma haba oke karabeteta. Oke eete ota qaami tii 450 baamu naateta.
20 Ma oho tongo neta nokoi Kana habata qaami noi nokoho quba batabidza abi uhutomi nokoi abi minarake soopara eete qaami bodza ota too abi Samue biranateta.
21 Too abi Samuei biranate qaami noko abi qiba quba hiiremi Ohongai Bedzamiho eemane tupu nokoho neta Kiisiho khata Sauroke uhutomi noi tii 40-ho nakuta noko dzeima qaata.
22 Qaami Ohongai noke qasuhiqi Dzeseho khata Tabitike abi qiba nokoho upubireta.
Oi teeho bahe Ohongai hee, Ana Dzeseho khateke saridzemi noio anaho too qusubaite soubidzakoiqi hiireta.
23 Qate Tabitiho ttarita Isirae abi napaho Ingona mai teei ao biranateqi Ohongaho naru noo agobake hiireta oke meenomaiteta oi ape bahe Dzesu ooni.
24 Oonihe Dzesui paana naataamake oomi abiho bisata Dzohane sobasoba baaqi Isirae abi qupa burisi eeta qubake nokoke obama soorota.
25 Oonihe Dzohane noi hee, Anai ape oniqi hiirorai. Oi nike anake hee, Kiristui baabaqu abi oioniqi hiiroraihe baamunipamu. Abi noi Noomae ipita baabakoi oonihe noi abi mina, anai oko sasa nohoke eka suuta quba bamu isanataqu oke Dzohane hiireta.
26 Oonita dzairamane name, nike Abarahamuho eemane khameto ma qesamane nikeho bisata Ohongaho ququimorai ana nike noo ma pobi hiiremi nookare.

27 Ohongai napake ingonaitarota naru noo oke too abi napaho quba qeetemi dzuma samaneke isaitorai oke Dzerusaremu abi mina ma adzai nookorai oonihe nokoi Dzesuke teesuqi naru noo oke meenomaiteta oke noko teqaha qupadzomara.
28 Nokoi Dzesuho kahosa qirinipamu eeteqi quba bamenoma saridzaama naatetahe sepeke Piratoho torota qiba qeereqi Dzesuke teete baateta.
29 Obete sinabidzata hiiretaho isakita nokoi eete soubireqi hapahapata hiumaqi nesetuho oma nagata mootota.
30 Oonihe Ohongai Dzesuke tukutomi qoridzeta.
31 Qoridzeqi noma Garirea haba nena Dzerusaremu nagapata gama peiteta noi nokoho torota ete bodza samaneta biranateta. Biranatemi moota abi nokoi pobi hibahiba noho naate oorai.
32 Oi Ohongai uimane napahoke naru hiiretaho mee oho isere qidzake nakai era hiibi oi Ohongai Dzesu tukutomi eemane khameto napahota meenoma naate oorai.
33 Oho quba nike ttidza qidzaqidza eetare. Oi Samu Hu tuta Ohonga abi qibai noo erake hiiremi qeeteta, Khata name poiqake ana niike (baata neta) dzoohibita nii naho poro qereta peiteqa ota qooro qaarare, oke qeetemi oorai.
34 Oi Ohongai Dzesu baata neta tukutomi ooraita noi bamu paha ipita baatata biranataqu. Oho quba Ohongai noke erake hiireta, Anai Tabitiho pobi hiireta oho mee qaheuba qaraqara tatanga oke ana ao Khata niike moite qaate.
35 Oiqi hiireta paha Samu teeta no erake qeetemi oorai, Qaheuba abi niihoi eto baate aritete gnausa natainoho isakita Ohonga nii qidzoke noke qaataqu.
36 Oke Tabitti qeetetahe oi te noomaeho noonidzara. Napa nookami Tabiti noi Ohonga baura hiireta oke abi nomeho torota eete soubireqi noomae baateta. Baatemi uimane neimane nokoho tuputa mootomi keba nohoi arinate ngausa naateta.
37 Oonihe Ohongai Dzesuke tukutomi abi oi teqaha arinate baamu naatara.
38 Quni ma mani name hiire nookare. Napaho kahosa dzumudzamuke abi oi ooqata saridzemi nikeho naatemi ana nikeke qupanomaisubi.
39 Moseho hu nooi nikeho kahosa biisi naatareiqi bitta eeteta. Oonihe Dzesuhota soomami nikeho kahosa qagaubakoi.
40 Nookare, too abi nokoi basesaho nooke qeeteta oi hee,
41 Nike qaaraquta ana baura bamenoma teeke eetemi baura oho pobi hiiremi nikeho tomata taatemi qidzoke nike nookaqu. Oho quba puutta abike nike tomama nooka roqobetakoihe ao rubenga naatakoi. Oiqi qeeteta. Oonita noo oi eto nikeho naataino hiireqi naka qogo noo hiire.
42 Oke hiireqi Pauro ma Banabe nopoi sinabidza guhuta biranahiimi abi noko dzuma temuta paha noo teena oke hiibareiqi hiireta.
43 Oonita garuba nokohota Dzuta abi samane ma Dzuta abiho qahiqahi qesa (oi raaba abi) nokoi gama Pauro ma Banabeta atimami nopoi hee, Dzoobe, Ohongaho kokorata subate qaarareiqi qogo ma saga hiireta.
44-45 Qateqa dzuma temu nokohoi dzamonahimi nagapa oho abi Onongaho noo nookare samanei biranateta. Biranahimi Dzuta abi qesa nokoi moo nookahimi qanga naatemi Pauroho noo baaba eeteqi noke ai qurateta.
46 Oke eetemi Pauro ma Banabe nopoi nokoke qanganipamuta moo hiireta, Dzuta abi nikeke Ohonga noo bosata hiibareiqi baaorai. Oonihe nikemae goottae eeteqi qaraqara tatangaho pobi naatare bai hiirenita nakai nikeke qaateqa raabe abi nokohota tuumakoi.

47 Oi teeho bahe Ohonga erake hiireta, Anai nii raaba abiho dzongi ma eepa
moototata korakora nokoho naate tuuma qaaqa habaho moirata soubidzare
oiqi hiireta.
48 Oke Pauro hiiremi raaba abi nokoi qupa qidzanateqi noko Ohongaho
noo nookaquho hasa minake hiireta. Qaraqara tatangaho pobi naatarota
nokoi gamaqa sinabidza nooka hiisi eeteta. Eetemi Ohongaho noo haba ota
gegebeteta.
49-50 Oonihe nagapa oho abi mimi ma paha paimane qesaqesa apene Dzuta
abiho sinabidzata qahiqahi eeteta nokoke Dzuta abi kosikosi eete suu ma pai
mootomi nagapa ma haba qaa aimaqi Pauro ma Banabe nopoke teete iihaqi
haba ota hotou biireta.
51 Hotou biiremi nokoke qomaqoma hiireqi nopoi oko nopomeho kaususu
tepateteqi Ikonio nagapata tuumata.
52 Tuusumi Qaheuba Sumasai nopota meupunoma naatemi qakiqaki
eeteta.

14

PAURO MA BANABEI IKONIOTA BAURA EETETA

1 Oonita Pauro ma Banabei Ikonio nagapata biranateqi oho qesa Dzuta
abiho sinabidza guhuta dzuubaqi sinabidza hiiremi meenoma naateta.
Obetemi Dzuta ma Girisi abi samanei Dzesuho oko ma boto tupu naateta.
2 Qate Dzuta abi qesaio sinabidza oho gottae eeteqi nagapa oho abi ttidza
kootoromi Kiristuho abi nokoho dzauba eeteta.
3 Oonihe nopoi beedzae eete dzasidza ma bodza qesa nagapa ota qaaqi
Ohongaho neta soomaqi attiamake sinabidza hiire qaata. Oke eesuhimi
Ohongaio ingona noo nomeho khooba paanaiteqi nopoho husi ma pai
naatemi obaoba bamenoma maina paina ota eeteta.
4 Eetemi nagapa oho abi batabireqi qesai Dzuta abihota soomata ma qesai
qaru abi nopohota soomata.
5 Oho ipita raaba abi ma Dzuta abi qesai qaru abi nopoke omama teetare
guunu dzoomata.
6 Guunu Dzoomami nopoi nookaqi atti Rikaonia habata tuumata.
7 Paha Ristera ma Dzerebe ma nagapa qesata nopoi tuumaqi ota sinabidza
hiire qaata.

QARU ABI NOPOI RISTERATA BAURA EETETA

8 Qate Ristera nagapata abi teei qaata noi oko atimanoma paiho ttidza
qausuta oonomake eete biranateqi tuuma ma baabaamake qaata.
9 Pauro sinabidza hiiromi abi noi nookami Pauro moohimi abi oho ai
tatauma isanatemi noi qidzanataquho isaki naateta.
10 Oho qubake Pauro dzaubama sokateqi hiireta, Nii oko niimema qori
qoobare. Hiiremi abi oi tukuba qoridze qooro tuumata.
11 Qooro tuumami Pauroi quba eeteta oke abi tupu mina nokoi mooqi too
ttutturateqi Rikaonia noo nokometa hiireta, Ohonga qesaqesai ao abi sama
eeteqi abi napaho bisata biranatareqi oorai.
12 Hiireqi noko Banabeke hee, Dzeusi mai ooniqi hiireta. Qate Pauroi noo
hibahibata adzahaha naatemi nokoi noke hee, Heremesiniqi hiireta.
13 Oonita Dzeusiho kiridza abi hiiremi burimakau ma sihidzake khakhau-
maqi nokoi nagapa oho kosoramuta Dzeusiho naga qaatata tuuma mootota.
Ota nokoi Pauro ma Banabeho kiridza qeebare ttutturateta.
14 Oonihe Pauro ma Banabe nookaqi sama ma sasa nopome utotoqi ao
hairiamake abiho bisata tuumaqi Girisi noota sokate hiireta,

15 Idze abinaga, naane qubake nike qubarake eetorai? Nakai napa gama
abi sama teena, nikeho qesanihe noo qidzake aima baa hiirorai. Oi teeho
bahe Ononga qaraqaranomai qusu ma ttoka ma besa ma quba minara
mootota nohoke nookaqa baura meeama eranomake nike tume biireqa
Ohongaho pobi naatareiqi naka baaorai.
16 Oi agoba baaorai raaba abi qesama nikei tete maina paina nikeme
saridze qaata.
17 Oonihe Ohonga mee noi te nike ma nokoho seeno naatara, nike noho
khooba gesina naatareiqi hiiremi quu ma ete iso keke biranatemi me-
upunoma naatemi ttidza qidzanate qaabi.
18 Qate qaru abi nopoi tototo hiire kebaite qaami qaami nokoi kiridza
qebaqeba oke qaateta.

PAUROKE TEETEMI EEHAHA NAATE TEREBETA TUUMATA

19 Oonihe Attiokia ma Ikonio nagapaho Dzuta abi nokoi biranateqi Pauro
omama teetareiqi nokoke hoobire kosikosi eete teetemi baateta. Oonihe
nokoi hee, Bamu eehaha naataquiqi hiireqi kebake nagapa tumeta dzeimaqi
tapata biidzarota.
20 Oonihe tumakhametoi biranateqi Pauro nakunaite herohero eesuhimi
noi paha eehaha naateqi nagapa peiteta.
21 Peitemi iihai mootomi Banabe ma nopoi Ristera nagapa qaateqi Terebe
nagapata tuumata.
Ma nopoi nagapa ota sinabidza baura eete qaami tumakhameto sama-
nenipamu naatemi nopoi burisi eete Ristera ma Ikonio ma Attiokhiata paha
biranateta.
22 Oi nopo nagapa samaneta biranateqi Dzesuho oko ma boto tupu nokoke
ai tataumata hoobire noko Sooparama qaarareiqi hiire tatangaiteqi erake
hiireta, Napa ima ma bagoho neta qaaqa Ohongaho pobita dzuubaridzoniqi
hiireta.
23 Hiireqi nopo nagapaho isaki soopara nokoho upubireqi hutingi
naate qaaqa pupu ma agoago eeteqi nooka hiisi etaeta nokohoho isakita
Ohongama ipibidzare hiireqi nokoke qaateta.

QARU ABI PAHA SIRIAHO ATTIOKHIATA TUUMATA

24 Qaateqi Pauro ma Banabe nopoi Pisitia haba dzongobeteqi Papiria
habata biranateta.
25 Oonita nopoi Perega nagapata sinabidza hiiroramuti Attaria nagapa
qurateta.
26 Qurateqi nopo ota sisimata tuuma qaramuti paha Siria habaho Attiokhia
nagapa ota biranateta. Oi sinabidza abi tupu nokoi Ohongaho kokora quba
mootoqi baura nopo pobi hiiremi bosaho eeteta nopoi paha ota biranateta.
27 Nopoi ota biranateqi oko ma boto tupu ttuttuiteqi hee, Ohongai nakaho
husi ma pai naatemi raaba abihota baura eetemi nokoi sinabidzata dzuu-
bata, dzoobe! Oke eete isere hiire soubireta.
28 Ma nopoi bodza kharabariqa ota Dzesuho oko ma boto tupu nokoho
bisata qaata.

15

QARU ABI DZERUSAREMUTA GARUBA EETETA

1 Pauro ma Banabei Attiokhiata qaami Dzutea habaho sobasobaho tuputa
abi qesai Attiokhia nagapata tuumaqi sinabidza abi erake hiireta, Nike
Moseho noo qusubaite sama nikeme geeba mootaama naataquko baamuqa
Ohongaho pobi naataqu.

2 Oke hiiremi Pauro ma Banabei nokoma kurebeta minake eete qaaramuti erake hiire suutota. Pauro ma Banabe ma sobasoba abi oi Ttitto ma qesa nokoho neta noo oke Qaru abi mimi ma sinabidza bosa qobaqoba Dzerusaremu nagapana oorai nokoho toro aima tuumare.
3 Oiqi hiireqi tete nokohoke biiraite tuumaqi Poenikia ma Samariaho sinabidza oko ma boto samaneke eraiqi hiireta. Hee, Paha raaba abi samane sinabidza nookorai. Oho pobi hiiremi nookami nokota ttidza qidza minanipamu biranateta.
4 Qate nokoi Dzerusaremuta baaqi sinabidza abi mimi ma quru abi mimi ma noko garuba eeteqi Ohongai Pauro ma Banabe nopo hoobiremi sinabidza baura eetemi meenoma naateta oho noo ma pobike nokoke hiire paanaiteta.
5 Noo ma pobi oke hiiremi Pariseo qesa Kiristuho sinabidza ai tataumanoma nokoi eraiqi hiireta, Raaba abi nokoho torota sinabidza hiireqa nokoke sama koko geebanomaiteqa hiiremi noko Moseho hu noo qusubaite soubiremi isanatakoi oiqi hiireta.
6 Oho quba Qaru abi mimi ma sinabidzaho bosa qobaqoba noo oke nokoqeke hiire ttutturateqi noo hiire buribaro eeteqi Peetoroi qoridze erake hiireta,
7 Dzairamane name raaba abi noko bosata teeho toota sinabidza nookaridzoniqi hiireqi Ohongai napahota ape bahe anake asatemi oho too naatemi nokoi nooka tani naateta.
8 Obetemi Ohongai qupa mohimohi oonita Dzuta abi napake Qaheuba Sumasa moiteta oho qesa raaba abi qaupuiteqi moiteta.
9 Napai noke nooka hiisi eetemi qupa napahoi sasari naateta oho qesa nokoi nooka hiisi eetemi qupa sasari naatetaho isakita Ohongai te hiimotara.
10 Oi erake eete oorai. Hu noo ma apo oi Dzuta abiho uimane neimane ma napaho moirata gama pereborai. Oonita nike ikaqi hiireqi Ohongake toronaiteqi oke paha raaba abiho qereta goosobaqu?
11 Oe, oi baamu isanataqu. Napa erake nookorai: abi qidzanate pobiratagu oi Dzuta abi ma raaba abi gama susupu Soopara Dzesuho baruna heenata keke pobirate qidza naatorai.
12 Peetoroi noo oonomake hiiremi sinabidzaho abi mimi nokoi nipanate oomi Pauro ma Banabei raaba abiho bisata Ohongai kinisa nokoho botona mootota oho pobike noko korabete pobi hiiremi nooka pobiteta.
13 Nopo hiire soubiremi Dzakopo oho ipi erake hiireta, Dzairamane, toma tiite nookare.
14 Ohongai raaba abi nokohota abi aimami noho pobi naatare tete saridzeta. Oho noo ma pobike Siimo Peetoroi ao hiiremi napa nooke.
15 Obetemi noho nooi too abihoma iso keke naatorai.
16 Nokoi erake hiireqi qeeteta, Ohonga anai paha qurateqa Tabitiho naga arinateta oke paha usari eeteqi upubiremi bagenoma naatakoi.
17 Oonihe raaba abi qeba nena ma tume nena nokoi Ohongaho qiri eete saridzakoi oi raaba abi nokoi naho pobi naatemi naho dzapai nokoho irita biranatakoi.
18 Ana nikeho Onongai noo oke hiire baa qaatai hiibi oi oni.
19 Dzakopoi hee, Oiqi Amosi ma Dzeremia ma Dzesea nokoi qeeteta, oonita Raaba abi ango Ohongahota qeemami eto napai nokoho irita hu nooho bameke mootaino, naho noo oi oni.
20 Oonihe, raaba abi ai tataumorai nokoi eto Ohongaho habara quba qesaqesa upubidzaino, mae apuata eetaino mae kabira dzaganoma muunaino eo keba ooraike muunaino oho isakita napa noo hiire geeta qeete tatangaiteqa pepa oke Pauro ma Banabeho botota mootare.

21 Oi teeho bahe Moseho noo agobake ehahaiteqi sohoroqi nagapaho
isakita isaite baa qaabi ma bodza erata sinabidza nagaho isakita isaite
nookorai. Oho qubake oi dzaetainoho isaki oioni. Oiqi Dzakopo hiireta.

GARUBAI RAABA ABIHO QUBA PEPA QEETETA

22 Oke Dzakopoi hiiremi qaru abi ma bosa qobaqoba nokoi sobasoba tupu
pobi hiiremi isanatemi abi eserike uhutota. Dzapa nopoho Dzuta, oi Sabaho
khata, ma Siira nopo dzaira pepa oke aima tuumareiqi sinabidzaho bosa
qobaqoba nopoke uhutoqi Pauro ma Banabe nokoke Attiokhia nagapata
dzoobireta.
23 Ma Nokoho quba pepa dzoobireta, Oi hee, Raaba abiho bisata At-
tiokhia nagapa ma Siria ma Kirikia ma haba qesata oorai qaru abi ma
bosa qobaqoba nanai dzairamane naname nikeho qaki naateqi pepa erake
nikeho quba dzoobire.
24 Oi nanai moo nookaama naasuhimi abi qesa nanaho neta qeemaqi qupa
nikehoke rasakitemi nikehota kurekure biranateta.
25 Oho quba nana oke nooka ttutturateqi abi eserike dzoobiremi Pauro ma
Banabe ma noko nikeho toro qeemorai.
26 Abi naga oi Soopara Dzesu Kiristuho dzapa quba sama nopome bagara
biirorai.
27 Obete abi eseri uhutota Dzuta ma Siira nopoi qeemami noo oke nookare.
28 Oi Sumasa ma nanai qupa teenaiteqi eraqake keke hiire.
29 Nike eto Ohongaho habara quba qesaqesa upubidzaino ma kabira dzu-
uma ooraike muunaino, ma dzaganomake muunaino, paha etoqa pasena
eetaino. Nike nooraqake qusubaitemi bagenoma naatakoi. Dzoobe, aipo!
30 Noo oke qeeteqi nokoho botota mooto dzoobireqi aipo biiremi tuumata.
Tuumaqi Attiokhia nagapata biranate oko ma boto tupu ttuttuite pepa
moiteta.
31 Moitemi isaiteqi dzaira noo qeeteta oke mooqi oho ttidza qidzaqidza
eeteta.
32 Oonita Dzuta ma Siira nopoi sinabidza abi oonita qesamane sinabidzaho
noo samane pobi hiire tatangaiteqi too teeteta.
33 Qate nopoi nokoma oora ma qaara eetarotaho bodza baamu naasuhimi
nokoi oho ttidza qidza eeteqi nopoke paha dzoobiremi Dzerusaremuho
qesamane nopomeho toro tuumarota.
34 Oonihe Siirai nokoma oorareiqi hiiremi Dzutai keke tuumata.
35 Qate Pauro ma Banabe Attiokhia nagapata ooqi sinabidza abi qesama
nokoi hobihobi eeteqi sinabidza hiireqi Ohongaho nooke bodza minami-
naho isakita abi ma khata pobi hiire qaata.

PAURO MA BANABEI QESA PAPATETA

36 Ohongaho noo Attiokhia abike banaite qaaqi Pauroi Banabeke eraiqi
hiireta, Baa naka burisi eete paha nagapa samanena raaba abi sinabidza
pobi hiiremi nooka qaata oke tuuma karabidzare, nokoi ikanomake eetorai?
37 Oho qubake hiiremi Banabe noi paha Dzohane Marekoma nokoi gama
tuumareiqi hiireta.
38 Oonihe Mareko noi bosata nopoma Papiria habata baura agiagita
biranateqi nopoke qaateqi burisi eeteta oho qubake Pauro abi onomake
qupadzomami teqaha nohota isanatara.
39 Oho qubake Pauro ma Banabe kure ma taara minake eeteqi batabireta.
Batabireqi Banabe noi Dzohane Mareko dzeimaqi nopo sisima pei Kipuro
sungata tuumata.
40-41 Qate Pauroi hobihobi nome Siira aimami nopoke sobasoba tupu
agoago eeteqi dzoobireqi hee, Ohongaho kokorata tuumareiqi aipo biiremi

tuumata. Tuuma Siria ma Kirikia haba dzongobeteqi Dzesuho oko ma boto tupu qesaqesa saridze tatangaiteta.

16

PAUROI PAHA SINABIDZA TUPU QESA KARABIDZARE TUUMATA

1 Pauro ma Siira nopoi tuuma qaaramuti Tterebe ma Ristera nagapata biranateta. Obetemi Ristera nagapa ota Dzesuho tumakhata teei qaata dzapa noho Timotteo noho pai Dzuta atapa ai tataumanoma, ma mai nohoi Giriki abi ooni.
2 Oonihe Ristera ma Ikonio nagapa nena sinabidza nokanoka nokoi Timotteo khooba qidza hiire paanaiteqi Pauro pobi hiireta.
3 Pobi hiiremi Pauro noma nokomae tuume baabe eetareiqi hiireta. Oonihe ttoka ota Dzuta abi qaata nokoi khatake hee, mai nohoi Giriki abi oniqi qupadzoma soubireta. Oonita oho noo kebaitareiqi Pauroi Timotteo aima sama geebanomaiteta.
4 Sama geebanomaiteqi noko tapari nagapa samaneta tuumaqi qaru abi ma bosa qobaqoba Dzerusaremu nagapata noo tatanga hiire pepata qeetetake nokoho quba rerengi eete soubireta.
5 Baura oke noko eete qaami Dzesuho oko ma boto tupu noko ai tataumaqi kata gaamata ma ete samane raaba abi nokoho torota biiresore eete qaaqi nokanoka abi tupui samane naateta.

SUMASAI BAKUTA PAUROKE ABI BANAITETA MA RUKAHO NOO

6 Oonita Pauro ma Siira ma Timotteo nokoi Asia gattiagaho habata sinabidza hiibarotahe Qaheuba Sumasai oho bodzata qamuni hiiremi nokoi Perigia ma Garattia haba dzongobete tuumata.
7 Tuumaqi Misia haba kokota biranateqi totaqike paketomaqi Bittinia habata tuumare hiiremi Dzesuho Sumasai paha nokoho bai hiireta.
8 Oho quba nokoi Misia haba paketoma tuuma qaaramuti besa pakita Ttoroa nagapata biranateta.
9 Ota biranateqi qupibake Pauro noi bakuta moohimi Maketonia abi teei noho toro biranate tti ma sori hiireqi erake hiireta. Nii Maketonia habata qeemaqi nanake hoobidzare.
10 Oonita Pauro noi quba oke bakuta mooqi eraiqi hiireta, Maketonia habata tuuma pobi qidza hiibareiqi Ohongai hiibi oi oni. Oke hiiremi Ruka anai nokoho gainene naatareiqi nokoma tuumare roibeteta (oi anai ttotta ooqi nokoke kokora eetarota).

ATAPA RIITIAI KIRISTUHO POBI NAATETA

11 Roibeteqi Pauro ma Siira ma Timotteo ma Ruka nanai gama sisimata peiteqi Ttoroa nagapa qaateqi tete paake tuuma qaaramuti Samottara kusuta biranateta. Iihai mootomi tuuma qaarumuti Neapori nagapata unateta.
12 Ota sisimata tta eeteqi tuuma qaaramuti Maketonia habaho nagapa qiba Piripi ota biranateta.

Oonihe Roma abi nokoio oho maikhametoi qaata.

13 Nagapa ota bodza qesata nanai qaami dzuma dzamo naatemi nagapa kokota oba teei qaata ota erake hiireqi qurateta. Dzuta abi pupu hiirorai oho qopa oioni oba tee ooraita napa qura moorare. Oke hiireqi qurahimi paimane ttutturate oomi saridzeqi ota habeseqi sinabidza pobi hiireta.
14 Hiiremi nokoho tuputa atapa teei Ohongake ququima qaata, dzapa noho Riitia, noi ttoba ma sasaho pai, Ttiattira nagapa nena. Oonita Sooparai hiiremi atapa oho qupa uhubami Pauroho noo toma qepe tiiteqi nookata.

15 Nookaqi Riitia noomae oko ma boto nomema noko sinabidzaho soba-
soba quba hiiremi soorota. Sooromi noi hee, Nike ana moomi Sooparaho
pobi naahibiqako naho nagata peitemi ana nike kokora eetakoiqi hiiremi
nana peiteta.
16 Qate bodza teeta pupuho sobadzata qurahiimi sutasuta atapa teei
nanake saridzeta. Atapa noi songenanomai qaaqi khooba ma bangaro
paana eete qaami maikhameto noho sinasina nohoho quba abiho torota
ttuma aima qaata.
17 Noi Pauro ma nanake saridzeqi sokateqi hiireta, Abi nagarai Ohonga
Minaho qaru eeteqi tete nohoke hiire paanaitorai.
Oonihe noi onomake eete kira ma husu bodza samaneke hiirota.
18 Hiiromi Pauroi oho gottae eeteqi burisi eete songena erake pobi hiireta,
Ana Dzesu Kiristuho quba eeteqi nii pobi hiirenita atapa oke nii ao qaate
papatare. Oke hiiremi songenai ao biranate tuumata.

ABIHO TTUMA BAMU NAATEMI PAURO MA SIIRAKE SUUTOTA

19-20 Pauroi songenake iihami tuumami atapa khata oho maikhametoi
moohimi ttumaho isaki nokoho oi ao bamu naatemi nokoi Pauro ma Siira
aimaqi nagapa bisata kiapeho toro dzeima tuumaqi nopoho qomaqoma
hiireqi eraiqi hiireta. Nopoi Dzuta abi nagapa nanahota baaqi qupa rasaki
eetoraidzo.
21 Oke eesuqi poma agiagi samane Roma abi eetaamata eetoraidzo.
22 Oke hiiremi abi tupu minai qooro oota nokoi dzauba minake eeteqi
nopoke tetatetake teesuhimi kiapei sasa nopohoke ao kuima teetare hiiremi
gouma teeteta.
23 Gouma buribaroke teeteqi sutasuta nagata biireqi sooparai tete siiremi
tatanga naatemi hee, Bageqake eete soopara eetareiqi hiireta.
24 Oonomake hiiremi sutasutaho sooparai naga naku bisa qaputa mootoqi
oko nopohoke puuta tooma suutota.

SUTASUTA SOOPARAI PAUROHO TOROTA SINABIDZA SARIDZETA

25 Suutomi Pauro ma Siirai naa ma pupu hiiromi sutasuta abi qesai oke
toma tiite nookota.
26 Nookomi saubapo dzeubami Idze! tumu mina rubabetemi sutasuta
nagaho hahari poupa eetemi tete sirasira hiuba soubireta ma abi gama
puuta too hiuba soubiireta.
27 Eetemi sutasuta soopara noi meera neta nookaqi qoridze moomi tete
sirasira paatinoke oomi noi hee, Idze! sutasuta abi nokoi ao atti tuumeiqi
hiireqi qaa dzube quhisata dzeima sama nome ao kootobare eeteta,
28 Oke eetare eesumi Pauroi sookateqi hiireta, Eo, sama niime eto sesero
eetaino, nanai gama susupu ooraidzo!
29 Hiiremi qaa sooparai dzongi quba hiimi oko ma boto nohoi moitemi
bukhittidzake naga dzuubami suu gaa eetemi noi tititima qeemaqi Pauro ma
Siira nopoho dzagata taateta.
30 Taatemi Pauro hiiremi noi qori naga neta nopoke dzeima biranate qasa
hiireta, Abi ohonga name, ana dzaetare eeteqi kebai ooraita ikanomake
eeteqi qidzanataqu?
31 Hiiremi nopoi erake hiireta, Nookao Soopara Dzesu Kiristuke ai tatau-
maqake qidzanatakoi. Oonihe nii quni ma mani niimema gama qidza
naatakoi.
32 Oke hiireqi nopoi oko ma boto nohoma nokoke Dzesu Sooparaho noo
hiire paanaiteta.

33 Hiire paanaitemi nookaqi noi ao nopoke dzeimaqi gou qetta nopohoke
akotete suutota. Suutoqi hiiremi nopoi quni ma mani nohama nokoke
sinabidzaho obama soorota.
34 Sooromi noomaeho nagata mootoqi hiiremi patta khauto urai eetemi
muunata. Oonihe qaa abi oi quni ma mani nomema nokoi Ohongaho pobi
naatetaho quba ttidza qidzaqidza minanipamuke eeteta.

PAURO MA SIIRAI SUTASUTATA TTA EETETA

35 Iihai mootomi kiape noko pirittani seike erake hiire dzoobireta, Abi eseri
nopoke dzaheqake soqobare.
36 Oke hiiremi sutasuta sooparai nookaqi Pauro erake pobi hiireta, Ana
nipe saqoromi tuumareiqi kiape noko noo dzoobiremi baabe, oho quba nipe
biranate tuuma keba ma dzapata qaarare.
37 Hiiremi eehe, Pauroi bai hiireta. Hee, Baamu, nokoi Roma abi nakake
noota mootaamake ao abiho soobadzata nakake gabeho biireqi sutasuta
nagata biireta. Biireqi paha eranomake eete tteike naka dzoobidzaqu? Oi
baamu! Nokomae baaqa paata naka dzeimami nana isanate tuumakoi.
38 Pauro noo oke hiiremi pirittani nokoi burisi eete tuumaqi kiape pobi
hiiremi nopoi Roma abiho isaki ootaho pobi oke nookaqi roqobeteta.
39 Roqobeteqi qupa muunaqi nopoho toro baaqi ttapuiteqi sutasuta naga
neta dzeima baaqi hee, Nike isanate nagapa nanahoke qaate tuumaqu mae?
Oke hiireta.
40 Hiiremi nopo sutasuta nagata biranateqi Riitia noho nagata tuumaqi
Dzesuho okoma boto tupuke qogo ma saaga hiireqi tuumata.

17

PAURO MA SIIRAI TTESARONIKA ABIKE SINABIDZA HIIRETA

1 Oonita Pauro ma Siira nopoi Apiporo ma Aporonia nagapa eseri oke riite
Ttesaronika nagapata biranate oota. Oi Dzuta abi nokoho sinabidza naga
teei ota oota.
2 Oonita Pauro nome eete qaata oke eeteqi dzuma taparike nokoma sin-
abidza naga nokohota dzuubaqi sinabidza hiire nookata. Hiireqi sinabidza
ma noo qesaho khooba hiire paanaiteqi erake hiireta,
3 Kiristui baateqa qoridzarotaho teteke noi saridzaama naatapuko bamu
isanatarota. Oke sinabidzata hiiremi ooraita Dzesuho dzapa pobi ana nike
pobi hiirorai noio Ohongaho abi mina Kiristunipamu oni.
4 Hiiremi qesa nokoi noo oke nooka hiisi eeteqi Pauro ma Siirahota
soomata. Eetemi Giriki abi Ohongaho ququima qaatai oho qesa nokoho neta
ipibireta, ma paimane mimi samanei paha biranateta.
5 Eetemi abi samanei sinabidza nookami Dzuta abi noko nookami nokota
qanga naatemi nokoi abi ngiingi nganginoma ma basesanoma ttutuiteqi
sokasoka hiireqi Dzasoho nagata Pauro ma Siira ootata ttutturateta. Ttut-
turateqi nopoke aimaqi abiho tuputa mootareiqi hiireta.
6 Hiiretahe nopoho qiri eeteqi saridzaama naate nokoi Dzaso ma sinabidza
nokanoka qesa aimaqi nagapa soopara nokoho toro dzeima tuumata.
Oonihe erake hiireqi sokasoka hiire tuumata, Haba samaneta qupa rasaki
eetorai abi oio nanaho toro biranate.
7 Oonihe Dzasoi nokoke kokora eetorai ma nokoi Roma abi qiba Kaisaho
noo riiteqi abi ohonga agiagi tee, dzapa noho Dzesu, noho pobi hiiremi haba
gegebete.
8 Noo oke hiireqi nagapa abi ma soopara bitta ma kaka eeteta.

9 Eetemi nagapa soopara hiiremi Dzaso ma qesamane noho nokoi sama
nokomeho ttuma naru hiire mootomi nagapa sooparai nokoke saqoromi
tuumata.

BEREA ABI PAURO MA SIIRAHOTA SINABIDZA NOOKATA

10 Ma sinabidza nokanoka nokoi Pauro ma Siira qupibake dzoobiremi
Berea nagapata tuumata. Ota biranateqi nopoi Dzuta abiho sinabidza
guhuta peiteqi sinabidza hiirepu.
11 Obetemi Berea nagapa ota Dzuta abi nokoi keba ma dzapaho pobi
qate Ttesaronika nagapa nena nokoi abi naga bise baisanoma. Berea abi
nokoi sinabidza nooka quba dza minake eeteta. Eeteqi noo nopohoke hee,
meeni mae oberaniqi hiireqi qupi samane kuku ma khooba qiri eeteqi suuta
dzuubaqi sinabidzaho gee isaite nooka qaata.
12 Oke eeteqi nokohota samanei Dzesuho oko ma boto naateta ma paha
nokohota Giriki abi ma paimane mimi qesa samanei nokota ipibireta.
13 Oonihe Pauroi Ohongaho noo Berea nagapata hiire paanaitemi oho pobi
Ttesaronike nagapata tuumami oho quba Dzuta abi nookaqi Berea nagapata
baaqi nagapa maikhametoke bitta ma kaka eetemi qupa mutu ma biribiri
eeteta.
14 Oke eetemi Siira ma Timotteo nopoi Berea ota keke qaata.
15 Oonihe sinabidza nokanoka nokoi Pauro pobi hiiremi noi nagapa oke
qaate tuuma qaramuti besata biranateta. Oonita abi noko Pauro dzeima
tuuma Atteni nagapata mootomi noi erake pobi hiireta, Nike burisi eete
hiiremake Siira ma Timotteo nopoi adzanoke erata baabare. Oiqi hiireta.

PAUROI ATTENI NAGAPA ABI QUPANOMAITETA

16 Oke hiiremi Berea abi nokoi burisi eeteta. Ma Pauro noi Atteni nagapata
Siira ma Timotteo nopoho beebe ooqi neemi gisigisi samanei ota oomi mooqi
qupa nohota eepa gaiteta.
17 Qaitemi noi Dzuta abi nokoho sinabidza guhuta dzuubaqi Dzuta abi
(nokomae ma Giriki abi qesai Dzuta abihota atima qaata) nokohota gama
sisinabidzaho noo hiiremi nookata. Ma noi paha qupi samane otoba patita
abi saridze sinabidza pobi hiire hiireke tuumata.
18 Qate nagapa ota abi nokanoka minanoma samanei qaata, dzapa ttari
nokohoi Epikure abi (nokoi quba samane etteimorai) ma Sittoike abi (hut-
tinginoma). Oho neta abi nokoi Pauro saridzeqi qesai hee, Ae, ttetterapo
ooraqi ikaitorai! Hiiremi qesai Pauroho erake hiireta, Bamu, noi ohonga
dzapa samanehota agiagi teehoke hiirorai kaqani. Oke hiireta oi teeho bahe
Pauro noi Dzesuho pobi hiireta ma noi baata nena qoridzetaho noo hiiremi
nokoi totoho oonomata hiireta.
19 Oke hiireqi tora kokota uta apiapi naga minanipamu teeho dzapa
Areopago ota dzeima peiteqi noke hee, Isanate nii noo agiagi hiibi, naane
qubake hiibi?
20 Noo oi toma agiagi nanahoni, oho khoobama hiire nookare.
21 Oiqi hiireta oi Atteni nagapaho abi dzore ma nagapa maikhata nokoi noo
ma pobi agiagi hiire nookoraqu ooqaho dzaodzaoke eete qaata.
22 Oionita Pauro noi Areopago noo sobadzata tuuma qooroqi abi erake
pobi hiireta, Dzoobe Atteni nagapaho abi mimi. Ana khooba nikeho erake
moorai. Nike sinabidza ma ohonga maina paina samaneho pomata atimorai.
23 Ana nagapa nikehota tuuma ma baaba eesuqi neemi gisigisi nikeho moo
qaaramuti aratta teeta qetaqeta teeke ana isaitemi hee, Erai Ohonga agiagi
teeho tekaniqi hiirorai. Oonita nike ohonga agiagike ao qupadzomaqi noho
kokora sohororai Ohonga teena oke ana nikeho quba rerengi eetake boobita
nookare.

24 Ohonga noqeke ttoka mootoqi oho heeta quba samane mooto soubireta
noi ape bahe qusu ma ttokaho maikhatanipamu.
25 Abi guhuke botoma gootorai ota noi oora ma qaara te eetoraidzara. Ma
noi quba teeho qiri eetemi abi baura eetemi biranatoraiho tete baamu. Oi noi
keke abi napa qaraqara ma hee ma hoonomake saridzeta paha quba minara
saridzorai.
26 Noi abi biidza teenaqake saridzeqi noho neta abi tupu samane huba
haba biireqi noko ma napai tuuma qaararotaho bodza ma hu ma koridza
noi keke hiireta.
27 Noi hee, Abiho qupa khatai qiri qee ma baa peite qaama abi noomae
Ohongake saridzaqu mae, oiqi hiireqi Ohongai oke eeteta. Oi noi kharaqata
bahe bisa napahota abi napake gama isanate oorai.
28 Oi paha naa sutasuta abi nikehota teei hee, Napai noho qaraqaraho
nakuta ooraiqi quba minara eetorai oi teeho quba bahe napai Ohongaho
biidza ma suunaniqi hiiremi naa oi oke hiirorai.
29 Oonita napai meeke noho biidza ma suuna ooraiqako ikaqi hiireqi abi
napai boto napamema gori ma siriba ma omama gisigisi nee ma baunoma
ohongaho qaseqase korabetorai? Oi Ohongai oho isaki ooniqi eetoqa napai
qupadzomaino.
30 Oi abi ruumema baa qaata oke Ohonga moo te oho kahosa hairiamake
eete qaarara oonihe oho bodza ao bamu naate. Poiqa ttoka abi gama susupu
qupa burisi eetareiqi hiirorai.
31 Noi bodza ao hiireqi, ota haba samane abi napaho khooba paanaitakoi,
ipi ma ariho isaki moitakoi. Ma abi teei baura oke eetareiqi Ohongai noke
upubireta. Oonita ttoka abi gama susupu abi oke nooka hiisi eetareiqi
Ohongai noke baata neta tukutomi oorai.
32 Qate Pauro noi Dzesu Kiristu ao baata neta qoridzetaho noo hiiremi
qesai ao gattagatta hiireqi noke ngiingi ma baaba eeteta. Qate qesai tete
siireqi hee, Oionita noo oke bodza teeta paha hiire nana nookaqu kaqani.
33 Oke hiiremi Pauroi noko qaate tuumata.
34 Oonihe abi qesai Paurohota atimaqi Dzesuho pobi naateta. Nokohota
sinasina abi mina Areopagona qaata dzapa Tionision, ma atapa tee dzapa
noho Dzamari ma paha abi qesai nooka hiisi eeteta.

18

PAUROI KORITTI NAGAPATA BAURA EETETA

1 Oonita Pauroi Atteni nagapa qaateqi Koritti nagapata tuumata.
2 Ota Dzuta abi teeke saridzeta dzapa noho Akuira (noi Potu habata
biranateta) ma ata noho Pirisira. Oi noma nopoi Itaria habata oomi abi qiba
Kaisa Karauttio noi Dzuta abike Roma qaanateqi iihata. Iihami nopo nagapa
oke qaateqi burisi eeteqi Koritti nagapata biranateta.
3 Biranatemi Pauroi nopoho toro noo hiibareiqi peiteta. Peite moohimi
parai korakora noomae gesina naate qaata baura teena oke Akuira noi
ooqata eetota. Oho quba noi nopoma noko qesa baura nokome ipibireta.
4 Ma Pauro noi dzuma samaneta Dzuta abiho sinabidza guhuta peiteqi
Dzuta abi ma Giriki abi nokoho quba sinabidza dzuubeteqi adzahahaiteta.
5 Qata Siira ma Timotteo nopo Makettonia habata baaqi moomi Pauroi
sinabidza baura mekeqoma eeteqi Dzesu noi Kiristunipamu oho khooba
Dzuta abike hiire rerengi eete soubireta.
6 Oonihe hiire soubiremi nokoi noo nohoke basesa eeteqi ngiingi robe
eetemi noi sasa nome baabaaba eetemi miriququ perebami erake noko
pobi hiireta. Nikei baatareiqa baatare, oonihe kahosa nikehoi bamu naho

naataqu. Oionita ana Dzuta abi nike qaateqa raaba abi nokohota keke baura eetorakoi oiqi hiireta.
7 Qate abi teeho dzapa Titio Dzusto noi Giriki abi oonihe noi paha Dzuta abiho sinabidza qahiqahi ooni. Oonita Pauroi noho nagata peiteqi ota sinabidza hiire qaata. Oi naga nohoi Dzuta abiho guhu saamaqata oota.
8 Oonihe Dzuta abiho guhu soopara, dzapa noho Kirispo, quni ma mani nohoma nokoi sinabidza nookaqi Dzesuho oko ma boto naateta. Eetemi Koritti abi nokoho neta samaneqai sinabidza nookata, nooka hiisi eetemi sinabidza obama soorota.
9 Ma qupi teeta Sooparai bakuta Pauroho torota biranate erake hiireta, Nii eto atti ququimaqa sinabidza qaatainohe, oke hiire qaarare.
10 Oi ana niike hohoba eesuhima abi noko bamu quba teeke niike eetaqu. Oi nagapa erata naho abi tupu quba minai oorai.
11 Oke hiiremi Pauro noi sohoro sama nomeho hutingike naate nagapa oho abike Ohongaho noo hiire banaite qaami tii bodza teena ma qetta naateta.
12 Oonihe Gario noi Giriki haba Akhaiaho totaqita kiape mina naate qaata bodzata Dzuta abi nokoi qesa hongasireqi Pauro ibo eete kiapeho toro aima tuumata.
13 Nokoi noho qomaqoma hiireqi hee, abi erai quba nanai hu noo qusub-aite eetorai oke riiteqi hiiremi abi qesa Ohonga agiagi teeke ao qusub-aitareiqi eetorai.
14 Hiiremi Pauroi noo totaqi hiibare eesumi Gario qamuni hiireqi Dzuta abi pobi hiireta, Abi erai roota kahosa bamenoma teeke saridzapuko oi ana isanate nikeho noo nookarori, oonihe baamu.
15 Nikei noo sepeho quba ma noo khooba nikemeho quba ma sinabidza nikemeho quba noke geema mootorai oonita nikemae noo oke hiire tatan-gaitare oi naho baura baamu.
16-17 Hiireqi noi nokoke iihami biranateta. Biranate midza nokome quba eeteqi abi nokoi Dzuta abiho sinabidza guhu soopara dzapa noho Sostene noke kiapeho pengata buribaroke teete iihami kiape moo nomena naateta.

PAUROI PAHA SIRIA HABATA TUUMATA

18 Oionita Pauroi Koritti nagapata paha isakiqata qaaqi burisi eetareiqi nokanoka tupuma nokoi qesa aipo biireqi Pirisira ma Akuira noma nokoi sisima peiteqi Siria habata qesa gainene eete tuumata. Oonihe Sekherea nagapa gattiqaho unaunate biranate Pauroi sama nomeho hutingi naatota oke qaateqi some nome topotota (oi teeho bahe noi moomi Ohongai noke Koritti ota herohero eetarota oi ao meenoma naateta).
19 Ma ooneta paha tuuma qaaramuti nokoi Epeso nagapata biranateqi Pauroi dzairamane eseri nomeke sisimata qaateta.
Qaateqi Pauroi Dzuta abiho sinabidza guhuta peiteqi nokoma sinabidza qesa pobipobi hiire nookata.
20 Noi isanate nokoma qaararei qi Dzuta abi noko qaanatare hiiremi bai hiireqi erake hiireta.
21 Anai tuumake boohibita, ipita Ohongai nookami ana nikeho toro burisi eetakoi. Oiqi hiire aipo biireqi sisima peite Epeso nagapa qaateqi tuumata.
22 Tuuma Kaisarea nagapata biranateqi ota sisimata tta eeteqi Kiristuho oko ma botoke dzoobe hiireta. Hiireqi burisi eete girodzomaqi Attiokhia nagapata biranateta.

PAUROI PAHA POBI NOME KARABIDZARE TUUMATA

23 Biranateqi Pauroi Attiokhia nagapata gattiqa ooreqa boohiqi sinabidza qaru dzongobeteqi nagapa qesake karabidzare tuumata. Oi Garattia ma Pirigia habata Dzesuho sinabidza quni ma manike noo hiire tatangaiteta.

24 Qateqa Epeso nagapata Dzuta abi teei baata dzapa noho Aporo, Aresattaria, Apirikaho nena. Noi nooho kotanganipamu oomi noi sinabidza hiire qaami oi kinisaho isaki naate qaata.
25 Oonihe Ohongaho sinabidza qesa noke banaitemi ooqake keke gesina naate qaata. Noi Dzohane sobasoba maikhata noho pobike nookata Dzesuho sinabidzake paha heeqata abi banaite qaata.
26 Oonihe noi oho koko nookaamake qaaqi oke qaate qaata. Abi oi Dzuta abiho guhuta peiteqi attiamake sinabidza hiireqi suu ma heeta hiirota.
27 Hiiromi Akuira ma Pirisira nopoi nookami koko isanataama naatemi noke dzaira eeteqi Sumasaho sinabidza kokoke noke banaitemi pobirateta. Pobiratemi noi ao Girisi habaho totaqi Akhaidzata tuumare hiiremi sinabidza nokanoka abi nokoi qesamaneho quba dzaira pepa qeeteqi moitemi aima tuumata.
Oonita Aporo tuuma qaaramuti Koritti nagapa biranateqi abi Ohongaho baruna heenata sinabidza nooka hiisi eeteta nokoke hobidza minake eeteta.
28 Oi noi sinabidza pepa bosabosa oho neta giimaqi Dzesu noi Kiristunipamuniqi hiire oho khoobake abiho pengata hiire paanaitemi Dzuta abi oona qaata nokoi bai hiibaquho isakiama naateta.

19

PAUROI EPESO NAGAPATA BAURA EETETA

1 Oonita Aporoi Koritti nagapata oomi Pauroi tora ma haba dzongobeteqi tuuma qaaramuti Epeso nagapata biranateqi sinabidza nokanoka abi saridzeta. Oonihe nokoho sinabidza teqahama naatemi noi qasa hiireta.
2 Nike sinabidza nookaqi Sumasaho pobi naate oorai mae baamu? Hiiremi noko hee, Baamu, Qaheuba Sumasa ooraiho pobike te nookoraidzara.
Oke hiiremi Pauroi hee, Oonita nike apeho teteke qupadzomaqi sinabidzaho sobasoba aimata? Hiiremi nokoi hee,
3 Nanai Dzohane sobasobaho sinabidza qupadzomaqi sobasoba saridzeta.
4 Hiiremi Pauro erake noko pobi hiireta, Maqa, Dzohanei abi qupa burisi eetareiqi nokoke obama sooroqi hee, Teei anaho tumena baaorai noke nooka hiise eetareiqi hiireta, Oi ape bahe Kiristuhoke hiireta.
5 Pauro oke hiiremi abi nokoi noo oke nookaqi Soopara Dzesuho dzapa qupadzomami obama soorota.
6-7 Sooroqi Pauroi qiba nokohota boto nome mootomi Qaheuba Sumasai nokoke raraku biiremi oionita nokoi ao Ohongaho too naate noo maina painata sinabidza hiireta. Oonihe abi oke eeteta oho dzare oi tuerebe oni.
8 Eetemi Pauro noi Dzuta abiho sinabidza guhuta beubeuamake peiteqi dzasidza tapariho isakita noo hiireqi Ohongaho pobi ma tete hiire hunateqi oho khoobake rerengi eete hiireta.
9 Oonihe abi qesai basesa eete noo nookaama naateqi garubaho pengata Kiristuho tete qanga hiiremi Pauroi nokoke qaateqi sinabidzaho dza eeteta nokeke ttuttuiteqi ete samaneke abi teeho dzapa Ttirano noho sukuru nagata sinabidza banaite qaata.
10 Oke eete qaami abi Asia gattiqa habana qaata nokoi gama susupu Dzuta ma Giriki abi sinabidza nooka qaami tii eseri baamu naateta.

SIKEBAHO KHAMETO PAUROHO QASAQASA OBERAMA EETETA

11 Obete Ohongai Pauroho husi ma pai naatemi noi obaoba nese agiagi eeteta.
12 Eetemi abi nokoi Pauroi bauraho ttoba ma dzamudzamu ttoba aima qaata oke aimaqi khettedzanoma nokoho toro aima tuumami hesateqi qidzanaate qaata ma songena nokoho irina qaatai atti tuumata.

13-14 Oonihe Dzuta abi qesa kaabanoma nokoi oota oi Dzube abi teeho dzapa Sikeba noho khameto sebeni nokoi oota. Nokoi bodza teeta girodzomaqi hee, Napai qaseqase eeteqa Soopara Dzesuho dzapa hiireqa songena abiho irina ooraike iihareiqi hiireta. Nokoi hee, Napai Songena erake pobi hiibare, Dzesuho dzapa pobi (Pauroi hiirorai) nii noho too quba paapatare. Oke hiireqi nokoi qeemata.
15 Qeemaqi nokoi noo oke abi songenanoma pobi hiimi songenai noko noo ipi erake hiireta, Ae, Dzesuke ana qupadzomorai ma Pauroke oho qesa ana qupadzomorai.
16 Qate nikei ika nena? Oke hiire abi songenanomai qaa eeteqi sasa qaite khametoke teete sigubireqi sasa nokoho qohata teetemi habanake dzuu suura naate nagata tta eete sakaba tuumata.
17-18 Ma quba oho pobi Epeso nagapata baami Dzuta abi ma Giriki abi nookaqi atti minake eeteta. Eeteqi nooka hiisi eeteqi biranateqi baabe ma basara nokome quba eete qaata oke ngiingi ma baaba eeteqi oonoma gama gaubireta.
19 Qate abi adzapei baru ttari eete qaata nokoi pepa nokome khakhauma biranateqi otoba patiho eepata qeereta. Oonihe gee oho ttumake noko ttuttuitapuko siriba gettara 50 ttauseni naatarotahe noko ooma Ohongaho kiridza qeereta.
20 Oi abi nokoi oonomake eetemi Ohongaho noo pobi qoridzeqi souba sakabata.

EPESO ABI PAUROHOKE NOOKAMI QANGA NAATETA

21 Oonita Pauroi baura oke eete qaaramuti soubireqi hee, Ana Maketonia ma Akhaidza abike tuuma karibireqa Dzerusaremuta tuumaqa oho tongo neta oho qesa ana Roma moorakoi.
22 Oiqi hiiretanihe hobihobi nome eseri Timotteo ma Erasto nopo bosa dzoobiremi Maketonia habata qooro tuumami noomae qaata ota paha gattiqa oota.
23 Ma oho bodzata Epeso nagapata sinabidzaho taara minai biranateta.
24 Oi siribaho nee ma bau korakora abi tee qaata dzapa noho Temettero abi oi Attemi neemi oberaho guhu gisigisi gamittimittike siribama korabetemi abi noko ttuma eetemi noma baura oonoma eete qaata nokoho toro oma minai biranate qaata.
25 Obetemi Temettero noi baura abi qesa nome ttuttuite erake hiireta, Dzairamane napaho baura oi oma napaho saridzorai oke nike gesinani.
26 Oonita abi teei baaorai, Pauro oioni, nike noho khooba gesina. Noi Epeso nagapa napaho Asia Gattiqa haba nena abi adzepeke qupa rasaki eeteqi hee, Abi botoma neemi gisigisi korabetorai oi quba meeama.
27 Noi hee, Pauroi oke hiiremi baura napahoho dzapa pobiama naataqu oi keke bahe, neemi napaho Attemi noho guhu barari biidzakoi, ma Attemi nomaeho dzapake Asia Gattiqaho haba ma haba qesaho abi gama susupu ququimorai oonita dzapa pobi nohoi isanate napahota baamu naataqu mae?
28 Temettero noo oke noko pobi hiiremi nookami qupa nokoho dzauba eetemi sookateqi erake hiireta, Epeso nagapa neemi Attemi noi minanipamu.
29 Hiire qarutomi nagapa abiho qupa tukutomi oko tumutumu biireqi biranate ttutturatoramuti sobadza nokometa tuumata. Obetemi Maketoniaho abi eseri Pauroke hoobire oota, dzapa nopoho Gaio ma Arittako, nopoke noko karabete aima tuumata.
30 Tuumami Pauroi nookaqi abi oho garubata tuumare hiiremi qesamane noko qaanateta.

31 Qate haba oho abi mimi qesa Pauroho dzairamane qaata nokoi paha
garubata tuumaino hiireqi noo dzoobiremi Pauro noo nookata.
32 Obetemi garuba nokometa noo nganganoma hiimi qesa mina oota nokoi
hee, ikanomake hiire eetoraiqi hiireqi hou eeteta.
33 Abi nokoi oke eete oomi Dzuta abi nokoi gesina abi nokome dzapa noho
Aresatte noke abiho bisata mootomi qooroqomi nokoi noke qiruqiru biiremi
noi noo hibahiba qohareta peiteqi noo geemare boto qamuni eeteta.
34 Obetemi abi nokoi noke mooqi hee, Dzuta abi ooniqi hiireqi too samanei
ttutturateqi hee, Ohonga bahe Epeso nagapaho neemi Attemi noqaho dzapa
pobi minanipamu oni.
35 Oonoma hiire qaaramuti Epeso nagapaho gamani qetaqeta abi noi
nokoke hasu hiire kebaiteqi erake hiireta, Epeso nagapa eraho abi nookare.
Napai Attemi mina napameho guhu soopara eetorai ma qusu neta gisigisi
nohoi qaratemi napahota oho soopara eetorai.
36 Oonita haba minarata apei oke ruume naataqu? Oonomai baamuhe,
qupa nikeho kebaratemi quba eto sepesapeke eetaino.
37 Abiho obera hiibaino. Nokoi neemi guhu napahota teqaha quba teeke
aima dzukubara ma neemi Attemi Ttianake te ngiingi eetara.
38 Mae Temettero ma abi noho nokoi abi teehoke nookami qanga naa-
toraiqako noo ma kahosa hiibaqu bodza dzamonatemi Kiape oorai nokoho
torota hiibare.
39 Mae nikemaeho noo teei ooraiqako bosa qobaqobaho garubata aima
tuumare.
40 Oonihe nikei poike ikoiko eesuhimi sepeke qaa biranatare eete oho noo
qubake abi qiba napaho qaru hiiremi napa tuumaqi tee ma teeke hiimi
nookami baamu isanataqu.
41 Qateqa qetaqeta abi oke hiiremi garuba nookaqi sakabata.

20

PAUROI PAHA MAKETONIA MA GIRISI HABATA GIRODZOMATA

1 Noo ma nooaga oi baamu naasumi Pauroi sobasoba tupuho quba hiiremi
baami qogo ma saga hiireqi Maketonia habata tuumata.
2 Haba oke dzongobete tuusuqi sobasoba tupu qaata nokoke qogo hiire
tatangaiteqi tuuma qaaramuti Girisi habata biranateta.
3 Ota dzasidza taparike qaaramuti besata qura sisima aima Siria habata
tuumare hiiremi Dzuta abi ota qaa mootomi tete mainake aimare hiireqi
Maketonia habata tuumata.
4 Tuumami abi naga erai noke iiha Asia Gattiqata tuumata, oi Berea napaga
nena Sopate noi Pirihuho khata ma Ttesaronia nagapa nena Aristako ma
Sekutto ma Gaio ma Timotteo ma Asia Gattiqa habaho nena Ttikhiku ma
Ttoropimo.
5 Abi oio bosa qooroqi Ttoroa nagapata Pauro ma nanaho beebe oota.
6 Qate nanai ingona dzuma baamu naatemi Piripi nagapata sisima peiteqi
ete paiputa tuuma qaaramuti Ttoroa nagapata noko saridzeta. Saridzeqi ete
bodza sebenike qaata.

PAUROI TTOROATA EUTTIKOKE EEHAHAITETA

7 Obete Sateta nanai qupi posa muunareiqi ttutturateta. Oonihe Pauroi
hee, Iihai mootomi tuumare hiiqi sinabidza hiire qaami saubapo dzeubata.
8 Dzeubami naga naku nanai oota ota dzongi samanei dzadza eetota.
9 Oonihe Pauro sinabidza hiiremi bodza khara naatemi abi khata tee dzapa
noho Euttiko noi haba moramorata habeseqi mee ruume naateta. Oonihe

suruho nokoi oota oi heenata oomi noi taate suruho eserike riite ttokata taate baateta.
10 Baatemi Pauro ao hairiamake qura khata dzogebiire aimaqi erake pobi
hiireta. Eo baamu, eto tti ma ttaka hiibaino, noho baruna eehahake oorai.
11 Oke hiireqi naga nakuta peiteqi qupi posa moiteqi qaate patta muunata.
Muunaqi nokoma sinabidzaho noo hiiromi iihai mootota.
12 Iihai mootomi abi nokoi khatake ttidza qidzaqidzake eete naga nohota
dzeima tuumata. Qate Pauro ma nanai qaate tuumata.

PAURO NOI TTOROA QAATE MIRETTE NAGAPATA BAATA

13 Pauro hiiremi qesa nanai sisimata peiteqi Aso nagapata tuumata.
14 Qate noomae torata tete biireqi Aso nagapata nanake saridzeqi sisimata
peite hee biireqi nanai gama tuumata. Tuuma qaaramuti Mittirene nagapa
biranateta.
15 Oneta tuuma qaaramuti iihai mootomi Kio sungata biranate riiteqi
Samo kusuta biranateta. Ma ooneta tuuma qaaramuti Mirette nagapata
biranateta.
16 Oi Pauro noi Sumasaho dzumata Dzerusaremu biranatakoiqi hiireqi
Epeso abima bodza minake oorainoho quba Epeso nagapa riiteqi pobi neta
sisimata tta eeteta.

PAUROI EPESO ABIKE AIPO BIIRETA

17 Pauroi sisimata tta eeteqi qaru dzoobiremi Epeso nagapata tuumaqi
sinabidzaho bosaqobaqoba dzeima unaunata baata.
18 Baami Pauroi noko erake pobi hiireta, Dzoobe, ana khoobanipamuta
Asia Gattiqa nikeho habata biranateqi ao nikeho toro baura name bosana
eete qaata oke nike nooka baaqoraidzo.
19 Anake abi ngingi ma baaba eete qaami ana tti ma ttidza heme ipima
Sooparaho qaru eete qaata. Oi Dzuta abi noko sesero ma dzakidzaki eesub-
omi ana teeta ma taanga ipima qaata.
20 Ma ana te noo nikeke qoredza eete qaarara. Nike qidzanata quba
sinabidza noo samaneke naga ma paata nike pobi hiire qaata.
21 Ma Dzuta abi ma Giriki abi Ohonga dzaga bobotoqi Soopara napame
Dzesu Kiristu nooka hiisi eetareiqi qupa nikeho tukuto qaata.
22 Obete poiqa Sumasa naho qupa qooro teetemi Dzerusaremu nagapa
tuusubi. Tuusuhimi quba ikanomai naho toro biranataqu? Oke ana ruume.
23 Teena anai nagapa samaneta biranate qaimi Qaheuba Sumasai ana
erake pobi hiirorai, sutasuta ma heme ma bame qee ota niiho beebe eetorai
oiqi hiirorai.
24 Oonihe anai qaraqara nameho nookami ttuma minanoma naasuidzara,
tete naho quba roibeteta oke iiha qaarareiqi hiirorai ma Ohongai hasu ma
keba nohoho pobi qidza hiire gegebetareiqi Soopara Dzesui ana pobi hiireta,
baura oke eete qaaqa soubidzareiqi qupa nahoi hiirorai.
25 Paha teeke hiire nookare, ana qusuho noo pobi qidza hiireqi nikeho
bisata oora ma qaara eetemi nike ana mooraihe paha ipita nese ma penga
naho baamu mooraqu.
26 Ohongai sinabidzaho noo naho irita suutomi oorai oke ana nike pobi
hiire soubireta,
27 teeqake te qaatemi ooraidzara, baamu.
Oho quba poike toma agiagita hiire nookare, teeho kahosa oorareiqa
oorakoihe oi baamu naho naataqu.
28 Oonita nike sama nikeme soopara eeteqa sinabidza tupu nikeme isanate
soopara eetorare. Qaheuba Sumasai nike nokoho bosa qobaqoba hiiretaho

quba nike Sooparaho oko ma boto noomaeho dzuui soorota nokoke sinabidzaho sogo moite qaama keba ma dzapata qaarare.
29 Oonihe ana qupadzomami haa idzahuba qaanoma nokoho toro biranateqi sipisipi baamu ingonaitaqu.
30 Paha nikemaeho bisata abi biranate sinabidza ngiingirobe eete ai tatauma abi nokoho angi naatemi ota dzuubakoi.
31 Oho quba nikemae bakena geema qaarare. Oi tii tapari qupi samane tti ma dzasa ma qogo ma saga, noo hibahiba oke te qaatemi perebara nike ooho qupadzomaqi qaarare.
32 (bisa 32 oi qoorata oorai)
33 Anai te ttuma ma quruma quba tti ma sori hiibara.
34 Ana abi naga namema nana ttuma gattiqa saridzeta oke boto eseri namema saridzemi nanaho quba biranatetake nike nookorai.
35 Ana koo ma taanga nikeho quba irangi eetemi ooma nike ao baura beedzaema eeteqi pepeqa ma roroqa nokoke hoobire qaarare. Oho teteta qooroqi ana oke nike banaitemi oorai.
Oonita nike ota qooroqa Soopara Dzesui noo erake hiireta oke qupadzomare. Hee, Isaki teeke biraitemi ooraike nike aimaqu tete nome ooraihe, nikemae abiho ttiihu biidzaqu tete oio dzapa pobinomanipamu, oiqi hiireta. Qate ana nike Ohongaho botota mootomi baruna heena nohoi nike bakena geemami Beedzaeho Maikhatai nike isakinomaite qaarare. Qaama nike noho qaheuba abi tupuma ttaiqa naate ipi ma ari saridze isanatakoi.
36 Oonita Pauro noi noo oke hiire soubireqi pomai kotoroqi nokoma pupu hiireta.
37 Pupu hiiremi tti ngusuru ngasuruiqi dzoge biire aimaqi noke kanabeteta.
38 Oi noi noo samane hiireta oonihe noi hee, Nike baamu paha ana mooraqu ooqaho quba qupa nokohoi qanganipamu naatemi tti minake hiireta.
Oionita noko Pauroke dzeimami sisimata peitemi nokoi aipo biireta.

21

DZERUSAREMUTA TUUMAREIQI PAUROI SISIMA PEITETA

1 Hiibi nanai Epesoho maimane gaubireqi pobinoke tuuma qaaramuti Koo sungata biranateta. Iihai mootomi Roti sungata dzuubaqi tuuma Pattara nagapata biranateta.
2 Ota sisima teei Peonike habata tuumareiqi roibetomi saridzeqi ota peiteqi tuumata.
3 Tuuma qaaramuti Kiporo sunga moohimi mage neta oomi riiteta. Ma Siria haba neta tuuma qaaramuti Ttiro nagapata biranateta. Ota sisimai quruma perebireta.
4 Perebiromi nana Ttiro nagapata peiteqi sinabidza tuputa abi qesa saridzeqi nokoma qupi sebenike qaata. Qaami Sumasai bapotopotomi nokoi Pauro Dzerusaremu nagapata eto tuumainoho qubake qaanateta.
5 Ota nana qaami tuumaqu bodza dzamonatemi abi ma paimane ma khata ma khameto nanai gama igasata pomai kotoroqi pupu hiireta.
6 Pupu hiireqi qesa aipo biireqi sisima peqimi noko nagapata burisi eeteta.

KAESAREA NAGAPATA AGABOI PAUROKE SINASINA HIIRETA

7 Ma Ttiro nagapake qaate tuuma qaaramuti Ttoremae nagapata biranateqi sisimata tta eeteta. Qate nanai ota sinabidza tupu abi saridzeqi qupi teenake nokoma meeta.

8 Iihai mootomi tuuma qaaramuti Kaisarea nagapata biranate Piripo
saridzeta. Piripo ape bahe bosata Dzerusaremuta ttiihu abi sebenike aimata
noi nokohota teei oonita nanai noho nagata peiteta.
9 Qate noho atasare eserisa eseri somoroi qaata nokoi paha too abiho isaki
naate qaata.
10 Obetemi nanai ota ipibire qaami Dzutea haba nena too abi teeho dzapa
Agabo noi nanaho toro biranateta.
11 Biranateqi makuku Paurohoke aimaqi ooma oko ma boto nohoke suu-
toqi hiireta, Qaheuba Sumasa noi erake hiire, Makuku eraho maikhata noi
Dzerusaremu nagapata tuuma biranatemi Dzuta abi noko eranomake eeteqi
raaba abiho botota mootakoiqi hiire.
12 Noo oke Agabo hiiremi nanamae ma nagapa maikhameto ma gama
Pauro Dzerusaremu nagapata tuumainoho bame eeteqi qaanateta.
13 Qaanatemi noi erake hiireta, Naane quba tti minake hiireqi qupa na-
hoke ai buribaro eetoraidzo? Ana Dzerusaremu nagapata sutasuta peitaqu
oi keke bahe, Soopara Dzesuho quba eeteqi baatare roibetorai.
14 Hiiremi oho bai hiiremi tatanga naatemi noko ma nanai gama qaateqi
hee. Isanate, Sooparaho noo meenoma naatare.

PAURO DZERUSAREMUTA TUUMAQI ISERE NOME HIIRETA

15 Baura bisa qesa baamu naatemi nanai roibeteqi Dzerusaremu nagapata
tuumare eeteta.
16 Eetemi Kaisarea nagapa nena sinabidza tupu abi qesai nana dzeimaqi
abi teeho dzapa Manaso, sinabidza abi agoba Kipiro sunga nena, noho
hagata nana mootota.
17 Obete tuuma qaaramuti Dzerusaremu nagapata biranatemi ota sin-
abidza abi qesai nana dzaira eeteta.
18 Oonihe iihai mootomi Pauroi nanake dzeimaqi Dzakopoho torota peit-
eta.
Nanai ota peiteqi oomi sinabidzaho bosa qobaqoba qesa biranate
soubireta.
19 Biranatemi Pauroi boto nokoho aimaqi, Ohongai husi ma pai naatemi
raaba abi nokoho toro sinabidza baura eetemi mee biranateta, oho noo ma
pobi mekeqomake hiire soubireta.

PAUROI BIIRITA PEITETA

20 Pauro isere mooto soubiremi nokoi gama Ohonga hasa hiireqi Pauro
erake pobi hiireta, Dzaira naname, abi dzare ttauseni bahe oho samaneni-
pamu ao nooka hiisi eetoraimi nii moorai. Oonihe abi qesa erata oorai nokoi
paha hu nooho dzaodzaonoma.
21 Oonita sigita niiho noo teeke erake hiire baami nana nookorai. Hee,
Dzuta abi raaba abiho bisata oorai nokoi Moseho noo qaatareiqi pobi hiiro-
rai, hiiqi khametoho samata geeba mootainoiqi qamuni hiirorai, ma Dzuta
abi oora ma qaara tete napame qaatareiqi qamuni hiirorai.
22 Nagapa eraho abi noko niiho totoho erake nookorai. Ma nii
Dzerusaremu nagapata baabe oho pobi noko ao nooka soubidzakoita
nookare.
23 Oho qubake nii quba apeke eetaqu oke nana hiiremi nii niimae oke
eetare. Nanahota abi eserisa eseri oorai nokoi Ohongahota noo tatanga
nokome mootomi ooraiho qubake ttarumi nokome topotaamake oorai.
24 Oonita nanai niike nokohota mootomi nii nokoho isakita quba eeteqa
ttuma nokohoke biiremi ttarumi nokome topotare. Nii oke eetemi minarai
niike eraiqi hiibakoi, Oo, noo nohoi baami nana nookata oi meeama, noi hu
noo qusubaitoraiqa hiibaridzonita oke nii eetare.

25 Qate nanai raaba abi sobasobahoke hee, Ohonga oberaoberaho kiridza
kabira dzuuma oorai, kabira dzaganoma oke qaasuhiqa dza ma rumubake
biidzare hiire tatangaiteta, oke nii gesina.
26 Oke hiiremi Pauro noi abi eserisa eseri nokohota ipibiremi iihai
mootomi sama sasa ma quba nokome roibete soubireqi Ohongaho biirita
dzuubata. Dzuubaqi Pauroi bodza nokoho hutingi bamu naatarota ma oho
kiridza qeebarota oho noo abike pobi hiireta.

DZUTA ABI NOKOI PAUROKE BIIRITA KARABETETA

27 Oonita nokoi ttarumi nokome topotomi ete bodza sebeni oi baamu
naatare boohimi Dzuta abi Asia Gattiqaho haba nena nokoi Pauroke biirita
mooqi abi qesa oona oota nokoke gama kosibeteta.
28 Kosibete Pauro aimaqi suu ubaqotoqi hiireta. Ae, Isirae abi baa nana
hoobidzare. Abirai haba samaneta tuumaqi Dzuta abi napa ibo eeteqi hu
noo napaho ma biiri napaho baaba eeteqi biiri napahota Giriki abi dzeima
baaqi qaheuba nagake kanesanomaitorai.
29 Oiqi hiireta oi teeho quba bahe bosata nokoi moomi Pauro noi Epeso
nagapa nena Ttoropimo ma nopoi Dzerusaremu nagapata tuuma ma baaba
eetota. Oho quba nokoi hee, Raaba abi oke qaheuba biirita dzeima peite
ootaiqi qupadzomaqi oho areare hiireta.
30 Oonita Pauroke nokoi karabetemi nagapa abi gamaqa oko tumutumu
biireqi gururuiqi ttutturateqi abi qesai Pauro biirita hotou biireqi ao hairia-
make oho tete siireta.

ROMAHO QAA SOOPARAI PAUROKE HEROHERO EETETA

31 Oonita abi noko Pauro aimaqi teete kebaitare eesumi oho pobi oi Roma
qaa abi minaho tomata taatemi roqobeteqi erake hiireta, Dzerusaremu abi
noko gama susupu qaa aimaqi eetorai.
32 Noo oke hiireqi hairiamake qaa abi mimi ma gamitti aimaqi gururuiqi
tuumata.
Oonita Dzuta abi nokoi Pauroke teesuhiqi moomi soopara minai qaa
abima gama biranatemi noko qaateta.
33 Oonihe qaaho soopara minai biranateqi qaanahiqi ngibira eserima
Pauro suutota. Suutoqi noi Pauroho dzapa qasa hiireta ma quba apeke eeteta
oho qasa eeteta.
34 Eesumi abi noko sokasoka ma garugaru hiire rasaki eetemi te nooka
pobitara.
Oonita sooparai hiiremi qaa abi noko Pauro aima qaa naga nokometa
tuumata.
35 Tuusuhiqi Pauroi irita peitare boohimi Dzuta abi noko noke qeegoromi
qaa abi noke qusuta aimaqi peiteta.
36 Peitemi abi tupu minai iihaqi sokasoka hiire tuumaqi erake hiireta, Abi
oi baamu naatare! Oiqi hiireta.

PAUROI NOO HIIBAROTA OI QAA SOOPARATA ISANATETA

37 Dzuta abi sokasoka hiimi Pauroi iri qusuta ooqi dzuubare boohiqi qaa
sooparake Girisi noota qasa hiireta, Maqo ana isanate noo teeke nii pobi
hiibaqu mae? Hiiremi sooparai hee, Ae, Nii Girisi noo nookorai mae?
38 Abiniqake Aigitta abi teei qaa eetare qaa abi po ttauseni aimaqi haba
habanata tuumata nii abi oioni mae ape?
39 Qasa hiiremi Pauroi erake hiireta, Ana Dzuta abi, Kirisi habaho nagapa
Ttaraso dzapa pobinoma, anaio oho nenani. Oonita nii nookami ana noo
gattiqa abi pobi hiibare.

40 Hiiremi nookami Pauroi iri kokota qoroqi abi boto qamuni eetemi noo
nipanatemi Dzuta abiho noota noo hiireta.

22

PAUROI ISERE NOME SOHOROTA

1 Heboro noota Pauroi hee, Dzairamane ma abi mimi name, ana khooba
name hiire nookare.
2 Pauro noi oke hiiqi Dzuta abiho noota noo hiiremi noko nookaqi poupaa-
make oota.
3 Oomi noi ipibire pobi hiireta, Ana Dzuta abi, Kirisi habata Ttaraso na-
gapata biranateta. Oonihe ana Dzerusaremu eraqata baa nokanoka nagata
qaaqi bitotota. Bitotoqi banaita Gamarie noho dzagata qaami sinabidza
banaitemi abi mimi napameho noo qusubaite kokora eete qaata. Paha poike
nike Ohongaho dzaodzao eetoraidzo anai oho qesa Ohongaho eeteqi ima ma
bago heeta qaaqi tatanga naateta.
4 Eeteqi sinabidza usaqe baamu naatareiqi ana ibo eeteqi abi oni mae
paimane gama suutoqi sutasuta nagata mooto qaata.
5 Oi dzube abi mina ma sinasina abi mimima nokoi naho khooba gama
gesina. Nokoi qesamane napaho Ttamasiko nagapata ooraidzo nokoho pepa
qeeteqi ana moitemi erake hiireqi aima tuumata, Ana qeota abi ma paimane
oonoma saridze suutoqa Dzerusaremu nagapata aima baamake ipi moitare.
Oke Pauro hiireta.

PAUROI IKANOMAKE EETE KIRISTUHO ABI NAATETA
(Apo 9:3-19; 26:12-18)

6 Oonita Pauroi noo nome ipibireqi hee, Anai oke qupadzomaqi teteta
tuumomi ete bisata Ttamasiko nagapa dzamoihimi qusu neta eepa dzadza
minai biiqi baa anaho nese kootorota.
7 Kootoromi ana tookata taate ooqi totoho teeke erake nookata, Sauro,
Sauro oe nii naane quba ana teete iihoraidzo?
8 Hiiremi anai hiireta, Soopara name nii ape oni? Hiiremi erake ana pobi
hiireta, Dzesu Nadzarette nagapa nenake nii teete iihorai teena anaio.
9 Oiqi hiireta oonihe abi anama qaata nokoi eepa dzadza keke mootahe,
noo anake pobi hiiretake te nookara.
10 Eetemi ana qasa hiireqi hiireta, Soopara name, ana quba apeke eetareke
nii hiibi? Hiiremi Sooparai erake ana pobi hiireta, Nii qoridzeqa Ttamasiko
nagapata tuumamake, quba nii eetoraidzoke ota nii pobi hiibakoi.
11 Oiqi hiiretanita eepa dzadzai nese naho kootoromi qupi sooromi qe-
samane nahoi ana basidzomaqi Ttamasiko nagapata dzeima tuumata.
12 Nagapa ota abi teei qaata dzapa noho Anania. Noi hu nooho tete
aimanoma, Dzuta abi nagapa ooqana qaata nokoi noho nookami qidzani.
13 Abi oi naho toro biranateqi erake hiireta, Dzaira name Sauro. Nii nese
parara eetare. Hiimi anai nese parara eete haba moota.
14 Moomi noorake pobi hiireta, Uimane napaho, noko ma napaho Ohonga
noi khooba nome paanaitareiqi hiiremi nii qidzaho maikhata moorare
mooqi too nohota noo nookareiqi nii asateta.
15 Obetemi nii quba moo nooke oho pobike haba samaneta abi pobi hiire
tuumare.
16 Sigita nii ikabete sepeke ooraqu? Nii qoridze Dzesuho dzapa qiraitemi
niike sinabidza obama sooromi pasena niiho dzamutare. Oiqi Anania ana
pobi hiireta oke Pauro hiireta.

PAUROKE OHONGAI RAABA ABIHO QUBA UHUTOTA

17 Pauroi hee, Oke Anania ana pobi hiiremi qusubaiteta. Oonihe ana
burisi eeteqi Dzerusaremu nagapata biranateqi Ohongaho biirita peiteqi
pupu hiireqi neneho isakita Dzesu moota.
18 Moomi erake ana pobi hiireta, Nagapa eraho abi noko niiho toota
noo naho nookaqa gottae eetakoi. Oho quba nii hairiamake Dzerusaremu
qaateqa tuumare.
19 Hiiremi ana noo ipike hee, Soopara name ana abi niihoke sutasutata
mootoqi sinabidza naga samaneta aima peiteqi gouma teete qaata.
20 Qesai hibahiba niiho Settepano teetare sasa nokome tupubiremi ana
soopara eetemi teeteta oke ana nookami isanateta. Oi nagapa eraho abi
gama nooka soubiroraita ana niiho pobi isanate hiibakoi.
21 Oke hiiremi Sooparai bai hiireta, Baamu. Ana haba kharata raaba abiho
torota nii dzoobihibita ao tuumare. Oiqi Dzesu hiiremi ana nookata.

QAA SOOPARA PAUROKE HEROHERO EETETA

22 Oke Pauro hiimi eehe, Abi noko toma tiisuta nokoi noo musaqi nohoke
nookami raaba abiho naatemi noko sokate qarutoqi hiireta, Ae! Pauro noi
peranomanipamu oonita noho dzapa baamu naatare.
23 Oke hiire sookateqi sasa khara nokome kuimaqi pomu tupu teetemi
peiteta.
24 Peitemi soopara minai hiiremi qaa abi nokoi Pauro naga nokometa aima
peiteta. Obetemi abi noko naane quba sookateo oho khooba nookakoiqi qaa
sooparai gouma teetare hiireta.
25 Oonihe nokoi gouma teetareiqi hoo sasa siihuma suutare boohimi
Pauroi qaa sooparake erake hiireta, Nikei Roma abi anake sepeke sesero eete
noo nahoke hiire pobitaamake gouma teetemi isanataqu mae?
26 Oke hiiremi noi soopara mina nomeho toro tuuma pobi hiireqi hiireta,
Nii ikake eetareiqi hiibi. Abi oio Roma abinipamu oni.
27 Oke hiiremi soopara minai ao Pauroho toro tuumaqi qasa hiireta, Maa
meenipamu nii Roma abi oni mae? Hiiremi Pauroi hee, Oi meenipamu.
28 Oke noi hiiremi qesai Pauroke buribaroke eete toronaitare boohita
nokoi ao qaateta.
29 Qate Pauroi Roma abi ootaho pobike qaa soopara minai nookaqi sa-
hateta. Oi teeho bahe Pauroke noi ao suutomi oota.
30 Oonita iihai mootomi qaa soopara minai Dzuta abi noko Pauroke naane
quba nookami qanganateta oho khoobanipamu nooka quba dzube abi mimi
ma sinasina tupu gama susupu hiiremi ttutturateta. Ttutturahimi Pauro
dzeima qura nokoho torota mootota.

23

PAUROI DZUTA ABIHO SINASINA TUPUHO TOROTA NOO HIIRETA

1-2 Pauroi Dzuta abiho sinasina tupuke qeraqera eeteqi noorake hiireta,
Qesamane name, ana hu nooho bai ma qamuni hiibaamake Ohongaho
pengata qaatai qaabi. Oke hiiremi dzube abi mina Anania noi abi Pauroho
dzagana qoroqota nokoke hee, Pauroke toota teetare. Hiiremi teeteta.
3 Teetemi Pauroi hee, Ttidza makanoma nii! Oi nii anake Ohongaho hu
noota batabidzare hiireqi oho tekata habese ooraihe hu noo oke riiteqi ana
oberama teetare hiire oonita Ohongai paha niike teetare boohibi.
4 Oke hiiremi abi qoroqota nokoi hee, Nii oonomake Ohongaho dzube abi
minake pobi hiidzo?

5 Hiiremi Pauroi hee, Qesamane name, sinabidzata noo erake hiirorai. Nii
eto abiho sooparake qanga hiibaino. Ana noo oke nookorai. Oonita abirai
dzube abi mina oori oke ana nookaamake noo oke hiire.
6 Pauroi oke hiireqi nese dzoobire moohimi tupuho abi qesai Satukeo ma
qesai Pariseo oonita nokoi hu ma koridza biidzareiqi noi sokateqi hee, Abi
qesamane name ana naamae Pariseo abi oho gottanipamu. Oonita baata
neta qoridzaquho noo oorai oke qusubaitorai ooqaho quba nike anake noota
mootoraidzo.
7 Pauroi oke hiiremi Pariseo ma Satukeo nokoi qesa kurebeteqi hu ma
koridzanoma naateta.
8 Oi Satukeo abi nokoi baata neta qoridzaqu ma angero ma gutu boto
khara quba oonomaho baike hiirorai qate Pariseo abi nokoi oho nookami
meenomani.
9 Oho quba garuba nokometa qesa kurebeteta. Kurebete Pariseo abi
nokoho tuputa sinabidzaho banaita qesai qoridzeqi tatangama erake hi-
ireta, Nana abi eraho kahosa moomi baamu, angeroni mae gutu boto khara
teei noke pobi hiiretaiqako ikabete sepeke bai hiibaqu?
10 Hiireqi baaba minake hiiremi qaa soopara minai hee, Tupu nokoi
Pauroke ngausa eetainoiqi hiiremi qaa abi nokoi biranateqi Pauroke abi
bisata dzeima naga nokometa tuumata.
11 Obetemi qupi ooqata Ohonga Sooparai Pauroho torota biranateqi
qupanomaiteta. Nii Dzerusaremu nagapa erata anake paanaisubi oho qesa
Roma nagapata anake paanaitakoita etoqa ququimaino oiqi hiireta.

DZUTA ABI PAUROHO GUNU MA NARU TATANGA HIIRETA

12-13 Oonita iihai mootomi Dzuta abi qesa hongasireqi pattaho hutingi
naate hee, Pauro teeteqanoke oba ma patta muunare hiireqi gunu dzoomata.
Oonihe abi erake hiireta nokoho dzare poti riiteta.
14 Abi nokoio too abi mimi ma Dzuta abi mimi nokoho toro tuumaqi
paanaiteqi erake hiireta, Nana patta hutingi minanipamuke eeteqi Pauro
teeteqanoke ooqata quba muunare naru hiire.
15 Oho quba sinasina tupu ma nikei qaa soopara minaho toro noo
dzoobireqa hee, Nii Pauro nanaho garubata dzoobire baami noo noho paha
hiibare. Hiiremi noi noo nikeho nookaqi oke eetema nana ao Pauro teteta
teetakoi. Oiqi hiireta.
16 Oonihe Pauroho mapui teetaquho noo nookata. Nookaqi qaaho nagata
peiteqi nasami nome pobi hiireta.
17 Pobi hiiremi Pauroi qaa abiho kira hiireqi erake hiireta, Nii khata erake
qaa soopara minaho toro dzeima tuumami noo teeke pobi hiibare.
18 Hiiremi qaa abi noi khatake soopara minaho torota dzeima tuumaqi
noke pobi hiireta. Sutasuta abi Pauro noi naho kira hiireqi hee, Khata erake
dzeima qaa sooparaho torota mootomi noo hiibare. Hiiremi khata erai noo
nii pobi hiibare dzeima naka baabe.
19 Oke hiireqi pobi hiiremi soopara minai khata botota aimaqi sigiqata
tuumaqi qasa hiireta, Noo apeke hiibaqu?
20 Hiiremi khatai hee, Dzuta abi noko niiho toro noo mootomi baabareiqi
hiire nookao. Pauro garuba nokometa dzeima tuumaqi khooba nome
paanaite soubidzareiqi hiibakoi.
21 Pobi hiiremi noo nokoho eto nookaino. Abi nokoho dzare 40 riite oio
Pauro teetare hiiroraidzo. Noko patta hutingi minanipamuke eete ooraiqi
Pauro teeteqi sapunge muunare naru hiire roibeteqi niiho noo beebe oorai.
22 Khata noi noo oke hiiremi soopara minai hee, Nii noo hiire paanaisubi
oke eto abi pobi hiibaino hiireqi dzoobireta.

PAUROKE SEIKE KIAPE PERIKHIHO TOROTA DZOOBIRETA

23 Oonita qaa soopara minai qaa bosa qobaqoba eseri dzeima baaqi erake pobi hiireta. Nipe hiiremi qaa abi okoma tuumaqu oi 200, qate oosina tuumaqui 70, qate koo aimaqui 200 oi roibeteqa qupibaho 9 kiroko eesuhiima nike Kaisarea nagapa tatangata tuumare.

24 Ma Pauro oosi teeke saama mootare. Eeteqi tteike soopara eeteqi kiape mina Perikhi noho toro aima tuumare.

25 Oke hiireqi kiapeho quba dzaira pepa teeke erake hiireqi qeeteta.

26 Hee, Dzoobe Pirikhi, kiape qidza name, anai niiho quba pepa era qeete.

27 Qaa abi noko abi teeke aima qeeme noko Dzuta abi teetare eeteta (dzapa noho Pauro). Anai nookami noi Roma abinipamu naatemi qaa abima nana tuumaqi nokoho botota hiumata.

28 Oonihe noke noota moototaho quba khooba nookareiqi bosa qobaqoba nokoho garubata aima tuumata.

29 Aima tuumami hu noo nokomeke qupadzomaqi qomaqoma hiiremi ana nookata. Quba eeteta oi te peiteqi teeta ma suutaho isaki naatara.

30 Qate abi qesai geema mootoqi Pauro teetare hiiremi nookaqi niiho toro dzoobiremi qeeme oio. Ma qomaqoma hiirorai abi oio noke oho qesa ana iihami niiho toro qeeme nokoi noo nohoke nii pobi hiibare.

Anai Dzerusaremuho kiape, Kautio Risia.

31 Noo ooqake dzaira pepata qeetemi qaa nokoi soopara nokomeho too qusubaite pepa aimaqi qupibake dzeima tuuma qaaramuti Attipatti nagapata biranateta.

32 Biranatemi iihai mootomi okoma tuumataho qaa abi nokoi naga nokometa burisi eesumi oosinai keke Pauro dzeima tuuma qaaramuti Kaisarea nagapa biranateta.

33 Biranateqi Kiapeho dzaira pepa moiteqi Pauroke oho qesa noho botota mootota.

34 Mootomi kiape Perikhi dzaira pepa nome isaiteqi Pauroke haba khooba nohoho qasa hiiremi hiireta, Ana Kirikia haba nena.

35 Hiiremi kiapei hee, Noota nii mootorai abi naga oi baamake niiho noo hiibakoi. Oke hiireqi qaa abi pobi hiiremi Heroteho qaa guhuta mootoqi Soopara eetota.

24

DZUTA ABI BAAQI PAUROKE QOHARENAITETA

1 Ete bodza boto teena bamu naatemi dzube abi mina Anania noma abi mimi qesa, ma noo soopara teeho dzapa Tetturu, nokoi Kaisarea nagapata tuumaqi kiapeho torota Pauroho noo hiibare biranateta.

2 Oonita kiapei hiiremi Pauro qeemami Tetturui qomaqoma hiireqi kiape noorake pobi hiireta, Kiape qidza naname, nii isanate nana soopara eetemi keba ma hasuta oorai. Paha abi tupu era nanaho quba iiha ma dzoobidza eeteqi hoobirorai.

3 Hoobiremi nanaho nagapaho isaki quba samane isanate soubirorai.

4-5 Oonita noo hiire kharanatainoho quba nii kebarateqi nookami noo hote teeke nii pobi hiibare. Abi eraho nookami qanga naatorai, noi iima barunoma Dzuta abi haba samane tuuma oorai nokoke kosibetorai. Qate paha sinabidza abi obera nokoke nanai hee, Nadzaretteho nenaniqi hiirorai noi nokohota bosa qobaqoba naate oorai

6 Ma paha noi biiri nanaho makanomaitare eesuhimi aimata.

7-8 Ma nanai noo nii pobi hiibi oke niimae qasaqasa hiireqi khooba isanate paanaitakoi.

9 Noo oke Tetturui hiiremi Dzuta abi noko noke hoobireqi noo noho
qaupuiteta.

PAUROI PERIKHIHO TOROTA NOO NOME POBI HIIRETA

10 Oonita kiapei Pauro botoma qaseqase eetemi noorake hiireta, Nii haba
erata tii samaneke kiape oorai oke ana qupadzomaqi noo name iiha ma
dzoobidzaamake hiibakoi.
11 Ana Dzerusaremu nagapata Ohonga penga bototareiqi qeema qaami ete
ma qupi 12 keke naateta nii noo oho quba abi qasa hiiremi nii pobi hiibakoi.
12 Oi ana biirita mae sinabidza guhu qesata mae sinabidza nagapata abi
ma nana sinabidzaho baabani mae abike kosikosi oke ana te eetemi noko
moorara.
13 Ma abi oi qomaqoma hiireqi noo hiirorai oho mee apeke nii banaitaqu?
14 Paha teeke hiire paanaitemi nookare. Tete meeho ngiingike nokoi
eetorai ota ana qoororai oke noko hiirorai, oi meenipamu eetorai. Ma
nokoho noo ma sinabidza aimaqi hu noo qibata sinabidza qeetemi oorai ma
too abi hiire qeeteta oke ana nookami oi mee, uimane neimane napaho ma
nokoho Ohonga noho qaruke eetorai.
15 Oonita qaaqi abi qidza ma qanga baata neta qoridzaquke mai eetakoi,
oho quba abi era noko ma ana gama qupadzomorai.
16 Oke eete qaaqi Ohongaho pengata ma abiho pengata kahosaamake oora
quba sama nameho bakena geema oorai.
17 Ma ana tii samaneke haba kharata qaaqi sinabidzaho ttuma samaneke
ttuttuite qaatati Dzerusaremu nagapata qesamane nameho torota aima
tuumata.
18 Ma kiridza qeeba quba roibeteqi Biirita dzuuba oomi noko ota ana
saridzeta. Sarihimi nanai te abiho tupu gairuru ma soropuruho tuputa
oorara te husu ma noo agata oorara, baamu.
19 Oonihe Asia haba neta Dzuta abi qesai Biiri ota biranate naho qo-
maqoma hiireqi abi kosibeteta oonihe ikaqi hiireqi nokomae teqaha niiho
toro biranate oke hiire paanaitoraidzara.
20 Mae ipita ana sinasina tupu nokohota qooroqomi naho kahosa teeke
nookataiqako abi erana qoororai nokoi isanate nii pobi hiibare.
21 Oonihe anai noo teenaqake nokoho bisata hiiremi oke noko nookami
nokohota isanataama naateta kaqa, oi ana paata erake pobi hiireta: Baata
neta qoridzaqu oi oorai noo teena oke ana qusubaitorai qesai oke nookaqi
anake noota mootomi nikeho pengata qoororai. Oke Pauro hiireta.
22 Hiiremi kiape Perikhi noi Pauroho noo oke hiire hiumaranihe oke
mootota. Oi teeho bahe noi sinabidza usaqe Dzesuho pobi te nookaa-
make oorara. Oonihe noi gimuttake eete erake hiireta, Qaa soopara Risiai
Dzerusaremu nagapa neta quratemake noo nokohoke hiumakoi.
23 Oke hiireqi noi qaa soopara erake pobi hiireta. Nike baaqi kokora eetare
hiiremi eto bai hiibainoiqi hiireta.

PERIKHI HIIREMI PAUROI TII ESERIKE SUTASUTATA OOTA

24 Oonita qupi qesa naatemi Perikhi noi Dzuta abiho neta ata noho Ttur-
isira noma nopo ooqi Pauroho quba hiiremi dzeima peiteqi Pauroi Dzesu
Kiristu nooka hiisi eetaridzoho khooba pobi hiireta.
25 Oonihe hiiqi pobipobiho tete ma pasenaho hutingi naataquho tete ma
ipi bodzaho ipi ma ari hiiremi Perikhi atti roqobeteqi Pauro erake pobi
hiireta. Oo, kebanoke naamae bodza mootoqake paha niiho quba hiiremi
ipibidzakoita tuumare.

26 Hiireta oi noi dza eetemi Pauroi noke ttuma moitakoiqi hiireqi bodza samane dzeimaqi noma nopo noo hiire qaatahe Pauro te noke ttuma moitara.
27 Oonihe tii eseri bamu naatemi kiape teeho dzapa Porokio Pesto noi Perikhiho habara naateta. Oonihe Perikhi noi Dzuta abi qupa qidzaqidza moitareiqi te Pauro sutasuta nagata saqobara. Bamu, qaateqi tuumata.

25

PAUROI NOO NOME KAISAHO TOROTA HIIBAKOIQI HIIRETA

1 Qate ao ete tapiriho nakuta Pesto noi bukhi ttidzake soopara baura nome mai eeteqi Kaisarea nagapa qaate Dzerusaremu nagapata peiteta.
2 Peite biranatemi dzube abi mina ma Dzuta abi mimi nokoi noho toro bitanateqi Pauroho noo pobi hiireta.
3 Hee, nii nanahoke nooka isanatemake hiire Pauro Dzerusaremuta biranatare pobi hiibare. Oiqi hiireta oi noko teteta qaa mooto Pauro teetare qupadzomaqi oke kiape pobi hiireta.
4 Hiiremi Pestoi erake hiireta, Pauroi Kaisarea nagapata sutasutata oorakoi oonihe ana paha hairiaamake burisi eete ota quratakoi.
5 Oonita nike Pauroho kahosa noo hiibareiqa anama gama qurate hiibare. Hiiremi mee eetaqu mae baamu. Oiqi hiireta.
6 Oonita Pestoi qupi 8 oni mae 10 oke Dzerusaremu nagapata ooqi Kaisarea nagapata qurateta. Iihai mootomi noi noo qohareta peiteqi hiiremi Pauro aima peiteta.
7 Peitemi Dzerusaremu nagapa nena Dzuta abi noko rome biireqi bedzabedza eete Pauroke qomaqoma hiirota.
8 Oonihe qomaqomaho mee te biiranatara. Oi Pauroi noo nokohoke ai qurateqi erake hiireta. Maqa, Dzuta abi nikeho hu noo mae nikeho qaheuba Biiri mae Roma abi qiba oi te anake qomaqoma hiiremi isanatoraidzara.
9 Hiiremi Pestoi Dzuta abiho ttidza qidzaqidza quba Pauro qasa hiireta, Nii isanate Dzerusaremu nagapata tuumaqa ota noo niime hiire uhutaqu mae?
10 Hiiremi Pauroi hee, Baamu. Roma abi qibaho noo qohare oi eraqanita naho noo erata hiire uhutare. Nii niimae naho khooba gesina naatemi ana Dzuta abike quba qanga teeke eetara.
11 Ana honga ma kahosa mina teeke eetapuko hiibarori. Teetare hiiremi ana sama name baamu qanatarori. Nokoi obera qubake qomaqoma naho hiiroraita apei nokoho ttidza qidzaqidza quba eete anake nokoho botota mootaqu, baamunipamu! Oonita anai Roma abiho pobita Roma abi qibake noo nameke hiibareiqi hiibi.
12 Oke Pauro hiiremi Pestoi qeraqera eeteqi sinasina abi nomema noko hiire qaasuqi Pauroke pobi hiireta, Abi qiba Kaisaho quba hiire oonita isanate nii abi qiba noho toro tuumare. Oiqi hiireta.

PESTOI AGIRIPAKE PAUROHO QASA HIIRETA

13 Oonita ete bodza qesa baamu naasumi abi qiba gattiqa Agiripa ma Benike nopo ipai keke Kaisarea nagapata qurateqi Pestoma nokoi qesa dzaira eeteta.
14 Obete nopoi noma oora ma qaara eesumi Pestoi Pauroho noo ma pobike Agiripa eraiqi hiireta, Perikhi noi sutasuta abi teeke qaate tuumami oorai. Oonita ana Dzerusaremuta peiteta.
15 Peitemi dzube abi mimi ma bosa qobaqoba nokoi naho torota ttutturate anai abi oke teete baatareiqi ana pobi hiireta.

16-17 Oke hiiremi anai bai hiiremi Dzuta abi paha qesai anama nagapa
erata baahumi iihai mootomi anai no ma noko gama dzeima noo qohareta
tuumata.
18 Eetemi noko Pauroho pasena khooba teeke paanaitare hiimi ana
moohimi oi mainata tuumata.
19 Oi noko sinabidza nokomeho quba kurebeteta. Ma abi baateta teeho
dzapa Dzesu noho dzapake aima hiireta. Abi oohoke Pauroi eraiqi hiireta:
Abi oi ao qori oorai.
20 Oke hiiremi ana noo oonomaho quba hou eeteqi hee, Pauro nii
Dzerusaremu nagapata peitemi ana ota noo niihoke suhe hiumare, oke anai
noke pobi hiireta.
21 Hiiremi Pauroi Roma abi qibanipamu noo nome suhe hiumare hiireta.
Hiiremi isanateta oonihe Pauro tuumaquho bodza naatemake ana hiiremi
Roma abi qibaho toro tuumareiqi noke sutasuta nagata mootomi beebe
oorai.
22 Oke Pestoi hiiremi Agiripai hiireta, Abi oi noo teeke hiire ana nookare
dza eete. Hiiremi Pestoi hee, Isanate iihaike niimae noo nookare.
23 Oonita iihai mootomi Agiripa ma Benike nee ma bau nopomema garuba
nagata peiteqi qaa soopara mimi ma nagapa oho abi gama dzeimaqi peiteta.
Peite soubiremi Pestoi hiiremi noko Pauro ai peiteta.
24 Peitemi Pestoi noo erake hiireta, Dzoobe abi qiba Agiripa ma abi qe-
samane name ana noo hiire nike nookare. Abi erana qooro oorai noho
qubake Dzuta abi adzapei Dzerusaremu nagapata sookate bedzabedza eete
eraiqi hiireta, Noi baamu ooraqunipamu oni!
25 Oonomake hiiremi anai noho kahosa qiri eete qupadzomami noke teete
baataquho isaki baamu. Oonihe noi Roma abiho qiba Kiasaho qubake
hiiremi oho qubake anai noke noho torota dzoobire tuumakoi.
26 Oonihe ana noo mee qiri eete abi qibaho quba dzaira pepa qeetare hou
peu eesubi. Eetemi oho qubake abi erake abi qiba Agiripa ma nikeho quba
qaasuhimi nikei khooba noho saridzemake ana noo noho qeetemi tuumare.
27 Oi anai abi teeho noo ma kahosake qeetaamake sepeke dzoobire Roma
nagapata tuumaquho teteke ana isanatamani. Oke Pestoi hiireta.

26

PAUROI NOO NOME AGIRIPAHO TOROTA HIIRETA

1 Oke Pestoi hiiremi Agiripai Pauro pobi hiireta, Oionita niimae khooba
niime hiire nana nookare. Hiiremi Pauroi boto nome dzoobireqi noo erake
noko pobi hiireta.
2 Hee, Ao Dzuta abiho nooi anake qomaqoma hiirorai oho totaqike poike
abi qiba Agiripa niiho pengata hiibareiqi naho qupa qidzanate.
3 Oi teeho bahe ana nookami nii dzuta abi nanaho sinabidzaho kurekure
ma quba eetoraiho khooba gesina. Oonita nii nookamake ana noo name
hiibare.
4-5 Ana bittina nameta Dzuta abi qesamane nameho bisata oora ma qaara
eete bitotoqi Dzerusaremuta baa qaata oke noko gama gesina. Pariseo
sinabidzaho nanemane gotta naate qaata nokoma nanai qaataho khoobake
noko noo nooka qaaqi oke ao mee hiibarorihe baamu.
6 Anai sutasuta nagata oorai oi quba teeho quba bahe, Ohongai uimane
napahoho naru hiireta. Ma sau samane Ohonga kiridza ma qonoqono qeere
qaibi.
7 Oonita abi qiba name ana noo ooqaho ttidza dzebidzebi nokoi anake
qomaqoma hiirorai.

8 Oi Ohongai abi baatetake tukutorai, oke nike naane qubake nookami
quba eetaamaho isaki naatorai?
9 Oho qubake ana namaehoke hiire nike nookare.
Anai Dzesu Nasarette nena noho dzapake ngausa eetare oho baurake
name eete qaata.
10 Dzerusaremu nagapata ana oke eetota. Eetoqi dzube abi mimi nokoke
qasa hiiremi gee tatanga ana moitemi ana sobasoba tupu adzepeke teete
sutasuta naga samaneta mooto qaata. Paha abike gabehoma teete baatareiqi
noko boto peitemi naho botoi oho qesa peite qaata.
11 Oi ana Dzuta abi nokoho sinabidza guhu samaneta peiteqi hee, Soba-
soba tupu nike Dzesuho dzapa benatorai dzapa oke noko poiqa ngiingi
ma peranomake hiibareiqi ana bedzabedza eete hiire qaata. Anai paha
qaa battigarake naate nagapa kharanipamuta tuuma nokoke teete sigubire
qaata. Oke Pauro hiireta.

PAUROI IKANOMAKE EETE KIRISTUHO POBI NAATETA (Apo 9:3-19; 22:6-16)

12 Pauroi hee, Anai tete oonoma eete qaaramuti dzube abi mimiho toro
peitemi nokoi pepa tatanga ana moiteqi hiiremi ana Ttamasiko nagapata
tuumareiqi tuumata.
13 Ana tuuma qaami ete bisana naatare eesuhimi qusu neta dzadza
qurateqi ana ma abi anama tuumota nanake rome biireta. Oboboo! Abi qiba
name, ete dzadza oi saparaparanoma, dzadza mootai minanipamu!
14 Obetemi nana ttokata taate oomi totoho teei Dzuta abiho noota hiireta,
Sauro, Sauro qoe! Nii naane quba ana teete iihoraidzo? Nii qidzoke sama
niimeke bagara biire qaaraqu.
15 Hiiremi anai hee, Ohonga name nii ape oni?
Hiiremi noi hee, Nii Dzesuke teete iihorai anai ooni.
16 Oonihe nii nahoke moohibi ma paha ana ipita niike banaitoraqu oke nii
qaupuiteqa naho qaru eete qaarareiqi ana isaki name niike banaihibi oonita
nii ao qori qoobare.
17-18 Oi ana niike dzoobiremi nii raaba abiho toro biranatemi nokoni
mae Dzuta abi nokoi niiho qaa mootomake ana niike herohero eetakoi.
Oke eete qaama raaba nokoho nese uhubami nokoi qupi nokome tume bi-
ireqa Saataho eka kuibire Ohongaho botona naate kahosaho dzamudzamu
saridzakoi. Kahosaho dzamudzamuke saridzeqa qesai ao anake nooka tani
eetorai nokoma gama qidzata qaarakoi. Totoho oiqi hiireta oke Pauroi
hiireta.

PAUROI BAURA NOME AGIRIPA BANAITETA

19 Pauroi ipibireqi hee, Oonita abi qiba name Agiripa, ana qusu neta noo
oke nooka qusubaiteta.
20 Oi bosata Ttamasiko nagapa abi ma Dzerusaremu nagapa nena abi ma
paha Dzuta haba maikhameto nokoi keke bahe raaba abi gama qupa nokoho
burisi eeteqi Ohongaho toro atimaqa noho botota oho mee qidza saridzare
anai sinabidza pobi hiire baaorai.
21 Ooqaho qubake Dzuta abi nokoi Biiri nokometa ana aimaqi teetare
eeteta.
22 Eesumi Ohongai ana hohoba eete baaqoraimi ana sinabidza hiiretai
hiirorai. Hiireqi abi mimi ma gamitti gama pobi hiirorai.
Oi noo agiagi bahe, Mose ma too abi hore noo hiire noo qeeteta paasa oke
hiirorai.

23 Oi teeho bahe Kiristu noi heme mooqa baatare hiireta. Paha, baateqa oho neta bosa qooro qoridzemake dzadzaho tete nohoi Dzuta abi ma raaba abi nokoho torota biranatareiqi nokoi hiireta, noo oke ana too teetorai.

AGIRIPAI NOOKA HIISI EETAREIQI PAURO KOSIBETETA

24 Pauro noi khooba nome hiire pobitapihimi Pestoi noo minake hiireqi hiireta, Ae, Pauro, niiho qupa rasaki naate. Pepa minake qeetemi oorai oke isaite qaabarobaro naatorai oio.

25 Hiiremi Pauroi hee, Abi qidza name Pesto, ana qupa rasaki noo bahe, noo mee, noo attinoma hiirorai.

26 Noo oho khoobake abi qiba Agiripai isanate nookorai, noho torota ana adzahaha naateqi hiirorai. Quba ana hiirorai oi dzukudzukuta te biranatara, oke ikanomake eete ruume naataqu?

27 Oke hiireqi Pauroi temuke dzaga bobotoqi hee, Abi qiba Agiripa, nii too abi nokoho noo nooka hiisi eetorai mae? Ana qupadzomami nii nooka qupadzomorai kaqani.

28 Hiiremi Agiripai Pauro qepuqepu hiireqi hee, Ae, nii bodza hoteqa teeke noo oonomake hiiremi ana ao Kiristuho abi naatake boobi mae?

29 Hiimi Pauroi hee, Bodza hoteqani mae khara, oonihe Ohongaho pengata ana dza eetemi nii keke bahe abi qesama nike poiqake noo erana nookaidzo, nikeke Ohongai hoobiremi anaho qesa naatareiqi hiibi. Oi sutasutahoke te hiibidzaranihe sinabidzahoke hiibi.

30 Oke hiiremi abi qiba Agiripa ma kiape Pesto ma Benike ma abi qesa noko qoridze ao biranateta.

31 Biranateqi qesa pobi pobi hiireqi erake hiireta, Mmhm, Pauro eetorai oi te teeta ma taangaho pobi oonidzara.

32 Ma Agiripai Pesto erake pobi hiireta. Abi noi Roma abi qibanipamu Kaisaho torota noo nome hiibareiqi hiireta oke hiibaama naatapuko nii isanate noke saqoromi tuumarorihe baamu.

27

PAUROKE SISIMATA MOOTOMI ROMA ROBETA TUUMATA

1 Oonita Itaria habata tuumaqu bodza dzamo naatemi kiape hiiremi Romaho qaa soopara tee, dzapa noho Dzurio, noi Augustuho qaa mimiho hohota tee onita noi Pauro ma sutasuta abi qesa aimaqi sisimata peiteta.

2 Sisima oi Attaramitte nagapa nena, oi Asia Gattiqaho nagapa unauna ttarita oota, ota tuumare hiiretaho isaki. Sisima ota peiteta, Maketonia abi teeho dzapa Aristako, Ttesaronike nagapa nena, noma gama tuumata.

3-4 Oonita iihai mootomi sisimai Sitto nagapata unatemi Dzurioi Pauro dzaira eeteqi nookami nagapata peiteqi qesamane nome noo hiiremi teteho heeba ma apo moiteta. Qate sisimata paha peitemi utai tuumota neta baami nanai Kiporo sunga ma Asia habaho takurata tuumata.

5 Tuumaqi Kirikia ma Pamuria haba girodzoma qaaramuti Rikia habata nagapa Mira ota biranateta.

6 Ota Aresattiria nagapa neta sisima teei oota. Oi Itaria habata tuumare eetemi qaa sooparai nana aimaqi ota peiteta.

7 Peiteqi kebanoqake tuuma Kinita nagapa oota neta biranateta.

8 Paha utai nanake ai burisi eetemi nagapa oke tuume biireqi Kerete sunga ma Saramo sungaho takurata tuumata. Kaipoke eete tuuma qaaramuti sunga oke riiteqi kebanoke Rasa nagapa samaqata besa khata tee oota, oho dzapa Unauna Qidza, ota nanai dzuubaqi oro (aga) biireqi oota.

9 Ooqi besata bodza kharanipamuke tuuma qaata paha bapamu bodza
dzamoqa naateta, oho quba Pauroi qogo noo hiireta.
10 Hee, Maimane name, kabira dzubetaquho dzuma aoke bamu naatemi
bapamuho bodza dzamo naasubita eto tuumaino. Tuumaquko ana qupad-
zomami napaho sisimai huhunaatemi quruma keke bahe, abi napa gamaqa
besata quratainoho qubake ana iiha ma dzoobidza eete.
11 Oke hiiretahe qaa sooparai Pauroho noo nookaama naateqi sisima
soopara ma sisima maikhata nopoho noo qusubaiteta.
12 Oi teeho bahe oba iruru moomi sisimai ota bapamu bodzata isanaate
ooraquho isakiama naateta. Oonihe Kerette sunga oho besa khata paha tee,
dzapa noho Poiniki, oi oota oonita ota dzuuba ooma bapamu naataqu mae
baamu oiqi hiireta. Oi besa khata oho puita sisima dzuubaquko uta dzagana
toobaqu bodzata bamu sisima sesero eetequ oke qupadzomata.

BAPAMU MINAI TOOROTA

13 Oonita nanai beebe eete oomi tume nanahota uta oberai tooromi
sisimaho abi tuumare hiireqi oro (aga) dzeimaqi Kerete sungake girodzoma
tuumota.
14 Oonihe tuumomi dzaga neta uta minanipamu toorota dzapa noho
Dzagana.
15 Oi tooroqi sisima suqobiremi tuumare biita eetoramuti qaatemi ai qee
ma baa biireta.
16 Biire tuuma qaaramuti sungahoho gattiqa tee, dzapa noho Kautta, oho
tume neta qeehiqi kaipo minake eete sisima qaanateta.
17 Qaanate eetoramuti botti nohoke dzeima pei neta teenaite suutota.
Oonihe, sisima omata rubenga naataino hiireqi ngibira mimima suutota.
Obete poodza teeho dzapa Siriti ota sisima ngausa naataino hiireqi parai
qoqobiremi qurahimi utai nanake ai qee ma baa biiremi tuumata.
18 Ma uta tatangai toorotaho qubake iihai mootomi nokoi quruma quba
qesake besata biiremi tuumata.
19 Paha iihai mootomi sisimaho koo ma tanga topoto biireta.
20 Oonihe qupi samaneho nakuta uta minanipamui tooromi ete ma
pomatti teeqai te biranataama naatemi qupa nanahoi togo eeteqi hee,
Qidzanataquho tete ao baamu naate oiqi hiireta.
21 Hiiremi abi nokoi patta qaate qaami Pauroi tuuma bisa nokohota
qooroqi eraiqi hiireta, Dzairamane, nike noo naho nookapuko hapa Kerete
kusuta ooraropu. Oorapuko quba attinoma ma quruma sesero erai baamu
biranatarori.
22 Oonihe nike eto atti ququmaino. Abi napai baamu dzaetaquhe sisimai
meenipamu rubenga naatakoi.
23 Oi Ohonga apeho qaruke ana eetoraimi ana raraku biirorai noi angero
nome qupibake dzoobiremi naho torota biranateta.
24 Biranateqi erake ana pobi hiireta, Pauro, nii eto atti eetaino. Nii Roma
abi qiba Kaisa noho toro biranatanipamuke eetakoita nookare. Ohongai
niiho quba eetemi abi niima sisimana oorai nikei gamaqa isanatakoi.
25 Oiqi angeroi hiireta oonita dzairamane name, nikeho qupa qidza
naatare. Anai Ohongaho quba te qupa naho esei naatoraidzara, noo ana pobi
hiire ooqai biranatakoi.
26 Oi sisimai suunga teeta peiteqi huhunahimake napai unatakoi. Oiqi
Pauro hiireta.
27 Obetemi Attiria besata qee ma baa peite oomi qupi ma ete 14 naatemi
saubapota sisimaho abi noko qupadzomami haba dzamoitoraiho isaki
naateta.

28 Oke qupadzomaqi isakike dzoobire quratemi isaki noho 50 mita naateta. Eetemi paha qeehiqi isaki dzoobiremi ao 20 mita gattiqa naateta.
29 Oonihe podzata peitainoiho atti eeteqi sisima ipita oro eserisa eserike biiremi quratemi iihai mootare hiireqi pupu hiirota.
30 Hiiromi sisimaho abi qesa nokoi sisima qaateqi atti tuumare qupadzomaqi botti gaubiremi qaratemi ikobeteqi eraiqi hiireta. Nana sisima bosata oro teeke biidzareiqi quratakoi.
31 Oke hiiremi Pauroi qaa soopara ma abi nome erake pobi hiireta, Sisimaho abi atti tuumami nike besata quratakoi.
32 Pobi hiiremi qaa abi nokoi botti eka geemami besa aima tuumata.
33 Obetemi iihai mootare beebe eeteqi Pauroi abi gama susupu eraiqi pobi hiireta, Nike patta muunaamake oorami nikeho ttidza ma sama dzopa eetorami ete 14 baamu naate.
34 Oho qubaka erata patta muunare hiiremi nike eto bai hiibaino. Patta muunaqa isanate qaama unate oorakoi. Oi nikeho oko ma boto khata teeqai bamu uhubaquhe gama isanatakoi.
35 Oke hiire soubireqi dzobadzoba teeke aima Ohonga dzoobe hiireqi qootoqi nokoho neseta muunata.
36 Muunami noko moomi qupa nokoho uhubami oho qesa muuna soubireta.

SISIMAI RUBENGA NAATETAHE ABI ISANATETA

37-38 Qate abi sisimana oota dzare nokoho 276. Oonita patta muuna isanateqi eringa mutu sisimana oota oke gama besata biiremi sisima adzahaha naate heena naateta.
39 Iihai mooto paana naatemi noko haba moomi ipi bosa naateta. Naasuhimi besa amena teete podzaama mooqi sisimai igasa ooqata unatareiqi,
40 abi noko oro (aga) eke geemami besata quratemi birisa saqoroqi parai qusubaitemi uta aimami tuumata.
41 Tuusuqi ttoka heena naasuhimi sisima bosai kattiboto tatauhimi besaho pouma minai sisima ipike ngausaiteta.
42 Oionita baka huhunatemi sutasuta abi nokoi atti qosebetareimi qaa abi nokoke teete kebaitareiqi hiireta.
43 Oonihe Soopara nokohoi Pauroho quba dzasa eeteqi qaanateta. Qaanateqi hiiremi qoseqose abi noko besata taateqi qosebeteqi unateta.
44 Qate qesai ee sabina aimata ma sisimaho sabina heeta peiteqi tuumata. Oke eeteqi gama susupu tora aimata.

28

PAURO MA QESAMANE MARITA SUNGATA OOTA

1 Unate soubireqi suunga oho dzapa Marita hiiremi nana nookata.
2 Nookami suunga oho maikhameto noko kokora bagenomanipamuke nanake eeteqi quu ma dzapaho quba eepa minake qeere qaitemi nana agimata.
3 Agihiqi Pauroi kau susu ttuttuiteqi eepata biihimi oho nakuta dzootata gaama baataqu teei piruparama biranateqi Pauro botota gaamaqi qeegoro oota.
4 Eesuhimi haba oho maikhameto noko dzootata mooqi qesa pobipobi hiireqi hiireta, Noi abi gairurunomanipamu noi besata qurate baatarorihe unateqi ipi nomeke ao era saridze.
5 Oiqi hiimi Pauroi dzootata kuima eepata biiremi dzootatai gaamaamaho isaki naateta.

6 Qooroqomi noko mooqi hee, Biidzaqu mae hairiamake taate baataqu
mae hiireqi mooqota. Mooqomi tee ma teeke eetara oke mooqi hee, Abi noi
Poro gootta ooniqi hiireta.
7 Qate nanai qaata oho dzamonoqata abi qiba nokoho dzapa Pobirio noho
haba ma nagapa qaata. Eetemi abi oio nana dzoobe ma kanakana hiiremi
nana noho nagata peite ete taparike qaata.
8 Qaami Pobirioho mai khetedza naateqi dzuu topotota. Topotomi Pau-
roi nookaqi naga nohota peiteqi qiba nohota boto mootoqi pupu hiireqi
qidzaiteta.
9 Oke eetemi suunga oho abi pobi nookaqi abi qesa heme ma bamenomai
biranatemi qidzaiteta.
10 Eetemi oho ipike abi nokoho qupa qidza naatemi kokora ma korakora
minanipamuke nanake eeteta. Ma tuuma bodza nanaho dzamo naatemi
kiridza ma qonoqono teteho heeba ma quba sisimata mootota.

PAURO MA KARA ROMATA BIRANATETA

11 Oi sisima ape bahe Aresatteriaho teei bapamu bodzaho isakita ota (aga)
biiremi qaata oonihe sisimaho koko bosanata neemi noma ma nane teeho
gisigisike qabitemi oota. Oonita nanai kusu ota dzasidza taparike qaaqi
sisima ota peiteta.
12 Peite tuuma qaaramuti Siraku nagapata biranateqi ete taparike ota
qaata.
13 Oneta uta moiteqi girodzoma tuuma qaaramuti Regio nagapata bi-
ranateta.
14 Obetemi iihai mootomi tume nanahota uta tooroqi nana huitemi qupi
ma ete tapariqake tuuma qaramuti Puteori nagapata biiranateta. Ma oono-
make eete tuuma qaaramuti Roma nagapata biranateta.
15 Obetemi nagapa oho nohanoka abi nanaho pobi ao nookaqi baa Apio
oho qohare ma aabe naga tapari nagapa ooqata nana saridzeta. Saridzemi
Pauroi mooqi Ohongaho hasa hiiremi noho qupa qidza naateta.
16 Oionita Roma nagapata biranatemi kiapei hiiremi Pauro sutasuta na-
gata te mootara. Qaa abi teei noke soopara eetemi naga sepe teeta oora ma
qaara eetota.

PAUROI ROMATA SINABIDZA PAANAITETA

17 Oonita qupi tapari naatemi Dzuta abiho bosa qobaqobaho quba hiiremi
ttutturatemi Pauro noo erake noko pobi hiireta, Dzairamane, ana Dzuta abi
qesa nameke te dzakidzaki eetara ma uimane napame nokoho noo te riitara.
Obetemi abi noko anake sepeke teetomi Roma abi noko ana ingonaitareiqi
Dzerusaremu nagapata sutota.
18 Suutoqi Roma abi nokoi kahosa nahoho qiri eete saridzama naate
saqobare hiireta. Oi noko moohimi anai teeta ma tangaho pobiama naateta.
19 Oonihe Dzuta abi qesamane napame nokoho nooke erata aima baa
hiibareiqi ana te oho quba baabara. Oonihe nike nooka quba ana nike
dzeimami baabe.
20 Nokoi agobake Ohongai Kiristuhoke hiiretaho mee biranatareiqi Isirae
abi ma napai gamaqa oho beebe eete baa qaata ooqaho qubake noko anake
ngibira erama suutomi oorai.
21 Oke hiiremi noko noke pobi hiireta, Eo qee Dzuta haba khooba na-
pameta oorai nokoi niiho noo te nanaho quba qeetara ma abi nokome te
dzoobiremi baa niiho kahosa noo hiiremi nana nookara, baamu.
22 Oho quba nii noo aima oorai oke niimae hiire nana nookare. Oi nanai
nookami Dzesuho tete iihoraiho abike haba samaneho abi ibo ma kote
eetorai.

23 Oke hiireqi nokoi bodza mootota. Obetemi oi dzamo naatemi Dzuta abi
samanei Pauroho nagata ttutturateta. Ttutturatemi noi saunabake sohoroqi
sinabidza hiireqi Ohongaho pobi oke hiire paanaite qaami qupi soorota.
Eetemi noi Moseho hu nooho qiba ma too abiho geeta qeeteta oho neta
Dzesuho mee paanaiteqi qupa nokoho kebaitare hiireta.
24 Hiire qaami abi qesai noo nohoke dzaira eeteta, qate qesai oke ibo eeteta.
25 Oonita noko qesa kurebetemi Pauroi teena erake noko pobi hiireta,
Qaheuba Sumasai too abi Dzesea pobi hiiremi uimane nikehoho quba
meenipamuke qeeteta.
26 Oi hee, Nii tuumaqa abi tupuke erake pobi hiibare: Tomama nookareiqa
nookakoihe baamu tete qupadzomaqu, nesema moorareiqi moorakoihe
qidzoke moo pobitaqu.
27 Oi abi tupu eraho qupai tatanga naatemi toma nokohoi susudzatemi
nese nokohoi qupi sororai. Oonita qidzoke nokoho nese tete mooraqu
qidzoke toma nokohoi noo nookaqu, qidzoke nokoho qupa uhuba burisi
eetemi anai noko qidzaitaqu oiqi qeeteta.
28 Oho qubake Pauroi hee, Ana nike pobi hiire nookare: Ohongai korako-
raho tete saridzeta. Oi ao Raaba abi nokoho pobi naatemi nokoi isanate
nookaqa qidzanatakoi.
29 Noo ooqake Pauro hiiremi noko ao sakaba tuumata.
30 Oionita Pauroi Roma nagapata tii eserike ooqi naga noomae ttuma
eetetata oomi abi noko noho toro biranate qaami noi tee ma teeke tete
siibara.
31 Noi Ohongaho noo ma pobi hiireqi Soopara Dzesu Kiristuho noo khooba
attiamake hiire paanaite qaami sesero ma dzakidzaki te ooqata biranatara
baamu.
Noo oidzoni
Anai Ttotta Ruka

ROMA
OHO DZAIRA PEPA

Pauro Sauro Qeeteta
Senikhirea, Girisi
Tii 58
Dzuta Abi ma Raaba Abi
Roma, Itaria Haba

PAUROI NAANE QUBA QEETETA

1 Dzairamane Dzoobe:
Anai Pauro. Oi Dzesu Kiristui anake Ohongaho sinabidza quba qaheburoqi nikeho qaru abi naatare hiiremi oho sutasutata oorai.
2 Sinabidza eraho naruke Ohongai agobanipamuke hiiremi noho too abi oke qaheuba geeta qeeteta.
3 Oi naru ape bahe noomaeho khata gottagottai
4 Tabitiho ttarita biranate baateqi Qaheuba Sumasaho beedzaeta paha eehaha naatemi abi noke hee, Ohongaho khantanipamu ooniqi hiibarotaho naru. Oonita oi gama meenoma naatemi Dzesu Kiristui napaho Soopara mina naate oorai.
5 Qate noi baruna heenata qaru abi qesa ma nanake dzoobiremi nagapa maina painaho abi nike pobi hiiremi nike gamaqa susupu dzapa pobi nohoke nookaqi qusubaitare.
6 Oi Dzesu Kiristui paha nikeho kira hiiremi nike oho ttaiqani.
7 Oonita Romaho neta apeneho dzake Ohongai eetemi noho pobi naate oorai, Ohonga mai ma Dzesu Kiristui nikeho dzoobe hiireqi hasu moote.

PAUROI ROMA ABI MOORARE QUPADZOMATA

8 Maqa, guhu ma nagapa samane nookami nooka hisi eeta nikehoi dzapa pobinoma naatemi ana oho quba Ohongake dzoobe hiirorai noo bosabosa oke ana nike pobi hiire.
9 Oi anai sama ma gisima Khata nohoho sinabidza baura eeteqi qupi ma sau samane nikeho quba pupu hiirorai oke Ohongai nookami oorai.
10 Oi ana pupu hiireqi hee, Ohonga nii ohonga naate bodza ma tete apeke biiraitemi ana Roma abiho torota biranataqu oi poiqani mae? Oho isakita ana pupu hiirorai.
11 Anai nike sinabidza bagenoma teeke banaitemi nikeho tete pobirataquho dza minake eetorai.
12 Oke eetemi oi nikeho ai tataumake hoobidzakoi ma oi paha nahoke too teetaridzoni.
13 Dzairamane nookare. Bodza ma sau samaneke anai nikeho torota biranatare hiireqi bitta eete qaari. Oi ana nagapa abi qesaqesaho neta baura eetemi mee eetoraiho isakita nikeho torota meenoma naatare hiirorai.
14 Oi Giriki abi mae Raaba abi, nokanoka abi mae ruume abi anai gama nikeho torota baura eetaama naataquko kahosanoma naatakoi.
15 Oho qubake naho beedzae ooraiho isakita ana Roma nagapana oorai nikeke sinabidza pobi hiibareiqi qupadzomorai.

SINABIDZA OI BEEDZAENOMANI

16 Mooro! Kiristuho sinabidza oi Ohongaho beedzae oonita oho midzai anata baamunipamu! Apenei nooka hisi eetorai ao sinabidza nokoke qidzaitorai. Oi meeke Dzuta abi bosanihe paha Giriki abima gamaqa. Oi sinabidzai hee,

17 Abi ai tataumaqata oho pobinoma naatakoiqi qeetemi ooraita abi nooka
hisi eete qaami Ohongaho pobi ooqata suu ma heenoma naatemi nookorai.
Oiqi hiirorai.

ABI SAMANEI OHONGAKE TUME BIIREMI OORAI

18 Oi erake eete oorai. Apenei noo meeke qahitotoqi baura ngiingi ma
baabanoma eetorai Ohonga oho goottae minake eetorai.
19 Oi Ohongai tete qesaqesa nokoho quba paanaitemi noko te oho ru-
umenidzara, bamu. Noko noho boto popo qesaqesa moorai.
20 Mooqi paha quba qesa dzukudzukuna ooraike qupadzomaridzonihe
bamu, noko te noho beedzae ma Ohonga noomaeho isakike qupad-
zomoraidzarani. Oho qubake nokoke kanabetaquho tete bamu.
21 Nokoi Ohonga gesinaho isaki naatetanihe Ohonganipamuke te qupad-
zomaqi noho subesube hiibara, te noho dzoobe hiibara, bamu. Nokoho qiba
burisi eetemi qupa nokohoi kiringa biireta.
22 Nokoi hee, Nania gesina abi ooniqi hiiretanihe paha rasakinipamu
naateta.
23 Nokoi Ohonga qaraqara ma dzapa pobinomake sigire teeteqi oho
habarake abi sepeni mae nee, kabirani mae dzotata quba oonoma
baatanoma oke qaupuitorai.
24 Oionita nokoho qupai oho dzaodzao eetemi noko quba peranoma oke
iihaqi sama nokome midzahubaitemi oho ipike Ohonga nokoke gaubireta.
Oi eraho quba.
25 Nokoi Maikhatake subesube hiire qaararidzonihe noko noho noo obera
hiireqi oho habarake motamota nohoke qaupuitorai.
26-27 Oho qubake Ohongai nokoho torota baura qaatemi noko rumuba
midzanoma nokome iihaqi abi ma paimane nokoi tete dzongobete qesa
qaateqi qupa bageta atapai atapake aimami ungapai ungapake oho qesa
aimaqi tete oberanipamu oke biraiteqi oho ipike quba bamenomanipamu
sotomuta saridzetai saridzorai.
28 Nokoi Ohonga qupanaitaquho goottaeke eetemi Ohongai nokoke
kuibidzanipamuke eeteta. Oi nokoi qiba ruume nokomeho isakita ipibire
qaaqi bamu naatetai bamu naatorai.
29 Nokohota heenoma oorai oi tete obera qanga, peetta ma qeraqera, teeta
ma tanga, ibo ma kote, ikoiko ma too pokhi,
30 Ohongaho goottae ma gatteta, kosikosi ma sama qusuba, qanga eetaa-
make eetoraidzo.
31 Nokoi baruna heena ma dzasake ruume. Mai ma paiho basesa, qupa
asuasu, hu dzongodzongo ma quba oonomai nokohota ttunomai oorai.
32 Oonihe nokoi teqaha Ohongaho hu ma koridza ruume naate ee-
toraidzaranihe, abi tete oonoma aimaqa baataridzoke qupadzomaqi sama
nokomeke bagara biire oke eeteqi abike oho teteta dzeima qubake qakiqaki
eetorai, idzii!

2

OHONGAI BATABIRORAI OI MEENIPAMU

1-2 Qateqa Ohongai abi qanga oonomake maripa eetemi maripa noho oio
idzoidzo attinoma meenipamu. Oonihe abiqa nii niimae abi oonomake
idzoidzoke maripa eetareiqa sama niimeke maripaiqi oke eetakoi. Oi teeho
quba bahe abi qanga eetorai teena oke paha niimae eetorai.
3 Mae nii qupa niimeta hee, Eo, anai isanate abi maina oonomake maripa
eetemi bamu naho naataquiqi hiibaqu oke nii isanate hiibakoihe tete qanga
teena oke nii aimami Ohongaho maripai bamu nii teetaqu mae? Iaqa!

4 Ohonga baruna heena ma qupa kokoranomai niike pokeba samakebata
dzeima qaimi nii qupa burisi eetaridzoke ruume naate mae?
5 Nookare. Qupa tatanga ma basesa niimeho isakita nii Ohongaho ibo ma
dzauba mooto peite qaami paana naatemake noi nii maripaiqi ngausaitakoi.
6 Oi abi tete aimoraiho isakita Ohongai ipi moitakoi.
7 Oi tete erake eete oorai. Qesai qaraqara tatanga oorai hiireqi baura qidza
eete qaama qaama Ohongai nokoke qusubaite dzadza ma koinata mootomi
qaarakoi.
8 Qate qesai tete nokome iihaqi noo meeke arabireqi oberake qusubaite
qaama Ohongaho ibo ma kote nokoke teetakoi.
9 Oho qubake Dzuta abi ooni mae raaba abi, apenei tete qangake iihorai
nokoi heme ma bameke keke saridzakoi.
10 Qate apene tete qidzake iihorai nokoi hasu ma keba saridze dzapa pobi
koina ma dzadzanoma naate qaarakoi, oi Dzuta abi ooni mae raaba abi oioni.
11 Oi Ohongai teqaha abiho penga quba eetoraidzara, bamu. Hu noo
ruumeho dzongodzongo abike dzongodzongo nohoho isakita noke ruben-
gaitakoi.
12 Ma hu noo rasikitorai nokoke huho isakita maripa eetemi bamu adza-
haha naataqu.
13 Oi abi tomama hu noo nookami bamu nokoke ingonaitaquhe apene
nooka qusubaitoraike ingonaitaridzonihe ikanomani?
14 Qate nagapa qesaqesaho abi hu noo oke ruume. Ruumenihe hu noo
nookaamake ao qusubaitorai tete oonomai paha hu nooho habara.
15 Oonita hu nooho tomidzake qupa nokometa qeetemi ooraike noko
baura nokometa paanaitorai. Oi nokoho qupa khata ma nakui abi qesaqesa
nokomeke gesina naateqi qesake qomaqoma hiirorai, qesake hee, Sasari
ooniqi hiirorai oi gesina oonomaho isaki nokoho torota oorai.
16 Ma naamae ooqaho isakita Dzesu Kiristuho sinabidzata tete
paanaitoraita bodza apeta Ohonga noomae abiho tete dzukudzukuna oke
gama paanaite soubireqa nokoke maripa eetaqu?

HU NOOI QIDZANIHE TOO PASERENOMANI

17 Nookao, nii hee, Anai Dzuta abi hu noonomani Ohongai naho husi ma
pai naate ooraiqi hiirorai.
18 Oonita oho banaitai niike bapotopotomi nii oho khooba gamaqa qupad-
zomaqi
19 qangake bai hiireqi qidzaqake mee hiireqi sama niimeke hee, Oo anaio
nese qupiho banaitanita dzadzama qupita tuumorai, oiqi hiidzo?
20 Nii poi hee, Anai ruume abiho tiisa, khametoho sinasina abi ooniqi
hiireqi hu noo mee ma oho gesina aimorai, Meeke?
21 Oionita nii qesake tete banaiteqi ikanomake eete sama niimeke oho tete
banaitaama naatorai?
Oi nii abike hee, Nii eto guume eetaino ooiqi hiiroraihe niimae guume tee
ma teeke eetorai kaqa. Eo nii hee, Nii eto apuata eetainoiqi hiiroraihe niimae
eetorai mae?
22 Paha nii neemi oberaho goottaeke eetorai oi isanate oonihe nii koridza
biidzaamake qeemaqa Ohongaho biirike hee, Naga sepeniqi hiibaquko oio
guumeho tomidza naatakoi.
23 Oi hu nooi niiho beedzae naate ooraihe niimae oho tete riitemi Ohon-
gahota midzanomanipamu naatorai. Nii oonoma eetoraiho quba raaba abi
qesai
24 Ohongaho pobi nookaqi noke qanga hiirorai, oho totaqike gee teeta
qeetemi ooraita qupadzomare.

NOO QUSUBA OIO GEEBAHO ISAKI ONI

25 Oi Dzuta abi nike nookare. Nike hu noo qusubaitaquko oho sama geebai
oho mumure naatakoi. Oonihe nike hu noo qusubaitaama naatemi geeba oi
seepe naatorai.
26 Qate hu nooke ruumeho abi oho nookaamake ao oho isaki qusubaiteqi
geebaama nokoi paha geebanomaho isaki naataridzoni.
27 Ma oi keke bahe nokoi oho geebaamake ooqi baura qidza eetoraiqi qesa
ma nikei hu nooho qetaqeta ma geebanoma nikeke midzahubaitorai.
28 Oonita abiho sasani mae sama geebake moohiqa bamu ooqaho quba
noke hee, Dzuta abi subesubenomaniqi hiibaqu.
29 Oonihe Onongaho geeba oi qupa ma nakuho isaki, oi qetaqeta paana
bahe dzukudzukuna oonita oho abio Isirae abinipamu (suqobidza abi). Noi
te abiho penga quba eetoraidzaranihe Ohongaho toota hasahasa saridza
qubake eetorai.

3

OONITA DZUTA ABIHO ISAKI SAPARAPARANOMANI MAE?

1 Oonita quba apeho qubake Dzuta abiho sama geebaho hasa hiibaqu?
Mae khooba apeho quba Dzuta abiho dzapa nookami poro kiranoma
naataqu?
2 Oi oho khooba paha gattiqa oorai. Oi Ohongai sinabidza nomeke Dzuta
abiho botota mootomi nokoi oho tuhotuho naate baaorai, oonita moohimi oi
paha poro kiranomaho isaki naatorai.
3 Meeke qesai nookaama naatetanihe kahosa nokohoi teqaha abi ai tatau-
moraiho teteke siibara.
4 Oi baamunipamu! Abi minarai obera noonomanihe Ohonga teenaqaho
nooi meenomani. Tabiti oho qesa kahosanomanihe noi eraho totohota
hiireqi qeeteta. Hee, Soopara, qupa rike niihoi qesahoke suqobiremi niiho
nooi keke meenomanita pobiratakoi.
5 Oiqi hiiremi napa moomi abiho qanga paana naatemi Ohongaho qidzai
qanga oke pobitareiqi biranatorai. Oonita oho isakita Ohonga napake
pobitemi napai oho bai hiibaqu mae? Oi bamu.
6 Oho bai hiiremi ikanomake eeteqi nagapa maina painaho abike Ohongai
batabiremi isanataqu.
7 Mooro. Anai noo teeke oberama hiiremi Ohonga anake ingonaitemi noho
dzapa pobi haba gegebetemi noi oho quba kahosa nahoho isakita anake
ngausa eetaqu oi bamu.
8 (Oonihe totoho nahoke qesai ikake eeteqi ngiingirobe eeteqi hee, Pauroi
erake hiirorai, Nike biidza qangake dzaabare. Dzaaromake mee qidza ota
biranatakoi. Idze! Ana noo oonomake te hiiroraidzaranita nokoho obera ota
paana naatakoi.)

ABI RIKE MA POBI TEEI TE OORAIDZARA

9 Qate raaba abi napa hiirorai nokoi qangani napai qidzani mae? Mmhm.
Oho tete bamu. Hiidzo, Dzuta abi ma raaba abi napai gama kahosanomani.
10 Oi erake qeetemi oorai: Abi rikerikenoma te ooraidzara ma abi qupa
dzohidzohinoma bamunipamu! Teei Ohongaho qiri eetaqu oi paha goono.
11 Abi gamaqa noke tume biireqi gauho isaki naatorai.
12 Teei kokora eetaqu oi te ooraidzara. Bamu dzanadzana!
13 Nokoi ikobetake eeteqi too saqobami eehe, oi nesetuho pobi naatemi
eteete nokohoi buribaro eete dzohamaho isaki naatorai. Too nokohoi togo
ma baruho isaki.
14 Qate oko nokohoi teeta ma taanga quba torouma tuumorai.

15-16 Tuumami ehequ nokohota tti ma khangi ma idze ma mare birana-
torai.
17 Oi hasuho teteke noko ruumenihe
18 Ohongaho penga quba ququimaamani.
19 Oho isakita qeeteta oi hu nooho nenai oho abike qupanomaitemi napa
gesina. Oke eetemi ttoka ma haba minaraho abi ota keke dzuubaqi noo ipi
apeke Ohongaho pengata hiibaqu?
20 Bamu. Oke moomi abi totaqi ma totaqi teei hu nooho baura eeteqi bamu
oho teteta pobiratagu. Oi teeho quba bahe hu nooke moo nookahimi kahosa
ooqata paana naatorai!

OONIHE KIRISTUHO NETA ABI TEEI RIKE MA POBI SARIDZAKOI

21 Qateqa poiqa moohimi Ohongai abi pobitaqu oi hu noota bahe tete
mainata paana naatorai. Oonihe too abi ma hu noo oi teqaha oho ruume
naate qaarara. Baamu, nokoi oho pobi hiire qaata.
22 Qate pobipobi Ohongahoke ikanomake eete saridzaqu? Oi abi apenei
Dzesu Kiristu ai tataumorai napai oke saridzorai. Oi ape ma ape Ohongake
saridzaqu oho tete samane bamuhe teena oioni.
23 Oi abi minarai kahosanomai keke Ohongaho pobiho isakiamanihe
24 Dzesu Kiristui baruna heenata abiho ttuma naatemi abi ooqata Ohon-
gaho pobipobi saridzorai.
25 Oi Ohongai Dzesuke asatemi noho dzuui abiho hasa ma pona naatemi
nokoho kahosa agoba baaoraike qagaumami abi nooka tani naatemi Ohon-
gaho pobi ooqata meenoma naatorai.
26 Kahosa agobahoke Ohongai teqaha ruume naataranihe beebe qariti
poiqa pobipobi nomeke paanaitorai. Paanaitemi moohimi Ohonga po-
bipobinomai abi Dzesu ai tataumorai napaqake pobipobinomaitorai.
27 Oonita sama qusuba bauraho tete siiremi oorai. Apei oke siireta? Oi hu
noo bahe ai tataumai oke siiremi oorai.
28 Oi nanai qupadzomami Ohongai hu noo baura eetaamaho abike po-
bipobinomaitorai.
29 Mae nike qupadzomami Ohongai raaba abiho pobi naataama naateqi
Dzuta abiho pobi keke naatorai? Baamu, noi noko ma napaho ttaiqani.
30 Raaba abi mae Dzuta abi nooka hiisi eetaqu eetemi Ohongai ttari temuho
nena ma ttari temuho nena iso keke rikerikenomaitakoi oi noi oho isaki oni.
31 Oonita nanai noo totoho oonomata hiireqi hu nooke qirutomorai mae?
Oi baamu. Hiidzo, hu nooho baura maina, oi abiho kahosake paanaite
qomaqoma hiiroraiho isaki oonita nanai oke te bai hiibaranihe oke hee, Oho
bauranomaniqi hiirorai. Oioni.

4

ABARAHAMUI RIKE MA POBINOMANIQI HIIRETAHO KHOOBA

1 Qate Abarahamui Dzuta abi napaho eebobo nohoke napai ikaqi hiibaqu?
2 Baura nohoho quba noke hee, Abi pobipobi ooniqi hiiremi noi oho
quba sama qusubaitemi abi qesahota bamu obera naataquhe, noi Ohongaho
pengata baura nomeho quba sama qusubaitemi bamu isanataqu.
3 Oi Sinabidzai hee, Abarahamui Ohonga ai tataumami ai tatauma nohoke
Ohongai moohimi pobipobiho isaki naateta.
4 Oi erake eete oorai. Ttokata teei baura teeke eetemi oho ipi ma ari noke
moitaridzoni.

5 Qate teei bauraho isakiama naatemi noke ipi ma habara moitaquho tete
bamu. Oonihe abi mina teei ohonga naateqi abi habana teeke rikerikeno-
maitaquho tete oorai. Oi abi habana noi abi minake ai tataumami ai tatauma
nohoi abi minahota bagenoma, rike ma pobiho isaki naatakoi.
6 Oi abi teei bauraho isakiama naatemi Ohongai noke rikerikenomaitemi
bagenoma naataquhoke Tabiti noomae hiireta.
7 Noi hee, Apeneho tete qangake dzamutoqa kahosa nokohoke Ohongai
teetaqu abi nokoho isaki bagenomani.
8 Oi Ohongai abi teeho kahosa dzamutoqa ruume naataqu abi oho isakio
bagenomani. Oiqi Tabiti hiireta.
9 Oonihe napai hee, Abarahamuho ai tataumake Ohonga moohimi rik-
erikeho isaki naatetanita oke napa qupadzomami isaki bagenoma oi paha
raaba abiho naate oorai mae Dzuta abiho kekeni?
10 Bamu, oi raaba abi ma minaraho pobi. Totoho oi bodza apeta bi-
ranateta? Abarahamui raaba abiho isakita ooqi sama geebanoma naataa-
make oomi oho noo totoho qidza biranateta.
11 Oonita khooba apeho quba sama geeba oi noho irita biranateta bahe
Abarahamui ai tataumaqi aoke Ohongaho rikerike saridze ootaho quba
geeba oi biranateta. Oke eetemi raaba abi ape ma ape ipita Ohongake
ai tataumaqi noho rikerike saridzarota Abarahamu noi napaho mai ma
qaamodzamodza naateta.
12 Ma paha oke eeteqi noi geebanomaho totaqita qooroqi raaba abi ma
Dzuta abi apene ma apene noho ehequ iihaqi ai tataumarota noi nokoho mai
ma basoqabaqoba naatetanita qupadzomare.

OHONGAHO NARU OI MINARAHO POBI

13 Oonita moomi Abarahamui ttoka abi minarake mai eetarotaho naru
Ohongai hiiremi oota. Oonihe Abarahamu mae biidza ma suuna noho nokoi
naruho mee oke teqaha hu nooho teteta saridzara. Noi ai tataumaqi oho
pobipobi aimaqi tete ooqata keke naruho mee saridzeta.
14 Nooka. Hu nooho teteta abi naru oho mee saridzaquho isaki oorapuko
ai tataumanomai oho dzore naatarota.
15 Oonihe baamu, hu nooi too paserenomani. Qate hu nooho teteta
qeemaama naatemi kahosaho noo totoho teqaha ota biranatoraidzara.
16 Oonita ai tataumaho teteta baruna heenai oho mee qidza moitorai. Oke
eetemi eema ma khatai Abarahamuho ehequ iso keke iihaqi ai tataumata
naru oho mee saridzakoi, oi raaba abi ooni mae hu nooho repa nena.
17 Oi erake qeetemi oorai: Anai Abarahamu niike uhutomi nii nagapa
noo maina painaho eebobo naatakoi. Oiqi Ohongai hiiremi Abarahamu
nookami quba naane ma naane bamu naatemi oke mee hiibaquho isaki, ma
abi baatetake tukutaquho isaki, oi Ohongaho torota ooraiqi hiireta.
18 Oke hiireqi noi teqaha peperatara, baamu. Noho torota noo biranateta
oi hee, Eema ma khata niihoi gairai biranatakoi. Oke hiiremi noi nagapa
maina painaho eebobo naatare hiireqi nooka hisi eeteta.
19 Oonita ata nohoi khata dzoomaquho bodza ao riite oomi sama
noomaeho beedzae oho qesa bamu naateta oi noho tii ao 100 oi oota.
20 Oonihe noi teqaha oho qupa muunara bamu. Noo qidza noke moiteta
oke keke qupadzomaqi noi te naru oke gaubidzaranihe ai tataumata beedzae
aimaqi Ohongaho hasa hiire qaata.
21 Noi hee, Ohongai naru hiiretanita noi oho mee paanaitakoi.
22 Oke hiiremi Ohongai noke hee, Abi pobipobiho isaki ooniqi hiireta.
23 Oonihe hiireta noi teqaha oke Abarahamuqaho quba hiibaranihe noi

24 Dzesuke baata neta tukutomi noi napaho Soopara mina naate ooraimi
apenema napa nooka hisi eetorai Ohongai Abarahamu ma napa gamaqa
pobipobiho isakiniqi hiiremi oorai.
25 Oi napaho kahosake teeta qubake Ohongai Dzesuke baatata moototanita
noi paha noke tukutomi napai oho quba noho rikerike saridzemi oorai,
dzoobe.

5

NAPAI OHONGAHO RIKE MA POBITA QAKIQAKI NAATORARE

1 Oonita napai nooka hisi eetemi Ohonga napake pobipobi ooniqi hiiremi
ooraita Ohonga ma napaho takurata ibo ao bamu naatemi napai Kiristuho
neta oho hasu saridze qaarare.
2 Napai noho kurata Ohongaho baruna heena saridzeqi dzapa pobi ma
dzadza nohoke qupadzomaqa qakiqaki naate qaarare.
3 Qate oi keke bahe napa qangahasi saridzeqa paha oho quba qaki naatare.
Oi teeho bahe qangahasi oke napa suqobiremi napaho battigara biranatakoi.
4 Biranatemi oho mee paha biranataridzoho roiroi eete qaarare.
5 Ma oho roiroi teqaha meeamanidzara. Oi Ohongai Sumasa nome napake
moitemi Sumasai hiiremi Ohongai dzasa eetoraiho pomake napa gesina
naate soubidzare.
6 Oi napai gama Ohonga ruume naateqi ngiingiho isakita qaami Kiristu
napake ingonaitare baateta.
7 Moorare, qidzoke abi teei temu nomeho habara baataqu, mae teei paha
abi qidza bagenoma teeho quba baataqu kaqa.
8 Oonihe napai gama ritarita abi keke qaami Ohongai dzasaho tete mee
nome napake banaitorareiqi Kiristui napaho habara naate baateta.
9 Qate napai noho rikerike saridza qubake baateta oi keke bahe ibo tee ma
teei biranatemi ota noi napake takoma qaarakoi.
10 Oi napai Ohonga ibo eete qaami khata teena nohoi napake Ohongama
teenaitareiqi baateta.
Oi Khooba apeho quba bahe, qaraqara usaqe nomema napake teenaiteqa
takoma qaarareiqi oke noi eeteta.
11 Ma paha Dzesu Soopara napahoi napake Ohongama teenaiteta oke napa
qupadzomaqi qasanidza eetorakoi.

AATAMUI BAATAHO KHOOBANI QATE KIRISTUI QARAQARAHONI

12 Oonita qupadzomare. Abi bosabosai sohoroqi kahosa saridzeqi baateta.
Oonihe kahosa oi paha abi minaraho isaki naatemi oho ipike baatai mi-
narake suqobirorai.
13 Oi hu nooi biranataamake oomi kahosai ao biranateta oi abiho qupai ao
nokomaeke teeteta.
14 Oonihe hu nooho amata kahosa oke teqaha ttarita hiire qaararanihe
Aatamu ma Moseho takurata baatai te ipi uhubara. Oi tatanga naateta.
Aatamu eetetaho isakita qesai kahosa saridzetani, qesai mainake eeteqi
kahosa saridzemi baatai nokoke gama suqobireta. Oonita Aatamui abi mi-
narake kahosanomaitetanihe ipita Kiristui minarake eehahanomaitarotaho
qaamodzamodzake Autumui eeteta.
15 Oonihe kahosa oi tete mainani qate qaraqaraho qonoqonoi paha maina.
Oi abi bosabosa noi kahosaho tete biraitemi abi minarai oho ipike baateta.
Qate Ohongaho baruna heena biranatemi abi temu Dzesu Kiristu noi ipia-
make abi samaneke rikerike qonotomi oi paha minaraho quba meupuno-
manipamu naateta.

16 Hiibi Aatamui kahosa biraiteqi abike baataho pobiniqi hiireta qate
Kiristui moomi abi samanei kahosa hubanomanihe noi napake rikerike
qonotota.
17 Erake eete oorai. Aatamui kahosa biraiteqi baatake upubiremi baata oi
abi qiba baisanoma naate qaata. Qate temu, Dzesu Kiristui baruna heenata
rikerike nome abi qonotomi napa oho meupu saridzemi qaraqarai napaho
abi qiba naate qaarakoi.
18 Oonita paha hiire, teei kahosa biraitemi abi minarai ota rubenga
saridzorai. Qate temui baura qidza teeke eetemi abi paha samanenipamu
qaraqaraho rikerike saridzeqi qaarakoi.
19 Oi abi temu Aatamui noo nookaama naatetaho qubake abi gama susupu
kahosanoma naateta. Oonihe abi temu Kiristui noo qusuba baura eetemi
oho quba abi paha samane oho rikerike saridze qaarakoi.
20 Oonita khooba apeho qubake hu nooi biranateta? Oi abi ota kahosa
nokome mooqake hee, attinomanipamu ooniqi hiibarota ma poiqake hi-
ibaridzoni. Kahosa oio bamenomanihe,
21 Ohongaho baruna heenai paha isaki oke suqobirorai. Oi kahosai abi
qiba baisanomaho teteta abike baatata mooto qaabi, qate Dzesu Kiristu
Soopara napahoi abike rikerikenomaitemi poiqa baruna heenai oho abi qiba
naate abi napake qaraqara tatangata mooto qaarakoi.

6

KIRISTUMA BAATEQI NAPAI BAATAHO POBIAMA NAATETA

1 Napa nookami baruna heenai kahosake suqobire qaarakoiqi hiiremi
napai isanate kahosaho teteta atima qaaraqu mae?
2 Idze, baamunipamu! Napai kahosaho teteta baata saridzeta oonita ikaqi
hiireqi ota paha qeemaqu?
3 Apene ma napa sobasoba saridze oorai napai Dzesu Kiristuma ttaiqa
naatetaho sobasoba aoke saridzeta. Mae oho teteke nike ruume?
4 Baamu, napai sobasoba saridzeta oi teeho bahe baatai Dzesu Kiristuma
napake qurabiretaho qaseqase. Oi napake qurabiretahe Dzesu Kiristui mai
nomeho dzapa pobita qoridzetaho isakita napai oho qesa qoridze noma oora
ma qaara usaqe qidza saridzorai.

KIRISTUMA QORIDZEQI NAPAI QARAQARAHO POBI NAATETA

5 Oi napai baata nohoho tomidza naatetaho isakita napa paha qoridzeta
nohoho tomidza naate qaarakoi.
6 Tete erake qupadzomare. Napai sama agoba napameho nookami meeke
kahosaho isaki qaatanihe, isaki oi hapahapata bamu naateta. Bamu naatemi
napai kahosaho dzore naate rikerikeho pobi naatetanita napai kahosake
paha eehahaitaquho tete baamu.
7 Oi teei baateqi noi kahosaho dzore naatorai.
8 Oonita Kiristuma napa baatetai noma paha eehaha naatoraiqi qupad-
zomare.
9 Oi Kiristui baata neta qoridzetanita bamu paha baataqu. Baatai poiqa
noke bitta mina eetoraita qupadzomare.
10 Noi qupi teenake baateta oi noi abiho kahosa quba baateta. Oonihe noi
baatake kuimaqi Ohongake qupadzomaqi qaraqaraqata qaarakoi.
11 Oonita nikema napai oho qesa kahosaho pobi naate qaaqi baatata oho
isakiama naate qaateqi poiqa Dzesu Kiristuho ehequke iihaqi Ohongaqake
qupanaite qaraqara qaarakoi.
12 Oho qubake kahosai paha abi qiba baisanomaho isakita tototo hiiremi
nike paha oho qaru eetareiqi eto qupadzomaino.

13 Oi baamunipamu. Boto ma sama nikeme pasena ma kahosaho koo ma
tanga quba etoqa mootainohe, abi baataho neta qoridze Ohongaho baura
qidza eetorare hiireqi boto ma sama nikeme oho koo ma tanga naatareiqi
mootare.
14 Oi qesa ma napai hu nooho repata qaariti poiqa baruna heenaho
asita oorai. Oonita nookare, kahosai eto paha nikeho abi qiba baisanoma
naataino.

KOO MA TAANGA SASARI NAATEQI NAPAI BAURA QIDZA EETORARE

15 Oho tete ika neta tuumorai? Napai kahosaho pobiama naate baruna
heenaho pobi naatetanita oho qubake paha kahosa saridzaqu mae? Idze,
oho tete goono.
16 Teei quba teeho noo qusubaiteqi oho sutasutata oorakoi. Oi nike kahosa
qusubaiteqi baata saridzaquni mae tete qidza qusubaitaqu oho totaqike nike
rume naate mae? Oi baamu, Ohonga dzoobe!
17 Meeke nike kahosaho qaru eete qaatanihe, isaki apeta nikeho quba
sinabidza noo biranateta oke nike nookaqi qupa soranga eetaranihe oke
qusubaiteta.
18 Qusubaitemi Ohongai kahosa nikehoho ekake saqoroqi nikeke baura
qidzaho ekama suutomi oorai.
19 Nookare. Qesama nike ai tataumata kotanga naataamake ooraiho
qubake ana noorake abiho pomata mooto hiibakoi. Oi nike boto ma sama
nikeme ngiingi ma baabaho koo ma taanga quba mootoqi baura peranomata
qaatanita poiqa oho habarake sama nikemeke sinabidza rikerikenomaho
qaru eetareiqi mootomi oora ma qaara sasari naatare.
20 Oi nike pasenaho qaru eeteqi rikerikeho dzore naate qaata.
21 Qate oho mee ikanomake saridze qaata? Oho meeio baataho pobi oonita
nike oho midzake poiqa eetorai.
22 Qaateqa Ohongai pasenaho angita nike saqoroqi eka qidzama nike su-
utomi nike oora ma qaara sasariho mee saridze ooraiqi qaraqara tatangata
qaarakoi.
23 Tete erake eete oorai, Kahosaho ipi ma ari oio baata. Qate Dzesu Kiristu
Soopara napahoi baura mina eetemi oho ipike Ohongai napake qaraqara
tatanga moitorai.

7

KIRISTU BAATE HU NOOHO NGIBIRA UHUTOMI NAPA SAQOSAQO ONI

1 Qesama nike hu nooi tete hiiroraike ruumeni kaqa qate qesai gesina. Oi
teei eehahake qaaraquta noi hu nooho pesuta oomi kosibetorai. Qate noi
baatemi hu nooi te noho noo ipibiroraidzara.
2 Paha atapa teei apu naatemi noi eehahake qaaraquta hu nooi atapa oke
qaanatemi atapa noi mainake naataquho tete bamu. Oonihe apui baatemi
hu nooi atapa oke qaanataamani.
3 Apu nohoi eehahake oomi noi mainake naataquko noke hee atapa sama
sesenomaniqi hiibakoi. Oonihe apu nohoi baatemi noi mainake naatare
hiibaquko hu noo bamu noke qaanataqu.
4 Oonihe ana hiire oi eraho qahura. Nike hu nooho pobi naate qaata oi nike
apu naate qaataho tomidza qaata. Oonihe aoke hu noo baate bamu naateta.
Ikanomake eete baateta bahe Dzesui baateta bodzata oi baateta. Oi nike hu
nooho sutasutata oomi oho ttangai nikeho irita qaatanihe hu nooho isaki
ao bamu naatemi nikei Kiristu qoridze eehaha naate ooraike naataridzoni.
Nike noke naateqake Ohongaho quba mee qidza dzoomakoi.

5 Mooro, napai sama agobaho isakita oomi kahosaho dza oi napaho husi
ma paita baura eesumi hu nooi hoobireqi mee dzooma qaata oho dzapaio
baatani.
6 Oi hu nooi napake ngibira tatangama suuto qaatahe oho isaki ao baatemi
napai sumasa usaqema Ohongaho baura eete qaarakoi.

KAHOSA OIO ABI QANGA BAISANOMA

7 Oonihe napai oke qupadzomaqi hee, Oo, hu noo oi kahosa ooniqi hi-
ibaquni mae? Oi bamuhe, hu nooi biranataama naatapuko anai kahosata
qeemareiqi bamu qupadzomarota. Oi hu nooi hee, Nii eto peetta eetaino.
Hiibaama naatapuko naho qupai bamu oho maka saridzarota.
8 Oonihe hu nooi oho isakita ana dzeimami kahosa oi ao anata rumuba
minaraho dzebidzebi tatanga naateta.

Oonita moohimi hu nooi abi ohoke qupanomaitaama naatemi kahosa oi
bamu eehaha naataqu.
9 Oi anai hu noo mooraamake qaataho bodzata gattiqa isanate qaata.
Oonihe hu nooi paana naatemi kahosai anata meenoma naatemi idze, anai
ao baatake qase dzoomata.
10 Oi hu nooi qaraqaraho mumure naatare hiire biranatetanihe oi anata
baataho qaamodzamodza naateta.
11 Oi paha kahosai anake ikobeteqi hee, Hu nooi niiho dzairaniqi hiireqi
ana ota dzeimaqi oho koo ma taangama anake teetemi ana baateta.
12 Oonita hiibi hu nooi nome qanga bamu, oho koridzakoridzai rike ma
pobi.
13 Oonihe oke moohimi quba qidzai anake teetemi baateta mae? Oi
bamuhe kahosai anake tete qangata dzeimami hu nooi anake tete qidza
banaitarotahe kahosa oke botokoko eetemi kahosai hu noo oke aimaqi ooma
anake teeteta. Oonita ana poiqa kahosaho teteke moohimi kahosa oi ikoiko
abi qanganipamu!

KIRISTUI KEKE ABIKE INGONAITEMI POBIRATAKOI

14 Oke napa gama moorai. Hu nooi qusuho qogonihe kahosai anake
ikobetemi anai baataho ttuma naateta.
15 Oi ana quba qanga teeke eetare gottae eeteqi ikaqi hiireqi paha teena
oke eete qaata? Eo, quba qidza teeke eetare hiireqi ikanomake eete oonoma
eetaama naate qaata?
16 Qangaho goottae eeteqi teena oke eete qaataho khooba erani: oke eesuqi
ana moomi hu nooi obera bahe meenipamuke qomaqoma hiireta.
17 Oionita baura qanga eete qaata oi ana bahe kahosa noomae naho husi
ma paita tatanga naateqi anahota oho baura eete qaata oioni.
18 Quba qidza eetaquho dza oi naho torota qaatahe, oke ana qusubaitaro-
taho isakiama naate qaata.

Oonita moomi husi ma pai nahota baura qidza eetaquho tete teqaha
qaarara bamu.
19 Qidzake eetare hiiqi qangake eete.
20 Oonihe qangaho goottae eesuqi oke eete qaataho khobai ana bahe
kahosa naho husi ma paita qaata oio anake suqobire qaata.
21 Oho quba moohimi anai baura qidza teeke eetarotaho dzebidzebi
ootahe oho sirasira paha oota.
22-23 Qupa khatai Ohongaho hu ma koridza qusubaitaquho dzebidzebi
ootanihe ana moomi kahosai naho husi ma paita qaata oi naho qibana dza
qaata oke suqobire qaata.

24 Ae, anai idze ma mareho maikhata qaata oonita naho isaki baatanoma
oke apei ingonaitemi qidzanatarota?
25 Ohonga dzoobe, napaho Soopara Dzesu Kiristui ao anama napake
ingonaitemi oorai. Oonita ana eete qaata oi qibaho dzama anai Ohongaho
qaru abi naatare hiire qaatanihe, boto ma samama kahosaho dzebidzibike
qusubaite qaata, tete oke eete qaatanihe napai poiqa Kiristuhota atimorai,
ma oho quba tete qidza saridzorai, uububuu!

8

KIRISTUI AOKE NAPA INGONAITEQI SUMASA MOITEMI OORAI

1 Oonita hiidzo, poiqa apene ma napa Dzesu Kiristuhota atimorai napai
batabidza oho pobiama naateta.
2 Oi teeho quba bahe Dzesu Kiristui napaho quba qaraqaraho tete bi-
raitemi tete oi napa agobake kahosa saridzeqi baate qaataho pomake ao tete
siiremi oorai.
3 Oi abiho pepepe oomi, hu nooi beedzae apema abike baura qidzaho
tatanga moitemi qusubaitarota? Baamuta Ohongai kahosa teetare hiireqi
khata teena nomeke dzoobiremi noi abi kahosanomaho ttarita qooroqi
kahosaho tete rubengaiteta.
4 Rubengaitemi apene ma napa Sumasama oora ma qaara qidza eetorai
napai hu nooi tototo hiire qaataho isakita ao peiteqi ttokaho tete potti
biirorai.
5 Oi qesaho qupai samaho nenanita Sumasake qusubaitorai. Qate qesa ma
napaho qupai Sumasaho nenanita Sumasake qusubaitorai.
6 Samaho dzebidzebiho ipi ma kokoio baata. Qate Sumasaho dzebidzebiho
ipi oi keba ma dzapa, ma qaraqara tatanga.
7 Erake eete oorai. Samaho dzebidzebi oi Ohongaho ibo eete noke qusub-
aitaama naatorai oi teeho bahe oho bitta minake eetorai.
8 Oho qubake samaho nena nokoi Ohongaho noo qusubaitaquho isaki
bamu.
9 Oonihe Sumasai nikeho bisata oora ma qaara eetemi nikei teqaha
samaho nenanidzara nike Sumasahoni. Eo nikehota Kiristuho Sumasai
abi teeho torota oora ma qaara eetaama naataquko abi oi te noho pobi
oonidzara.
10 Qate Kiristui nikeho irina baura eetoraiho quba totaqike moomi nike
samaho dza qusubaite qaatai baatata ipi uhubatanihe, paha totaqi moomi
Sumasai nikeke rikerikenomaitemi nike qaraqarata ipibirorai.
11 Oonita Ohongaho Sumasai Dzesuke baata neta tukutotai nikeho irita
baura eetemi nike oho baura moorai. Oore, Ohongai Dzesu Kiristuke tuku-
tota noi hiiremi Sumasa nohoi nike tiibetemi sama ma gisi nikehoi gamaqa
eehahaho sama naatorakoi.
12 Oioni Dzairamane, poiqa napai ttokaho qubata ipibidzaquho qagai
oorai.
13 Samaho dzake qusubaihiqako baatakoi. Qate Sumasaho beedzaema
samaho dzake kebaite qaaqa qaraqaraho pobita qaarakoi.

SUMASANOMAI AO OHONGAHO DZUBINA NAASUBI

14 Oi Apeneke Ohongaho Sumasai dzeimami ota tuumorai napaio Ohon-
gaho khameto.
15 Oonita nike paha burisi eete hu nooho angita qeemaqa oho tuhotuho
naate oho attioboubo eetaquho tete bamunipamu. Aoke Ohongai dzapa
nome napaho irita qeetemi ooraiho qubake napai noke hee, O qeseba mai
naname (papa) oke hiirorai oi teeho bahe napai qakiqaki oho ttaiqani.

16 Oi paha Sumasa noomae napake qupanomaiteqi hee, Nike Ohongaho
khameto ooniqi hiirorai.
17 Oonita khameto naateqi paha Ohongaho quba bauraho ttaiqa naate
oorai paha Dzesu Kiristuho quba ttaiqani. Oonihe Kiristu ma napai oho qesa
teeta ma tangaho ttaiqa naatemake oho ipike napai oho qesa Kiristuma gama
dzapa pobinoma naate qaarakoita qupadzomare.
18 Oonihe ipita dzapa pobinoma naate qaaraqu oi bagenoma, minani-
pamu. Poiqa napa isakiqata bame saridzoraihe napaho dzapa pobi oi oke
riitanipamu eetakoi.

OHONGAHO BOTO POPOI GAMA NAPAHO BEEBE EETORAI

19 Oi keke bahe Ohongaho boto popo minarai gamaqa susupu qanganate
soubireqi oho qahiqahita ooraiho quba beebe eeteqi hee, Bodza apeta
Ohongaho khametoi dzapa pobinoma naatemi nanaho isaki hiumami paata
biranataqu?
20 Oiqi hiiroraho khooba erani. Noho boto popo minarai teqaha sama
nome ma nome qahitotoraidzaranihe Ohonga noomae qaanatemi beebe
eetorai.
21 Oi abi qanganatemi Ohongaho motamota oi paha gama sutasutata
ooraiqi Ohongaho khameto bodza apeta dzadzaho pobinipamu naataqu oho
beebe eete qaamake saqobakoi.
22 Napa gama moomi Ohongaho boto popo minarai teena naate oho idze
ma mare hiire beebe eete baaqorai.
23 Ma paha napamae oho qesa eetorai. Quba qidza napaho irina bi-
ranate soubidzaqu Sumasai oho ponapona naatoraihe napa ipita garuba
teena naateqa oho qidza gama saridze Ohongaho isakinipamu naataqu oho
khekhe ma dzuidzui hiirorai.
24 Ohongai napake ingonaitetanihe, napai oho sohosohoqake saridze
ooraiqi suhe nohoho beebe eetorai. Oi suheke napa ao moorapuko, khooba
apeho quba paha beebe eetarori?
25 Oonihe mooraamake napa Ohongake tuhoroqi pekhure teete qaamake
oi biranate soubidzakoita mooro!

SUMASAI POIQA NAPAHO DZAIRA MA HOBIHOBI

26 Oonita suhe oi biranataamake qaaraquta napaho pepepeke Sumasai
qupadzomaqi totaqike qere biire takomorai. Oi erake eete oorai.
27 Napa teeho quba pupu hiireqa qapoqapo hiire mee ma haba aihimake
Sumasai abi napaho qupa gesina naateqi oho totoho pobitemi Ohongai toma
tiite nookaqi aoke tete qupadzomakoi.
Oonita moohimi Sumasai oke eeteqi nooka hiisi eetorai napaho pui naate
pupu hiirorai.
28 Noi baura oonoma samaneke eetoraimi apeneke Ohonga dzapami noho
dzaodzaoke eetorai nokoma napahota tete samane pobiratorai.
29 Moorare, Ohongai agobanipamuke abi gesina naateqi dzapa hiiremi
noko ma napai khata nohoho tomidza naataridzoni. Oke eetemi Kiristui
napa samaneho nane gottanipamu naatakoi.
30 Oi Ohonga napaho dzapa agoba hiiretaho isakita napaho kira hiiro-
rai. Kira hiireqi rikerikenomaitorai, rikerikenomaiteqi dzadzanomaite
qaarakoi, uububuu!

OHONGAHO DZASAI BIRANATEMI NAPAI SUQOBIDZA ABI NAATORAI

31 Oionita oke napai ikaqi hiibaqu? Ohongai oho isakita napaho baura
eetoraimi teei napake suqobidzaquho tete bamu.

32 Oi Ohongai napake ingonaitare hiireqi qeseba khata teena nome sesero
eetetanita suhe qidza napai saridzaquhota Ohongai bamu poma teeke
qaataquhe khata nome qupadzomaqi oke gama napa moite soubidzakoi.
33 Oonita Ohongai ao napake rikerikeho isaki ooniqi hiiremi ooraiho
qubake apei napake qomaqoma hiiremi isanataqu?
34 Dzesu Kiristu noomae napake qomaqoma hiibarotahe baamu, noi na-
paho quba eeteqi baateta. Baatetanihe Maiho beedzaeta qoridze noho boto
pobi naatemi teei napake qomaqoma hiibarotaho abike Kiristui qamuni
hiirorai oonita qupadzomare.
35 Qateqa Dzesu Kiristui dzasa quba napaho baura eetoraita apei oke
geemaqu. Oi kaipo ma qangarebani, mae uuba ma sakabani mae quba
minaraho seebe ma dzore mae teeta ma taangani mae quba apei noho baura
oke geemaqu? Baamunipamu!
36 Meeke qetaqeta agoba teeta qesai tti ma sori nokomeke hiireqi hee,
Nanai Ohonga niiho quba eetemi bodza samaneke noko nanake teetorai,
nanake kabiraho isakita kittikotti eetoraike hiire oi ikaqi hiireqi oho totohota
hiirorai?
37 Ae! Quba bamenoma oonomai napaho torota biranatemi oke napai
suqobirorai. Oi teeho quba bahe Kiristui napaho dzasa eeteqi tuuhoromi
napai quba bamenoma gama suqobire qaarakoi!
38 Oonita quba poupanomani mae baatanoma, abi minani mae noho qaru
abi tee, oi poiqaho isakini mae ipina biranataquho isaki,
39 oi hee nenani mae suu nena, mae quba naane ma naane biranataqu ana
qupadzomami oi gama napake bitta eetakoi. Ohongai napaho quba dzasa
eetemi Dzesu Soopara mina napahoi napaho quba eetoraike geemaquho tete
baamanipamu, Ohonga dzoobe!

9

PAUROI DZUTA ABI QESAMANE NOMEHO QUBA DZASA EETETA

1 Oonihe ana bamu nike ikobetaqu, ana noo hiibaqui meenipamu, oke
Qaheuba Sumasaho pengata hiire.
2-3 Dzairamane Isiraeho nena, anai dzuu koko qesamane name nikeho
habara eeteqi Kiristuho dzore naate baruho isaki naatareiqi Ohonga pupu
hiibarorihe oho tete bamu. Anata noo oi bamenomanipamu ooraimi gimu-
bata heme eete.
4 Moorare, nikeho pobi erani: Sinabidzaho uimane neimane, ma oho naru
noo, ma Ohongama qesa hongasidzaquho noo, ma noho oko ma boto tupuho
ttaiqa, ma hu nooho khooba, ma qaheuba biiriho tuhotuho, ma oho dzapa
pobi minanipamu oi gama Isirae abi nikeho pobi naate baaqorai.
5 Ma paha ttari ooqata Kiristu biranateta teena noi Ohonga dzakapa oorai
qaarakoi. Oi mee.

OHONGAI TTARI NOME GAMA GESINA

6 Oonihe nike etoqa hee, Ohongaho noo tatanga agoba oi porei quba sepe
naatorai oiqi hiibaino. Bamu.
7 Meeke Isiraeho ttarita qesai oho isakiama naatorai. Oi qesai Abara-
hamuho dzuu qetta kekenihe, sinabidza teei nokoke hee, Isimaere bamuhe
Isakai niiho biidza ma suunaniqi hiibakoi oke hiiremi ooraita qesai Isiraeni-
pamuho pobi oonidzara.
8 Oi teeho quba bahe, sasanai te Ohongaho khameto oonidzaranihe naru
hiiretahoi noho biidza ma suunaniqi hiirorai.

9 Naru noo Ohongai Abrahamu moiteta oho totoho erake eete hiirorai,
Khata dzoomaquho bodza biranatemake ana baaqa oke mee hiiremi Sarahai
nipemaeho khatanipamu dzoomakoi. Oiqi Ohonga hiireta.
10 Qate ipita napaho uumi Isakaho atai Isakaho torota tete teena oke
saridzeta.
11 Rebeka ma nopoho khameto eserike asi teenata dzoomaamake oomi tete
qidzani mae tete qangake khameto nopoi saridzaamake oota.
12 Ooni Ohongai Rebekake hee, Ipinaio bosabosake ee peeota ao
dzootakoiqi hiireta.
Oke noi sauqata hiireqi ao Dzakopoke asatemi Ohongaho teteke napai
moomi agoba tatanga naate baaqorai.
13 Oi Ohonga paha erake hiireta, Dzakopoho dzake ana eetoraihe Esauho
goottae ooniqi ao sauqata hiireta.
14 Oonita oke napai ikaqi hiibaqu? Oke hee, Ohongai sepeke qesaho dzake
eete qesaho goottae eetemi nohota tete rasakinomai ooraiqi napa hiibaquni
mae? Oi bamu!
15 Oonihe nookare. Ohongai Moseke hee, Anai abi teeho dzasa eetareiqa
eetakoi ma anai teeho qupa kokora eetareiqa eetakoi.
16 Oiqi hiireta oonita moomi abi bamu dza nometa mae etaeta nomeqata
isaki saridzaquhe Ohongai baruna heena nomeho quba eetemi saridzakoi.
17 Oi qetaqetata Ohongai Paraoke hee, Anai niiqake uhutota oi teeho bahe
beedzae nahoke paanaitemi oi souba sakabami abi mina ttokana oorai oho
pobi nookami attinoma naata qubake ana niike uhutota. Oiqi hiireta.
18 Oonita mooro. Abi teei oho basesanoma naata qubake Ohongai oono-
make hiibareiqa hiibakoi ma noi teeho dzasa eetareiqa dzasa eetakoi, oi
noomaeho pobi ooni.

QIDZANI MAE QANGA OI OHONGAHO KEKENI

19 Oho quba teei hee, Napai gama Ohongaho botota ooraita naane qubake
Ohongai paha abiho iiga hiirorai?
20 Oiqi abi ruumei hiibaqu kaqa. Abiqa nii! Oho totohota nii Ohongaho noo
ipi hiibaqu mae? Maikhatai boto kinisa teeke korabetemi oi burisi eeteqa
hee, Naane quba nii anake eraho isakita korabeteo? Ooiqi hiiremi isanataqu
mae?
21 Oi bamu. Qahura erake qupadzomare. Qapu tesutesu abi noi ttoka
akiakihota isaki teeke aimaqi qapu too bau memenoma, neseho isaki kora-
beteqa paha akiakihota paha isaki teeke aimaqa susu qapu korabetemi ikata
obera naataqu? Oi bamu.
22 Oho qesa Ohongai pokeba sama kebata susu qapu, oi Paraoho
qahura, oke aimami basesa eete qaami Ohonga beedzae nome noho irita
paanaitareiqi oho poti koko qeete banaitemi noi isanate rubengaho pobi
naateta, oho qanga baamu.
23 Qate Ohongai baruna heena nometa abi too bau memenomake neseho
pobi quba korabeteqi dzapa pobi minanipamu nomeke qesa banaitareiqi
noke baiburomi noi paha nee ma bau ooqaho isaki naatorakoi, oi paha qidza.
24 Oonihe abi oi ape bahe Ohongai abi kira hiirorai oi napa, oi Dzuta abi
ma raaba abi napa gamaqa.

AI TATAUMAI QIDZANATAQUHONI, BASESAI RUBENGAHO ROPUBA

25 Oi Ohongai too abi Hoseaho geeta erake hiireta, Abi qeena ma baana
qesake anai te hee, Nokoi naho oko ma botoniqi hiire qaarara oonihe nokoke
ana poiqa robedza biire qaarakoi, ana nokoke potti biire qaatahe poiqa
dzasaho quba aimorakoi.

26 Ma haba qesata oorai nokohoke hee, Oo nokoi naho abi oonidzaraniqi
hiire qaata ota paha nokoke hee, Oo, Ohonga qaraqaranomaho khametoniqi
hiibakoi (oi raaba abi ma napa).
27 Oonihe Isirae abiho qubake Dzesea noi areare hiireqi eraiqi hiireta,
Isirae abi nokoho dzarei igasaho isaki naataridzonihe basesa nokohoho
quba nokohota ipi susuqake ingonaitakoi.
28 Ma Ohongai oho isere hoteitaama naatapuko ttokata Dzuta abiho dzapa
ao gono naatorota.
29 Oiqi hiiretanihe paha bosata erake hiireta, Ohonga qaa tupuho mai
noi napaho quba biidza ma suuna teeqake ingonaitama naatapuko napame
Sotomu ma Gomoraho isakima gama teetemi ao bamu naatarotaiqi hiireta.
30 Oi oonita oke napa bamu tee ma teeke hiibaquhe, moohimi raaba abi
haba qesaqesa nokoi Ohongaho rikerike qiri eetaama naate qaatahe ao
nooka hiisi eeteqi saridzorai, dzoobe.

DZUTA ABI IKAKE EETEQI HU NOOKE TUUHORAI?

31 Qate Isirae abi paha rikerikeho qiri eetoraihe hu nooke tuhoroqi ota
saridzaama naatorai.
32 Oi teeho quba bahe, noko baura nokomeke qupadzomaqi nooka hiisi
eetaama naateqi oho omata dzogetomorai.
33 Oi qetaqeta eraho isaki naate oorai. Ohongai hee, Anai gamamaniho
nagapa qiba (Dzio) ota oma bamenoma mootomi dzogetomaquho isaki
naatorai. Oonihe teei oma (oi Kiristu) oke qaupuitaquko bamu rubenga
naataqu. Oiqi hiireta.

10

DZUTA ABI QIDZANATAREIQA HU NOOKE QAATARE

1 O Dzairamane, naho qupai hee, isanate Ohongaho torota pupu baura eete
qaamake Ohongai Isirae abi ingonaitaqu mae?
2 Oi anai moomi noko tete nokometa Ohongaho dzaodzao tomidza naa-
toraihe oho nokanoka bamu.
3 Ohongaho neta rikerike saridzaquho teteke noko ruumeni. Nokoi Ohon-
gaho rikerikeke siginaiteqi nokomeke upubidzareiqi oho beedzae eetorai.
4 Oonihe mooro. Teei Ohonga nooka tani eeteqi ao noho rikerikeke
saridzoraita hu nooi noke paha qaanataquho tete bamu.
5 Oi Mose noomae erake qeeteta. Hu nooho neta abi teei rikerikeke
saridzare hiibaqu noi hu noo oho bameta oora ma qaara eeteqa qidzoke
saridzaqu. Oiqi qeeteta.

QIDZANATAQUHO TETE MAINA BAGENOMA

6 Oonihe ai tataumata rikerike saridzaquho tete mainanipamu. Oi hee,
Etoqa iiha ma dzoobidza niimeta hee, Kiristu qusunake saridze dzeima
baabareiqi apei peitaqu?
7 Oiqi hiibaino, ma eto hee, Apei qura tuputa gaibaqa Kiristuho keba
tukutomi qori peitaqu?
8 Bamu, oke eto qupadzomaino. Oho tete erake eete oorai. Qidzanataquho
noo oi kharata ooraama. Oi ao niiho qupana oorai ma oi niiho too pubani.
Noo ape bahe, nanai nike hiire paanaisubi sinabidza noo teena.
9 Oi Dzesu Kiristuke Ohongai ao baata neta tukutomi noi napaho
Soopara mina naate ooraike nii qupadzomaqa tooma hiire rerengi eetaquko
qidzanatakoi.
10 Oi abi qupama Ohongaho rikerike saridzare hiiremi noho tooi oke
qaupuitemi qidzanatorai, tete oioni.

11 Oi noo mee. Qetaqeta agobai hee, Apene ma apene Ohongahota atimorai
nokoi bamu rubenga naataqu.
12 Oonihe Dzuta abi mae raaba abi, oho koridza ooraamani. Soopara mina
napahoi nokoke gama teenaitare qupadzomaqi nokohota apenei noho pupu
hiiroraike oho meupunomaitorakoi.
13 Oi teeho quba bahe, Apene Ohongake benataqu nokoke noi ingo-
naitakoiqi hiiremi oorai.
14 Oonihe baura abi erake qupadzomare: qesai Ohongahoke ai tatau-
maama naateqi qidzoke noho torota pupu hiibaqu. Ma noko noho pobi
nookaama naate qaaraquta ikanomake eete noke ai tataumaqu? Ma paha,
teei sinabidza nokoke pobi hiibaama naatemi qidzoke qupadzomaqu.
15 Oi keke bahe, noorake qeetemi oorai. Abi apenei pobi qidza
paanaitareiqi oho qaruke tuumorai ehequ nokohoke moomi bagenomani.
Oiqi hiiretanihe teei nokoho tete biraite dzoobidzaama naatemi ikanomake
eeteqi nokoho quba pobi qidza paanaitaqu oonita qupadzomare.

IKAQI DZUTA ABI QESAI NOO NOOKAAMA NAATORAI?

16 Oonihe Dzeseai hee, O Soopara name, abi oberaqai nanaho isere
nookami meenoma naatorai. Oiqi hiiretanita nookami abi qesai sinabidza
qusubaitaama naatorai.
17 Oonihe abi noo nookaqi Kiristuho noonipamuke nookoraqutoke qesai
ai tataumaridzoni.
18 Oonihe ana qasa noorake hiire. Nokoi oho noo ma pobi bosata te
nookarani mae? Bamu, oke nookata. Too abi nokoho noo ma pobi oi tora
ma haba ma kusu hoho samaneta gegebeteta.
19 Oonita raaba abi sinabidza nookaridzoke Isirae abi nike ruume naasubi
mae? Moorare, bosata Mosei Ohongaho eeteqi hee, Anai raaba abi ruume
ma potutu, dzore ma abeho isaki nokoho torota baura eetemi nokoi ao peota
dzootomi nikei bisi naate nokoke bitta ma kaka eeteqa nikemeke paha mai
eetaqu kaqa.
20 Oiqi Mose hiiretani qate Dzeseai Ohongaho noo oke ipibire paanaiteqi
hiireta, Raaba abi qesai te naho qiri eetareiqi baa oho sinasina aimaranihe
nike moomi ikanomake eetemi anai nokoke tete banaitemi ao nokoi anake
saridzorai?
21 Oiqi raaba abihoke hiiretanihe Isiraehoke Ohonga erake hiireta.
Mmhm! Saunaba ma surenake anai bai hibahiba ma basesanoma nikeke
botore biire baaoraihe, bamu! Oiqi hiireta.

11

DZUTA ABIHO TTARI ESERINIHE QESAI QUPA BURISI EETAQU MAE?

1 Pauroi qeeteqi hee, Oho quba anai qasa hiire. Ohongai oko ma boto
nomeke kuimorai mae? Oi bamu. Ana naamae paha Isirae abi tee oni.
Abarahamui naho eeboboni, Beedzami noi naho uumi.
2 Oonita Ohongai agobanipamuke oko ma boto nome gesina naateqi
ikanomake eeteqi abi oke paha kuibiidzaqu?
Bamu. Too abi Eria qeetetake nike ruume naate mae? Noi Isirae abi mage
nena nokoho isere mootoqi Ohonga pobi hiireta,
3 O Soopara name, nokoi qaheuba haqa qesa niihoke geemaqi too abi
niihoke gamaqa teetemi baate bamu naatemi ana naqe naatemi noko paha
anake teetareiqi hiirorai.
4 Oiqi Eria hiiretanihe Ohongai oho ipike ikaiqi hiireta? Oke noi erake
hiireta, Eehe, Too abi qesai Baqariho neemi gisigisike qusubaitaama, nokoho
dzare sebeni ttauseni, nokoke ana dzapa name quba ingonaitemi oorai.

5 Oiqi hiiretanita poiqa bodzarata oho qesa Ohongai baruna heenata abiho
qetta ma kokoke qaheburomi oorai.
6 Oi baruna heenahonita qupadzomare. Oi abi teqaha oho baura eeteqi ipi
ma koko ota saridzara.
7 Oionita oke noo apeke hiibaqu bahe Ohongai Isirae abi asatetahota abi
samanei Ohongaho neta isaki saridzareiqi tototo hiire beedzae eetoraihe
saridzaama naate basesanoma naatorai.
8 Oi sinabidzata oho ipi erake qeetemi oorai, Ohongai hiiremi khaa qupi
nokoke sengibetemi nokoho nese qupi soororai ta toma nokoho susudza-
torai. Oiqi qeetetai poiqa meenoma naatorai.
9 Ma abi oonomahoke Tabiti hee, Basesa nokoho oi angi ma kakatiho isaki
naateqi ttidzata dzuubaqi nokoke teetakoi.
10 Nese nokoho quhira biiremi ibau khabau eetemi ipi suuba besi eete oho
hemema noko tuumorare. Oiqi Tabiti hiireta.

DZUTA ABI MA RAABA ABIHO QAHURA

11 Oonihe Isirae abi oho isakita dzogetomorai oho quba taate bamu
naataqu mae? Oi bamuhe noko dzogetomami raaba abi totaqi ma totaqi ao
qidzanataquho pui teena ota dzuuborai. Dzuubami Isirae abi paidzasuiqi
paha nokomae qeemaqu mae?
12 Oonita Dzuta abi nokoi dzogetomaqi oho puita abi minarai oho meupu
saridzoraiho isaki ooraihe Isirae abi paha noo qusubaitemake ikanoma
naataqu bahe oho puita dzuubaqu oi gairanipamu naataridzoni.
13 Maqa, Ohonga hiiremi anai raaba abi nikeho qaru eeteqi baura name
qaupuite hiibita raaba abi nike poiqa korabete nookare.
14 Ana Ikanomake eetemi Isiraeho qesamane nahota qesai qupa iiga
hiiremi nokoke qidzaitaqu oho baurake ana eetorai.
15 Oi Ohongai Dzuta abike qerepasa eeteqi raaba abike nakunaitoraihe
noi Dzuta abike paha aimami ikanoma naataqu bahe qaraqarai baatake
suqobidzaquho isaki naatakoi, uububu!
16 Erake eete oorai. Ponaponai qidzanataquko minarai qidzanatakoi oi
khoobata qidzanataquko gigi ma goha napai gama qidzanatakoi.
17 Qate Isiraei dzaquba gohanita oho neta Ohongai basesa abi qesake
geema biireqi raaba abi raquraqu gohaho isaki nikeke oho tekata suutomi
nike oho khooba ma dzusaho ttaiqa naate oorai.
18 Oonihe nike etoqa sama qusubaiteqi dzaquba goha nokoho ngi-
ingi eetaino. Oho khoobai nikeke aimoraini qate nikei te khoobake
aimoraidzaranita sama qusubai baamu.
19 Nike poi hee, Ohongai nanake nakunaitareiqi dzaquba gohake geema
biireta.
20 Oo hiiremi bamu isanataqu. Nokoi ai tataumaama naatemi geemata.
Qate noi nikeke teeho quba oho tekanomaitaranihe nike ai tatauma saridze-
taho qubanita eto qiba peitainohe ququimare.
21 Oi Ohongai goha bosabosa oke ingonaitaama naatetanita bamu sepeke
nikeke ingonaitaqu, tete oke qupadzomare.
22 Moorare, Ohongaho hoqere ma tepure esese oorai. Goha qesa taatetai
hoqereho pobi naatoraini qate nike noho baruna heenata atima qaaraquko
nike tepure nohoho pobi naatorakoi. Atimaama naatemi hoqere ota taatemi
nike rubenga naataino.
23 Oho qesa nokoi basesaho neta burisi eetaquko nokoke paha oho tekata
ipibidzakoi, oi Ohongai paha nokoke tekanomaitaquho isaki oorai. Oi erake
eete oorai.

24 Ohongai dzaquba nagapaho goha bosabosa geemaqi goha mainake ota
ipibiremi oorai oi nike. Qate noi ipita paha bosabosake ipibiremi dzaqubai
isanatanipamuke eetakoi.

DZUTA ABI ROROKO BIIREMI RAABA ABIHO PUI BIRANATETA

25 Oonita raaba abi Dzairamane name naho dza oi hee, Nike eto eraho
ruumeke naate qiba peitaino. Isiraeho isaki erake eete oorai. Nokohota
basesa teei biranatemi raaba abi nikei sinabidza qusubaitomake noko paha
oho ttaiqa naateqi Isiraema napa gamaqa qidzanatakoi.
26 Oke qeteqeta teei hee, Gamani nagapa (oi Dzerusaremu) neta ingo-
naitaquho isaki teei biranateqi Dzakopoho poma hakehake oke gama ai
siginaitemi burisi eetakoi. Hongasidza noo oke bamu sepeke mee hiibaquhe,
27 Anai kahosa nokohoke teetemi bamu naatemake meenoma naatakoi.
Oiqi Ohongai hiireta.
28 Oonita Dzuta abi nokoi sinabidza basesa eetorai oi teeho quba bahe,
nikei dzubaquho isaki naatorai. Qate Ohongai nokoho kira hiirorai oi paha
teeho bahe noi uimane neimaneho dzapa qusubaiteqi hiirorai.
29 Oi Ohongai sauqata quba biraitorai ma abiho dzapa hiirorai oke bamu
paha bai hiibaqu.
30 Oke moomi raaba abi sinabidza qusubaitaama naate qaata nikei Isir-
aeho basesa ooqaho quba Ohongaho baruna heena saridzorai.
31 Oonihe Isirae poiqa qusubaitaama naatemi nike baruna heenaho pobi
naate ooraiho ipike noko oho qesa kebanoke Ohongaho baruna heena
saridzaridzoni.
32 Oonita Ohongai nokoke basesaho asita bautotomi oorai oi teeho quba
bamuhe noi abi samane minarama napaho quba dzasa eetakoiqi eetorai.
Dzoobe!

OHONGAKE HASAMA GEGEMA HIIBAQUHO ISAKINIPAMU

33 Obooboo! Ohongaho nokanoka ma gesina oke moomi ttuunomani-
pamu! Noho tetei mainanita abi bamu gesina naataqu. Ma qupa dzohidzohi
nohoke abi qiri eete bamu saridzaqu.
34 Noho qupana oorai oke apei mooraqu. Eo apei noke sinasina hiibaqu?
35 Ma paha apei Ohongaho noo khabara hiibaqu?
36 Oi bamunipamu. Noi Noomae quba minaraho khooba ma tete ma oho
agoagonomanita napa isanate noke subesube hiire qaarakoi. Oi mee!

12

OORA MA QAARA NAPAMEKE KIRIDZA QEEBARE

1 Dzairamane, Ohongaho baruna heena erana gama hiirorai, oho ipike
nike ma napai isanate qupa ma sama ma oora ma qaara napame gama
qeeremi qaite noho kiridza naatorare. Oi tuhotuho oho isaki naate oomake
Ohongahota bagenomanipamu naatakoi.
2 Oi nike ttokaho oora ma qaara eete qaariti poiqa ogasumaqi iiha ma
dzoobidza qidzanoma naate Ohongaho dzake qusubaiteqa tete pobi ma rike
ma sesese ota tuuma qaaraquta oho gesinanipamu naate qaarare.
3 Qate, Ohongaho qupa kokora naho torota ooraiho isakita ana nike
gama susupu quba qesahoke qupanomaisubi. Ohongai baura teeke nikeho
qupanaitorai oi ai tatauma nikehoho isaki oonita oke eto nookami sama
qusubanoma naatainohe paha baura oho koridza koridza gama moo po-
biteqa qusubaitare.
4 Oi oko ma boto napameke mooro. Oi sama teenanihe baura nohoi maina
paina oorai.

5 Ma napai oho qesa maina painanihe Kiristuho sinabidzata paha oonomaho isakita ttaike oorai.
6 Oonita Ohongai baruna heenata napaho isaki eeteqi baura maina painake napa moitemi oorai.
7 Teeho ai tataumaho isakita Ohongai noke sinabidza hibahibata mootoraini, teeho gesinaho isakita noke kokora baura moitoraini qate teei bapotopotoraiho isakita noke banaita baurata mootorai.
8 Qate teei kharuba teetaquho isakita Ohonga noke oho baura-nomaitoraini, paha teei ttihu bidzaquho gesinata noke tekanomaitemi noi isanate qupa teenama oke eetaridzoni. Qate teei bosa qoobaqu oke noi isanate dzaodzaoma eetorare, ma teei qesaho tteki aimareiqi oke tooinainama eetaridzoni.

BAURA NAPAMEHO TETE MA EEPA QUPADZOMARE

9 Oonomaqake baura eetorare, oonihe etoqa samama abiho dzasake eetainohe, pasenaho ngiingi eeteqi mee qidza keke goomorare.
10 Napai dzoobe ma kanakanaho isakita qesaho pati qohate qaarare.
11 Qate napa Soopara napameho baura eesuqi eepaho dzaozaoma eetare. Etoqa tee ma teeta sapusapu eetaino.
12 Oi gama mee eetakoi hiireqi qaki eetareni qangahasita pekhure teete pupuma quba minarake suqobire qaarare.
13 Ma qaheuba bauraho abike nike bageke eete korabetemi noko bamu quba teeho dzore naataquhe nike nokoho sumu naate qaarare oioni.
14 Qate qesai nike sesero eetemi nike nokoke eto baru hiibainohe ipa ma mana aimare.
15 Obetemi qesai tti ma ttaka hiiremi ttapuitareni qesai qaki ma nakita ooraquko isanate oho ttaike naatare.
16 Ma nikehota qesaho iiha ma dzoobidzai bagenoma qesahoke suqobiroraiho isaki ooraihe etoqa nokoi oho qiba peitainohe qupa gaibanomata nike gama qupa teenanipamu naate qesa tuuhoro qaarare.
17 Qate teei niike oberama eetaquko etoqa too pasere eetainohe abi minaraho quba tete qidza keke biraite qaarare.
18 Oi nike abi minarama nikei hasu ma kebata oorakoiqi hiire qaarare.
19 Oho quba, dzairamane eto dzapu biidza ari qupadzomaino. Pobipobi baura oi mainomanita erake qeetemi oorai. Ari tukutuku oi naho botota ooraita ana namae abiho ipi ma ari moitakoi. Oiqi Soopara mina napahoi hiiremi oorai.
20 Oho qubake ibo niihoho ttidza saa eetemi noke patta moitareni oba quba baatemi paha moitare. Oi Nii noke iisunomaiteqa ibo nohoke suqobidzakoi.
21 Oonita etoqa qangai niike suqobidzainohe nii qangake qidzama suqobire qaarare.

13

GAMANI MA KAUNSORIHO PESUTA QAARARE

1 Nikei iso keke gamani ma karaho noo qusubaite qaarare. Oi nokoho beedzae oi teeho bahe Ohongaho nenanita beedzae oorai oke Ohongai paanaiteta.
2 Oho qubake abi teei oho basesa eetaquko Ohongaho isaki riitakoi. Riiteqi noi oho ipi ma habara saridzakoi.
3 Oi oho sooparai te baura qidzaho ibo eetoraidzaranihe qangaho basesake eetorai. Oonita nii bamu abi beedzae oonomaho atti eetaqu mae? Isanate nii baura qidzake dzoomami oho hasa hiiremi nii bamu noho atti eetaqu.

4 Mooro. Pirittani noi Ohongaho qaru eeteqi niike qidzaitakoi. Qate
nii baura qanga teeke dzoomaqi atti eetaridzoni. Oi noi te sepeke saipa
aimoraidzarani. Noi Ohongaho quba eeteqi koiri kairiho ipi moitare tu-
umorai.
5 Oonita nike noo qusubaiteqa eto saipa oho atti quba keke eetainohe tete
qidzaniqi hiireqi qusubaite qaarare.
6 Nokoi sanisanike Ohongaho qaru eetoraimi napai ooqaho qubake ttagetti
biireqi oho baura too teetorai.
7 Oonita ttagetti oke ttagettiho opisa moiteqa raiseniho ttuma oke paha
oho abi moitare. Qate apeho dzapake qusubaitaridzo teena oke paha eetare.
Ma isaki ape ma apeke hiibaqu oke gama qusubaite soubidzare. Oi paha
nii abiho ttuma ipi ma ari moitaridzo oke hairiamake moitemi oho kahosa
bamu naatare.

DZASAHO TETE

8 Qate nii dzasaho quba eetaqu oke ipibireqi sama niime qaanataama
naate moite qaarare. Oi teei temu nomeho dzasa eetoraquko oi hu nooho
isaki keke bahe bagenomanipamu naatakoi.
9 Oi hu nooi hee, Nii eto apuata eetaino, Nii eto teete baataino, Nii eto
guume eetaino Nii eto peetta eetaino.
Ohoke hiiroraihe oho noo ape ma ape paha oorai oke gamaqa susupu
sengibeteqi nooraho nakuta mootomi meenoma naataqu, noorai noo ape
bahe, Nii sama niimeho quba dzasa eetoraiho isakita samaqana niimeho
dzasa eete qaarare.
10 Oi oni. Oi dzasaho tete teqaha abi sesero eetoraidzara. Oi hu nooho isaki
keke bahe bagenomanipamu naatakoi.

NAPAHO OORA MA QAARA IDZOIDZO NAATARE

11 Moorare, napai bosata nooka hiisi eeteqi ingona saridzeqi suhe
saridzaamake qaariti poiqa moohimi dzamoqanipamu naatoraita bodza
qupadzomaqi meeraho neta ao tukuba eehahanipamu naatare.
12 Iihai mootomi ete suubeta qupiho quba samane oke napa gama
kuibireqa dzadzaho koo ma taanga mai eete ooma gama baura eete qaarare.
13-14 Qate samaho dzake tume biireqa gume ma meera, ma obaho rasaki,
ma ooso ma dzauba ma quba oonoma oke nike gama gaubidzare. Gaubireqa
ete dzadzata tuumare hiireqi Dzesu Kiristu Soopara napemeho isakike
dzaaroqa qupa sasarima tuuma qaarare.

14

NIKE QESAQESA DZA EETEQI ETO QESA IIGA HIIBAINO

1 Qate teei ai tataumata kotanga naataamake oomi etoqa noke qanganiqi
hiibainohe kokora eetare. Oi teei hee,
2 Anai isanate patta ape ma apeke gama muuna soubidzakoiqi hiirorai.
Qate teei ruumema ooqi hee, Bamu anai quba qesaho hutingi oniqi hiirorai.
3 Oonita abi hutingiamai etoqa hutinginomaho ngiingi ma baaba eetaino,
ma etoqa hutinginomai temuke qanga hiibaino oi nopo esese Ohongaho abi.
4 Oi nii Ohonga apei noho kokora abi tee ma teeke qanga hiibaqu? Noi mai
nomeho neta isanataquni mae taataqu, oi noho quba. Oonihe, Ohonga Mai
nohoi bedzaenomanita noi hiiremi abi oi isanatakoi.
5 Oi keke bahe, teei hee, Poiqa dzumani qate iihai oi bodza sepe. Oke hi-
ibakoini qate temui hee, Bamu, bodzai gama iso kekeniqi hiibakoi. Nookare
oke hiibareiqa hiibakoi, oonihe abi teei tete apeke moohimi noomaeho quba
isanataqu noi tete ooqake iihare.

6 Oi teei dzumake qupadzomaqi hee, Ohongahoniqi hiireqi oke qusubaitareiqa qusubaitakoi.

Ma teei hee, Patta oi gama Ohongaho nena kekeniqi hiireqi noi isanate noho hasa hiireqake muunakoi. Qate abi hutinginomai hee, Bamu oi patta qaganomaniqi hiireqi oke bamu muunaqu. Oonihe oke muunaama naateqi Ohongaho hasa hiiremi isanatorai.

7 Oi abi oora ma qaara eetorai ma baatorai nokoi teqaha nome ma nomeke eesubiqi eetoraidzara.

8 Baamu, Ohonga hiiroraiqaho isakita napai oora ma qaara eetorai ma baatorai. Maa, khooba apeho qubake Kiristui baateqi paha qoridzeta?

9 Oi abi eehaha ma abi baatetaho Bosa Qobaqoba mina naate qaarakoiqi hiire oke eeteta.

10 Oionita nii ikaqi hiireqi qesa niimeke batabireqa noke ngiingi ma baaba eetaqu? Bamu, napai iso keke Ohongaho dzagata qooromake noomae napake batabidzakoi.

11 Ohongaho qetaqeta teei hee, Ana naamae abike Soopara eetoraiho isakita nokoi gama iso keke naho torota pomai kotoroqa isere nome ma nomeke hiibakei.

12 Oiqi hiiremi ooraita meeke napahota tee ma teei isere nome ma nomeke dzaheitaquho tetei baamunipamu. Hiibakoi!

NAKAI QUBA EESUHIQA ETO TEMU NAKAMEKE SESERO EETAINO

13 Oho qubake napai qesaqesa batabire baaqorai oke poiqa qaatare. Qate sama napame batabireqa eto temu napameho angi ma kakati naatainoke qupadzomare.

14 Moora! Dzesu Soopara napahoi anake qupanomaitemi ana moomi quba nane ma nane oi noomae teqaha qanganidzara.

Oonihe teei quba moomi nohota qanganataquko oi paha noho quba qanganatakoi.

15 Oi nii patta teeke muunami temu niihota qanganatemi nii beedzae eete muunaquko nii dzasaho teteke riiteqi oke muunakoi. Oonita erake qupadzomare Dzesu Kiristu baateqi niiqake bahe nipeke qaraqara moitemi ooraita nii eto patta quba abi oke sesero eetaino.

16 Oonita nii quba qidzake eetemi oke abi eto nookami qangaho isaki naataino.

17 Oi erake eete oorai. Ohongaho pobi oi te oba ma pattata ooraidzara, bamu. Qaheuba Sumasai tete qidza biraitemi abi minarai hasu ma kebata qupa qidzaqidza saridzaqu oio tete noho oke eete oorai.

18 Oonita teei oho teteta Kiristuho kokora eetoraquko oi Ohongahota isanatakoi ma paha abihota bage eetakoi.

19 Oho qubake napai hasuho tete iihaqa qesaqesaho pati qohate qaarareiqi qeemare.

20 Quba qesa minaraho qaga ooraamanihe, teei hee, Qaganomaniqi hiireqi quba teeke muunaquko sama kakati nome eetakoi. Oonita eto pattani mae quba teeho qubake Ohongaho baura sesero eetaino.

21 Oonita nii pattani mae kabirani mae oba too bairanomani mae quba apeke muunami temu niihota qanganataqu oi bamu isanataqu.

22-23 Oho qubake nii quba teeke hee, Qidzaniqi qupadzomaquko oi bamu niiho neta qanganataquhe nii Ohongahoke dzaga boboto eetemi niiho quba isanatakoihe eto abi sigina nookami qanganataino.

Oi teei quba teeke hee, Qidzaniqi hiireqi oke eesuqi quba qangaho kabira naataama naataquko, abi oho isaki bagenoma. Oonihe teei qupa eserima

qeema muunaquko noi sama nome kakatinaitakoi. Oi teeho quba bahe noi qupa rikeqomaamake eetemi nohota kahosanoma naatakoi.

15

NAPAI KIRISTUHO TETE SUIMARE

1-2 Oionita qesa ma napa ao kotanga naatorai napai eto sama napameho pati qohatainohe abi qesaho pepepe aimaqa nokoke qere biidzare. Napai qesamane napameho pati qohate tuumami nokoi paha kotanga naataridzoni.
3 Oi Kiristui oho qesa te sama nome ingonaitara, bamu. Qetaqeta teei Dzesuho totohota Ohongake hee, Niike abi ima ma bagonaitemi oi naho naate oorai ooiqi hiireta.
4 Qate noo oonomake qeetemi oorai oi teeho bahe noo oi napake bapotopotomi napai sinabidza oke isaite qupa too teete battigara naateqa quba ipinaho iiha ma dzoobidza eeteqi bamu peperataqu.
5 Oho quba Ohongai nikeke kharuba teeteqa battigaranomaitemi nike gama Kiristuhota atimaqa qupa teenaitare.

KIRISTUI DZUTA ABI MA RAABA ABIHO NANE GOTTA

6 Qupa teenaiteqa totoho paha teenaite Ohonga Mai ma Dzesu Kiristu Soopara napemeho hasa ma gegema hiirorare.
7 Oonita Kiristui napake korabetemi Ohongahota bagenoma naate ooraiho isakita napai qesaqesake too teete qaarare.
8 Korabete nookare. Kiristui Ohongaho qaru eeteqi naru noo agobake sinabidzaho uimane neimane pobi hiireta oke abi mina ttokana ooraiho quba mee hiireqi noi Dzuta abiho ttarita biranateta.
9 Oke eetemi raaba abi oho qesa Ohongaho baruna heena quba hasa hiirorare.
Oi Dzesuhoke erake qeetemi oorai, Anai abi tupu samane ttokana ooraiho bisata niiho noo ma pobi hiireqa dzapa niihota hasa naa hiibakoi.
10 Ma mainata noi hee, Haba maina painaho abi nike noho abi tupuma gama qaki ma naki eetare.
11 Oke qeeteta paha teeta hee, Guhu samane nike Soopara mina napameho hasa hiirorare oi noo maina paina nike gama noho subesube hiire qaarare.
12 Oiqi hiireta paha Dzeseai hee, Dzese (Tabitiho mai) noho sooro ma sainai biranateqake abi minarake soopara eete qaama noko nohota atima qaarakoi.
13 Oiqi hiiremi ooraita Ohongai nike dzeimaqi ai tataumaho hasu ma keba ma qaki ma naki minaitemi nike Qaheuba Sumasaho beedzaeta quba ipina biranataquho iiha ma dzoobidzake eete qaamake oi biranatare.

PAUROI BAURA NOMEKE QAUPUITETA

14-15 Oonihe dzairamane name, ana qupadzomami nike nokanokanomanita tete qidza nikemae saridzaqu ma qesa sinasina hiibaqu oho isaki nikeho torota oorai. Oonihe Ohongai adzahaha naate anake baura erake moitemi ooraiho quba anai beedzae eete nikeke qupanomaiteqi qeete.
16 Ohongai hiiremi anai Dzesu Kiristuho qaru eeteqi raaba abi nikeho quba sinabidza hiiremi Qaheuba Sumasai nikeke qanoqanonomaitemi nike Ohongaho kiridza naatemi nohota mekenoma naatorai.
17 Oonita anai Dzesu Kiristuho neta Ohongaho quba samaneke saridzeqi oke qaupuitorai.
18 Oonihe Kiristui ana beedzaenomaitemi ana too ma botoma gama baura eete tuumaqi raaba abi ma kara qusubaitoraiho isereke ana qidzoke isaite soubidzaqu.

19 Oi Sumasaho beedzae oonita Ohongaho obaoba ma mumure bamenoma
samaneke ana eeteqi Dzerusaremuta sohoro sinabidza hiireqi girodzoma
tuuma qaaramuti Irurikumu nagapata soubiretahoke ana hiire.
20 Oonita qupadzomare. Kiristuho dzapa pobi ao tee ma teeta tuumata
haba oqata ana tuumaama. Oi teeho quba bahe anai abi mainaho husi ma
paiho heeta naga gootaquho isaki bamu.
21 Oi sinabidzata erake qeetemi oorai. Qesaho neta isere mootaama naate
qaami oho noo ma pobike noko nookaama naate qaariti poiqa ao moo pobite
qupadzomakoi.

PAUROI ROMA NAGAPA MA SIPANIA HABA OGAMARE QUPADZOMATA

22 Oiqi hiiroraiho isakita ana baura eetomi noo oi ana nikeho torota
biranatarotaho tete sirasira naate qaabi.
23 Qate ana poiqa erata ipibire baura eetaquho bodza bamu naatemi ana
nikeho torota qeemareiqi bodza ma sau samaneke oho dza eete baaqoraike
poiqa qusubaitakoi.
24 Oi anai Sipania habata tuumakoiqi qupadzomoraita tuusuhiqake
haakha eete nikeke moorakoi. Mooqa tuumare bohimake nike naho quba
adzahaha naate isakinomaitemake ana tuumakoi.
25 Oonihe ana bosata Dzerusaremuta tuumaqa Ohongaho okoma boto
tupu oona oorai nokoke kokora teeke eeteqake burisi eete paha nike
mooqake tuumakoi.
26 Oi Maketonia ma Herene abi ao ttuma teeke ttuttuiteqi Dzerusaremuho
abi tupu habana oke kiridza qidza moitareiqi hiiremi oorai.
27 Nokoi hee, Dzuta abi nokoi raaba abi nanake sinabidzanomaitemi nanai
oho ipi ma arike nokoke ttumama hoobidzakoiqi hiirorai.
28 Oonita ana nokoke oho mee moite soubireqake nokoke qaateqa Sipania
haba robeta tuumaridzoni.
29 Qate tusuhiqa ana girodzomake eete Kiristui anake heenomaitoraike
nikeke moita quba biranatakoi.
30-32 Oonita Dzairamane name, Sumasa nikeke dzasaho teteta dzeimami
nike Dzesu Kiristu Soopara napameho quba eeteqi anake qupadzomaqi
anama napai teena naasuhiqa Ohongake pupu hiiremi qesai Dzutea habata
nooka hisi eetaama nokoi eto naho kakati naataino.
Ma oko ma boto tupu Dzerusaremuna oorai nokoke ana kokora eetaqu oke
nokoi eto bai hiibaino. Oho isakita nikema napa pupu hiire qaamake Ohonga
hiiremi anai qupa qidzaqidzama nikehota biranate uta aimakoi.
33 Oionita Ohonga hasu ma keba qidzanoma noi nikema qaarare. Noo
oioni.

16

PAUROI QESAKE DZOOBE MA KANAKANA HIIRETA

1 Qateqa dzaba Poebei peparake aima qeehibi noi Kenikhereaho oko ma
boto erana ooraike kokora qidza eete baaorai.
2 Oonita nike noke moohima noi qaheubanaho isaki naataquko isanate
Soopara napameho quba eeteqi nike noke paha kokora eetare. Nohota quba
tee ma teei isanataama naatemi noke too teetare. Oi noomae qaheuba abi
qesa ma nanake basidzoma baaorai.
3 Qate Naho hobihobi Akuira ma ata noho Pirisika isanate nopoho boto
aimare.
4 Oi anai qangahasi minata oomi nopoi sama nopome bagara biireqi anake
hiumami ana oho hasa hiirorai, oi ana bahe raaba abiho sinabidza tupu
samanema nanai oho hasa hiirorai.

5 Ma sinabidza abi tupu nopoho nagata ttutturatorai nike nokoho dzoobe
hiibare.
Qate naho dzaira qidza tee dzapa noho Epaineto, noi Asia gattiqaho habata
Kiristuke nooka tani naateqi haba oho sinabidza abi nane naate oorai noho
dzoobe hiibare.
6 Ma Maria oho qesa nanaho kokora bagenomanipamuke eetota noke
dzoobe hiibare.
7 Qateqa naho qesamane eseri Ateroniko ma Dzunia, nopo bosa qooroqi
Kiristu gesina naateta. Nopo ma nanake gama suutomi qaata. Oonita
Qaru abi mimi qesai nopohoke nookami dzapa pobinoma naatoraita isanate
nopoho boto aimare.
8 Qate Soopara mina napahoho neta dzaira temu nahoho dzapai Apiriato,
paha noke boto moitare.
9 Moiteqa sinabidzaho hobihobi abi napame, dzapa noho Uribano ma
Sitakho nopoke dzoobe hiibare.
10 Ma Kiristui abi Apere noho dzake eetoraita noke boto moitare. Paha
Aritoburo noho oko ma boto gama dzoobe hiibare.
11 Naho qesa Herottio noho boto aihiqa paha Narakisoho oko ma boto
Soopara napame ai tataumorai nokoho botoke nike aimare.
12 Turupaina ma Turuposai Ohongaho baura eetoraike dzoobe hiireqa,
oho qesa dzaira Pesita noi Soopara napameho baura abi minanita noke
dzoobe hiibare.
13 Paha Sooparaho abi qidza Rupu nakai pai teenaita pai ma nopoke
dzoobe hiibare.
14 Qate Asukiritu ma Peregoni ma Hereme ma Patoroba ma Heremesi ma
dzairamane qesai nokoma gama oorai nokoho qaki naatare.
15 Qate Pirorogo ma Dzuria ma Nere dzaba ma nopo ma Orupa ma
qaheuba abi nokoma gama oorai nokoke gama dzoobe hiibare.
16 Nookare, Ohongaho oko ma boto tupu totaqi ma totaqina nokoi gama
teena naate nikeho qaki ma naki eetoraita Ohongaho pengata qesa kana-
betare.

ABI QESAI SESERO BAURA EETORAIHO QOGO NOO

17 Oonihe, dzairamane name, nike gama sinabidza nookorai oke qesai
ai siginaiteqi hu ma koridza mootoqi nikeke sesero eetorai oonita ana dza
eetemi nike nokoke sasanaitare.
18 Oi abi oonomai Soopara mina napameho bauraho goottae eeteqi dza
nokome qusubaiteqi abi qupa rikerikenomake mainata dzeimare hiireqi
nokoke qoqopa eete ikobetorai. Oonita nokoke kuibidzare.
19 Qupadzomare. Abi samane nookami noo qusuba nikehoi bagenomani-
pamu naatemi ana oho hasa hiire. Oonihe ana dza eetemi nike tete qidzaho
gesinanipamu naataridzoni, qate qanga oonomaho teteke nike eto qase
dzoomaino.
20 Oi Ohongai hasuho maikhatanita noi nike hoobire Saataho isaki oke
hairiamake qorobidzakoi. Oonita, Dzesu Soopara napemeho baruna heena
nikeho irita qaarare.

QESAI PAHA SUHEQATA DZOOBE HIIRETAHO NOO

21 Qateqa naho torona oorai oi Timotteo naho hobihobi ma naho qesa
Soripato ma Rukio ma Dzaso nokoi gamaqa hee, Dzoobe.
22 (Ana Teutio, Ohongaho pengata Pauroho boto naateqi dzaira pepa erake
qeesubiqi paha naamae dzoobe hiire.)
23 Maqa Gaio naho sumu naatorai oonita noi sinabidzaho abi tupu ma noko
gamaqa nikeho dzoobe hiire.

24 Qate nagaparaho qetaqeta abi, dzapa noho Erasto, noi Koato noma
nomema nopoi oho qesa nikeho quba dzoobe hiire.

OHONGA NAPAMEHO HASAMA GEGEMA HIIRORARE

25-26 Oionita anai Dzesu Kiristuho noo paanaiteqi nike sinabidza er-
ake banaitemi ooraiho isakita Ohongai nikeke battigaranomaite qaarakoi.
Noo oi agobanipamuke beebe eete baa qaimi poiqake paanaite soubire.
Paanaitorai oi noo ape bahe Agoba Qaaraquho Ohongai bosata hiiremi too
abi nohoi geeta qeetetahoni. Oi hee, Dzuta abi ma raaba abi ma gama nike
ao noo qusubaiteqa ai tataumare. Oiqi hiiremi Paana naatorai.
27 Uububu! Napai gamaqa Dzusu Kiristuho gausata Ohonga nokanokaho
Maikhatanipamuke qupadzomaqi noho hasama gegema hiire qaraqara
qaarare. Oi mee!
Anaio Pauro

1 KORITTI
OHO DZAIRA PEPA BOSABOSA

Sauro Pauro Qeeteta
Epeso Nagapa
Tii 57
Sinabidzaho oko ma boto tupu
Koritti, Girisi Haba Akhaia

DZASAHO NOO

1 Dzoobe:
Ohongaho dza hiiremi ana Pauroi Dzesu Kiristuho qaru abi naate ooraita Sostene noma qidza ma nakai peparake qeete.
2 Oke Ohongaho oko ma boto tupu Korittina oorai nikeho quba dzoobihibi. Oonita Ohongai nike agoago eetemi nike Dzesu Kiristuho dzapata noomaeho pobi naate oorai, oi nike keke bahe haba ika ma ikata abi nokoi Soopara Dzesu Kiristuho dzapa qiraitorai oi noko ma nikeho noo gamaqa.
3 Oonita Ohonga mai ma Soopara Dzesu Kiristui hiiremi keba ma dzapa nikehota biranatare.

PAUROI OHONGAKE DZOOBE HIIRETA

4 Qateqa Ohongai Dzesu Kiristuho quba eeteqi ao nike isakinomaitemi ana nookaqi ttidza qidza eeteqi oho dzoobe hiirorai.
5 Ohongai nike sinabidza minaraho meupunomaitemi nikeho nokanoka ma hibahiba minanatorai.
6 Minanateqi Kiristuho noo bosabosa nikeho toro biranateta oke qaupuitorai.
7 Oke eete ooraita nike bauraho koo ma tanga tee ma teeho dzore naate ooraidzaranihe Soopara Dzesu Kiristu paana naate soubidzare hiireqi nike baura noho eetoraidzo.
8 Noi nike mutuite qaama bodza noho dzamonatemi nike quba eetaama ma eetoraiho kahosaamake noho neseta qoobakoi.
9 Oi teeho bahe Ohonga Mai noi napake khata Dzesu Kiristu Soopara napamema qesa hongasidzare hiireqi dzeimoraihe noi napa gaubidzaamani.

KORITTI ABI QESA HU MA KORIDZA BIIRETA

10 Dzairamane name ana Dzesu Kiristu Soopara napameho dzapata noo teeke hiibita etoqa nookami qanganataino. Nike eto hu ma koridza ma noo maina painata oorainohe qupa ma qiba teenaite qesa hongasireqa noo teenanipamuta qaarare.
11 Oke teeho qubake hiidzaranihe Khoroeho nena oorai anai nokoho isere nookami nike qesa papate maina painake oorai.
12 Oi Ana nookami nikehota teei hee, Anai Pauroho nenaniqi hiiremi teei hee, Anaio Aporoho abi ooniqi hiiremi paha teei hee, Mmhm anai Peetoro-honiqi hiiroraini qate teei paha hee, Baamu anaio Kiristuhota atimoraiqi hiirorai.
13 Iaqa! Kiristuke dzuubetemi noi maina painake oorai kaqa! Mae ana Pauroi nikeho quba hapahapata baateta?
Mae ana Pauroho dzapai nike dzongobetemi nike obama soorota?
14 Menoke ana naamae te nike obama soobara, Kirisipo ma Gaio nopoqake soorota oonita nike hee,
15 Pauroho dzapata sobasoba saridzetaiqa hiibaino.

16 Meeke ana Setepanoho oko ma botoke obama soorotanihe paha qesake
ana ruumeni.
17 Anai abi obama soobareiqi Kiristui te ana dzoobidzaranihe abike sin-
abidza pobi hiibareiqi dzoobireta. Oonihe eto naamaeho noo mekenoma
naatemi Kiristui hapahapata baatetaho noo sapara naatainoho qubake ana
noho noo keke hiireta.

OHONGAHO GESINAI ABIHOKE SUQOBIRORAI

18 Oi baataho pobi nokoi sinabidza oke nookami khepidzenoma naatoraini
qate qidzanatorai nokoi nookami Ohongaho bedzae oi oni!
19 Oi Ohongahoke eraiqi qeetemi oorai, Anai ttokaho nokanoka abiho
nokanokake rasakiiteqi Gesina abiho gesinake ai sasanaitakai.
20-21 Oonita moomi aoke Ohongai ttokaho nokanoka rasakiitemi ooraita
oho nokanoka abi kaqa? Qetaqeta abiho gesina kaqa? Ma sinasina abiho pui
ikata oorai? Baamu, dzaetaetaho isaki oke Ohonga mooqi purupuru hiirorai.
Oi Ohongai dza ma nokanoka nometa tete biraitemi sinabidza oke hiiremi
nookaqi abi qidzanatorai. Oonihe oke ttoka abi nookaqi putta hiirorainihe
Ohongake saridzaqu oke noko nokanoka nokometa bitta eetorai.
22 Erake eete oorai. Dzuta abi nokoi Ohongaho mumure dzobi tuumorai
ma Giriki abi ma karai ttokaho nokanoka oho qirike eetorai.
23 Qate nanaio abi Kiristuke hapahapanaitetaho sinabidzake hiiremi
Dzuta abi nookami qanganatorai ma Giriki abi (qesamane nikehoi) nookami
qepuqepunoma naatorai.
24 Oonihe Dzuta abini mae Giriki abini mae apeho kira hiiremi Ohongaho
noo qusubaitorai nokoi nookami Kiristuio Ohongaho nokanoka ma beedzae
khoobanipamu ooni.
25 Oi abi nokoi Ohongake hee, Ruumeniqi hiimi eehe, ruume nohoi abiho
gesina suqobirorai. Nokoi noke hee, Pepepeniqi hiiremi ikanomake eete
pepepe nohoi beedzae nokohoke riitorai?

ABI DZAPA POBINOMAI OBERAQANI ABI SEPE SAMANEKE DZEIMATA

26 Dzairamane, qesa ma nanai sinabidzaho quba eeteqi nikeke dzeimata.
Oonita khooba nikeme qupadzomare. Nikehota abi gesinanoma samane
ooraama ma abi dzapa pobinoma beedzaenoma samane baamu.
27 Oi Ohongai ttokaho ruume abike aimaqi ooma gesina abike midza-
hubaiteqi oho pepeqa ma roroqanomake asate ooma beedzaenomake
midzata mootorai.
28 Ohongai ttokaho abi sepe, susu qopanake ttuttuiteqi beedzaenomaitemi
nokoi abi pobi ma dzapanomake ao too attumami rubenga naatorai.
29 Oke eete ooraita abi apei Ohongaho pengata sama qusubaitemi
isanataqu?
30 Baamunipamu. Ohongai nikeke Dzesu Kiristuho asita baubotomi
ooraita napahota nokanoka ma rikerike ma saqosaqo ma agoago mootomi
oorai oi quba apeho isaki bahe Kiristunipamu ooni.
31 Oho qubake qetaqeta teei hee, Teei quba teeho hasa hiibareiqi
Sooparaqaho quba hasa hiibare. Oiqi hiirorai.

2

PAUROI HAPAHAPAHO NOO QAUPUITETA

1 Abiqahe anai nikeho torota biranateta oi anai Ohongaho isere nikeho
toro mootoqi teqaha abi dzapa pobinomaho poma ma totohota hiibara.

2 Oi anai qupa nameta hee, Abiho torota bamu noo qesaqesa hiire
nookaquhe napaho habara Kiristuke hapahapanaiteta ooqaho noo hiiremi
bamu sapara naataqu oiqi hiire ana baurata qeemata.
3 Nookao, anai nikeho bisata sama tititi eeteqi peperate atti irita qaata.
4-5 Oi nike etoqa abiho nokanoka quba ai tataumami meeama naatainohe
Ohongaho beedzae ooqaho quba ai tataumareiqi anai abi gesinaho too ma
totoho qaateqi sama ai qurateqi nike Ohongaho beedzae oho tete banaite
qaata.

OHONGAI NAPAKE OHO GESINA MOITEMI OORAI

6 Qupadzome, abi kotangaho neta anai nokanokata hiibaquho isaki meeke
naho toro oorai, oonihe ttoka abiho gesinai taataridzoho teteta anai bamu
hiibaqu.
7 Qate Ohongai agobaqake tete saridzetaho oke noi qahitoto qaaqi
abiniqake naho torota paanaiteta noo agiagi teena oke nanai qusuho
nokanokata hiire rerengi eetoraita meenipamuke noi napake isakino-
maitemi oorai.
8 Noo agiagiho tete qidza oke ttokaho nokanoka maikhametoi saridzara.
9 Saridzapuko bamu dzadzaho maikhata Dzesuke teetarota. Ohoke qete-
qetai eraiqi hiirorai, Nesema mooraama ma tomama nookaama ma qupata
peitaama quba samane oonomake Ohongai abi noho dzake eetorai napaho
quba roibetemi oorai. Oiqi Dzesea hiire qeeteta.

SUMASANOMAI KIRISTUHO NOO NOOKORAI

10-11 Nookare. Abi teei dzaira nomeho qupaho khooba baamu qupad-
zomaqu, qupa maikhatai keke gesina. Oonita Ohongaho qupa khooba
oke abi bamu qupadzomaquhe Sumasai noqeke qupadzomorai. Oonihe
Ohongai Sumasa nomeke dzoobiremi noo oke napaho quba paanaiteta. Oi
Sumasai quba samane oho khooba gesina naate soubiroraita Ohongaho
nakunipamuta ooraiho poma teeqake noi riitaama.
12 Oonita napa Sumasanoma oorai oi te abiho nenanidzara oi Ohongaho
nenanita baruna henata quba samane napake moitemi ooraike qupad-
zomare.
13 Oi nanai noo ma pobi hiirorai oke quba sepeho khooba gesina naa-
toraiho totoho te nanake banaitara oonihe Sumasai nana banaitetaho to-
tohota nanai hiirorai. Oonita Sumasaho noo oke abi Sumasanomake pobi
hiiremi ao qupadzomaridzoni.
14 Oho quba abi Sumasaamai Ohonga Sumasaho noo qidzoke nookaqu oi
noi nookami quba sepe naatakoi. Oi teeho quba bahe nokoho qupata oho
apiapi baamu.
15 Oi Sumasanomai keke quba oonomaho khooba qupadzomorai ooni,
qate qesai oho amake ikabetaqu, baamunipamu.
16 Oi qetaqeta teei hee, Apei Soopara napemeho qupa ao gesina naate noke
sinasina hiibaqu, oi baamu. Oiqi hiirorainihe aoke napai Kiristuho qupake
qupadzomorai, ma Sumasai oho khoobani.

3

OHONGAHO BAURA ABI NANAI BAURA ABI MEE

1 Napai Kiristuho qupa ao qupadzomorainihe, Dzairamane name, agobake
ana nikeho toro biranateta bodza ota nike teqaha Sumasanoma ooraranita
anai nike oonomaho isakita noo hiibarotaho tete bamu naatemi ana
paiho tomidza naate nikeke dzoomata. Dzoohimi nike Kiristuho khameto
saganaho isaki oota.

2 Ana patta tatanga bahe amena keke nike moiteta oi nike patta muu-
naquho isaki oorara.
3-4 Oonihe oho qesa nike poiqarai oho isaki bamu. Oi ikanomake eete nike
ttoka abiho isakita oora ma qaara eeteqi tti ma ttire, ooso ma dzaubata oorai?
Nike ana Pauroho abi anai Aporoho abi hiirorai oke nike ttoka abiho isakita
hiirorai. Oi teeho bahe nike Sumasaho kotanga baamu.

OHONGAI AGOAGO EETEMI MEE BIRANATORAI

5 Aporo noi ape ma ana Pauroi ape? Nakai qaru eete Ohongaho bauraho
kamo moototaho isakita ana nameke banaitemi noi oho qesa nomeke ba-
naitemi nike Ohonga nooka hiisi eeteta.
6 Anaio biraitake eetetani Aporo noi baa uumata.
Oonihe agoago eetemi mee eeteta oi ape bahe Ohonga teena.
7 Oonita biraitorai mae baa uumorai abi oonomaho dzapake bamu qi-
raitaquhe agoago hiiremi meenoma naatoraiho maikhata, dzapa noqahoke
qiraitakoi.
8-9 Oi Aporo ma nakai Ohongaho baura abi, ma nikei nakaho naga ma dzoo
oonita qupadzomare. Oho quba ana biraitorai ma noi baa uumorai nakai iso
kekenita baura nome ma nomeho isakita bauraho ipi ma ari ipita saridzakoi.

EEPAI NAGA MA DZOOHO KHOOBA PAANAITORAI

10 Ohongai anake isakinomaitemi ana naga gosogoso maikhatai basa
tatanga bittitemi temui oho heeta mooto peitorai oonihe nakamae esese iso
keke korabetanipamuke eete gootaridzoni.
11 Oonita basa tatanga bittitemi oorai oi Dzesu Kiristu keke ma oho temu
paha ooraidzara.
12 Qate oho heeta isaki apema gootomi qaaraqu maebamu, oi omani mae
gorini mae siriba, eo eeni mae siruni mae peri ma quba oonoma ooma
nagake gootaqu ota naga gosogosoho khoobai paana naatakoi.
13 Oi Sooparai paana naataquho bodzata noi eepaho isakima oke toronaite
khooba paanaitakoi.
14 Oonita teei oho heeta quba gootomi eepa oke bitta eetaquko oho abi ipi
ma ari nome saridzakoi.
15 Qate teeho baura eepa naataquko noi oho bame qere bidzakoi oonihe
Ohongai noke ingonaiteqa eepata takomaquho isaki naatakoi.

OKO MA BOTO TUPU OI OHONGAHO QAHEUBA BIIRI

16 Nike Ohongaho Biiri naate ooraimi noho Sumasai nikeho bisata oora ma
qaara eetorai oke nike nookaamani mae?
17 Nikemae Ohongaho Biiri qaheubananita teei noho Biiri sesero eetaquko
noomaeke Ohonga sesero eetakoita qupadzomare!

NAPA EETOQA SAMA QUSUBAITAINO

18 Eto nike sama nikeme ikobeteqa hee, Anaio ttokaho nokanoka ma
gesinanomaniqi hiibainohe qusuho nokanoka ma gesina aimareiqa ttokaho
nokanoka oho dzore naatare.
19 Oi abiho gesinake Ohongai nookami rasakinomani. Oi qetaqeta teei
hee, Abi ttokaho nokanokanomaho ttimekake Ohongai rasakiitemi manuba
naatorai.
20 Oi paha hee, Ttokaho nokanoka abiho qupake Ohongai rasakiitemi
teqahama naatorai.
21 Oiqi hiire qeetemi ooraita etoqa ttokaho nokanokake qaupuitaino.
22 Oi erake eete oorai. Ttokaho quba samane ooni mae quba qaraqara-
nomani mae baatanomani mae poiqahoni mae ipi bodzahoni mae Pauroni

mae Aporoni mae (Kipa) Peetoroni mae quba ape ma ape oi gama minara ma nikeho pobi kekeni.
23 Oonihe nikemae paha Kiristuho pobi oni oho qesa noio Ohongahoni.

4

SOOPARA NOOMAE BAURA ABIHO KHOOBA PAANAITORAI

1 Oho qubake nike etoqa abi nanahoke nookami dzapa pobinoma naatainohe nanahoke hee, Kiristui Ohongaho isaki ttunoma mai eete ooraiho tuhotuho abi suunena ooqai ooniqi hiibare.
2 Oonihe Kiristuho tuhotuho abi nanai idzoidzoke baura tuhoro qaararidzoniqi hiibare.
3 Qate ana sama namehoke hiibakoi. Abi naho noo hiibaquni mae garubata naho khooba saqobaqu oke ana nookami bamu oho quba obera naataqu. Ma paha ana naamaeho khooba paanaitaquko bamu sama nameke iiga hiibaqu.
4 Ana kahosa name ruume oonihe naho kahosa ooraama oke ana bamu hiibaqu, oi Dzesu Sooparai oonomaho maripa abi oni.
5 Oonita oho batabidza bodza biranataamake eto nike pureke batabidzainohe Soopara noomae baaqanoke qupita dzukudzukuna ooraiqako oke noomae paanaitakoi ma qupaho ttitti ma bapo gama baiburomi paana naatakoi. Paana naatemi Ohongai ape ma apeho hasahasa hiibaqu oke noomae paanaitakoita eto nike baura nohoke karabetaino.

KORITTI ABI SAMA NOKOME QUSUBAITETA

6 Dzairamane name, noo oke ana Aporo ma sama nakameta mootoqi qeesubi oi teeho bahe nike etoqa tete dzongobeteqi temuho dzapa ai qusubaihiqa temuhoke ai quratainoiqi hiire qeete.
7 Abiqa apei niike upubiremi nii abi mina naatorai. Niike Ohongai qubatu moitemi nii naane sama qusuba baurake eeteqi oke hee, Naamaeho boto poponiqi hiibaqu?
8 Teeqa! nike nanaho amata ao abi qiba naate meupu saridze saqubema muunoraidzo! Oi ana dza eetemi nike abi qiba meenipamuho isaki saridze nanama gama teena naate baura erake qere biidzarori.
9 Oonihe ana qupadzomami Ohongai qaru abi ma nanake gama baataho kabira naatareiqi mootomi nanai angero ma abi minaraho neseta kittikottiho isakita oorai.
10 Oonita nanai Kiristuho quba eeteqi qabarobaro naatemi nikemae Kiristuho gesina abi naate oorai kaqa! Nanaho beedzae quratemi nikei ao ee peota dzootorai mae? Nanai ngepe nenani nikemae abi dzakapa naatorai kaqani.
11 Meenipamuke nana oba ma patta quba qangahasi eeteqi ttoba ma bareamake ooraimi abi nanake bikhi bakha eetemi teka qiri eetorai.
12 Nanai boto nanamema ttidza baurake eetorai. Noko nanake baru hiiremi nokoke agoago eetorai ma nanake dzakidzaki eesumi nanai oho tiqina (ipi) hiibaama.
13 Noko nanaho dzapa ai gaibami nanai nokoho toro tti ma sori hiirorai. Nanai toki ma qonenamuho isakita abi minaraho susu ma sasa naate baaoraita baura mee oke moorare.

KORITTI ABI PAUROKE SUIMARE HIIRETA

14 Maqa, ana te nike midzata mootareiqi erake qeetaranihe khameto nameke qogo ma saga hiibaquho isakita qeesubi.

15 Kiristuho neta abi soopara nikeke teteta dzeimaquho kitu kharai oorai
oke nike qupadzomorai kaqanihe mai gotta nikehoi samane bamu. Kiris-
tuhota ana teenai nikeho quba sinabidza hiireqi nikeke dzoomata.
16 Oonita ana dza eetemi nike naho tete moo pobiteqa suima qaarare.
17 Oho qubake ana sinabidzaho khata gotta qidza Timotteo nikeho toro
dzoobiremi qeeme. Noi Dzesu Sooparaho neta atimoraita noi nike naho
tete banaitakoi. Anai sinabidzaho oko ma boto tupu nagapa samaneta oorai
nokoke tete banaitorai oke nike paha noho toota gesina naatakoi.
18 Oi paha ana nookami nikehota qesai sama qusubaiteqi hee, Pauroi
qidzoke nanaho torota biranataqu.
19 Oke hiiroraihe Soopara napahoi oho bai hiibaama naatemi ana ao dza-
monoke nikeho torota qeema moohimi apeneho beedzae oorai ma apeneho
noo meeama naatorai.
20 Oi Ohongaho pobi oi te noo kinisata meenoma naatoraidzaranihe baura
meeqata khooba paana naatorai.
21 Oonita nike dza eetemi anai taangama nikeho torota qeemaquni mae
dzasa eete keba ma dzapata qeemaqu, oke nikemae hiibare.

5

PASENA PERANOMA EETETA

1 Oi ana isere nookami meeke nikeho abi teei mai nomeho ata aimaqi
nopomae oorai mae? Iidze! Pasena peranoma oonomake tuuma abi ma
karai eetaamanihe nike!
2 Oho qubake nike tti ma khangi hiiremi quba bamenoma oi nikehota
bamu naatarorihe nike nookami dzapanoma naatorai kaqa!
3 Nooka! Naho samai kharata ooraihe nike ma napa teenata ooraquho
isakita ana qupa khata name ao dzoobireqi abi eranoma eetorai noke
maripa eesubi.
4 Oio naho qupa khata nikehoma teena naate ttutturate Soopara na-
pameho quba eeteqi Dzesu Kiristuho beedzaeta hiiremi abi oke
5 Iibadzaho botota mootomi noi sama nohoke sesero eete qaamake
Soopara Dzesu biranataqu bodzata noi abi oho gisiqake ingonaitare.

MAA MA KABIRAHO QANGAKE QUPADZOMARE

6 Maa teei suubami minarai suubakoi oke nike ruume naataama oonita
nike sama qusuba baura oonomake eetemi qanganipamu naatorai.
7 Oonita nike maa qanga oke uuma sasata biireqake nike Ohongaho quba
maa dzobadzoba agiagi mekenomaho isaki naatare.
Nookao, Hoo Dzooba napahoke dzubetemi noi ao oho gaaga naate nikeho
beebe eetorai.
8 Oho quba dzuma noho habesareiqa nike quba togonoma oke qaatare.
Ngiingi ma peranoma oho togoke qaateqa napai qupa sasari ma rikerikeho
mee mekenoma naateqa ingonaitaquho dzuma nohoho ttaiqa naatemi abi-
hota mekenoma naatakoi.

KAHOSA ABIKE QAATAQUHO NOO

9 Ana bosata noo qeeteqi hee, Nike pasena abima muuna ma aima eetaino.
10 Oke hiireqi ana teqaha ttoka abi pasenanoma, tti ma ttirenoma, eehaha
maka ma neemi gisi qusubaitorainoma nokohoke qupadzomaqi qeetara. Oi
ttokata abi oonomai keke ooraita nokoho amata ikata tuumaqu? Baamu.
11 Oi ana eraiqi hiirorai, Teei hee, Anai Kiristuho abi ooniqi hiireqi paha
pasena aimorai, mae tti ma ttire eetorai mae neemi gisi qusubaitorai, mae
ooso ma dzauba eetorai, mae oba tatangaho dzaodzao eetorai mae eehaha

makaho isaki oorai noi oonomake eete ooraquko etoqa nike noma ttaike muuna ma aima eetoraino.
12 Oi anai Ohonga apei sasana ooraiho oora ma qaara batabire pobitaqu?
Bamuhe nikemaeho oko ma boto tupuke batabire pobitoraqu oio anaho ma
nikeho pobi.
13 Oonita abi pasenanoma oke nike qaheubudzare, qate Ohonga noomae
abi sasana oorai nokoke maripaiqi pobitakoi.

6

KIRISTUHO NENA ETO QESA QOHARETA MOOTAINO

1 Qateqa nikeho torota kahosa biranatemi noo oke nike naane quba
sinabidza abi bosa qobaqoba nokoho torota mootaama naateqi oke ttokaho
soopara abi sinabidzaama noho torota mootorai?
2 Idze! Sinabidza abi napai qaaqa sinabidzaama nokoho noo suhe hiire
batabidzakoi, oke nike nookaamani mae? Nookao! Nike qaaqa sinabidzaa-
make ttaike batabidzaquho isaki ooraita ikanomake eete noo gamitti nikeme
pobitaquho isakiama naatorai?
3-4 Maaqa, nike abike keke bahe angeroke batabidzaridzo oi ooraita nike
naane baura eeteqi oora ma qaaraho gigi ma goha nikeme pobitaama
naatorai? Nike nokoke hee, Raaba abi sepesape ooniqi hiireqi ikake eeteqi
nokoho patita noo nikeme hiire nookorai?
5 Oke ana nookami midzanomanipamu naate oorai. Nikemaeho bisata
gesina abi bamu naatemi sinabidzaho noma ma nane batabidzaquho tete
goono naatorai kaqa?
6 Oonita nike oho quba noma ma nane nikemeho noo biribirinoma oke
sinabidza nookaamaho pengata hiiremi bamu isanataqu.

SUMASA NIKEKE AKOBETEMI POBIRATETA

7 Oi nike ao hu ma koridzaho isakiama naate ootanita teei quba oberama
eetemi temu nohoi oho kahosa eetaama naatemi isanatororihe baamu, nike
paha qupa biribiri oonomata qeemami isanataamani.
8 Oke eesuqi nike qesamane nikemeho hasu tete karabetemi guumeho
isaki naatorai.
9 Tete obera oonomai Ohongaho pobi naataama, mae oho totaqike nike
nookaama? Eto tete ruume naate ngaata tuumaino, oi abi pasenanomani
mae ohonga maina painanomani,
10 mae guume ma meeranomani mae nai ma sainomani mae guumeno-
mani mae peetta ma qeraqeranomani mae oba tatangaho dzaodzaonomani
mae noo qanganomani mae quba karabetorainomani, abi oonomai bamu
Ohongaho pobita dzuubaqu, baamu.
11 Meeke qesa ma nikei quba oonomaho isakita qaatanihe nikeho qanga
akobetemi nike Ohonga noomaeho pobi naate oorai. Nikeke kahosaamaho
isakiniqi hiiretahe oho khoobai teeho bamuhe Soopara Dzesu Kiristu ma
Ohongaho Sumasa ooqai oni.

SAMA NIKEHOI OHONGAHO POBI

12 Oi nike poi erake hiirorai, Quba samane minarake eetaqu oho tete oorai.
Nookao, nike quba tee ma teeke eetemi teqahama naatemi baamu isanataqu.
Quba qesaho qaga oorai ma quba qesaho qaga ooraama. Oonihe quba teeho
qaga ooraama naatemi nike sepeke ohongahonga naate ota paha qeemaqa
oho kabira naatemi oi bamu isanataqu.
13 Oi paha teei hee, Pattai qausuho pobi ma oho qesa qausui pattaho
pobi oke hiibareiqa hiibakoi. Oonihe Ohongai hiiremi quba dzaetaeta,

qausu ma patta esese paha baamu naatakoita etoqa oho totohoke quba minarata mootoqi hiibaino. Boto ma sama napahoi teqaha pasenaho quba ooraidzaranihe oi Ohongaho pobi ma Sooparai oho pobi.
14 Oi nopoi qesaho pobi oni. Ohongai Soopara Dzesuke tukutotai paha napake beedzae teena nomema tukutomi qidzanate qaararidzoni.
15 Oi paha boto ma sama nikehoi nikemaeho pobi bamuhe Kiristuhoni. Mae oohoke nike paha ruumeni? Oonita boto ma samai Kiristuho pobi naate oomi teei oke pasenaho quba mootomi bamu isanataqu. Oi bamenomanipamu!
16 Oi qetaqeta teei erake eete hiirorai. Hee, Nopo esese sama teena naatakoi. Oiqi hiiroraita teei boto ma sama nomeke atapa pasenanomaho quba mootoqi noma nopoi ao sama teenaho ttaiqa naate ooraike nike eto ruume naatainohe qupadzomaqi ququimare.
17 Qate teei Sooparaho torota atimaquko qupa khata nohoi Sumasama teena naate qaarakoi. Oonita pasenaho tete oke eto hesatainonipamu.
18 Kahosa qesai te hairiamake abi oho oko ma samake teetoraidzaranihe pasena oio bodza ooqata keke abi oho boto ma samake ao midzahubaite qaarakoita qupadzomare.

SAMA NIKEHOI OHONGAHO NAGA

19 Nikei teqaha sama nikemaehonidzarani. Oko ma boto nikehoio Qaheuba Sumasaho Biiri oke nike qupadzomare.
20 Oi Ohongai nike ma napaho ttuma bamenomanipake biireqi napake ooqata raraku biire ooraita napai oko ma sama napemema gama noho dzapa qusubaite qaarare, oi dzapanoma.

7

ATA MA APUHO TETE

1 Qateqa dzaira pepata nike anake qasa noo qesa qeetetaho noo ipike poike qeete. Teei anake hee, Abi teei somoroke qaaraqu oke nii nookami isanataquni mae?
2 Hiiremi oke ana moomi bamu tee ma teeta obera naataquhe teena, pasenaho torona samanei ooraiho quba abi samane atanoma keke naatemi paimane oho qesa apunoma naatemi isanataridzoni.
3 Oonihe abi sama nome atake qaanataquni mae ata sama nome apuke qaanataqu oio ooqata obera naatakoi.
4 Ataho samai noomaehonidzara ma apuho samai te noomaehonidzara baamu. Sama nopohoio qesaho ttaiqanipamu.
5 Nopo eto sepeke teei temuke sama qaanataino. Oonihe nopo qesa naru hiireqi hee, Oo nakamae bodza hoteqa teeke oho hutingi naasuqa pupu baura eetareiqi hiibaquko oi paha qidza. Oonihe pupu baura oho bodza bamu naasumake hutingi oke nopomae paha qaatare. Qaataama naatemi etoqa Saatai nopoke toronata dzeimaino.
6 Qate anai apu ma ata ao qesa naatareiqi hiire oke ana teqaha tototo hiireqi hiidzaranihe tete biraiteqi hiire.
7 Oi naamae somoroke ooraiho isakita paha qesai oorareiqi nike hiibaquko oi paha anata bagenoma naatakoi oonihe Ohongai napake isaki maina painake moitoraita oino tete keke.

ABI SOME MA SOMORO MA ATANOMA

8 Oonita tarumi ma somoro nikeho noo hiire. Anai somoroke ooraiho isakita nike qaaraquko isanataridzo.

9 Oonihe samaho dza ma rumubaho hutingike qesai bitta eetakoiqa
hiibaquko isanate apu ma ata naatare. Oi eepa dzooromi makanoma
naatakoita isanate qesa naatare.
10 Qate apu ma atanoma nikeho qereta noorake gosore. Oi naho noo bahe
Dzesu Sooparahonita nookare. Atapa teei eto tee ma teeho quba apu nome
qaataino.
11 Mae apu nomeke ao qaatetaiqako noi somoroke qaarare. Eo noi oho
isakiama naataquko noi isanate burisi eete apu nomema nopoi ttaike oorare.
Oho qesa etoqa apui ata nomeke iihaimi tuumaino.

APU MA ATA TTAIKE OORAQU

12 Qate abi ma paimane qesa nikeho noo erake Ohonganipa bahe naamae
qupadzomaqi hiire. Abi ai tataumanomaho atai ai tataumaamake ooqa apu
nomema qaarareiqa hiibaquko dzoobe, eto noke qirutomaino.
13 Oho qesa atapa ai tataumanomaho apu nooka hiisi eetaamake ooqa
isanate ata nomema oorareiqa hiibaquko atapa oi etoqa noke gaubidzaino!
14 Oi erake eete oorai. Atapa ai tataumanoma noi apu ai tataumaamaho
kiito biirorai ma apu onomaho isaki oho qesa ataho kiito biirorai. Oho
tete ooraama naatapuko qesa ma nikeho khametoi qidzoke Ohongaho pobi
naatarorihe aoke nokoi noho pobi ooniqi hiire oorai.
15 Qate ai tataumaamai dzaira nome qaatanipamuke eetaquko noorai te
abi mae atapa ai tataumanoma oke hee, Nii beedzae eete temu niimema
qaarareiqi hiiroraidzara. Oi napai tete keba ma dzapata tuumorareiqi
Ohongai napake dzapata.
16 Oonihe atapa nii temu niimeke ikanomake eetemi nooka hiisi eetaqu?
Oho qesa apu, nii ata nime ikanomake eetemi ai tataumanoma naataqu
ooqaho beedzae eetare.

ETOQA GEEBA MAINAHO QIRI EETAINO

17 Oi Sooparai abi napake tete maina painata dzeimami teei nometa
tuumami temu paha nometa tuumaridzoni noo teena oke ana sinabidzaho
oko ma boto tupu samaneke pobi hiirorai.
18 Oi paha teei sama koko gebanoma oomi Ohongai noho kira hiiretaiqako
eto abi oi oho geeba kuibidzare beedzae eetaino. Qate teei sama geebaama
oomi noho kira biranatetaiqako noi eto oho geebanoma naatareiqi hiibaino.
19 Oho geebanoma naataqu mae oho geebaamake ooraqu oi gama quba
seepenihe Ohongai hiibaqu noo oio mee.
20 Oonita isaki ape ma apeta abi oomi noho kira biranataqu noi isanate oho
isakita qaarare.
21 Oi paha, nii abiho kokora baura tatangata oomi Ohongai niiho kira
hiiretaiqako etoqa oho iiha ma dzoobidza eetaino. Oonihe niiho mai niike
saqobare hiiremi isanate baura oho saqosaqo naatare.
22 Oho noo koko paha erake eete oorai. Sutasutaho isakita oomi kira
baranatemi abi oi Soopara napameho neseta saqosaqo abi ooni. Qate teei
saqosaqoho isakita oomi kira biranatemi abi oi Kiristuho sutasuta abi ooni.
23 Oi Sooparai ao napaho quba ttuma minanipamuke biiremi etoqa hee,
Napai abiho pobi ooniqi hiibainohe napai Kiristu noomaehoni.
24 Dzairamane, ooqaho quba ana paha hiibi isaki apeta nike oomi kira
hiireta ooqata keke Ohongama qaarareiqi hiibi.

ABI MA ATAPA SOMOROHO NOO

25 Qate abini mae atapa teei somoroke qaarakoiqi hiibaqu oho nooke ana te
Soorараho toota nookoraidzaranihe nike nookami Sooparai baruna heenata
anake qupa dzohidzohi moitemi isanatemi anaho qupana ooraike hiibakoi.
26 Ipita ikanoma naataqu oke ana ruumenihe poiqanipamu ibo napake
subzabetoraiho bodzanita teei hee, Ana oho quba somoroke oorakoiqi hi-
ibaquko oi paha oho quba isanatakoi.
27 Oonihe nii ao ata pobinoma ooraiqako eto pureke noke naatemi
baisanomai nipe sesero eetaino. Qate nii ata pobiamake ooraiqako eto
pureke ataho quba hiibaino.
28 Oonihe nii ata naatareiqa naatakoi, oho kahosa bamu. Ma atapa
somoroi apu naatareiqa naatakoi oho qanga paha bamu. Oonihe, hiidzo, apu
ma ata naatemi (Romaho mai Nero noho dzauba peitemi) uuba ma sakaba
biranatemi nipe oho kaipota oorainoho attike ana eete hiibi.

BODZA HOTEQANITA ETO SOMOBASOMO EETAINO

29 Oi ana eraiqi hiire. Sudzabetoraiho bodza oi bamu kharaqake ooraquhe
oi ooraquta atanoma nikei ataamaho tomidza ooraridzoni.
30-31 Oi ttokaraho tetei uuba bamu naatakoita qupadzomare. Oonita tti
ma ttakanoma nikei tti ma ttakaamaho isakita oorareni, qate qaki ma naki
eetorai nikei oho isakiama naatareni, pisinisiho abi nike dzoreqaho tomidza
naate abi hoobidzare. Ttuma ma qurumaho maikhameto nike eto quruma
nikeme quba qaanatainohe abike hoobidzare.
32 Oi naane qubake ttokaho quba qesa samane nikeho moirata perebaqu?
Oonita abi teei ataamake ooqa
33 Sooparaho baura qere biire tuumaqa ikanomake eete Dzesu Sooparaho
dzake qusubaitoraqu oohoke noi qupadzomakoi. Qate teei ata naataqu noi
samaho quba qupadzomaqi ikanomake eete ataho dzake qusubaitaqu ota
noho qupa eseri naatakoi.
34 Oho qesa atapa soomoroi Ohonga Sooparaho kokora eetareiqa ee-
torakoi. Oke eeteqi noi sama ma gisihota Ohongaho pobi naatorakoi. Qate
atapa apunoma noi apu nomeho dzake qusubaitareiqa sama bauraho pobi
naatakoi.
35 Noo oi nikeke qooro qahitota qubake ana te hiidzaranihe oho qanga-
hasita ingonaita qubake hiibi. Oonita nike oho bame potti biireqa qupa
adzahahama Ohongaho baura eetemi nohota nee ma baunoma naatakoi.
36 Qate teei ata pobi nome bodza kharata mooto tuumaqa moohimi
noomaeho bame ota biranatemi noi oho qupa muunaquko oionita isanate
abi noi ata pobi nome naatare, oho qanga bamu.
37 Qate teei qupa nometa tatanga naateqi samaho dza nome qorobire
ttanga tatanga suutoqa hee, Baamu, ana ata pobi name ingonaite qaamake
sudzabetaquho bodza bamu naasuma ana ttanga geehiqa noke naatakoiqa
hiibaquko oio bagenoma.
38 Oho qubake teei ata pobi nome ao naataquko oho qanga bamuhe
teei paha ata pobi nome bodza kharata mootaquko oi bagenomanipamu
naatakoi.

TARUMIHO NOO

39 Qate nookare, Ata teeho apu eehahake qaaraquta nopo qesa papataqu
oho qagai oorai. Qate apu nohoi baatemi noi teeke paha naatareiqa naatakoi.
40 Oonihe Sooparaho oko ma boto tupuhota teeke aimare. Oonihe ana
qupadzomami naho qupana ooraike Ohongaho Sumasai ota mootomi oorai
kaqa. Oonita oho kokoke ana paha hiibi. Atapa oho apu baatemi noi oho
hutingi naate qaaraquko oi paha Ohongahota isanatakoi.

8

SARO MA QAABERAMUHO KAMO MA PATTA

1 Qateqa tuuma abi qesai neemi gisigisi ma quba nokomeho quba utu
ma kamo eetorai oho noo poiqake hiibi. Ohoke nike hee, nanai gama
nokanokaho isaki kekeniqi hiirorai. O dzoobe, oonihe nokanoka nike
hiirorai oi sama qusubahoni qate nike Ohongaho kokora oho noo hiibaquko
oi qesaho hobihobi naatakoi. Oonita teei sepeke hee,
2 Anaio nokanokanomaniqi hiibaquko noke hee abi pootutu ooniqi hi-
ibare. Noi gesina saridzaamake oorai.
3 Qate teei Ohongaho dzake eete kokoranoma naatoraiqako noke Ohongai
nokanoka meeho isaki ooniqi hiibakoi.
4 Oonita neemi gotta ma qubaho utu ma kamo hiibi oi neemi gisigisi ma
ttokaho quba oonoma oi meeama keke, Ohonga teenai meenomani oke napa
gama gesinaniqi nikei hiirorai.
5 Oino mee. Ohonga oberaobera qesai qusuna oorai ma qesai ttokana
ooraiqi ruume abi hiirorai oio poro samane oorai ma soopara qesa paha
samane ooraiho totohota tuumorai.
6 Oonihe napahota Ohonga Mai teena noi quba minaraho husi ma pai
ooraiqi napake sengibetorai. Oho qesa Dzesu Kiristu Soopara mina napahoi
quba minara napama gama korabetetai korabetorai.
7 Oho noo paha samane bamuhe abi qesaho qupata utu ma kamo hi-
ibi oho tete agobai bamu naataamake oorai. Oho quba nokoi maketti
tuumaqi moohimi patta ma kabira qesaho ttumake noko bittake eeteqi
neemi gisigisiho utu ma kamoho qettake qesai aima makettiho qohareta
mootomi ttuma gattiqa oho quba hiirorai. Oonita qesa ma nike ao oho ttuma
biireqi aima muunami abi qupa eseinomai moomi nokohota hou peunoma
naatorai.

QESAMANEKE ETO DZAKIDZAKI EETAINO

8 Oonita pattaqaho noo hiiremi bamu oho quba Ohongaho pobi naataqu.
Napa patta oonomake muunaquni mae oho hutingi naataqu bamu oho quba
dzapa peitaqu ma bamu oho quba qurataqu.
9 Oonihe erake korabete qupadzomare. Nike sama nikemeho pati qo-
hateqa etoqa qupa hou peuho qesamane nikemeho angi naataino.
10 Oonita qupa hou peunomai moohimi gesinanoma nike neemi gisigisiho
qohareta utu ma kamoho patta aima muuhimi noko qupa nokome qoro-
bireqa patta teena oke aima muuhiqake ipita paha oho quba sama nokome
iiga minake hiiremi nikehota isanataqu mae?
11 Baamu, oi nikeho quba isanatarorihe nokanoka qidza nikehoi burisi
eete Kiristuho oko ma boto tupu nikemeho dzairamane nokoho qupake
rasakiitemi noko oho rubenga saridzemi bamu isanataqu. Oi Kiristui nikeho
quba keke bahe abi oonomaho quba baatemi qidzanataridzonita qupad-
zomare.
12 Oi nike oke eeteqi hou peuho qesamane nikeme sesero eesumi nokoi
nikeho kahosa eetemi Kiristui paha oho qesa nikeho kahosa eetakoi.
13 Oonita anaho qupai erake hiire, patta oonomake niima nakai aima
muunami qesamane nakahoi oho kahosa eetaquko bamu isanataqu. Oho
quba ana naamae patta oonomake muunaama naate qaarakoi.

9

BAURA ABIKE HOOBIREMAKE ISANATAKOI

1 Qate naamaeho noo hiire. Anai teeho sutasuta abi bamuhe meeke anai
Dzesu Soopara nese namema mooqi noho qaru abi naate noho beedzaeta
baura eetemi nikemae baura oho mee ooni.
2 Mae abi teeho neseta ana qaru abiho isakiamani kaqa. Oonihe Sooparaho
qaru abiho baurake ana nikeho torota eetemi nikemae oho mumure naate
ooqi qidzoke oho bai hiibaqu.
3 Oonita nikehota qesai naho khoobaho qasa hiiremi oho ipike erake hiire.
4 Qesa ma nanai nikeho torota peiteqa oba ma patta muunakoimi nikei
bamu isanate oho bai hiibaqu.
5 Ma paha Sooparaho nomamane ma qaru abi qesa, Peetoroma kara, nokoi
atamane nokome dzeima qaru abiho baurata tuumorai oi qaru abiho pobi
oonita teei bamu isanate anake tete oonomaho qaga hiibaquhe naamae ata
naataama.
6 Oonita nikei qaru abi qesa kokora bagenomake eeteqi Banabe ma
nakaqake oho tete siibaqu? Baamu, qaa abi teqaha ttuma nokome biireqa
qaa eetakoiqi hiiroraidzara.
7 Ma teei dzoo eeteqa isanate oho mee paha muunakoi. Ma teei hoo
burimakau soopara eeteqa isanate ttaike oho amena muunakoi oi bauraho
pobi oni.
8 Oke ana te oberake hiibara, oi hu nooi paha teena oke hiirorai.
9 Moseho hu noota qeeteta oi hee, Burimakaui uitti qorobire sasa haitaquta
baamu noke patta oke qaanateqi oho dzoge suutomi isanataqu.
Oiqi qeetemi ooraihe noo oke te burimakauqaho quba keke Ohonga
hiiremi qeetarani.
10 Baamu oi baura napahoho ipi ma ariho noo hiireqi oho qahurake
hiireta. Oi noi hee, Dzooho neta dzabadzaba abi ma musamusa abi esese
oho mee muunakoiqi baura eetorai ooiqi hiirorai.
11 Oio nana nikeho torota gisiho baura eete qaaimi nikei nanake samaho
quba qesa qaanataqu mae?
12 Nanai nikeho torota oho baura sohorotani qesai ipibiremi nike nokoho
dzapa qusubaiteqi nokoke korabetoraiqi nanake oho bai hiibaqu? Oio
nanaho pobi. Oonihe nanai hee, Eto nanai nikeho torota baura eetemi
meeama naataino hiireqi nanai te hee, Nike nanaho kokora eetareqi hiibara.
Oonihe oho pobi nanaho torota ootai paha poiqa oorai.

PAUROI TTUMAAMAKE QAKI IRITA BAURA EETE QAATA

13 Mooro, Qaheuba Biiriho haqata dzube abi kiridza qeerorai nokoi paha
isanate ipita oho ttaike muunorai, mae oho teteke nike nookaama?
14 Oonita oke moomi qesa ma nanai sinabidzaho qaru tuumaqi oho ipi ma
arike nikeho torota saridzaquho teteke napaho Soopara biraitemi oorai.
15 Oio paha naho pobi oonihe ana te oho tototo hiibara. Ma ana peparake
qesubiqi te paha oho tototo hiidzarani. Totoho ooqaho gottae minanipa-
muke ana eetorai oonita ana eto nikeho patta ma qubaho angi naatainoho
qagake ana sama nameta sutota oke abi teei bamu hiumaqu.
16 Oonihe anai sinabidza hiireqi oho quba dzapa name qaupuitaquho tetei
baamu, oi Sooparai anake pai mootomi qusubaitoraini qate ana sinabidza
qidza oke hiire paanaitaama naataquko idze! Nahota bamenoma naatakoi.
17 Oonita ana adzahaha naateqa baura name eetaquko dzoobe oi
kiridzanoma naatakoi. Qate oho adzahaha naataama naataquko oho tototo
ooraita baamu riitaqu.
18 Oonita anaho ipi ma ari ikanomani? Ana naamae Soopara napameho
isere qidza ttumaamake hiiroraqu ooqaho qakima naki naho torota bi-
ranatemi oi naho kiridzaho habara naatorai.

PAUROI ABI SAMANEHO QARU ABI NAATE QAATA

19 Anai abi soopara teeho qaru khatanidzara oonihe abi samanenipamui
naho moirata baabareiqi anai sama nameke suutoqi nokoho qaru eetorai.
20 Anai teqaha hu nooho kabira oonidzara oonihe Dzuta abi qesa samane
oho angita oorai nokoke hiumare hiireqi anai nokoho bisata ooqi nokoho
tomidza naatorai.
21 Qate raaba abi huama nokoke aimare hiireqi hu nooamaho tomidza
naatorai oonihe ana huama bahe Kiristuho ttarina noo oorai oke qusub-
aitorai.
22 Obera abi aimare hiireqi anai paha nokoho tomidza naatorai.
Oonita abi isaki ape ma apeta oorai nokoke gama ingonaitareiqi anai paha
nokoho isaki ape ma apeho tomidza naate tuumorai.
23 Oi anai sinabidzaho qaru ttaiqanipamu naatareiqi oonomake eetorai.

BATTIGARA NAATE QAAQA NEE MA BAU SARIDZAKO

24 Qate tete erake qupadzomare. Abi khameto gama soobadzata qesa bitta
ma kaka eete toroumorai oonihe teenai keke qesa minarake riiteqi nee ma
bau oke saridzorai. Oho teteke qupadzomaqi ana eetoraiho isakita nike
qesa bitta ma kaka eete qaaqa apei sinabidzata qesa riiteqa oho nee ma bau
saridzaqu, oke qupadzomare.
25 Oi abi khameto nokoi dzaetaetaho nee ma bau quba eeteqi sama nokome
qaasumaqi quba qesaho hutingi naate toroumorai. Oho beedzaeke napa-
mae gama eetorarenihe nee ma bau napai saridzaqu oio qoberobaho isaki
qaarakoi.
26 Oi anai sinabidzaho teteta toroumaqi ee puita nese sooro tuumorai. Oi
anai abike kootobareiqi baamu habake kootobaqu.
27 Oi anai abi qesahota ttimekaho isakita sinabidza baura eeteqi eto ipita
qesahota manuba naataino hiireqi sama name qaasumorai oonita qupad-
zomare.

10

SUMASAI ISIRAE ABI SINASINA HIIROTA

1 Dzairamane name, Dzuta abi qesa ma nanaho uimanehota tete biranate-
take qupadzomare.
2 Nokoi Aigitta habake qaasuhimi perettabi ma besa dzuunomai nokoke
sengibeteqi Moseho sobasoba tupunomaiteta.
3-4 Ma nokoi gama qaheuba patta teena muuna qaata ma qaheuba oba
teena oke muuna qaata oi nokoi tuumomi oma tatanga teei nokoho bisata
qaata oma oi quba ape bahe Kiristu.

ISIRAE ABIHONA BIRANATETA OI NAPAHO QOGO

5 Oonita nokoi gama oho qidzata ootanihe Ohongai qesa samane nokohoho
basesa nookami qanganatemi nokoho kebai haba habanata sepesapeke
taateta oonita qupadzomare.
6 Oi nokoho neta quba biranateta oi napaho qogo ma saga naateta. Nokoi
quba qangaho dza ma rumuba eeteta oke napa oonoma eetaino.
7 Qesa ma nokoi neemi gisigisi ma qubaho hasama gegema hiiretaho isaki
eto eetaino. Oi qetaqeta ohoi hee, Abi ma paimane nokoi habese patta
muunoqi iinga ma siidza qupadzomaqi qoridzeta.
8 Oonita nokoi guume ma meera eeteqi nokohota abi 23 ttauseni qupi
teenaho nakuta baate baamu naatetaho teteke napa eto iihaino.

9 Oho qesa nokohota qesai Soopara toronaita minake eetemi dzootata
samanei nokoho bisata biranate abi gaamami baatetaho teteke napa eto
gesina naataino.
10 Paha nokoi Ohongaho ibo eete gunugunu hiiremi oho ipike Ohongaho
taangai nokoke teetetaho isakita nike eto eetaino.
11 Oonita quba oonomai biranateta oi nokoqaho noo keke bamuhe ipita
napa biranatarota oho qaamodzamodza eeteqi napake qogo ma saga hiiro-
rai oho bodza poiqani.
12 Oho quba teei sama nomeho nookami suba tatanga naatoraiqako eto
uubainoho isakita noi isanate kura ma tani biidzare.
13 Nookao. Nike torona saridze qaabi oi mina bamu, abi qesa ma nikei oke
suqobidzaquho isaki kekeni. Qate torona biranataridzoho isaki bamenoma
oonihe Ohongai qupanomanita isaki oi nike suqobidzare boohima noi ao
nikeho tete korabetemi nike toronata isanatakoi.

OHONGAHO PATTAKE BAMU IIBADZAHOMA GAAGA EETAQU

14 Qate Ohonga oberaobera ma utuho haqata muunorai noo paha hiire.
Quba oi nikehota poro biibaho isaki naatemi oke nike qaatanipamuke
eetare.
15 Oi Noo ana hiibaqu oke nokanoka abiho qesa nikeho quba hiiremi
nikemae oho tete qupadzomaqu mae?
16 Anai erahoke hiire, obai khooruta oorai oke napa agoago eetemi oi
Kiristu napaho habara baatetaho dzuu oho mumure naatemi napai mumure
oho ttaiqa naataridzoni. Ma napai dzobadzoba oke batabiremi oi Kiristu
napaho mee naatetaho mumure naatemi napai oho ttaiqa naataridzoni.
17 Oi teeho bahe napai samane maina paina nihe dzobadzoba ooqata sama
teena naatorai oi napai iso keke dzobadzoba teena oke ttaike muunorai.
18 Ma paha Dzuta abihota tete moorare. Ohongaho Kiridza haqata
mootomi apenei muunorai nokoi paha oho ttaiqa naatorai.
19 Oke ana ikaqaho quba hiire? Neemi gisigisi oi meenomani mae, eo utu
oho pattai gaaganomani mae?
20 Oi bamuhe teena, noko utu eesuqi oke gisi teeho quba eetorai, te oke
Ohongaho quba eetoraidzara. Oonita ana dza eetemi nike etoqa gisi ma
songenaho ttaiqa naataino.
21 Qidzoke nike Soopara napameho khooruta Kiristuho abima ttaiqa naa-
suhiqa gisiho ututa paha gisi ma songenaho ttaiqa naataqu. Qidzoke nike
Ohongaho qohareta oho ttaiqa naasuhiqa paha qeema gisiho qoharehota
ttaiqa naataqu.
22 Mae napa isanate quba oonomake eetemi Ohongai bamu oho ttire
eetaqu? Ttire eetakoi ma noi napake suqobidzakoita qupadzomare.

TEEI BAMU SAMA NOMEHO KEKE QUPADZOMAQU

23 Oo nike hee, quba minarake eetaqu oho qaga baamu. Oke nike hiirorai
oonihe nookare, qaga bamu naatemi abi paha quba qesa hiire nookaamake
sepeke eetemi bamu isanataqu. Oho qaga bamuhe quba qesake eetemi oi
paha abi qesa bame mina moitemi bamu isanataqu.
24 Oonita eto nikehota teei sama nomeqake keke qupadzomainohe abi
minarake qupadzomare.
25 Oonita oho noo suhe erake hou peunomake ana pobi hiibi. Nike
makettita quba naane ma naaneke saridze ttuma eete muunaqu eto oho
quba iiha ma dzoobidza samaneke eetaino.
26 Oi ttoka ma haba minara ma oho nakuna oorai quba oi Ohongaho
kekeni.

27 Ma paha nooka hiisi eetaamaho neta teei nikeho quba hoo ma patta
eetemi tuumaquko, dzoobe, noi nikeho dzagata mootaqu eto oho quba iiga
hiibaqu? Oiqieetainohe muunare.
28 oba ma patta muunaqunieei seiqake nike ttidza qootoqi hee, Maa,
pattarake bosata noko utuho qohareta mootomi ooriti aima niiho dzagata
moote. Oiqi hiibaquko eto oke muuhaino, oi teeho quba bahe nikeho
teei ao oho totohota hiiremi nike muunaquko noho iiha ma dzoobidza
qanganatakoi.
29 Oi qesa ma nikemaeho iiha ma dzoobidza bamu oho quba qan-
ganataquhe temuhoi qanganataino hiireqi eto muunaino.
Oonita nike hee, Idze abi teenaqaho iiha ma dzoobidza qanganataino
hiireqi bamu muunaqu mae?
30 Oke nike hee, Nanai patta oho quba ao Ohonga dzoobe hiiremi ooraita
nana oke muunami patta agoagonomanita naane quba iiga hiibaqu?
31 Oiqi nike hiibaqu oio meenihe, nike oba ma patta muunaquin mae quba
tee ma teeke eetaqu oke Ohongaho dzake bosa qupadzomaqi oho isakita
eetare.
32 Oke eetemi Dzuta abini mae raaba abini mae Ohongaho oko ma boto
tupu nohohota apei oke nookami qanganataqu, baamu.
33 Oi ana paha te sama nameqake qupadzomaqi quba teeke mai
eetoraidzaranihe abi samaneke sinabidzata ingonaitare hiireqi qesa
samaneke qupadzomaqi quba eetorai.

11

1 Oioni ana Kiristuke suimoraiho isakita nike naho teteke suima qaarare.
2 Qate ana bosata nikeho quba sinabidzaho tete rerengi eeteta oke nike
te ruume naataranihe anake qupadzomaqi oho noota atimaqi baura eetorai
oho hasake ana hiire.

KORITTI ABI MA PAIMANEHO KHOOBA

3 Ana paha erake hiire nookare. Atapaho qibaio abi ma paha abiho qibaio
Kiristu, oho qesa Kiristuho qiba ape bahe Ohongani.
4 Oonita abi teei pupu hiibaqu, mae Ohongaho sinabidza hiibaqu oke
boohiqa papara suutoqake ota qeemaquko noi ao qiba nome Kiristuke
midzahubaitakoi.
5-6 Qate paimane tete nikeme qupadzomare. Oonita paimane rikubidzaa-
make pupu hiibaquni mae Ohongaho too naataqu rikubidzaamake ota
qeemaquko noi qiba nome abike Ohongaho pengata midzahubaitakoi. Oi
noi rikubidzaamake qeemaquko eto takutaku atapaho tomidza naataino.
Oonita oho midza biranatainoho qubake noi isanate qiba rikubireqa
qeemare. Oonihe rikubidzaama naataquko noke ao qiba gee nohoke kimu
eetaquho isaki naataino.
7 Ohongai abike noomaeho tomidza ma dzapa pobita korabetetaho qubake
abi bamu isanate qiba nome rikubidzaqu. Qate atapa noi abi nomeqaho nee
ma bau oqaioni.
8 Oi abiho khoobai te atapa oonidzaranihe atapaho khooba oio abi oni.
9-10 Oho qesa Ohongai te abike atapaho quba korabetaranihe atapake
abiho quba korabeteta. Oonita atapai mainomaniqi hiireqi qiba rikubiremi
angero ma karai bamu midza qupadzomaqu.

ABI MA ATAPAI SAMA TEENA

11 Oonihe Sooparahota atapai abiho totaqi ma abi paha atapaho totaqi oni.
12 Oi atapaho khoobai abi oonihe abi paha atapaho asita biranatorai, oho
quba minaraho khoobaio Ohonga kekeni.

13 Oonita atapa nikeho teei rikubidzaamake Ohonga pupu hiiremi nikehota isanataqu mae, tete oke nikemae qupadzomare.
14-15 Nike tete moo baaorai abi bamu isanate qiba gee kharama ooraquhe paimaneho qiba gee kharanatemi oi nokoke bageke eete pupubirorai oonita oi nokoho nee ma bau ooni.
16 Oonihe noo ana hiire oke Ohongaho sinabidza guhu haba tee ma teeta hiirorai ma oho tete paha teei teqaha aima ooraidzarani. Nanahota paha oho tete maina ooraidzaranita eto naho sinasina nookami qanganataino.

NOKOI SOOPARAHO PATTA HUTINGIAMAKE MUUNATA

17 Oionita noo paha qesa oorai. Ana nookami nike paha poma qesa aimami qidzanatarorihe oi tete sirasira naatemi qidzoke ana oho hasa hiibaqu.
18 Oi nike sinabidza guhuta ttutturateqi qesa hu ma koridza biirorai oho totoho naho tomata taatemi ana qupadzomami noo totaqi oi meeni kaqa.
19 Oi hu ma koridza biranatemi apeneho totaqi isanatorai ma apenehoi isanataama naatorai ooqata nikeho kure ma taarai nikeho khooba paanaitorai.
20 Oi nike ttutturate hu ma koridza biireqi ikanomake eete Sooparaho poro isaki ttaike muunaqu?
21 Baamu, nike niime ma niime pureke aimaqi qesaho beebe eetaamanihe ao saqubema muuna qura eetemi qesai oho dzore naatorai.
22 Idze nike guhu ma nagapa nikemenipamuta patta sepe muunaridzoho teka oorai. Mae nike Ohongaho oko ma boto tupuho nookami quba sepe naatemi oho qubake ota saqubema muunami oho dzore nokoi qeemami nike oho midza eetaama? Oho quba ana nike kanabetaquho tete bamu.

QUPI POSAHO NOO
(Mat 26:26-29; Mar 14:22-25; Ruk 22:14-20)

23 Nookare Dzesu Soopara napahoi anake bapotopotomi teena oke ana paha nike banaiteta oi erani. Dzutai Dzesuke geema moosohita bodzata Dzesui dzobadzoba oke aimaqi agoago eete qootoqi hee,
24 Erai sama nameho mumure nikeho quba moosobi oke nike qupadzomaqi ttaike muuna qaarare.
25 Oke hiiremi noko muunami noi khooru oke aimaqi hee, erai dzuu nameho poro tongo nikeho quba saqobita nike nahoke qupadzomaqi ttaike muuna qaarare.
26 Oiqi hiireta oonita nike dzobadzoba ma oba erake muuna qaaraquta Sooparai napaho habara baatetaho isakike nike qesa qupanomaite qaamake noi noomae biranatakoi.

SOOPARAHO PATTAKE ABI SAPARAITETA

27 Oonita teei oho khooba qupadzomaama naate sepeke muunaquko Sooparai napaho quba baatetaho dzuu ma meeke saparaitakoi.
28 Oho qubake abi teei sama nome qupanomaiteqi hee, oho mumure ooniqi hiireqa dzobadzoba ma oba oke muunaqu tete oi ooni.
29 Oi teei mee ma dzuu nohoho mumure qupadzomaama naate sepeke muunaquko sama nome bagara biidzakoi.
30 Ooqaho qubake qesa ma nikeho sama obera naatorai, qesai batabata eetorai ma paha qesai ao baateqi Sooparaho beebe oorai.
31-32 Oonita Sooparai napake oonomake eete eheitaridzo oi teeho quba bamuhe napa etoqa ttoka abima gama rubenganipamu saridzaino oho khooba oke eete oorai. Oho qubake napa sama napameke soopara eete noo qusubaitaquko bamu oho noota biranataqu.

33 Oho quba dzairamane name, nike ttutturate oho patta muunaqu, qesaho
beebe eeteqa nokoma ttaike muunare.
34 Oonihe nike ttutturate eheitaquho pobi naataino hiireqi samaho patta-
nipamuke nike naga maina paina nikemeta muunare. Qate noo qesaqesake
ana hiibaridzonihe ana nikeho torota biranateqake oke pobitakoi.

12

SUMASAI HIIREMI EETORAI

1 Qateqa Dzairamane name, ana dza eetemi nike eto sinabidza bauraho
kamo oho teteke ruume naataino.
2 Oi agobake nike raaba abi ooqi ikanomake eete neemi gisigisi nooamaho
baura oke qaupuite qaata.
3 Tete oi oberanita ana noo hiire nookare. Teei hee, Dzesuio baruho isaki
ooniqi hiibaquko noi Sumasake ibo eete hiibakoi. Oho qesa teeho baurai
Dzesu Sooparake qaupuitorai oi teeho quba bahe Sumasaqai hiiremi eetorai.
Qidza ma qangaho koridza ooqata oorai.
4 Oionita Sumasa teenanihe noi bauraho kamo mootomi oho baura maina
paina biranatorai.
5 Oi kokora maina paina samane ooraihe oho Sooparai teenani.
6 Ohongaho beedzae teenanihe bauraho poma samanei abihota birana-
torai.
7 Oi teeho bahe Sumasai abi minarake hoobidzareiqi baura maina painake
abi banaitemi nome ma nometa oorai.
8 Teei Sumasa adzahahaitemi sinasina qidza hiibakoi, qate Sumasa paha
teeke nokanokaho tete banaitemi hiibakoi.
9 Sumasai paha teeke adzahahaitemi ai tatauma minanoma naatakoi oho
qesa Sumasa teenai abi teeke isakinomaitemi noi abiho sama ma qupa
qidzaitakoi.
10 Ma paha teeke beedzaenomaitemi obaoba eetemi mumure naatakoi
ma Sumasai paha teeke noonomaitemi Ohongaho too naatakoi, teeke
qupanomaitemi noi qupadzohidzohi qidzanoma ma qanganomaho koridza
koridzake noi hiibakoi.
Sumasai teeke paha isakinomaitemi noi nagapa noo maina paina hiibakoi
ma paha teeke gesinanomaitemi noo burisi baura eetakoi.
11 Oonita baura samane biranatorai oonihe Sumasa teena noomae qupad-
zomoraiho isakita baura kamo biiremi biranatorai.

SAMA NAPAHOI TEENANIHE BAURAI SAMANE

12 Oi erake eete oorai. Sama napahoi teenanihe oko ma boto oohoi maina
paina. Oho qesa sinabidzata napai maina ma painaho isaki oonihe Kiristuho
neta napai noho oko ma boto tupu teena naate oorai.
13 Oi teeho quba bahe Ohongaho Sumasa teena noi napa gama iso keke
sooromi napai nohota sama teena naate oorai. Oonita Dzuta abini mae
Raaba abini mae sutasuta abini mae saqosaqoni mae, napa gamaqa sin-
abidzaho khooru teenata ttaike muunorai.
14 Paha sama napamehoke ipibireqi hiire. Napaho sama teenanihe oko ma
botoi maina ma paina.
15 Oho quba, okoi hee, Eehe anai boto bamuta anai sama oho
ttaiqanidzaraniqi hiibaquko noo oi oho quba meenoma naataqu mae?
Oi baamu.
16 Oho qesa toma oi hee, Mmhm anai nese bamuta anai sama oho ttaiqa
oonidzaraniqi hiibaquko noo ooqaho qubake meenoma naataqu oho tete
ooraama.

17 Oonita sama napameta nese keke ooraquko quba apema noo nookaqu
ma isaki apema ura nookaqu?
18 Ota rasaki biranatarorihe Ohonga noomae qupadzomataho isakita oko
ma boto ma gama susupu korabeteta.
19 Oho quba samaho ttidza ma khata minarai bamu naatemi teenaqai keke
ooraquko oke qidzoke boto ma sama teenaniqi hiibaqu.
20 Oonihe napaho samata ttidza ma khata samane oorainihe sama oi teena
kekeni.
21 Oke moomi nese oi qidzoke botoho ngiingi eeteqa hee, Nii ana qaate
tuumareiqi hiibaqu, oho qesa qiba oi baamu isanate hee, Oko nii ana qaate
tuumareiqi hiibaqu.
22 Baamu, sama napahota quba qesai pepepenihe oke gaubidzaquho tete
ooraidzara bamunipamu.
23 Ma qesa napameke nesema mooraamaho isaki oonihe oke korabo-
himi dzapanoma naatorai qate samaho qetta ma koko qesake nookami
midzanoma naatainoho isakita oke napa sengibetorai.
24 Oonihe quba qesai isanatemi te sengibetoraidzara. Oonita Ohongai
abiho sama korabohiqi qupa dzohidzohi nometa qetta ma koko qesaqesa
pepepe oke herohero eeteqi tatangake paata mootota.
25 Oonita samaho totaqi ma totaqi oi te qesa ibo eetoraidzaranihe oi gama
qesa hobihobi ma dzaira eete tuumami bagenoma naatorai.
26 Oho quba sama napahota quba teei qanganatemi totaqi ma totaqi
gama heme biranatorai oho qesa teeta adzahaha biranatemi sama oi gama
ohongahonga naatorai.
27 Oonita korabete oho mee qupadzomare. Nikeho isaki maina painanihe
Kiristuho oko ma boto teena naate oorai.
28 Ohongai oko ma boto tupu nometa bosa qaru abi nanake mootota.
Mootoqi paha too abi upubirorai, ma banaita tekanomaitorai. Ma noi
mumure naataridzoho obaoba maikhametoke asatorai, ma sama ma gisike
qidzaitaquho abi mootorai. Noi oho qesa hobihobi abike bauranomaitorai,
ma soopara qesa upubirorai. Qesai nagapa noo maina painake gesina
naataridzo nokoke Ohongai isakinomaitorai, oonoma gama kiisa eetorai.
29-30 Oonita nike moohimi napa gama qaru abi ooni mae gama too abini
mae gama banaitani mae obaoba maikhametoni mae gama qidzaitaquho
abi ooni mae nagapa noo maina painanomani mae gama noo burisi abi ooni
mae?
31 Oio bamuhe baura qidza bagenoma oonoma teeho dzake nike eetemi
bamu oho quba obera naataqu. Oonihe oho bisa qapunipamui dzasaho tete
tobe sumanoma, oke ana nikeho quba paanaitake boobita nookare.

13

DZASAAMAKE BAURA EETEMI BAAMU ISANATAQU

1 Dzasa oio quba minaraho bisa qapu. Oonita anai abiho dzasa quba bahe
sepeke Sumasaho baura teeke name quba mai eetare hiireqi abiho nooni
mae angeroho noota qaseqase eete hiibaqu oi meeama, suu ma inabiho husu
ma nooagaho isaki naatakoi.
2 Mae ana too abi mina naatareiqi quba minaraho noo dzukudzukuna
gesina naate nokanoka oke name quba karebete soubidzaqu, oi bamu
isanataqu. Mae ana obaoba bamenoma eetemi tora huhunataqu oke hee-
qata moomi isanataqu kaqanihe ana abiho dzasake eetaama naate sepeke
dzapa nameke minaitareiqi eetaquko baura oi quba sepenipamu naatakoi.

3 Mae anaho dzapake abi qaupuitareiqi ana nesedzage name gamaqa
abi habanake qonotaqu oi bamu naho quba isanataqu. Eo abi naho
dzapa qiraita quba ana sama name bagara biireqa boto ma sama nameke
eepata dzooro soubidzaqu oke sepeke naamae eetemi oi ikabeteqi abike
hoobidzaqu? Baamuta oho midzai naho keke naatakoi. Tete oi obera.

DZASAHO TETE MEE

4-5 Qate teei dzasaho tete qusubaiteqa pokeba samakebata ooqa noi bamu
ttire eetaqu, bamu abi teeho nookami qanganataqu. Oi abi teei dzasaho
teteta tuumaqi noi bamu sama nomeho noo qaupuitaqu, ma baamu abike
eema dzeimaqu. Oi dzasaho tete iihorai abi noi dza nomeho tototo hiibaama,
noi qupa biribiri eetaama, ma noi abiho kahosa eetaamani.

6 Baamu, dzasaho tete qusubaiteqi noi nookami abihota tete qanganatemi
noi teqaha oho qaki ma naki eetoraidzarani. Qate noi nookami abi qesai tete
meeta qeemami noi oho qupa qidzaqidza eetakoi.

7 Abi oonomai qesaho tepure naatakoi, ma nokoho qupa too teetakoi. Tete
qidzata noi nokoke qoqopa eetakoi ma bame nokohoke khakhaumakoi. Noi
oonoma keke eete tuumakoi.

DZASAHO TETEI MEUPU SARIDZAKOI

8 Dzasaho tete oke moomi dzakapanita qaarakoi. Qate too abiho baura
qidzanihe teeta perebakoi ma noo agiagita hiibaqui qidzanihe qetta ma
kokonoma. Ma quba qesaqesaho nokanoka ma gesina oi ritotoritonomanita
teeta paha isanataama naatakoi.

9 Oi teeho bahe gesina napahoi ee bittinaho qesa ma too abiho baurake
napa eetaqu oi paha bodzanomani.

10 Qate bodza noho bamu naatemi bittina rumubami mee susupu asuasu
naatakoi.

11 Moorare puqi poonomai ana qaaqi iiha ma dzoobidza nameta quba
qupadzomaqi noo hiire qaata oke khata gattiqaho isakiqata eete qaata. Qate
poike ana gurimo biire ooraita khata gattiqaho pomake ao kuibire oorai tete
oke napamae qupadzomare.

12 Erake eete oorai. Napai poiqa moorai oi garasita quba kini koni
mooraquho isaki oonihe ipita Ohongake dzaga bobotaquho bodzata napa
qesa moo gesina naate soubidzakoi. Oonita anama napaho gesina oi tigipoho
isaki oonihe napai pekhure teete qaamake Ohongai gesina soubiroraiho
isakita ipita napaho gesina minanatakoi.

13 Oio oho suhe oonihe poiqa napahota tete ikanoma biranatemi meenoma
naataqu oi napai abiho quba dzasa eetaqu, ma abiho qupa too teetaqu,
ma noko qoqopa qidza eetaqu oi tete tapari oonihe oho khooba teena oio
dzasani.

14

OHONGAHO TOO NOO HIIRE PAANAITAQUHO ISAKI

1 Oonita bosanipamuke napai dzasaho khooba gesina naatare. Oke gesina
naateqa oho tongo neta Sumasaho bauraho kamota isaki apeke saridzaqu,
oi Ohongaho too abi baura qere biidzaqu oi qidzanipamu baura qesa riite
oorai.

2-3 Oi teei sinabidza khooba hiireqi abi qogo ma saga hiireqi too teeteqi
battigaranomaitaqu oio bagenomanipamu.

Qate teei noo agiagita Ohongama qesa noo hiibaqu oke noi dzukudzukuta
Ohongaho quba hiiremi abi qesa oho khooba nookaama naatemi oho qaga
bamuhe oi te abike hoobiroraidzara.

4 Abi noo agiagita Ohongama qesa noo hiibaquko noi qupa nome adzahahaitakoi oonihe bamu abi qesa ota adzahahaitaqu. Qate teei abi qupadzomaqi sinabidzaho khoobake hiire paanaitaqu oio oko ma boto tupu gama adzahahaitakoi.
5 Oonita nike gama noo agiagita Ohongama qesa noo hiibaquho teteke ana nookami oho qanga bamuhe naho dza oi hee, Nike sinabidzaho too naatare. Oi teeho quba bahe abi teei Ohongaho too naate sinabidza hiiremi noho baurai noo agiagita hiibaquho isakike riitorai. Mae teei noo agiagita Ohongama qesa noo hiiremi oho khooba paha abiho quba burisi eetemi oko ma boto tupu ota adzahaha saridzaquko paha gattiqa isanatakoi.
6 Oonihe dzairamane name, moorare. Anai nikeho torota biranate nikeho bisata qeemaqa noo agiagita hiibaquko oi qidzoke nikeke hoobidzaqu. Oonihe anai sinabidzaho noo qidza usaqe teeke nikeho quba paanaitaquni mae gesina agiagi nike banaitaquni mae Ohongaho toota noo teeke saridze nike moitaquni mae quba teeho isakita nikeke bapotopotaqu quba oonomai meeke nike hoobidzaridzonita nike oonomaho baura mai eetare.

OHONGAHO NOOI SENGIAMANI

7 Paha botoma korabetoraihoke qupadzomare. Oi teei peeko mae poro atapake oberama huitemi totohoi tete nometa tuumaama naatemi apei naa oho tete qupadzomaqu, baamu.
8 Mae qaa qogoima sakatemi suu oberama tototo hiibaama naatemi apei ao kurebetaqu?
9 Oke oho isakita mootoqi hiirenita nike noo agiagita kukukaku hiibaquko apei oho kuku ma khooba gesina naataqu? Baamu, nagapa noota hiiremi nooka qusubaitakoi.
10 Ttoka ma haba minarata totoho samanenipamu oorai oi gama khoobanoma kekeni.
11 Oonihe teei noo obera hiiremi ana nookami kukukakuho isaki naatemi noi oho qesa anake hee Abi noo mainaniqi hiibakoi.
12 Oho quba nike korabete nookare. Nike Sumasaho kamota baura qidza mai eetareiqi beedzae eetoraihe oho baura apeke mai eetemi oi oko ma boto tupuke meeke hoobidzaqu? Nike oonomaho isaki qupadzomaqa asate mai eetemi dzoobe oi meupunoma naatakoi.
13 Oonita nikehota teei noo agiagita Ohongama qesa noo hiibareiqa hiibare. Oonihe noi oho kuku ma khooba paha abiho quba nagapa noota paanaite hiibaridzoho quba pupu hiibare.
14 Oi anai noo agiagita pupu hiibaquko qupa khata nahoi tete qupadzomakoihe naho qiba bamu hairiamake tete saridzaqu.
15 Oonita quba apeke eetaqu? Ana isanate qupa khataho teteta pupu hiireqi oke qibaho gesinama gama teenaite pupu hiibakoi. Oho qesa ana hasa naa hiireqa oke qupa khata ma qibaho gesinama teenaite hiiremi isanatakoi.
16 Teena oke nii eetaama naate agoago noo oke qupa khatama keke hiiremi tumakhameto bageke eete nookaama naataquko ikanomake eete nokoi pupu niihoke qaupuiteqa hee, Ooreiqa hiibaqu?
17 Oi nii niime isanate hasama gegema hiiroraihe qesamane niihoi oho dzore naatemi sapara naatoraita qupadzomare.
18 Oi ana naamae pupu hiireqi noo agiagita pupu samanenipamuke hiire nikehoke suqobirorai.
19 Oonihe ana sinabidzaho oko ma boto tuputa nokoke quba teeke qupanomaitareiqi noo hoteqanipamu boto teenaqaho isaki oke ana qiba

ma gesinama hiire paanaitemi gattiqa isanatakoi. Qate ana nokoke bapotopotareiqi noo samenipamuke noo agiagita hiiremi oberama nookaridzonita bamu isanataqu, oonita naho tete suimare.

SINABIDZA HIIBAQU OI GURIMOHO ISAKI

20 Dzairamane name, nike oora ma qaara nikemeta khameto kahosaamaho isakita ooraqu oi qidzanihe iiha ma dzoobidza nikemeta eto puqi poonoma oorainohe gurimo biire ooqa ao tete saridzare.
21 Oi Dzesea noo agobata noorake Ohongahoke qeeteta, Anai nagapa abi qesaqesaho noota abi nagarake noo hiibakoi oonihe hiiremi qidzoke nooka qusubaitaqu.
22 Oke Soopara hiiretanihe moohimi noi teeqaha abi ao nooka hiisi eetoraiho quba noo totoho maina painahoke hiibaranihe nikeho bisata nooka hiisi eetaama nokoke atti moita quba noo oke hiireta. Qate nii oko ma boto tupu ai tataumanomake hoobidzare hiireqa isanate too abiho isakita sinabidza hiibare oi oho isaki ooni.
23 Oonihe oko ma boto tupu nike ttutturateqa gama qupata girigoriiqa hiire ooma abi agiagi, sinabidzaho dzore tee, noi nikeho bisata baabaquko noi sahateteqa hee, Nike qabarobaro naate ooraiqi hiire atti tuumakoi, oi obera.
24 Qate nike gama sinabidza mee hiire nooka ooma abi ai tataumaama teei ota dzuubaquko nikeho nooi noke suqobireqa khooba nohoke paanaitakoi.
25 Noho qupata dzukuro oota oi saqobami noi erake hiibakoi, Ae, Ohongai meenipamu nikeho bisata ooraiqi hiireqa Ohongaho torota subate pupu hiibaridzoni. Oonita dzairamane, nike isanate eranomake eetare.

SINABIDZAHO BAURA OI GAMA TTARIMA OORARE

26 Oonita dzairamane oke ikanomake eetaqu bahe, nike gama qesa hoobidzareiqa teei naa qupadzomareni, teei obaoba aimareni, teei sinasina hiibareni, teei noo agiagita adzahaha naatareni, teei oho noo burisi eetare, oonomake eete oko ma boto tupu hoobirorare.
27-28 Oonita noo agiagita sinabidza hiibaquho dzaodzao nike teenani mae eseriqai habara habara eete hiima teei ao oho noo paata burisi eetemi abi khooba nookare. Qate oho noo burisi abi teei ooraama naataquko eto teei noo agiagita sepeke hiibainohe oho tuputa nipanipake ooqa qupa nomeqata keke Ohonga pobi hiibare.
29 Ma sinabidza khoobake too abi hiibaqu oho qesa abi eseri mae tapari hiibare.
30-31 Teei habese ooma Sumasa noho qupata sinabidza mootomi hiibareiqa hiibakoi. Oonihe abi bosata hiirorai noi hiire qaasuhimake hiibare. Oke eete sinabidza hiire tuumami minarai kebanoqake qesa qesaho qupa gama gesina naatakoi. Gesina naate qesa too teete soubiremi bagenoma naatakoi.
32 Oi sinabidza abiho baurai ttarinoma kekenita oho teteke iihare.
33 Oi Ohongai hiinomanita noi tee rasakiho tete biraitara baamu.

PAIMANE ETO GARUBATA NOO HIIBAINO

34 Qate qaheuba oko ma boto tupu qesa minarata paimane bosa qooro noo hiibaquho tete ooraamanita tete hiiremi ooraiqaho isakita noko oho tuputa nipake ooqa qasa noo oke apu nomeho torota kebanoke nagata hiire nookare.
35 Oi atapa teei sinabidza tuputa bosa qooroqa noo hiiremi eto midzanoma naataino.
36 Qate ana nike noorake pobi hiire. Nikei sinabidzaho khooba bahe suhe.
37 Oonita teei sama nome moohimi sinabidzaho maikhata naataquko noi erake korabete qupadzomare, Ana Pauroi noo hiire qeesubi oi noo sepe bahe Ohonga Sooparaho toonipamu.

38 Oonihe nii oho ruume naatareiqa sama niime bagara biire ruume
naatakoi.
39 Oonita oho noo suhe erake hiire, Qesai noo agiagita sinabidza adza-
hahaitaquho baura eetareimi etoqa oho tete siibanipamuke eetainohe nike
too abiho isakita sinabidza khooba hiibaqu oho dzaodzaoke nike mekeqoma
saridzare.
40 Oi Sinabidzaho poma qesa samane oorai oke gama aimareiqa hii ma
ttarita aimare.

15

DZESU BAATE QORIDZETAHO NOO KOKO

1 Dzairamane name, Dzesu Kiristuho isere qidza ana bosata nikeho
quba mootomi nike nooka hiisi eete ota tataumorai ohoke ana paha nike
qupanomaite.
2 Sinabidza noo ana nike pobi hiireta oi nikeke qidzaiteta. Mae nike
tomama nookami sapara naateta?
3 Oonita ana Sooparaho torota nookata noo oke ana korabete nikeho torota
mootota. Oi noo ape bahe qetaqetai agobake amodzamodza eetetaho isakita
Kiristu napaho kahosa gama teetareiqi baateta teena.
4 Baatemi qurabiremi qupi tapari naatemi noi eehaha naateqi qetaqeta
ohoke meenomaiteta.
5 Eehaha naatemi Peetoro noke moota paha tuerebe nokoi moota.
6 Qate kebanoke paha oko ma boto dzare nokohoi 500 oho isaki riite oomi
nokoho torota Kiristui biranatemi moota. Oi nokohota qesai baate ooraihe
qesa minarai eehahake ooraiqi bamu oho baike hiibaqu.
7 Ma ipita Dzesuho noma Dzakopoi noke mootani qate paha qaru abi apene
ma apenei gama noke moo pobiteta.
8 Qate ana musaqi piitu qurake eete dzoomami naamae noke moota.
9 Oke teeho quba hiidzaranihe anai Ohongaho oko ma boto tupuke sesero
minake eete qaataho qubake naamaeho dzapake qaru abi qesaho ttarita
hiibaqui qidzoke isanataqu oi anai nokoho sabi ooni.
10 Oonihe anaho isaki oorai oi Ohongaho baruna heenaho mee.
Baruna heena nohoi naho torota baura eete qaimi teqaha sapara naate
ooraidzaranihe qaru abi qesaho baura oho isakike ana suqobire peota
aimorai. Oi ana bahe Ohongaho baruna heenai anama baura oke eetorai.
11 Oonita anani mae qesai sinabidza baura nikeho torota eetorai oke bamu
batabireqi hiibaquhe nanai oo eetemi nikemae ao nooka hiisi eetoraita oho
mee oi ooni.

DZESUI BAATA NETA QORIDZETA OONITA NAPAI QORIDZAKOI

12 Oonihe nanai noo teena oke hiireqi hee, Kiristui ao baata neta qoridze-
taiqi hiirorai. Oonita ikanomake eete nikehota qesai oho bai hiireqi hee,
Baataho neta napa qoridzaquho tete te ooraidzaraniqi hiirorai?
13 Nookao, baata neta qoridzaqu napameke bai hiibaquko Kiristu qoridze-
take oho qesa bai hiibakoi.
14 Oonita Kiristui ooridzaama naatetaidzapuko sinabidza nanai hiire
paanaitetaho mee bamu, ma nikeho ai tataumaho mee bamu, oke eete
ooraridzoni.
15 Oho qesa nanai Ohongahoke hee, Noi Kiristuke paha eehahanomaite-
taiqi hiireqi nikeho torota isere moototanita baata neta abi qoridzaama
naataquko Kiristuke Ohongai teeqaha tukutara. Ma oho qubake nanake
gama too abi oberaoberaniqi hiibaridzoni.

16 Abi bamu baata neta qoridzaqu, oke hibaquko oke paha hee, Kiristu
teqaha qoridzaraniqi hiibakoi.
17 Oonihe Kiristui te qoridzaraniqi hiibaquko nike sepeke quba apeke ai
tataumoraqu? Baamu, nike kahosa nikemema agoba oorai qaarakoi.
18 Oho qesa Kiristuke ai tataumaqi baateta nokoi baate ao dzaete soubireta.
19 Mooro, napai ttoka erata bodza hoteqake ooraquho qupa toobake ee-
torai mae? Eetoraiqako dzasa mina, tti ma sori napamae hiibaridzo oi abi
minaraho tti ma ttaka riitanipamuke eetakoi.

BAATA NETA QORIDZAQU OI ISO KEKE QORIDZAKOI

20 Oonihe, Dzairamane, oi noo mee bamuhe Kiristu ao baata neta
qoridzeqi qesamane napahoi ao baatetaho qaraqara oho eka bosa khata
naate ooraimi baateta nokoi iihakoi.
21 Oho khooba erake eete oorai. Abi teehota baata sohorotani qate paha
teeqahota oho qoriqori sohorota.
22 Aatamuho pouta abi minarai baata saridzorai oho qesa Kiristuho pouta
dzuuborai napai gama eehaha saridzakoi.
23 Oonihe oi gama ttari nome ma nometa biranatakoi. Eka bosa khataio
Kiristu ooni, qate ipiqata Kiristuho oko ma botoi noho neta ttutturatakoi.
24 Ttutturatemi oionita Kiristui baura ma beedzae ma tatanga maina paina
oke gama suhe hiireqa oho pobi gamaqa burisi eete mai nomeho botota
mooto soubidzakoi.
25 Oonihe Kiristui poiqa baura nome soopara eesuhiqa quba ape ma ape
noke ibo eetorai oke gama suqobire soubireqake oke suhe hiibakoi.
26 Qate noke ibo eetorai oi dzapa samane oonihe oho musaqi oi quba ape
bahe baata. Oonita baata oke Kiristui musaqike kotoromake oionita iboi
gama baamu naatakoi.
27 Oi qetaqeta teei hee, Quba minarake noho pesunaitakoi oiqi hiirorai oio
Ohongai quba minarake Khataho pesunaitakoi.
28 Qate Mai bamu noho pesuta biranataquhe noi quba minarake khataho
pesunaitemake khata noomae Maiho pesuta qeemami Ohonga teenaio quba
minaraho suu ma hee keke qaarakoi.

TUKUTUKU OORAAMA NAATAPUKO OI RASAKINOMA NAATARORI

29 Oonita mooro. Abi sobasoba saridzorai oi teeho bahe nokoi baataho qee
neta qaraqara saridzareiqi oke eetorai. Oi abi baateqa eehaha naataquho
qaseqaseke noko sobasoba saridzoraita oho tete ooraama naataquko nokoi
ikabetaqu?
30 Ma oho tete ooraama naataquko nanai ikabeteqi qupi ma sau samaneke
heme ma baataho teteta ooraqu?
31 Baamu, Dzesu Kiristu Soopara napameho pengata ana noorake hiibi,
saunaba samaneke ana ao baatareiqi eetorai, oke ana bamu nike dza-
heitaqu.
32 Qupadzomo! Epeso nagapata ttoka abi qesai hoo qaanomama noko
qesa teetorai nokoi rasaki nokometa hee, Nanai ihaike oho qaa eete baataqu
mae baamu? Baataquko bamu paha eehaha naataquta nanai ao saqubema
guume ma meerata giimaqa baatakoi oiqi hiirorai.
Oonihe napamae oonomaho totohota hiibaquko bamu isanataqu. Baamu-
nipamu.
33 Abi sepesapeho pomata qeemaqu oi oora ma qaara qidzake rasaki-
itakoita etoqa oho dzuputa qeemaino.

34 Nikehota qesai Ohongahoke khoukhaunipamu oonita oi napahota
midzanoma naatorai. Oho quba nike qupa tukubaqa etoqa paha tete obera
oonomata tuumaino.

TUKUBA QORIDZAQU OI ISAKI MAINA PAINA

35 Oonihe qesai eraho qasake hiibaqu kaqa. Hee, abi paha eehaha naataqu
oho tete ikanoma, ma sama ikanomai qoridzaqu? Oonihe oi quseripo nooni.
36 Quba dzaarorai nase ooqai teqaha peitoraidzara. Oi arinatemake
suunai peitakoi.
37 Oonihe peitorai oi te dzaaroraiho isaki oonidzara. Oonita eringa mutuni
ma goottara maina paina oke dzaarorai.
38 Dzaaromi Ohonga noomae qupadzomaqi oke suuna ma quhisa moitemi
oi paha isaki nome ma nometa tuumorai.
39 Oho qesa sama napahoi teqaha iso keke oonidzara. Abihoi mainani,
hoohoi mainani, neehoi mainani, sekanahoi paha maina.
40-41 Oho qesa qusuho samai mainani, ttokaho nee ma bau oi maina. Etehoi
mainani, dzasidzahoi mainani, pomattihoi maina oi pomatti ma taama oho
nee ma baui paha maina paina.
42 Oho qesa abi tukutaqu oho samai maina. Oi abi baatemi kebake
dzaaroraihe tukutaqu oi bamu baataqu.
43 Gauqake dzaaroraihe qoridzaqui nee ma baunoma.
44 Pepepeke dzaaroraihe beedzaenomai qoridzakoi. Ttokaho dzabadzaba
oi boto hotenqani tukutuku oi qusuho boto kharani.

AATAMU BOSABOSAHO ISAKI MA IPINA

45 Oi qetaqeta teei hee, Abi bosa biranateta Aatamu noi hee ma hoo
qaraqaranoma naateta. Qate abi ipina biranataqu oio qaraqaranoma
itaquho gutu boto kharaho pobi ooni.
46 Oonihe qusuhoi te bosa biranataranihe ttokahoi bosa biranatemi
qusuhoi ipita biranatorai.
47 Abi bosabosai ttokaho sama oonihe, abi ipinai qusuhoni.
48 Oonita ttoka abi bosabosaho isakita noho qesamane ooraini qate qusu
abi ipinaho isakita Kiristuho qesamane oorakoi.
49 Oonita napa bosata ttoka abiho birabira aimata oho qesa napai qusu
abiho birabira aimakoi.

DZESU BIRANATEMAKE NAPA OGASUMAKOI

50 Dzairamane name nookare. Ttokaho dzaetaetai bamu agoba qaaraquho
isaki naataqu oho qubake ana hee, abi ttokaho samanomai qusuho pobi
naataqui ooraidzara baamu.
51 Oonihe ana noo agiagi teeke hiire paanaite oonita nookare.
Napai bamu iso keke baataquhe meenipamu napai gama ogasumakoi.
52 Oonihe ogasumaqu oi poiqa bahe ipi bodzaho suu huitemake oionita
baibai aimoraiho isakita napai gama ao ogasumakoi. Oi suu huitemake abi
baate oorai nokoi baataamaho isakita qorihima napa gama ogasumakoi.
53 Erake eete oorai. Dzaetaetaho sama erai hiiburoqa dzaetaamaho isaki
naatare oi baataquhoi baataamaho sama aimaridzoni.
54 Oonita baataqu ma dzaetaetaho isaki hiiburoqa baataama ma dzaee-
taamaho sama aimaqanoke oionita too abi noo totoho hiireta oi meenoma
naatakoi.
55 Oi hee, Qaraqarai ao baatake suqobire nukuromi baamu naate. Oho
quba baata nii poiqa apeke kootobaqu apeke nii poiqa suqobidzaqu? Baa-
munipamu!
Oiqi hiiretai bodza ooqata meenoma naatakoi.

56 Nookao, baataho kooi quba ape bahe kahosa ooni qate hu nooi paha abi
ota dzeimaqi kahosake eepanomaiteta.
57 Oonihe Ohonga dzoobe, noi Dzesu Kiristu Soopara napahoho botota
qanga ma baata oke gama susupu suqobirorai.
58 Oionita Dzairamane qidza name. Nike qooro battigara naate Soopara
napameho baurata meupunoma naateqa erake qupadzomare. Ohongaho
baurake eetaqu oi quba sepe bahe meenoma kekeni.

16

DZERUSAREMU NENAHO QUBA TTUMA MOOTAREQI HIIRETA

1 Qate oko ma boto Dzerusaremuna kaipota ooraiho ttuma oke ttut-
tuitareiqi ana qaheuba oko ma boto tupu qesa pobi hiiremi eetorai teena oke
nike paha eetare.
2 Oonihe eto ana bosata nikeho torota biranatemi ttuma oke ttuttuitainohe
ao dzuma habesoraiqata eete qeemare. Nikehota tee ma teeho isaki peite
oorai mae qurate oorai oonomake eete ttuttuitoo.
3 Qate ana biranatemi nike abiho dzapa hiiremi ooraqu oke ana
qaupuiteqa dzaira pepa qeete nokoho torota mootomi kiridza qidza ooma
gama teenaite aima Dzerusaremuta tuumakoi.
4 Mae nike qupadzomami anai nokoke gainene eete tuumaquho isaki
naataquko ana isanate tuumakoi.

PAUROI NOKOHO TORO TUUMARE NARU HIIRETA

5 Ana Maketonia habaho abi mooqake nikeho torota biranatare hiire
ooraita oke dzongobete nikehota biranatakoi.
6-7 Biranateqake quu bodzaho isakita nikema ooraqu kaqani. Nikema
oomake nike anaho tete biraitemi ana paha teeta tuumakoi. Oi Sooparai
bai hiibaama naatemi ana bamu pureho isakita nike mooqake tuumaquhe
bodza kharabariqake nikema teenata oorakoi.
8 Oonihe Sumasaho dzuma dzamo naatemi anai oho quba roroko biire
Epeso nagapa erata ooqake qeemakoi.
9 Oi Sumasai baura mina meenoma teeke erata naho quba sipi saqoromi
ooraike qesa samane oho ibo ooni.
10 Qate anai Sooparaho baura eetoraiho qesa Timotteo paha eetoraita noi
nikeho torota biranataquko nike noke hoobiremi attiamake nikeho baura
eetare.
11 Oi eto nike noho nookami isanataama naatainohe keba ma dzapata
noho noo nookaqanoke tete biraitemi noi sinabidzaho qesamanema noko
paha naho dzagata baabare, oi ana oho beebe eetorai.
12 Qate dzaira napaho Aporo noho noo erake hiire. Noi sinabidzaho abi
qesama teena naate nikeho torota tuumareiqi anai noke pobi hiiremi noho
dza oi maina naatemi bai hiireta. Oonita noi poiqa bamu qeemaquhe bodza
mainata tete paha biranatemi qeemakoi.

SINABIDZAHO BAURA ABIKE QUSUBAITARE

13 Qateqa, bakena geemorare. Ai tataumata pekhure teeteqa kotanga
naate poro gottaho isakita qoobare.
14 Oonihe nike quba naane ma naaneke eetaqu oke dzasaho tete iihaqi
eetorare.
15 Maqa Dzairamane name, noo teei paha oorai. Nike ao nookami Setepano
noi oko ma boto nomema noko Akhaiaho habata bosaho eete sinabidza
nooka hiisi eeteqi Kiristuho qesamaneke kokora eetorareiqi nokoho sumu
naatorai.

16 Oonita ana dza eetemi nike abi oke suimare. Ma paha abi oonomaho
qesa anama baura eetorai, nike nokoho dzapa qusubaiteqa tete nokohoke
suimare.
17 Oi paha nike ao baaqi naho kokora eetarotahe Setepano ma Pottunato
ma Akhaiku nokoi baaqi nikeho habara naatorai.
18 Noko baaqi nike hoobireqa qupa adzahahaitemi nike abi oonomake
qupadzomami bagenoma naataridzoni.
19 Qateqa, Asia Gattiqa habaho kokota oorai nokoi nikeho qaki naatorai.
Ma Akuira ma ata Pirisira nopo qaheuba oko ma boto tupu nopoho nagata
ttutturatorai nokoma gama Sooparaho pengata nikeho dzoobe hiirorai.
20 Sinabidzaho qesamane nokoi gama oho qesa nikeho dzoobe hiirorai.
Oho ipike nike qesa girau ma gimutta eetare.
21 Oonita moorare, dzoobe ma kanakanaho noorake ana boto namema
qeesuqi paha dzapa name Pauro oke qeete.
22 Ma Qupa nameta ana pupu hiireqi hee, Soopara naname nii ao baabare.
Oiqi hiire.
Oonita tee noi Sooparaho goottae eete ooraiqako noi baruho pobi ooni.
23 Qate Sooparaho baruna heena nikeho irita qaarare.
24 Dzesu Kiristuho pengata naho qupai nikeho torota oorai, dzaasa!
Noo oioni
Anai Pauro

2 KORITTI
OHO DZAIRA PEPA IPINA

Pauro ma Timotteo qeeteta
Maketonia Haba
Tii 47, Dzasidza Sept.
Koritti ma Akhaiaho Oko ma Boto Tupu
Koritti nagapa, Girisi Haba

DZOOBE MA KANAKANA

1 Dzoobe Dzairamane:
Ohonga hiiremi ana Pauroi Dzesu Kiristuho Qaru abi naate oorai.
2 Oonita Ohonga mai napahoi Dzesu Kiristu ma nopo nikeho quba hasa hiiremi oke Timotteo noma gotta napame ma nakamae nike pobi hiire.

OHONGAI NAPAHO TTAPUTTAPU

3 Nookare. Dzesu Kiristuho mai noi Ohonga Dzakapanomani. Dzasaho maikhatanita noi tete samaneta ohonga naate abike kharuba teetorai.
4 Nanai kaipo ma qangarebata oomi noi nanake too teetemi oho isakita nanai paha burisi eeteqi qesake too teetorai oni.
5 Kiristui heme samaneke aima qaataho qetta ma kokoi nanaho irita qeemami oho qesa too tetateta noho torota biranate qaata oi paha nanaho naate oorai.
6 Oonita nanai heme saridzorai oi teeho quba bahe nikeke too teeteqa qidzaita qubake eetorai.
Oonihe ikanomake eeteqi nikemae nanake too teetaqu? Anai teeho quba hiidzaranihe nanai hemeta battigara naatoraiho isakita nike heme saridzeqa ota paha nikemae battigara naataqu oio meeke nanahota too tetatetaho isaki naatakoi.
7 Ma nike nanaho ttaiqa naate heme saridzeqa paha oho too tetateta saridzareiqi nanai oho bebe minake eetorai.
8 Dzairamane qupadzomare. Asia gattiqa haba ota kaipo quba mina nanaho irita biranate nanake suqobiremi baataquho isaki naateta oke nanai bamu nikeke dzaheitaqu.
9 Oi Ohongai baataho pobike tukutorainomaniqi hiireqi sama nanane oke nookami pepepe naatetanita nanai Ohongaho qupa toobake eeteqi sama nanameke baataho pobi ooniqi hiireta.
10 Oonita nana baataho tomidza naatemi Ohongai ohonga naate nanake ingonaitetai ingonaitoraihe paha ingonaitorakoiqi nana qupadzomorai.
11 Oonihe nike nana gaubidzaamake mekeqoma pupu baura samaneke eetomake Ohongai nana ingonaitemi abi samanenipamui noho baruna heenaho quba dzoobe hiibaridzoho isaki naatakoi oio teteni.

PAUROI IKOIKO ABI BAAMU

12 Poma nanahoke mooro. Nana haba tee ma teeta tuumaqi nikemaeho torota biranateta. Oonihe nanai te abi ikobeteqi ttokaho nokanokata baabara. Bamu, nanai qupa sasarima Ohongaho baruna heenata bauraho beedzae noho torota giimorai. Oio nanaho nee ma bau naatemi ee ma eka nanahoi hiiremi nikeho quba paanaite.
13 Oonita nanai khooba apeho qubake noorake qeetoraidzaranihe nikeke ttenittenimi nike qupadzoma qubake qeetorai. Oke eetemi nike oho qesa qupadzomaqi tete saridzaquni mae?

14 Oi Dzesu Soopara napahoi paana naataquho bodzata nanai nookami
nike nanaho nee ma bau naataridzonita nookare.
15-16 Ooqake qupadzomaqi anai ao qupi eserike nikeho torota biranateqi
paha ipibire sinasina moitare hiireta. Nikeke sinasina moite soosoma
Maketonia habata ogama tuumarota. Ma paha nikeho nagapata biranatemi
nike anaho tete saridzemi ana paha Dzutea habata tuumarota.
17 Oonihe oke ana eetaama naatetaho qubake nike nookami anai abi
quseriponita naho tete eseri naatemi oho qubake ana teeke mee hiireqa
teeke haba hiibaquho isaki naate oorai kaqani.
18 Oonihe tete oi obera abihonita nanai bamu nikeho torota noo eseima hi-
iremi mee ma habaho takurata biranataqu oke Ohonga meenomaho pengata
hiirenita nookare.
19 Siribano ma Timotteo ma nanai Ohongaho Khata Dzesu Kiristu nikeho
quba paanaiteta oi mee ma habaho isaki bahe noho nooi mutusanomani-
pamu ooni.
20 Ohonga naru samaneke hiireta Kiristui oho qaupuqaupu meenipamu.
Ooqaho qubake napai Ohongaho hasa hiireqi Kiristuho dzapata oke mee
hiiremi nohota bagenoma naatorai.
21 Oonita nike ma napake eehahaite qanoqanonomaitorai oi ape bahe
Ohonga teenai oke Kiristuho botonaitemi eetorai.
22 Noi napake ttanga eeteqi Sumasa nome moitemi noi bodza ipinaho
mumure naateqi ao qupa napahoke soopara eetorai.

PAUROI PUREKE KORITTITA TUUMAAMA NAATETAHO KHOOBA

23 Oonita khooba apeho qubake anai te qeemaqi Koritti abi nikeke qupi
temuta moorara? Oi ana nike ingonaita qubake ota biranataama naateta.
Noorake anai Ohongaho pengata hiirenita noo oi meeama naatapuko ana
ao baatarorihe baamu.
24 Nookao, nikemaeho ai tatauma ooraiho qubake nike eehaha naate
isanatorai. Oonita nike ai tataumaho oora ma qaarata oomi nanai nikeke
ekake dzeimaqu oi bamuhe nanai nikeho baura eetemi nikeho qupa
qidzanatareiqi hiirorai ooqai oni.

2

1 Oonita ana qupa nameta hee, Eto qupi temuta ana nikeho torota bi-
ranatemi heme ma bame nike suqobiremi nikeho qupa saqobaino.
2 Oi anai nike heme moitemi qidzoke nike anake adzahahaitaqu.
3 Oonita ana dzaira pepa bosabosa nikeho quba dzoobiremi nike tete
nikeme pobitemi anai oho qupa qidzaqidzama nikeho torota qeemamake
qupa qidzaqidza oi paha nikeho naatakoiqi hiireqi ana oke qeeteta. Oonihe
oho amake anai nikeho torota biranate heme moitemi nike quba apema
anake qupa qidzaitarota oi bamu.
4 Oonita anai nikeho kokora minake eetorai oke nike eto arabidzainohe
paha eto noo oi nikeke suqobidzainoiqi hiire qeesuhimi oi anata surupo ma
ttidza hemenoma naateta.

ABIHO KAHOSAKE QAATARIDZONI

5 Oonihe ana ttidza heme nameho noo bamu qaupuitaqu. Oi abi pase-
nanoma noi napake gama sesero eetetahe meenipamuke nikeqake sesero
eeteta. Mae qesa ma nikei noho nookami isanateta?
6 Oi bamu, nike ao ttutturateqi abi pasenanoma oke pobitemi anata
isanatorai.
7 Oonihe abi oke nike eheitemi oi eto nohota suqobidzanoma naatainoiqi
nike kahosa nohoke ao qaateqa noke kharuba teetaridzoni.

8 Oho quba naho dza oi hee, Isanate nike poiqa noho dzasa eete ttapuitare.
9 Nike oonomake eete noo qusubanoma naatareiqi anai gee bosata qeetetanita ao meenoma naasuhimi anai paha oho hasahasa hiibakoi.
10 Oonita teeho kahosake nike qaatemi oke ana paha naamae qaatakoi. Oi anai Kiristuho tuhotuho abi ooqi nikeho qupaqupa eete kahosa oke qaasubi.
11 Oi teeho bahe noho kahosa qaataama naatemi eto noi Saataho kakati teeta paha qeemaino. Oi noho angi ma kakati samane ooraike eto napa ruume naataino.

TTOROA NAGAPA ABIKE TE SINABIDZA HIIBARA OHO KHOOBA

12 Qateqa Dzairamane, ana Ttorao nagapata biranatemi tete paana naatemi anai ota Kiristuho sinabidza hiibarota.
13 Oonihe Ttitto dzaira nameho qiri minake eete saridzaama naateqi ana noko aipo biire Maketonia habata tuumaqi ooqata noke saridzeta.

QURU ABI OHONGAHOTA BEEDZAE GIIMORAI

14 Oonihe haba ika ma ikata tuumorai ota Kiristui nanake dzeimami huhuru hiire tuumoraita Ohonga dzoobe! Huhuruho isakita nana noho pobi hiiremi abi qesai Kiristuho ura qidza nookaqi hiisi eetorai.
15 Oi nanai Kiristuke paanaitemi oho urai paha Ohongaho kokota dzuubami bagenoma naatorai.
16 Oonihe qesa nookaqi basesa eetorai nokoi sinabidzaho ura ma qauna nookami nokohota baatanoma naatemi noko oho qubake baata saridzorai, qate abi hiisi eetorai ura teena oke nokoi nookami qaraqaranoma naatemi oke mai eetorai.
17 Oonita abi apei baura bamenoma eranomake eetemi isanataqu? Oi qesai tterettareho isakita Ohongaho noo hiiroraiho teteke nanai te iihoraidzara. Bamu, Ohongaho pengata nanai Kiristuhota beedzae giimaqi baura oke qere biireqi meenipamuke sinabidza hiireqi Ohongaho too naatorai.

3

PORO TONGO USAQEHO BAURA ABI DZADZANOMA

1 Ana hiire oi te sama qusubahonidzarani. Qate qesai nikeho torota biranate sama qusubaiteqi bauraho geeba quseripo nokomeke abiho quba paanaitorai ma noko paha qesaho geeba quba qasa hiirorai. Oonita nike nookami nanai geeba quseripo oonomaho isakita nike qoqopa eetorai mae? Oi bamu.
2 Bosata nanai nikeho baura eetemi nikemae nanaho geeba naate oorai. Geeba oke qupaho geeta qeetemi ooraita abi oke paata isaite bamu ruume naataqu.
3 Ohonga qaraqaranomaho Sumasai posoho isaki naatemi nanai ooma baura eeteqi te oke sabina teeta qeetaranihe nanai nikeho qupata Kiristuho isere qeetemi nikemae geeba oho mee naate oorai.
4 Oonita Kiristui nanaho neta meenoma naatemi nanai meenipamuke Ohongaho qupa toobake eetorai.
5 Nanai te sama nanameke nookami isanatoraidzaranihe noho beedzae isanatanipamuke eetorai.
6 Oonihe noi nanake beedzaenomaitemi nanai sama agobaho geeba bahe gisiho poro tongo usage oho tuhotuho naate oorai. Oi samahoi baatake moitorai qate gisihoio qanoqanonomaitorai.
7 Oonita mooro. Mosei samaho hu noo qetaqeta baatanoma oke aimami isakiqata koinanoma naateta. Naatemi Isirae abi Moseho nese ma penga moora quba bitta eetemi qiba nomeke rikubiremi moota.

8 Oonihe poike Sumasaho tuhotuho baura biranatemi oho koina ma dzapa
pobi oi temuhoke suqobidzanipamuke eetakoi.
9 Oi baura bosabosa oi abike qomaqoma hiire qaaqi isakiqata dzadzanoma
qaata oonihe abike rike ma pobinomaitaquho baura poiqa biranatemi
dzadza ma dzapa pobi nohoio minanipamu.
10 Oi napaho baurai dzapa pobi minanoma naate ooraiho qubake bamu hu
noo bosabosake nookami isaki naataqu.
11 Bosabosaho eepa namubami ipinaho gaabi oi peite koina minanoma
naate qaarakoi.
12 Ooho qubake nanai qupa too teeteqi too anaanama hiirorai.
13-14 Agobake Mosei hee, Eto noko naho nese ma patiho koina bittake
eetaino hiireqi qiba nome sengibeteta. Oonita kebanoke noho dzaza bamu
naatemi Isirae abi nokoi ttokaho nesema noke moomi isanateta.
Oonihe nokoho qupa te uhubaranita nokoho pengata sinabidza agobake
isaitemi nokohota pobiratoraidzara oke moohimi qupa nokohoi senginoma
keke naatorai. Qate nanaho tete maina. Nanai teqaha Ohongaho dzadza
qaanateqi qiba rikubiroraidzaranihe paata baiburorai. Oke eetemi Kiris-
tuke noko kebanoke qupadzomaquko sengi oke kuibiremi qupa nokohoi
adzahaha naatakoi.
15 Oi nokoi nokome quba Moseho sinabidza agoba oke isaite qaimi eehe,
qupa sengi nokohoi saqobaama naatemi arabirorai.
16 Qate nana paata baiburo qaama nokoho qupai Sooparake pupu-
betemake oionita nokoho sengi oi bamu naatemi qupa paana naatakoi.
17 Soopara apehoke hiibidzaranihe Ohonga Sumasa. Oi Sumasai ogamaqi
qupa tonabetemi abi saqosaqo saridzorai.
18 Nookare. Nike ma napake ao sengi geemami napai Sooparaho dzadza
ma koina mooqorai ma napaho nese ma pati oi hihihi oke aimaqi hiibudzake
eete tuumami Sumasai banaite qaamake Sooparaho koinake napa mai eete
soubidzakoi.

4

QARU ABI TTOKAHO QAPUNIHE NAKUI MEE QIDZA

1 Oonita Ohongai qupa kokora nometa tuhotuho baura erake nanaho irita
mootomi nanai oho quba peperataama.
2 Nookare, quba midzanoma dzukudzukunake nanai te hesatoraidzara.
Oonita nanai te abike ikobeteqi Ohongaho nooke noo qesama aima rasakiite
hiiroraidzarani. Baamu, noo qidza nohoke keke hiire paanaitemi Ohongaho
pengata abi moomi meenoma naatorai.
3 Qate qesai poi hee, Nanai oho mee mooraamaniqi hiirorai kaqa. Oonihe
nokoi baataho pobi ooqi mooraama naatorai.
4 Oi teeho quba bahe Kiristui Ohongaho birabira bagenomanipamu.
Oonihe eto abi nokoho qupai noho quba adzahaha naate sinabidza qusub-
aitaino hiireqi ttokaho qoberobai nokoho neseke kotoromi Kiristuke noko
moorama naatorai.
5 Nookare. Nanai sama nanameke te qaupuitoraidzara, baamu. Nanai
Dzesu Kiristu Soopara napameho quba eeteqi nikeho kokora abi naatoraita
noqaho noo ma pobi nikeho quba paanaite qaupuitorai.
6 Ohongai hee, Qupita dzadzai biranate baibudzareiqi hiiretanita noi
napaho qupake baiburomi nana adzahaha naate Dzesu Kiristu Ohongaho
birabira qidza dzapanoma noke dzaga boboto gesina naatarai ooni.

7 Oonita nanai isaki dzapanoma oonidzaranihe ttoka qapuho isakita mee
qidza nohoke abiho quba pattabetorai. Oke eetemi abi bamu qapu nanake
qaupuitaquhe Ohongaho beedzae ota biranatorai ooqaho hasa hiibaridzo.
8 Oho qubake nanai kaipoke saridzoraihe, nanake qahitotaquho tete
baamu. Qangahasita biranatoraihe nanai ota peperataama.
9 Abi nanake seseroitemi Ohongai nanake gaubidzaama. Nokoi teetoraihe
nanai baataamani.
10 Oi Dzesui baatetake nanai qupadzomaqi tete oke suimaqi tuumami oho
isakita Dzesuho qaraqarai paha nanaho oora ma qaarata paana naatorai.
11 Qupi ma sau samaneke nanai Dzesuho quba oora ma qaara eetemi
baatai nanake sudzabetorai oonihe oke eetemi qaraqara nohoi paha ttoka
sama nanahota paana naatorai.
12 Oonita baatai nanake gaahimi oho meeke nike qaraqara mai eetorai tete
oioni.
13-14 Qetaqeta teei hee, Quba erai meenoma naatakoi hiireqi anai oho
isakita ao noo hiire. Oke geeta qeetemi ooraiho qubake nanai paha oho
tete ma pomata noorake hiire, Ohongai Dzesu Soopara napahoke aima
tukutoqi oho qesa nanake nikema gama tukutoqa isaki qidzata paanaitemi
dzapanoma naatakoi.
15 Oonita mooro, nanai baura samaneke eetorai oke teeho quba
eesuidzaranihe oho mee qidza nikeho irita biranatemi nike totoho
minaiteqa Ohongaho hasa ma gegema hiiromake nee ma bau nohoi asuasu
naatareiqi baura oke nana eetorai.

POIQAHO BAME OI DZAPA POBIHO DZEBIDZEBI

16 Tete oke qupadzomaqi nanai peperataama. Meeke sama dzeuboraihe
qupa khata nanahoio qupi ma sau samane tukubaqi battigara naatorai.
17 Oonita qangahasi qesai isakiqata nanaho robeta biranatoraihe oho ipike
nanaho dzapa pobi meupunoma naatakoi.
18 Erake eete oorai. Poike ao paana naatorai oi bodzanomanita ooqake
keke nanai te qupadzomaqi baura eetoraidzaranihe biranataamake oorai oi
bamu dzaetaqu oi dzakapanita oho baura mekeqoma eetoraita mooro.

5

TTOKAHO BARUBA BAHE QUSUHO NAGA

1 Erake qupadzomare. Ttoka sama napahoi barubaho isakinita oi rubenga
naatemi oho qanga bamu. Oi Ohongai qusuta napaho quba naga dzaka-
panoma abi botoma gootaama oho isaki teeke roibetemi oorai.
2 Oonita napai ttoka samata heme saridzoraiqi qusu naga napameke
dzaamotare dza minake eetorai.
3 Oho dzake eeteqi hee, Ota bamu habana gottai ooraiquiqi hiirorai.
4 Oi napai barubaho isakita ooraiqi idze ma mare hiireqi kaipota oorai.
Oonihe napai te ttokaho sama napame sepeke ai biidzareiqi dzaodzao
eesuidzaranihe qaraqara usaqeke dzaamotomi oi sama agobake nukuromi
napa oho qidzata ooraquho qubake dzaodzao eetorai.
5 Oi Ohonga noomae oho tete hunatemi napai ota qeemaridzoho qamod-
zamodzake noi ao napake Sumasa moitemi baura eetorai.
6 Oho ttidza qidzaqidzata ooraiqi nanai saninoke adzahaha naateqi hee,
Sooparaho neta napaho nagapa ooraihe oke mai eetaamake ooraquta
baruba oi poiqaho quba isanatoraiqi hiirorai.
7 Oonita ao nesema mooqoraihoke te qaupuitoraidzaranihe mooraamake
ooraihoke qupadzomaqi oora ma qaara eetorai.

8 Oho quba qesa ma nanai ao samaho baruba nanameke qaate nagapata
tuuma qubake te ququimoraidzara. Baamu, ota Soopara saridzakoi hiireqi
qaki ma naki eetorai.
9 Oonita nanai barubata ooraquni mae qusuho nagapata tuumaqu oi
teqaha baura nanahoke hoteitoraidzaranihe oonomake eete tuumami
Ohongahota bagenoma naatorai.
10 Oonihe oi nana keke bahe napai iso keke Kiristuho dzagata qooromi noi
napaho oora ma qaara ttokahoke gama moo pobitemi qidzani mae qanga
oho isakita noi kebanoke ipi ma habara moitemake napame quba aimakoi.

OHONGAI TETE QIDZA TEENA KEKE BIRAITEMI OORAI

11 Oi abi qesaho quba attinomanipamu naatakoita nokoi ikanomake eete
sepeke Soopara napameke saridzaqu hiireqi nanai abi minarama nikeke
qupanomaitorai. Oke Ohonga mooraihe qesa ma nike ao tete nahoke
qupadzomorai mae bamu?
12 Oonita nikemae nanaho geeba naate ooraimi anai bamu oho noo paha
eehahaitaqu.
Oonihe qesai mee oke riiteqi sasake sooroqi nanake qomaqoma hiiremi
nike oho ipike noo apeke noko pobi hiibaqu? Oke ana hiire.
13 Oke teeho quba hiibaamanihe nikemae Ohongaho pengata tee ma teeta
qidzanatareiqi hiiroraita nookare. Oonita nokoho noo oke nike nookami
nanai noo buribaro eetoraini mae meeke hiirorai?
14 Tete erake eete oorai. Kiristui dzasaho tete biraitemi oi nanake qooro
teetorai. Nanai hee, Kiristui abi minaraho quba dzasa eete oho habarake
baatemi oho qubake baatai eto tee ma teeke mai eetaino.
15 Noi minaraho habara baatemi eto abi gama baura nome ma nomeke
eetainohe baatetaho habara nokome Kiristuke qupadzomare. Noi qoridze
qaraqarata ooraita nike noqaho quba oora ma qaara qidza eetorare.
16 Oonita ttokaho geeba oke nanai agobake gattiqa qusubaite qaatani kaqa.
Oonihe Kiristuho sinabidzata napai noke gesina naateqi bamu paha ttokaho
geeba tee ma teeke qusubaite tuumoraqu, baamu.
17 Oi teeho bahe teei Kiristuho pobi naateqi ota usaqe naatorai. Agobai
bamu naatemi abi usaqe oi ooraita mooro.
18 Oi Ohongai Kiristuke dzoobire quratemi noi napake Ohongama
teenaitemi oi quba sepe bahe Ohongaho boto popo kekenita dzebidzebi
baura oho qetta ma kokoke noi nanake moitemi nanai nikeke Ohongaho
robeta dzeimami nike noho dzaqata biranatorai.
19 Meeke ana hiire, abiho kahosa huba baha biirorai oke Ohonga mooqi
Kiristuke dzoobiremi ttokata Maiho quba eeteqi kahosa napahoke qere
biireqi napake Ohongama teenaiteqi nanake baura oho koko moitemi oorai.
20-21 Oonita Ohongai nanake oho qaupuqaupu hiiremi nanai noho too
naate Kiristuho quba eeteqi nikeke hee, Ohongama qesa dzaira eetorareiqi
hiirorai. Oi Dzesui kahosa ruumenihe Ohonga hiiremi noi kahosa napahoho
tteki aimami Ohongai noho baura qidza mooqi napake rike ma pobiho
isakita mootomi oorai.

6

QARU ABI NOKOI ABI MINARAHO BAURA EETORAI

1 Oonita Ohongama baura oho ttaiqa naate ooraiqi nanai nikeke hee,
Ohongaho baura qidza nikeho irina biranatorai oke qerepasa eetainohe
qaupuitare.

2 Oiqi hiiroraini qate Ohonga noomae totoho erama hiirorai, Nii areare hiirorai bodzata ana nookorai ma bodza ooqata ingonaitorai ooniqi hiiroraita mooro. Areare hiibaqu ma ingonaitaquho bodzaio poiqanita nike oho bame qere biiremi noi nike qidzaitakoi.
3 Nike nanaho tete mooro. Nanai bauraho poma tee ma teeke riitaama oonita oho midza baamu.
4-5 Nanai Ohongaho tuhotuho abi ooqi isaki ape ma apei biranatorai ooqata paidzasuiqi battigara naatorai oi kaipo ma qangahasini mae, seebe ma meerani mae, teeta ma suutani mae, sokasoka ma garugaruni mae, iiha ma dzoobidza bamenomani mae, bakena gehigehini mae quba ape?
6 Oho bisata nanai hutingi naate qupa saasarima oorai.
Nanai Sumasa qidzata dzasa meenipamuke eete ipibireqi gesina aimaqi baruna heenata heme baura eetorai.
7 Nanai rike ma pobiho koo ma taangake boto pobi ma magenaite Ohongaho beedzaema sinabidza meenipamuke hiirorai.
8 Oonita nanaho isere qidzani mae qanga biranataqu ma nanaho dzapa peitaqu mae qurataqu oke hiireqi nanai pekhure teetorai.
9 Qesai nanake hee, Ikoiko abi ooniqi hiiroraihe qesai hee, Meeniqi hiirorai oonita qesai nanake gesinanihe qesai ruumeni.
Qesai nanake gou biireqi baataho pobi oniqi hiiroraihe nanai ikanomake eeteqi baataamanihe eehaha naate tuumorai oho khooba era:
10 Nanai qupa bamema ooraihe paha qupa qidzama oorai. Nanai abi habana, quba samaneho dzore oonihe paha quba qesa samaneho maikhameto naate abi samaneke meupunomaitorai, oioni.
11-12 Oonita Koritti abi nike nookare. Nike nookami nanai nikeke qahitotorai mae? Oi baamu, qahitotoraidzaranihe nikeho quba qupaqupa eeteqi too saqoroqi nikeke sogo samaneke moitorai.
13 Oonita oho ipike khametoi paike too teetoraiho isakita nike paha adzahaha naate nanake hoobidzaqu mae?

NAPAI GAMA OHONGAHO BIIRI OONI

14 Qate paha erake qupadzomare. Rike ma pobi oi pasenama qesa dzaira eetorai mae? Oi bamu dzadzana. Nikei raaba abi kiringanomama qesa qahiqahi eetaino.
15 Kiristui Iibadzama te qesa dzaira eetaamanita ai tataumanoma nikei eto Ohonga ruume naate nokoma qesa dzaira minake eetaino.
16 Nike moomi Ohongaho Biiri ma qoberobaho gisigisi oi te qesa dzaira eete qopa teenaqata ooraidzara. Oonita Ohonga hiiretaho isakita napamae ttaike Ohonga qaraqaranomaho biiri naate oorai. Oi noi hee, Ana naamae nikema oora ma qaara eete ota qopa koobire qaaqa nikeho Ohonganipamu naatemi nikei naho qeseba abi tupu naatorakoi.
17 Oiqi hiireqi Sooparai hee, Eto raaba abiho quba ngiinginoma teeke hesatainohe nokoho neta tta eeteqi sama nikeme naho quba qaheburomi ana nike amaki eetakoi.
18 Oke eete anai nikeho mai gotta naatemi nike naho geseba khata ma khameto naatorakoi. Totoho oke Ohonga Soopara beedzaeho maikhatai hiiroraita napamae gama qusubaitare.

7

1 Oonita Dzairamane name, Ohongai naru bamenoma oke napake moitemi oorai oi paha samane. Oho qubake maka ma kanesa ape ma apei napaho gisi ma samata peitorai oke gama kuibire akobeteqa Ohongake ququimaqa sasarinipamu naate qaarare.

KORITTI ABI QUPA BURISI EETEMI PAUROTA ISANATETA

2 Oonihe nanai te nike guume eetara te sesero eetara te tee ma teeke
eetaranita eto nanaho nookami qanganataino. Ana bosata hiire, ari oke
paha hiibi.
3 Napai eehaha naataquni mae baataqu oonihe nanaho qupai nikehoma
qesa hongasirorai. Oonita naane quba nanai sepeke nike qomaqoma hi-
ibaqu, oi baamu.
4 Anai bamu nike ikobetaqu, nanai kaipo ma qangarebata ooraihe nike
nanaho nee ma bau naatemi oho ttidza qidzaqidza nanata biranatemi nanai
oho qaki ma nakinoma naatorai.
5 Oi teeho quba bahe nanai Maketonia habata biranateqi sama
qidzanatarotahe baamunipamu. Kaipo quba minake eeteta. Abiho qaa
ma dzauba nanake sengibetemi meeke nanai nakuta atti ququimata.
6 Ququimami Ohongai nanake too teeteqi Ttittoke dzoobiremi ota nanake
saridzeta.
7 Ooqaho quba keke bahe noi nikeho kokorata qidzanateta ma nikeho isere
qidza mootoqi hee, Nike naho dza ma dzaodzao minake eetorai ooiqi hiiremi
naho qupa qidzanipamu naateta.
8 Oi gee bosabosa anai nikeho quba qeetemi nikehota ttidza hemenoma
naateta oonihe heme oi bodza teenaqaho isaki naatemi oi anata paha gattiqa
isanateta.
9 Oi teeho bahe gee oi nike isakiqata ttidza heme moitemi nike ao qupa
burisi eete tete nikeme pobitemi Ohongai nanaho baura oke moomi teqaha
nike sesero eetara ooqaho qubake anata paha isanatorai.
10 Oi abi ttokaho quba sepeke heme saridzeqa oho ipike baata saridzakoi.
Qate Ohongaho baura quba heme oonoma teeke saridzaqu oke saridzeqa
qupa burisi eeteqi qidzanatakoi.
11 Oi ana nike oho heme moitemi nike nookami Ohongaho sagi naatemi
nike te basesa eetarani. Nike atti eete roqobetemi nikeho qupa pobiratemi
nikeho noo qusubaho dza ma dzaodzao peitemi nike oho dzudzu ma sogimo
naate oorai. Oke eetemi nikeho qanga ao bamu naateta, dzoobe.
12 Oonita ana gee oke qeeteqi teqaha sagi ma oho kabiraqake qupadzomaqi
qeetara. Nanai nikeke qupanomaitemi Ohongaho pengata nanai nikeho
kokora baura eetoraike nike qupadzomaqa qusubaitakoiqi hiire qeeteta.
13 Qeetemi nikeho oora ma qaara ao pobiratemi nanai te ooqaho quba keke
qaki naatoraidzaranihe Ttitto baaqi nikeho isere qidza mootomi noomaeho
qupa qidzanatemi nanai paha oho quba qaki naatorai.
14 Oonita Ttittoi nikeho torota tuumare boohimi nanai nikeho quba
eeteqi noke pobi hiireta, Maqa Koritti abi nokoi nanaho noo isaiteqa
qusubaitakoiqi hiireqi noke dzoobireta. Dzoobiremi nanai hiireta oi aoke
meenoma naatemi nike moomi nanai hiire baaorai noo oi mee kekeni.
15 Oho quba Ttittoi nikeho torota biranate moomi nike ququimaqi noke atti
irita saridze noho noo ao qusubaite soubiremi noho qupai tukubaqi nikeho
hasa hiiretai hiirorai.
16 Oonita anai nikeho qupa toobake eeteqi oho totohota Ttitto pobi hiiremi
meenoma naate ooraiho qubake naho qupai qidzanipamu ooni, dzoobe.

8

QESA KOKORA QIDZA EETORAQU OIO KIRISTUHO TETE

1 Qate paha Maketonia oko ma botoho noo teeke nanai nikeho quba
paanaite. Oi nokohota adzahaha biranatemi nokoi ao ohonga ma tatabi
naatorai.

2 Oi nokoi ttuma ma quruma ma qubaho qangahasita ooraihe te oho
toronata taatara. Baamu, sinabidzaho dzaodzao nokoho ttidzata qaitemi
nokoi quba samane kiridza quba ai biireqi oho dzore naate oorai.
3 Anai nese namema moomi nokoi qogoamake moiteta.
4 Nokomae tototo hiireqi hee, Abi ttumaho kaipo Dzerusaremuna oorai
nanai isanate ttaike nokoke qonoqono moitareqi hiireta.
5 Nanai nokoho qupa tonabetemi nokoi qupa ororo eete moohimi Ohon-
gaho dzanita nokoi oho isakita ao hairiamake qupa ma sama nokome
Ohongaho quba mootoqi nanake hee ma heeta quba moiteta.
6 Oi nanai bosata Ttitto dzoobiremi noi nikeho baura eetemi oonomaho
isakita nike qupa burisi eetemi noi oho isere nana moitemi nanai poiqa noke
ohongama tatabi oho tete paha nikeho torota paanaitare hiireqi noke gee
erama dzoobihibi oonita nike oho quba adzahaha naatare.
7 Oi nike quba samane, ai tatauma ma nokanoka ma hibahiba ma dza-
odzao qesaqesa ota nike ao isanatoraihe paha quba nikemeke qonotaquho
pomake nike aoke gesina naatareiqi hiire.
8 Tototoqaho qubake ana te hiidzaranihe qesai ao oho beekho eetemi nike
quba qonotoqi peiota aimare hiiremi abi minarai oke moo hasa hiibaridzoni.
9 Oonita tete erake qupadzomare. Dzesu Kiristu Soopara napahoi bosata
nikeho quba dzasa minake eeteqi sama nome qoredza eetaranihe quba tobe
sumanoma nome nikeho quba biire soubiremi nike oho meuputa ooraita
nike oho tete suimare.
10 Oi ana moomi nike oho ttaiqa naasuqa sama nikemeke hoobidzakoi.
Oi nike tii teemuta poma qidza qesaqesaho quba adzahaha naate
qeematanita paha eraho pomata ipibidzoo.
11 Nike oho dza eete sohorotanita dzaodzaoma soubidzare.
12 Oonita quba ape ma apeke qonotaqu oho qubake eto teei gimutta eeteqa
hee, Quba oorapuko moitaroriqi hiibaino. Nikeho isaki ooraihota nike
moitemi bagenoma naatakoi.
13 Qesa nikei meupu nikemeta giimaqa qesake moitemi idzoidzo naataqu
oio tete, ma oi bamu nikeke sesero eetaqu.
14 Oi poiqa nikeho meupui habana gotta nokohoke isakinomaitemi bodza
teeta nikemae qubaho dzore naatemi noko oho qesa nikeke too teetarid-
zonita ooqata iso keke naatakoi.
15 Paha teena oke sinabidzata qeetemi oorai. Oi hee, Teeho isaki hee eete
perebami oi temu oho dzore noho iisuta biranatemi isaki nopohoi idzoidzo
naatorai ooniqi hiiroraita qupadzomo!

BAURA ABI QESAHO KHOOBA

16-17 Oonihe Ttitto noomae adzahaha naate ao nikeho torota baura oke
ipibidzare hiireqi qeehibita moomi oi anaho dza keke bahe nohonita Ohonga
dzoobe!
18 Noi qeehibihe abi dzapa pobinoma oko ma boto tupu samaneke sin-
abidzata qanoqanonomaitorai (oi Rukani mae Aporoni mae ape?) noke
nanai Ttittoma dzoobiremi nopomae tuusubi.
19 Noi oho dzapa pobinomanihe paha oko ma boto tupu qesaqesai pui
nokomeho quba noke uhutomi noi napake hoobireqi Dzerusaremu abiho
quba dzaodzaoma ttuma ttuttuitoraita Ohonga nookami nee ma baunoma
naatorai.
20 Noi nana hoobire ttuttuitoraiho qubake eto qesai nookaqi hee, Oberama
eetoraiqi qupadzomaino.
21 Oi nanai Ohongaho neseta qupa sasarima baura eetoraiho isakita paha
abiho neseta oho sasarima ooraike qupadzomare.

22 Qate paha abi teei nanake hoobire baaorai noke nana moomi abi
meenomanita noi nikeho noo qusuba nookami oho dzaodzao oi noho irita
peitemi noke nanai paha nopoho gainene uhutomi tuusubi.
23 Qate Ttittoi abi ape bahe anai nikeho baura eetoraimi oho hobihobi abi
oni. Qate abi eseri oko ma boto tupu qesaqesaho pui naate hoobire baura
oho ttaiqa naatorai oi Kiristuhota gama nee ma baunoma naatorai.
24 Nookare, nanai nikehoke nookami kokoranomanita abi hohoqa er-
ake dzoobiremi nokoi nikeho torota biranatemake nike ao bageke eete
nokoke kokora eetakoiqi qupadzomaqi nanai dzapa nikehoke qesaho pen-
gata qusubaitemi nike oho qesa Kiristuho oko ma boto tupu qesaqesata
baura abi nokoho dzapa qusubaite soubidzare.

9

ABI MINARAKE HOOBIDZAROTAHO QONOQONO

1-2 Maqa, Dzerusaremuta Ohongaho abi tupu kaipota ooraike nikei
hoobidzaridzo oke anai ikaqi hiireqi qeetaqu? Baamu, nikemae ao oono-
make eetareiqi qupadzomorai kaqani. Oi anai Maketonia abike hee, Oore
Koritti abi ma kara nokoi abi oonomaniqi hiirorai. Anai hee, Nokoi ao
sauqata tii temuta sohoroqi ttuma roibetemi oorai. Hiiremi dzaodzao
nikehoi minara ma nokoke eepa moitorai.
3 Oonihe anai nikeho hasa hiiqi paha hee, Eto sapara naataino hiireqi
dzairamane erake nikeho torota dzoobihibi. Oi ana hee.
4 Eto Maketonia abi anama nanai qeemaqa moohimi nike roibetaamake
oomi napata midzanoma naataino hiireqi ao seike nikeke qupanomaite.
5 Oonita anai abi dzoobiremi nikeke qupanomaitemi nike ttuma ttut-
tuitemake agoagonoma naatakoi. Oonihe eto anai tototo hiiremi agoago oi
baruho isaki naataino hiireqi ao sauqata hiire.
6 Tete erake eete oorai. Teei norotu biireqa mee oberaqake aimakoini
qate teei gigi minake biidzaqu noi paha meupu minake saridzakoita qupad-
zomare.
7 Ohongai dza eetemi abi too inainama quba moitaridzonita teei quba
qonotaqu noi eto bame eete ttidza qoreqorema moitainohe qupa nometa
adzahaha naate isaki apeta moitaqu oke baruna heenata ao moitare.
8 Oi nikei quba nikeme moitemi bamu naatakoiqi eto qupadzomaino.
Baura kira hiiroraiho isakita nikeho quba haba habara biranatakoiqi Ohon-
gai hiiremi ooraita noho baruna heena ma meupu oke qupadzomare.
9 Erake qeetemi oorai. Hee, Abi ohonga noi abi qubaho dzore naatorai
nokoke qupadzomaqi iisunomaitoraita noho tete rike ma pobi oi agoba
qaarakoi.
10 Oonita gottarake dzooho mai moitemi dzaarorai ma pattake abi moitemi
muunoraiho khooba ape bahe Ohonga teenanita noi quba tee ma teeho
biidza ma suuna nikeke moitemi baura qidza nikehoi paha qoridze me-
upunoma naatakoi.
11 Oonita nikeho iisu ao peitemi nanai pui oho dzapa teeke erana hi-
iremi nike baruna heena nikemeho quba eeteqi Dzerusaremu abi habanake
moitemi nokoi aimaqa Ohongaho hasa minake hiibakoi.
12 Oonita moomi baura erai Kiristuho abi habanake moitaqu oi ooqaho
quba keke ooraidzaranihe moitemi nokoi aimaqa Ohongaho hasama
gegema hiibaqu quba eseri ooqata meenoma naatakoi.
13 Ma paha nike ttaike ttuma ttuttuiteqa Dzesu Kiristuho sinabidzake mee
hiiremi abi sigina oorai nokoi mooqa Ohongaho subesube hiibakoi. Oi teeho

bahe nike kaiponoma nokoho bame mooqi ubatu nikemeta giima nokoke moitorai oioni.
14 Nokoi moomi Ohongai baruna heenaho tete biraitemi nike tete oke
qaupuitemi nokoi nikeho dzaodzao minake eete Ohonga dzoobe hiibakoi.
15 Oonita qonoqono qidzaho maikhata ape bahe Ohonganita buububu!
Mae totoho apeta hiiremi isanataqu?

10

QARU ABI KOIDZAHO TETEKE PAURO QAUPUITETA

1-2 Qate nikehota qesai anake hee, Noi kharata ooqi noo tatangake hiire
qeetoraihe noi nanaho bisata baaqi subate kebake hiiroraiqi hiireo? Idze!
nanai nikeho bisata biranate noo tatangama hiibaquho isaki oorai. Oonihe
oi nikehota midzanoma naatakoita nanai kharata ooqi noo bamenoma
qeetemi isaiteqa qusubaitemi nanai baaqa nikema noo keba ma dzapata
hiibaridzoniqi hiire tete oke aimorai. Meeke Pauro ana naamae Dzesu
Kiristuho quba eeteqi keba ma dzapata nikeho torota inoinoma noo hiibare
dza eetorai.
3 Oi naho dza oke eete oorai, oonihe Ohongaho baura eetemi tee ma teeta
basesa biranatemi keba ma dzpaqata keke noo hiiremi bamu isanataqu.
4 Maqa, nanai koo ma tangama qaa eetorai oi te ttoka pepepeho isaki
oonidzara. Baamu, oi Ohonga beedzaenomaho isaki. Noho koo ma tangama
qaa eetemi basesai taatorai ma qupa dzohidzohi sasai bamu naatorai.
5 Ma quba naane ma naanei qiba peqipeqita Ohongaho nokanokake qiru-
tomare hiibaqu, iiha ma dzoobidza oonomake nanai gama sorubire aimami
Kiristuho tete peitorai.
6 Oonita ape ma nikei basesa eetaqu oke nana ao sorubire aimami bamu
naataridzonita qupadzomare.
7 Qesa nikei sasake sooroqi sama nikemeho nookami Kiristuhonita hee,
Pauroi nanake ikaiqi hiibaquiqi qupadzomorai kaqani. Oore, nikei Kiris-
tuhonihe nanai nikeke noo hiirorai oi paha Kiristuho kekeni.
8-9 Nookare. Nanai geeta tototo hiirorai oi Ohongaho beedzae oonita oke
nanai qaupuitorai. Oonihe nikeke rubengaitareiqi te qupadzomoraidzara.
Oonita eto oho atti eetaino. Baamunipamu, qidzaita qubake beedzae eetorai
oonita ana bamu oho midza hoho eetaqu.
10 Totoho oke ana teeho qubake hiidzaranihe qesai sama qusubaiteqi hee,
Pauroi kharaqata ooqi noo minake qeete dzoobire baaoraihe noi noomae
baaoma nanai moomi noo kebakebama hiiremake nanai oho ngiingi eetarid-
zoniqi hiiroraiho isakita ana oho noo ipi hiire.
11 Oonita basesanoma nike erake qupadzomare. Nanai geeta qeetorai oi
baura nanaho kekenita oi nanaho habara naate nikeke dzaga bobotoqa boto
koko eetakoita qupadzomare.
12 Qate abi qesa haba kharata baaqi nikeho banaita naatare hiireqi
qesa bitta ma kaka eeteqi quseripo geeba nokomeke banaite banaiteke
tuumoraihe nanai oho qesa bamu.
13 Ohongai bauraho kamo nana moiteta oi nikeke sengibetemi ooraita
nanai baura naname qaupuiteqi te sepeke dzapa nanameke ai qusub-
aitoraidzara.
14 Bamu, nanai bosata baaqi te habake hoteitaranihe qeemaqi nikeho
heme baura eete sinabidza qidza hiiremi nookatanita nike nanaho pobi
ooni.
15 Qaru abi qesai mainata baura eetemi nanai te ttanga naname ota
mootoqi qaupuitoraidzara. Oonihe nanai nikeho baura eetemi nike ai

tatauma saridzeta. Oonihe nikehota oho meupu hee eeteqa paha qesaho irita perebaqu oho qupa toobake nana eete oho beedzaeke eetorai.
16 Oi sinabidza nikehota hee baamake nanai paha nikeke dzongobeteqa haba agiagi qesata ipibire sinabidza hiibakoi. Oi nanai bamu baura abi qesaho dzoota qeemaqa baura nokohoke karabetaqu, tete oke qesai iihoraihe nanai baamu.
17 Oi nanai hee, Teei dzapa teeke qaupuitareiqa Ohonga Sooparaqaho dzapake qaupuitare.
18 Oke hiiroraita abi teei dzapa nomeke qusubaitemi bamu isanataquhe Soopara noomae teeho dzapake qusubaitemi isanatakoi.

11

BAURA ABI OBERAOBERAHO KHOOBA

1 Ana hoore noo gattiqa teeke hiiremi eto nookami qanganataino.
2 Oi ana eraho qubake hiire. Anai dzaodzaoma Ohongaho quba eeteqi Kiristuho ata pobi saridzareiqi atapa boseba oba qoororaiho isakita anai nikeke gaigai eetorai. Eeteqi nikeke hee, Apu mee nikemeho beebe eetareiqi hiirorai.
3 Oonihe ana qupadzomami nikeho qupa sasari naate Kiristuqaho qupa toobake eetoraquni mae dzotatai ttenittenima Qeebake ikobetetaho isaki naataqu?
4 Oi teeho bahe nanai Dzesu ma noho sinabidza ma Sumasa nohoke nikeho torota mootomi isanatoraihe teena: Obera abi teei baaqi Dzesu ma Sumasa ma sinabidzake nikeho pengata ngingirobe eetemi maina naatemi nike paha noho teteke iihaquni kaqa, oho qupake ana muune.
5 Nookare, abi naga hiibi nokoi sama nokomeho nookami qaru abinipamu oonihe nike qupadzomami nokoho isaki nahoke riite oorai mae? Oi ana moohimi baamu.
6 Meeke nokoho totohoi mutunomanini nahoi keba ma dzapa. Oonihe nike ao tee ma teeta moomi naho nokanokai adzahaha bahe asuasu oni.
7 Oonihe anai nikeho torota sinabidza hiireqi sama nameke bai hiireqi nikeke ai teka qidzata mootota oho ttuma quba ana hiibaama naatemi ooqata obera naateta kaqani.
8 Oi sinabidza tupu qesaqesai adzahaha naate ana ttuma moitemi ana ooma nikeho baura eetotanita anai ikaqi hiireqi ttuma nikehoke ingonaiteqi nokoqahoke aimata?
9 Oonihe anai Koritti abi nikeho bisata qaatata naho qepe ma haba baamu naatemi oi eto nikeho bame naataino hiireqi anai te nikeho neseta quba teeho pupu hiibara. Oonihe Maketonia haba kharaho dzairamane qesai baaqi ana hoobireta. Ao eetetanita ana nikeho pengata bamu nenesa hiibaqu.
10 Pupu ma nenesaho pomake ana Koritti nagapa ma Girisi abi minara nikeho torota gesina naataranita Kiristuho pengata anai poma oke potti biiremi oi naho nee ma bau naate qaarakoi.
11 Anai te nikeho gottae eete oonomaho totohota hiiroraidzara. Ohonga moomi oi bamu.
12 Oonihe abi qesai sama qusubaiteqi ttaroke hee, Nanai qaru abi Pauro ma karaho isaki ooniqi hiirorai. Hiireqi nokoi ikake eeteqi nikeho ttuma nokome quba aimorai? Nanaho tete mainanita nokoho khooba ota paana naata qubake ana nikeho ttuma name quba bamu aimaqu, bamu dzanadzana!
13 Nokoi obera abi ooqi abi ikobeteqi hee, Nanai Kiristuho qaru abi ooniqi hiireqi sama nokome gimuttake eetorai.

14 Ma oi teeho quba bahe Saatai tete oke biraiteqi sama nome gimutta
eeteqi hee, Anaio dzadzaho angero ooniqi hiire baaorai.
15 Oonita qesai noho ttarita qeemaqi tete oke iihaqi sama nokome gimutta
eete hee, Kokora abi qidzaniqi hiiroraihe suheqata nokoho baura qangai
paana naate nokoke too pasere eete teetakoita qupadzomare.

PAUROI NOKO QERE BIIREQI BAME MINAKE AIMA QAATA

16 Anai quseripo bamuhe, nikehota qesai nookami anai quseripoho isaki
ooni kaqa. Oionita nike qaatemi ana oho qesa qepuqepu gattiqa hiibakoi.
17 Hiibakoihe oke bamu hee, Ohongaho nooniqi hiibaquhe gattagattaho
nooniqi hiibakoi.
18 Oi qesai ttokaho isakita hiiremi ana paha sepeke hiire.
19 Oi teeho bahe qesai qepuqepuho isakita hiiremi qesama nikei quseripo
noo nookami bagenoma naatorai.
20 Noo oi era. Qesai sama nokome qusubaite nikeke sutasutata mootaquni
mae, kapura nikehoke muunaquni mae, nikeke koseta biidzaquni mae,
urupusa eetaqu, oonomake eetemi nike naane quba oke qaupuitorai?
21 Nokoi eetoraiho teteke naamae aimaama naatemi nike anake oho iga
hiidzo? Oionita nikei quseripo nokohoke qaupuitemi ana paha naamae
sama qusubaho tomidza quseripo nooke hiiremi nookare.
22 Nokoi Dzuta abi oonihe anai oho qesa Dzuta abi. Nokoi Isirae abi oonihe
anai oho qesa suqobidza abi ooni. Nokoi Abaramuho biidza ma suunanihe
anai paha.
23 Nokoi Kiristuho kokora abi ooni kaqa. Oonihe anai nokoho isaki oke
riitanipamuke eetorai, quseripo noorake nookare.
Heme baura samanenipamuke ana eetorai, sutasuta samaneke saridzorai,
kittikotti gesina naatorai oi gattiqa bamu. Qupi ma sau samaneke ana
baataho tomidza naatorai.
24 Oi Dzuta abi anake qupi boto teenake gabeho biireta, oonihe Roma abi
hee, Eto gabeho 40 naatemi baatanipake eetaino hiireqi nokoi 39 isaki ota
qoorota.
25 Qate qupi taparike nokoi anake qainima buribaroke teeteta, qupi teeta
nokoi anake omama teeteta. Ma qupi taparike sisimama gama rubenga
naateta, qate bodza teeta anai sisimama saru naateqi khakhoro biire oomi
iihai mootota.
26 Oi ana teteta tuuma ma baaba eete qaimi oba tee ma teei sooromi biire
qaibi. Guume abi anake siko ma bagi eetorai oke anai oko patta eetorai.
Ma ana qangahasi maina paina saridzorai oke abi noo maina painanomaho
botota saridzorai, oke nagapa maina painata saridzorai, haba habanata
saridzorai, besa qausuta saridzorai ma paha naho qesamane qesai obera
naatemi oho kaipo saridzorai.
27 Baura bamenoma samaneke ana qere biirorai, bakena attinoma
samaneke geemorai, sebe ma meera samaneke moorai, quba samaneho
hutingi naatorai, qepe ma haba bamu naatemi dzapa teetorai.
28 Quba naane ma naane anake sasata ibo eetoraihe oho tongo neta anai
qupi ma sau samaneke Ohongaho oko ma boto tupu qesa samaneke soopara
eetorai.
29 Oi teei toronata taatemi quba oi ao anake hesatorai. Ma teei Kiristuhota
teeke qomaqoma hiiremi naho humamutu ao biranatorai.
30 Nookao, baura oonoma keke anai eetoraita quseripo noo oke
qaupuitareiqa qaupuitakoi.
31 Oke Dzesu Soopara napameho mai Ohonga agoagonomaho pengata ana
hiiremi nookoraimi ana hiibi, noo oi obera bahe meeni.

32 Anai Ttamasiko nagapata oomi abi qiba Areta noi hiiremi noho kiapei
dzudzu ma sogimo nomema nokoi gama nagapa oke ogamaqi naho qirike
eetota.
33 Eetomi qesamane nahoi anake kamonaiteqi seike nagapaho tapata
anake ekama qogobiremi qurateqi anai kiapeho pobiama naate atti tu-
umata. Bauraho bame oonoma samanei naho irita oorai.

12

PAUROHO BAKU MA NAMESE

1 Oonihe ana bauraho isere name sepeke kharaitemi bamu isanataqu. Oho
qubake qeemaqi Sooparai anake baku ma nameseta banaitemi oorai oke
poiqa paanaisubi.
2 Nookao, agoba tii 14 biranataamake oomi anai abi ikanomaho isakita
ooqi qupa khata namema Kiristuho Sumasama qesa hongasire ooqi noi
anake aima pei qusu nagapa bisanipamuta biranateta oke ana bageke eete
qupadzomata. Oonihe anai samama peitetani mae, neseke qooroqi mootani
mae, ikanomake eete moota oke ana khoukhau.
3 Oonita hiibi, Samani mae, birabira apeta ooqi moota oke ana ruume
naate, Ohongai noqe gesinanihe meenipamuke ana moo qupadzomata.
4 Qusu haba bisanipamuta biranateqi anai noo bamenoma samaneke
nookata. Oonihe noo oke burisi eete abi sepeke pobi hiibaquho qaga hiiremi
nookataqaho pobike ana nikeho quba paanaisubi.
5 Oonita anai abi oonomaho isaki ooqi nikeho quba paanaitemi oi anata
quba tobe sumanoma naate oorai.
6 Oi ana baamu sepeke sama name qusubaiteqa oonomake hiibaquhe qesa
nikei moo nookami anai abi sepeho tomidza naatemi anai heeqata paanaite.

PAUROI QAHIQAHIHO ISAKI TEKE SARIDZETA

7 Oonita Ohongai anake namese ma apota quba samaneke banaitemi
moota. Oonihe eto anai oho quba sama qusubaitaino hiireqi noi naho nese
kotoromi koo oi paha Saataho qesa anaho ibo eetemi ana oho kaipo eete
baaorai.
8 Qate kaipo oi anake qaate tuumareiqi anai Soopara pupu hiireqi qupi
taparike oho pupu hiireta.
9 Hiiremi noi bai hiireta. Hee, Abi kaipota oomi naho beedzaei isaki no-
hoke hee biidzakoi oonita anai baruna heenata namese ma quba eranomake
niike banaitemi oi niihota isanatare. Oke noi hiiremi anai hee, O dzoobe,
kaipo oi anake qahitoto qaama Kiristuho beedzae naho irita qaarokoiqi
hiireqi oorai.
10 Oonita anai Kiristuho baurake eetemi seebe ma meerani mae uuba ma
sakabani mae quba naane ma naaneho kaipo ma qangahasi biranataqu
oi oho quba bamu anata qanganataqu. Oi qangahasi anake suqobiremi
Ohonga hiiremi naho beedzae paha oho isakita peitemi isanatakoi, oke
hiireqi ana baura eetorai.

KORITTI ABIKE PAURO QOGO MA SAGA HIIRETA

11 Nookao! Qaru abi mimiho isaki oorai teena oi paha anata meupui
ooraita nike oke moo khooba qupadzomarotahe baamu! Oho quba ana noo
hiibi oke paanaitemi, eto nookami sama qusubanoma naataino.
12 Anai nikeho bisata ooqi qaru abi meeho isakita beedzae eete baura ba-
menoma sameke eeteta paha obaoba samane paanaiteta oi gama Ohongaho
mumure naatemi nike ikake eeteqi oke ruume naataqu?

13 Oonihe baura teena oho ttumake nikeho torota aimaama naateqi sinabidza tupu qesaqata hobihobi giimata ooqaho quba nike nookami kahosanoma naatorai kaqa. Oonita nike naho kahosa eete ooraiqako oho quba dzasa eete qaatare.
14 Oi teeho bahe erake qupadzomare. Khametoi te mai ma paiho quba iisu mootoraidzaranihe mai ma pai iisu oke khametoho quba mooto peitorai. Oonita anai paha nikeho torota biranatemi qupi tapari naatakoi oonihe anai bamu nikeho torota sama pati name qohateqi tee ma teeho quba hiireqi oho bame nike moitaquhe, nikema qesa dzaira eetareiqi ana qeemakoi.
15 Oho isakita anai nikeho dzasa minake eete sama name bagara biireqi nikeho kokora eetoraridzonihe nike oho ipike naho goottae eetaino.
16 Oonihe nike poi hee, Pauroi nanake qoqopa eeteqi ao asi nometa baubotoraiqi hiibidzo?
17 Idze! abi apeke anai nikeho quba dzoobireqi hee, Nokoke ttenitteniqi aimaqi naho asita baubotareiqi hiireta?
18-19 Baamunipamu, anai Ttittoke dzoobireqi noma gotta teei noke gainene eetare hiiremi nopoi tuumaqi nikeho torota ikoiko baura eeteta mae? Maqa, Nanai tete oke ruume ma poma oonomake aimaamanita Ttittoi paha ikoiko abi baamu. Nanai te sama naname gimutta eetoraidzaranita dzairamane qidza nike eto oke qupadzomaino. Ohongaho pengata nanai Kiristuho quba eeteqi nikeke qanoqanonomaitare hiirorai.
20 Oonita anai nikeho torota biranatakoi oonihe anai eto seike baaqi moomi nike tti ma ttire, oso ma dzauba, hu ma koridza, ingaqo ma rasakima ooqi sahatetemi nikema napaho neseta midzanoma naataino oho qupake muune.
21 Oi anai hee, Eto nanai qeemaqa moomi bosata qesa iinga ma siidzata ooqi pasena dzapa samaneke eetota nokoi qupa burisi eetaamake oomi Ohongaho pengata ana midzake eete nikeho quba paha tti ma ttaka hiibaino oho qubake ana ququimaqi hiirorai.

13

AI TATAUMA NAPAMEKE TORONAITARE

1 Nookao poiqa nana nikeho torota biranataqu oi ao qupi tapari naatakoita qupadzomare. Biranateqa batabidza abiho isakita isere nikeho gama nookaqa bamu abi teenaqaho toota noo nookaquhe eeserima tapariho noo totohoi teenata tuumami nookakoi.
2 Oonita hiibi anai bosanipamu nikeho torota biranatetani qate ipita nikeho neta kahosa biranatemi ana naamae te qeemaranihe geeta qogo noo qeete dzoobiremi oi naho habara naateta oi qupi eseri naateta.
Qate poiqa ana qeemami qupi tapari naatemi anai bamu sepeke nike ingonaitaqu oke nike korabete nookare.
3 Oonita nike bosata naho nese ma penga moo nookami abi kebaho isaki naatemi nike hee, Noho torota obaoba apeke moohimi Ohongaho mumure naataqu? Oiqi hiiroraihe poiqa naho nooi nikeho torota bamenoma naatakoita Kiristuho mumure oioni.
4 Moorare, Kiristui basesa bahe abi kebaho isakita ooqi baateta oonihe qoridze poiqa qaraqarata oorai oi teeho bahe Ohongaho beedzae keke. Oonita nanai te sama nanameke qaupuitoraidzaranihe noho poma kebake iihaqi paha noma gama qaraqara saridzeqi Ohongaho beedzaeta nikeho torota baura eetorai eetorakoi.
5 Oonita sama nikeme bageke eete toronaitare. Toronaite moomi isaki nikehoi ai tataumanomani mae baamu? Nike Dzesu Kiristuho torota atimorai mae bamu? Eto sasaho isaki ooraino.

6-7 Qate ana dza eetemi nike nanake toronaitemi, sasaho isaki bahe
meenoma naatare. Oonihe toronaiteqi eto sasake soobainohe mutuke
aimare.
8 Aimami nanai nikeho neseta uubareiqa uubakoi isanatareiqa isanatakoi.
Oonihe nanai nikeho bisata bamu quba meeho basesa eetaqu, bamu. Ooqaio
mee oonita qaupuitakoi.
9-10 Nanai nikeho neseta isanataama naatemi nike beedzae aimaqu oke
nana nookami bamu qanganataqu. Oi teeho bahe nikemaeho oora ma
qaarai qidzanataqu ooqaho qubake nana beedzae eete pupu hiirorai. Oi
Dzesu Sooparai anake beedzae moitemi ooraihe ooma anai eto nikeke suqo-
bidzainohe qanoqanonomaitaridzoni. Oho qubake anai nikeho amata ooqi
sauqata qogo noo hiire qeetemi qusubaitemi ana nikema ooqake bamu noo
tatangama hiibaquhe inoinoma hiibakoi, oio naho dza.

NOO QETTA MA KOKO

11 Oonita Dzairamane name nike keba ma dzapata ooqa qupa teenaite
qesa kokora eetemi Ohonga dzasa ma hasuho maikhatai nikeke tuuhoro
qaarakoi.
12-14 Qate Kiristuho okoma boto tupu erana oorai nokoi nikeho dzoobe
hiire. Oonita nike qaheuba baura napameke qupadzomaqi qesa kanabete
oorare. Oionita Dzesu Kiristu Soopara napemeho baruna heena ma Ohonga
Maiho dzasa ma Qaheuba Sumasaho ttaiqa oi gama nikeke bakena geema
qaarare, aipo.
Anaio Pauro

GARATA
OHO DZAIRA PEPA

Pauro qeeteta
Epeso Asia Gattiqa
Tii 55-56
Dzesuho Oho Ma Boto Tupu
Garatia Haba

NOO BOSABOSA

1-2 Dzoobe Dzairamane:
Anai Pauro, Qaru abi. Oonihe, anai abiho qaru khata oonidzara. Ma abi teqaha anake dzoobiremi baabara, baamu. Ohonga Mai noi Dzesu Kiristuke baata neta ai tukutomi noi hiiremi anai noqaho qaru abi naate oorai. Dzairamane qesa ma nanai noorake qeeteqi Garata habaho oko ma boto tupu nikeho toro dzoobiremi tuusubi.

3 Ohonga Mai ma Dzesu Kiristu Sopara napaho nopoi hiiremi keba ma dzapa nikeho torota biranatare.

4 Oi napai ttokaho qangata qaami Ohonga Mai hiiremi Kiristui napake qanga neta qangauma quba kahosa napahoke teetareiqi baateta.

5 Oho qubake Ohonga Mai napameho hasa hiire qaarare. Oi noo meenipamu!

SINABIDZA MEE OI SAMANE BAHE TEENA

6 Qate Kiristui baruna heeba nometa nikeho kira hiiremi nookata. Oonihe nookaqi nike ikake eeteqi noho neta harateteqi ago sinabidza mainata qeehimi ana mooqorai?

7-8 Oi sinabidza mee paha teei teqaha ooraidzara, oonihe qesai nikeke dzakidzaki eeteqi Kiristuho sinabidza oberama hiibareiqi dza eetorai.

Nanai sinabidza nikeke pobi hiireta oi mee. Oonita poiqake ttoka abi, oni mae qusuho angero tee, oni mae apei (hu nooho) sinabidza maina nikeke pobi hiibaqu abi oi pernaomanipamu ooni.

9 Sinabidza nike meenipamuke nanaho toota nookata. Oonita apei poiqake nike sinabidza maina pobi hiibaqu noi ai biidzaquho isaki oni. Nana bosata hiireta teena oke ana paha poiqake hiire.

10 Oonita nike qupadzomami ana erake abiho penga quba hiirorai mae? Mae abiho dza hiiremi ana oho quba eetorai? Oi baamunipamu! Oke ana abiho quba eetapuke ana Kiristuho kokora eetaama naatarori.

PAUROI QARU ABIHO ISAKI NAATETAHO POMA

11 Oonita dzairamane nookare. Sinabidza ana nikeke banaitorai oi te abiho nenanidzara.

12 Baura oke ana teqaha abiho torota saridzara, ma abi teqaha oke ana banaitemi nookara. Baamu. Kiristu noomae oke naho toma quba paanaitemi nookata.

13 Meeke agobake anai Dzuta abiho sinabidzake iihaqi baura samaneke eete qaata oho teteke nike ago nookaqi qupadzomorai. Oi ana Ohongaho oko ma boto tupuke rubengaitareiqi nokoke sesero eete qaata.

14 Oho qesa uimane nanahoi tete rerengi eete qaata oho teteta anai qooroqi dzaodzaoma Dzuta abiho sinabidza qaupuiteqi qesamane nameke riite qaata.

15 Qate, pai gotta nahoi ana dzoomake boohimi Ohongai baruna heena
nometa anake uhutota. Kebanoke noi bodza mootoqi khata nome tete
nohoma gama naho quba paanaiteta.
16 Paanaiteqi noi hiiremi ana raaba abiho torota Kiristuho sinabidza hiire
paanaitarotaho isaki naateta.
Oonihe ana teqaha abiqaho torota sinasina aimara.
17 Oho qesa ana teqaha Dzerusaremuta peiteqi qesai bosata Ohongaho
Qaru abi naateta nokoho torota biranate tete aimara, bamu. Anai Dzesu
gesina naasuhiqi aoke Arabia habata tuumaqi ota noke tuuhorota. Tu-
uhoroqi burisi eete Ttamasiko nagapata biranate ota bukhuma baura mina
eeteta.
18 Qate tii tapari naatemi meeke ana bodza ota Dzerusaremuta aabe
tuumaqi Peetoroho nagata peiteqi qupi 15 oho isakita nakamae ota oota.
19 Oonihe, Kiristuho qaru khameto minara nokohota anai teqaha teeke
mooraranihe, Sopara nameho noma Dzakopo teena noke ana moota.
20 Nookare, noo ma pobi erake ana Ohongaho pengata qeesubi oi noo
meenipamu.
21 Oonita bodza oho neta anai tuumaqi Siria ma Kirikia habata qaata.
22 Oho qubake Kiristuho oko ma boto tupu samane Dzuta habana qaata
nokoi naho pengake gesina naate qaarara.
23-24 Oi baamuhe, nokoi noorake qesa pobi hiire nooka qaata, Idze, teei
agobake napake sesero eeteqi ai tatauma baura rasaki eete qaata abi oi
poiqake sinabidza teena oke abi pobi hiire paanaitorai. Oiqi hiireqi nokoi
nahoke qupadzomaqi Ohongaho hasa hiireta.

2

QARU ABI MINARAI PAUROHO BAURA QAUPUITETA

1-2 Qate ipita tii 14 naatemi Ohongai tete paanaitemi anai paha Dzerusare-
muta tuumaqi Ttittoke aimaqi naka Banabema nanai qesa gainene eeteqi
tuumata. Oonihe ana teqaha sepeke baura eete qaarara, ma ana eto sepeke
baura eetainoho qubake sinabidza anai raaba abi pobi hiirorai oke ana
Dzerusaremuta abi dzapa pobinoma nokoho pengata keke rerengi eeteta.
3 Qate Ttiitto noi Giriki abi oonihe nokoi te noke sama koko geeba
mootareiqi hiibara, oi bamu.
4 Oonihe tuuma ma baaba qidza napai Dzesu Kiristuho teteta saridzorai
oke dzairamane obera qesai guuke nooka quba tupu ota dzuubaqi nanake
angina teetare hiireqi nokoqeke keke Ttitto oho geeba mootareiqi hiireta.
5 Oonihe, nanai teqaha obera abi nokoho noo qusubaitara, baamunipamu.
6 Sinabidza oi nikeho torota mee eete soubidza qubake nanai oho basesake
eeteta.
Qateqa abi dzapa pobinomake hiibi nokoho dzapa pobi oi teqaha anake
sirihara.
7 Paha Ohongai teqaha abiho dzapa pobike qupadzomoraidzara. Oonihe
abi mimi dzapa pobinoma nokoi teqaha garubata naho noo geemaqi oho
ipi hiibara. Oi baamuhe, Ohongai Peetoroke Dzuta abiho torota sin-
abidza hiibareiqi dzoobiremi tuumorai oke nokoi qupadzomaqi oho qesa
noko moomi Ohongai anake raaba abiho torota sinabidza hiiba qubake
dzoobiremi tuumorai.
8 Oi Ohonga apei Peetoroke dzapa hiiremi noi Dzuta abiho quba qaru
eetorai Ohonga teena noi paha anake dzapa hiiremi ana raaba abiho quba
qaru eetorai.

9 Qate Dzakopo ma Peetoro (Biriki) ma Dzohane noko subaho qesa ooqi
moomi, Ohonga baura qidza anake moitemi oorai. Oho qubake noko ma
nana ttaiqa naataquho isakita nokoi Banabe ma nakaho botoke aimaqi hee,
Nipe raaba abiho torota baura eete qaama nanamae Dzuta abiho torota
baura eetorakoiqi hiireta. Oonihe, nokoi nakake hee,
10 Nipe raaba abiho bisata baura eesuqi eto Dzuta abi habana nanahoke
ruume naatainoiqi hiireta. Ma teena oke ana qupadzomaqi dzaodzaoma
oho ttuma nikeho neta ttuttuitoraike nike moorai.

PAUROI PEETOROHO OBERAKE PAANAITETA

11 Oonihe ipita Peetoroi Attiokhia nagapata biranateqi poma teeta obera
naatemi anai noho pengata oho noikiki hiireta.
12 Oi bosata Dzakopoi Dzerusaremuta ooqi Dzuta abi qesake dzoobiremi
nokoi Attiokhiaho teteta tuusuqi ota biranataamake oota. Oonita Pee-
toroi Attiokhiaho raaba abima gama isanate ttaike patta muuna qaata.
Oonihe, sama koko geebanomai Dzakopoho nena baata nokoi Attiokhiata bi-
ranahimi Peetoroho qupa bitotomi, noi koridza biireqi raaba abike papateta.
13 Ma oho qesa Dzuta abi qesai obera naateqi noma papateta. Ma idze,
Banabe noomae oho qesa nokoma qupa teenaiteqi raaba abike papateta.
14 Oke anai moomi nokoho tete teqaha sinabidza meeho tomidza naatara.
Oho qubake ana nokoho pengata Peetoroke pobi hiireta, Ae! nii Dzuta abi
ooqi raaba abiho pomata midza eetaamake nokoma patta muuna qaariti
naane quba nii poiqake nokoke papate? Papahimi raaba abi nokoi isanate
Dzuta abiho pomata qeemaqa sama koko geebanoma naataqu mae? Oi
oberani. Oke ana noke pobi hiireta.

AI TATAUMAHO TETE OQAI KEKE ISANATAKOI

15 Anai Peetoroke hee, Qesa napai teqaha raaba abi kahosanomaho isaki
naate ooraidzara oi napai husi ma paita Dzuta abi.
16 Oonihe, napai moomi abi teei hu noo gama qusubaitaquko noi bamu oho
quba Ohongaho pobi naataqu. Oi bamuhe, abi Dzesu Kiristuke ai tataumaqu
oqaho quba Ohongaho pobi naatakoi. Dzuta abi napai hu noo qusubaitareiqi
te oho quba Ohongaho pobi naatoraidzaranihe, raaba abi ma napa gamaqa
Dzesu Kiristu ai tataumaqi noho pobi naatorai.
Tete erake qupadzomare. Abi ape ma apei hu noo gama qusubaite
soubidzaqu oi abi qesahota isanatakoihe noi bamu oho qubake Ohongaho
pobi naataqu, baamunipamu! Oonita mooro.
17 Napai raaba abi kahosanomaho isakita ao hu noo potti biireqi Kiristuho
torota biranate Ohongaho pobi naate oorai. Oonihe, oke moomi Kiristui hee,
Kahosaho tete isanatoraiqa hiirorai mae? Oi baamunipamu!
18 Oho teteke qahota mootoqi hiire. Anai qaho teeke qeeremi ngaura
naatemi ana oho ngaurama qaho oke paha gootare hiibaquko oi obera
naatakoi.
19 Nookare, nii ma nakai hu noota baata saridzeta. Oonihe oho ngaura
qaateqi nakai Ohongaho totaqita qeemaqi aoke qaraqarake saridze oorai.
Oonita nakai ikake eeteqa paha hu nooho ngaurata qeemaqu? Baamuni-
pamu.
Anai erake qupadzomorai: Anai Kiristuma naka teena naateqi baateta,
oonihe noma gama eehaha naate oorai. Oi ana bahe, Kiristui anake eeha-
haitemi baura ana ttokata eetorai oke ana Ohongaho khatake ai tataumaqi
eetorai. Oi noi naho quba dzasa minake eeteqi naho habara eete baateta.
20-21 Oonita abi napai hu noo qusubaite oho quba Ohongaho pobi naat-
apuko, Kiristui sepeke baatarota. Oonihe baamu, Ohongai baruna heena

nometa tete saridze oorai tete oke nii ma nakai ai siginaitemi bamu isanataqu, oke ana Peetoroke pobi hiireta.

3

HU NOOHO TETE MA AI TATAUMAHO TETEI MAINA PAINA

1 Ana Ohongaho baruna heenahoke hiiremi Garata abi nike oho ruumeni kaqa! Nikemae nookami nanai mekeqoma nikeho pengata hee, Dzesu Kiristui napaho habara naatemi abi noke hapahapanaiteta oiqi hiire qaata. Oonihe apei nikeke ikobetemi tete mainaka qupadzomorai?

2 Oonita ana qasa noo erake hiiremi nike oho noo ipi hiibare.

Nike hu noo qusubaiteqi Ohongaho Sumasake saridzeta, oni mae nike Kiristuho noo nooka hisi eeteqi Ohongaho Sumasa saridzeta?

3 Isanate nike Kiristuke nooka hisi eeteqi Sumasake saridzeta. Oonihe, ota sohoroqi nike ruume ma potutu naate poiqake hu noota kotanga naatare hiirorai mae?

4 Sumasaho teteke nike ago saridzeqi ota bageke eete baaqoraihe, poiqake tete oke nike sepeke qaataqu mae? Ohongai nike Sumasa nomeke ttuunomake moitemi Sumasai baura qidza samane nikeho bisata eetorai.

5 Oonita nike hu noota tatanga naatemi Sumasai teqaha oho quba baura oke eetoraidzarani. Baamu, nike Ohongaho sinabidza nooka hisi eetemi Sumasa ooqaho quba baura oke eetorai.

6 Nookara, Abarahamu noi Ohonga nooka hisi eeteqi noho pobi naateta.

7 Oio tete, oonita apenei oho qesa Ohonga nooka hisi eetorai nokoma napa meeke Abarahamuho khametoho qesa naate oorai.

8 Oi Ohongai agobake mooqi erake qupadzomata. Ipita raaba abi samane nooka hisi eeteqa naho pobi naatakoi.

9 Oke hiireqi Ohongai Abarahamuke sinabidza hiiremi noorake qeeteta, Raaba abi nokoi Abarahamu niiho nakuta agoago saridzakoi. Oke qeetemi ooraita moomi apenei Ohonga nooka hisi eetorai napa gama Abarahamuma teena naateqi agoago oke saridze oorai.

10 Qate hu nooi erake hiireta, Apenei hu noo isaiteqa gama susupu qusubaite soubidzaama naataqu nokoi baataquho isaki naatakoi. Oiqi hiiretaho qubake apenei hu noota tatanga naatorai nokoi oho baruta dzuubakoi.

11-12 Ma hu noo oi paha erake hiireta, Apei hu noo gama qusubaite soubidzaqu abi oi oho bameta ooqa qidzoke qaraqara saridzaqu. Oiqi hiiretanihe, oi gama nooka hisi eetaquho tetenidzara.

Qate oho habarake sinabidza noota erake qeetemi oorai, Abi teei Ohonga nooka hisi eeteqa qaraqara saridzakoi. Oonita oke napa moomi tete paana naate, oi abi hu noota tatanga naateqa bamu ota Ohongaho pobi naataqu, baamu.

13 Qate sinabidza noota erake paha qeetemi oorai, Abi apeke eeta gosoromi oorai abi oi biidza ma baatanomani. Oho qubake moomi Kiristui hu nooho baru neta napake ingonaiteqi noomae napaho habara eeteqi biidza ma baataho isaki naateta.

14 Oonita raaba abima napai gama Kiristuke nooka hisi eeteqi Ohongai naru hiiretaho isakita napa Sumasake saridzemi oorai. Oho pomata Abarahamuho tete qidza ao napaho torota biranate oorai.

HU NOOI OHONGAHO NARUKE ISANATAAMA

15 Dzairamane name nookare. Abiho teteta erake eete oorai. Abi teei baatare boohiqa quba tongo nomeho noo oke geeta ttarita qeetakoi. Qeete tatanga naatemi, noo oke abi maina bamu sepeke ai siginaitaqu, mae mainata mootomi isanataqu, baamu.

16 Oho qesa Ohongai naru noo teeke hiiremi oi Abarahamu ma biidza
nohoho isaki naate oorai. Oi Ohonga Abarahamu erake hiireta, Niiho biidza
oioniqi hiireqi teqaha biidza samanehoke hiibaranihe, Biidza teena oiqi
hiiremi biidza oi Kiristunipamu oni.
17 Qate oho khoba era. Ohongai Abarahamuho quba naru noo oke hiire
qeetemi tatanga naateta. Oonita ipita tii 430 naatemi hu nooi biranateta.
Biranateqi, oi teqaha naru noo bosana hiireta oke ai siginaitara, baamu! Oi
agoba oorai.
18 Oi abi teei hu nooho teteta quba qidzaho apiapi naatapuko oi ago naru
noo oke ai siginaitarotanihe, baamu. Ohonga noomae naru noo oke hiiremi
tatanga naatemi napai Abarahamuma gama oho mee Kiristuke saridze
oorai.
19-20 Oonihe, Kiristuke dzoomaamake oomi hu no oi oho bodzata aima
ootaho khooba era: Oi hu noo biranatemi abi moomi nokomaeho kahosai
qanganipamu oomi beedzae saqobarota oke hiireqi Ohongai hu nooke
angeroho botota qeeteqi Moseke moitemi Mosei bisata oke Isirae abike
moitemi nokoi oho bame saridzemi isanataama naateta. Oonihe, naru
noo oke Ohonga teenai hiire tatangaitemi Abarahamuho biidza Kiristu noi
kebanoke abiho bisata biranateqi naru noo oho baura abi mee naatemi
isanatorai, dzoobe!

HU NOOI ABIKE GABEHO BIIREMI KIRISTUKE SARIDZORAI

21 Oke moomi hu noo oi Ohongaho naru nooke qirutomaama. Oi baamu,
ma paha hu noo oi abike qaraqara moitaquho isaki baamu. Oorapuko, oho
teteta Ohongaho pobi biranatarota kaqanihe oho tete bamu.
22 Oonihe, Ohongaho hu nooi napake teetemi oke moomi, abi napai gama
susupu kahosaho nenanita isanataama. Oonihe apenei Dzesu nooka hisi
eetorai nokoma napai oho teteta Ohongai naru hiireta oho mee saridzorai,
saridzorakoi.
23 Oonihe napai Dzesu Kiristuke nooka hisi eetaamake qaami, hu noo oi
Dzuta abi nanake sutasuta nagata qaanate qaami, ipita ai tataumaho tete
paana naateta.
24 Oonita hu no oi nanake bakena geema qaami Kiristui biranatemi napai
poiqa noke nooka hisi eeteqi Ohongaho pobi naatorai.
25 Oonita napai poiqa nooka hisi eetemi hu noo oi teqaha napake gabeho
biiroraidzara ma teqaha soopara eetaama, dzoobe.

AI TATAUMAKE EETE OHONGAHO KHAMETO NAATORAI

26-27 Nookare, apene Dzesu Kiristuke ai tataumorai nike ma napai noma
gama Ohongaho khameto naate ooraiqi noho isakita sinabidzaho sobasoba
saridzeqi noho mututa bageke eete oorai.
28 Oi Kiristuho mututa Dzuta abini mae raaba abi oho koridza baamu.
Kokora abini mae maikhameto oho koridza baamu. Ungapani mae atapa
oho koridza oho qesa baamu.
29 Oi nike ma napai gama Kiristuho torota sarai teena naate oorai. Oi
nike Kiristuho pobi naate ooqi oho isakita paha Abarahamuho biidzamane
naateqi Ohongai naru noo hiireta nike ma napai ttaiqake oho apiapi naate
oorai. Oioni.

4

DZUTA ABIKE PORO KHAMETOHOTA MOOTOTA

1-2 Oho tete erake eete oorai. Abi khata teei isanate ipita mai nomeho
quba tongo mai eetakoi. Oonihe khata noi kotanga naataamake ooqi poro
khataho isaki naatemi soopara ma poro maimane nokoi khata oke soopara

eete qaama, mai bodza mooto oomake kebanoke abi khata oi poro gotta naatakoi. Poro gotta naateqa oionita poro tongo nomeke mai eetakoi.
3 Oonita khameto kotanga naataamake ooraiho qesa Dzuta abi nanai nikeho habara naateqi agobake ttokaho isakita huttingi ma sapunge naate qaata.
4 Qaami, oho bodza biranatemi Ohongai khata nomeke dzoobiremi atapa teei noke hu nooho nenake dzoomata.
5 Dzoomami apene hu nooho sutasutata qaata nanake Khatai saqoromi napai gama Ohongaho khameto mimi naate oorai.
6 Oho qubake noi khata nomeho Sumasa napaho qupata dzoobiremi napai gama oho qubake too ttuttuiteqi hee, O mai naname (papa) ooqi hiirorai.
7 Oonita nikei teqaha hu nooho poro khameto naate ooraidzara, baamu. Nike aoke Ohongaho khameto mimi naate oorai. Ohongai hiiremi nike paha ttaike quba tongo nohoho apiapi naate ooraita qupadzomo.

GARATA ABI TETE QESA IIHAMI PAURO POBITETA

8 Oi nikei agobake Ohonga mee noke khoukhau eeteqi quba maina painake ohonga tiibeteqi oho tuhotuho eete qaata.
9 Oonihe nike poiqa ao Ohonga gesina naatemi noi nikeke mai eete ooraita nike ikake eeteqi burisi eete paha ttokaho huttingi ma sapunge ngiingi ma baabanoma oho isaki naatare dza eetorai?
10-11 Moorare! Ana nikeho qupake muunorai. Qupi qesa ma dzasidza qesa ma tama qesa ma tii bodza qesa oke nike naane quba qabeburorai? Idze! Anai nikeho irita baura sepeke eete qaabi mae?
12 Dzairamane name, nookare. Nike te anake sesero eetara, bamu. Oonihe anai nikeho totaqike qupadzomoraiho isakita nikemae paha naho totaqike qupadzomare, oho pupuke ana hiibi.
13 Oi naho nese qanganipamu naatemi anai oho quba te peperataranihe beedzae eete nikeho torota Kiristuho sinabidza hiireta.
14 Hiiremi nike nese heme nahoke mooqi teqaha naho ngiingi ma baabake eeteqi ekepusa eetara, baamu.
15 Nikei Ohongaho angero teeke kokora eetarota mae Dzesu Kiristunipamuke aima kokora eetarota, oho isakita nike anake aimaqi kokora eetota. Kokora eetemi nikeho qupa qidzanateta.
Oi ana moomi tete oorapuko nike ao nese nikeme bikoumami anake moitemi oho isakita naho nese qidzanatarota, buububuu! Oonihe kokora oonomake nike paha naho quba eetemi nikeho qupa qidzanataqu, mae bamu?
16 Ana noo mee erake hiireqi te oho quba nikeho ibo naate ooraidzara. Bamunipamu, eto oke qupadzomaino.
17-18 Oonihe, anai nikeho torota ooraqu mae bamu oi gama iso keke. Oonita nikemae kokora baura eete qaaraqu oonomaho dzaodzao oi bagenoma. Qateqa, abi qesai nikeho quba tete paanaitare hiireqi teqaha oho dzaodzao eetoraidzara. Oi bamu. Nokoi tete qidza nikehoke siiremi nike nokoho torota dzauri hiibareiqi noko oqaho dzaodzaoke eetorai.
19 Oonihe khameto bittina name, nookare. Nike Kiristuho tomidza naataamake oorai. Oho qubake atapa teei khata dzoomoraiho isakita anai nikeho quba heme erake aimorai.
20 Ana nikeho torota biranate keba ma dzapata noo erake hiibarorihe, bitta eeteqi ana nikeho qupa muunaqi oho totohoke geeta qeetorai.

TTOKAHO SUTASUTA MA QUSUHO SAQOSAQO OHO QAHURA

21 Qate qesa ma nike hu nooho isaki naatare dza eetorai nikei hu nooho tete erake qupadzomare.

22 Noo erake qeetemi oorai, Abarahamuho khameto eserike paimane
dzoomata. Sutasuta atapai temuke dzoomami saqosaqo atapai temuke
dzoomata.
23 Oonihe abiho dza hiiremi sutasuta atapai khata temu dzoomatanihe,
Ohongai naru hiiremi saqosaqo atapai oho khata mee dzoomata.
24 Oonita qahura noota hiiremi oho tete erake eete oorai. Oi kodza ma
tangaho noo eseri. Sutasuta atapa Hagariho noo oi Sinai toraho kodza ma
tangaho noo. Oi hu noonita meeke sutasutata mootorai.
25 Arabia habaho tora Sinai ma ttokaho nagapa Dzerusaremu nopoi
ttokaho ttaiqa teenani. Ma apene nopoho torota atimorai nokoi oho khameto
naateqi gama susupu sutasutata oorai (oi gama nooka hisi eetaamaho sipi).
26 Qate, qusuho Dzerusaremu oi teqaha sutasutaho isakinidzara. Oi pai
napahoho qesani.
27 Oi erake sinabidza noota qeetemi oorai, O atapa quma, nii teqaha khata
teeke dzoomara, dzaasa. Oonihe, niiho qupa qidzanatare. Oi teeho bahe
nii apuamaho isakita qaariti poiqa nii qura eeteqa atapa apunomake riiteqa
khameto samaneke dzoomakoi. Oonita niimae too inateqa oho hasa hiibare!
Oiqi hiirorai (oi gama ai tataumanomaho sipi).
28 Dzairamane name nike nookare. Ohonga naru noo hiiremi Sarahai
Isaka dzoomata. Oho qesa napai sinabidzata naru noo nohoho khameto
naate oorai.
29 Qate, bosata abiho dza hiiremi Hagari oho khata Isimaere dzoomami noi
temu Sumasaho nenake sesero eeteta oho qesa poike oho tete oke eete oorai.
30 Oonihe, oho sinabidza ikanomake hiiremi oorai? Oi hee, Sutasuta
atapaho khata noi bamu saqosaqo atapaho khatama nopo esese maiho quba
tongo mai eetaqu, bamu. Oho qubake sutasuta atapa ma khata nopoke
iihami tuumare.
31 Oiqi hiiremi ooraita Dzairamane name, qahura noo oi erake hiire.
Napai teqaha sutasuta atapa oho khameto naate ooraidzara, baamu. Napai
saqosaqoho khameto naate ooraita, nikei hu nooho dzaodzaonomake ao
iihami tuumare.

5

HU NOOHO DZUPUNI MAE QANGA TEEHO DZUPU OI ATTINOMA

1 Kiristui napake eka qangata saqoromi oho qakiqaki naatorai. Oonita
nike battigara naateqa etoqa paha sutasutaho kabira naataino.
2 Nike sama koko geebanoma naatemake, Kiristui bamu nikeke
hoobidzaqu. Noo oke ana Pauroi nike pobi hiiremi nookare.
3 Qesa ma nike sama koko geebanoma naatare hiirorai nikei hu noo gama
susupu qusubaite soubidzaridzoho bame aimami oi nikeke teetakoi.
4 Oonita apene hu nooho teteta Ohongaho pobi naatare dza eetorai nike
korabete nookare. Kiristui bamu ota nikeke hoobidzaqu, bamu! Nike ota
taateqa Ohongaho baruna heenaho isakiama naatakoi.
5 Oho habarake nanai erake qupadzomorai, Ohongaho Sumasa napake
dzeimami nana nooka hisi eeteqi oho teteta Ohongaho pobi naatorai.
6 Oi Dzesu Kiristuho teteta abi teei sama koko geebanoma naataqu, mae
oho isakiama naataqu oi gama quba meeama. Oonihe, meeke Ohongai
napaho quba dzasa eetemi napa noke nooka hisi eetaqu tete oio meenoma-
nipamu oni.
7 Nikei bosata Kiristuho teteta bage eete tuusumi, apei nikeke dzakidzaki
eetemi nike tete mee oke qaatake boobi?

8 Ohongai nikeho kira hiiremi dzakidzaki baura oi te noho nenanidzara,
baamu.
9 Nookare. Dzoota maa teei suubaquko, qesa minarai gama suubakoi.
10 Oonita qahura oke ana nikema gama Ohongaho pengata teenaite qupad-
zomaqi hiire. Abi nike dzakidzaki eeteta noke nikei ao hotou biidzare.
11 Dzairamane name, anai sama koko geebaho tete hiire rerengi eetapuko,
hapahapaho noo ma oho midzake oho abi qupadzomaama naateqi bamu
anake sesero eetarota.
12 Oonihe sama koko geebanomai oho dzaodzao eeteqi nikeke tototo
hiire dzakidzaki eetorai ana dza eetemi nokomae ipibireqa puni nokomeke
teetemi oho dzaodzao bamu naatare.
13 Dzairamane name nookare. Ohongai nikeho kira hiireqi saqoromi
oorai. Oonihe, nike saqosaqo teteta ooqi etoqa dzongobeteqa dza nikehoi
hiibaquke qusubaitaino. Oonita nikei dzasake eeteqa, qesaho kokora eete
qaarare.
14-15 Oonihe, nike etoqa qesa bitta ma kaka eeteqa qesa teete bamuitaino.
Oi hu noo qibai erake hiirorai, Nii sama niimeho dzasa eetoraiho isakita
abi temuho dzasake eetorare. Oke nike meeke qusubaitemi oi hu noota
isanatakoi.

ABI AGOBA MA ABI USAQE OHO KORIDZA

16 Paha ana noorake hiire. Abiho dza hiirorai ma Sumasaho dza hiirorai
nopoi qesa ibo eetorai.
17 Oonita nopoi qesa beekho eetemi nikemae qupadzomaquho teteta tu-
umaqu oke nike bitta eetakoi.
18 Meeke Ohongaho Sumasai tete banaitemi, nike ota tuumami bagenoma
naatakoi. Oke eeteqa nike bamu abiho dzake qusubaitaqu. Ma Sumasai nike
dzeimami ota tuuma qaaraqu nike bamu hu nooho kabira naataqu, baamu.
19 Qateqa abiho dza hiiremi oho mee biranatorai oi era:
20 Guume ma pasena, apuata ma takutaku, ohonga maina paina, googa ma
baru, ibo ma dzauba,
21 peetta ma qeraqera, hu ma koridza, oba tatangaho dzaodzao, ma quba
samane oonoma oioni. Nookare. Ana agobake qogo noo hiiretaho isakita
paha erake hiire, apenei quba oonomake eetorai nokoi bamu Ohongaho
pobita dzuubaqu, baamunipamu.
22 Qate Ohongaho Sumasai hiiremi oho mee biranatorai oi era: Dzasa,
qupa qidzaqidza, hasu ma keba, pookeba samakeba, keba ma dzapa, baruna
heena,
23 ma tete idzoidzo, ma sama quurataqu, ma sama soopara eetaqu, quba
oonomake eetaqu oho qaga bamu, oio qidza.
24 Oi apene Kiristuho pobi naate oorai nokoi ttokaho dza ma rumuba
nokomeke teete kebaitemi oorai.
25 Oonita napai Sumasaho nena naate ooraimi, Sumasai oora ma qaara
napahoke soopara eete qaama napai noke qusubaite qaarare.
26 Etoqa napamae sama qusuba baurake eeteqa qesa kurebetaino.

6

QESA KOKORA EETORAQU OIO TETE

1 Dzairamane name abi teei kahosa teeke eesumi nike mooraquko nike-
hota apene meeke Sumasaho tete qusubaitorai nikei abi oke keba ma dza-
pata kharuba teetare. Oonihe, nike eto oho qesa torona oke saridzainoho
attike eesuqa noke kharuba teetare.

2 Nike qesaho bame aima qaarare. Oke eetemi Kiristuhota bagenoma
naatakoi.
3 Oi abi teei quba gattiqa ooqi sama nomeke moomi minanataqu abi oi
sama nomeke ikobeteqa qanganatakoi.
4 Oonita abi samane nikei baura nikemeqake torotaite qaarare. Oke eeteqi
nikei isaki bosana nikemeke riitaquko nike bamu abi temuho qubake ttidza
qidzanataquhe, baura nikemeke qupadzaomaqi ttidza qidzanatakoi.
5 Oonomake eeteqa abi samane eto bame nikemeke sepeke qesaho qereta
goosobainohe nikemae aima qaarare.
6 Ma apenei sinabidza nookorai nikemae adzahaha naate oho kiridzake
qupadzomaqa sinabidza banaita oke ttaike moite qaarare.
7 Paha noorake korabete nookare. Ohongake ikobetaquho tete ooraama,
baamu. Oi abi teei quba teeke dzaaromi peiteqa mee goomami mee teena
oke noomae saridzakoi.
8 Oi teei dza ma rumuba nometa quba qupadzomami oho mee biranateqa
abi noomaeke teetemi rubenga naatakoi. Oho qesa apei Sumasaho neta
quba qupadzomami oho mee biranatemi abi oi qaraqara tatangaho meupu
saridzakoi.
Oho qubake baura qidza oonomake eete qaaqa, etoqa napamae hobisata
peperataino.
9 Oi gama quba bodzanomanita napa battigara naate qaaqa oho mee
saridzakoi.
10 Oonita oho tete siibaamake ooraquta napai abi samaneho quba baura
qidzake eete qaarare. Oonihe, apene nooka hisi eetorai nokoke bosa qupad-
zomaqi nokoho kokora mekeqoma eetorare.
11 NAHO NESE ISANATAAMA NAATEMI QETAQETA ERAI MINANIPAMU, OI
ANA PAUROI BOTO NAMEMA NOO SUHE ERAKE QEESUBI.
12 Qateqa, Dzuta abi eto nookami qanganatainoho qubake qesai nikeke
hee, Sama koko geeba aimareiqi hiirorai. Oi Dzuta abi nokoi eto Dzesu Kiris-
tuho hapahapa noo nookami qanganatemi noko nikeke qanga hiibainoiqi
hiirorai.
13 Nokomae ao sama koko aimoraihe nokoi te meeke hu nooke qusubaiteqi
eetoraidzara. Nike oho angita dzuubaqa oho geeba aimamake oho qubake
nokoi sama qusuba baura eetaridzo ooqaho dzake noko eeteqi tototo hiiro-
raita nookao!
14 Qate ana naamae ikanomake eeteqi sama qusuba baurake eetaqu?
Baamunipamu, oonihe meeke anai Soopara napame Dzesu Kiristuho dzapa
ai qusubaitakoi. Anai noma naka hapahapata baateqi ana noho teteta
tuumaqi hobisata qaateqa ttokaho teteke ana qusubaitemi bamu isanataqu.
Oi qidzoke napai ttokaho samama qesa dzaira eetaqu.
15 Oonita sama kokoke geeba mootaqu, mae sama koko geeba mootaama
naataqu oi gama quba sepe. Oonihe Kiristui abi teeke korabetemi usaqe
naataqu meeke oi quba bagenoma.
16 Ma apene oho teteke aima qaaraqu nokoho torota Ohongaho hasu
ma qupa kokora biranatare. Nokoi napama gama meeke Ohongaho Isirae
(suqobidza abi) oni.
17-18 Napaho Soopara Dzesu noi sama nahota ttanga nomeke mootomi
oorai, oonita bodza eraho neta abi teei eto sepeke anake dzakidzaki eetaino.
Dzairamane name, oionita napaho Soopara Dzesu Kiristu noi baruna heena
nometa nike soopara eete qaarare. Oore.
Anai Pauro

EPESO
OHO DZAIRA PEPA

Pauro qeeteta
Roma, Itaria
Tii 62
Ai Tatauma Abi Samane
Epeso Nagapa,
Asia Gattiqa ma Haba Qesa

1 Dzoobe Dzairamane:
Ohonga hiiremi ana Pauroi Dzesu Kiristuho Qaru abi naate ooqi nagapa
Epeso ma qesai nooka hisi eetoraiho abi nikeho quba noorake qeete.
2 Oonita Ohonga Mai ma Soopara Dzesu Kiristui hasu ma keba nikeho irita
dzoobiremi oorai.

KIRISTUI AGOAGO NAPAHOHO KHOOBANIPAMU

3 Qate Dzesu Kiristu Soopara napameho Mai ma Ohongai ao qusu tete
samanenipamuta napake Sumasaho isakima qanoqanonomaitemi ooraita
dzapa nohoio poro kiranomani!
4 Agobanipamuke noi ttoka ma habaho husi ma pai mootaamake ooqi
napai noho pengata saasari naate noomaeho pobi naatakoiqi napake noi
ango bosata asateta.
5 Noi dzasa nomeho quba eeteqi Dzesu Kiristuho botota napake khameto
hiibakoiqi hiireta. Oi teeho bahe noomaeho dza hiiremi tete oke Ohonga
biraiteta.
6 Noi qeseba khata nome qaanataranihe noke napaho quba ai mootota
oho qubake baruna heena nohoke napa nookami dzapanomanipamu, hasa
hiiroraquho isaki!
7 Oonita khatai baatetaho dzuui napaho ttuma naatemi napai kahosaho
dzore naate oorai ooqata baruna heena ttunoma nohoi paana naatorai.
8-9 Oi noi nokanoka ma gesina nometa baura eeteqi iiha dzoobireqi ttitti
ma bapo saridzeta.
Saridzeqi dza nometa adzahaha naate poiqa oke napaho quba
paanaitorai.
10 Quba apeke paanaitorai bahe Kiristui qusu ma ttoka ma haba minaraho
qibanipamuke naatemi totaqi ma totaqina oorai napai gama noho oko ma
boto naatoraridzoni.
11 Oi iiha ma dzoobidzata Ohongai tete biraitemi oi tatanganita Dzesu
Kiristu ao baura nome eetetaho qubake Ohongai napake asatemi sapara
naataquho isaki ooraama.
12 Bamu, oi napai ao bosata Kiristuho qupa toobake eeteta oho isakita napa
paha noho hasama gegema hiire qaarakoi.
13 Oi nikeke qidzaitarotaho sinabidzake nike nookaqi hisi eetemi oionita
Qaheuba Sumasai baabakoiqi hiirota noi ao baaqi nike ma napake ttanga
mootomi oorai.
14 Oonita ttanga mootoqi noi napake tuuhoro qaamake Kiristu ao napaho
quba ttuma eetetaho meeke napai qusuho pobi gama mai eete soubidzakoi.
Oke napai qupadzomaqi Ohongaho subesube hiire qaarare.

PAUROI EPESO ABIHO QUBA PUPU HIIRETA

15 Oonita nike Soopara Dzesu nooka hisi eeteqi abi samane Ohongaho pobi
naatareiqi ao dzasa eete baura eetoraiho pobike ana nookorai.

16 Nookaqi Ohongaho hasa hiireqi nikeho dzapake pupu nameta qupi
samaneke hiirorai.
17 Pupu hiireqi Dzesu Kiristu Soopara napameho Ohonga ma Mai
Dzadzanomai nike isakinomaitemi nike noho nokanoka ma gesina ma mo-
himohi ao saridzareiqi ana pupu hiirorai.
18 Oke nike saridzeqi adzahaha naate qupa nesenoma naateqa Ohongai
nikeho kira hiiretaho isakita nike ao nese dzoobidzakoi. Dzoobireqa qa-
heuba abima ttaiqake qusuho qidza, nee ma baunoma dzapanoma oke mai
eete gesina naatakoi.
19 Oi Ohongai beedzae minanipamu napaho pobi hiiremi oorai oke nike
nooka hisi eeteqa ao aimakoi. Beedzae ape bahe bauraho tatanganipamu,
ooma nike baura eetakoi.
20 Oi Ohongai Kiristuke poro qerenomenaitareiqi noke tukuto aimaqi
qusuho isakita mootota.
21 Mootomi abi qibani, mae soopara qesani, mae bise ma baise dzapa
samane poiqa oorai mae ipina biranataqu oke Kiristui ao gama suqobidza-
nipamuke eete oorai.
22 Oi Ohongai quba minarake khataho pesunaiteqi noke sinabidzaho oko
ma botoho qiba upubireta.
23 Oonita oko ma boto nohoio boto ma sama ma sasa ma haba noho naate
ooraimi noi oke gama igabire soubirorai, uububuu!

2

NAPAI KIRISTUMA QARAQARAHO POBI NAATE OORAI

1 Oi agobake nike qanga ma kahosanoma ooqi baataho tomidzai qaata.
2 Nike ttokaho oora ma qaaraho tete qusubaiteqi Iibadza ma songenaho
bisebaisei abi basesanomaho irita ooraiho isakita nike agobake pasena eete
qaata.
3 Oi nike keke bahe napai sama napameho oora ma qaara ota dzeima
qaaqi dza napameke iihaqi oho qupa qanga ma iiha ma dzoobidza oberake
qusubaiteqi qesai oonomake eesuqi oho ipi bamenoma saridzoraiho isakita
napamae gama saridzarota.
4 Oonihe Ohongaho qupa kokora meupunomai oomi noi napaho quba
dzasa minake eeteta.
5 Oonita napai koiri ma pasenaho qura tuputa oomi noi Kiristuke tukutoqi
napake gama tukutomi eehaha naateta oi teeho bahe baruna heena nohoi
napake ingonaitemi oorai, dzoobe!
6 Oi noi napake teenaite tukutoqi Dzesu Kiristuke qusuho isakita poro
qerenomaiteqi napake gama oho isakita mootota.
7 Oke eeteqi noi Dzesu Kiristuho teteta baruna hena meupunoma nomeho
quba eeteqi qupa kokora qidza nome napake banaite qaraqara qaarakoi.
8 Oonita nike teqaha nikemae tete oke saridzara, bamu. Qaraqara oke
nike nooka hisi eete saridzetanihe oke Ohongai noomae nikeke qonotomi
saridzeta.
9 Nike teqaha oho quba baura eetaranita etoqa teei sama qusuba eetaino.
10 Oi agobanipamuke Ohongai tete qupadzomami napai Dzesu Kiristuho
boto kinisa naatemi oho isakita napa oora ma qaara qidza eetoraridzoni.

RAABA ABI DZUTA ABIMA GAMA KIRISTUHOTA TTAIQA NAATORAI

11 Oonita agobake nike raaba abi qaami sama koko geebanomai nikeke
hee, abi geebaamaniqi hiire qaata oke nike eto rume naataino.

12 Oi bodza ota nikei Kiristuho dzore naate qaaqi Isiraeho ttaiqa, ma
naru tatanga nokoho, ma qupa tooba, ma paha Ohonganipamu, nike quba
oonomaho dzore naate habanake qaata.
13 Oonihe nike ngaata qaami Kiristui baatemi noho dzuui nikeke dzeimami
nike poike Dzesu Kiristuhota paana naate ooraita qupadzomo.
14 Oi nike ma napaho takurata iboho qaho teei qaatanihe Kiristui sama
nome bagara biihiqi qaho oke geemata. Geemaqi noomae napaho soota
naate oorai.
15 Oi qesa ma nanai hu nooho angi ma kakatita qaata oonihe oke noi
uhutoqi nike ma nanai maina painake qaata napake poiqa korabetemi abi
susupuho isaki qidza naatoraita napa keba ma dzapata ttaike oorare.
16 Oonita paha Ohonga ma abi napaho takurata ibo teei qaata oke gama
teetareiqi Dzesui hapahapata sama nome sesero eetemi ibo oi ota bamu
naateta.
17 Bamu naatemi nana paana qaata ma nike ngaana qaata napake noi
Ohongama teenaitare hiire hasuho isere qidza napaho irita suutomi oorai.
18 Noi ao tete kuraumami Sumasa noio napake ota dzeimami tete teena ota
napa dzuubaqa Ohonga Maima gama qesa hongasire qaarare.

NAPAI OHONGAHO BIIRI ONI

19 Oonita nike bosata dzore ma aabei qaatati poiqa sinabidza abiho ttaiqa
naateqi ao Ohonga noomaeho oko ma botoho isakita oorai.
20 Nikeke naga nohoho isakike gootomi ooraihe too abi ma qaru abi nanai
oho subani qate Dzesu Kiristu noomae oho ttittirani.
21 Oi napai naga Soopara napameho neta qesa hongasire qaheuba biiri
gooto minaitoraiho isaki naasubi.
22 Oi Sumasai oho gosogoso abi ooqi napake ttuttuite gootomi napai
Ohongaho guhu ma nagapa oionita mooro.

3

PAUROI RAABA ABIHO DZEIMA NAATE BAURA EETOTA

1 Qate nookare, ana Pauroi Dzesu Kiristuho pobi oonihe khooba apeho
qubake ana sutasutata oorai? Oi teeho bahe raaba abi nikeqaho qubani.
2 Baura oke ana nikeho quba eetareiqi Ohonga baruna heena nometa oke
hiiremi oorai, mae oke nike nookaama?
3 Noi noo dzukudzukuna oke anaho quba paanaiteta noo oke ana ao qibake
teeteqi qeete.
4 Oonita Kiristui noo nomeho gesina anake moitetaho mee erake nike
isaiteqake qupadzomare.
5 Noo oke noi te uimane neimaneho quba paanaite qaararanihe abiniqake
too abi ma qaru abi nanake Sumasaho teteta paanaiteta.
6 Oonita sinabidza qidza oke hiire paanaitemi raaba abi totaqi ma totaqi oi
Dzuta abi gama naru hiiretaho mee oke napai Dzesu Kiristuho neta ttaiqake
saridze qaarakoi.
7 Oonita Ohongai baruna heena nometa anake beedzae nome erake
moitemi anai sinabidza qidza oho tuhotuho naate oorai.
8 Moorare, qaheuba oko ma boto tupu minaraho sabi qanga anaho torota
Ohongai baruna heena erake moitemi oorai. Oonita abi qiri eete saridza-
quho isaki bamuhe noo meupunoma Kiristuhoke ana isanate raaba abi
nikeho quba paanaitemi nookare.
9 Oi Ohonga quba minara korabetetaho khoobata noi noo qesa bagenoma
dzukuromi baa qaabi oke ana nikeho quba paanaisubi oonita noho ttitti ma
bapo oioni.

10 Oke eeteqi anai Ohongaho nokanoka hii khara oke paanaite qaamake
qaheuba oko ma boto tupu nike qusuho beedzae ma tatanga oke gama gesina
naate soubidzaridzoni.
11 Oke Ohonga agobanipamuke Dzesu Kiristu Soopara napahoho teteta
biranatareiqi ttittibeteta.
12 Oi Kiristui tete kuraumami ooraita napa qupa too teeteqi paidzasuiqa
noke ai tataumaqi ao qeemare.
13 Oonita nookare, anai kaipo eranoma saridzemi oi nikeho nee ma bau
naatemi eto oho quba anake gaubidzaino.

PAUROI PUPU BAURA NOMEHO KHOOBA PAANAITETA

14-16 Oonita ttokaho ttarini, mae qusuho ttari oho mai ape bahe Ohonga
teena. Oho qubake anai penga nohota pomai kotoroqi pupu erake hiirorai.
Hee, O Dzapa pobi minanomanipamu, nii isanate Sumasa niimema oko ma
boto tupu niimeke qanoqanonomaitemi nokoho qupa khatai beedzaema
oorare.
17 O Kiristu, noko niike nooka hisi eesumi nii dzasa niimeho quba eeteqi
nokoke teka ma isakinomaiteqa niimae nokoho bisata qopa koobire qaarare.
18-19 Oke eetemi O Kiristu dzasa niihoho isaki khara ma reresepe, suu ma
heenoma oorai oi abiho gesina suqobidzanipamuke eetorai.
Oonihe qaheuba abi qesa niiho dzagana oorai nokoi quba oke ao mooraiho
isakita nii ttokaho oko ma boto tupuma qaama noko oho qesa oho isaki
gesina naate Ohonga niiho ttuu qidzata giima qaamake nokoho beedzaei hee
ma heeta biranate baura samaneke dzoomakoi.
20 Oonita nanai iiha ma dzoobidza nanameta quba tee ma teeho quba niiho
torota pupu hiibarorihe nii nanake beedzaenomaitoraiho isaki oi nanake ao
suqobidzanipamuke eetorai.
21 Oho quba Ohonga naname, Dzesu Kiristu noi oko ma boto tupu nome
nanama qaamake dzapa pobi niihoio abi ma quba gama igabire peite
qaraqara qaarakoi. Oore.

4

KIRISTUI QIBANITA NAPAI NOHO OKO MA BOTO

1 Oonita ana Sooparaho quba eeteqi sutasutata ooraiho isakita nike tete
qidzake iihorareiqi qupanomaisubi, oi teeho bahe nikeho dzapa ota oorai.
2 Eto sama qusubanoma naatainohe pookeba samakeba naate keba ma
dzapata ooqa dzasaho pomata qesa dzeimare.
3-4 Oi Sumasa teenai oko ma boto tupu nikeke teenaiteqi hasuho ekama
sipitotomi ooraita eto eka oke uhutomi rasaki naataino. Oi Ohongai nike
dzapaqi ttuba teenata giimorare hiiremi oorai.
5 Oi napaho Sooparai teenanita ai tatauma ma sobasoba oi paha teena.
6 Oho qesa napaho Ohonga mai teena noi napaho nakuta gama oorai, gama
napaho irita oorai ma paha napake gama suqobire oorai.
7 Oonihe Kiristui abiho isaki maina paina moohiqi oho isakita baura qidza
maina painake temu ma temuke moite soubirorai.
8 Oonita qetaqeta teei hee, Kiristui pei qusuta tuusuqi ibo sengibete peite-
tanihe paha abiho quba kamo biireta oi ooqaho quba hiireta.
9 Peitetaiqi hiire oi teeho bahe Dzesu bosata qurate qura tuputa ootati
peiteta.
10 Oonita bosata quratetai ape bahe ipita quba minarake suqobidzanipa-
muho isakita peiteta teenanita oke eesuqi quba minarake noi ao igabirorai.
11 Oonita peiteqi Kiristui bauraho kamo biireqi qesake noi too abi ooniqi
hiirorai, qesake qaru abiqi hiirorai, qesake sinabidza hibahibaho abiqi

hiirorai, qesake oko ma boto tupuho sooparaiqi hiirorai ma paha qesake banaitaniqi hiirorai.
12 Oke noi teeho quba hiibaranihe nokoi oko ma boto tupuke tuuhoro qaamake bitotoqa isaki nokome saridzeqa sinabidzaho abi tupu oi gama iso keke kooma tanga aimaqa ooma baura eete qaarareiqi bauraho kamo oke noi biireta.
13 Kamo biiremi napai iso keke baura eete qaamake napaho ai tatauma ma nokanoka oi mina naatemi Ohongaho khata Kiristui qupadzomaqi hiiretaho isakita napai susupu ma kotanga naataquni mae?
14 Oi napai puqi poonomaho qesa naate sinabidzaho somebasome, abi oberaho baabe ma basarani, mae angi ma kakati, oonomaho isakita poupa eete baa qaariti poiqa napai kotanga naateqa gurimo biire qaarare.
15 Oonita nike noo meeqake keke hiire dzasaho teteke iihaqi bitotoqa etoqa Kiristuho poma teeqake riitainohe erake qupadzomare, noio napaho qibani.
16 Oke qupadzomaqi noho torota ipibiremi rubabangi napahoi tatanga naatemi noi napake suutomi gotta ma sama napahoi noho isakinipamu naatare. Oi napai noho qetta ma koko naateqi beedzae nohoma kokora baura oke mekeqoma eete qaaqa meeke ooqata gurimo biidzakoi.

AI TATAUMANOMAI QUPI BAHE DZADZAHO TETE IIHAKOI

17 Oonita Soopara napameho pengata ana noorake nike pobi hiire. Raaba abi qesa qupa rasaki nokometa oora ma qaara oberama eetoraiho isakike nikemae eto eetaino.
18 Nokoho qupa asuasu naatemi kha qupi oi nokoho iiha ma dzoobidzake sengibetemi nokoi Ohongaho qaraqaraho dzore naatorai oi teeho quba bahe nokoi khoukhauma oorai.
19 Oi qupa nokohoi ao tete qidza siiremi nokoi sama nokome pasena ma baura ngiinginoma eetorare hiireqi oke dzaodzaoma eetorai.
20 Qate Kiristuho teteke nike teqaha oonomake eete saridzara. Baamunipamu.
21 Nike Dzesuho noo mee saridzeta oke nike abiho toota korabete nookata, mae nike nookaama naatorai?
22 Oi nike oora ma qaara agoba nikeme pasenaho ikoikota dzeima qaata oke poiqa nookami dzahosanomanita oke gama kuibidzare.
23 Kuibiremake qupa nikehoke Sumasai uumani adzahaha naatare.
24 Adzahaha naate oionita Ohongai oora ma qaara usaqe meenoma rike ma pobinoma oke nikeho quba korabetemi oorai oke nike ao mai eetemi bagenoma naatakoi.
25 Oi nike ao Kiristuho oko ma botoho ttaiqa naate ooraita temu nimema noo mee keke hiireqa obera nooke qaatanipamuke eetare.
26 Nii qupa biribirinoma naataquko etoqa oho biribiri niiho angi naatemi oberama eetainoho qubake qupi soobaamake ao hairiamake qupa niime kebaitare.
27 Kebaitemi iibadzaho pui bamu ota biranataqu.
28 Qate gumenomai guume qaasuhiqa beedzae nokomema ttumaho baura teeke mai eete ooma abi kaiponoma hoobire qaarare.
29 Etoqa noo qanga too nikehota biranatainohe abi minarake hoobidzareiqi noo qidza keke hiirorare.
30 Nookare, nikeke ipi bodzata teka moite soubidzakoiqi Ohongaho Sumasa Qaheubanai ao nike ttanga eetemi ooraita eetoqa noke basesa eetaino.
31 Iboho noo, ttire ma dzauba, sokasoka ma garugaru oke gama hee, qanganiqi hiireqa tume biidzare.

32 Ohongai Kiristuho quba eeteqi kahosa nikehoke qaatetanita nike oho
qesa adzahaha naate abiho dzasa eeteqa qesaho kahosa ao gaubiremi bamu
naatare, tete oke qupadzomare.

5

NAPAHO TETEI KOINA QIDZAHO ISAKI NAATARE

1 Nike qeseba Khametoho isakita Ohonga mai nikeme suima qaarare.
2 Kiristui nikeho dzasake eeteqi sama nome napaho quba ai mootomi
Ohonga nookami kiridza ma qonoqono qidza ura moromoronomaho isaki
naateta. Oho qubake nikemae dzasaho tete oke paha ipibidzare.
3 Oi nikei qaheubananita guume ma meera, peetta ma qeraqera ma quba
ngiinginoma etoqa quba oonomaho dzapa hiibainonipamu.
4 Quseripoho noo ma noo sepesape ma qepuqepu quba oi meeamanihe
Ohongaho subesube hiibaqu oio isanatakoi.
5 Nike noorake qupadzomare. Pasenaho too ma guume ma meeraho nese
herohero abi oonomai bamu Ohonga ma Dzesu Kiristuho pobi naataqu oho
tete bamu.
6 Ohongaho purabai basesanomaho irita qeemoraita etoqa abiho ikoiko
noo sepeke nookami meenoma naataino.
7 Etoqa oho ttaiqa naataino.
8 Oi agobake nike kha qupita qaatahe Soopara napameho neta ao
dzadzaho pobi naatoraita oho koinata oora ma qaara nikeme eetorare.
9 Oi dzadzaho isaki oi quba ape bahe rike ma pobi ma tete mee ooqai ooni.
10 Tete oonomake iiha qaamake Soopara napahoi nookami bagenoma
naatakoi.
11 Qate qesai qupiho baura meeama qere biire oorai eto nokoho ttaiqa
naataino, baamu. Nokoke paata oho qaga hiibare.
12 Noko dzukudzukuta eetorai oho dzapake qidzoke hiibaqu oi
midzanomanipamu.
13 Oonihe quba oonomaho khooba sigumami ao paana naatakoi.
14 Oi dzadzai meeke quba samane minarake baiburomi paana naatarid-
zoni. Ooqaho quba qetaqeta teei hee, Meeqoraidzo? Kiristui nii baiburomi
dzadzanoma naatakoita ao baata neta qoridzare!
15 Oiqi hiiroraita nike ruume qaasuhiqa tete qupadzomaqi oora ma qaara
nikeme bakena geema qaarare.
16 Poiqa bodzarata abi samanei sama nokomeho kakati eetoraita etoqa
bodza nikeme sesero eetaino.
17 Oonita eto quseripo naatainohe Sooparaho dza teena oke qupadzomaqi
qusubaitorare.
18 Oi oba tatanga ma qubai nikeke suqobidzakoita eto oho beedzae eetain-
ohe Sumasai nike suqobire qaama nikeho beedzae ooqata biranatare.
19 Nike qupa nikeme too teeteqi husu ma huhuru, ma hasa naa qesa
oke kuima hiire teenaitare. Qupa qidzaqidzaho isakita Sooparaho dzapake
qiraitemi sinabidzahota asuasu bagenoma naatakoi.
20 Oonita nike quba naane ma naaneke saridzaqu saridzeqa Soopara
napame Dzesu Kiristuho quba eeteqi Ohonga maiho hasama gegema hiire
qaarare.
21 Oi nike Kiristuho attiuboubota ooqa qesaqesaho dzapa qusubaite
qaarakoi.

APU MA ATAHO NOO QIDZA

22 Qate atamane nike Soopara qusubaitareiqa apumane nikemeho noo
qusubaite qaarare.
23 Nookare, Kiristui oko ma boto tupu nomeho qiba naate napake ingo-
naitorai. Oho isakita abi noi paha atapaho qiba naate noke ingonaitaridzoni.
24 Oho qubake Kiristuho oko ma botoi noho too qusubaitoraiho qesake
atamane nikei quba samanehota apumane nikemeho too qusubaitare.
25 Qate Kiristui oko ma boto nomeho dzasa mina eeteqi sama nome napaho
quba ai moototaho isakita apumane nike oho qesa atamane nikemeho dzasa
eete qaarare.
26 Oi Kiristui dzasa eeteqi oko ma boto tupu nohoi sasari naate noomaeho
pobi qidza naatareiqi noi sinabidza noota akoako baura eeteta.
27 Oi oko ma boto nohoi oba qooroqa dzoko ma qunupu ma qubaho
amake ooqa nee ma baunoma keke naatemi napake dzaga nomenipamuta
mootareiqi noi oho baura eeteta.
28 Oho qesa apumane sama nikemeke kokora eetoraiho isakita nikei ata-
mane nikemeke kokora eetaridzonita erake qupadzomare. Teei ata nomeho
kokora eesuqa sama nomenipamuke kokora eetakoi.
29 Oi abi teei sama nomeho gottaenipamu eetoraidzarani. Bamu, Kiristui
oko ma boto tupu nomeho quba dzasa eeteqi korabetetaho isakike abi paha
sama nome ma nomeke korabetorai.
30 Oonita napai Kiristuho oko ma botoho qesa ma koko oke qupadzomaqi
nokoke hoobidzare.
31 Oi erake eete oorai. Abi teei mai ma pai qaataqu oi teeho bahe noi
ata nomeho torota atimareiqi nopoke qaatakoi. Qaateqa ata ma nopo esese
sama teenai oorakoi.
32 Noo ana hiibi oho nebe totaqi oi qahuranihe oi Kiristu ma oko ma boto
nohoho noo bagenomanita qupadzomare.
33 Oonihe meeke apumane nookare. Nii sama niimeke korabetoraiho
isakita ata niimeke kokora qidza eete noke ingonaite qaarare. Qate atahoke
ao hiire, noi meenipamuke apu nomeho pesuta bageke eete qaarare.

6

MAIMANE PAIMANE MA KHAMETOHO SINASINA

1 Khameto nike Dzesu Sooparake qupadzomaqi mai ma paiho noo qusub-
aitare, tete oio bagenoma. Hu noohota poma teei hee,
2 Mai ma paiho dzapa qusubaitareiqi hiirorai noo oi paha ipi ma arinoma.
3 Oonita khameto nike noo oke qusubaite tuumaqa nike ttokata qaaraquta
oora ma qaara qidza khara oke saridzakoiqi hiiroraita qupadzomare.
4 Qate maimane nike eto khameto isakiamake pobitemi sama taramaino.
Oonihe Sooparake qupadzomaqi khametoke qogo ma saga qidza hiireqa
kokora eetorare, oio tete.

BAURA ABI MA MAIMANEHO SINASINA

5 Qate kokora abi nike maimaneho baura tatangata oorai nike Kiristuke
qupadzomaqi maimane bauraho noo hiibaqu oke ququimaqi qupa teenama
iso keke eetorare.
6 Etoqa abiho penga quba eeteqi baura gimuttake eetainohe nike Kiristuho
kokora abi ooqi Ohongaho dzake qusubaitorare hiireqi qupa sorangaamake
baura eetorare.
7 Nike adzahaha naateqa hee, Abiho baura bahe Ohonga Sooparahoniqi
hiire eetare.

8 Oonita abi sutasutata oorai mae saqosaqota oorai nokoi iso keke baura
qidza eete qaaqake Soopara napameho botota oho ipi ma ari paha iso keke
saridzakoi.
9 Qateqa sama bauraho maimane nikeho noo oho qesa hiire nookare.
Nikei bauraho noo noko pobi hiireqa etoqa nokoke sudzabetaino. Soopara
qusunai abike idzoidzoke baatabirorai oi nokoho keke bahe nike ma napa-
honita qupadzomare.

QAA ABIHO ISAKITA SAMA NAPAMEKE QAASUMARE

10 Oionita qesamane dzairamane name, noo musaqi erake hiire nookare.
Nike Sooparahota beedzae giima qaama beedzae ma tatanga nohoi nikeke
isanatanipamuke eetakoi.
11 Ohonga qaanomaho isaki oke nike gama susupu mai eete soubireqake
iibadzai qaa samaneke qogoimorai oke nikei kurebete arabidzakoi.
12 Oonihe nike qaa eetaqu oke bamu abiho isakita eetaqu. Bamu, qupiho
gisi ma songena bise ma baisenomaho tupu qangai haba igabireqi ttoka abi
qorobirorai. Isaki oonomaho qaake nike eete suqobidzareiqi ana hiibi.
13 Ooqaho qubake anai hee, Ohonga qaa minanomaho isaki oke nike
tukuma soubiremi qaa ika ma ikanoma biranate nikeke sururu eetaqu oke
nike qaupasasa gaamaqi oke suunaiteqa baura soubidzareiqi hiire.
14 Oonita sama nikeme qaasumaqi ao rike ma pobiho sasa tatanga
dzaaroqa sinabidza noo meeho siihu qahitoto suutare.
15 Suutoqa hasu noo qidzaho oko sasake dzaabare.
16 Qate oho tongo neta nike ibo qanga nikemeho koo ma tanga gama
arabidzareiqi ai tataumaho tepureke amatotare.
17 Amatotoqake ingonaitaquho qiba heroheroke dzamotoqa paha
Sumasaho dzubeke boto dzoomare.
18 Oi dzube ape bahe Ohongaho noo. Oke hasa ma pupuke boto dzoomaqi
qupi ma sau samaneke bakena geemaqi Sumasaho beedzaeta pupu dzoobire
qaarare.
Oonihe puputa oko ma boto tupu minarake qupadzomaqi hiibare.
19 Oho qesa ana naamae bittatete too saqoro ao noo saridze sinabidza
bamenoma oke paanaitareiqi pupu hiibare.
20 Oi qaruho nane bosabosa anai sutasutata ooraiqi bittatete noo hiibarid-
zoho quba pupu hiibare.

NOO QETTA MA KOKO

21 Oionita anai ikanoma oorai ma baura apeke eetorai? Oho pobike nike
gama nookare hiireqi sinabidzaho noma qidza tee Tikhiku, noi iso keke
Ohonga Sooparaho tuhotuho naatorai, noke ana dzoobiremi nikeho torota
tuume.
22 Oi ana noke dzoobireqi hee, Nookare, nanaho noo gama hiire rerengi
eete nokoho qupa ttapuitare oiqi hiiremi noi tuume.
23 Dzoobe Dzairamane, Ohonga mai ma Soopara Dzesu Kiristui nike gama
nooka pobiteqi dzasa quba eeteqi hasu dzoobiremi ana nike pobi hiirenita
nookare.
24 Noo oionita apenei Soopara Dzesu Kiristu ma qaraqara tatanga nohota
atimorai meenipamuke noho baruna heena nikeho irita qaarare.
Anaio Pauro

PIRIPI
OHO DZAIRA PEPA

Pauro ma Timotteo qeeteta
Roma Nagapa, Itaria
Tii 63
Kiristuho Okoma Boto Tupu
Piripi Nagapa, Makettonia

1 Dzairamane:
O Piripi qaheuba abiho tupu, oho soopara ma baura abima gama, dzoobe!
2 Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napahoho hasu ma Kebai nikeho irita oorare.

PAUROI PIRIPI ABIHO QUBA OHONGA HASA HIIRETA

3 Anai Timotteoma nakamae Dzesu Kiristuho quba sutasutata ooraiqi nikeke qupi samaneke qupadzomaqi Ohongake hasa hiirorai.
4 Oi anai paha qakiqaki eete nikeho quba saninoke pupu hiirorai.
5 Nike bosata sinabidza nakahoke nookaqi oho ttaiqa naate baaorai.
6 Oho quba ana qupadzomami Ohonga Sumasai bosa nikeho torota baura sohororai oke noi eetoraqutoke Dzesu Kiristui paana naataquta soubidzakoi.
7 Anai agobake nikeho torota biranateqi sutasutaho pobi naasuta bodza ooqata nike naho torota Ohongaho sinabidza qidzaho ttaiqa naateqi ana Ohongaho isere qidza mooto mootoke tuumoraiho hobihobike nike eetorai. Oonita anai ikanomake eeteqi nike ruume naataqu, baamu.
8 Anai Dzesu Kiristuho dzagananita Ohonga moomi nikeho quba naho baruna tigima geemorai.
9 Ana moomi nike isakiqata abi qesaho quba dzasa eete baura qesaqesa dzoomorai. Oonihe nikeho nese parara eetemi nikehota oho gesina meupu naatareiqi ana oho quba pupu hiirorai.
10 Oke eete qaama oora ma qaara nikehoi sasari naatemi baura teeqai bamu nikeho moirata perebaquhe Kiristuho bodzata nee ma baunoma naatakoi.
11 Oi teeho bahe Dzesu Kiristui nike uumami nike baura oho poma iso keke saridzemake oi Ohongaho neta dzapa pobi ma subesubenoma naatakoi.

PAUROI SUTASUTATA OOTAHE SINABIDZAI TE SUTASUTATA OORARA

12 Qate anake sutasutata mootomi ooraihe ana dza eetemi nike eto oho nookami anake sesero eetoraiho isaki naataino. Baamu, oi anake hoobire sinabidzake qaupuitorai.
13 Oi anai Kiristuho baura quba sutasutata ooraimi qaa abiho ttari ma abi samane qesa oho quba sinabidza nooka soubidzakoi.
14 Ma oi keke bahe naho eka oi Soopara napameho baura abi qesake kosikosi eetemi paidzasuiqi Ohongaho sinabidzake hiire paanaitorai.
15 Meeke qesai tti ma ttire quba eetoraini qesai Kiristuho dzaodzao qubake hiire paanaitorai.
16 Nokoi moomi anai Kiristuho baurata toomami nokoi dzasa eeteqi oho habara eetorai.
17 Qate qesai anake sutasutaho neta biribiri moitareiqi sinabidza hiirorai.
18 Oke ana ikake hiibaqu? Noko qupa sasari quba eetoraini mae ikoiko ooho quba eetorai? Oonihe Kiristuho noo paanaitorai oke ana nookami bagenoma kekeni. Oho quba hasa hiirorakoi.

PAUROI EEHAHA NAATAQUNI MAE BAATAQU

19 Oi ana moomi nike hoobire pupu hiiremi Sumasai kaitomaqi poma
ape ma ape nometa qupadzomaqu oonihe baura nahoke noi qaupuita keke
eetakoi.
20 Oi anai eehaha naataquni mae baataqu, anai bamu oho quba
ququimaquhe naho dza ma naho qupai Kiristuke ai qusubaitorakoiqi
hiirorai. Oke eetemi nohota dzapa pobinoma naatakoi.
21 Oi ana eehaha naatareiqa Kiristuho baura quba eehaha naatakoi, mae
baatareiqa isaki qidza name saridza quba baatakoi.
22 Oke ana qidzoke asataquhe Kiristui anake ttokata baura paha ip-
ibidzareiqi hiibaquko dzoobe oke mee hiibakoi.
23 Oi naho qupa eseri naate oorai.
Ana isanate nike aipo biireqa Kiristuho dzagata oorareiqi dza minake
eetorai.
24 Oonihe anai nikeho baura eete soubidzaamake ooraiho qubake paha
qaanate.
25 Oke qupadzomaqi ana nikema qaamake nikeho qupa qidzaqidza ma ai
tataumai mina naatakoi oke ana hiire oorai.
26 Oi paha nikeho pupu qubake anai eehahake qaaqa nikeho torota qeema-
make nike nookami Dzesu Kiristuho dzapa qiraitaquho isaki naatakoi.

PIRIPI ABIKE PAUROI QAA BANAITETA

27 Oonihe anai ao hairiamake qeema nikeke mooraquni mae mainata
qaaraqu, nike oora ma qaara eeteqa gama qupa ma sama teena naate
sinabidzaho ai tatauma baura mekeqoma eete qaaraquko noo teena oke ana
nookami anata isanakoi.
28 Oonita qesai nikeke ibo eetemi ibo oi nokomaeho taanga naatakoi. Qate
ibo oi paha nikeke geebanomaitemi nike ingona maiho beedzaeta battigara
naatakoi.
29 Oi nike Kiristuke ai tataumatahe, paha noho quba heme ma bame qesa
saridzareiqi hiiremi oorai.
30 Oi kaipo ma qangareba naho irita peitemi nike moota, ma paha poiqa
pobi nookorai teena oi paha nikeho irita qeemaridzoni.

2

NAPAI QUPA AI QURATEQA QESA KORORA EETARE

1 Oonita Kiristuho neta napamae qesaho dzasa eete ttapuitaquni mae
sumasaho neta qesa ttaiqa naataquni, mae baruna heenata qesa kharuba
teetaqu, oho tete oorai mae?
2 Ooraimake oi eto naho keke naatainohe oi paha nikehota qeemami nike
dzasaho tete teena oke saridzeqa qiba ma qupa gama teenaiteqa napamae
ttaike oho qaki naatare.
3 Oonihe oi etoqa sama qusubata tuumaino eto qesa uneune hiibainohe
qesake hee, Oo anaio gattiqanita nii bosa aimareiqa hiirorare.
4 Oonomake hiireqa abi bamu nome ma nome keke qupadzomaqu.

DZESUHO QUPA GAIBANOMAHO TETEKE SUIMARE

5 Dzesu Kiristui qupadzomataho teteke nike paha gesina naatare.
6 Noi Ohongaho isakinipamuta qaatahe, Mai noke ttokata dzoobidzare
hiiremi noi te tomidza dzadzanoma nomeke gaubidza quba ququimara,
baamu.
7 Noi tuhotuho naatareiqi dzadzaho birabira oke gaubire abiho sama
aimami nokoi noke mooqi hee, Abi ooniqi hiireta.

8 Ma noi sama nome ai gaibanipamuke eeteqi te hapahapaho quba basesa
eetara, baamu. Noi sama nomeke hapahapa ooho pobiniqi hiire baateta oke
qupadzomare.
9 Noi oo eetetaho qubake Ohonga mai noke tukutoqi noho isaki qusub-
aiteqi dzapa nohoke paanaitemi abi minaraho dzapa pobi gama suqobirorai.
10 Oho qubake qusuna oorai mae tookana oorai mae gisiho nagapana oorai
nokoi Dzesu Kiristuho dzapa pobi nookaqanoke ao pomai kootobakoi.
11 Pomai kootoroqa hee, Dzesu Kiristuho minara ma napaho Sooparani-
pamu ooniqi hiireqa sarai teena naatemi Ohonga Maihota nee ma baunoma
naatakoi. Oonita nikei qupa gaibanomaho tete nohoke suima qaamake
Ohonga noomae nikeho dzapa qusubaitakoi.

NAPAI ABIHO BISATA DZADZAHO ISAKI NAATORARE

12 Oonita oonomaho tete biranatakoiqi nike qupadzomare. Anai nikema
qaatata nike naho noo qusubaite qaataho isakita naho amata paha teena
oke eeteqi atti uboubota tete nikeme saridze qaaraqutoke ipi bodzata
qidzanatare.
13 Oi Ohonga noomae hiiremi nike noho baura eetare dza eetorai ma paha
baura oho quba isanatakoi.
14 Oonita nike quba tee ma teeke eetareiqa oke niiqi ma noosaamake
eetare.
15 Poma oke qaupuite qaaqa ttokata abi naga koiri kairinomaho dzadza
naate nokoke baiburomi nokoi nikeke iga hiibaquho isakiama naatemi nike
meenipamuke Ohongaho mumure naate qaarakoi.
16 Oonita nike nokoho quba qaraqaraho ttihu biire qaama qaama Kiristui
baabaqu bodzata anai noke hee, Dzoobe, noko ma nanai te sepeke baura
eetaranihe oi mee qidza goomoraiqa hiire noho pengata qaki naatakoi.
17 Qate anai nikeho baura eeteqi nikeke ai tataumanomaiteqi oho qubake
sama name bagara biiremi naho dzuui ttokata taataquko anai bamu oho tti
ma ttaka hiibaquhe nikema gama oho quba Ohongaho hasa hiibakoi.
18 Oi mee, nike paha anama napai gama oho hasa hiibaridzoni.

TIMOTTEOHO NOO

19 Qate dzamonoqake ana Timotteo dzoobiremi noi nikeho torota isere
qidza aima baamake ana oho ttidza qidzaqidza eetakoiqi qupadzomaqi
Ohongake qupanomaitorai.
20 Oi Timotteoi nikeke kokora qidza eetaquho isaki noho torota ooraihe
noho qesa te ooraidzara.
21 Qesai teqaha Dzesu Kiristuke qupadzomoraidzaranihe sama nokome-
qake qupadzomorai.
22 Oonita nike noho poma moomi qeseba khatai mai nome tuuhororaiho
isakita noi anake sinabidzata hoobire baaorai.
23 Oonita Gamani noko anake ikanoma eetaqu oke nooka pobiteqake ao
noke nikeho quba dzoobidzakoi.
24 Oi ana paha naamae nikeho torota ao biranatare qupadzomaqi
Sooparake oho quba qasa hiirorai.

EPAPAROTITOHO NOO

25 Oonihe pure qubake ana Epaparotito nikeho quba burisi eetemi dzaira
pepa erake aimaqi qeehibi. Nike bosata noke dzoobiremi baa nikeho habara
eeteqi anake tuuhorota. Tuuhoro qaami ana nookami noi noma qidza,
bauraho ttaiqa naate sahurunomaho isaki oni.

26 Oi noi bosata baaqi heme saridzemi teei oho isere nikeho torota mootota
oke Epaparatitoi nookami nohota bame eetemi noi nikeho quba iiha ma
dzoobidza eetemi ana poiqake noke dzoobiremi qeehibi.
27 Oi noi bosata heme aimata oi mee. Noi ao baatarotahe Ohongai no ma
nakahoke nookami bame oi eto anake suqobidzaino hiireqi Ohongai baruna
heena nometa Epaparotitoke qidzaiteta.
28 Oonita nike noho pobi nookaama naatemi oi naho qereta goosobaino
hiireqi ana adzahaha naate ao noke dzoobiremi nike noke moorare.
29 Oonita nike naho nookami ana dzapa pobinoma naatorai mae? Oho
isakita Epaparotitoi Ohongaho pengata naho habara naatemi nike noke oho
kokora eeteqa qaki eetare.
30 Oi nikemae naho kokora eetarotahe noi nikeho puike naate anake tu-
uhoro qaami heme ma bame noho irita peitemi noi te anake gaubidzaranihe
erata keke ooqi baatare boohitahe bamu. Oho quba noke korabetare.

3

AI TATAUMANOMAHO OORA MA QAARAI POBIRATORAI

1 Dzairamane name, noo qiba erake ana hiireqi hiirorai: Soopara noomae
ttidza qidzaqidza nikehoho khooba naate qaarare. Qate noo qetta oorai oi
paha nikeho sinasina qidzanita ana bamu oho qoredza eete qaataqu.
2 Oi hu nooho dzaodzaonoma nokoi dzuru ma kabiraho isakita nike
beekho eetorai oi qanganita moorare.
3 Nokoi hee, Nanaio abi geebanomaniqi hiiroraihe, erake eete oorai.
Apenei samaho geeba oonoma ngiingi eeteqa Ohongaho Sumasa qusubaite
Dzesu Kiristuqaho dzaodzao eetorai nike ma napai oke eesuqi Ohongaho
geeba meenoma ao saridzorai.
4 Oi abi qesai sama nokome qusubaiteqi hee, Nanaho isaki mee oi oorai,
oke hiireqi nokoi samaho isaki nahoke suqobirorai mae? Oi baamunipamu.
5 Hu nooke qusubaiteqi maimane nokoi qupi 8 ooqata anake sama koko
geeba mootota. Qate ana ttari apeta biranateta bahe Isiraeho quni ma mani,
dzapa noho Beedzami, mai ma pai esese oho nenanita anai Heboroho poro
goottani.
Ma sukuru apeta ana gesina saridzeta bahe Pariseoho sukuru mina.
6 Ma dzaodzao nahoi gattiqa bamu. Anai oho tete gama qusubaite
soubidzare hiireqi Kiristuho oko ma botoke seseronipamuke eeteta, dzasa.
7 Quba oonoma naho qupata meenoma naate qaatanihe anai ipita Kiristu
saridzeqi quba oonomake hee, Ngiinginomaniqi hiireqi oke qaateta.
8 Oi keke bahe Dzesu Kiristu Soopara nameho sukuru ma gesina qidza tobe
sumanoma oke anai gama mai eetareiqi ttokaho quba qesa minarake hee,
Quba susu ma sasaniqi hiireqi Kiristuho quba beedzabeedza eeteta ma poiqa
eetorai.
9 Oonita Ohonga moomi anai hu noota isanataama naatorai kaga. Oonihe
ana Kiristuke ai tataumorai oho isakita Ohonga anake mooqi rike ma pobi
ooniqi hiibaridzoni.
10 Oonita anai tete apeta Kiristuho heme oho ttaiqa naataqu, ma
ikanomake eete baata nohoho ttaiqa naataqu, ma beedzae apema noi baata
neta qoridzetaho teteke ana saridzaqu, oke ana paha naamae gesina naatare
hiire oorai.
11 Gesina naateqanoke tukutuku nohoho tete dzapa pobinoma oke ana
paha mai eetare hiiroraita qupadzomare.

PAUROI SAMA NOME QAASUMA QAATAHO TETE

12 Beedzae oho teteke ana ao gattiqa saridzoraihe oi idzoidzo naataamake
oorai. Dzesu Kiristui anake mai eetetaho isakita ana paha naamae oho tete
mai eete soubidzare hiire oorai.
13 Dzairamane name, saridze soubidzaamake oorai oke ao hiibi oonihe
ana teena erake eetorai: Tume nike ana te dzaganaitoraidzaranihe, dzaga
robena ooraiqaho dzaodzao eeteqi dzogohu suutoqi aimare eetorai.
14 Ohongai Kiristuho teteke biraiteqi ota napake gori moitareiqi kira
hiiremi isaki ota ana nese sooro suuto qeemorai.
15 Oonita apenei kotanga naatare hiire napamae ota qupa teenaitare.
Qesai mainake qupadzomaquko nokoke Ohonga paha qupanomaitaridzoni.
16 Oonihe Ohongai ao ika ma ikata napake qupa teenaitemi oorai oke eto
teei rasaki eetainohe gama ttaiqake qeemorare.
17 Dzairamane naho teteke mooqa suimare. Naho tete suimorai abi
oonomake nike moo pobiteqa hee, Isaki oioniqi hiireqa ipitotare.
18 Oke ana teeho qubake hiidzaranihe Kiristui sama nome ai qurateqi
hapahapaho pobi naateta oonomaho teteke qesai suima quba goottae eete
ibo eetorai. Noo oke ana agobake hiiretahe surupoma paha hiibi.
19 Oi nokoi ttokaho teteke qupadzomaqi midzaamake dza nokome qusub-
aitemi oi nokoho qoberoba nee ma baunoma naatemi oho ipike noko
rubenga saridzakoi oke ana bamu nike ikobetaqu.
20 Oi napaho Soopara Dzesu Kiristui qusu neta baabaridzoho beebeke
napa eetorai oonita napaho guhu ma nagapa oi ttoka bahe qusu oioni.
21 Nookare, Dzesu Kiristui quba minarake igabidzare hiire oorai. Oonita
noi baura samaneke eetoraiho beedzae tatangama ttokaho sama ngiingi-
noma napahoke noi hiiburomi napai noomaeho nee ma bau naatakoita
qupadzomare.

4

QUPA TEENAITEQA TETE QIDZA SARIDZE QAKI NAATARE

1 Oonita qeseba dzairamane name, anai nikeho quba baate biraboraita
nike naho paparaho isaki naate oorai oni. Oho quba, qesamane dzanoma
name, nike Sooparaho neta poupaama naate qaarare.
2 Qate paimaneho dzapa Eottia ma Sittikhe nipe qesa bisibisi naatoraihe
Ohongaho pengata oke nipe qaateqa qupa teenaitare.
3 Ma Sudzuge, baura abi qidza nii qupadzomare. Paimane hiire oke nii
hoobidzare. Qesama nokoi kaipo minake eete Kerememtto ma baura abi qesa
ma nanake tuuhoro qaatanita dzapa nokohoi meenipamu qaraqaraho geeta
oorai.
4 Nookare, Sooparaho neta qakiqaki naate qaarare. Oke ao hiirehe paha
teena oke hiire, bame nikeme qaasuhiqa qaki naatare!
5 Ohonga Sooparai te kharata ooraidzaranita kokora qidza nikemeke abi
samane banaitare.
6 Eto quba tee ma teeho iiha ma dzoobidzake eetainohe quba ape ma apeho
quba qupadzomaqu oho quba Ohonga pupu hiiqake ao dzoobe hiibare.
7 Dzoobe hiireqa Ohongaho hasu ma kebake apei qupadzoma isanataqu
bahe, nikeho iiha ma dzoobidzai Dzesu Kiristuho torota oomake oi nikeke
tuuhoro qaarakoi.
8 Qate dzairamane, noo paha erake aimare. Noo apeio meenoma, ma
qidza, ma sasari, ma baura ape paha pobi qidza, rike ma pobinoma ma
dzaanoma? Nike nookami noo oonoma bagenoma teei oorai mae?
9 Ooraiqako oho noo paanaiteqa qaupuitare. Tete oonomake ana aimami
nike ao moo nookaqi bosata naho torota qase dzoomaqi gesina naateta.

Oonita teena oke poike ipibire qaarare. Qaamake Hasuho Maikhatai nikema gama qaarakoi.
10 Oi nikei bosata ana hoobire qaata. Qaami anai oho quba Ohongaho hasa hiire qaatahe, oho tete ikanomake eete gattiqa naatemi nike qaateta? Oho noo mina bamuhe poiqa tete paha biranatemi nike ipibire hobihobi baura oke eetaqu kaqa.
11 Oi anai te naamaeho tti ma sori hiidzara, baamu. Isaki ape ma apeke saridzorai oke ana Ohongaho pengata nookami isanatorai.
12 Anata meupu biranatemi saqubema muunaqu, eo seebe biranatemi ttidza saa eetaqu, anai oho kotanganita bamu tee ma teeho quba ququimaqu bamu.
13 Kiristu baura teeke hiiremi ana noho neta beedzae ma tatanga giimaqi bamu teeho bittake eetaqu.
14 Oonita nike bosata moomi naho qepe ma haba qesa bamu naatemi nike adzahaha naate naho pati qohatetaho hasake ana hiire.
15 Oi ana bosata Sinabidzaho qaru eeteqi Maketonia haba nikehoke qaate tuumami Sinabidza tupu qesai te anake hoobidzaranihe nikei keke eeteta.
16 Anai Ttesaronika nagapata baura eetomi nike paha qupi teenani mae eserike ota naho quba hobihobi dzoobireta oi dzoobe!
17 Oonihe anai te naamae qonoqono ooho dzaodzao mina eetoraidzaranihe nike oonoma eetemi nikehota oho agoago samane biranatareiqi ana hiirorai.
18 Epaparotitoi nikeho qonoqono abinike aima baami naho iisuta peitemi ana poiqake isanatorai. Qonoqono oho ura Ohonga nookami bagenoma mekenoma, nohota isanatorai.
19 Qate nikehota quba bamu naatemi erake qupadzomare. Dzesu Kiristui iisu minanoma dzapa pobinomanita Ohongai ota paha nikeho pati qohatakoi.
20 Dzoobe, Ohonga mai napameho dzapai poro kiranoma naate qaarakoi. Oi meenipamu.
21 Qate qesamane nahoi erata nikeho quba dzoobe hiire. Oonita nikehota apenei Dzesu Kiristuho pobi naate oorai nokoke gama iso keke dzoobe hiibare.
22 Qate Kaisaho kokora abi ma kara erana oorai, nokoi oho qesa nikeho quba qaki naate noo dzoobire.
23 Oionita Dzesu Kiristuho baruna heena nike ma napaho irita qaaqa gisi napahoke soopara eetorare. Aipo.
Anai Pauro

KOROSE
OHO DZAIRA PEPA

Pauro ma Timotteo geeteta
Roma, Itaria
Tii 62
Kiristuho Oko ma Boto
Korose nagapa, Asia Gattiqa

1 Dzoobe:
Dzesu Kiristui hiiremi ana Pauroi noho qaru abi naate Timotteo noma napaho anama nakai dzaira pepa erake qeesubi.
2 Oi sinabidza nokanoka ma qaheuba tupu Korose nagapana oorai nikeho quba naka qeete oonita moorare, Ohongai nikeho quba hasu dzoobirorai!

OHONGA HIIREMI KOROSE ABI NOOKA TANI NAATETA

3 Oi qupi samane Timotteo ma nakai pupu hiireqi Dzesu Kiristuho maike nikeho quba dzoobe hiirorai.
4-5 Oi teeho bahe naka nookami nikei Kiristu nooka hisi eeteqi hee, qusuho meupu napahoi iisuta peitoraiqi hiireqi abi samanenipamuke dzaira eetorai.
6 Oi abi bosata nikeho quba sinabidzaho noo mee hiiremi nikehota meupunoma naateta paha haba samaneta meupunoma naatorai. Oi nike sinabidza nookata bodzaqata ao hisi eeteqi meenipamuke Ohongaho kokora gesina naate soubireta.
7 Oonita Kiristuho abi bosata nikeho quba sinabidza kamo iso keke mootomi oho gesina naateta oio Epapara, abi bagenoma. Oonihe Timotteo ma nakake eetemi ooraiho isakita noke sutasutata mootomi oorai, dzasa.
8 Oonita Sumasai nike kokora bagenoma teeke baanaitemi nike noho quba eetorai oho pobike Epapara noi hiiremi nana nookorai.

PAUROI KOROSE ABIHO QUBA PUPU HIIRE QAATA

9 Nookaqi qupi ma sau samaneke Timotteo ma nakai nikeho quba pupu baura eetorai. Nakai hee, O Ohonga, Korose abi nokoi nokanoka ma Sumasaho tete gesina naate soubireqa baura nii noko pobi hiiremi ooraike nokoi qusubaite soubidzareiqi hiirorai.
10 Nakai hee, O Ohonga Soopara, Korose abi nokoi niiho isakita oora ma qaara nokome eetemi abihota bagenoma naatemi noko Ohonga niike gesinanipamuke naate baura qidza qesaqesa qere biiremi oho meei haba biidzare.
11 Oonihe Ohonga niiho beedzae maina ttuunomanita nokoi niihota giimaqi qakiqakima niiho dzaodzaota qeemaqi baura minaraho quba isanate qaarareiqi nakai hiirorai.
12 Ohonga nii noko ma nanake gamaqa isakinomaitemi oko ma boto niihoi dzadzata oorai nokoma nanai ttaiqa naate qaarakoita Ohonga mai, nanai niiho hasa ma gegema hiirorai.
13 Nii ao nanake qupiho tupidzata dzeimami ao biranatemi nii korose abi ma nanake qeseba khata niimeho pobita teekanomaitorai.
14 Oonita noko ma nanai saqosaqo ma kahosa dzamudzamu ikata bahe khata niihota saridzorai. Oho totohota Timotteo ma nakai pupu hiirorai.

KIRISTUI BAATAHO ISAKI MA BAURA

15 Korabete qupadzomare. Ohongake nesema mooraquho tete bamuhe
meeke Khatai ao Maiho isakita biranateqi noi motamota minaraho kotanga
naate oorai.
16 Oonita ttokana mooraihoni mae qusuna mooraamahoni mae ttari ape
ma apeho pobi ma beedzaeho koridza koridza oorai quba oi te sepeke bi-
ranataranihe quba minarai beedzaeho Maikhata boto nohota keke biranate
soubirorai oi paha noomaeho pobi naate qaatai qaarakoi.
17 Noi quba minaraho khooba, oho kaata ma here dzobadzoba kekeni.
18 Ma paha noi baata neta qoridzaquho eka bosa khata biranateqi ao
sinabidzaho oko ma botoho qiba naate ooraita moomi noi quba minaraho
pona ma agoago ooni.
19-20 Oonita Kiristui suu ma heenomai oomi Ohonga Maihota isanateta.
Isanatemi hu ma koridza, huhu ma saru oota, oke Kiristui gama teenaitareiqi
mai noke dzoobireta. Dzoobiremi noi hapahapata dzuu nomeke perebire
qusu ma ttokaho soota naatemi minarai Ohongaho neta atima qaararidzoni.
21 Nookao, nike agobake Ohongake ibo eeteqi qupa biribiri nikemeho
isakita quba ngiingi ma peranoma samaneke eete qaata.
22 Oonihe Kiristui sama nome baata quba ai mootomi oi nikeho hasu
naatemi nike ao kahosaama naate qupa sasari ma rikerikema maiho dzagata
inobetareiqi hiiremi oorai.
23 Oonita ai tataumaho noo nikeke pobi hiiretaho husi ma paita nike ao
atimaqa suhe qidza saridzaridzoho dzaodzaota poupaama naate qaarare. Oi
abi haba gegebetorai nokoho quba sinabidza hiire baaqorai anaio oho Qaru
abi oonita qupadzomare.

PAUROI KOROSE ABIHO HEME BAURA EETETA

24 Anai nikeho quba heme baura eetoraiho qubake ququimaamani. Kiris-
tui sinabidzaho oko ma boto nomeho quba heme baura eetetaho kokota anai
qakiqakima ipibireqi nike ika ma ikata isaki saridzaamake oorai oho qubake
ana sama name qaanataama. Bamu.
25 Ohongai bauraho kamo biiremi ooraiho isakita ana nikeho quba noho
noo rerengi eete soubidzaridzoho qaruke ana eetorai.
26 Nookao, Ohongai te noo agiagi oke agobake uimane neimane pobi
hiiremi nooka qaararanihe poiqanipamuke sinabidza tupu nomeho quba
naho toota paanaitorai.
27 Noo agiagi ape bahe Kiristui nikeho oora ma qaarata qoberobaho
isaki naate qaamake Ohongahota bagenomanipamu naatemi haba maina
painaho abi samanei oho pobi nookaqa noho dzaodzao eetorare. Noo oi
ooni.
28 Oonita abi samanei Kiristuho neta kotanga naate qoobareiqa nanai
nokanoka ma gesina ma qogo ma saga mekeqoma hiireqi Kiristuho sin-
abidza hiirorai.
29 Qate beedzae apeta baura oke eetorai bahe Kiristuho beedzae ma
tatangai anake uumami oho dzaodzaonoma naatorai.

2

1 Raottikhea ma Korose nagapana oorai qesama nikei naho nese ma pati
mooraama oonihe anai nikeho quba baura minanipamuke eetoraiho pobike
nike eto nookaama naatainoiqi ana qeete.
2 Qeetemi isaiteqa adzahaha naate kokoraho tete iso keke saridzare.
Saridze nikei gesina naate soubiremi Ohongaho khaire ma gunugunu
dzukudzukuna oi meupunoma naatemi oho meeke nikei Kiristuho neta
gama mai eetare.

3 Oi Ohongaho nokanoka ma gesina oi gama Kiristuho ttuta sapu gegedza pereborai.
4 Oke teeho quba hiidzaranihe eto abi teei noo samaneta nike ikobete mainata dzeimaino.
5 Oi anaho sama eraqanihe qupai nikeho neta oorai. Oi nikeho ai tatauma Kiristuho neta idzoidzoke oorai ma ttarima ooraike gama moo soubiremi naho ttidza qidzanatorai.

KIRISTUHO BEEDZAE TTUUNOMANITA NOHOTA ATIMORARE

6 Meeke nike ao Kiristuke qase dzoomoraihe noho neta oora ma qaara nikeme iso keke eete qaarareiqi ana hiire.
7 Oho qubake nike noho neta atimaqa battigara naatare. Nananai nikeke sinabidza hiire paanaitetaho isakita nike sama nikeme qaasumaqa saninoqake Ohongaho hasa ma gegema hiire qaarare.
8 Oonita abi qesai sama qusubaiteqi ttokaho tete sepesapeke qupadzomaqi eto nikeke abiho iiha ma dzoobidzaho isakita dzeimaino. Quba oi Kiristuho noo ma pobi riitemi gumeho isaki naatakoita nike oho quba bakena geema qaarare.
9 Nookare! Ohongaho mee minarai gamaqa Kiristuho sehata oorai.
10 Oho quba nike beedzae minaraho qiba Kiristu Sooparaho ttuta giimoraquko isaki nikehoi hee eete qaarakoi.
11 Oho qesa nike Kiristuho neta geebanoma naate oorai oonihe oi te sama koko kuibidzaquho oonidzara oi qupa qanga kuibidzaquho geebani.
12 Ma paha nike sobasoba saridzeta oi teeho mumure bahe nikeke Kiristuma gama baatetaho qura tuputa qurabiretaho qaseqase naatemi Ohongaho beedzae nikeho ai tataumata baura eete tukutomi nike ao Kiristuma ttaike eehaha naate oorai, sobasoba oi ooni.
13 Oi nike kahosa abi ooqi oora ma qaara qangama qaata oi baataho pobi. Oonihe Ohongai Kiristuke tukuhiqi nikeke oho qesa tukutoqi kahosa nikehoke gama akobetemi qidza naateta.
14 Oi hu nooho qetaqetai napake qomaqoma hiire qaami Kiristui napaho habara naatemi hu nooi noke hapahapanaiteqi napake qomaqoma hiibaquho isakiama naatemi napai oho sasari naate oorai.
15 Maa! Abi soopara bise ma baisenoma mina ma adza ttokana oorai nokoi napaho nookami quba sepe ma midzanoma naate qaatahe Ohongai midza ma iga ma qomaqoma napaho irina qaata oke Kiristuho irita teenaite mootomi noi napaho tteki aimami ttoka ma haba minaraho abi mimi roqobeteqi moomi napai oho sasari ooni, buububuu!

HU NOOI BAMU NAATEMI KIRISTUI NAPAHO QARAQARA

16 Oke eete ooraita nike poma ape ma apeke eetaqu, oi oba ma patta muunaquni mae dzuma eetaquni mae baura bodzaho koridza hiibaqu oke eto oberama eetemi abi qesa oke nookami midzanoma naataino.
17 Agobake Dzuta abihota oho hu samane tatangai qaata oke nokoi nookami meenoma naate qaatahe hu nooi Kiristuho qaamodzamodzaqake keke eete qaata. Oonihe poiqa qaamodzamodza bamu naatemi Kiristui aoke baaqi napaho tete mee naate oorai.
18 Abi qesa sama nokome bagara biireqi angero qesaqesaho qaru eeteqi baku agiagiho qiiri eete tuumorai. Abi oonomai iiha ma dzoobidza nokomeho nookami qoberobaho isakinipamu naatoraihe nokoi Kiristu qiba napahoke potti biirorai. Oonihe nokoi nikeke tete siibaqu oho isaki bamu.

19 Mooro, Oko ma boto ma sama ma sasake pobipobitake eete patta ma
quba moitorai oi ape bahe Kiristu qiba napaho teenanita oho quba napai
qesa hongasire ao bitotorai.
20-22 Dzuta abi hee, eto erake hesataino, eto oke muunaino, eto qeeraho
bisata tuumaino oiqi hiirorai. Oonihe samaho too tetateta oke napa hesate
muunaquko oionita oi ttidzata qurateqa ao bamu naatakoita quba oonomai
bamu napake qangaqitaqu. Eto nokoho noo qusubaiteqa eka nokohoho pobi
naataino. Oi bosata nike ma napai Kiristuma gama teena naate baasuqi
ttokaho eka qesaqesa napake suuto qaata oke ao uhutoqi oho saqosaqo naate
oorai. Oonita nike naane quba burisi eete paha oho kabira naataqu?
23 Dzuta abi hiirorai oi sama urupusa eetaqu ma maranga biidzaquho
isaki. Oonihe khooba nohoke sigumami, eehe, oi ikanomake eete na-
pake hoobire ttokaho dzebidzebike suqobidzaqu? Baamunipamu. Nokoi
nokanoka ma sama gaibanomaho totohota hiiroraihe qoqopa nokohoi
ikoikonomani.

3

NAPAI KIRISTUMA GAMA DZAPA POBINOMA NAATAKOI

1 Kiristu ma napake Ohongai teenaite baataho neta tukutomi oorai. Ma
Kiristui qusuta Maiho boto pobi naate ooraita nike noho quba samaneke
qusubaitare.
2 Qusubaiteqa iiha ma dzoobidza nikeme ttokaho quba samanehota hiu-
maqa qusuhota mooto Maiho qupaqupa eete qaarare.
3 Oi teeho bahe ttokaho oora ma qaara agoba nikehoi bamu naateta.
Qate usaqe oke Kiristuho oora ma qaarama gama sengibetemi ooraita nike
Ohongaho botota oorai.
4 Oonita Kiristu qaraqara napaho noi paana naatemake napai noma gama
dzapa pobita paana naate soubidzakoi.

NAPAI USAQE NAATE OORAITA OHO ISAKITA QAARARE

5 Oho quba ttokaho oora ma qaaraho qetta ma koko nikehota atimorai oke
susupu teetemi bamu naatare. Oi guume ma meera, qanga ma pasena, ma
quba peranomaho dzaodzao, ma petta ma qeraqera oke gama tume biiremi
bamu naatare.
6 Quba oi ohonga oberaoberaho isaki ooni. Oke qaataama naatemi Ohon-
gai bamu nike suudzabetaqu.
7 Meeke nike oho isakita bosata qaata ma oi bodza ota gattiqa isanate
qaata.
8 Qate poiqa oi baamu isanataqu oonita quba oonoma qaasuhiqa ooso ma
dzauba, ma noo qanga qagonoma, ma noo attinoma oke gama too nimeta
kuibidzare.
9-10 Oonihe eetoqa qesa ikobete sama nikeme gimutta eetaino. Oi nike abi
agobaho oora ma qaaraho isaki ao kuibire qaateta. Oonita abi usaqe birana-
toraiho oora ma qaara oio nokanoka Mai napahoho tomidzata biranatoraita
nike ooqake qupadzomaqi oho nee ma bau eetorare.
11 Nookao, oonomaho teteta Dzuta abi sama geebanomani mae Raaba abi
oho geebaama ota koridza te ooraidzara. Oi ngaaho abini mae kinisa abi, eo
sutasuta abini mae saqosaqo abi, apenei Kiristuhota atimorai nokohota oho
koridza ooraamanihe Kiristuho dzapaqai keke napake gama sengibetorai.

DZASAHO TETEKE NAPAI SUIMA QAARARE

12 Oonita Ohonga nike ma napaho dzasa minake eeteqi asatemi napai
noomaeho pobi naate oorai. Oho qubake nike nee ma bau apeke eetaqu

bahe, baruna heme ma kokora ma qupa gaiba ma pookeba samakeba, quba oonomaho nee ma bau eetorare.
13 Teei temu nomeho kahosa eete ooraquko Sooparai napaho quba dzasa eeteta oke qupadzomare. Napai noho tomidza naate qesa qesaho kahosa eetainohe oke gama gaubire qaarare.
14 Ma oho tongo neta nike qupa kokorama ooraquko oora ma qaara minarai gaema keke oorakoi.
15 Kiristuho keba ma dzapai nikeho qupa soopara eetorai. Ooqaho qubake nike qupa ma sama teenaiteqa ttaiqa naate qaarare.
16 Kiristuho nooi nikeho bisata kata gaama oomi nike nokanoka qidzata sinabidza noo qesaqesa ma subesubeho naa hiibare. Nikei qesa qupanomaite Ohongaho torota hasama gegema hiire qaama Sumasai ttaike oho qaki ma naki naatakoi.
17 Oonita nike quba botoma eetaquni, mae tooma hiibaquni, mae quba minarake eetaqu, oke eesuqa Soopara Dzesuho dzapa quba eeteqi Ohonga maiho dzoobe hiire qaarare, ooboboo!

MAIMANE PAIMANE MA KHAMETOHO SINASINA

18 Paimane nookare. Nike apumane nikemeho pesuta oora ma qaara qidza eetemi Ohongahota bagenoma naatakoi.
19 Qate apumane nike etoqa atamane nikeme biribiri eetaino, nokoke kokora eete qaarare.
20 Ma khameto nike poma tee ma teeta mai ma pai nikeme qusubaitemi Ohongai nookami isanatakoi.
21 Qate mai ma pai nike khata ma khameto pobiteqi eto isakiamake pobitemi suqobidzanoma naataino.

BAURAHO MAIMANE MA KOKORA ABIHO SINASINA

22 Kokora abi nikei abi mimi nikemeho noo iso keke qusubaiteqa baura oke eto ttenittenima nokoho nese ma penga quba eetainohe Ohongake qupadzomaqi ququima qaarare.
23 Baura minarahota eto abike qaupuitainohe dzaodzaoma Ohongaqake qaupuite qaarare.
24 Nooka! Qusuho iisuta Ohongaho ipi ma ari qidza peitorai oke mai eetareiqi nikemae Kiristu Sooparaho qaru eete qaararidzonita qupadzomare.
25 Oonihe teei baura nomeke qangaqitaquko oho habarake noomae quba qanga saridzakoi. Oi Ohongai teqaha tee ma teeke sepeke ipi ma habara moitoraidzaranihe abiho bauraho isaki mooqanoke moitakoi.

4

1 Qateqa bauraho soopara mimi nike oho qesa qupadzomare. Nikemaeho Soopara teei paha qusuta ooraita nikeho kokora abi baura eetoraiho isakinipamuta nokoke saninoke ipi ma habara moitorare.

PUPU HIBAHIBA MA OORA MA QAARA QIDZAHO NOO

2 Oionita nike gama susupu iso keke pupu hibahibaho baura gesinanipamuke naate hasama gegema hiirorare.
3-4 Oke hiireqa nikei nana hoobire pupu ma qubaho ttaiqa naatemi Ohongai sinabidza paanaitaridzoho tete kuraumakoi. Anai sutasutata ooraita nike bauraho ttaiqa naate anai Kiristuho noo agiagi hiire rerengi eetaridzoho qubake anake hoobire eto poma teeke qaataino.
5 Oonita bodza eto sesero eetainohe nike ao tete qidzaho qiri eete saridzeqa qesa sasata sinabidza nookaama nokoho baura eetare.

6 Oonihe noo nikeme gottake etteima hiiremi meke ma bibinoma naatemi
abi qesaho noo tee ma teeke buribaro eetareiqi eto oho qabarobaro eetain-
ohe oho ttimeka naatare.

PAUROI TTIKHIKU MA ONESIMOKE ISEREMA DZOOBIRETA

7 Qate Ttikhiku noi qeseba temu napaho, noi sinabidza abi qidza Ohon-
gaho kokora bagenoma eetoraita noi anaho noo ma pobi nikeke pobi hi-
ibakoi.
8 Pobi hiiqa noi nike qanoqanonomaitakoi. Oho qubake anai noke
dzoobiremi qeehibi.
9 Ma kokora abi Onesimo noi nanaho dzaira naate ooraihe noi nikeho
robenanita ana paha noke dzoobiremi tuusubi. Nopoi nanaho oora ma
qaaraho isere nikeho quba paanaite soubidzakoi.

ABI QESAHO NOO MA POBI PAUROI QEETETA

10 Qate Gamani Arittako anama nakake suutota. Noi Dzesu Dzusto ma
nopoi Mareko Banabeho mapuma noko tapari nikeho quba dzoobe hiibi.
11 (Qate Mareko ao qeemaqa nikehota biranatemi ana noho noo hiiretaho
isakita nike eto noke bisi naatainohe kokora eetare.) Abi naga tapari oi keke
Dzuta abiho nena nooka hisi eeteqi ana hoobire Ohongaho pobita baura
ttaike eetorai.
12 Epapara noi Dzesu Kiristuho kokora abi ma noi nikeho nenanita nikeho
quba iiha ma dzoobidza minake eetorai. Oi nikei abi mee naateqa Ohongaho
dza gesinanipamu naatareiqi noi Ohongaho torota pupu hiirorai.
13 Noho khoobake ana moohimi noi Raottikhea ma Hierapori nagapa abi
ma nikeho baura adzapeke eetorai.
14 Qate Ttotta Ruka maraseniho mai qidza, ma Dzema nopoi paha nikeho
dzoobe hiire.
15 Maqa, Ohongaho oko ma boto nagapa Raottikheaho nena ma atapa Ni-
ipa ma qesa noho nagata ttutturatorai nikei qesama nokoho dzoobe hiibare.
16 Oionita nike peparake isaiteqa nagapa Raottikheaho oko ma boto
tupuho quba dzoobidzare. Ma ana paha nokoho quba teeke qeete dzoobi-
hibita oke nike paha isaitare.
17 Qate Akhipu noke erake pobi hiibare. Ohonga Sooparai baura nii
moiteta oke nii korabetanipamuke eete qupadzomaqi eete soubidzare!
18 NIKEHO DZOOBE HIIRE QEESUBI OKE NAAMAEHO BOTOI QEETENITA
ANA SUTASUTATA OORAI OKE ETO RUUME NAATAINO. DZOOBE! HASU MA
KEBATA OORARE.
Anai Pauro

1 TTESARONIKE
OHO DZAIRA PEPA BOSABOSA

Pauro ma Siira ma Timotteo
Koritti, Girisi
Tii 52
Ttesaronikaho Oko ma Boto
Ttesaronika, Maketonia

1 Dzoobe ma Kanakana:
Maqa, Qaru abi tapari nanai Ohonga Mai ma Dzesu Kiristu Sooparaho oko ma boto Tupu Ttesaronika nagapana oorai nikeho quba noorake qeeteta nookare.

PAUROI TTESARONIKA ABIHO AI TATAUMAHO HASA HIIRETA

2 Bodza ma sau samaneke nanai nikeho quba Ohonga dzoobe hiireqi nikeho dzapake puputa mootorai.
3 Oi nike Ohonga maiho pengata Dzesu Kiristu Soopara napameho qupa toobake eete tatanga naatorai. Tatanga naate dzasa ma ai tatauma nikemeko quba eeteqi baura samaneke dzoomoraiho pobi nookaqi nanai oho hasa hiirorai.
4 Dzairamane, nana moohimi Ohongai nikeho dzake eete asatemi qeemoraiho isaki oni. Oi nanai nikeho bisata
5 Kiristuho isere qidza hiiremi nike moomi nanaho beedzae ma oora ma qaara ma Sumasaho qaupuqaupu oi gama nikehota meenoma naateta.
6 Meenoma naatemi qesai nike qangahasi moitemi nike peperataamanihe pekhure teeteqi Qaheuba Sumasaho qaki ma naki qupadzomaqi nanaho noo qusubaiteqi Ohonga Soopara ma nanaho teteke suimorai, dzoobe.
7 Tete oke nike gesina naate tuumami Maketonia haba ma Girisi habaho abi qesa samanei nooka hiisi eeteqi paha nikeho pomata ipibirorai oni.
8 Oi nana nookami nikeho totohoi nanaho isere qidzake qaupuiteqi Maketonia ma Girisi haba ma haba qesa gama igabiremi oho abi nokoi ai tatauma ma Ohongaho sinabidza aoke nooka soubirorai keba oke nanai paha hiirorai.
9 Oonita nanai nikeho torota baura eetemi nike ohonga oberaoberake qaateqi Ohonga meenoma qaraqaranomake raraku biireta oke nike qesa samaneke banaitemi nokomae oho qesa oora ma qaara nokometa tete saridzeqi oke nanaho quba paanaitorai.
10 Oi Ohongaho purabai napaho irita taatarotahe noi napake ingonaitareiqi Khata pobi hiiremi napaho habara naate baateta. Oonihe Mai noi Khatake baata neta tukutomi noi qusuta peitetahe ota qaaraqutoke burisi eete baabaridzoke nokoi nikema napa gama qupadzomaqi oho qupa toobake eetorai, dzoobe mina!

2

PAUROI TTESARONIKA ABIHO BAURA EETETAHO POMA

1 Nanai nikeho neta qeemata oi teqaha sapara naatara oke nikemae gesina.
2 Oi nike nookami Piripi nagapata abi mimi nokoi nanake sesero eete midzahubaitetahe nanai teqaha oho quba noo dzaheitara. Baamu, Ohongaho pengata battigara naateqi nanai paha nikeho torota biranate kaipoma Ohongaho sinabidza nikeho quba paanaiteta.
3 Oonita nanai te oberama nike ikobeteqi sama pati nanameke qohatareiqi nikeho toro baabara.

4 Bamu, Ohongai nanake mee hiireqi sinabidza nomeke nanaho boto
ma toota mootomi hiirorai. Hiireqi te abiho hasahasa saridza quba ee-
toraidzaranihe Ohongaho baura qaupuita quba eetoraimi nanaho qupake
noi mee hiirorai.
5 Oi Ohonga moomi nanai te pasena nesema qeemaqi nikeke ttenitteniqi
hiibara oke paha nikemae gesina.
6 Nanaho dzapake abi qesa ma nikei ai qusubaitareiqi te qupadzomara.
7 Oi qesai sama nokome qusubaiteqi tee ma teeta qeemaqi hee, Nanaio
Kiristuho qaheuba Qaru abi oonita nanake tuhobare oiqi hiirorai. Qate
nanamae teqaha oho totohota hiiroraidzaranihe kokora paimanei khame-
toke roherohe eetoraiho isakita nanai nikeke tuuhoro baaorai.
8 Oonita nanai nikeho dza minake eete nikeho torota inobeteqi qupa
naname nikeho torota mootota. Oonomake eete Ohongaho sinabidza nikeke
moitemi nike nanaho qeseba khameto naate oorai.
9 Oonita nike eto heme baura eete nanake kokora eetaino hiireqi nanai
etebake sama baura minake eeteqi qupibake nikeke Ohongaho sinabidza
hiire qaata oke eto ruume naataino.
10 Ohongaho pengata nike moomi nanai nikeho bisata ngiingiamake ooqi
qupa sasarima oora ma qaara qidzake eetemi nike nooka hiisi eeteta.
11-12 Oonita mai teei khameto nomeke iso keke keba ma dzapata
dzeimoraiho pomake eeteqi nanai nike qogo ma saga hiireta ma ttapuiteta.
Ohongai aoke quba tongo ma dzapa pobi nomeke nikeke moiteta oonihe nike
oora ma qaara qidzake eetemi noho torota isanata qubake nanai paha nike
sinasina samaneke hiireta.

NOKOI NOOKA HISI EETEQI HEME SARIDZETA

13 Oonoma eete qaami nike nanaho toota Ohongaho noo nookami abiho
noo bahe Ohongaho sinabidzanipamu naatemi nike ttidza qidzaqidzama ai
tataumami noo oi paha nikeke qanoqanonomaitorai. Oho qubake nanai
Ohonga hasa hiirorai hiirorakoi.
14 Oi bosata Dzutea habata abi samane Dzesu Kiristuho dzapata atimaqi
noho oko ma boto naatemi Dzuta abi qesamane nokohoi nokoke biisi naate
sesero eeteta oonita nike nokoho ttaiqa naate qesamane nikemeho botota
heme saridzemi nike peperatama naatemi nana hasa hiirorai.
15 Dzuta abi naga nokoi agobake Ohongaho too abike teete qaaqi oho qesa
Dzesuke teeteta. Teeteqi nanake hotou biirorai ma abi samaneke dzakidzaki
eetorai, oke Ohonga nookami qanganipamu.
16 Nanai nagapa abi maina painake sinabidza hiiremi qidzanatorai.
Oonihe Dzuta abi bai hiireqi kahosa nokomeho baga minaite baaoraihe
poiqa oma baga oi ao nokomaeho irita taasubi.

PAUROI TTESARONIKA ABIKE PAHA MOORARE HIIRETA

17 Qate dzairamane qidza naname, nanaho qupai nikeho torota agoba
oorai oke eete baaorai oonihe nanai samaqama nike bodza hoteqa teeke
qaateqi mainata qaariti poiqa nike paha nesema moora quba dza minake
eetorai.
18 Oonita nana, oi ana Pauro sama namehoke hiire, nanai aoke qupi
qesata nikeho torota biranaatarotahe oke boohimi Saatai qupi samaneke
tete siireta.
19-20 Oonita nikemae nanaho too puba ma papara naatorai. Ma nikeio
nanaho qupa qidzaqidza ma nanaho dzapa pobi oni. Dzesu Soopara na-
pameho pengata hiire qeete.

3

TIMOTTEOI NOKOKE TOO TEETAREIQI PAUROI DZOOBIRETA

1-2 Oonita nana nikeho quba baruna tigima geemami suqobidzanoma
naateta. Oho quba nanai tete sakateqi noma gotta Timotteoke nikeho quba
dzoobiremi oi Siirama nakahota gattiqa isanatemi nakamae nagapa Attenita
qoorota. Oi nakai hee, Timotteoi Ohongaho sinabidza baura ttaiqanita noi
nike qogo ma saga hiiromake nikeho ai tatauma bagenoma naatemi qesai
nike qangahasi moitorai bame oi eto nikeke suqobidzainoiqi hiireqi noke
dzoobireta.
3 Oonihe nike qangahasi saridzorai oi napa minaraho pattani.
4 Nanai nikeho torota ootata nanai hee, Nike ai tataumami aoqake qe-
sai nike toronata mootakoiqi hiiremi nookatanita quba biranatorai oi oho
meeni.
5 Oonita hiibi, nikeho ai tatauma oi qangahasita isanatetani mae bamu
hiireqi qupa muunaqi hee, Eto Iibadzai nikeho qupa kotoromi nanaho baura
qanga naataino hiireqi ana Timotteo dzoobireta.

TIMOTTEOI NOKOHO ISERE QIDZA PAUROHO TORO PAANAITETA

6 Timotteoke dzoobiremi tuumaqi noi nikeho torota qaaqi paha birisi
eete isere qidza nikehoke nanaho torota moote, dzoobe. Noi nikehoke hee,
Baamu, nokoi ai tatauma ma dzasaho teteta bageke eete oorai oi napai
nokoho quba dzasa eetoraiho isakita nokoi paha napaho quba baruna tigima
geemorai, isere oke Timotteo noi aima baa moote, dzoobe!
7 Oho quba dzairamane, nana nookami nikeho ai tatauma isanatemi
nanaho qupa kebarate. Oi nanaho kaipo ma qangahasi oho qesa ooraihe
nikeho isere baaqi nanake adzahahaitemi oorai.
8 Oonita tete erake eete oorai, nikemae Sooparahota battigara naateqi
nanake qanoqanonomaitemi oorai.
9 Oho quba nike Ohongaho pengata nanake adzahahaiteqi oho qupa
qidzaqidza moitemi nanai oho ipi ma arike Ohonga hasa hiiroraihe qidzoke
hiire isanataqu.
10 Oi teeho bahe eteba ma qupibake nanai nikeho penga mooqi ai
tataumaho tete nikehoke pobita quba nanai pupu minanipamuke hiire
baoraihe poiqa oho mee biranate oorai, dzoobe.

PAUROI NOKOKE MOORARE PUPU HIIRETA

11 Oho quba Ohonga mai ma Dzesu Soopara napahoi nanaho quba tete
biraitemi nana paha nikeho nese ma penga moorare.
12 Oonihe nanai eetoraiho isakita Soopara noomae hiiremi nike qesaqe-
saho dzasa eete paha abi minaraho quba dzasa eeteqa baura oho neta
meupunoma naatare.
13 Oke Ohonga mai hiire qaamake Dzesu Soopara napameho penga ma
qaheuba abi nohoho pengata nikeho qupai kahosaama ma sasarinipamu
naateqa battigara ma kotanga naate qesake dzeimami nokomae oho qesa
sinabidzaho ttaiqa naatare. Oore.

4

OORA MA QAARA IKANOMA NAATEMI OHONGAI BOTO TEETAQU

1 Qateqa dzairamane naname, noo qesa paha oorai oke nike Dzesu Kiris-
tuho patita nooko. Nanainikeke tete sakatemi nike ota tuumami Ohongahota
isanataqu oke nike ao ota qeemaqi gesina naatoraihe nike oho maikhame-
tonipamu naatareiqi ana hiire.

2-3 Oi nanai Dzesu Kiristuho quba eeteqi nike oora ma qaaraho sinasina
hiireta oke nike eto ruume naataino.
Oonita Ohongai dza eetemi nike pasenaho tete riiteqa sasariho poma gama
iso keke gesina naate qaarare.
4 Abi ooni mae atapa nipe sama nipeme dzauna ma eringa ngaata mootain-
ohe soopara eete qaarare.
5 Oi tuuma abi Ohonga ruume naateqi sama koko aima ee naga oma nagata
upubire tuumoraini qate nike baamu.
6 Ohonga Sooparaio baura qangaho ipi ma ari moitorainomani oke nana
bosata nike pobi hiiremi korabete nookatanita etoqa teei temu nomeke
riiteqi guume eetaino.
7 Oi napai nahusa bahe sasari oorareiqi Ohongai dzapa nome napaho irita
mootomi oorai.
8 Ohongai napake Sumasa nomeke moitoraita abi teei sama guumeho
basesa eetaquko Sumasake basesa eetemi attinoma naatakoi.
9 Qate aoke Ohonga noomae nike banaitemi nike qesamane nikemeho
dzasa eete oho baurata oorai oonita anai bamu oho noo hee ma heeta
hiibaqu.
10 Oi qesamane nikeme keke bamuhe sinabidzaho tupu Maketonia haba
minarata oorai nike paha nokoke kokora eetorai oi mee. Oonihe dzaira-
mane, eetorai oke paha mekeqoma eetorare.
11 Qate nike oora ma qaara eeteqa eto qaa ma dzaubata eetainohe keba ma
dzapata boto nikemema baura qesaqesa nikeme eetorare teena oke nanai
nike pobi hiireta.
12 Oonita tete oonomaqake iihami nikeho qepe ma haba isanatakoi ma
paha qesa sasana oorai nokoi oke nookami nokohota bagenoma naatakoi.

SOOPARA MINAI NAPAKE AIMAREIQI BAABAKOI

13 Qateqa dzairamane naname, nana dza eetemi nike noo teena eraho
khoukhau eetaino. Oi nooka hiisi eetorai napahota qesai ao baate beebe eete
ooraimi eto nike nokoho quba tti ma ttaka isakiamake hiibaino. Oi raaba abi
baate baamu naatemi qesamane nokome bamu paha mooraqu hiireqi nokoi
oonomake khii ma khaa eetoraihe nike bamu.
14 Oi napa tete erake qupadzomorai. Dzesu baatetanihe paha eehaha
naateta. Oonita qesai noke ai tataumaqi baate beebe eete qaamake Ohongai
baabaqu bodzata noi noko gama dzeima baabakoi.
15 Nanai hiibi noo oke Soopara napameho torota aimatanita nookare. Qesa
ma napai baataamake qaamake Soopara paana naatakoi.
16 Oonihe qesai baate beebe eetoraimi napai bamu nokoke riiteqa
qeemaqu, baamu. Oi totoho tatanga teei biranatagu ma angeroho bosa
qobaqobai sokataqu ma Ohongaho suu noo hiibaqu quba oi gama biranahi-
make oionita Ohonga Soopara noomae qusuta quratema qesai Kiristu ai
tataumaqi baateta nokoi bosata imobidzaquho isakita qoridzakoi.
17 Oke eetemi ttokata eehahake ooraqu napake ao nokoma gama khakhoro
biire qauna ma dzorobiho isakita peiteqa Ohonga Sooparake qusuta saridze
noma gama teena naate qaraqara qaarakoi.
18 Oi oke eete oorakoita noo ooma nike qesake kura ma tangi biirorare.

5

SOOPARAI BAABARIDZOHO ROHEROHE EETARE

1 Qate Ohongaho bodza ma sau ohoke anai ikaqi nike pobi hiibaqu?

2-3 Oi erake eete oorai. Qesai qupa ruume nokomeho isakita hee, Quba minarai qidzake oorai ma isanatoraiqa hiima eehe, quba bamenoma ao nokoho irita peitakoi.
Oi paimane quranoma nokomae isanate oomi khata qase dzoomaquho heme nokoke ao suqobiremi roqobetoraiho isaki nokohota sahasaha biranatakoi. Oonita Ohonga Sooparai biranataridzoho bodza oi abi qesaho neta guume abi qupibake seike baaqi peitoraiho qesa naatemi nokoi ikata soomaqu, oi bamu.
4-5 Oonihe nikemae teqaha qupiho pobi oonidzara. Oho qubake Ohongai biranataquho bodzai bamu nikeke roqoroqo ma sahasaha oonomake moitaqu. Oi teeho bahe nikei gama etebaho khameto ma dzadzaho pobi ooqi quba oonomake qupadzomakoi.
6 Oho quba qesai ruume ma khoukhauma ooraiho teteke tume biireqa napamae gama bakena geema qaamake biranatare.
7 Oi qesai oba mapoke muunaqi qabarobaro naatorai, ma meera minake eetorai nokoi oke qupibake eetoraita oi oho pobi.
8 Qate qesa ma napai ete dzadzaho pobi ooniqi hiireqi paidzasuiqi hee, Ohongai napake ingonaitakoita oho qupa toobake eetemi oi qiba herohero napahoho isaki naatemi oke dzaamotare. Qate dzasa ma ai tatauma oi qaaho sasa tatangaho isaki naatemi oke dzaabakoi oke hiireqa ooma gama qeemaqa Ohongaho koo ma taangama kurebetare.
9 Oi Ohongai teqaha napake tapata biidzareiqi hiiroraidzaranihe Dzesu Kiristu Soopara napameho qidzata mootorareiqi hiirorai.
10 Kiristui napaho pui naate baatetanita napai eehahake qaaraquni mae qesai ao baate beebe eetaqu oke eete noma gama qadzaqadzanoma naatorare.
11 Noo onomake eete hiire nike qesa too teete hobihobi eetoraihe tete oke napa paha minaitare.

NOO QETTA MA KOKO QESA

12 Qata Dzairamane qidza, qesai nikeho bisata heme baurake eete nike Sooparaho teteta dzeimorai ma pobitorai.
13 Oonita nike nokoho baura mina bagenoma oke qaupuiteqa nokoke kokora samaneke eetorare hiireqi ana nike qupanomaisubi. Oke eete nike qesa qesaho mututa oorakoi.
14 Qate dzairamane ana pai erake mootoqi hiire. Seeno ma gauke nike qupanomaitemi baura qesaqesata qeemare. Ma qupa saqosaqonomake kharuba teetare, pepepeke basidzomare ma abi minaraho neta nike pookeba samakebata qaarare.
15 Teei abike ibo eetemi eto oho ipike eetainohe qupi samaneke nike qesaho torota dzooto dzeebire qaarare oi nikemae keke bahe abi minaraho neta dzooto dzeebire qaarare.
16-17 Nike gama ttidza qidzaqidzata qaarare. Oonita quba naane ma naane biranataqu nike iso keke qupi samaneke pupu hiireqa hasama gegema hiire qaarare.
18 Oi Ohongai dza eetemi nike Dzesu Kiristuho tete qusubaitega oonomata qaarare.
19 Oonita Sumasai hiiremi eto noho eepa hiitaino.
20-21 Qate Ohongai too abike noo hiiremi biranatorai eto oke ekepusa eetainohe noo ma quba biranataqu oke isanate toronaitare. Toronaitemi meenoma naataqu ooqake qusubaitare.
22 Nookare, qangaho dzapa samanei oorai oonita oke gama basesa eetorare.

23 Ohongai hasuho maikhatanita noomae nike sasariho teteta dzeima
tuumami nikeho sama ma gisi ma qupa khatama gama oke iga hiibaquho
isakiama naatemi nikeke bakena geema qaamake nikei Dzesu Kiristuho
dzagata qooro isanatakoi.
24 Nookao, apei nikeho kira hiireta bahe Ohonganita noomae paha baura
oke qere biire soubidzakoi.
25 Qate dzairamane, nike quba qesa samaneho quba pupu hiireqi eto
nanahoke ruume naataino.
26 Maqa, nike nanaho quba eeteqi oko ma boto tupu gama sope ma kana
dzooto Ohongake qupadzomare.
27 Sooparaho pengata ana nike pobi hiiremi qaatainohe ao pepa erake oko
ma boto tupu minaraho quba isaite soubidzare, dzoobe.
28 Oionita Dzesu Kiristu Soopara napameho keba ma dzapa nikeho irita
qaarare.
Anai Pauro

2 TTESARONIKE
OHO DZAIRA PEPA IPINA

Pauro ma Siira ma Ttimotteo
Koritti, Girisi
Tii 52 (Mae 53)
Ttesaronikaho Oko ma Boto
Ttesaronika, Maketonia

1-2 Dzoobe Dzairamane:
Nike Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napameho oko ma boto tupunita nopoi hasu ma keba nikeho quba dzoobiremi Qaru abi tapari nanai nike pobi hiire.

PAUROI TTESARONIKA ABIHO HASA HIIRETA

3 Maqa, nike iso keke qesa qesaho quba dzasa eetemi nikeho ai tatauma meupu naatemi nana nookorai. Oonita Dzairamane, nanai nikeho quba Ohonga hasa hiibaquho isaki naate oorai.
4 Oi abi sigina qesai nike dzakidzaki eete kaipo samaneke moitemi nike peperataamake ai tataumata battigara naatemi nanai Ohongaho oko ma boto tupu samaneke oho pobi qidza hiiremi qaki naataridzoni.

OHONGAI BATABIDZA ABI MEENOMA

5 Oonita nike Ohongaho pobi quba heme oonomake saridze oorami Ohongaho mumure naatemi noi maripa maikhata qidzanita bamu ruume naataqu.
6 Oho quba qesai nike oonomake eetorai nokoke Ohonga noomae oho ipi ma ari quba bamenoma moitakoita qupadzomare.
7 Oonita Dzesu Kiristu Soopara napahoi Angero beedzaenoma ooma gama qusu neta baa paana naataquta nikema napa gama qidzata oorakoi.
8 Oonihe qesai Ohonga ruume naate Dzesu Soopara napameho sinabidzake basesa oonoma eetoraike noi eepama ittobidzakoi.
9 Nokoi baura qanga nokomeho ipike bamu Ohonga Sooparaho nese ma pati qidzake mooraqu, bamu noho beedzae ma dzapa pobi mooraquhe noho purabake saridzorakoi.
10 Qate nike nanaho sinabidza nookaqi tani naatetaho isakita noi biranataquho bodzata nike noke Buububuuiqi hiibakoi.

OHONGAI NOKO BEEDZAENOMAITARE PAURO HIIRETA

11 Oonita nanai nikeho quba pupu hiireqi hee, O Ohonga, nii nokoho kira hiiremi nokoi eto ai tatauma mae baura qidza niiho teeta peperataino mae soubidzaama naataino. Oho isakita nii nokoke beedzaenomaitemi oho isakinipamu naatare. Oke eete pupu samaneke hiirorai.
12 Hiiroraiho quba Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napahoho baruna heenai nikeho irita baura eete qaama nike Dzesu Sooparaho dzapa qusubaite hasa hiiremi noi oho qesa nikeho hasa hiibakoi.

2

KAHOSA MAIKHATA BASESANOMA

1 Oonihe dzairamane naname, Dzesu Kiristu Soopara napahoi kebanoke biranatemi napai gama noho dzagata ttutturatakoi.
2 Oho quba nike etoqa qupani mae tooma erake hiibaino, Oo Kiristuho bodza ao dzamoiteiqi hiibaino oho qesa eto teei nanaho qaseqase eete gee teeke qeeteqi oonomaho totohota hiibaino.

3 Qate, etoqa teei nike poma teema teeta ikobetaino. Oi oho bodza biranataamake oomi bosata abi hii kharai Ohongake papatanipamuke eete kahosaho dzubinanipamu oi biranate paana naatakoi, noi abiho isaki baatanoma tee oni.
4 Noi sama nome qusubaiteqa qaheuba biiriho isakita habeseqa hee, Anaio qoberoba minarake riitorai, Ohongake riite ooraiqi hiireqa abi minarai noomaeho subesube hiiba qubake noi tototo hiibakoi.
5 Anai bosata nikeho bisata ooqi oke hiiremi nookatanita qupadzomare.
6 Oi Ohonga noomae noke poiqa qaanatemi paana naataamake oorai oke nike paha gesina oi teeho bahe noho bodza biranatemake paana naatakoi.
7 Oonita oho poma qesaqesa aoke abi qase dzoomoraihe noho bodzanipamu biranatemi Ohongai noke qaanataama naatemi biranatakoi.
8-9 Oonita basesaho maikhatai khina khoina ma ikoiko samanema biranate paana naatakoi.
Oi Saata noomae noke isakinomaitemi noi noho puita qooroqa qaseqase ma obaoba ma mumure oberaobera samaneke abiho neseta paanaitakoi. Oonihe Soopara Dzesu Kiristui baaqa Sumasa noho toona biranatorai ooma abi qanga oke ngausa eeteqa baura nohoke bikhi bakha eetakoi.
10 Oonihe sinabidzai abi qesa samaneke qidzaitemi qidzanatarorihe abi samanei oho goottae naateqa abi qanga ikoikonoma nohota atimare qupadzomakoi.
11 Oho quba Ohongai qaanataama naateqa hiiremi nokohota qupa dzohidzohi obera oi nokohota dzuubami nokoi oonomaho ikoikota atimakoi.
12 Oi erake eete oorai. Abi qesai noo mee arabireqi tete qanga oonomaho dzaodzao eete qaamake Ohonga oho ipike nokoke batabidzakoi.

AI TATAUMANOMAI TETE MAINATA QEEMAKOI

13-14 Qate Dzairamane naname, Soopara napahoi nikeho quba dzasa eeteqi dzapa hiireqi Sumasa nomema nike dzeima qaimi nike sinabidza meeke ai tataumami qidzaitemi ponapona nohoho isaki naate ooraike paha kebanoke Dzesu Kiristu Soopara napameho dzapa pobita oorakoi. Oonita nanai nikeho quba Ohongaho torota dzoobe hiire qaarakoi.
15 Oho quba dzairamane, nanai tooma bapotopotorai mae geeta qeete banaitorai oho sinasinake nike aimanipamuke eete ota qooro tatanga naatare.
16 Oionita mooro. Ohonga mai ma Soopara Dzesu Kiristu nopoi napaho quba dzasa eeteqi baruna heenata qaraqara tatanga moitemi napaho paramu ma too tetateta qidza naate oorai.
17 Oho quba noi paha qupa nikehoke kharuba teeteqa hoobiremi nike too ma samama gama baura qidza samaneke eetorare.

3

NOKOI PUPUTA HOOBIDZAREIQI PAURO HIIRETA

1 Qate Dzairamane, noo qesaqesa paha hiire. Nike nanaho quba pupu hiiremi nikeho torota sinabidza meupu naatoraiho isakita paha nanaho botota meupu oi ipibire tuuma haba igabidzare.
2 Ma paha abi qesai ai tataumaamanita eto nana abi qanga basesanomaho botota taatainoiqi nike pupu hiibare.
3 Oi Ohonga Sooparai ruume naataama, noi isanate nike too teeteqa qangaho totaqita bakena geemorakoi.
4 Oi nanai pai qesaqesa nike moitemi nike qusubaitorakoiqi Soopara napameho pengata qupadzomorai.
5 Qupadzomami noi nikeho qupa pobitemi nike Ohongaho dzasa oho tete saridzeqa Kiristuho pookeba samakeba gesina naatakoi.

SAMA BAURAHO NOO QESAQESA

6 Qate paha nanai qogo ma saga nike pobi hiireta oke aimata oonita
nike nookami qesai noo qusubaitaama naateqi sepesapeke tuusumi nike
meenipamuke nokoke papatare, oke nanai Dzesu Kiristu Sooparaho dzapata
hiiremi nooke.
7 Nookare. Nanai nikeho bisata buu ma dzake eete baura eetotanita nike
oho teteke suimare.
8 Oi nanai teqaha abiho botota patta qonoqono teeqake aima muunara
oonihe qanga ma kaipoke eete etebake sama baurake eteqi qupibake gisi-
hoke eetemi nikei nanake oho iga hiibarotaho tete te biranatara.
9 Oi nanai nikeho torota qonoqono saridzarota oio nanaho pobi. Oonihe
nike tete nanahoke suima qubake nanai te oho qonoqono aimara.
10 Nanai nikema ooqi erake hiireta, Teei baura tee ma teeke eetaama
naataquko noke eto sepeke patta moitemi muunaino.
11 Oke teeho quba hiibaranihe nana nookami nikehota qesai seno naate
haba ogamaqi iseresere hiire tuumorai.
12 Abi oonomake nanai Dzesu Kiristu Soopara napameho pengata
qupanomaiteqi hee, Nike noo qaasuhiqa baurata qeemaqa patta ooqata
saridzorareiqi hiire.
13 Oonita dzairamane nike baurata qaaqa etoqa goottae naatainohe batti-
gara naatare.
14 Qate nanaho nooi dzaira pepa erana biranatorai oke teei basesa ee-
taquko noke qupanomaiteqa potti biiremi noi midzake qupadzomaqa qupa
burisi eetare.
15 Oi nike eto hairiamake noke hee, Iboniqi hiibainohe noke hee, Dzaira
gotta napameniqi hiireqa noke pobipobiitemi qidzanatare.
16 Ohonga Soopara napahoi hasuho maikhatanita noomae poma qesa
samaneta nike hasu ma keba moitorare. Oonita Sooparai nikema gama
qaarare.
17 Maqa dzaira pepa dzoobirorai oke ana tooma hiiremi qeetoraihe dzoobe
hiireqi dzapake boto namema mumure mooto qeetemi nike moora.
18 OONITA DZESU KIRISTU SOOPARA NAPAHOHO BARUNA HEENAI
NIKEKE TUUHORO QAARARE.
Anaio Pauro

1 TIMOTTEO
NOHO DZAIRA PEPA BOSABOSA

Pauro Sauro qeeteta
Maketonia Nagapa
Tii 64 (?)
Timotteo (Pai Eunikeho khata)
Epeso Nagapa,
Asia Gattiqaho Haba

1-2 O dzoobe Khata name:
Ai tataumata ana niike dzoomami naho khata naate oorai. Qate Ohonga ingona Mai ma Khata nopoi hiiremi anai Dzesu Kiristu sumu napahoho Qaru abi naate oorai. Oonita Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napahoi hasu ma keba niiho quba dzoobiremi ana nii pobi hiire.

ABIHO RASAKI NOOKE TEETARIDZONI

3 Nookare. Anai Maketonia habata tuumare boohiqi noorake niike pobi hiireta, Nii Epeso nagapa eraqata ooqake abi qesai oberama banaitorai nokoke sinasina hiibare.
4 Oi teeho bahe nokoho gotta ma pai ma bidzanuku samaneke nokoi sinabidzama rasakiitemi oi Ohongaho pengata abiho ai tataumake hoobidzaamanihe oke bisi naatorai.
5 Oi ana nokoho suu ma pai mootota oke noko qusubaiteqi ai tatauma mee saridzemi nokoho gisi qidzanatemi qupa khatai oho qesa sasari naatemi nokoi dzasaho teteta tuumarori.
6 Oonihe qesai suu ma pai oke arabireqi tterettare hiirorai.
7 Nokoi hu noo ma poma qesaho gesina abi naatare hiireqi beedzabeedza eete oho tototo hiiroraihe oho khoobake noko ruume naate sepeke hiirorai.
8 Meeke hu nooke maikhatai pobite hiiremi napa nookami bamu obera naataqu.
9 Oonihe teena erake qupadzomare. Hu noo oke te abi rike ma pobiho quba mootomi ooraidzarani. Oke abi qanga rasakinoma kahosanoma, nokoho quba mootomi oorai. Ma koiri kairinoma, ma taanga abi ma mai ma pai teetorainoma,
10 ma pasenanoma, ma nai ma sainoma, abi paha abike guume aimorainoma, ma abike dzukuro aima tuumorainoma, ma ikoikonoma, ma naru obera abi, ma dzakidzaki baura abi, hu nooi nokoke pobitaridzoni.
Hu nooi abi oonomaqake batabidzareiqi ooraihe quba eranoma hiirori oi gama bapotopotopo noo qidzake sesero eetorai.
11 Oke teeho quba hiidzaranihe Ohonga dzakapanomaho sinabidza naho torota mootomi oorai noo oi ooiqi hiiroraita hu noo baurake qaato.

PAUROI OHONGAHO BARUNA HEENAHO HASA HIIRETA

12 Oonita Dzesu Kiristu Soopara napahoi anake moohimi baura oho isaki naatetaho quba noi anake uhutomi ooraita oho dzoobeke ana hiire.
13 Oi meeke anai agobake soropuru ma dzakidzakinomai qaaqi noo rasakinoma hiire qaata oonihe anai ruume nameho quba nooka hiisi eetaama naatomi Ohongai naho quba dzasa eeteta.
14 Eetemi noho baruna heme minanipamu eetemi Dzesu Kiristu Soopara napahoi dzasa nomeho quba eeteqi hoobiremi ana ai tatauma mee saridzeta.

15 Oonita moomi anai kahosaho nane gottanipamu oonihe Dzesu Kiristui
kahosa abi minara napake ingonaitareiqi ttokata baata. Oonita noo meeni-
pamu oke teei bai hiibaquho tete bamu.
16 Oi abi samanenipamui ipita oonomaho tete suimaqa ai tatauma ma
qaraqara tatanga saridzarotaho mumure mootoqi Dzesu Kiristui te hairia-
make anake teetara. Noi qupa kokora nometa anake pookeba samakebama
dzeimaqi ingonaitemi oorai.
17 Ohonga Abi Qiba napahoi Qaraqara Tatanganoma, noi Idzoidzo, ma
Qidzanoma, Gutu Boto Kharanoma noi noqenipamu Ohonganita subesube
ma dzapa pobi nohoke napai ao qusubaite qaraqara qaarakoi. Oore.

TIMOTTEOI SINABIDZAHO QAA ABI NAATARIDZO

18 O Timotteo khata name, agobake baura niihoho qamodzamodza nooi bi-
ranateta oohoke ana niike qupanomaitemi nii oke bageke eete qusubaiteqa
baura qidza oho qaake eete kurebeta minake eete qaarare.
19 Qupa khata niimeta tete saridzeqa ai tataumata qaarare.
Qesai oke paha eetarotahe ikake eete ai tataumaho tete oke potti biireqi
oho rubenga naatorai?
20 Apene bahe abiho dzapa Humaneo ma Arekhattareo nopoi Ohongaho
pengata noo qanga qesa hiiremi anai nopoke pobiteqi Saataho botota
mootomi qupa burisi eetaqu kaqani.

2

PUPU HIBAHIBAHO TETE

1-2 Oonita noo qiba bosabosa erake hiire. Abi minaraho quba Ohonga
dzoobe hiireqa nokoho quba pupu ma dzauri hiibare, ma tti ma sori hiibare.
Oke abi qiba ma ttoka ma habaho soopara qesaqesa abi ape ma ape noko
minaraho quba hiiremi nikemaeho iiha ma dzoobidza qidzanatakoi ma
bageke eete Ohongaho torota oorakoi ma oora ma qaara nikehoi keba ma
dzapa saridzakoi.
3 Oonomake eete qaama oi Ohonga ingona mai qidza napahoho torota
isanatakoi ma bagenoma naatakoi.
4 Oi teeho quba bahe noi dza eetemi abi minarai sinabidza noo mee oke
gesina naate soubiremi nokoke gamaqa ingonaitaridzoni.
5 Oi abi samanenipamui ooraihe Ohonga teenai oorai. Ma hasu abi teenai
Ohonga ma abi minaraho takurana oorai oi ape bahe Dzesu Kiristu.
6 Oonita noi sama nomeke ai mootoqi oke abi minarake ingonaitareiqi
mootota.
Oonihe noho baura oho bodza ma qetta ma kokoi teqaha iso keke abi
qesaho botota taatoraidzara.
7 Oi abi nagapa noo maina painanoma haba samaneta oorai nokoho torota
sinabidza mee hiire paanaitemi nooka hiisi eetareiqi Ohongai teqaha qaru
abi qesa takomaranihe anaqake takomami anai oho banaita ma Qaru abi
bosabosa naate oorai. Oohoke anai bamu nii ikobetaquhe meenipamuke
hiire.
8 Oonita anaho dza oi hee, Oko ma boto tupu samaneta abi ungapai gama
qupa houpeu ma biribiri nokome qaateqa boto ma qupa sasarima Ohongaho
torota pupu dzoobire qaarare. Oiqi hiire, dzoobe.

PAIMANEHO SINASINA QIDZA

9 Oonita paimane oho qesa nee ma bau eeteqi eto sama geqogeqo qupadzomaqi ttoba ma bare ma susa ma quba tobe sumanomaqake keke qupadzomainohe meeke isakiqata ttoba ma sasa qidzake ttarita dzaaromi bamu obera naataqu.
10 Oonihe Ohongaho dzaodzao eeteqi paimanei baura qidza samaneke dzoomami bagenoma naatakoi.
11 Oonihe nokoi etoqa ungapake riiteqa qusuta noo samaneke hiibainohe keba ma dzapata nokoho torota gesina aimare.
12 Ma paha atapa teei abike qooro qahitotoqa nokoke banaitake eete tuumoraqu oke ana nookami qaganatakoi. Oonita noi habesake eete noo nookoraqu oi qidza.
13 Oi Ohongai te atapake bosa korabetaranihe abike bosa korabeteta.
14 Korabetemi abi teqaha toronata taataranihe Saatai atapa oke ikobetemi taatemi kahosai ooqata sohorota.
15 Oonihe paimane nokoi ikanomake eeteqi tete saridzemi isanataqu bahe nokoi qupa sasarima ai tataumaqi qupa rikerikema kokora eete ooraquko khameto dzoomami khametohota paimaneho baura pui biranatemi oke qaupuiteqa qidzanatakoi. Maqa, oi noo haba bahe meenipamu.

3

OKO MA BOTO TUPUHO SOOPARA OHO NOO

1 Qateqa abi teei sinabidza bosa qobaqoba naatare hiibaqu oho qaga bamu, oi Baura bagenoma.
2 Qate soopara baura oke abi bamu sepeke mai eetaquhe noi hutingi barima oomi noho iiha ma dzoobidza rikerikeke ooraquko baura oke eetakoi. Oora ma qaara noho paha idzoidzoke oomi noho ata teenaqai ooraquko noi kokoranoma naate bapotopotomi isanatakoi. Noi oho isaki naatemi abi noke ngiingi eetaquho tete bamu naatakoi. Oonita abi oonomai isanate baura oke mai eetare.
3 Pookeba samakeba nohoi oorai oi bagenomanihe noi oba ma quba qesaho dzaodzao eete basesanoma naataquni, mae qoredzani mae soropuruho neta qeemaquko oi bamu isanataqu.
4 Qate noi oko ma boto nomeke khameto ma gama soopara eetemi noko bageke eete noho pesuta oomake oi tete rike ma pobi bagenoma naatakoi.
5 Oi teeho bahe abi teei khameto nome bageke eete soopara eetemi oi paha Ohongaho oko ma boto tupu soopara eetaquhota qeemakoihe oho amata bamu qeemaqu.
6 Oonihe noi abiniqake ai tatauma saridzetaiqako noi eto oho baura hesateqi sama qusubaite Iibadzaho kabira naateqa oho qomaqoma saridzaino. Oonita ai tataumahota kotangai keke oho baura aimare.
7 Oonihe nike teeke asatemi eto sasana oorai nokoi noho nookami iganoma naatemi noi Saataho hoo dzooba naatainoho qubake nike abi korabete asatare.

SINABIDZA BAURA ABI QESAQESAHO NOO

8 Qate sinabidzaho tuputa paha ttiihu abi teeke asatareiqa eto oba muhimuhi, mae iseresere, mae ttuma ma qurumaho dzaodzao, abi oonomake eto saridzaino.
9 Oonihe qupa dzohidzohi qidzanoma teei qupa sasarima meenipamuke Ohongake ai tataumorai, isanate abi oonomake oho baura quba uhutare.
10 Oonihe baura abike eto pureke uhutainohe bosata nokoke qaseqase baura moitemi tataumaquko nokoke uhutomi oho isakita nokoi mekeqoma abi minarake tuuhoro qaarakoi.

11 Qate baura abiho atamaneho noo erani. Nokoi eto rasaki noo hiibainohe
qupa rikerike nokometa huttingi naateqa kokora baura nokome saninoke
eetorare.
12 Ttiihu abihoke ao hiirehe, nokoi ata teenanoma ooqi khameto nokome
robedza biire isanate qaarare.
13 Oonita nokoi oke eete ttiihu baurata isanatemi oi nokohota geeba
qidzanoma naatemi oho quba nokoi paha Dzesu Kiristuho ai tataumata
pekhure teete qeemorakoi.

PAUROI OHONGAHO TETE QIRAITETA

14 Nooka, ana dzamonoke nikeho torota biranatakoiqi ao oonomaho toto-
hota hiire.
15 Oi nike Ohongaho oko ma boto tuputa tete qidza saridzaridzo. Saridzeqa
nike Ohonga qaraqaranomaho guhu ma nagapa oho husi ma paiho isaki
naatakoi. Oonihe anai hairi eetemi eto nike qiri eetaino hiireqi ana ao tete
biraitemi oorai.
16 Oi meenipamuke Qoberoba napahoio attinoma bamenomanita naarake
napai hiirorai:
Ohongai ttokaho samama paana naatemi
Sumasai noke qaupuitemi
Angeroi baura nohoke mooqi mee hiiremi
Raaba abi noke nooka hiisi eetemi
Noi ao dzapa pobi nometa peite oorai.

4

IKOIKO ABIHO POMA QESA

1 Qate Sumasai hee, Kebanoke qesai ai tataumaho tete mee oke qaateqa
gisi mainaho patta saridzeqi abike ikobete togo ma meke teenaitemi abi
muunakoi. Oiqi Sumasai hiiroraita tomanomai nookare.
2 Oi abi qesa nokoi qupa khata nokome gimuttake eete abi ikobeteqa totoho
eranomata hiibakoi.
3 Hee, Abi ma paimane etoqa qesa naataino, eto patta qesaqesa muunaino
oke eete hiibakoi.
4 Oonihe Ohongai patta minarake biraitemi ai tatauma tupuhota kotanga
naatorai nokoi patta oke gama aima Ohonga dzoobe hiireqa muunaridzoni.
5 Oi napai Ohonga pupu hiiremi noi oho agoago eetemi muunaquho isaki
naatorai, tete qidza oioni.

TIMOTTEOI BAURAHO KOTANGA NAATAREIQI PAURO HIIRETA

6 Oonita Timotteo nii Dzesu Kiristuke bageke eete tuuhoroqa oohoke
abi qupanomaitare. Anai niike mekeqoma bapotopotoqi ai tatauma noo
samaneke niike banaite baaqorai. Oonita teena oke nii gesina naate abi
nokoke moitemi oi nokoho patta qidza naate qaarare.
7 Qate noo meeama ma gotta ma pai sepe oke eto qaupuitainohe ai
tataumaho teteta sama ma gisi niimeke qaasumare.
8 Oi sama qaasumaqui isakiqata niike hoobidzakoi, oonihe ai tataumata
qupa ma gisi niimeke qaasumaqu oio meenomanipamu. Oho quba oora
ma qaara niihoi poiqa qidzanatakoi ma ipi bodzata qaraqara niihoi paha
meupunoma naatakoi.
9 Oi noo sepe bahe meenipamu oonita abi minarai oke qusubaitaridzoni.
Oonita erake qupadzomare.
10-11 Ohonga qaraqara tatanganoma noi abi ai tataumanomaho ingona
mainipamu paha ai tataumaama minaraho ingona mai (nokoho beebe
eetorai). Oonita napai noho qupa toobake eeteqa kaipota abi minaraho quba

heme baura samaneke eetorakoi. Noo samane oonomake oko ma boto tupu noko qupanomaitare.
12 Nii dzobadzoba niimeta ooraihe oora ma qaara niihoi sasari naatemi nii ai tatauma ma kokora qidza nokoke banaiteqi sinasina hiire qaamake nokoi bamu niike ngiingi ma baaba eetaquhe tete niihoke suimakoi.
13 Oonita nii isaisa baura samaneke eete abike qogo ma saga hiireqi bapotopoto qaamake kebanoke ana nikeho torota biranatakoi.
14 Oonita sinabidzaho abi mimi ttutturateqi baura niihoho qaamodzamodza hiireqi boto nokome niiho irita mootoqi qanoqanonomaiteta oke nii eto ruume naatainohe Ohongaho baura oke qere biire qaarare.
15 Baura ota baatigara naate qaamake abi minarai niike mooqa hee, Oo abi meenomaniqi hiibakoi.
16 Oonita sama niimeke qaasumaqi noo hiiremi banaita baura niihoi meenoma naate qaarakoi. Oke nii eete qaaqa sama niimeke hoobidzakoi ma abi qesa samaneke qidzaitakoi, dzoobe.

5

ABI MA PAIMANEKE DZEIMA POBITAQUHO NOO

1 Qateqa abi mimihota teei obera naatemi eto noo tatangama noke pobitainohe noi maiho isaki ooniqi qupadzomaqi qupa kebata sinasina hiibareni qate abi eehahake noma ma naaneho teteta pobitare.
2 Paimane nasurake hee, Paimane gotta nahoniqi hiireqa paimane eehake hee, Atabidzamane nahoniqi hiibare. Oke hiireqa rike ma pobita nokoke robedza biire qaarare.

TTARUMI PAIMANEHO QOGO MA SAGA

3 Ttarumi paimane nokoi qepe ma habaho dzorenipamu naatemi isanate nokoke kokora eetare.
4 Oonihe ttarumi teeho eema ma khata ooraquko nokomae ttarumi nokome kokora eeteqa ota ai tatauma nokome paanaitare, oi neemi eo mai ma pai oioni. Oi noi nokoke bosata kokora eete qaataho ipi ma habara noke moitemi Ohongahota bagenoma naatakoi.
5 Oi teeho bahe sinabidzaho tarumi pai noi ttokaho dzorenipamu naateqa Ohongaho qupa toobake eeteqi qupi ma sau samaneke abi qesaho qupaqupake eeteqi Ohongaho torota pupu ma dzauri hiirorakoi.
6 Qate ttokaho dzore naataama ttarumi paimane oonomake nii naane quba kokora samaneke eetemi nokoi qesome baasomeho teteta qeemaqu?
7 Oio gau oonita baamu. Eto nokoho tetei ngiinginoma naataino hiireqi oke nii ao nokoke pobi hiibare.
8 Qate teei khameto ma oko ma boto nomeke korabetaama naataqu abi oonomai ai tataumake khepidze hiire sinabidza basesa eetakoi. Quba oi bamenomanipamu.
9 Oonita etoqa pureke ttarumi paimaneke ttumaho ttarita mootainohe moohimi teei ao tasu naatemi noho qiba gabara naatemi noho oora ma qaara isanataquko noho dzapake baura oho ttarita qeeteqa noke isanate kokora eetakoi.
10 Oi noho oora ma qaara ikanoma bahe khameto qesa dzoomami ao bitoto oorai, mae sinabidzaho maimanei aabe baami noi nokoke kokora qidza eetemi oorai, mae noi sinabidza bauraho abi baami nokoke bageke eete tuuhoromi oorai, mae hemenomake qidzaitemi oorai, baura qidza samane oonomake noi eete baaoraimake isanate noho dzapake oho ttarita qeetemi noke kokora eetare.

11-12 Oonihe ttarumi paimane eehahake eto pureke nokoho dzapake
ttarumi meeho ttarita qeetaino. Oi nokohota qesai Kiristuqake keke tuuho-
baridzoke nokoi oho ttarita sohoroqa bisata oho gottae naate gaubireqa abi
teeke paha naatare hiiremi midza ma attinoma naatakoi. Oi teeho bahe
apu bosabosa baatemi nokoi hee, Nanai Kiristuqaho pobi naatakoiqi naru
hiiremi tatanga naatemi ipita nokoho dza paha hee, Abi naatareiqa hiiremi
naru oi sapara naatemi Ohongai nookami bamenoma naatemi noi oho ipike
ikanomake eetaqu?

13 Oi keke bahe eto nokoi sepeke ooqa iseresereho isakita qesome basome
eete naga samaneta peite rasaki noo hiibaino.

14 Oonita eto tete oonomai biranatemi midzanoma naataino hiireqi naho
qupai hee, Ttarumi paimane eehahai isanate apu paha naate khameto
dzoomaqa kokora eete dzoo ma patta eetorare.

15 Ana nookami ttarumi paimane qesai ao oho totaqita Saataho kabira
naate oorai.

16 Qate ai tataumaho tuputa abi teeho qepe ma haba isanatemi noho qetta
ma kokota tarumi paiho isaki biranatemi eto noi hairiamake tarumi oke
sinabidzaho tupuho ttuma quba hiibainohe, noomae atapa oke tuuhoro
qaama noho oora ma qaaraho heba maapo ooqata biranatare. Oke eetemi
sinabadzaho maubai tarumi paimane dzorenipamu nokoqake too teetakoi.

SINABIDZA ABI MIMIHO NOO

17 Ma paha sinabidzaho abi mimiho dzapake qusubaite maubata too
teetare oi meenipamuke banaita ma pastori ma sinabidza hibahiba nokoi
oho isaki oni.

18 Oi teeho bahe qetaqeta teei oho qahurake hiireqi hee, Burimakaui niike
hoobire uitti sasa eetaquta eto noke qoredza eete too dzoge suutomi noi patta
gattiqa oho ttaike muunaquho isakiama naataino. Oiqi hiiretanita napa
moohimi baura abi ma paimanei bauraho ipi ma arike saridzaridzonita eto
abi nokoke qoredza eete qaanataino.

19 Qate teei abi mimi teeke qomaqoma hiiremi etoqa oho noo sepeke
nookainohe abi eseri tapari nokoi oke nesema moo iso keke isere hiiremi
nookare.

20 Oonita kahosa ooraquko oho maike abi minaraho tuputa qamuni hi-
iremi qesai oho attike eetare.

21 Oonihe Ohonga mai ma Dzesu Kiristu ma qaheuba angeroho pengata
ana qogo noorake Timotteo niike pobi hiire, Quba tee ma teei biranatemi
eto pureke qupa niimeho isakita batabidzainohe oho khooba gama hiire
nookaqanoke batabidzare.

22 Oonita tete nii aima oorai oke bageke eete soopara eetemi etoqa teeta
obera naataino. Oonita eto pureke abi teeke qaheuba baura eetareiqi asate
boto niime noho irita mooto agoago eetaino, oho qubake teeho kahosa
ooraquko oi bamu niiho naataqu.

23 Qateqa, bodza qesata nii ttidza sakabaqi sama peperatoraiho qubake
oba sepe bahe isakiqata bai obake muunaqu oio maraseniho qesani.

24 Qate noo qiba teeke hiiremi nookare. Qesaho kahosai ao paana naatemi
oke pobitaquho isaki ooraihe qesai kahosa nokome qahitoto qaami suheqata
too paserenoma naatakoi.

25 Ma paha abi qesai baura qidza eetemi abi moorai qate qesai baura
qidza eetemi abi mooraamanihe oi kebanoke paana naatemi kiridzanoma
naatakoi. Oio mee.

6

KOKORA ABI BAURA TATANGATA OORAIHO NOO

1 Kokora abi qesai baura maimaneho pesuta baura tatangata oorai eto
nokoi maimaneke ngiingi eetainohe dzapa nokohoke qusubaite qaama
maimane nokoi Ohonga ma sinabidza nohoke nookami mekenoma
naatakoi.
2 Ma paha maimanehota teena teenai sinabidza nookaqi hiisi eetorai
eto nokoho baura abi nokoi maimane nokome nookami abi sepeho isaki
naatainohe baura nokohoke bagenomanipamuke eetorare. Oi teeho quba
bahe Kiristuhota nokoi gama qesaho ttaiqa naate oorainita kiridzanoma
naatakoi. Oonomake eete Timotteo nii abike tete banaite qaarare.
3 Qate teei Dzesu Kiristu Soopara napameho noo qidza ma qaheuba
sinabidza noo bagenoma oke bai hiireqi mainake abi banaitaquko oi ba-
menoma naatakoi.
4-5 Noi sama qusubaite ruume mutu nometa hee, Ana sinabidzata
peite name quba teka saridzareiqi hiire noo ma baura rasaki samaneke
dzoomami oho quba niiqi ma noosa, ttire ma dzauba, kure ma taara samane
biranatemi oi abike tete mee qaanate qupa samaneke rasakiitakoi.
6-7 Nookao. Pai gottai napake habanake dzoomata, oho qesa napa ttokaho
dzore naateqa baatakoi. Oonihe Ohongaho sinabidza oi abike isakino-
maitoraita oho quba abiho qupa kebarataquko isanatakoi.
8 Oho qubake napahota dzoo ma patta, qepe ma haba isanatemi naane
quba paha isaki minaho quba hiibaqu, baamu.
9 Qesai ttuma ma quruma minanoma naatareiqi oberama dza ma rumuba
nokome qusubaiteqi angi ma kakati samaneta dzuuborai ma sama nokome
bagara biirorai. Oke eete abi samanenipamui ota taate rubenga naatorai.

OORA MA QAARA OHONGAHO NESETA EETORARE

10 Nookao. Ttuma ma qurumaho dzaodzao oi qanga ma pasena minaraho
qoqopanita qesai oho dza ma rumuba eeteqi ai tatauma potti biireqi ota
sama nokome kotoro rubengaitorai.
11 Oonihe Timotteo nii niimae Ohongaho abinipamu oonita quba oonom-
aho kiidza (atti) eeteqa sama ai qurate ai tatauma ma kokora ma Ohongaho
noo ma pobi, ma tete idzoidzo quba oonomaho dzaodzao eete iiha qaarare.
12 Nii ai tatauma qidzaho totaqita kurebeta minake eete qaaqa ao
qaraqaraho mee mai eetakoi. Oi niiho kira oho quba biranatemi abi
samaneho pengata nii kaitomaqi qaupuitetake qupadzomare.
13 Ohongai quba minarake qanoqanonomaitorai ma Dzesu Kiristui Pottio
Pirattoho quba isere qidzake mootota nopoho pengata anai noo meenoma
erake niiho quba hiibi.
14 Suu ma pai niihoke mootota oke nii iso keke qusubaite qaamake Dzesu
Kiristu Soopara napahoi ota paana naatare. Ohongai bodza nometa Kiris-
tuke paanaitakoi.
15 Ohonga ape bahe agoago Maikhata baisanoma, kiingi qesaho Qibani-
pamu ma soopara qesaho Sooparanipamu oioni.
16 Qaraqara tatangaho dzadza ma koinaho bisa qaputa abi teei qeema
Ohongake moo pobitaquho tete ooraamanita noi noqenipamu oho isaki
mai eete oorai oonita napai beedzae ma dzapa nohoke qusubaite qaraqara
qaarakoi. Oi meenipamu!

TTUMA MA QURUMA MINANOMAHO NOO

17 Oho qubake qesai ttokata ttuma ma quruma isanatorai nokoke qogo noo
hiiremi nokoi eto sama qusubaiteqa quba pepepe oonomaho qupa toobake

eetaino. Oonihe Ohongai baruna heenata napake quba minara moitemi ttidza qidzaqidzaho isaki naatorai noqaho qupa toobake eetorare.
18-19 Noho qupa toobake eeteqi, nokoi oho qesa ohonga naate baura qidza samaneke too teeteqa gisiho iisu nokomeke isakinomaite qaaqa meenipamuke qaraqara mai eetaridzonita oho totoke noko pobi hiibare.

BAURA NIIME BAGEKE EETE SOOPARA EETORARE

20-21 Oonita Timotteo khata name, qesaho nokanokai ai tatauma meeke arabireqi ngiingirobe eetemi nokoi oho naru oberama hiiremi noo ttenitteni nokohoho husuke nii nookaqi eto qaupuitainohe noo oke teeteqa baura niiho qerenaiteta ooqaho bakenake geemorare. Oonita nike Ohongaho baruna heenata sooma qaarare.
Anaio Pauro

2 TIMOTTEO
NOHO DZAIRA PEPA IPINA

Pauro Sauro qeeteta
Roma Nagapa, Itaria
Tii 67
Ttimotteo Bauraho Ttaiqa
Epeso nagapa,
Asia Gattiqaho Haba

1-2 Dzoobe Timotteo:
O qeseba khata name, Ohongai Kiristuho neta qaraqaraho tete biraiteqi naru nome oke qupadzomaqi hiiremi ana Dzesu Kiristu Soopara napameho Qaru abi naate oorai. Oonita noi Ohonga mai nomema nopoi niiho quba hasu ma keba dzoobiremi ana nii pobi hiire.

BEUBEU BAHE BAURAHO BU MA DZA

3 Oi anai maimane paimane nameho neta qupa eseri naataama, baamu! Ohonga nameho pengata subateqi noho kokora eete baaoraiho isakita qupiba ma eteba ana paha niiho quba pupu hiireqi Ohonga dzoobe hiirorai.
4 Qate nii surupo eetemi ana pobi nookami naho dzasa biranatemi ana niiho mee paha moomake naho ttidza qidzanatakoi.
5 Oi ana ai tatauma qidza niihoke nookami oi bosata neemi gotta Roisi ma pai gotta niiho Eunike nopohota meupunoma naatetai paha niiho naate oorai.
6 Oonita anai boto nameke niiho irita mootomi Ohongaho baura teei niiho naateta oke eto gaubidzainohe eepa oke kosibete qaitorareiqi ana niike qupanomaite.
7 Oi atti abiho isaki bahe Ohongai napake beedzae moitemi oi kokorata pekhure teetoraquho isaki.
8 Oonita anai sutasutaho pobi naatemi Ohongaho sinabidzai poiqa niiho too beebe eetemi nii heme oho ttaiqa naasubihe eto oho midza ma beubeueetainohe, Ohongaho beedzae ooqake qupadzomare.
9 Oi noi napake ingonaiteqi noomae qupadzomaqi baruna heenaho quba eeteqi qaheuba baura erake napa moitemi ooraita eto nakai hee, Nakamaeho boto popo oioniqi hiibaino. Quba biranataamake oomi agobanipamuke Ohonga noomae ttittibeteqi Dzesu Kiristuho puita napake oho baura moitareiqi roibetemi oota.
10 Oonihe abiniqake Dzesu Kiristu ingona mai napahoi biranatemi Ohongai khooba ota paaniteta. Noi baataho ekake uhutoqi dzakapa ma qaraqaraho tete paanaitemi napahota urai oorai.
11 Oonita anai raaba abike tete banaitareiqi oho qaru abi naate oorai.
12 Oho ipike anai bame erake saridze ooraihe Ohongaho qupa toobake eeteqi ana bamu oho midzake qupadzomaqu. Oi teeho quba bahe, ana qupadzomami noi anaho botota paramu mootomi oorai baura oi bamu sapara naataquhe noo tatanga nomeho quba oke bakena geema qaamake oi ipi bodzata paanipamu naatakoi teena oke naho qupa hiirorai.
13 Oonita nii naho toota qogo ma saga samaneke nookaqi Dzesu Kiristuho quba eeteqi ai tatauma ma kokora qidza oke qaupuite qaarare.
14 Qaheuba Sumasai napaho irita ooraita qupadzomaqi Ohongai baura oke nakaho botota mootota oke korabete qere biire qaarare.

15 Maqa, Asia gattiqaho habata Pugero ma Hemogere baura abi qesama
nokoi gama anake qaateta oho pobike nii eto nookaamake ooraino.
16 Oonihe nokohota abi teei bodza samaneke naho kokora eetemi anai
nohota qidzanate qaata dzapa noho Onesiporo. Noio abi qidzanita Ohongai
noho qupa kokora eeteqa oko ma boto nohoke gama ingonaitare.
17 Oi anai sutasutata oomi noi te oho midza eetaranihe Romata baaqi naho
qiri minake eete erata ana saridzeta.
18 Qate noi Epeso nagapata kokora qidza samaneke eeteta oke niimae
ota moota. Oonita Ohongai hiiremi ipi bodzata Onesiporoi batabidzaho
qohareta biranateqa eto isanataama naatainohe Sooparaho baruna heenata
qooro tataumare, oke ana qupadzome.

2

SINABIDZAHO QAA ABI NAATE KUREBETARE

1 Khata name, Dzesu Kiristuho baruna heenai ttunomanita oho neta
giimaqi nii beedzaenoma naate qaarare.
2 Abi samaneho neseta nii naho noo mekeqoma nookatanita nii oho qesa
abi qidza meenoma qesake asateqa nokoke oho sinasina moitemi teena oke
nokomae eete tuumami baura qoridzakoi.
3 Nii Dzesu Kiristuho qaa abi naate oho heme baura aimaqa dzadzanoma
naate qaarare.
4 Oi teei ttokaho oora ma qaara qesaqesake qaateqake Qaa Pobipobi abi
mina nomeqaho nooke qusubaitakoi tete oke qupadzomare.
5 Oi paha sipottiho abi teei baamu sepeke nee ma bau saridzaquhe iinga
oho poma gama qusubaiteqake saridzakoi oke eto ruume naataino.
6 Ma paha, teei dzapa pobi nomeke paanaitareiqi patta bosabosa pon-
abetaqu oi ape bahe dzooho maikhata noomae oho baura mekeqoma
eetoraqutoke patta oke ponabeteqa dzapa pobinoma naatakoita qupad-
zomare.
7 Nii noo oho iiha ma dzoobidzake eetemi Sooparai niike hoobiremi nii tete
saridzakoi.
8 Noo qiba ana hiirorai oi era: Dzesu Kiristui Tabitiho sooro ma saina
ooqi te peperataranihe baatake noi suqobire qori eehaha naatetanita qupad-
zomare.
9 Noi eetetaho ipike ana paha heme eranoma aimaqi sutasutata ooraimi
qesai nookami anai abi qangaho tomidza naatorai. Anaio sutasutaho pobi
oonihe qesa ma nikei ipibiroraiho isakita bamuqa hee, Ohongaho nooke
suutomi ooraiqa hiibaqu.
10 Baamu, nikemae ipibiremi abi samanei Ohongaho kira kaitomaqi Dzesu
Kiristuho neta qidzanatoraiho quba nookami poro kiranoma naatorakoi.
Uububuu!
11 Noo oi meenipamu. Oi teeho bahe naa erai hee:
Napai Kiristuma ttaike heme saridzaquko
paha noma ttaike qaarakoi.
12 Napai baurata battigara naate qaaraquko
noma ttaike poro qereta qooro qesake pobitakoi
Qate napai noho bai hiibaquko
noi napaho baike hiibakoi.
13 Oonihe napai noke teeqata ruume naataquko
noi bamu tuhotuho baura nomeke ruume naate
oke napake qaanataqu, oi baamunipamu.
Noio baura abi idzoidzo oonita oho tete baamu.

OHONGAHO BAURA ABI MEEI DZAPA POBINOMA NAATAKOI

14 Hiirori noo oi niike kosibetemi nii Ohongaho pengata oho nooke abi
qupanomaite qaarare. Oonihe eto hu ma koridzaho bisata hiiremi abi
sakaba tuumaino.
15 Sama niime qaasumaqa sinabidza meeho ttimeka naatemi Ohonga
nookami nii baura abi mee, dzapa pobinomaho isaki naatakoi.
16 Qate noo sepesapeke hiiremi oi nokoho qupake rasakiitemi ikabetaqu?
17-18 Meeke Himeneo ma Piretoi noo sepesapeho maikhameto. Oi ana
nookami nopoi oberama qupadzomaqi hee, Baamu, tukutukuho bodzai ao
baamu naatetaiqi hiireqi qesaho ai tataumake rasakiitorai. Oonita noo
nopohoi abike makamaka moite tuumami bamu isanataqu.
19 Oonihe Ohongai husi ma pai mootomi oorai oi tatanga, baamu bamu
naataqu. Ma ttanga nohoho ekai hee, Anaio Sooparanita abi nameke ana
gesina. Ma oi paha hee, Teei naho dzapaho geebake aimaqu noi ao tete
qangake qaatanipamuke eeteqake Sooparaho dzapake aimare.
20 Tete erake qupadzomare. Meupu nagata ttuba ma qapu samane oorai.
Qesake baura sepesapeho quba qupadzomaqi oke eema korabetorai ma
ttokama korabetorai. Qate qesai dzapa pobinomanita oke gori ma siriba ma
quba qesama korabetorai.
21 Noo oi abiho qahura naatoraita abi teei ttokaho quba sepesapeke qaata-
nipamuke eetemi Ohonga maikhatai noho nookami bagenoma naatemi noi
noke korabetemi baura qidza dzapa pobinomaho isaki naatakoi.
22 Oonita abi dzuu eehaha oho dza ma rumuba dzapa samane oke nii
qaatare. Qesa nanai eetoraiho isakita nii qupa sasari naate Ohonga benateqa
ai tatauma ma rike ma pobi ma dzasaho tete iihaqi keba ma dzapata qaarare.
23 Qate qesai quseripo noo ma qasa noo sepesapeke hiiremi oke nii
tomama nookaqa eto kaitomaino. Oke eetemi abiho iiha ma dzoobidza
obera oi bamu naatemi nokoho humamutui ikanomake eete biranataqu?
Baamu.
24 Oonita Ohongaho tuhotuho abi nii bamu isanate abiho neeta qaa kosi-
betaquhe pookeba sama kebata qesa qamuni hiireqa nokoke tete banaitemi
bagenoma naatakoi.
25 Oi qesai basesa eete kurebetemi nii keba ma dzapata nokoke bapo-
topotomi Ohongaho pengata nokoi sinabidza meeke saridzeqa qupa burisi
eetaqu mae?
26 Oi nokoi Iibadzaho dzake qusubaite noho angita dzuubaqi oho kabira
naatoraita nokoi niiho totoho qidzata tete saridze angi oho saqosaqo
naataridzoni. Oke qupadzomaqi nii baura oonomake eetorare.

3

IPI BODZATA TETE QANGANIPAMU BIRANATAKOI

1 Qate ipita bodza bamenoma ma attinoma biranatakoi oke nii eto ruume
naataino.
2 Oi abi sama nokome qaupuitakoi. Noko ttuma ma qurumaho dza-
odzao eetakoi, sama kanoke hiibakoi, soropurunoma naatakoi, noo qanga
samaneke hiibakoi, mai ma pai basesa ootakoi, noo qusubaitaama naatakoi,
abiho qore ma geema hiibakoi, sinabidzake puutta hiibakoi, ma Ohonga
dzoobe hiibaamake quba samane khakhaumakoi.
3-4 Ma bise baiseho isakita nokoi bamu abi ingonaitaquhe nokoi iseresere
ma too pokhinoma naatakoi, ma tete qidzake ruume naateqi hoo ma haaho
isakita noko pasena samaneke dzoomakoi. Nokoi sama qusubaiteqa koiri
kairinoma naate naru tatanga nokome ao geemakoi ma nokoi Ohongaho
goottae eete dza ma rumuba nokomeqake qusubaitakoi.

5 Oi qesai sama gebageba eete sinabidzaho tomidzabari naatakoihe oho
beedzae nokoho torota baura eetaridzoho basesake noko eetakoi. Abi
oonomai gama ngiinginomanita nokoke qaatare.
6 Nokohota qesai seike naga qesata peite paimane pasena maina
painanoma nokoke oosasama hee, Nikeke qidzaitakoiqi hiireqi qoqopa
eetemi nokoi oho angita dzuuborai.
Oi teeho bahe paimane pasena nesenomai qupi samaneke quba agiagi
moo nooka quba dza eeteqi oho kabira naatorai.
7 Oi nokoi qiri eeteqi teqaha banaita oonomaho torota tete mee saridzo-
raidzara baamu.
8 Oonita dzotataho maimane Dzane ma Dzaberei Moseke basesa eetemi
okoiko nopohoi paana naatetaho isakita banaita obera nokoho ttittirai burisi
eetemi nokoi tete mee rasakiiteqi mainata tuumorai.
9 Oonihe khooba rasakinoma nokohoi paana naatemi nokoi oho qesa
rubenga moorakoi.

OHONGAHO KOO MA TAANGAI BAURAKE ISANATORAI

10 Qate naho tetei mainanipamu oke nii nese niimema moo qaata. Naho
noo ma khooba ma ai tatauma ma kokora ma baura bamenoma ma battigara
oke nii moo qaata.
11 Oi nagapa Attiokhia ma Ikonio ma Ristera ota abi anake iiha tuumaqi
buribaroke teeteta bame noho oke nii gama moota, oonihe Soopara napahoi
hiiremi ana paha qidzanateta.
12 Oi anaqaho bame bahe apenei meenipamuke ai tataumaqa Kiristuho
tete iihaqu oi paha nikeho patta naatakoita qupadzomare.
13 Oonita hiibi, banaita qanga ikoikonoma samanei biranateqa haba bi-
idzakoi ma nokoi qesa ikoiko minanipamuke eetakoi.
14 Qate nii pai neemi ma pai gotta ma nanaho toota saridze moomi
meenoma naateta tete teena oke nii qusubaite qaarare.
15 Dzesu Kiristuqaho neta ingonai oorai. Qaheuba qetaqeta samaneke
nii pai gotta niimeho gopota nooka isaite gesina naate baaooraita qupad-
zomare.
16 Qetaqeta oio gama Ohongaho, oi dzakapanita oi abike tete rike ma pobi
banaitakoi ma qogo ma saga hiibakoi ma nokoke pobitakoi, oi oho isaki
kekeni.
17 Oke moomi Ohongaho baura abi, niiho koo ma taanga ttari khara ota
oorai. Oi baura qidza samaneho quba isanatanipamuke eetakoita qeemare.

4

OHONGAHO NOO MEE OKE QAUPUITORARE

1 Timotteo, nii Ohongaho pengata nookare. Dzesu Kiristui baaqanoke abi
baateta ma abi eehaha napa gama maripa eeteqa pobi nomeke gama ota
qaupuite soubidzakoi.
2 Oke qupadzomaqa nii sinabidza oke qupi ma sau samaneke hiire
qaarare. Nii abi tete banaiteqa pookeba samakebata qogo ma saga hiireqa
kosibete qaarare.
3 Oke teeho quba hiidzaranihe kebanoke abi qesai sinabidza meeho goot-
tae eete dza nokomeke qusubaiteqa banaita qesai nokoho tomata quseripo
noo hiibaquho qirike nokoi eete oonomake nokome quba saridzakoi.
4 Nokoi sinabidza mee oke tomama nookami arabiremi gotta ma pai
nookakoi. Oho qubake ana tototo minake hiire.

5 Qate nii qupa niimeta tete bageke eete qupadzomaqi eto kaipota peperatainohe baura niime qaupuiteqi abi minarake sinabidzanomaiteqa eto poma teeqake qaataino!

GAMANI AO PAURO TEETAKOIQI HIIREMI OOTA

6 Nookao! Bodza naho hoteqa naatemi dzuu nahoi ao taramorai.
7 Ai tataumaho teteke ana gama qusubaitemi bauraho poma tee ma teei naho moirata perebara, bamu.
8 Oonita oho bodzata maripa Maikhata qidza noi naho isaki mooqa rike ma pobiho paparake naho qibata dzaamotakoi. Oi qiba nahota keke bahe apenei dzaodzaoma noho baura eesuqi noho beebeke eetorai napa minaraho qibata dzaamotakoi, oioni.

NOO QETTA MA KOKO QESA

9 Maqa, nii baurata ooraihe naho torota baabareiqa eto hairi eetaino.
10 Oi teeho bahe Teemai anama baura eete qaarihe ttokaho rumuba noke suqobiremi anake qaateqi Ttesaronika nagapata tuumata. Qate Ttittoi baura quba Ttaramattiata tuumata ma Kereseke noi oho qesa Garatia habata tuumata.
11-12 Tuumami Ttikhikuke ana niiho tekata dzoobiremi Epeso nagapata tuusumi Ttotta Ruka teenai ana tuuhororai. Oonita nii ao Epeso nagapa qaate baabare. Baaqa Mareko bosata baura qaateta noke poiqa paha dzeima baa naho samaqata mootoma noi naho hobihobi naatare.
13 Qate anai Ttoroa nagapa qaateqi dzapa sasa nameke Karapo noho torota mootota oke nii isanate aima baabare. Ma paha gee qesaqesa pepaho ma meenipamuke hoo sasana qeetemi oorai oke gama khakhaumaqa baabare.
14-15 Oonihe korabete qupadzomare. Nagapa ota kopaho korakora abi dzapa noho Aresatte noi noo nahoke basesa minake eeteqi kaipo saamaneke ana moitetanita noke nii potti biidzare. Ohongai oho ipi noke moitakoi.
16 Oi nokoi bosata anake noota mootoqi qomaqoma hiiremi dzairamane nahoi ikake eeteqi nipanateta? Etoqa kahosa oho ipi nokoho irita peitaino.
17 Oonihe raaba abi samane sama maina painai naho toota sinabidza nookakoiqi Ohonga Sooparai naho gesina abi ooqi sinasinama anake beedzaenomaitemi abi kabira qaanomaho isaki nokoi ana gaahimi eehe, Ohongai ana karabetemi ana oho saqosaqonoma naateta.
18 Oonita Sooparai anake ingonaitetai angi samaneta ingonaite baorai. Oonihe naho bodza ao bamu naatemi anai qusu nagapaho pobi naatakoi. Buububuu! Ohongaho hasake hiire qaraqara qaarakoi. Oi meenipamu.
19-20 Qate nanai girodzomaqi baura abi Erastoke Koritti nagapata qaatetani, qate Ttoropimo noi batabata eetemi noke Mireto nagapata qaateta niike oho pobi hiibi. Oonita Timotteo nii atapa Pirisira ma apu noho Akuira ma paha Onesiporoho oko ma boto nokoke nakaho quba dzoobe hiibare.
21-22 Qate abi nagarai gama niiho dzoobe hiire, oi Euburo ma Pute ma Rino ma Karautia ma dzairamane qesa samane. Oonita hiibi, dzaapa bodza biranataamake oomi quba ana hiirori oke nii gama aimaqa ao baabare.

O dzoobe, Soopara napahoi niiho qupa khatake tuuhoro qaarare ma noho baruna heena nikeho irita qaarare. Dzasa oioni.
Anaio Pauro

TTITTO
OHO DZAIRA PEPA

Pauro Sauro qeeteta
Roma Nagapa
Tii 66
Ttitto, bauraho Ttaiqa
Epeso nagapa
Asia Gattiqaho Haba

1-4 O sinabidza khata name:
Dzoobe Ana Pauroi Ohongaho kokora abi ma Dzesu Kiristuho qaru abi ooqi Ttitto niiho quba gee qeesubi. Oonita baruna heena ma qupa kokora ma hasu ma keba oi Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napameho neta gaibaqa niiho irita biranatare.

QARAQARA TATANGAHO NOO

Nookare, Ohongai abike ikobetaama. Qaraqara tatangake noi abi moitarotaho naru agobanipamuke hiireta. Ma oho bodza biranatemi Ohonga Ingona Mai abi asatemi napai nooka hisi eeteqi sinabidzaho isakita ao tete mee gesina naateqi qaraqara tatanga oho qupa toobake eetorai.
Oonita Ohongai pai mootoqi noo nomeke naho irita mootomi oke ana qaupuitorai.

SINABIDZAHO BOSA QOBAQOBAHO NOO

5 Oonita Ttitto, anai bosata hee, Nii isanate quba samane ttarita mootoqa nagapa samaneta sinabidza soopara upubidzare hiireqi tete paanaiteqi baata.
6-7 Oonihe sama qusuba baura, mae koiri ma pasena, mae ibo ma kote, mae ttumaho beedzabeedza oonomaho isaki bamu bosa qobaqobaho quba isanataqu.
Qate abi kahosaamai ata teena nomeho toro atimami khameto nohoi nooka hisi eetemi abi qesai nokoke ritorato ma rasakinomaniqi hiibaquho isakiama naate ooma abi oi baura oho quba isanatakoi. Oi bosa qobaqoba teeho tete isanatemi noi Ohongaho botoho qesa ooraqu oi bagenoma.
8 Oi abi qidza, kokora ma qupanoma, abi pobipobi ma qaheubana ma sama korakoranoma oio isanataridzoni.
9 Noi paha sinabidza meenomaho neta hongasireqa abi banaite isanatemi oionita ibo ma kote abi nokoi qupa burisi eetakoi.

ABI RASAKINOMAHO QOGO NOO

10 Nookao, sama koko geebanoma ma kara nokoi oberama abi ikobeteqi noo sepesapeke hiirorai.
11 Oi nokoi baura teeke nokome quba karabetareiqi noo qesa oberama banaitemi oho quba oko ma boto qesai gama susupu rubenga naatorai.
12 Nokoke isanate too pui siibaridzoni.
Oi nokomaeho neta naa sutasuta abi teei erake hiireta:
Kereti abi nokoi obera abi ooqi
kabira qaanomaho isakita qupi samane
sama pati nokomeqake qohatorai.
13-14 Hiireta oio noo meeni. Oho qubake nii nokoke mekeqoma qamuni hiibare. Hiiremi nokoi eto abiho too qusubaiteqa Dzuta abiho bidzanuku nookaqi sinabidza mee oke tume biidzainohe, ai tatauma qidzake saridzare.

15 Mooro. Qupa rikenomaho neta quba minarai rikerike keke. Oonihe, qupa qanganomai nooka hisi eetaama naatemi nokoho neta quba minarai qaganoma keke oomi, iiha ma dzoobidza nokohoi sepesapenipamu oni.
16 Nokoi hee, Nanai Ohongaho nokanoka abi ooniqi hiiroraihe, nokoi Ohongake basesa eetemi baura nokohoi meeama ma peranoma keke oorai oni.

2

ABI MA PAIMANE MIMIHO NOO

1 Oonita nii niimae sinabidza meeho isakita keke hiire qaarare.
2 Nii hiiremi, abi mimi hutingibarima ooqi dzapa pobinoma ma qupanomaho isaki naateqi abiho dzasa eete qaaqa sinabidzata battigara naate qaarare.
3 Qate paimane mimi oho qesa Ohonga qusubaiteqi oba tatangaho ngiingi eeteqa isere hiibaamake qaarare.
4 Qaaqi nokoi isanate paimane eehahake tete qidzata dzeimami nokoi apumane ma khameto nokome kokora eetorare.
5 Oonomake nokoi eete qaaqa qupa dzohidzohi ma keba ma dzapata naga baura nokome eete qaaqa kahosaamake apumane nokomeho noo qusubaite qaarare. Oke eetemi, abi mooqa sinabidza qanga hiibaquho isakiama naatakoi.

BOSEBA MA EEHAHAHO NOO

6 Qate Ttitto, nii hiiremi abi eehaha oho qesa sama nokome soopara eetorare.
7-8 Oke eetemi nii niimae nokoke baura qidzaho teteke banaite qaarare.
Banaite qaaqa nii qupa rikerike ma qupa pobipobiho isakita noo bagenomanipamuke hiiremi bai hiibaquho isakiama naatakoi. Oonihe, ibo qesai nookaqi hasahasa hiibakoi.

BAURAHO MAIMANE MA KOKORA ABIHO NOO

9 Paha, nii hiiremi kokora abi nokoi maimane nokomeho noo samaneke geemaama naate qusubaite soubidzare.
10 Etoqa noko quba tee ma teeho guume eetainohe, nokanokaho teteta tuuma qaama oi Ohonga ingona Mai napahoho sinabidzata nee ma baunoma naatakoi.

QUPA SASARIMA OOQA KIRISTUKE DZEIMARE

11 Oi Ohonga baruna heenanoma abi minarake baiburomi qidzanatorai.
12 Qidzanatare hiiremi napai ttokaho qupa bage ma quba ngiinginoma qaateqa qupa rikerike ma pobipobima ooqa poiqa bodzarata Ohongama qesa hongasire ttidza qidzaidzama noke dzeima qaarare.
13 Oi Ohonga Dzesu Kiristu ingona mai mina napahoho dzadza ma koina biranate paana naate soubidzaridzoni.
14 Oi noi napake ingonaiteqi kahosa minaraho neta qagaumaqi akobeteta. Akobeteqi napake nome quba qaheburoqi napai baura qidza samaneho dzaodzao eetorare hiireqi noi napaho quba eeteqi sama nomeke ai mootota.
15 Oonita nii sahurunomake oho noo abike hiire qupanomaiteqa pobite qaamake qidzoke abi teei niiho ngiingi ma baaba eetaqu.

3

TETE QIDZATA BATTIGARA NAATARE

1 Maqa, nii nokoke qupanomaitemi nokoi gamani ma soopara qesaqesaho noo qusubaiteqa baura qidza samaneho quba adzahaha naate eete qaarare.

2 Noko etoqa qesa taara eeteqa qomaqoma hiibainohe, abi samaneho
qubake hasu ma kebaho isakita qaarare.
3 Oi napamae gama susupu ruume ma basesaho isakita rasaki naateqi
iinga ma siidzaho dzaodzao eete qaata. Qaaqi oberama qesa ttire eeteqi ibo
ma koteho teteta qaata.
4 Oonihe, Ohonga ingona mai napahoho qupa qidza ma dzasa biranatemi
noi napake ingonaiteta.
5 Oi napamae pobipobiho teteta baura qidza eete qaataho quba bahe
Ohonga noomae qupa kokora nomeho quba eeteqi napake akobeteqi us-
aqeke dzoomata.
6 Dzoomaqi Dzesu Kiristu ingona mai napahoi Qaheuba Sumasa napaho
irita ttuunomake moitemi Sumasai napake qanoqanonomaitemi oorai.
7 Oonita noi baruna heena nomeho quba napake pobipobiniqi hiire
ooraimi napai qaraqara tatanga dzeima qaaqa oho apiapi naatorakoi,
dzoobe.
8 Noo oi meenipamu oonita nii oho tototo hiire qaama, Ohonga nooka hisi
eetorai nokoi oke qupadzomaqa baura qidza samane eete qaarare. Baura oi
bagenoma ma oi abike hoobidzakoi.
Qate hu nooho khooba ma qasaqasa ma noo ma qaa rasakinoma oi quba
meeama ma abike hoobidzaama.
9 Oonita oke potti biidzare.
10 Abi teei sinabidzaho hu ma koridza biidzaquko noke nii qupi
teenani mae eserike qamuni hiibare. Hiiremi qaataama naatemake noke
gaubidzare.
11 Abi oonomai kahosaho mututa oorai. Noho qiba burisi eetemi noi tete
nomeke siirorai.

NOO QETTA MA KOKO

12 Qate anai Atema ma Ttikhiku nopoke nikeho toro dzoobiremi bi-
ranatemake nii ao hairiamake qeemaqa anake nagapa Nikoporita saridzare.
Oi ana ota tama bodzata oorare qupadzomorai.
13 Qate Dzena roo abi ma Aporo nopo baura tuumomi nopoho qepe ma
haba quba qesa isanataama naatainoho quba nii bage eete nopoke kora-
betare.
14 Oho qesa napaho qesamane eto meeama naatainohe baura abihota
quba tee ma teei bamu naatemi oho isakita nokoke too teete qaarare.
15 Abi naho torona oorai nokoi nikeho qaki eete. Qate qesa nooka hisi
eeteqi nana ma napaho dzake eetoraita nii naho habara eete nokoke dzoobe
hiibare. Oonita nike keba ma dzapata qaarare. Naho noo oioni.
Anai Pauro

PIREMO
OHO DZAIRA PEPA

Pauro Sauro qeeteta
Roma, Itaria
Tii 62
Piremo Abi Mina
Korose nagapa
Asia Gattiqa Haba

NOO BOSABOSA

O Dzoobe Piremo:

1-2 Nii dzaira qidza ma bauraho ttaiqanita Timotteo ma nakai noorake niiho quba qeete. Ma sinabidzaho oko ma botoi naga niihota ttutturatorai, ma ata niiho Apia, noi dzaba qidzani. Qate nakai nookami niiho khata Akhipu noio sinabidzaho qaa abi ttaiqa naate oorai, dzoobe.

3 Maqa, ana Pauroi Dzesu Kiristuho quba sutasutata ooraihe napaho Ohonga mai ma Soopara Dzesu Kiristui hiiremi baruna heena ma hasu nikeho irita biranatareiqi ana hiire.

PAUROI PIREMOHO KOKORA NOOKAMI BAGENOMA

4-7 Qate ana nookami nii Soopara Dzesu Kiristuho dzake eete ai tataumaqi teena oke paha Ohongaho oko ma boto minaraho quba eetoraimi ana Ohonga dzoobe hiirorai. Oi noma name, nii Ohongaho oko ma botoho quba dzasa eete qidzaitemi naho qupa ma sama qidzanatorai.

Oonihe nii ai tataumaqi Kiristuhoke eeteqa paha ttaike nanaho baura qesaqesa too teetare gesina naataquho quba ana pupu hiirorai.

PIREMOI ETO ONESIMOHO BAI HIIBAINO

8 Oonita nii nakake too teetaquho qubake ana Kiristuho pengata tototo hiibaquho isaki oorai.

9 Oonihe, nii ma naka qesa dzaira eetorai, ma ana Pauroi sinabidzaho abi mina naate ooraita nii ao tete qupadzomorai kaqa.

10 Oi oho quba keke bahe, poiqa ana paha Dzesu Kiristuho quba sutasutata ooraiho qubake ana niike Onesimo sinabidza khata nameho quba qasa hiire. Oi ana sutasutata oomi niiho kokora abi Onesimo noi paha naho khata naate oorai.

11 Meeke noi bosata niiho neta meeama naate niike qaatetanihe, poiqa bodzarata noi nii ma nakaho quba meenoma naasubita mooro.

12 Oonita naho dza minai abi khata noho toro ooraimi ana noke niiho toro dzoobiremi tuusubi.

13 Oi ana sinabidzaho quba sutasutata ooraiqi noke name quba qaanatemi noi niiho habara eete naho kokora baura eetarori.

14 Oonihe, ana eto beedzae eete niike riitemi niiho qupa oho tete hiibaama naataino.

15 Oi nii noke kokora abiho isakita paha aima qubake ana te hiibidzara. Oonihe sinabidzahota nii noke noma qidzaniqi hiireqa aimaridzoni. Oi Onesimoi niima bodza mina qaarareiqa Ohonga hiiremi noi bodza hoteqa teeke niike qaate papateta kaqa.

16 Oi ana moohimi noi noma qidzani. Qate nii oho qesa abihoke keke bahe, Kiristu Sooparahoke qupadzomaqa moomi noi niiho noma gotta bagenomanipamu naatakoi.

17 Oonita nii ma nakai bauraho ttaiqa naate ooraiho qubake nii nahoke qupadzomaqi Onesimoke aima kokora eetare.

18 Qate noi niike oberama eetetani, mae noho ttuma kahosa niiho pengata
ooraimake, oke nii naho qereta goosobare.
19 Oke ana naamae oho ttuma niike moitakoiqi hiireqi dzapa name PAURO
oke qeete.
Oonihe nii oho qesa sama niimeho ttuma ana moitaamake oorai.
20 Piremo noma name, meenipamuke nii Kiristu qupadzomaqa ohonga
naate anake hoobidzare.
21 Onesimohoke keke qusubaitareiqi ana teqaha hiibidzaranihe nii mina-
nipamuke ana hoobidzareiqi ana qupadzomaqi oho isakita hiire.
22 Qate paha noo teei oorai. Oi nii naho quba pupu hiiremi noko anake
saqoromake ana nikeho toro biranataquho isakita nii ao naho quba teka
roibetare.

DZOOBE MA AIPOHO NOO QESA

23 Qate Epapara noi Dzesu Kiristuho quba noma naka erata sutasutata
ooraiqi noi niiho quba qaki eete.
24 Oho qesa Mareko ma Arittako ma Teema ma Ttotta Ruka nokoi erata
anama nana baura eetorai nokoi niiho qaki eete.
25 Oioni Kiristu Soopara napahoho baruna heena nikeho qupata biranate
qaarare.
Anai Pauro

HEBORO
OHO DZAIRA PEPE

Pauro mae ape qeeteta
Naqapa Ika Nena
Tii 68 Kaqani
Isiraeho Dzaodzaonoma
Haba Qesa,
Besa Bisanaho Kusu ma Koko

KHATAIO NARUHO MEE

1 Dzoobe Dzairamane!
Ohongai abi napake qupanomaitareiqi too abi ma kara dzoobiremi uimane neimane moo nooka qaata.
2 Oke eete qaaramuti musaqike noi khatanipamu nomeke dzoobiremi baata.
3 Oi Khata ape bahe Ohonga noomaeho ngingi ma dzubina dzapa pobinoma. Noi quba minara korabete soubireta ma oho apiapinipamu naate oorai teena. Noi maiho noo tatanga quba eeteqi kahosa napahoke teeteta. Teeteqi peite Baisa minanoma noho boto pobi naateqi oho poro qereta qoororai.

KHATAIO ANGEROHO ISAKI RIITORAI

4 Oonita Khataho qopa ma dzapa pobi oi angerohoke suqobireqi peitanipamuke eete oorai.
5 Oi Ohongai hee, Anai niike dzoomani nii naho khatanipamu. Oke hiireqi noi paha hee, Nii ma nakamae Mai ma khataho isaki ooni totoho oonoma hiireta oke noi teqaha angero teeke pobi hiibara.
6 Oi Ohongai eka bosa khata nome ttokata paanaiteqi hee, Angero name, nike gama susupu khataho hasa ma gegema hiibareiqi hiiretanita noi angero bamu.
7 Qate angerohoke Ohongai hee, Anai nokoke korabetemi nokoi gutu boto khara ma eepaho isakita naho tuhotuho naate qaarakoiqi hiireta.
8 Qate khata nomenipamuke Mai hee, O Ohonga, poro qere niihoi dzakapanita baamu bamu naataqu.
9 Niiho qeridzai pobipobi oonita sarakamina oorai nokoke pobitakoi. Oi nii teenai qangake arabireqi qidzake qaupuitorai. Oho quba Ohonga mai niiho anai qesamane niihoke riiteqi niiqake geebanomaitemi minarai niiho dzapake qiraitakoi.
10 Oiqi hiireqi Mai hee, Khoobanipamuta nii ttoka ma haba biraitemi boto popo niihoi gama qusu ma haba igabirorai.
11 Igabiroraihe kebanoke topa ma qosana naate dzaetakoi. Qate nii teenai qaarakoi.
12 Oonita quba oi gama ttoba agobaho qesa qanganatemi oke nii goomami bamu naatakoi. Qate niimaeho tii samane samane biiranate tuumami nii bamu oho quba tasu naataquhe iso keke qaarakoi.
13 Hiireqi Mai noi khata nome pobi hiireqi hee, Nii naho samata beebe eete oomake anai ibo niihoke suqobireqa pesu niihota mootakoi. Oiqi hiireta oke te angero pobi hiibara.
14 Baamu, nokoio tuhotuhoho isaki. Ohongai noko dzoobiremi abi Kiristuho nete qidzanatorai nokoke tuhororai. Oioni.

2

INGONAITAQUHO TETE OIO ATTINOMA

1 Oonita Ohongai poiqa angero bahe khatanipamu nome dzoobiremi noo
oi bamenoma. Oho quba napai noo oke eto arabidzainohe korabete nookaqa
qusubaite soubidzare.
2 Oi bosata Moseho hu nooke angeroho toota qaupuitemi tatanga naatemi
qesai basesa quba hu oke riiteqi oho isakita quba bamenoma saridze qaate.
3 Oonihe poiqa Ohongaho Khatanipamu baaqi ingonaho tete dzapanoma
biraitemi napai oke qusubaitaama naatemi noi bamu napake maa moitaqu.
Oi Dzesu Kiristu Sooparai tete oke biraitemi Qaru abi nohoi oke napaho
tomata qaupuiteta.
4 Qaupuiteqi Ohongaho Sumasai nokoho noo mee hiireqi bauraho sipi
saqoroqi noomae qupadzomaqi obaoba ma quba nese agiagi ma mumure
samanema napake isakinomaitemi ooraita oho basesa eetaqui attinomani!

INGONA MAI APE BAHE DZESUNIPAMU

5 Nookao, abi ma quba samaneke soopara eetoraquhoke nanai hiibi, baura
oke Ohongai teqaha angeroho botota mootara, baamu.
6 Sinabidza abi teei teeta isere qeeteqi hee, O Ohonga, abi noi quba ape
ooniqi hiireqi nii noke qupadzomorai? Abiho Isakinihe nii ikanomake eete
noke tuuhororai?
7 Oi nii abike gattiqa angeroho pesuqata mootomi ooraihe nii noho dza-
pake qiraitemi dzapa pobinoma, nee ma baunoma naatorai.
8 Ma quba dzapa samaneke nii gama abi oho pesuta mootomi oorai, ma
quba teeqai te sigiqata ooraidzara, baamu.
Oiqi hiire qeeteta. Oonihe napai moohimi quba qesa qesake abiho pesuta
mootaamake oorai.
9 Oi khooba apeho qubake oke eete oorai?
Oonita Dzesuke qupadzomare. Napai moomi noke bodza hoteqaho isakita
angeroho pesuta mootota. Oi Ohongai baruna heenanomanita napai gama
baataho sagosago naata qubake Dzesui heme ma baata saridzeqa qoridze
dzapa pobinoma, nee ma baunoma naatareiqi Ohongai isakiqata noke
angeroho pesuta mootota.
10 Oonita qupadzomare. Dzesui quba minaraho khooba ma tete keke.
Oho qubake oonoma teei qurate abiho heme ttaiqa naate khameto samane
napake dzoomaqa dzeima ingona nagapata tuumaqu oio isaki bagenoma.
11 Oonita napaho ingona mai Dzesu noio abiho ttaiqa keke naatemi oho
quba noi midzaamake napake hee, dzairamane nameniqi hiirorai.
12 Dzesuho totoho oke teeta qeetemi oorai oi hee, O Ohonga, Dzapa niihoke
anai dzairamane nameho dzagata qiraiteqa nokoho bisata niiho hasa naa
hiibakoiqi hiireta.
13 Ma paha teeta noho totohoi Maike hee, Anai niike aitataumakoi. Oi ana
keke bahe Ohongai nii anake khameto moitemi oorai nokoma nanai gamaqa.

KHATAI NAPAHO SAMA EETEQI HOBIHOBI NAATETA

14 Oonita hiibi, khametoi abiho sama eete ooraiho qubake Dzesu noi
paha oho isaki naateta. Oke eeteqi baataho soopara Saata noho beedzaeke
saqorota.
15 Oi abi samane napake Saatai baataho eekama suuto qaami napai qupi
ma sau samaneke atti irita qaami Dzesui eka oke uhutota.
16 Oonita mooro, Khatai teqaha angeroho sama eetaranihe Abarahamu ma
napaho sama eeteta.

17 Oke eeteqi qesamane nomeho tomidza naate Ohongaho dzube abi
minaho isakita dzasa quba eeteqi idzoidzoke Ohongaho kiridza qeereqi abi
qesamane nomeho kahosa gama teeteta.
18 Oonita qesamane, nike torona bamenoma saridzorai nike erake qupad-
zomare. Dzesu paha noomae heme ma torona samaneke saridzeqi oke gama
suqobire qaata oonita oho hobihobi noho neta ooraita giimare.

3

DZESUHO DZAPA POBI OI MOSEHOKE RIITORAI

1 Oho qubake qaheuba dzairamane name, nike oho qesa qusu sinabidzaho
ttaiqa naate ooraiqi Ohongai Dzesu Khata qaru dzoobiremi napaho dzube
abi mina naate oorai noke korabete qupadzoma soubidzare.
2 Moseke Ohongai uhutomi noi Ohongaho hu noo baurake qaupuiteta
oho isakita Dzesu paha poma teeke te riitaranihe Ohongaho dza oke gama
qusubaite soubireta.
3 Moseho bauraio isakiqata nee ma baunoma naate qaatahe, Khataho
baura minanipamu oonita nee ma bau nohoi Mosehoke suqobirorai. Oi
teeho bahe baura abiho dzapa pobi te minai ooraidzaranihe baura minaraho
maikhata dzapa pobi nohoi minanipamu.
4 Naga gosogoso abi naga samaneke korabetoraihe oho ttitti ma bapo
korabetemi oho isakita naga biranatorai oi ape bahe Ohonga Maikhatanita
oi paha Khataho dzapa pobi.
5 Oi Moseho botota baura qesa mootota oke noi baura abiho isakita qusub-
aitemi oho nooi Dzesu ipita biranate baura mina eetetaho qaamodzamodza
naateta.
6 Oi Kiristui teeho isakita ooraidzaranihe maikhataho dzaapanita qupad-
zomare. Oonihe maikhataho naga apehoke hiirorai? Oi ai tataumanoma
napai naga oho isaki. Oonihe napai ai tataumaqi qupa dzebidzebima
battigara naate qaaraqu oi ai tataumanomaho isaki keke oni.

BASESANOMAKE QIDZAITAQUHO TETE OORAAMA

7 Oonita Qaheuba Sumasai poiqake hee, Nike poiqa naho noo nooka
qusubaitaqu mae?
8 Oi nike agobake haba habanata basesa eeteqi Ohongake torona moite
qaataho isakita eto paha ota qeemaino.
9 Oi bodza ota nikeho uimane neimanei anake ttidza kotoroqi tii 40-ho
isakita naho kinisa ma baura moo qaami nokoho qupa te uhubara. Tii 40-
ho isakita ana baura oke eetoramuti miisi teeteqi erake hiireta,
10 Eehe, nokoi naho tete ruumenipamu. Qupa nokohoi sau samaneke
mainata tuumorai
11 Oke hiireqi ana qupa biribiri nameta hee, Qidzoke abi naga oi naho neta
qeemaqa qidzanataqu baamunipamu. Ohonga Sumasaho noo oioni.

DZUTA ABIHO BASESAKE ETO QAUPUITAINO

12 Oiqi Sumasai hiiretai hiirorai oonita, Dzairamane name, eto nikehota
teeho qupa obera naate basesake dzoomami nike Ohonga Qaraqaraho
Maikhatake qaate papataino oho quba qogo noo hiire.
13 Nookare, napai Ohongaho neta qeema sumudzataqu teteke bodza
apeta ao siibaqu? Oke napa ruumenihe siibamake ooraquta etoqa kahosa
ikoikonoma nike gaamami nike basesa oho kabira naatainoho qubake qupi
ma sau samaneke qesa sinasina hiirorare.

14 Meenipamuke nike Kiristuho ttaiqa naate oorai mae? Ooraiqako nikei
Kiristuho qupa toobake eeteqa battigara naate qeema qaaraqutoke suhe
qidza oke aimare.
15 Qetaqetai hee, Nokoi basesanoma naatetaho isakita nike eto eetainohe
Sumasaho totohoke ao nooka qusubaitareiqi hiireta.
16 Oke teeho qubake hiidzaranihe abi Mosema Aigitta habata tta eeteta
ipita nokota qesai Ohongaho noo nookaqi basesa eeteta.
17 Basesa eetemi nokoho kebake haba habanata qurabireta.
Oi nokoi Ohongake tii 40-ho isakita biribiri moite qaami nokomaeho
kahosai nokoho sama teetemi nokoho kebake gama ota qurabireta.
18 Oi Ohongai basesa nokohoke mooqi hee, Nokoi bamu isanate naho
torota qeemaqa qidzanataquiqi hiiretaho isakita meenoma naateta.
19 Oonita qupadzomare. Nokoi Ohongaho haba neta dzuubare biita eete-
taho khooba te samane ooraidzara, basesa teenaqaho quba bitta eeteta.

4

QUSUHO INGONAI MAINA, DZAPANOMANIPAMU

1 Oonita napai Ohongaho totaqita qeema qidza naataridzoho naru hiiremi
ooraihe, napahota teei oho tete arabidzainoho quba bakena geemorare.
2 Oi Mose ma karai Kana habaho isere qidza nokoke pobi hiire soubiretahe
nokoi nookaqi hiisi eetaama naatetaho isakita nike etoqa sinabidza erake
nooka arabidzaino.
3-4 Oi Ohongai khoobanipamuta baura samaneke dzoomaqi qidzaitaquho
isaki korabetemi urai ooraihe Moseho qesamanehoke Ohongai hee, Qidzoke
nokoi naho neta qeemaqa qidzanaataquiqi hiireta. Oonihe qetaqeta teeta
paha hee, Ohongai bodza sikisiho nakuta quba samane korabetetati bodza
sebenita baura oke qaasuqi qidzanaatetaiqi hiiroraita nike ma napamae
nooka hiisi eeteqa noho neta qeema qidzanaataquho isaki oi oorai.
5 Oonita Sumasai hee, Qidzoke nokoi nahota dzuubaqa qidza naataquiqi
hiiretahoke ana ao bosata hiirori. Oi qidzanataquho isaki oi oota.
6 Oonihe nokoi sinabidza basesa eeteqi Kana habata dzuubaquho
isakiama naateta.
7-8 Oi nokoi Mosema gama baatemi Dzosubai nokoho khametoke Kana
habata dzeimami ota qidzanateta.
Oonihe te qidzanipamu naatara. Qidzanipamu naatapuko tete oi paana
naate qaararotahe nokoi ingona meeho isaki ruume naatemi ipita Ohongai
oho mee paanaiteta. Oi Ohongai ipita Tabitiho geeta tete kuraumaqi ingo-
naho isaki paanaiteta. Noi hee, Nike poiqa naho noo totoho nookorai mae?
Nookaqako eto basesa eetainohe qusubaitareiqi hiireta oonita napamae noo
qusubaiteqa dzuuba qidzanatakoi.
9 Oonita moomi qidzanataquho isaki oi qesa Ohongake nooka hiisi eetorai
napaho beebeke oorai.
10 Oi Ohongai baura nome qaasuqi qidzanateta. Oho isakita apenei dza
ma baura nokomenipamuke qaate noho torota qeemaqu nokoi noma ttaike
qidzanatakoi.
11 Oho quba etoqa napahota teei basesa eete qidzanataquho isaki oke
riitainohe gama iso keke dzuubare.
12 Nookare, Ohongaho nooi qaanoma poupa minanoma. Abiho qaa
dzube isanate samaqake dzuubete gotta kahosa uuhutoqa oho dzubina
paanaitakoihe Ohongaho nooi gisi ma qupa khatake batabireqa abiho iiha
ma dzoobidza gama paanaite soubidzakoi.

13 Oonita Ohongaho boto popohota quba teeqai sirisirita ooraamanihe
mohimohi maikhataho nesei oke moo soubirorai. Oonita napai isere na-
pame noke moitaridzoke noi ao mooq. napaho qupa ma sama gama moo
soubirorai oke qupadzomaqi eto ikobetaino.

DZUBE ABI MINA NAPAHOI QUPA KOKORANOMANI

14-15 Mooro. Napai ttokaho sama pepepenita torona samanei biranatemi
napai tee ma teeta qeqoqaqo eetorai, oonihe napaho dzube abi mina Dzesu
noi teqaha oho ruume naate napake eema dzeimoraidzara. Baamu, noomae
oho qesa ttokaho sama eeteqi torona samane oonoma keke saridze qaaqi te
oho kahosanoma naatara. Oonihe oho bameke noi ao gesina naate bamu
hairiamake napake iiga hiibaqu. Baamunipamu, Ohongaho khata Dzesui
napaho pui naate dzube abi minaho isakita ao peite qusuho poro ttanga
suruhota dzuubaqi napaho quba baura samaneke eetorai.

16 Oho qubake napai noho qupa toobake eete qaama torona teei bi-
ranatemi napai baruna heena nohoke qupadzomaqi poro qere nohota pupu
hiiremi bamu qoredza eetaquhe ao qupa kokora nometa napake hoobidza-
koita nookare!

5

DZUBE ABI NAPAHOI POBIPOBI MA HASUHO MAIKHATA

1 Oi Dzuta abiho neta tete erake eete baaorai. Dzube abi minake uhutomi
noi abi minaraho pui naate kahosa nokohoho baura eeteqi nokoho qono-
qono gama Ohongaho torota mootorai oni.

2 Oi noi pepepe, abi minaraho nokanoka oonomaho isaki keke oonita
bamu isanate sama nome qusubaitaqu.

3 Baamu, bosata sama nomeho kahosa akobeteqa paha qesamane nomeho
kahosa baura eetakoi.

4 Oonihe baura oke noi bamu noomae mai eetaquhe Ohongai agobake
Aaro baura ooho quba asatemi oho pobi naate qaataho isaki keke.

5 Oho qesa Kiristui teqaha baura dzapa pobinoma oke sepeke mai eetara.
Ohonga mai hee, Khata name, poike ana niike dzoomami naho khata naate
oorai, ooiqi noi hiiremi Dzesui dzube abi minanipamu naate oorai.

6 Oonihe dzube abi mina apeho isaki bahe teeta hee, Merekhidzeki po-
bipobi maikhataho isakita nii dzube abi minanipamu naate qaarakoiqi
hiireta oi oni.

7 Oonihe Dzesui dzobadzoba nometa hee, Ohongai anake ipita baata neta
tukutakoiqi hiireqi tti ma surupo minaqipamuke eetemi Ohongai nookami
qupa saasariho kiridza bagenoma naatemi oi te sapara naatara.

8 Oonita mooro. Noi Ohongaho khatanipamu oonihe noi heme baurake
eete noo qusuba gesina naateta.

9 Heme baurake noi eete qaaramuti ingona maikhataho geeba tatanga
saridzeta. Saridzeqi apene noho noo qusubaitorai nokoma napake noi
qidzaite qaarakoi.

10 Oi isaki ape bahe Ohongai noke upubiremi Merekhidzeki dzube abi
minanipamu qaata oi pobipobi ma hasu maikhataho isaki oni.

NAPAMAE BITOTOQA KOTANGA NAATARE

11 Maqa, oho noo samane bamenoma paha ooraihe nike ikanomake eete
totoho meeke arabireqi manidzeqake nookorai?

12 Bodza mina bamu naatemi nike ao banaitaho isaki oorarorihe nike patta
tatanga muunare bitta eeteqi amenata atimami teei paha bosaho eete nikeke
Ohongaho noo saganaho isakita banaitaqu kaqani.

13 Oonita nikehota teei pobipobi baura tatanga bitta eetaqu oi teeho quba
bahe nike amena ma sagana ooraiho qubani.
14 Qate patta tatanga oke kotangai keke muunorai. Nokoi ao isaki naatemi
iiha ma dzoobidza nokohoi isanatemi quba qidza ma qanga oke gama
batabirorai, oke korabete qupadzomare.

6

PEPERATAINOHE EEPAHO DZAODZAOMA SOUBIDZARE

1 Oonita nikei ao kotangaho isaki ooni mae baamuhe, napai ao saganaho
qenaqenake qaate Kiristuho noo suunipamuta oorai oke dzuubetare. Oioni
bamu poike paha husi ma pai mootoqi qupa birisi baurani mae Ohonga
nooka hisi etaeta oho totohota hiibaqu.
2 Bamu sobasobahoke hiibaqu, bamu botoma agoagoho qaseqase eetorai-
hoke hiibaqu, bamu ipi bodzata baata neta qoridze bauraho ipi ma ari
saridzaquhoke hiibaqu.
3 Oio sohosoho oho quba samane. Oho quba Ohongai nookami isanatemi
napai ao suuta qeemare.
4 Oonihe nookare. Abi qesai ao adzahaha naate qusuho tete qidzake
etteimaqi
5 Qaheuba Sumasaho ttaiqa naatemi Ohongaho nooi nokoke uumami
nokoi Ohongaho beedzaeta ao giima qaari. Oonihe giima qaariti tete mee
oke qaateqi oho qaamodzamodzaqata paha qeemaqa
6 Ohongaho Khatake paata midzahubaite noke paha maranga biidzaqu abi
oonomake isaki apema tototo hiiremi paha qupa burisi eetaqu? Oho tete
ooraamanita nookare!
7 Oi erake eete oorai. Ttoka teei quu oba ma ete qidza samaneke aimaqi oho
habarake mee qidza samaneke goomami baura oho abiho quba isanataqu
tete oi Ohongaho agoago oni.
8 Qate mee goomaama naateqa pare naatemi ota baa ma ngaai peitaqu oi
agoago bahe baruho pobi oke eepama qeeremi qaitakoi.
9 Oonihe Dzairamane naname nanai hee, Nikei oonomaho isaki bamuhe
ingonaho tete qidza bagenoma oke qaupuitoraiqa hiireqi nikeke qogo
nooqake hiire.
10 Oi nike Ohongaho dzapa qusubaiteqi Qaru abi nohoke tuuhoroqi kokora
samaneke eete qaaimi noi ikanomake eete oho ruume naate ipi moitaama
naataqu? Baamu, moitakoi.
11 Oonita nanai dza eetemi nike paidzasuiqa baura teena oke dzaodzaoma
eetoraqutoke suheqata oho ipi ma ari saridze soubidzare.
12 Oi nike eto sapu teetainohe abi qesai ao nooka hiisi eeteqi heme baurake
eete Ohongaho naru oho mee saridzoraita nokoho teteke nikemae suima
qaaqa saridzare.

NARU MEENOMANITA QUSUBAITORARE

13 Ohongai Abarahamuke naru hiireqi abi mina apeho dzapata hiire oke
tatangaitarota? Baamu, noomaeho dzapa hiireqi tatangaiteta.
14 Naru hiireqi noi hee, Ana naamae niike agoago eetemi nii dzakapanoma
naatakoi, oi anai niiho isaki minaitemi gaira naatakoi.
15 Oke meeke Ohongai hiiretanihe, Abarahamui heme baurake eete mee
saridzeta.
16 Dzuta abi ma karahota naru tee ma teeke hiibaqu oke abi mina teeho
dzapata hiiremi tatanga naateqi qesaho noo gama suqobirorai.

17 Oonita abiho tete oke qupadzomaqi Ohongai naru hiireqi oke paha
dzapa nomeke ota hiiremi noho qupai te eseri tapari naatoraidzaranihe
naru hiireta teena ooqake qupadzomorai oni.
18 Oi Ohongai too pokhiama. Naru noho ma dzapa sutasuta noho oi eseima
ooraita apene noho neta sumudzate oho mee saridzaqu nokoi nookami eka
nohoi eseri tatanganita bamu uhubaqu.
19-20 Oi Merekhidzeki dzube abi minaho isakita Dzesu qaraqaraho
maikhatai napaho bosa qooroqi ttoba hahari uhutoqi peite qusuho suruhota
qeemata. Qeemaqi eka koko oke ota suutomi oi napake idzoidzoke dzeima
qaama napaho qupa ma gisi ota biranate qidzanatakoi, dzoobe mina.

7

MEREKHIDZEKI DZESUHO QAMODZAMODZA EETETA

1-2 Oi Merekhidzekiho noo erake eete oorai. Noi nagapa Saremuho abi qiba
ma Ohongaho dzube abi minai qaata bodzata noho baura eseri; noi Saremu,
oi hasu, oho abi qiba ooni paha pobipobi maikhata. Oonita Abarahamui qaa
eeteqi abi mimi gumenomake teetoramuti qaate quruma ttuttuiteqi burisi
eete nagapa tuusumi Merekhidzeki noke saridze agoago eeteta. Agoago
eetemi Abarahamui qaa oho neta quruma quba samane aimatahota koko tee
ma teeke uhutoqi Merekhidzeki kiridza oke qonotota.
3 Ma paha, Merekhidzekiho mai ma pai oke napa ruume, oi noho isere
te Dzuta abiho ttarita ooraidzara. Oho qubake qaraqara nohoho khooba
ma koridza oke napa ruumenita ooqaho qubake Ohongaho Khata qaraqara-
nomaho noo oke Merekhidzekiho dzapata mootoqi hee, Qaraqara nohoi
koridzaamaniqi hiirorai.
4 Oonihe paha mooro. Merekhidzeki noi abi gattiqa apeke Abarahamu ee-
bobo napahoi quruma samaneho koko noke moiteta? Baamu, Merekhidzeki
noi abi minanita Abarahamui oke noke moiteta.
5 Moiteta oonita hu noota dzube abiho ttari, oho dzapa mina Rebi,
nokoi abiho qonoqono aimorai oonihe nokoi Abarahamu eebobo nokomeho
nakuta ooqi noma gama ttaike Merekhidzekike qonoqono oke moiteta.
6 Oonita napai hee, Abi minai abi adzake agoago eetakoiqi hiiroraita
mooro,
7 Abarahamu noi abi mina Ohongaho narunomanihe, Merekhidzeki abi
isere ma koridzaama noi abi minanipamu ooqi Abarahamuke agoago eetemi
noi abi ohonga oke quruma nomeho koko moiteta.
8 Oonita Dzuta abihota dzube abi baatorai ma nokoi ttuma ma qurumaho
koko nokome oke abi oonomake moitorai.
9 Oho qanga bamuhe Dzuta abiho dzube abi mina ma adza nokoi agobake
eebobo nokomaeho nakuta ooqi Merekhidzeki abi mina qaraqaranoma oke
ttuma ma quruma oke eete moiteta.
10 Oonita hiibi, Rebiho ttari agobake Abarahamuho nakuta ooqi ttuma
oke dzube abi mina moiteta oonita Dzuta abi nikei eto ttari nikemeke
qaupuitaino.

DZESUI DZUBE ABI USAQE DZAKAPANOMANI

11 Oho quba moomi Rebiho dzube abi ttari oi hu nooho isaki ooqi te abike
qidzaitoraidzaranihe suutorai. Oi Aaroho ttari isanataama naatemi Ohongai
hee, Aaroho isaki bahe Merekhidzekiho isakita dzube abi mina teei ipita
biranatakoiqi hiireta.
12 Oonita dzube abi mina noi mainata baabakoiqi hiiretanita noho noo ma
dzapa pobi oho qesa ttari mainata baabaridzo oke qupadzomare.

13-14 Mosei teqaha Dzutaho ttarike hee, Hu nooho dzube abi naatareiqi
hiibaranihe Aaro ma Rebiho ttarita biranatorai nokoi hu nooho dzube abi
naateqi saninoke arattata peite hu nooho baura eetorai. Qate Dzesui Dza-
kopoho khameto nokoho ttari tuerebehota biranateta oho dzapaio Dzuta.
Oonita Dzesui dzube abi minanipamu naateta oi Dzuta (oi dzakapa) oho
ttarita biranatetahe noi Merekhidzekiho poma qesata ipibireqi qamod-
zamodza oho mee naateta.

MEREKHIDZEKI AO DZESUHO QAUNAKE AIMATA

15 Oonita Merekhidzekiho qesa dzube abi teei biranatakoiqi hiireta oi
teeho quba bahe noi sama mainanipamu naatakoiqi oke hiireta.
16 Oi Dzesui teqaha ttokaho dzube abi hu noona hiiroraiho isakita bi-
ranataranihe qaraqara tatanga beedzaenomaho ttarita biranateta.
17 Oi qetaqeta hee, Nii Merekhidzekiho qesa dzube abi mina naate
qaarakoiqi isere hiiretaho isakinipamu ooni.
18 Oi hu nooho isaki oi meeama ma gau oi teqaha quba tee ma teeke
pobitemi qidzanatoraidzara.
19 Oho qubake nike ao hu noo oke ai singinaiteqa Dzesuho qupa toobake
eetaqa Ohonga dzamonatoraiho teteta qeehiqa mekoqoma ota atimare.
20 Ma paha, hu nooho dzube abi baurata qeema qaari nokoi te bosata
Ohongaho neta nookami baura ooho noo tatangaiteqi dzapa nomeke huu
noota suutara, baamu.
21 Oonihe Ohonga Sooparai hee, Khata nahoi dzube abi mina naatakoiqi
hiireqi dzapa nomeke ota suutomi dzamutaquho isakiama naate oorai. Noi
hee, Nii dzube abi minanita agoba qaarakoiqi hiireta. Oonita Dzesuho poro
tongo usaqe oke napai moomi oi bosabosake suqobire oorai.
22-24 Hiiretaho quba napa moomi poro tongo bosabosaho dzube abi nokoi
baate bamu naatemi haba habara biranatemi isanataamani. Qate Kiristuho
dzube abi baura oi ao noho qereta peite oorai oi qaarakoi ma bamu paha
teehota qeemaqu.
25 Oonita apenei Ohongaho torota biranatare hiireqi Dzesuho puita
qeemorai noi nokoho quba pupubete qaama qidzanate soubidzakoi oi noi
ooqaho quba oorai oi paha qaarakoi.

DZESUI MEREKHIDZEKIHO MUMURE OOHO MEE ONI

26 Oi Dzesu dzube abi mina napaho noi quba apeho isaki bahe kahosaama,
ikoikoama, pona ma hasu qidzanoma. Abi oonomake Ohongai qusubaitemi
noho dzapai qusunipamuta peite oorai.
27 Oi ttokaho dzube abi nokoi bosata kahosa nokomeho quba kiridza
qeereqi ipita abi qesaho kahosa quba baura eetorai. Qate napai hiire abi oi
kahosaamanita qupi teenake qesamaneho quba kiridza qeereqi sama nome
ota suutota.
28 Qate hu noo abi nokoi abi pepepeke uhutomi nokoho dzube abi mimi
naate baaoraihe Ohongai abi pepepeke bahe Khata teena nomenipamuke
uhutoqi dzapa nome ota hiire tatangaitemi Dzesui oho baurata agoba
qaraqara qaarakoi.

8

DZESUI QUSUHO DZUBE ABI MEE ONI

1 Oonita oho noo qiba ape bahe napaho dzube abi minanipamu oonomai
aoke qusu haba mai eete Ohongaho poro qereta napaho beebe oorai.

2 Qusuho qaheuba biiri oke abi te gootaranihe Ohonga noomae meeqake
goototanita Dzesui poro qere ota peite biiri oho bisata napake tuuhororai,
dzoobe mina.
3 Mooro. Ttokaho dzube abi mimi nokoi kabira ma oho dzuu aima sani
kiridza qeerorai. Oonihe Dzesui kiridza apeke qeerorai bahe sama nomeke
ao qupi teenake kiridza qeeremi oorai.
4 Oonihe noi ttokaho dzube abiho isaki bamuhe qusuho.
Ttokaho isaki nokoi hu nooke qusubaiteqi kabiraho kiridza qeerorai.
5 Oonihe Ohongai Moseke hee, Nii naga oke qusubaitareiqa qaseqase ana
niike tora kakata banaitetaqaho isakita qusubaitareiqi hiireta. Oho quba
moomi naga qusubaiteta ma noho hu nooi hiireta oi mee bahe ipita qusuhoi
meenoma naatarotaho qaseqaseke noi ota qusubaiteta.
6 Qate poiqa qusuho naru ma poro tongo usaqe oho tuhotuho abi mina
Dzesu, ma baura noho oi gama bagenomanipake naate ttokahoke gama
suqobirorai.

PORO TONGO USAQEI AGOBAHOKE SUQOBIRORAI

7 Oi poro tongo bosabosai isanatapuko naane quba paha ipita oho habara
quba qiri eetarota?
8 Oi Ohonga Sooparai nokohoke nookami isanataama naatemi noi hee,
Ipita anai Isirae abi, oi Dzuta abiho quni ma mani gama, nikeho quba poro
tongo usaqe teeke biidzakoi.
9 Oi anai uimane neimane nikehoke botota dzeimaqi Aigitta habata tta
eeteta bodzata nokoho quba poro tongo teeke biiretahe nokoi naho noo
basesa eetemi anai nokoke kuimata.
10 Oho qubake bodza oonomai bamu naate qaamake anai Isirae abiho
quba poro tongo paha usaqe teeke biidzakoi.
Oi Ohonga Sooparai hee, Tetenipamu nameke nikeho qupata suutoqa iiha
ma dzoobidza nikehota oke qeete oomake meenipamu nike naho abi tupu
naatemi anai nikeho Ohonga naate qaarakoi.
11 Oke eetemi abi gama iso keke anake gesina naateqi teei bamu samaqana
nomeke hee, Ohonga gesina naatareiqa hiibaqu, ma nane bamu noma
nomeke oho totohota hiibaqu.
Oi teeho quba bahe mina ma adza gama susupu anake gesina naate
oorakoi.
12 Oi baruna heenaho qubake anai honga ma kahosa samane nokohoke
gaubireqa ruume naatakoi.
13 Oiqi Ohongai hiireta oi poro tongo bosabosake moomi ao topa ma
qosana naate bamu naatarotaho qubake noi hiireta.

9

DZUBE ABI AGOBAI KABIRAQAKE DZUBETE QAATA

1 Mooro. Poro tongo bosabosa oho qaheuba nagai ttokata oomi baura ttari
nohoi ooma gama oota.
2 Oi nokoi parai naga mina teeke gootoqi suruho bosabosaho nakuta
dzongi ttarinomaho qoba teeke mootomi qaata. Ma paha qaheuba qohare
ota mootota, ota dzube abi nokoi dzobadzoba Ohongaho dzagana mooto
qaata.
3-4 Qate suruho bosabosake qaatare hiire goriho qohare ota ura moro-
moronomaho qaunai peite qaata oke riite ttoba asuasuho hahari riite moomi
poro ttangaho suruho ota paha quba qaheubananipamui qaata oi poro tongo
agobaho aratta mauba oke gorima suraitemi tobe sumanoma naate qaata.

Oi mauba oho nakuta poro tongo bosabosaho hu noo qetaqeta bamenomai qaata, ma mana oke gori qapuna mumure mootomi qaata, ma paha Aaroho sumu oi oqina eeteta quba oi gama mauba oho nakuta qaata.
5 Qate mauba oho sarubake gorima angeroho qaseqase hihihinoma korabetemi Ohonga nee ma baunomaho isaki naateqi paha baruna heena nohoho gisigisi naateta. Oho noo bagenoma paha samane ooraihe erata bamu hesate hiibaqu.
6 Oonita tete oonomaho hu ma koridza qusubaiteqi dzube abi qesa samane nokoi suruho bosabosata qeemaqi baura nokome ota eete qaata.
7 Qate suruho poro ttanganoma ota dzube abi mina noqeke keke ingona dzuma minata ota peite qaata. Oonihe bosata qanga nomeho ma abi minaraho qangake kuimareiqi kabira teeteqi oho dzuuma nakuta qeemaqi mauba qaheubana oke piratete qaata.
8 Oonihe apenei naga ota qonoqono moite qaata ma kiridza qeere qaata?
9 Oi abi apene Ohongama qesa dzaira eetare hiireta nokoi naga ota biranate qaatahe nokoho qupa khatake qidzaitemi pobirate soubidzaquho tete oorara. Oonihe naga oi baura ooho ttarima gama qaata bodzata quba oi poiqa qusuho suruho poro ttanganoma ma baruna heenaho tete meenomaho isakike ttuittui tiibete qaata.
Oke Qaheuba Sumasai qupadzomaqi tete bosabosa oke banaitemi oho baura biranate qaata.
10 Oonita samaho akoako ma poma qesaqesa hu ma koridza biranate qaata oi te mee naate ooraranihe oho mee ipita biranatakoiqi nokoi oho roherohe eete qaata.

KIRISTUI DZUU NOMEQAKE PEREBIRETA

11 Qate Kiristu dzube abi minanipamu napahoi ttokaho naga agoba bahe qusuho isaki botoma gootaama, quba usaqe mina bagenomanipamu oke paanaiteqi poiqa oho tuhotuhota oorai.
12 Noi teqaha meme ma burimakau kabira qesaho dzuuma ota peitaranihe abi minarake ingonaitorareiqi dzuu nomema qupi teenake peitemi oho isaki ao biranate qaarakoi.
13 Oi meme ma burimakauho dzuu ma burimakau qumasa teeho pinarake oho dzube abi aimaqi ooma abi tupu oke bababa eetomi abi te oho quba qidzanipamu naate qaarara.
14 Qate poiqa Kiristui Sumasa dzakapanomaho teteke qusubaiteqi makaamake dzuu nomema Ohongaho taanga napaho irina oota oke ai siginaiteqi napaho qupa khata qidzaiteta.
Qidzaite eehahaitemi napai bauraho gisi ma qase oonomake qaateqa Ohonga qaraqaranoma meenipamuke qusubaite noho baura usaqe qere biire qaarare.

DZESUHO DZUUI PORO TONGO USAQEHO QAUPUQAUPU

15 Oonihe poro tongo bosabosa oi too pasere eeteqi abi kahosanoma samaneke gaama qaata. Oonihe gaamami nokoi poro tongo usaqeta qeemaquho isakiama naate qaata, dzaasa. Oonita apei nokoho habara naate baatemi qeemaqa usaqeho naru oke minaraho quba mai eete qaaraqu? Oke hiireqi beebe eete qaatahe aoke Kiristui napaho habara naate baateqi poro tongo usaqeho tuhotuho naate oorai.
16 Oi poro tongoho mai baatemake noho abi oke mai eetoraiho pomake qupadzomare.
17 Oi Dzuta abihota poroho mai baataamake oomi poro tongo nohoke abi bamu mai eetaquhe baatemake mai eetakoi.

18 Maqa, poro tongo bosabosa oi teqaha baataho dzuuamake biranatara.
19 Baamu, oi Mosei hu noo oke gama abi minaraho pengata paanaite
soubireqi oba ma soopuho isaki ma sipisipiho buuru (suu) dzuunoma oke
aimaqi meme ma burimakau khataho dzuuma abi minarake pirateteqi hu
nooho gee ma gama pirateteta.
20 Pirateteqi noi hee, Ohongaho poro tongo nikeho torota biranataquho
dzuu eraniqi hiireta.
21-22 Oke hiireqi dzuu teena ooma noi oho qesa parai naga ma oho ttuba ma
qapu gama pirateteta. Oonita hu nooho neta quba naane ma naaneke eetaqu
kabiraho dzuu biireqake eetakoi oonita oho akoako ooraamata bamu tee ma
teeke eetaqu oho tete oke eete qaata.

BAATEQI KIRISTUI QARAQARAHO TETE KURAUMATA

23 Oonihe quba oi qusuho tete ooho qaamodzamodza eetetanita oho
kokota ipibireqi Ohongaho mee biranatetanihe kabira apeho dzuuma ako-
betemi isanatarota?
24 Baamu, Kiristui teqaha ttokaho suruho poro ttanganomata
qeemaranihe qusuho nena bagenomata qeemaqi napaho pui naate
Ohongaho dzaganipamuta biranate oorai, uububuu!
25 Oi ttokaho dzube abi mimi nokoi ingona dzuma samaneta ttokaho
suruho poro ttanganomata qeemaqi dzuu qesaqesama piratetoraiho isakita
Dzesui te eetara.
26 Oho isakita eetapuko dzuu nohoio agobake pereba baa qaararota. Qate
poiqanipamuke noi qupi teenake sama nomeke kiridza qeereqi ttoka abi
minaraho kahosa gama teeteta.
27 Oonita tete biraitemi oorai oi era: Abi baataridzo, baateqake batabidza
saridzakoi.
28 Oke nike qupadzomami Kiristui oho qesa baatetanihe noi kahosa
nomeho quba bahe abi minaraho kahosa quba baatemi napai iiga oho
saqosaqo naataridzoho tete oorai.

Oonita apenei noho quba beebe eete eema ma totoqo eetorai nokoma
napake qidzaite soubidza qubake Kiristui paha biranatakoi oi baataho pobi
bahe qaraqarahonita qupadzomare.

10

HU NOOHO KABIRAI TE KAHOSAKE TEETE QAARARA

1 Hu nooi quba mee bamuhe oi quba mee biranatarota oho qaseqase.
Oonita oi Ingona dzuma samaneta ingonaitaquho kiridza qeere qaatai oho
abike ingonaite soubidzaquho tete teqaha oorara.
2 Oho tete oorapuko oho abi ao qupa sasari saridze kahosaama naate bamu
oho kiridza qeere qaararota.
3 Baamu, oonihe tii samaneke kahosaho baura oke eete qaata.
4 Oi teeho bahe meme ma burimakauho dzuui kahosa akobetaquho isaki
ooraidzaranihe oke heeqata ngaumaqake eete qaata.
5 Ooqaho qubake Dzesui ttokata qurateqi hee, O Ohonga,
6 Abi nokoi kiridza qebaqeba ma kahosaho baura samaneke eetemi niihota
isanataama naatemi nii qonoqono ma kiridza qebaqeba oonomaho qoottae
eeteqi anaho samake ooho kabira naatareiqi ttuttuiteta.
7 Ttuttuiteqi anaho isere hiire qeetemi ooraiho isakita anai hee, Ohonga
nookare, anai teeho quba baaoraidzaranihe niiho dzake qusubaite oho
kabira naatareiqi baaorai.

8 Oonita hiibi, Qonoqono ma kiridza qebaqeba ma kahosaho baura qesaqesa hu nooi hiiroraike Ohonga noi goottae.
9 Goottae oonita Dzesui hee, Ana niiho dzata oho habara naatareiqi baaoraiqi hiireqi poro tongo agoba oke ai siginaiteqi usaqe nomeke oho habara mootakoiqi hiireta.
10 Oonita Dzesu Kiristu noomae qupi teenake sama nome kiridza oho quba mootomi napai gama poro tongo usaqe nohoho pobi naate oorai, dzoobe.

KIRISTUHO KIRIDZAI KAHOSAKE TEETEMI BAMU NAATETA

11 Oonihe ttokaho dzube abi ikabeteqi paha qupi ma sau samaneke kiridza ma qonoqono agoba oke sepeke ipibireqi qeeroraqu?
12 Baamunipamu!
Oi dzube abi mina napahoi qupi teenake kahosa napahoke teetemi bamunipamu naatareiqi sama nome ai mootota. Mootoqi baata oke qaate peiteqi Ohonga maiho poro qereta qooroqi noho pobita oorai.
13 Oi ibo nohoi gama subate noho pesuta biranatareiqi noi oho beebeke oorai.
14 Oonita sama nome ai mootota oi qupi teenanita napai oho ipike noho pobi naate oorai oi tii teena bahe agoba qaraqara qaarakoi.
15 Oke eetemi Qaheuba Sumasai isere erake napaho quba mootota.
16 Poiqahoke hiireqi Sooparai hee, Poro tongo oho mee biranataqu bodzata noo ma pobi namenipamuke anai abi nokoho qupata qeeteqa oke iiha ma dzoobidza nokohota dzaabakoi.
17 Dzaaroqa ao honga ma kahosa nokohoke ababara naatakoi.
18 Oiqi hiiretaho mee ao biranatoraiqi Sumasai hiiroraita kahosa oonomaho kiridza ma qonoqono ao bamu naateta oke nike qupadzomare.

NAPA QEEMAQA OHONGAHO TOROTA INOBETARE

19 Oonita dzairamane name napai paidzasuiqa Dzesu baatetaho dzuuke qupadzomaqi qusuho suruho poro ttanganomata ao qeemare.
20 Oi teeho quba bahe noi sama nome bagara biireqi ttoba asuasu uhutota. Oi sama nome oke noi uhutoqi tete usaqe agoagonoma oke napaho quba paanaitete.
21 Oonita Ohongaho oko ma boto tupu napaho irita dzube abi mina Kiristu noi oorai.
22 Ooraiqi iiha ma dzoobidza qanga napahoke noi ao piratetemi sama napahoke sinabidzaho obama akobetemi napai qupa sasari oke qupadzomaqi hee, Meenoma naatakoiqi hiireqa ao napamae qeemare.
23 Oi Ohongai meenomanita napai pekhure teete qusuho eka ota mugibiire peitoraqutoke mee saridzare.
24 Oke hiireqi kokora ma baura qidza samaneke eetorareiqi napai qesa qupanomaitare.
25 Qesai ao Kiristuho oko ma boto tupuke gaubire agobahota paha gosororaihe napai eto oho pomake gesina naataino. Napai moohimi ao iihai moosobita napai qesa kosibetare.

KIRISTUKE DZAGA BOBOTOQA TUME BIIDZAQUI ATTINOMANI

26 Qesai napama gama ango tete mee saridzeqi dzuubotahe ikaqi hiireqi napake qaateqi beedzae eete agobahota qeemaqi oho kahosanoma naatorai? Ma kiridza apeke qeeremi oi poiqa nokoho quba isanataqu? Oi baamu.
27 Baamuhe, Ohongai ibo nomeke batabiremi eepai nokoke dzarabidzare eesubita abi burisi eete agobata qeehiqa oho mukena attinoma naatake boobita nookare.

28 Moseho hu noo agobata abi teei kahosa bamenoma eetemi abi eseri mae
tapari oke moo isere mootomi nokoi abi oho dzasa eetaamake teetemi baate
qaata.
29 Qate Ohongai baruna heena naatemi Khata nohoi heme baurake eete
tete saridzemi abi ota qeemami Dzesuho dzuui ao noko rittabetemi nokoke
Ohongaho pobi ooniqi hiireta. Hiiremi torona bamenoma biranatemi Ohon-
gaho pobi hiiretahota qesai Sumasa basesa eeteqi Kiristuho dzuu oke noko
paha ngiingi eete qorobidzaqu abi oonomake Ohongai ikanomake eetaqu
bahe ngausanipamuke eetakoi.
30 Oi Sooparai hee, Ipi ma ari tukuto moitaqu baura oi nahonita ana namae
ipi moitakoiqi hiireta. Paha teeta qetaqetai hee, Soopara noomae abi tupu
nome batabidzakoiqi hiiroraita noo oke napa gama nookorai.
31 Nookoraita moomi Ohonga kupina eepanomaho botota taataqu oi quba
attinomani.

SUHEHO KIRIDZA AIMAREIQI BATTIGARA NAATARE

32 Oi nikei bosata Kiristuho quba adzahaha naate qeemaqi kaipo ma qan-
gareba bamenoma nikeho irita taateta oke nike te oho quba peperataranita
oho isaki paha qupadzomare.
33 Oi totaqita oho heme ma bame nome ooraihe paha totaqi temuta nike
oora ma qaara oonomaho ttaiqa naate ooraike eto ruume naataino.
34 Oi nike quba dzakapa minanomaho apiapi naatakoiqi hiiremi ibo abi
nokoi nikeho qepe ma haba karabetemi nike teqaha oho quba nookami
qanga naataranihe qupa qidzaqidzama kaipo oho ropubata qeemata oi
hasanoma.
35 Oonita nike oonomake eete Ohongaho qupa toobake eeteta oi ipi ma ari
qidzanomanita oke eto sepeke ai siginaitaino.
36 Oi Ohongai naru hiiremi nike oho mee saridzare hiireqi Ohongaho dza
qusubaite qeemaqi eto bisaqata sapara naatainoho qogo noo hiire.
37 Oi oho mee napaho torota mootaqu oho Sooparai bamu hairi eetaquhe
ao biranatakoi.
38 Noi hee, Abi teei bamu sepeke ooraquhe ai tataumaho tete ooqata
isanatakoi. Qate teeho qupa peperatemi burisi eetaqu abi oonomaho goot-
taeke ana eetoraiqi hiireta.
39 Oonita nookare, napaho dzapa oi te peperataquho rubengata ooridzara.
Napai ai tatauma eete qaamake napaho gisi qidzanate soubidzakoi. Oho
dzapai napaho irita ooraita mooro!

11

AI TATAUMAHO KUKU MA KHOOBA

1 Ai tatauma oi quba apeho isaki bahe oi Ohongaho quba dzukudzukuna
qoqotobake oorai ooho ttitti ma bapo ma oho mumure oidzo.
2 Ai tatauma oonomake eete sinabidzaho uimane neimane agobake baura
eete qaaqi isere qidza saridze qaata.
3 Oi paha napai ai tatataumaqi hee, Agobanipamuke nesema quba
mooraquho isaki teqaha ooraranihe Ohongai noo teeke hiiremi quba mi-
narai noomae hohodzateta oke qupadzomaqi napai gesina naatorai.

ABERE MA ENOKHA MA NOAI AI TATAUMAHO TETE HUNATETA

4 Bosata Kai noi dzoo nomeho mee qesa rumutoqi kiridza oke Ohonga
moiteta. Oonihe noma noho Aberei ai tataumata meme ma quba nomehota
kiridza saridze Ohonga moitemi Ohongai moomi qupa rike ma pobiho isaki

naatemi kiridza oke eepama mee hiireta. Oho ipike Abere baatetanihe noho totohoi baataama oi urai ai tatauma quba kosibetorai.
5 Qate Enokhai oho qesa ai tataumata qaaqi baataamake oomi Ohongai noke aima qaheburota. Oi Ohongai moomi noho oora ma qaarai ai tataumata bagenoma naatemi noke qaheburota.
6 Oonita teei Ohongaho torota qeemaqu noi isanate ai tataumaqi hee, Ohongai ooraita noho qiri eetemi bamu qoredza eetaqu. Oiqi hiire tete oke aimare. Qate oho tete paha teei te ooraidzara, bamu.
7 Qate Noai ai tataumata oomi quba bamenoma biranatarotake Ohongai noke pobi hiiremi noi quba oke mooraamake ququimaqi noo qusubaiteqi oko ma boto nomeho qubake sisima mina ooqaho isaki korabeteta. Oonita ttoka abi basesanomake noi gaubireqi oo eeteta. Noi nooka hisi eetemi Ohongai oke moomi bagenoma naatemi Noai paramu oho apiapi naateta.

ABARAHAMUI AI TATAUMAHO TETE KURAUMATA

8 Qate Ohongai hiiremi Abarahamui nooka hiisi eeteqi teqaha tete oke qupadzoma soubidzaranihe basesaama naateqi Ohongai haba mainata noho guhu ma nagapa saridzakoiqi hiiretake noi mai eetareiqi qeemata.
9 Noi ai tataumaqi naru oke qupadzomaqi dzore ma aabeho isakita parai nagama tuuma ma baaba ota eete qaata.
10 Oi noi hee, Ohonga naga gosogoso maikhatai nagapa tatanga bagenoma oke korabetemi saridzakoiqi hiireqi te hou peu eete qaarara.
11 Qate Saraha qumai qaaqi ao tasu naatetanihe khata dzoomarotaho naru nookaqi hee, Naru ooho maikhatai meenomaniqi hiireqi ai tataumata oho beedzae saridzemi oho mee biranateta.
12 Oonita moorare. Abarahamui ao baataquho isakita oomi naru hee, Qusuho pomatti gaira oorai ma igasa haba biirorai oho isakita niiho biidza ma suuna samanenipamu biranatakoiqi hiireta oi ai tatauma ooho puiqata biranatetai biranatorai.
13 Oonihe gairai biranatarota oi sau kharata oomi kinikoniho isakita mooqi te hou peu eetaranihe Dzoobe hiireqi hee, Isanate nanai ttokata dzore ma aabe naate qaamake oho mee biranatare hiireqi baateta.
14 Oonita totoho oke eete hiireta oi teeho bahe kebanoke nagapa nokome saridzakoiqi hiireta. Nokoi nagapa khooba nokomeho quba te qupadzomara.
15 Oke qupadzomapuko ao bodzata burisi eete Kharettea habata tuumarotanihe bamu.
16 Nokoi nagapa apeta peitarota bahe qusuho. Oonita nokoi Ohongaqake raraku biiremi nohota qupa qidzaqidza biranatemi noi meenipamu nokoho quba nagapa oke gootomi urai oorai.
17-18 Qate Ohongai Abarahamuke hee, Isakaho neta niiho ttari minanipamui biranatakoi. Oiqi hiiretanihe paha ipita noi Abarahamuho ai tatauma toronaiteqi hee, Isakake kiridza qeebareiqi hiire toronaitemi noi Isaka khata teena nomeho naru qupadzomata.
19 Noi hee, Oo, Ohongai hiiremi Isaka baatakoihe noi paha ao hairiamake noke tukutakoiqi hiireta. Oonita noi qupadzomataho tomidza bariqai biranateta.

DZAKOPO MA ISAKA MA DZOSEPE TETE OKE IIHA QAATA

20 Qate Isaakai ipina biranatarota oke ai tataumata saridzeqi khameto nome Dzakopo ma Esauho noo hiireta.
21 Paha, Dzakopoi baatake boohiqi ai tataumata sumu qiba amapu teeteqi Dzosepe khata nomeho khameto eseri Eparomi ma Manasake gimutta eete agoago eeteta.

22 Qate Dzosepe paha noomae baatare eeteqi ai tataumata Iisirae abi
Aigitta habata kebanoqake tta eetarotaho noo hiireta paha gotta nomeho
noo hiireta.

MOSE MA KARAI TETE OKE QAUPUITETA

23 Qate Moseho mai Amuramu ma pai Dzokhebe nopoi khata moohimi
dzapanoma. Oonihe Paraoi ao Isiraeho khameto gama teetare hiiremi nopoi
khatake dzukuba quba abi qibaho atti eetarotahe ai tataumata qupa too
teeteqi dzasidza tapariqake noke dzukurota.
24 Qate Mosei Paraoho khatata noho nagata bitotoqi dzapa pobi minanoma
naateta oonihe paha oke gama tume biireta.
25 Noi hee, Anai Isirae abi nokoho ttari oonita nokoke Aigitta abi qahito-
tomi anai kahosa ikanomake eete iinga ma siidzata ooqa Ohongaho oko ma
boto tupuke potti biidzaqu?
26 Baamu, anai Aigitta nagapa qiba oho meuputa ooraqu oi ooraihe, anai
Isirae abi nameho ttarita oomake Aigitta abi anake ngiingi mina eetakoi.
Oonihe anai Kiristuho Isakike qupadzomami oho meupu minanipamu,
Aigittahoke suqobidzakoiqi hiireqi bai hiireta.
27 Oonita noi ipita ai tataumata abi tupu nome dzeimaqi Paraoho attia-
make Aigitta habata tta eeteta. Oi noi hee, Ohongake te mooraidzaranihe noi
naho Gainene ooniqi hiire paidzasuiqi qeemata.
28 Ma ai tatauma nomeho quba eeteqi eto Isirae abi nokomaeho eka bosa
khameto baataho isaki saridzaino hiireqi Mosei ingonaitaquho kabira teeke
dzuubete dzuu nohoke pouta pirateteqi oho teteke noi paanaiteta.

ISIRAE ABI SAMANEI AI TATAUMAHO DZUBINA KEKE

29 Ma Ohonga hiiremi noko nooka hiisi eeteqi oba Dzuunoma oho oba gotta
khaukhauta qeemata qate oba oi sooroqi Aigittaho qaa tupu gama nukuromi
bamu naateta.
30 Qate Isirae abi ai tataumata Dzeriko nagapa oke rome biire ngeromami
qupi sebeni naatemi noomae eseqobata. Oi teeho bahe ooho abi khep-
idzenoma naate baateta.
31 Qate atapa sama sesenoma oho nakuta qaaqi bosata Isiraeho dzudzu
ma sogimo kokora eeteqi ai tatauma saridzetaho qubake noi te oho ngausata
baatara.
32 Maqa ai tatauma eraho isere kharanita anai Gitteo ma Baraka ma
Samuso ma Dzepitta ma Tabiti ma Samue ma too abi qesa ma nokoho noo
paha hiiremi bodzai bamu oho quba isanataqu.
33 Oonihe qibaqake hiire. Nokoi ai tataumata bise ma baise samaneke
suqobireta, baura qidza samaneke eeteta, naru bagenoma saridzeta, Raion-
iho too pui siireta.
34 Nokoi eepaho beedzae suqobireta. Qate qaa bamenomai nokoke bitta
eetemi pepepe oi te nokoho irita peitaranihe nokoi tatanga naate qaa samane
qeena ma baanahoke suqobire qaata.
35 Qate ai tataumata kotanga naateqi paimane qesai qesamane nokomeke
baata neta tukuto eehahaiteta. Qate ibo abi qesai noko tototo hiireqi hee,
Ohonga qaatare hiiremi qesai ipi bodzata tukutuku qidzata biranatakoiqi
oho bai hiiremi nokoke buribaroke teetemi baate qaata.
36 Ma ai tatauma nokomeho quba qupadzomaqi qesai ngiingi ma baaba
saridze qaata, noo ma qangata biranate qaata, ma qesai eka ma sutasuta
samane saridze qaata.
37 Qate ibo nokoi qesake omama teete qaata, qesake torona minata mooto
qaata. Nokoke dzubete qaata, qaa dzubema noko kotoromi baate qaatanihe

noko ai tatauma nokomeho quba tatanga naate qaata. Qesaho qepe ma haba bamu naatemi nokoi hoo sipisipi ma meme oho sasake dzaaroqi tuuma ma baaba eete qaami abi nokoke sesero eete qaata.
38 Nokoi haba habanata tuuma qaata, oma nagata dzukuro qaata, tora ma tapata tuuma qaata, oi teeho bahe ai tatauma nokomeho quba eeteqi qidza bagenoma naatemi ttokai nokoho dzore naate qaata.
39-40 Abi ai tataumanomai oonomake eetemi isere nokohoi bagenoma naate qaatahe nokoi naru oho mee saridzaama naate qaata. Oi teeho quba bahe Ohongai hee, Nokoi bamu nokoqeke oho mee saridzaquhe abi samane ttaike oho mee saridzakoiqi hiiremi poiqa napamae oho qesa nokoma gama ttaike oho mee ma meupu saridze soubidzaridzoni.

12

AI TATAUMATA NAPAI DZESUHO TETE SUIMARE

1 Oonita abi ai tatauma qidzanoma eraho ttari ao isaitemi huba mina oi napa moo kitto dzoobirorai. Oho quba napai peperataquho kahosa ma quba naane ma naane bamenoma oke gama qere pasa eeteqa toroumaqi beedzae eete mee oho qesa saridzare.
2 Napai Dzesu tete ooho maikhatake moo suimare. Oi noi hee, Kebanoqake anai oho ttidza qidzaqidza saridzakoiqi hiireqi te midzake qupadzomaranihe hapahapa oho mananga naatetaho qubake poiqa noi Ohonga Mai nomeho poro qereta peite noho samaqata oorai.

OHONGAI NAPAKE TORONAITEMI BATTIGARA BIRANATORAI

3 Oonita eto nikeho qupa peperatemi goottae naataino hiireqi, abi koiri kairinomai Dzesuke sesero ma pasena minanipamu eetemi te peperatara oke qupadzomare.
4 Oi qesai nikeke midzahubaitemi nike peperataamanihe noko nike teetare hiiremi eto baataho atti eete ooqata peperatainoho qogo noo hiire.
5 Mae khametoke qogo ma sagaho noo totohota hiiremi nike nookaamani? Oi hee, Khata name, Ohonga Sooparai niike qogo hiiremi eto nookami adzahaha naatainoma noi tete niihoke pobitemi eto nookami suqobidzanoma naataino.
6 Hiireta oi teeho bahe Sooparai qesaho dzake eete aimaqu nokoke akobeteqa tete nokohoke pobitoraqutoke aima kanabetakoi.
7 Maqa! Mai qidza teei khata nome tete pobitaama naataqu oi ooraidzaranita moorare. Ohongai nike nookami poro khametoho isaki. Oho quba noi nike pobitake eetemi etoqa basesa eetainohe battigara naatare.
8 Oi pobipobi baura nohoi nikeho irita ooraimi oho ttaiqa naatorai. Oho ttaiqa naataama naatapuko oi ehera khametoho isaki naatarori.
9 Maimane nasamane napameho poma koko qupadzomare. Nokoi napake pobipobi eetemi napai nookami nokoi dzapa pobinomaho isakita qaata. Qate qusu mai napahoi napake pobitemi qaraqaranoma naatakoi hiiremi napata bamu isanataqu mae?
10 Maimane napahoi qupadzomaqi isakita bodza ginaqake napake pobite qaatahe Qusu mai napahoi hee, Nike sasari saridze naho isaki naatare hiireqi napake pobitorai.
11 Pobipobi oke napai poiqake nookami hemenoma naatoraihe heme baura oi napake isakinomaitemi napai keba ma dzapata oho gesina saridzoraqutoke pobipobi mee qidza nohoke saridzakoi.

SAMA NAPAME QAASUMARE

12 Oho quba boto kebakeba nikeme tatanga moiteqa oko atumorai oke
beedzaenomaitare.
13 Oonihe eto paha ipita haratetaino hiireqi tete niime bageke eete po-
biteqa ota tuumorare.
14 Oi poma sasari oke saridze abi minara ma nike keba ma dzapata ooraqu
tete teena oke iiha qaaqa Soopara napame moo qaarakoi.
15 Oonita eto teei qupa mutu eete abi qesa samaneho tete rasakitemi Ohon-
gaho baruna heena saridzaama naatainoho qubake nike bakena geemorare.
16 Nookare, Esau abi koiri ma pasenanoma noi eka bosa pobi nomeke
nookami quba sepe naatemi noma moite oho habarake hisiba suu teeke
muunataho isakita nike eto Ohongaho naruke nookami quba sepe naataino.
17 Oi noi ipita eka bosa nomeho agoagoke maiho torota saridzareiqi tti ma
surupo quba mina eetotahe baamu, oho teteke ao noomae siireta.

NAPAI OHONGAHO NAGAPA TATANGATA PEITE OORAI

18-19 Nooka! Tora Sinai oke qupima sengibetemi baibai hisahisama aimami
uta tatanga tooromi suu hiiremi parai abiho nooma hiiremi abi oke nooka
quba atti minanipamu eeteta oonihe poro tongo bosabosa ota nike te guhu
ma nagapa saridzoraidzara.
20 Baamunipamu. Totoho oi hee, Tora attinoma oke abini ma hooni mae
haa teei hesataqu abi oke ao hairiamake omama teetemi baatare ooiqi
hiiremi nookaqi noko baataquho tomidza naateta.
21 Ma quba attinoma oi gama paana naatemi Mose noomae paha hee, Idze
ana atti mina eetemi naho sama rubaruba eete oiqi hiireta.
22 Oonita quba oonomama nike qesa dzaira eetaquho tete bamuhe,
Ohonga qaraqaranomaho meusu nagapa Dzerusaremu kupina eepanoma
qusuho torana oorai oio nikeho isaki, ooqata qeemorare.
23 Ota angeroi huba haba biirorai, ota paha abi rike ma pobiho gisi qidzake
oorai ma oko ma boto tupuho eka bosa khameto nikeho dzapa ota qeetemi
oorai ma ota abi minarake batabidzaquho Ohongai poro qere nometa oorai.
24 Ota paha Dzesu dzuu nomema poro tongo usaqe oke rittabetemi oorai
isaki oi Abere bosata eetetahoke suqobidzanipake eete oorai.

OHONGAI EEPAHO ISAKINITA BAKENA GEEMORARE

25-26 Oonita erake qupadzomare. Sinai torata totoho oi qogo noo hiiremi
ttoka rubabeteta ota apene nookaama naateta nokoi baataho pobi naateta.
Oonita poiqa Kiristuho totohota qusuho neta noo hiireqa hee, Anai paha noo
hiiremi ttoka keke bahe qusu ma ttokai gama rubabetakoiqi hiiremi oorai.
Oonita apene noho noo nookaama naateta nokoi baataho pobi naateta.
27 Ma oi hee, Anai paha noo hiibaquiqi hiiretaho khooba erani: Hi-
iromi rubabetemi uubaquho isaki ao taatakoini qate uubaquho isakiama oi
poupaamake qaarakoi.
28 Qate Poro tongo usaqe ma oho pobi minarai poupaamake oorai
qaarakoita napamae gama iso keke adzahaha naate oke mai eetare.
Mai eeteqa qupa ororo ma sahasahama Ohongaho kokora baura eetemi
bagenoma naatakoi.
29 Oonihe Ohongai kupina eepanomanita eto nookaama naataino.

13

NAPAI QESA KOKORA EETORARE

1 Qateqa erake qupadzomare: nikeho bisata qesa dzaira eetaquho tete eto
gattiqa naatainohe qesa kokora bagenoma eetorare.

2 Ohongai qaru dzoobire baami abi qesai oho khooba ruumenihe noko
sepeke kokora bagenoma eetetaho teteke qupadzomaqi eto dzore ma aabeke
oho pobi qaanataino.
3 Paha Kiristuho quba qangahasi saridzorai mae sutasutata oorai nokoma
ttaiqa naate hoobidzare oi nike oho qesa ttokaho samanita eto ruume
naataino.
4 Qate apu ma ata qesa naatorai oho tete qidza dzapanoma oonihe paha
koridzanomanita teei qusubaitaama naate dzongobetaquko noke Ohongai
batabidzakoi.
5 Ma Ohongai hee, Anai niike gaubire qaataquho tete ooraidzaraniqi hi-
iretanita nikeho qepe ma haba isanatemi eto ttuma ma qurumaho dzaodzao
eetainohe isakita oorare.
6 Oho isakita qaaraquko napai ttidza qidzaqidza eeteqa hee, Ohongai
naho too tetatetanita anake abi ikake eetaqu oho attike ana bamu eetaquiqi
hiibakoi.

TETE BIRAITEMI OORAIKE QUSUBAITARE

7 Qate qaru abi ma qesa nanai nikeho quba sinabidza paanaiteqi oora
ma qaara qidza banaitemi iisu oi meenoma naate oorai oke qupadzomaqi
nikemae tete oke qaupuitare.
8 Nookare, Dzesu Kiristui agoba ooraiho isakita qaarakoi.
9 Oho qubake bapotopotopo maina paina sigita biranatemi eto oke
nookami meenomaho isaki naataino. Oi qesai patta ma quba qesaho ko-
ridzakoridzaho dzaodzao eetorai. Oonihe koridza samane oonomai te abike
oora ma qaarata hoobiroraidzarani. Eto oke iihainohe iiha ma dzoobidzata
kotanga naateqa dzasaho tete teena oke iiha qaarare.

KIRIDZA APEKE OHONGA MOITEMI ISANATAQU?

10 Nookare, napai Ohongaho haqata muunorai oke hu nooho dzube abi
muunaquho isaki ooraamanita qupadzomare.
11 Oonihe paha tete erake qupadzomare. Dzube abi mimi hu nooke
qusubaiteqi nokoi ingona dzumata kahosa abiho habarake burimakau dzu-
beteqi dzuu nohoma poro ttaganomaho suruhota qeemaqi qohare ma quba
piratete qaata. Qate kabiraho mee ma gotta oke nokoi nagapa sasata biireqi
ngiingi eete qeeremi gaabi eete qaata.
12 Oho isakita Dzesui dzuu nomema abi samane napake soobareiqi nagapa
oke qaate paaqata baateta.
13 Oonita noi nagapaho sasata napaho habara baatetaho ngiingi etainohe
too inainama qere biidzare.
14 Oi ttokaho Dzerusaremui bamu agoba qaaraquhe qusuhoi qaarakoita
oonomaho isaki qiri eete saridzakoi hiireqi qeemomare.
15 Qate Dzesui napaho dzube abi mina naatemi napai kiridzaho isakita
Ohongaho hasama gegema hiireqi too napamema Dzesuho dzapata hiiremi
meenoma naatorare.
16 Ma quba qesaho ttaiqa naateqa kokora baura samaneke eetaqu oke
Ohongai nookami kiridza bagenomanita eto baura oho ruume naataino.
17 Qate sinabidza soopara nikehoi midzaama naateqi isere qidza nike-
hoke ttidza qidzaqidzama qusu maiho torota mootareiqi nikeho bakena
geemoraita nokoho noo qusubaite qaarare.

PUPU MA AGOAGOHO TETE

18 Ma paha nana poma qesa samaneta qupa sasarima keke baura eetorare
hiireqi nike nanaho quba pupu hiibare oi nanai oora ma qaarata oho dza
minake eetorai.

19 Nike oho quba mekeqoma pupu hiire qaamake anai ao dzamonoke
nikeho torota biranataqu kaqa.
20-21 O dzoobe, napaho Soopara mina Dzesui baateqi dzuu nomema poro
tongo usaqe tatanga oke sipisipi napaho quba saaqoromi Ohonga hasuho
Maikhatai noke botota dzeimami baataho neta tta eetemi mai hiiremi noi
napake tuuhoroqi tee ma teeta bageke eete pobite tuumami napai Ohon-
gaho dza qusubaite qaamake, uububuu Maihota bagenoma naatakoi. Oi
teeho quba bahe Dzesu Kiristuho khooba oke eete ooraita noho dzapa pobi
biranate qaraqara qaarakoi. Oi mee.

NOO SUHE

22 Oonita dzairamane name, anai noo hoteqa apema nikeho quba qeete
bahe eto nookami goottaeho isaki naataino.
23 Qate noorake nike nookare. Timotteo noma napahoke noko ao saqoromi
anai noma nakamae nikeho torota dzamonoke biranataqu kaqani.
24 Qate Itariaho qesamane napahoi nikeho quba dzoobe hiire. Oonita
nikemae bosa qobaqoba ma qaheuba oko ma boto tupu minarake oho qesa
dzoobe hiibare.
25 Oionita Ohongaho baruna heenai nikeke sengi eete qaarakoi.
Pauro (ooni kaqa)

DZAKOPO
NOHO DZAIRA PEPA

Dzakopo Dzosepe
Dzesuho noma qeeteta
Dzerusaremu, Dzutea
Tii 50
Dzesu Kiristuho Oko Ma Boto Tupu
Besa Bisanaho Patisigi ma
Ttoka Ma Haba Samane

PASARAHO NOO

1 Dzoobe Dzairamane:
Ohongaho oko ma boto minara nike haba maina painata sakaba tuuma oorami ana Dzakopo, Ohonga Mai ma Soopara Dzesu Kiristuho kokora abi noorake nikeho quba qeete.

BATTIGARA NAATE MEE SARIDZAKOI

2 Dzairamane name, nike kaipo qesaqesa saridzorai oke hee, Quba bageno-maniqi hiibaridzo.
3 Oi erake eete oorai. Nike Ohonga ai tataumami torona biranatemi nike oho battigara naatakoi.
4 Battigara naate qaamake nikeho oora ma qaara iso keke naate bamu teeta obera naataqu.
5 Qate teei oho tete saridzaama naataquko, abi noi Ohonga tete quba qasa hiiremi noi bamu oho qoredza eetaquhe, baruna heenata abi minarake tete banaitoraita noi paha abi oke tete banaitakoi.
6 Oonihe eto abi oi oho hou peu eetainohe, oi meenoma naatakoiqi qasa hiibaridzoni.
7-8 Oi utai besaho pouma aimami qohaba reretorai oho isakita abi hou peunomaho qupai eseri naatemi tete nohoi rasakinoma. Oonita etoqa abi oonomai hee, Anai Ohongahota mee saridzakoiqi qupadzomaino. Oi baamu.

TTUMA MINANOMAHO NOO

9 Qate abi sepe teei nooka hiisi eetemi Ohonga noke ai qusubaitemi noi oho quba qaki naataridzoni.
10 Qate abi ttuma minanomake Ohonga ai quratemi noi paha oho quba nookami nohota isanataridzoni.
Oonihe abi ttumaho dzaodzaonoma noi baa bittinaho qesa dzaetakoi.
11 Oi ete peite humamutu dzooromi bittina rumubami noho nee ma bau bamu naatoraiho isakita ttumaho dzaodzaonomai oho teteta dzaetakoita nookare.

OHONGAKE IKOBETAQUHO TETE BAMU

12 Qate abi teei toronata battigara naate qaaraqu oio bagenoma. Oi teeho bahe apenei Ohongaho dzaodzaoke eetorai, Ohongai qaraqaraho barei nokoho matubata dzeebidzakoiqi hiireta. Oonita torona bamu naatemake abi oi oho barei dzeebire qaarakoi.
13 Oho quba qangaho torona biranahimi eto teei hee, Naane quba Ohongai ana oho toronaisubiqi hiibaino. Oi teei Ohongake qangama toronaitaquho tete baamu. Oho qesa Ohongai teqaha abike qangama toronaitoraidzara baamunipamu.
14 Abi noomaeho dza oi noke ikobete qangata dzeimami torona ooqata biranatorai.

15 Biranate abike suqobiremi kahosa mee eetemi noi oho ipike baata
saridzoraita teei dza nomeke soopara eetorare.
16 Oonita dzairamane, nike eto oho noo oberama hiibaino.
17 Torona bahe, ari qidza ma qonoqono bagenoma napaho irina oorai
oio pei dzadza Mai napameho neta quratorai. Ma noho tete iso keke ooqi
qangata qeemaquho isaki baamunipamu.
18 Noomaeho qupa hiiremi noi noo meenoma nomeke napaho qupata
dzaaromi napai ao biranateqi boto popo nohoho paiko quba naate oorai,
dzoobe.

SINABIDZA QUSUBAITAQUHO NOO

19-20 Oho quba, Dzairamane, napai erake qupadzomare. Abi eto pureke
noo sepesapeke hiibaino ma teeho dzauba eetaino. Oi abiho dzaubai te
Ohongaho pobi naatoraidzara. Qate sinabidzaho meeke gama ao hairia-
make nooka qusubaitare.
21 Oonita quba ngiingi ma baabanoma abiho oora ma qaara sesero eetorai
oke gama tume biireqa noo nikeho qupata dzaaromi oorai oke keba ma
dzapata qusubaitemi noo oi nike ingonaitakoi.
22 Oonihe eto sama nikeme ikobeteqa tomama keke sinabidza nookainohe
oke qusubaite qaarare.
23 Oi teei oke tomama nookaqi qusubaitaama naataqu noi abi sama
moramorata nese ma pati nome mooqoraiho qesa,
24 mooqa papate ao isaki nome ruume naatakoi.
25 Qate Ohongai abi qangata qagaumorai tete oke teei qupadzoma
soubidzaquko noi ruume naataama naate qusubaite tuumaqa baura tee ma
teeke eesuqa bamu qupa muunaquhe qidzanatakoi.
26 Qate teei hee, Oore anai sinabidzaho isaki ooniqi hiibaqu oho qanga
bamuhe noi eteete nome soopara eetaama naataquko abi oi sama nome
ikobetemi sinabidza nohoho meei baamu.
27 Nookare. Teei iiha ma dzoobidza nomeke soopara eete ttokaho qanga
potti biireqi moomi toki mattarumi heme ma bamenoma oomi abi oono-
make kokora eete qaaraqu oi bagenoma. Oke Ohonga Mai moomi sinabidza
nohoi ikoikoho isaki bamuhe, meenipamu oni.

2

ABIKE NGIINGI EETAINOHO NOO

1 Dzairamane name, nike Dzesu Kiristu Soopara dzapanoma napameke ai
tataumaqi ikanomake eeteqi qesaho ngiingi eetaqu?
2 Oi erake eete oorai.
Abi bau senginoma teei sasa bagenoma dzaaro oomi abi habana ttoba
qosana dzapidzanoma ooqi,
3 nopo esese garuba nikehota dzuubami nike abi sasa bagenomaho dzapa
qusubaiteqi hee, Oo nii baa erata habesoo. Oiqi hiireqa abi habanake hee,
Eo nii qeeqata qoobareiqi hiibaquni mae hee,
4 Qoo basata habesareiqa hiibaqu, oke eeteqi meeke nike qupa rasaki
nikemeta oberama batabirorai.
5 Dzairamane name nookao. Abi habana ttokana oorai nokoke Ohonga
asateqi hee, Abi oonomai naho dzake eeteqi sinabidzaho meupunoma naate
naho pobi mai eetaridzoni hiireqi agobake oho naru hiiremi oorai. Oi
meenipamu.
6-7 Nike moomi apenei nike pupubirorai? Ma apenei Kiristuho dzapa
nikeho irina oorai oke qanga hiireqi nikeke noota mootorai? Oi abi bise

baisanoma ttuma minanomanita nike ikanomake eete nokoke qusubaiteqi abi habanake midzata mootorai?
8 Paha hu noo qibanai hee, Nii sama niimeho quba dzasa eetoraiho isakita nii samaqana niimeho dzasa eetareiqi hiiremi sinabidzata qeetemi ooraita oke nike qusubaitaquko isanatakoi.
9 Oonihe nike qesaho ngiingi eete hu noo oke riitemi kahosa naatorai.
10 Oi teei hu noo minara qusubaiteqi teenaqake riitaquko noi minarake riitaquho isaki naatakoi. Oi Ohongai hee,
11 Nii eto apuata eetainoiqi hiireqi teena noi paha hee, Nii eto teete baataino-iqi hiireta. Oonita nii apuata eetaama naateqi abi teeke teete baataquko nii hu noo minaraho ritarita abi naatakoi.
12-13 Oho qesa nii abiho quba baruna heme eetaama naatemi Ohonga bamu niiho quba baruna heme eetaquhe, niike abi ritaritaho isakita maripa eetakoi. Qate nii abiho quba baruna heme eetemi baruna heme oi maripa oke kebaitemi Ohonga paha niiho quba baruna heme eetakoi. Oonita Ohongai saqosaqo tete biraitemi, oora ma qaara ma hibahiba nikemeta oho tete iiha qaarare, oio bagenoma.

AI TATAUMA MEEHO NOO

14 Dzairamane name teei hee, Oo ana ai tataumoraiqi hiireqa oho tete qusubaitaama naatemi oi isanataqu mae?
15 Baamu, oi nomani mae nane, saseni mae dzaba teei ttoba ma bareamake oomi noho ttidza saa eetemi nikehota teei noke korabetaama naate sepeke hee,
16 Dzoobe, nii eepa agimaqa keba ma dzapata tuumareiqa hiibaquko oi bamu isanataqu.
17 Oho qesa teei too kakama ai tataumaho tomidzabari naate oho tete qusubaitaama naataquko noio gau ma keba.
18 Oonita abi teei hee, Isanate teeho ai tataumai oora ma qaara nohota paana naatoraihe naho ai tataumai qupaqata keke ooraimi paha isanatorai. Oiqi hiibaquko noke ana hee, Eehe, ai tatauma niihoi qupaqata keke oomi tete apeta oke nii ana banaitemi ana moo qupadzomaqu? Bamuhe, ai tatauma nahoi oora ma qaarata paana naatemi ooqata nii ao khooba qupad-zomakoi, oke ana nii pobi hiibakoi.
19 Nookao! Ohonga teena ooraiho pobike nii nookami oi quba adzahahani mae? Idze, songenai Ohongaho nookami atti nokoke suqobirorai.
20 Oonita abi quseripo nii moorare. Ai tataumai oora ma qaara niihota ooraama naate qupa heeqata ooraquko oi gau kekeni.
21 Nookare. Abarahamu eebobo napahoi Ohonga qusubaiteqi kiridza eetareiqi Isaaka khata nome haqanaitemi Ohonga Abarahamuke abi pobiniqi hiireta.
22 Oonita nii moomi ai tataumai oora ma qaara nohota baura eesumi oora ma qaara nohoi ai tataumaho mee naateta.
23 Naatemi napai nohoke isaitemi hee, Abarahamui Ohonga nooka hiisi eetemi Ohonga noho dzapake abi pobiho ttarita moototaiqa qeetemi noo oi ooqata meenoma naateta. Paha Ohongai hee, Abarahamui anake dzaira eetoraiqi hiireta.
24 Oonita nike moomi ai tataumai qupata keke bahe, abiho oora ma qaarata gama baura eetemi Ohonga oho abike pobiniqi hiibakoi.
25 Oho qesa Rahaba atapa sama sesenomanihe, noi Isirae abiho dzudzu ma soogimo kokora qidzake eeteqi tete qeba neta dzoobiremi oho quba Ohonga noke pobiniqi hiireta.

26 Qate abi teeho sumasa biranatemi noi baataho isaki oni. Oho qesa ai
tataumai abiho qupaqata keke ooqi oora ma qaara nohota paana naataama
naataqu oi paha baataho isaki kekeni.

3

ETEETEHO NOO BAMENOMA

1 Dzairamane name, qesa ma nanai abi tete banaitorai nanake Ohongai
mekoqoma pobitaridzonita eto sama qusubaite nikehota samanei banaita
naatareiqi beedzabeedza eetaino.
2 Oi napai gamaqa quba qesata obera naatoraihe, teei banaita noo hiireqi
eto oberama hiibaino. Noi ago idzoidzoke ooqa qupa ma sama nome gama
soopara eetaquko oio isaki naatakoi.
3 Qate abi napai oosi too dzoge suutoqi teeta tuumare dza eete ooqata
dzeimami nokoho sama qusubaite tuumorai.
4 Oho qesa sisima mimiqapa oke uta mina huitemi beedzaema tu-
umoraihe, oho mai teeta tuumare qupadzomaqi poo gattiqata pobitemi ota
tuumoraiho tete qupadzomare.
5 Oi eteete napahoi quba gattingaqanihe noo minaqipake hiibaridzoni.
Idze, iina gattiqa moosohimake abaqasa mina ao qaite gabi eetakoi!
6 Oho qesa eteete oi oko ma sama napahota ooqi ttoka ma haba minaraho
qanga oho hihidza naatemi Iibadza oke qeeremi qupa humamutu peitemi
oho quba sasa qaitakoita qupadzomare.
7 Qate kabira qesaqesa, oi neeni mae dzootata, kabira obanani mae torana,
oke abi kebaitemi noo qusubaho isaki naatakoi, tete oke eetorai.
8 Qate abiho eteete oke apei kebaitemi isanataqu? Oi attinomanipamu
abike baatata mootakoi.
9-10 Idze, ikanomake eete hasa ma gogai too teenata qurataqu? Oonita
napai eteetema Ohonga Mai ma Sooparaho hasama gegema hiireqa paha
ooma napai abi Ohongaho tomidzake korabetetake goga hiiremi bamu
isanataqu.
11 Dzairamane, oi oberani. Nike moomi oba togo ma meke esese oba
neseho puita biranatorai mae?
12 Eo, nike moomi ee dzunata pogari mee goomorai mae? Paha, togora
meei qasiputa goomorai mae? Dzairamane, oi bamenomanipamu! Oba togo
ma meke nopoi qesa dzaira eetaamanita tete mee qupadzomaqa noo qidza
keke hiibare.

NOKANOKA QUSUNAHO NOO

13 Qate nikehota qesai qupa dzohidzohi ma nokanokanomani mae baamu?
Oi abi oonomai sama qusubaitaama naate nokanokata isanateqa oora ma
qaara qidza nometa abike tete banaitaridzoni.
14 Oonihe, nikeho qupata ttire mina biranatemi nike qesa bitta ma kaka
eetaquko etoqa soropuru eete noo mee oke arabidzaino.
15 Nokanoka oonomai qusuho nenanidzara, bamu. Oi ttokaho iiha ma
dzobidza qangaho nena.
16 Oi iibadzaho pattani. Nookao. Abi ttire eeteqi bitta ma kaka eetemi oho
neta ingaqo ma rasaki samane biranatakoi.
17 Qate nokanoka qusuna quratorai oi mutusa qidza keke. Oi hasu ma
keba, ma oi bamu abiho kahosa eetaqu. Oi paha abi riitaama ma ikobetaa-
manihe dzasa quba mee qidza samaneke goomorai.
18 Oho biidzake hasuho maimanei abiho qupata keba ma dzapata
dzaaromi oho mee rike ma pobi bagenomai biranatakoita qupadzomare.

4

QUPA BURISI EETAQUHO NOO

1 Khooba apeho quba qaa ma dzauba nikeho bisata biranatorai bahe,
pasena nikeho qupa ma samata baura eetemi biranatorai, oi mee.
2 Nike teeho quba rumubaqi saridzaama naatorai, oi nike pupu qaateqi
saridzare hou eete ao ttire eeteqi teeta ma tanga qupadzomorai.
3 Ma nike pupu hiireqi oberama dza nikemeqaho noo hiiremi meeama
naatorai.
4 Idzii, nike atapa sama sesenomaho tomidza naasubita nookare. Ttoka abi
eetoraiho masake eetaqui Ohongaho ibo. Oonita apei oho masake eetaqu noi
Ohongaho ibo eetakoi.
5 Oi sinabidzai hee, Ohongai ao napake Sumasa moitemi noke qusub-
aitaama naataquko noi hairiamake ttire eetakoiqi hiiremi nike qupad-
zomami habata tuumorai mae? Oi baamu.
6 Sinabidza teei hee, Basesanomake Ohongai ibo eetoraihe, abi qupa
kebanomake noi baruna heenata beedzaenomaitakoiqi hiiremi oorai.
7 Oonita napai beedzae oho isakita oorai. Oho quba nike Ohongake dzaga
bobotoqa Saataqake basesa eetemi noi nike papate atti tuumakoi.
8 Oi nike Ohongaho dzagata inobetemi noi paha nikeho dzagata inobe-
takoi.
Oho qubake kahosa abi nike ao qupa ma boto akobetare.
9 Ma qupa nikeme pobitemi sesesei oorare. Nike qupa qangaqanga eete tti
ma ttaka hiibare. Nike qakiqaki eete qaariti poiqa qupa bame eetare.
10 Nike oonomake eete Soopara napameho pengata subatemake meeni-
pamu noi nike ai qusubaitakoi.

QOMAQOMA HIIBAQUHO NOO

11 Paha, eto qesaho obera hiibaino. Dzairamane, teei dzaira nomeho obera
hiibaquko noi oora ma qaaraho sinasina obera hiibakoi. Oi noi dzaira nome
qanga hiireqa sinasina qidza oke qanga hiibakoi. Oonita nii sinasina qidza
oke qusubaitaama naate oke qomaqoma hiibaquko bamu isanataqu.
12 Nookare. Ohonga teena maripa Maikhatai oora ma qaaraho sinasina
oke mootota. Noi noqenipamu abike ingonaitareiqa ingonaitakoi, ngausa
eetareiqa ngausa eetakoi. Oonita nii Ohonga apei temu niimeke ao hairia-
make iiga ma qomaqoma hiibaqu?

ETO OHONGA RIITAINOHO NOO

13 Qate qesa ma nikei totoho erake hiirorai. Hee, Oo nanai isanate poiqani
mae iihaike meusu nagapata tuumaqa tii teenaho nakuta pisinisi baura
eeteqa oma mina saridzakoiqa hiirorai.
14 Idze, iihaike biranataquhoke nike ruumeni.
Oi nikeho qaraqarai sumasa qaunaho isakita biranahiqake ao dzaetakoita
qupadzomare.
15 Totoho oho habarake nike hee, Ohonga Sooparai hiiremake nanai
ooqake eetakoi mae erake eetakoiqi hiibaridzo.
16-17 Oonita teei Ohongaho pengata quba qidza qupadzomaqi eetareiqa
eetakoi, oonihe oke eetaama naataquko nohota kahosanoma naatakoi. Oho
quba nike Ohonga ruume naate qupa ma sama qusuba baura eetemi oho tete
sapara naatakoi.

5

TTUMA MINAHO DZAODZAO OHO NOO

1 Qate ttuma minanoma nike nookare. Quba bamenoma nikeho irita
biranatake boobita nike oho tti ma ttaka hiibare.
2-3 Bodza ao bamu naatemi nike ikaqi hiire iisu mina mootorai? Ttuma
nikehoi dzahosa eetemi ttoba ma sasa nikehoke bittura muunami, siriba ma
gori nikehoi ttidza sakabami ttidza oi nikeho qoredza khooba paanaite ao
eepaho qesa nikeke dzoobakoi.
4 Baura abi nokoi nikeho sobadza geemami nike oho ipi ma ari qaanatemi
oho areare hiirorai. Oonihe mee rumutoraiho abi tti ma dzauri hiiroraimi
totoho oi Qaa Pobipobi napahoho tomata quratoraita nookare.
5-6 Oi nikei abi kahosaamake batabireqi teetemi nokoi qidzoke oho ipi
teetaqu. Oonihe nikei ttokata ari ma mosunoma qaaqi sapurunoma naatemi
nikeke dzuubetaquho bodza ao dzamonatoraita qupa burisi eetare.

IPI MA ARIHO NOO

7 Dzairamane name, nikei goottaeama naate qaamake Soopara napahoi
biranatakoi. Oi dzooho mai teei mee qidza goomaquho beebe eete qaama
quu bosabosa ma ipina taatemake mee saridzakoi.
8 Oonita Soopara napahoi oho qesa biranatake boobita nike goottaeama
naate qupa nikeme too teete qaarare.
9 Maripa Maikhatai ao naga pouta qooroqi ttoka abike maripa eetakoihe
noi eto nikeke maripa eetainoho quba eto nike qesa iiga hiibaino.
10 Dzairamane, agobake too abi nokoi Ohonga Sooparaho dzapata hiireqi
goottaeamake heme samane saridzeqi tete oke napaho quba biraitemi oorai.
11 Battigaranomaho hasake hiireqi napai hee, Bagenomaniqi hiiroraita
qupadzomare.
Paha Dzobu battigara naatetaho pobike nike nookami Ohonga Soopara
oho ipi ma ari noke moiteta. Oonita nike moomi Soopara napahoi gimuba
hemenomanita dzasa mina eetorai oke etoqa ruume naataino.

NOO HIIRE TATANGAITAQUHO NOO

12 Qata noo bamenomanipamu teei erani. Nike noo tatangaitareqi etoqa
hee, Anai Ohonga qusunani mae ttokanani mae quba qesaqesaho pengata
hiibiqi hiibaino. Nike oore hiireqi oore keke hiibare. Ma bamuiqa hiireqi
bamu keke hiibare. Oonoma hiiremi Ohongai bamu nikeho qomaqoma
hiibaqu.

PUPU HIIBAQUHO NOO

13 Obete nikehota qesa kaiponomai pupu hiibare. Qate qesa qakiqakino-
mai isanate Ohongaho hasa hiibare.
14 Ma hemenomai sinabidza sooparaho quba hiiremi noko Soopara na-
pameho quba eeteqi noke bibi suraite noho irita pupu hiibare.
15 Oonihe ai tataumaqi pupu hiiremake Ohonga Soopara noke tukutomi
khetedzanomai qidzanatemi noho kahosa teei ooraquko Ohonga dzamu-
takoi.
16 Oho qubake kahosa nikeme qesa hiire paanaiteqa qesaho quba pupu
hiire qaaqa qidzanatare. Oi abi pobi teei pupu hiiremi oi beedzaenoma
naate bamu sapara naataqu.
17 Napai gama pepepe oonihe, agoba Eriai oonoma ooqi pupu hiireqi
hiireta, Eto quu taatainoiqi hiiremi tii tapari ma temuho khooba oho nakuta
quui te ttokata taatara, bamu.
18 Qate noi paha pupu hiiremi quui taatemi ttoka paha mee eetetanita oho
beedzaeta giimare.

QESA INGONAITE POBITAQUHO NOO

19 Dzairamane name, nikehota teei tete mee qaatemi teei noke dzeimami
paha teteta tuumaqu oi qidza.
20 Oi kahosa abi teei tete qangata tuusumi teei noke paha tete qidzata
mootaqu oke eesuqi noi oora ma qaara nohoke baata neta ingonaiteqa
kahosa samaneke teetakoi oke noi qupadzomare.
Anaio Dzakopo

1 PEETORO
NOHO DZAIRA PEPA BOSABOSA

Siimo Peetoro Dzonai qeeteta
Roma, Itaria
Tii 64 mae 65
Dzesuho Oko Ma Boto Tupu
Pottu ma Garatia ma Bittinia ma
Asia Gattiqaho Haba

DZOOBE MA PASARAHO NOO

1 Dzoobe Mina:
Ana Peetoroi Dzesu Kiristuho qaru abi. Oonita nagapa qesa ao pei neta qeetemi oorai ma nagapa ape ma apeho abi Kiristui asatemi nike ota dzore ma aabeho isakita oorai, anai minarama nikeho quba qeete, dzoobe!

2 Oio Ohongai sau kharata qupadzomami nike noho pobi naate oorai. Oi Kiristui nike asatemi Sumasai nike qaheburomi nike oho noo qusubaitemi Dzesu Kiristuho dzuui nikeke piratetemi qidzanate oorai. Oonita keba ma dzapai nikeho irita biranate meupu naatare.

NARUHO NOO

3 Ohonga dzoobe! Noi Dzesu Kiristu napahoho mai ooqi khatake baata neta tukutoqi baruna hemeta napake dzoomami oorai.

4 Dzoomami napai ao Dzesu Kiristuho neta qaraqara etteimorai. Etteimoraihe napai noho neta mee qidza saridzoraqu oi bamu qanganataqu ma baamu bamu naataqu. Oke qusuho iisuta napaho quba paramu mootomi peitorai.

5 Oonihe napai ai tatamami Ohongaho beedzae napake tuuhoro qaamake bodza ipiqata Ohongai paramu oke paanaite napake qidzata mooto soubidzakoi.

6 Oke nike ao mooqi qakiqaki naataridzonihe nike bodza hoteqake qangahasi maina paina saridzeqa oho heme moorakoi.

7 Oi erake eete oorai. Gori oke abi eepata mooto toronaitemi bagenoma naatoraihe paha pui tee ma teeta dzaetorai. Oonihe ai tataumaho oora ma qaara nikehoke toronaite qaami Dzesu Kiristui biranateqanoke moomi oi goriho ttumake riitanipamuke eetakoi. Oi hasahasa ma subesube ma dzapa pobinoma naatakoi.

8-9 Oi qesa ma nikei Kiristuke mooraamanihe noho dzaodzao minake eetorai. Mooraamanihe nooka hiisi eeteqi qakiqaki minanipamuke eeteqi oho ipike nike oora ma qaara qidza saridze aoke dzapa pobinoma naatoraita mooro.

QAHEUBA SUMASAHO BAURA

10 Oonihe agobake too abi nokoi oora ma qaara qidza oho iiha ma dzoobidzake eete qaaqi baruna heena nikeho torota biranatoraiho noo bena hiireta.

11 Oi Kiristuho Sumasai nokoho qupata baura eeteqi hee, Kiristui baaqanoke heme saridzakoi. Saridze soubireqa dzapa pobinoma naatakoi hiireqi noo oke noko banaitemi nokoi oho tete ma bodza qiri eete qaata.

12 Oho qiri eetemi oi nokomaeho bodza bahe nike ma napaho quba biranatarotaho noo. Oonita too abi napaho kokora eeteqi Sumasai noo noko banaitetake noko geeta qeetemi napai isaite qupadzomorai.

Oonita Ohongai Sumasa dzoobiremi qusuta qurate sinabidza abi kura ma tangi eetemi noko ma nanai oho noo nike pobi hiiremi nookorai. Oonihe angeroi quba oho dzake eetoraihe oi nokoho isakiama naatemi noko eema ma totoqo eetoraita nike eto oho nookami quba sepe naataino.

OORA MA QAARAKE BAURA QIDZAHO QUBA QAHEBUDZARE

13 Oho qubako nike qupanoma naate oho saisa qegoroqa Dzesu Kiristuho torota atima qaamake noi paana naatemi nike baruna heena nohoho mee mai eete soubidzakoi.
14 Oonita nike bosata ruume nikemeta ttokaho rumuba qesahota qaata eto oke qaupuitainohe khameto noo qusubanoma naate ooraiho isakita baura eetorare.
15 Nookao! Ohongaho qetaqeta teei hee, Anai qaheubananita nike oho qesa qaheubaho isaki naate qaarare.
16 Oonita Ohonga napahoi qaheuba sasarinipamuho teteta oomi oora ma qaara nikehoi oho qesa sasari naate qaarare.

KIRISTUI NAPAHO TTUMA

17 Oi Abi baura ika ma ikanoma eetorai ooqaho isakita Ohongai napake ipi moitorai. Oho quba nike noke Mainiqi hiire ququimaqa ttokata dzore ma aabeho isakita qaaqa peitare.
18 Nike erake qupadzomare. Nikeho mai ma nasami eetetata nike oora ma qaara rasakinomata qaami gori ma siriba te nike oho angita saqobara bamu.
19 Oio dzaetaetaho ttuma. Qate Kiristui kabira sasari bagenoma noho dzuui biranate oho ttumanipamu naate nike ma napake kahosaho ekata saqoromi oorai.
20 Oi Ohongai qusu ma ttoka korabetaamake qaaqi ao Kiristuke oho quba uhutotanihe, abinqake nike ma napaho quba paanaiteta.
21 Paanaiteqi noke baata neta tukutoqi dzapa pobinomaitemi napai Dzesuho pouta dzuubaqi Ohongake ai tataumorai. Oi nike Kiristuhota atimaqi Ohonga Maiho torota atima ai tataumoraita nookare.

OHONGAHO NOOI NAPAHO DZOMADZOMA PAI

22 Oonita nike noo mee oke qusubaiteqi qupa ma oora ma qaara nikemeho akoako saridzeqi oho quba qesamane nikemema dzoobe ma kanakanaho isakita oorai. Oonihe oho isakita ooqa mekeqomake qesa dzaira qidza eete qaarare.
23 Oi Ohongaho nooi eehaha, qanoqanonomaitaquho isaki oonita oi nike ma napake dzoomami napai biidza ma suuna gadzigadzi bahe, agoago khataho isaki oni.
24 Oi erake hiiremi oorai. Ttoka abiho samai gama ee ma ekaho isaki ma abiho dzapa pobi oi sihidzaho isaki. Oonita ee ma ekai rumubami sihidza nohoi gama ttokata pereborai.
25 Qate Soopara napameho nooi Pagirinita baamu bamu naataqu. Oi noo ape bahe Kiristuho isere qidzake nikeho torota mootomi oorai teena.

2

NAPAI OHONGAHO KHAMETO

1-3 Nike ao Soopara napameho baruna heena qidza eetteimami meke eetorai. Oi teeho bahe nikei Ohongaho khameto bittina oonita nike qusuho amena dzubina mekenoma oke muunoqake ohongahonga naatorakoi.

Oho qubake mee ma obera, tti ma ttire, ooso ma dzauba, ma quba oonoma oke gama tume biidzare.

NAPAI OHONGAHO OMA NAGA

4 Ma Kiristui paha ttuma minaho oma hisasainoma oonita nike isanate
noho neta baa hasa hiibare. Oonihe Ohonga noke asatemi ikanomake eeteqi
abi qesai noke ngiingi eetorai?
5 Nookare nike oho qesa oma hisasainoma oonita Ohongai nike ttuttuiteqi
ooma naga gootorai. Gootomi nike qaheuba dzube abi naate Dzesu Kiristuho
dzapata qusuho kiridza qeeremi Ohongahota bagenomanipamu naatorakoi.
Oi teeho bahe Sinabidzaho geeta Ohongai hee, Nookare.
6 Anai Nagapa qibaho (Dzioho) khooru tuputa naga gootoqi oma ttuma
minanoma asatemi oho ttittira naatorai. Oho quba apene ma apenei noho
torota atimaqu bamu eseqobaqu.
7 Oiqi hiiroraita ape ma apei noho torota atimorai napai moomi noi
dzapanomani.
Qate gosogoso abi qesai ai tataumaama naateqi noke moohimi oma bi-
idzanomaho isaki naatetanihe noi ikanomake eete naga oho ttittira naate
oorai?
8 Oi nokoi Soopara napameho noo bai hiireqi oho kahosa eeteqi nokomae
ota peemaitorai ma oma dzogetomorai. Oho isakita noko mokosu koko oke
moohirareiqi hiiremi oorai.

NAPAI OHONGAHO QAHEUBA BARABETA ABI

9 Oonihe Ohongai nike ma napake asatemi napai nomaeho qaheuba oko
ma boto tupu naate abi qiba qusunaho ttiihu barabara abi naateqi qidza
ma rike nohoke abiho quba pattabetorare. Noi napake qupi neta dzeimami
dzadza nohota agimoraiho noo oke napai minaraho quba hiire paanaitarid-
zoni.
10 Oi nike agobake baruna heena saridzaamake qaaqi orobasa naate
qaatanihe, poiqa Ohongai nikeho baruna heme eetemi nike ma napai no-
maeho oko ma boto naate oorai, ooboboo!
11 Oonita dzairamane name, ttokaho dza ma rumuba oi nikeho qupa rasaki
eetakoita oke potti biire qaarare.
12 Oi nikei tuuma abiho bisata oomi nokoi nikeke biisi naate qomaqoma
hiibarorihe oora ma qaara ma baura qidza nikehoke moo hasa hiireqa hee,
Meeke Ohongai napaho bisata baaqoraiqi hiibaridzonita nookare.

NOO QUSUBAHO TETE NAPAHO

13 Qate abiho neta roo oorai oke Ohongake qupadzomaqi qusubaitorare.
Oi abi qiba minaraho sooparani, mae ttokaho soopara qesaqesa nokoke
Ohongai dzoobirorai.
14 Nokoi soropurunomake eheitakoinihe abi pobipobiho hasa hiiroraita
nike noo gama qusubaite soubidzare.
15 Ohongai dza eetemi napai baura qidzake eesuhiqa khoukhau ma rasaki
abiho too pui sibaridzoni.
16 Nookao, Ohongai napake qangata saqoromi oorai. Oonihe napai paha
dzukudzukuta qeehiqa kabira naatareiqi noi teqaha napake saqobaranihe
napai Ohongaho kokora eete isanataridzoho quba noi napake saqorota.
17 Oonita Ohongake ququimaqi noho oko ma boto gama kokora eete
qaaqa ttokaho abi qibaho dzapa qusubaitareni, paha abi minaraho dzapa
qusubaite qaarare.
18 Qate samaho baura abi, nikeho maimanei keba ma dzapani, mae koiri
kairinoma, oonihe nike Ohongaho atti irita ooqa nokoho pesuta baura eete
qaarare.

19 Oi nokohota teei oberama nike qangahasita mootomi nike Ohongake
qupadzomaqi oho kahosa eetaama naataqu, oho qanga bamu. Oio tete
bagenoma.
20 Oonihe nike pasena eetemi noko oho quba nikeke pobipobi quba teetemi
oi oho isaki. Oi nike kahosa teeke saridzemi apei nike oho dzoobe hiibaqu?
Baamu. Nike eto kahosa oonoma saridzaino. Oonihe nike baura qidza
eeteqa oho quba heme mooraqu quba oi Ohongahota bagenoma naatakoita
eto oho nookami qanganataino.

KIRISTUI NAPAHO BASARA

21 Oi Kiristui napaho quba heme mooqi tete oke napaho quba biraitemi
napai ehequ nohoke iihaqi heme oonoma moo qaararidzoni.
22 Noi te kahosa teeqake saridzara, ma nokoi te obera noo noho toota
saridzara.
23 Bamuhe, nokoi noho obera hiiremi, noi te oho ipi hiibarani. Noke heme
moitemi oho gunu dzoomaranihe oke Ohonga pobipobiho maikhatai oke
pobitakoiqi hiireqi oke noho botota moototaho teteke napamae suimorare.
24 Oi kahosai napahota baate bamu naatemi rike ma pobi napata eehaha
naatare hiireqi Kiristui napaho qanga gama qere biireqi sama nomeke
bagara biireqi hapahapata kahosa oke gama teetemi bamu naateta.
25 Oi noho qettai napaho poroba qidzaitorai. Oore, napai sipisipiho
qesa sepesapeke tuuma qaariti poiqa qupa khata napameho Maikhata ma
Sooparaho dzagata biranate qidzake naate oorai, Ohonga dzoobe!

3

APU MA ATAHO SINASINA QIDZA

1-2 Paimane nike eranomake eete apumane nikemeho pesuta qaarare.
Oi nokohota qesai sinabidza basesa eetorainihe nike nokoke sinabidza
hiibaroriho habarake noo qusubanoma naate oora ma qaara qidza nikeme
nokoke banaite qaamake noko moo hasa hiireqa ao sinabidzata qeemakoi.
3 Nookare. Nike qiba gee nikeme poma maina painake eeteqi sasa khina
khoina dzaaro suusa totosireqi matuba samaneke dzaaromi oi keke nikeho
nee ma bau naatorai mae?
4 Oio samahonihe, nikeho qupa ma nakui keba ma dzapata ooraquko
Ohonga oke moomi nee ma bau meenoma, ttumanoma naatakoi.
5 Oonomake eete qaheuba paimane agobake Ohongaho torota qupaho nee
ma bau eeteqi apumane nokomeho pesuta qaata.
6 Oi Sarahai Abarahamuke qusubaiteqi hee, Mai nameniqi hiire qaatanita
nike attiamake baura qidza oonoma eete qaaqa Sarahaho atasare naatakoi,
oi bagenoma.
7 Qate apumane nike oho qesa paimane nikemema oora ma qaara eeteqi
erake qupadzomare. Nokoi nikema gama ttaike Ohongaho baruna heenata
qaraqara giimorai. Oonihe nokoho tatanga bamuta nike nokoho dzapa
qusubaitemi nikehota naa ma pupu qoridzemi mekenoma naatakoi.

NAPAI QUPA MA SAMA TEENA NAATE QAARARE

8 Oonita nike gama qupa teenaite sama qusuba qaateqa qesaho dza ma
dzasake eete kokoranoma naate qaarare.
9 Oonihe teei temuke qangaqitemi noi eto oho ipi teetaino, eo qanga
hiiremi oho noo ipi hiibaino. Nikeke agoagoho pobi hiiremi ooraita eto abi
qangake googa hiibainohe agoago eetare.
10 Oi sinabidza hee, Teei qaraqaraho dzake eete meupu saridzareiqa, noi
too ma eteete nome soopara eetemi eto ikoiko ma rasaki noo ota biranataino.

11 Noi tete qangake qaasuhiqa qidzata qeemaqa, hasuho tete saridze oke
iiha qaarare.
12 Oi Soopara napahoho nesei abi pobike moorai ma toma nohoi tti ma
sori nohoke nookorai, qate noi koirikairiho ooso ma dzaubake eetorai. Ooiqi
hiiroraita qupadzomare.

MARANGAHO TETEKE NAPA QUPADZOMARE

13 Oonita nike baura qidzaho dzaodzao eete qaama apei nike sesero
eetaqu? Oi samanei baamu.
14 Oonihe nike baura qidza eetemi qesai nike heme moitaquko, eto nokoho
atti eete ququimaino.
15 Oi Kiristu Sooparai nikeho qupake agoago khata mootomi ooraike
nike qupadzomami nokoi nikeke toronaite sinabidza nikehoho khooba qasa
hiiremake, nike keba ma dzapata sama nikemeho isere mootare.
16 Oonita nike oora ma qaara nikeme soopara eete isanatemi nokoi oke
moo nikeke qomaqoma hiibaquho tete bamu naatemi nokoi midzake eete
hasa hiibakoi.
17 Oonita hiidzo, napai etoqa baura qanga eeteqa oho ipike heme
saridzainohe, baura qidzake eesuqa oho quba heme saridzemi Ohongahota
isanataquko napata paha isanataridzoni, tete oioni.

OI POTTI KOKO QETTAQU BAHE QIDZAITAQUHONI

18 Oi erake eete oorai. Kiristu abi pobi, noi qupi teenake abi qosunoma
napaho habara baateqi napake Ohongaho dzagata mootota. Moorare! Abiho
botoi noke teetetanihe Ohonga Sumasai ao noke eehahaiteta.
19 Eehahaitemi Kiristui noho beedzaeta tuumaqi gisiho sutasuta nagata
biranate nokoke sinabidza hiireta.
20 Oi apeneho gisi bahe Noa agobake sisima korabetomi Ohonga baruna
heenai abi qupa burisi eetaquho beebe eete qaami abi samane basesa eeteta
nokoho gisi oi oni.
21 Oonita oba oi quba attinomanihe oi abiho dzare 8 oke meeke ingo-
naiteta. Oonita oba oi paha Ohongai napake qidzaitoraiho sobasoba oho
qaseqase.
Oonita oi te boto ma samaho akoako oonidzaranihe, abi teei Ohongaho
neta qupa sasari saridzemi sooromi Dzesu Kiristu baata neta qoridzetai noke
qidzaitorai ooni.
22 Qate Kiristui ao bosa qusuta peite Ohonga maiho boto pobita ooraimi
beedzae ma baisaho maikhameto, angero ma gama nokoi noke qusub-
aitoraita eto napai hemeho patita ququimainohe oho suhe qidza qupad-
zomare.

4

BATTIGARA NAATAQUHO NOO

1 Kiristui poike dzapa pobinomanihe noi bosata abiho botota heme ma
bame samane saridzeta. Oonita napamae oho qesa sama napame qaa-
sumare. Oi napai abiho botota heme ma bame saridzeqake oho pobi naate
bamu paha kahosata soomaqu.
2 Oonita napai abiho moo rumubake qaateqa ttokata qaaraquta Ohon-
gaqaho dzake qusubaite qaarare.
3 Oi nike bosata raaba abiho isakita koiri ma pasena iinga ma siidza,
oba tatanga ma quba samane huunomata qaata, oonihe oho bodza ango
nikehota bamu naateta.

4 Oonihe abi qesa nokoi oho tete ipibireqi moomi nike nokoma ttaike oho
patta saqubema muunaama naatemi nokoi roqobeteqi nikeke qomaqoma
hiirorai.
5 Oke hiiroraihe, Ohongai abi eehaha ma batabata gama maripa bodzata
abi oonomai midzake eete sama nokomeho isere Ohongaho torota hiibarid-
zonita qupadzomare.
6 Oonita khooba apeho quba Kiristui Noaho bodzata abi baate bamu
naatetaho gisiho torota isere qidza hiireta? Oi teeho quba bahe ttoka
abi ipi moitoraiho isakita nokoi obera nokomeho ipi oke sama nokometa
ao saridzetanihe gisi nokohoke ikanomake eete ingonaitemi Ohongaho
qaraqara saridzarota, oi oni.
7 Oi nokoi purani napai suhe. Oho qubake qupadzomaqi quba qesaho
hutingima ooqa abiho pupu baura eete qaarare.

KOKORAHO TETE

8 Nookare. Napamae mekeqoma qesa kokora eetoraquko pui apeta napai
qesa kahosa eetaqu? Baamuta mooro.
9 Ma abi aabe baaqorai bodzata eto oho niiqi hiibainohe ao adzahaha naate
nokoho kokora eetare.
10 Paha, Ohongai baruna heenata napake baura qidza maina paina
moitemi oorai, oke nike teeke mai eesuhiqa ooma abi mekeqoma kokora eete
qaarare.
11 Oonita sinabidzaho hibahiba nii Ohongaho too naate hiibareni, kokora
abi nii Ohongaho beedzaeta baura eete qaarare. Nike Dzesuho quba eeteqi
oke mekeqoma eetomake Ohongaho dzapa pobi oho neta biranate poro
kiranoma naate qaarakoi. Oi minaraho pobi ma beedzae nohoi kekeni,
uububuu!
12 Dzairamane name, sinabidzaho ibo nikeke torona bamenoma moitake
boobita eto roqobetainohe,
13 Kiristui heme saridzetake nike ma napai ipibire saridzemake dzapa pobi
nohoi paana naataqu bodzata oionita napai oho ttaike qaki naatakoi.
14 Nokoi oho qubake nike Kiristuho pobi ooniqi hiireqa nike sesero ee-
taquko erake qupadzomare. Oo, Ohongaho dzapa pobi ma Sumasai napake
herohero eetoraita napaho isaki bagenomani.
15-16 Oi teei Kiristuho pobi ooqi oho quba heme saridzaqu oho midza ma
atti bamuta noi oho heme saridzeqanoke Ohongaho dzapa pobi minaitakoi.

OHONGAI IPI MOITAKOI

Oonihe teei abi teetaqu, mae ttopo eetaqu, mae guume aimaqu, oonoma
eete oho heme saridzaqu oio midzanoma, attinomanipamu.
17 Oi Ohongai abiho ipi moitaquho bodza aoke oko ma boto nohota sohoro-
rai. Oonita oi ota sohoroqa qeema Ohongaho sinabidza kuibiroraiho abita
soubiremi, idze! Nokoho suhe ikanoma bahe bamenoma naatakoi.
18 Oi abi pobi ma napai kaipoke eete Ohongaho ingona saridzoraihe abi
qanga ma kahosanoma nokoi mokosu kokoke moohirare.
19 Qate Ohonga dza eetemi noho pobita teei heme saridzaqu abi oi isanate
qaraqara nomeke mosomoso mai meenoma napameho botota mootomi noi
bamu noke qaataquhe hoobidzakoi, dzoobe.

5

BOSA QOBAQOBAHO SINASINA

1 Qate abi mimi nikeho bisata oorai anai nike noorake pobi hiire. Ana oho
qesa abi minai Kiristuho heme moo qaata ma paha Ohongai dzapa pobike
baataho qee neta paanaitaridzoho ttaiqa naatake boobita nookare.

2 Ohongaho abi kitu minake nikeho botota mootomi ooraike nike Ohongaho sogo moite qaarare. Oonihe Ohongai dza eetemi nike eto ttumaqaho quba eetaino mae naho too quba eetainohe adzahaha naate dzaodzao nikemeho quba baura oke qere biire qaarare.
3 Oonihe nokoi Ohongaho boto pobi oonita eto noko eema dzeimaino.
4 Oi kebanoke Soopara mina napahoi baaqanoke oho barei nikeho matubata dzeebiremi bamu kebarataquta qupadzomare.

MINARAHO SINASINA

5 Qate abi khameto nikei mimi nikemeho pesuta subate qaarare. Oi napai gama qesaho dzapa qusubaite qaarare.
6 Ohongai qupa gaibanomake aimakoihe soropurunomake qirutomakoita nike ma napai gama Ohongaho boto pesuta subatemake noi oho bodzata napake ai qusubaitakoi.
7 Qate qupa qangaqanga nikeme gama Soopara Dzesuho qereta gosoromi oke noomae qere bidzakoi.
8 Oonihe nikeho ibo Saata noi hoo toonomaho isakita gohugohuiqi torouma tuumaqi abike muunareiqi qiri eetoraita oho roqoroqo ma sahasahama qaarare.
9 Erake qupadzomare: ttoka ma haba samaneta nikeho qesamanei oho qesa heme ma bame samane saridzaridzoraita nikei ai tatauma nikemeta batigara naate Saatake basesa eete suqobidzare.
10 Oonita nike ma napai gama isakiqata heme saridze oomake Ohonga baruna heena noi oke pobiteqa nikeke roro tete tatangaitemi nikeho qopa isanatakoi. Oi noi hiiremi Kiristui nike dzapaqui aima Ohongaho dzapa pobi tatangata nike ma napake mootomi oorai, Dzoobe!
11 Oonita napai noho hasama gegema hiire paanaite qaraqara qaarakoi. Oore.

NOO SUHE

12 Maa, ana noo hiiremi noma meenoma Siribano (Siira) noi naho boto naate gee erake qeetenita nakai hee, Noo eraio Ohongaho baruna heena meenipamu. Nike oho nakuta qooro tatanga naatare!
13 Qate Ohongaho oko ma botoi agobake Babironiata bame saridze qaatahe poiqa nokoi Roma erata oho isakita oorai. Oonihe nokoi naho khata Marekoma gama nikeho quba dzoobe hiire.
14 Oi Ohongai nike asatetaho qesa noi nokoke asateta. Oonita nike noorake saridzeqake Ohongaho qaki naate qesa kanabetare.

Nookare, nike Dzesu Kiristuho pobi oonita keba ma dzapata qaarare. Oioni.
Anaio Peetoro

2 PEETORO
NOHO DZAIRA PEPA IPINA

Siimo Peetoro Dzona qeeteta
Sutasuta Naga
Roma, Itaria
Tii 68
Ai Tataumaho Ttaiqa Minara
Ttoka ma Haba Samane

NOO GATTIQA BOSABOSA

1 Dzoobe Qesamane Name:
Anai Dzesu Kiristuho qaru abi ooqi ao noho quba sutasutata ooraita nookare. Oonita Ohonga mai ma Dzesu Kiristuho baruna henata iso keke ai tatauma bagenoma saridze oorai, noorake ana nikeho quba qeesubi.
2 Oi nike Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napameho gesinanipamu naatemake hasu ma kebaho meupu nikeho torota biranatorakoi.

OHONGAHO DZAPAI NAPAHO IRITA OORAI

3 Oi teeho quba bahe Ohongai gesinaho maikhatanita noomaeho ttuma isanatemi noi adzahaha naate boto tatanga nome dzoobiremi sinabidza ma oora ma qaara minaraho qubatu napaho pobi naate oorai.
4 Oonihe noi oke mumure mooto oomi napai ttokaho rubenga arabidzareiqi oho dza ma rumuba qaate naru mina tobe sumanoma dzakapanoma oke ao mai eetaridzoho isaki oni.
5 Oho qubako nike beedzae eete ai tataumake eeteqa oora ma qaara qidza saridze noho gesina aimare.
6 Gesina aimaqa battigara naate sama nikeme bageke eete soopara eete qaaraqutoke sinabidzaho kotanga naatare.
7 Oho kotanga naateqa qesaho dzasake eete nokoho quba kokora baura qere biirorare.
8 Oonomake eete qaaqa bamu pare ma meeama naataquhe Dzesu Kiristuho neta meupu saridze noke gesinanipamu naatakoi.
9 Oonita teei bosata kahosa dzamudzamu saridze oomi ikaqi hiireqi noho nese qumini qamini naatemi noi akoako oho tete ruume naataqu?
10 Dzairamane name, eto nikei oho kabira naataino hiireqi paidzasuiqa kira nikeho torota biranateta oke kaitomaqi baura oke qaupuite qaamake angi oi bamu nikeho naataqu. Bamunipamu!
11 Nike batigara naatemi Dzesu Kiristu Soopara napahoi pobi qidza tatanga nomeho tete kuraumami nike ota dzuubami dzapanomanipamu naatakoi.
12 Nike aoqake oho isakita qeemaqi gesina naatetahe ana nike qogo noo oke hiireqi qupanomaitorai.
13 Oi nokoi ana ao sururu eetemi ana ttoka sasaho naga name kuibidzaridzoho qubake ana qogo noo oke nike qoredza eetemi bamu isanataqu.
14 Oi Dzesu Kiristu Soopara napahoi anaho quba tete paanaitemi anai ao dzamonoke hiibudzake boobiqi qupadzomorai.
15 Oonita ana papatemake eto nike mumure erake ruume naatainohe qupadzoma qaarare.

KIRISTUHO DZADZA MA DZAPA POBI

16 Nookare. Nanai teqaha abike ikobeteqi gotta ma pai qesaqesa ttuttuiteqi nike pobi hiibaranihe, Dzesu Kiristu Soopara napameho dzagata qaaqi nese

nanamema noho beedzae moo qaami noi oho poro gotta naatemi oho isere meeke nike pobi hiireta.

17-18 Oi qesa ma nanai qaheuba torata peite ooqi moomi Ohonga mai dzadzaho maikhatanipamu noi dzapa pobi ma koina nomema Khatake sengibeteqi eraiqi hiireta, Eraio qeseba khata naamaehonita ana noho nookami bagenomanipamu. Oiqi hiiremi nana nookata.

19 Oonita nana tapari quba oke moo nookata oi teeho quba bahe agobake too abi Kiristuhoke hiire baaorai noo oke Ohongai gama nanaho pengata qaupuitareiqi paanaiteta. Oonita noo oi dzongi teei qupi sobasobata baiburoraiho isaki naatemi nike oho koina qusubaite tuuma qaamake iihai taamai qupa nikehota peitemi Kiristuho khoobai ete dzadzaho isakita nikeke baiburomi paana naatakoi, buububuu!

20-21 Oonihe noo qiba erake qupadzomare. Quba ipita biranatarotaho nooke too abi te toibaki eete hiibara, baamu. Qaheuba Sumasa noo oke nokoho qupata dzoomami nokoi Ohongaho too naateqi hiire qaatanita qetaqeta nokohoho kuku ma khoobake abi bamu qupa nome ma nomeho isakita hiiremi isanataqu, oke korabete nookare.

2

TOO ABI OBERAOBERAHO QOGO NOO

1 Meeke agobake abiho bisata paha too abi oberaobera qesai qaatanita tete oonomata banaita oberaobera qesai seike nikeho bisata qeemaqa ikoiko noo attinoma samaneke hiibakoi. Ohonga Kiristu noomae gisi nokohoho ttuma biiretahe nokoi oho bai hiireqa sama nokomeho kakati eete ao rubenga naatakoi.

2 Oonihe qesa samanei ruume baura eeteqi pasena nese nokohoho tete iihaqa Kiristuho mee qesaho pengata midzahubaitakoi.

3 Oi teeho quba bahe nokoi quba nikehoho peettake eete noo samanema qoqopa eetemi nike nokoho kabira naatakoihe nokoi ao oho mokosu koko moohirare.

4 Tete erake eete oorai. Agobake Ohongaho angero qesai tete dzongobetemi noi nokoke te ingonaitaranihe Iibadzaho koseta kha qupita qahitotomi noko ota qaamake kebanoke nokoke maripa eetakoi.

5 Oho qesa ttokaho abi soropuru samanenipamu nokoi pasena oho ttaiqa naatemi Ohongai Noake qaru dzoobiremi tete qidza ma qangaho qogo noo hiiremi nookaama naateta. Oke eete qaami Ohongai te nokoho kahosa qaataranihe hiiremi oba sooro peite nokoke gama nukurota. Oonihe Ohongai abi 8, oi Noa ma khameto noho, nokoqake ingonaiteta.

6 Oho qesa Ohongai abi basesanoma minarake qupanomaitareiqi nagapa eseri Sotomu ma Gomorake teetemi oho qauso ma ngaura oi mumure naate oorai.

7 Oi nokoi Rottike moomi abi rike ma pobiho isaki naate qaatanihe oi nokohota qanganatemi nokoi noho qibata qooromi Ohongai noke ingonaiteta.

8 Oi Rotti noi nagapa oho bisaqata ooqi moomi oora ma qaara qanga nagapa abi sani eete qaata oi noho qupata biribirinoma naate qaami rubenga oonomai biranateta.

9 Oonita Ohongaho poma erake mooro. Abi rike ma pobi nokoi qangahasita oomi Ohongai nokoke oho neta ingonaitakoihe, abi qanga basesanomake noi qupadzomaqi bodza mootoqa oho beebe eete qaaraqutoke oho ipi nokoke moitakoi oioni.

10 Oi qesai dza ma rumuba nokome qaupuitareiqi sama qusubata angero
baisa minanoma nokoho attiamake Dzesu Sooparake basesa eete qanga
hiirorai abi oonomake Ohongai meenipamuke batabiremi ngausa naatakoi.
11 Oonihe nike qupadzomare, angeroho beedzae oi abi oonomaho tatan-
gake riitanipamuke eetoraihe angero nokoi Sooparaho pengata te soropu-
ruho isakita noo tatangama nokoke paruta aimoraidzara oi bamu.
12 Qate abi qesai ruume mutu nokometa tete qanga iihaqi ngaaho kabira
qaanomaho isakita gasugasuiqi tuumorai oonita paha kabiraho isakita
nokoho dzobike eete teetakoi.
13 Oi nokoi gaamami too pasere eete nokoke gaamakoi. Nokoi qupiho
kiringama ooraihe ikoiko nokomeho too inateqi hee, Ete dzadzaho sinabidza
tuputa qeemaqu oi paha sapurunomaniqi hiireqi garuba nikehota qeemaqi
abike paha kiringanomaitorai, oi attinoma.
14 Nokoi piitu khametoho isakita pasena nesema qeemaqi qeraqera eeteqi
abi ruumeke ikobete gisita dzeimaqi tete qanga nokome qaataamanipamu.
15 Nokoi tete pobipobi qaateqi sigita tuumaqi Beoroho khata Baraqamuho
tete qangake iihorai.
Oi Baraqamu noi googa abi ooqi ttuma saridzarotaho dzaodzao minake
eeteqi Ohongaho abi tupuke baru hiibare beedzae eeteta.
16 Oho beedzae minake eetemi noho qiba burisi eetemi noi toogiho heeta
ooqi pure quba noke teetomi toogi noi abiho totoho aimaqi mai nomeke
qamuni hiire pobiteta.
17 Oonita banaita ikoikonoma nokoi sama nokomehoke nookami oba
neseho isaki oonihe nokoho oba ao bamu naateta. Bari bodzata perettabi
peitemi uta huitemi quu moitaamake sepeke tuumoraiho isakita nokoi abike
uumaama. Oonita Ohongai nokoke khaa qupiho qausuta suutomi oorakoi.
18 Qesai ao ttokaho dzupu qanga oho dzore naasuhimi banaita qanga
eranomai nokoke ikobeteqi sama kanoke hiireqi nokoke pasenaho tetenipa-
muta dzeimami noko paha oho kabira naataqu oio bamenoma.
19 Oi banaita oberaobera nokomae pasenaho ekata ooqi ikaqi hiireqi
qesake qangata saqobakoiqi hiirorai. Hiiremi qesai ao dzupuho dzore
naasuhita nokoi oho noo nookaqi paha nokoho dzuputa dzuubaquko oi tti
ma ttakaho pobi naatakoi. Oi abi teei dzupu apeta dzuubaqu ooqaho khii
ma khaake hiibakoi.
20 Oi qesai ttokaho dzuputa ooqi Dzesu Kiristu Soopara ma ingona mai
napahoho pobi nookaqi dzupu nokome qaasuhiqa ao hairiamake paha
dzupu mainaho kabira naataquko bame nokohoho suhe minanipamu naate
bosabosahoke suqobidzakoi.
21 Oonita abi oonomai bosata rike ma pobiho tete nookaama naatapuko
gattiqa isanatarori. Oonihe ao nookaqi qaheuba sinabidzaho pai qusub-
aitare boohiqi mainata qeemami bamenoma naatakoi.
22 Nookare. Totoho teei eraiqi hiirorai. Haa noio pera sooroqa paha pera
nomeke muunakoi. Ma hooi seru qaate sasari naasuhiqake paha burisi eete
seru teena oke teetakoi. Ooiqi hiiroraita abi oonomake eetaqu nokoi oho
pobi naatakoi, oonihe eto nikemae oho pobi naataino.

3

KIRISTUI BAAQA ABI MARIPA EETARIDZO OIO MEE

1 Oionita dzairamane, bosata ana nikeho quba gee dzoobireta paha dzaira
pepa erake qeesubi oi nikeho qupa tukutomi meenipamuke tete saridzo-
rareiqi ana oho baura eetorai.

2 Oho quba qaheuba too abi noo hiire qeete qaata ma ipita Soopara Dzesu
ingona mai napahoi hiireta ma paha noho qaru abi qesa ma nanai ipibire
hiire baaorai noo oke gama korabete qupadzomare.
3 Oonita tete erake bosata hesate hiiremi nookare. Kebanoke sube ma
pasenaho abi qesai biranateqa dza nokome qusubaite eraiqi hiibakoi.
4 Hee, Oo, Kiristui biranate paana naatakoiqi hiireta naru oho mee kaqani?
Naru oke uimane neimane pobi hiiretanihe nokoi gama baate bamu naatemi
bosata ttokaho quba samane minarai biranateta oi nome gama oorai baao-
raita naru hiireta oi baamu, ooiqi noko hiibakoi.
5-6 Oonihe bosata ttokaio hau ma obaho isakita oomi dzorobi oke gama
sengibete qaata. Qate ipita ttoka oi papatemi oba ma dzorobi oi papateta.
Kebanoke dzorobi paha minanatemi battingi geqobaqi ttokake teetemi oba
sooroqi abike nukurota. Oonita naru Ohongai hiiremi oota oi suheqata
meenoma naateta, tete oke abi eto ruume naate noo sepesapeke hiibaino.
7 Oi obaho noo oi ao bamu naatetahe eepaho noo oi urai oorai. Oi ipita
Ohongai abi basesanomake maripa eeteqa eepama ttoka ma haba ma quba
oke gama teetemi ngaura naataqu ooqai oorai.
8 Oonita dzairamane, Ohongaho bodza qesai kharanipamu, tii ttauseniho
isakini qate qesai hoteqa, qupi teenaho isaki, tete oke eto ruume naataino.
9 Mae nike qupadzomami Ohongai abiho pomata bodza ruume naateqi
naru oke paanaitaama naatorai? Bamuhe abi samanenipamu noko eto ao
baate bamu naatainohe qupa burisi eeteqa ingona saridzareiqi Ohongai
naru oho mee paanaitaamake beebe eetorai.

QUSU MA HABA DZAETARIDZONI

10 Oonita Soopara napahoi paana naataquho tete ikanoma bahe guume
abi seike qeemoraiho qesa naatakoi, ttoka ma haba quba oi gama husu
minama okasaba bamu naatemi eepa tatangai ttokaho tete ma poma, kuku
ma khooba gama paanaite soubidzakoi.
11 Quba oi gama rubengaho pobi naatakoita nike qupadzomaqa oora ma
qaara nikeme akobetemi sasari naatemi nike ai tataumata tatanga naate
qaarare.
12 Nike oho pomata beebe eeteqi Ohongake dzeima qaama noho bodza
biranatemi qusu ma haba gama qaite gabi eete dzeubaqa maina naatakoi.
13 Oonihe naruho kokoi hee, Qusu ma ttoka paha usaqe naatemi ota tete
rike ma pobi oi keke oorakoiqi hiirorai.

OHONGAHO QUPA TOOBAKE EETE QAARARE

14 Oonita dzairamane, nike quba oonomaho beebe eesuqi nahusaamake
buu ma dzake eete qupa kebata baura nikeme eete qaamake oi gama
biranatare.
15 Oonita abi samanei sinabidzata qeema qidzanatareiqi Soopara napahoi
qoqoke baaorai oke qupadzomare.
Paha teen a oke Pauro dzaira nanahoi nokanoka nometa nikeho quba gee
qesa qeetemi nike isaitorai.
16 Gee samaneta noi sinasina eranomaho qesa noo bamenoma samaneke
paanaitorai. Oonihe abi khepidzenoma qesai quseripo naateqi noo ba-
menoma noho ma qetaqeta qesaqesa oke oberama hiireqi sama nokome
bagara biirorai, oi attinomani.
17 Dzairamane name, nike oke gama qupadzomaqi eto abiho obera noo
teeke nooka toqomaqi haratete mainata tuumainohe tete nikeme korabete
bakena geema qaarare.

18 Oonita nike Dzesu Kiristu Soopara ma ingona mai napameho baruna
heena ma nokanokata adzahaha naate oho meupu saridzorare.
Oionita Dzesu Sooparaho dzapa pobi oke napai poiqa qusubaiteqa hasa
ma gegema hiire qaraqara qaarakoi.
Anaio Peetoro

1 DZOHANE
NOHO DZAIRA PEPA BOSABOSA

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Epeso Nagapa, Asia Gattiqa
Tii 71
Sinabidza Abi tupu Samane
Nagapa qesa
Asia Gattiqa ma Haba qesa

QARAQARA TATANGAHO NOO

1 Dzoobe Maimane ma Abi Boseba ma Khameto:
Khoobanipamuta Ohongaho Too Noo qaata noi ttokata baami noho pobike napa gama nookorai. Oonihe qesa ma nanai nese nanamema noke moo pobiteqi botoma hesate qaata oi qaraqaraho noo khooba oioni.
2 Qaraqaraho Khooba noi Ohonga Maiho torota qaaqi kebanoke nanaho toro paana naatemi nanai noho mee moo nooka soubireqi noho isereke nikeho torota mootomi nike pobi nookaqi oke tani totota.
3-4 Oho nooke nana gama nikeho toro hiire paanaitemi oho quba nike nanama gama ttaike Ohonga Mai ma khata noho Dzesu Kiristuho torota oora ma qaara qidza saridzorai. Oonita oho nooke nana ttarita qeetemi napaho qupa qidzanipamu naatorakoi, dzoobe!

OHONGAI ABIHO OORA MA QAARAKE BAIBURORAI

5 Nookare, Ohongai dzadzaho khooba oonita noho neta qupi ma qanga te ooraidzara. Noo oke nana noho toro nookaqi oke nike pobi hiire.
6 Oonita napai oora ma qaaraho qupi kiringata ooqa too kakama hee, Eo napai Ohongama isanate ooraiqa hiibaquko, noo oi obera naatemi oora ma qaara napahoi ikoikoho isaki naatakoi.
7 Oonihe Ohongai dzadzaho khooba ooqi napaho oora ma qaara baiburomi noho khata Dzesu Kiristuho dzuui napaho kahosake teete soubiremi napai noho teteta tuumami oora ma qaara napahoi noma gama teena naatemi dzapanoma naatakoita mooro.
8 Qate napahota teei kahosama ooqi sama nome ikobeteqa hee, Naho kahosa bamuiqi hiibaquko oi teeho quba bamuhe Ohongaho tete mee oi noho torota ooraama naatemi noi gimuttake eete oke hiibakoi.
9 Oho quba napahota kahosa ooma oke napamae ao paanaitemi kahosa tesutesu Maikhatai pobipobi baura nomeke qaupuite kahosa oke teeteqa noi napake qanga minaraho neta qagaumakoi, uububuu!
10 Oonita hiibi, kahosa napameke qahitotoqa hee, Baamuiqa hiibaquko napai Ohongake obera hiiremi noho oora ma qaara qidza oi ikanomake eete napahota meenoma naataqu, baamu.

2

KIRISTUI BASARAHO ISAKI ONI

1 Khameto name, nike kahosa potti biire qaarare hiireqi ana noo era-nomake qeete. Oonihe teei kahosata taataquko napahota gesina abi teei ao noho quba Ohonga Maiho toro noo hiibakoi, abi pobi oho dzapaio Dzesu Kiristu.
2 Noi kahosa napahoho basara isaki oorai mi Ohongai ooma abi oke suraitemi noi qidzanatakoi.

Oonihe oi kahosa napaqaho keke bahe ttoka abi minaraho kahosaho basara (oho isakita beebeke oorai).
3 Noi pai mootomi oke napa qusubaitoraiho isakita napai noke gesina naatoraita qupadzomare.
4-6 Oonihe teei oho pai qusubaitaama naateqa sepeke hee, Oo ana Kiristu gesinaniqi hiibaquko noi obera abi, tete mee oke noi saridzaamake oorai. Oho quba teei noo oonomake hiibareiqa noi Kiristuho oora ma qaaraho isakita qaaqake oho totohota hiiremi isanatakoi. Oi teei Kiristuho noo qusubaitorai, meenipamuke Ohongaho dzaodzaoi abi oho qupata meupu oorai. Oonita napai noho dzaodzao eetoraiqako ao napai noho pobi naate ooraiqi qupadzomare.

KIRISTUI PAI MOOTOTAHO TETE

7 Dzairamane, ana nikeho quba qeesubi oi pai usaqe bahe agobake nikeho toro mootomi nookorai teena.
8 Oonihe dzadza meei ao togoihimi napata qupi bamu naasubihe Kiristui pai oke napata meenomaitemi oi poiqa paha usaqe naatoraridzoni.
9 Oi teeho bahe teei dzaira nomeke ibo eesuqi khooba qanga nomeke ota paanaitoraita mooro.
10 Oi teei dzaira nomeho quba dzasa eete hoobirorai meeke noi dzadzaho pobi, oonita apei nohoke nookami qanganataqu? Baamu.
11 Qate teei dzaira nomeke ibo eetorai oi teeho bahe qupi oi noho nese sirihami noi tete qiri eete basa qooto tuumorai oonita abi oi qupiho pobi keke.
12-14 Oonita sinabidzaho maimane, nike bosata Kiristu gesina naate abike dzoomaqi baaqorai oke ana nike qupanomaiteqi qeete.
Qate qesai dzobadzoba nikemeta ooraimi Ohongaho noo nike tuuhoromi nike oho bedzaeta Iibadzake suqobirorami ana oho hasa hiireqi qeete, dzoobe.
Ma qeseba khameto name, Kiristui nikeho baura eeteqi kahosa nikehoke teetemi, dzoobe abiniqake nike Ohonga Mai gesina naatemi ana oho qaki naate qeete. Oonita erai maimane ma abi boseba ma paha khametoho noo oke ana gama qeesubi, dzoobe!

TTOKAHO POMAKE KUIBIDZARE

15 Oonihe teei ttokaho teteho dzaodzao eeteqi bamu Ohonga Maiho dzaodzao eetaqu. Oho quba ttokaho iiha ma dzoobidza ma oho pobi oke gama goottae eete qaatare.
16 Ttokaho tete samane, oi pasenani mae peetta ma qeraqerani mae sama qusuba baura oi gama Ohonga Maiho nena bahe ttokaho keke.
17 Oonita ttokaho tete ma oho rumuba samane oi gama bamu naatakoi. Oonihe teei Ohonga qusubaite tuumorai noi agoba qaraqara qaarakoi, oi dzapanomani.

KIRISTUHO IBO BIRANATORAI

18 Khameto nookare. Nike nookami Kiristuho iboi biranatakoiqi hiirorai. Oonihe oho bodza ao dzamoqa naatemi aoke Kiristuke ibo eetaquho isaki samane biranatoraita qupadzomare.
19 Ao bodza eetenita abi qesa bosata napaho bisata qaata nokoi napaho nenanidzara. Napaho nenanipamu oorapuko nokoi napama gama ipibidzarotahe, noko napa qaate tuumami napai moomi nokoho khooba maina.
20 Oonihe Kiristui nike Qaheuba Sumasama sooromi ao nikemae khooba qesaqesa gesina naatorai.

21 Oonita ana te hee, Nike tete mee ruume naatoraiqi hiire qeetaranihe
qoqotoke nike tete gesina naasubiqi hiire qeete. Oi quba obera minarai quba
meeho isaki oonidzara oke nike qupanomaiteqi qeete.
22 Oonita apei obera abi bahe, teei hee, Dzesu Kiristui te dzakapanoma
oonidzaraniqi hiibaqu noio obera abi.
23 Noi Ohonga Mai ma Khata bai hiireqi Kiristuho ibo naatorai. Oi apei
Khatake bai hiibaqu, Ohonga Mai te noho toro ooraidzara. Qate teei Khatake
raraku biidzaqu, Mai ma Khata esese noho torota oorai.
24-25 Oi nike bosata sinabidza nookatanita oho isakita nike qaaraquko
meenipamuke Ohonga Mai ma Khataho pobita qaarakoi. Oho quba nikei
bosata nookata sinabidza ota ipibireqa Ohonga qaraqara tatangaho naru
napake pobi hiiremi oorai oke nike qupadzomaqa battigara naatare.

TTOKAHO IKOIKO OKE POTTI BIIDARE

26-27 Oonita qesai nike ikobetoraihoke ana qeete. Oonihe Kiristui nike ao
Sumasama sooromi noi nike tuuhoroqi quba samane banaitorai oi haba
bahe meenipamu. Oonita naane quba ttokaho teei nike qoqopa eetoraqu?
Baamuhe, Sumasa noomae nike kuni ma ttani biiremi nike noho pesuta
qaaqa mee saridzakoi.
28 Khameto name nookare. Nike Ohongaho pesuta qaarare. Qaami
noi paana naatemake napai midzaamake konekonema noho dzagata bi-
ranatakoi.
29 Ohongai rike ma pobi oke nike gesina. Oonita qesai rike ma pobi oorai
nokoi Ohongaho khametoniqi qupadzomare.

3

OHONGAHO KHAMETONIPAMU

1 Moorare. Ohonga Mai napaho quba dzasa mina eete dzapami napa ao
nomaeho khameto naate oorai. Oonita ttokaho abi napake khoukhau oi
teeho quba bahe nokoi oho qesa Ohongake khoukhau oni.
2 Dzairamane, meenipamu napai ao Ohongaho khameto naate oorai
oonihe napaho birabira ikanoma naataqu oi paana naataamake oorai.
Oonihe oi paana naatemake Kiristu ooraiho isaki napa oorakoi oke napa
qupadzomare.
3 Oore, ape ma apei ao noho neseta oho kiito biirorai, Kiristu sesesei
ooraiho isakita nokoi oora ma qaara nokome pobiteqi sesesei ooraita qupad-
zomare.
4 Oi abi teei kahosa teeke sarihiqako ao hu noo riitakoi, oi teeho bahe
kahosa minarai gama hu noo dzongobetaquho isaki keke.
5 Oonihe Kiristui kahosaamanipamu ma noi abiho kahosa minarake aima
bamuitareiqi baata.
6 Oonita apenei Kiristuho torota atimorai nokoi kahosaama naatorai. Qate
kahosa qaupuqaupu abi nokoi Ohongaho akoako mooraama naateqi noke
gesina naataamake oorai.
7 Khameto name, oho quba teei eto nike ikobetaino. Kiristu rike ma pobi,
oonita apenei noho teteke iihaqi quba qidza eetorai nokoi noho rike ma pobi
saridze ooraiqi oke eetorai.
8 Qate Iibadzai khoobaqata sohoro kahosa eete baaqoraiho quba moomi
apenei kahosa eetorai nokoio noho asita oorai.
9 Oonihe Ohongaho Khatai Saataho baurake rubengaitareiqi biranateqi
abiho habara naate baateta. Oonomake eesuqi Ohongai khameto nome
dzoomami noho biidza nokoho qupata oomi nokoi kahosa quba isanataama
naate oke eetaama, oi nokoi ao Ohongaho asita biranate oorai, dzoobe.

10 Oonita Ohongaho khameto ma Iibadzaho khameto oho koridza ooqata paana naatorai. Oi teei baura qidza eetaama naatorai mae dzaira nomeho quba dzasa eetaama naatorai abi oonomai teqaha Iibadzaho asi qaate Ohongaho asita biranate ooraidzara.

DZASAHO TETE

11 Oi agobanipamuke napa Kiristuho noo nookami hee, Nike qesaho quba dzasa eete qaarareiqi hiireta.

12-13 Qate Kai noi Saataho nena ooqi noma nomeke teeteta oi quba apeho quba bahe noma nohoho baura qidzanihe, nomaehoi qanganita ttoka abi nokoi oonomake eeteqi nike ibo eete teetaquko eetoqa roqobetainohe nike oho teteke suimaino.

14 Ohongaho oko ma boto tupuho dza minake eetorai napai oke hee, Dzoobe, napai baata neta qaatahe ao qaraqaraho neta biranate ooraiqa hiibaridzo. Oonihe teei abiho dzasa eetaama noi baataho qausuta oorai.

15 Ma apei dzaira nomeke ibo eetorai noi taanga abi oonita qaraqara tatanga noho toro ooraidzara oke nike bageke eete qupadzomare.

16 Oi Kiristui napaho quba dzasa eeteqi te qaraqara nome qaanataranita napa dzasaho tete oke gesina naate qidzoke qaraqara napame qesamane napameke qaanataqu.

17 Oi teei ttokaho meuputa ooqi moomi noho qesai qangahasita oomi noi qoredza eete noke ota hoobidzaama naataqu oi teeho bahe noi qupita ooqi Ohongai dzasa eetoraiho teteke noi ruumenita qupadzomare.

18 Khameto name, eto napai too kakama dzasa eetainohe meenipamuke dzasa quba hobihobi baura samaneke eete qaarare.

19 Oke eeteqa napai Kiristuho pengata qupa napame too teeteqa hee, Oo napai meeqaho isaki ooniqi qupadzomakoi.

20 Oonihe qupa khatai napake qomaqoma hiibaquko erake qupadzomare, Oo Napaho qupai ao napake qomaqoma hiireqi Ohongaho qaamodzamodza eetoraita Ohonga noomae napake qomaqoma hiibaquko bamenomanipamu naatakoiqi hiibaridzoni. Oho quba eto ikobetaino.

21 Oonita dzairamane name, qupai napake qomaqoma hiibaama naatemi napai isanate attiamake Ohongaho toro biranatakoi.

22 Oi noi pai mootomi napa oke qusubaiteqi noho dzake qusubaite qaaqa, noho toro quba teeho quba pupu hiiremi moitakoi.

23 Oonihe pai oi teeho bahe, Napa Kiristuho dzapata atimaqa qesaho dzasa eete qaarareiqi hiireqi pai oke mootota.

24 Oho quba teei pai ooqake qusubaite qaaqa isanate Ohongama qesa dzaira eetorakoi. Oi Ohongai ao Sumasa nome napake moitemi hobihobi bagenoma naatorai oke napai mooqa hee, Meenipamu noi napake dzaira eetoraiqi hiibaridzoni.

4

OHONGAHO SUMASA MA TTOKAHO QAHURA

1 Dzairamane nookare. Too abi oberaobera samanei haba gegebetorai. Oho quba qaru baaorai eto nokoho tete pureke qaupuitainohe nokoke toronaite moomi apenei Ohongaho nena, nokoqaho noo qusubaitare.

2 Oonihe tete apeta Ohongaho nenake gesina naataqu oi era. Qesai hee, Oore Dzesu Kiristui meenipamu abiho sama eeteqi baataiqa hiibaqu nokoio Ohongaho nena.

3 Qate qesai oho bai hiibaqu nokoi Ohongaho nenanidzara. Ohongaho ibo biranatakoiqi hiirorai oi ao ttokata ooraita oho isaki oioni.

4 Oi Saatai ttokata nokoho torota baura eetemi noko oho totohota hiirorai.
Oonihe, khameto name, Kiristu beedzaeho maikhatai nikeho toro baura
eetemi nike oho isakita too abi oberaoberake suunaite soubidzaridzoni.
5 Nokoi ttokaho nena ooqi ttokaho sinasina hiiremi ttoka abi nookorai.
6 Qate napai Ohongaho nena oomi paha apenei Ohongaho nena oorai
nokoi napaho noo nookoraihe, mainaho nena nokoi napaho noo nookaa-
manipamu. Ooqata tete mee ma tete obera paana naatemi napa ao
batabidzaridzoni.

OHONGAI DZASAHO MAIKHATA

7 Dzairamane, Ohongai dzasaho tete biraitemi napamae qesaho dzasa eete
nokoke hoobire qaarare. Oi apenei dzasa quba eetorai nokoi Ohongaho
biidzanita noke gesinani.
8 Ohongai dzasaho maikhata oonita teei abiho dzasa eetaama naataqu noi
Ohonga ruumeni.
9 Nooka, Kiristui napake eehahaita quba Ohongai Khata teena nome
dzoobiremi ttokata biranatemi Ohonga dzasa eetoraiho khooba ota paana
naatorai.
10 Napai te Ohongaho dzasa eetaranihe noomae napaho dzasa eete Khata
nome dzoobiremi noi kahosa napahoho quba napake basara eetemi oorai
oio dzasaho khoobani.
11 Oonita dzairamane, Ohongai napaho dzasa oonomake eetemi napai
ikanomake eete qesaho dzasa eetaama naataqu? Baamu.
12 Ohongake abi moo pobitaamanihe, Ohongai dzasa eeteqi napake
tuuhoro qaami napai qesaho quba dzasa eete qaama dzasa oi napata
meenoma naatakoi.
13 Noi Sumasa nome napake moitemi napai Kiristuho toro atimami noi oho
qesa napaho toro atimami napai ota noke gesina naatare.
14 Oi Ohongai Khata nomeke dzoobiremi noi abi minaraho ingona naate-
take nanai moo pobiteqi oho isere moosobita nookare.
15 Oonita teei Ohongaho khata Dzesuke raraku biiremi Ohonga noho toro
atimami noi oho qesa Ohongaho torota atimaridzoni.
16 Ohongaio dzasaho khooba oonita teei noho teteta atimami Ohongai oho
qesa noho torota atimakoi. Oho quba Ohonga napaho dzake eetoraike napa
gama nooka tani naataridzoni.
17 Ohongai dzasaho khooba oomi dzasa oi napahota meenomanipamu
naatemi napai noma gama ne teenanita noi ipita abike maripa eetaquta
napai naane attike eetaqu? Baamu.
18 Atti ma dzasa oi te qesa dzaira eetoraidzara. Oi Ohongai abiho dzasa
eetemi dzasa oi abi oho toro meenoma naataamake oomi attiho isaki
naatakoi. Oi teei kahosaho ipike saridzakoiqi hiireqi atti eetaridzo. Oonihe,
Ohongai teeho dzasa eetemi dzasa oi nota meenoma naateqa attike qiru-
tomakoita tete mooro.
19 Qate napai dzasa eetorai oi teeho quba bahe,
20-21 Ohongai bosata napaho quba dzasa eetemi suimorai. Oonita teei
Ohonga dzaira eetaqu noi paha abi dzaira eetakoi. Oho nooke napa Ohon-
gaho toota nookami husi ma pai oioni. Oho qubake teei temu nomeke ibo
eeteqi oho heeta abike ikobeteqa hee, Oo anai Ohonga dzaira eetoraiqa
hiibaqu noi obera abi. Oi noi temu nome moo pobitoraihe noke ibo ee-
torai. Oonita Ohongake noi moo pobitaamake ikabeteqi noke dzaira eetaqu?
Bamu.

5

AI TATAUMANOMAI TTOKAHO TETE SUQOBIRORAI

1 Ohongai khameto napake dzoomami napai gama hee, Dzesu noi Kiristu
abi dzakapanomaniqi hiireqi dzomadzoma Mai ma khameto gama iso keke
qesaho dzake eetorai.
2 Oi napai Ohongaho dza eete noho noo qusubaiteqa paha khameto no-
hoho dza eetakoi, oke napa qupadzomare.
3 Napai Ohongaho dzake eete noho noo isanate qusubaitaridzoni. Oi noho
noo qusubaitaqu oi bamenoma oorarorihe,
4 Ohongai khameto napake dzoomami napai ai tataumaho dzubinani-
pamu naate ttokaho iiha ma dzoobidza samane suqobirorai.
5 Oonihe teei bamu sepeke ttokaho iiha ma dzoobidza suqobidzaquhe, noi
Ohongaho khata Dzesu noqaho neta soomaqi ttoka suqobidzakoi.

OHONGAI KHATAHO ISERE QIDZA MOOTOMI OORAI

6 Oi Dzesu Kiristui abiho isakita ttokata baata oi mee. Noi mumure
eserima baata, oi oba ma dzuuma noi baata. Oba sobasoba keke bahe dzuu,
oi baataho sobasoba. Oonita Sumasai oke mee hiireqi noomae khameto
napake beedzaenomaitorai.
7-8 Oi Sumasa ma oba ma dzuu, quba tapari nokoi gama teenaiteqi noho
baura mee hiirorai.
9 Qate abiho isereke napai nookoraita Ohonga noomae isere meenipamu
mootoqi hee, Kiristui naho khataniqi hiiremi oho isereke napa qidzoke
nookaama naataqu.
10 Oi Ohongai khata nomeho isere mootomi teei oke nookaama naateqa
Ohongake oberaniqi hiibakoi. Qate teei Ohongaho Khata noho neta
soomami noomaehota ao meenoma naataridzoni.
11 Oonita Ohongai isere mootoqi hee, Qaraqara oi Kiristuho botota ooraita
qaraqara oke ana nike qonotomi ooraiqi hiirorai.
12 Oho quba teei Ohongaho khata raraku biireqa qaraqara ao mai eetakoi.
Qate teei Khatake bai hiireqa qaraqaraho dzore naate qaarakoita qupad-
zomare.

QARAQARA TATANGA AO AIMA OORAI

13 Khameto nike Ohongaho khata noho neta tirere eetoraiho isakita ao
qaraqara mai eetorai oke ana nikeho quba qeeteta qupadzomare.
14 Oonita Ohongai quba mee hiibaridzoho isakita napai attiamake noke
quba teeho quba pupu hiiremi bamu bai hiibaqu.
15 Ma noi napaho pupu mee hiibakoiqi qupadzomaquko oho meeke napa
isanate saridzakoita nookare.
16 Qateqa, teei kahosa bamenoma aimami baataquho isaki naataqu noo
oke bamu erata hesataquhe nikemaehota teei harateteqa kahosa teeke
saridzemi baataquho isakiama naataquko nike noho quba pupu hiiremi
Ohonga noke eehahaitakoi. Qate teei kahosa bamenomanipamu saridzemi
baataquho isaki naatemi nike ikaqi noho quba tete qiri eetaqu? Noi ao
baataho pobi oonita nookare.
17 Quba qanga minarai kahosa kekenihe teei kahosa saridzeqa oho quba
baataama oho isaki oorai, ma teei kahosa saridzeqa baataridzoho isaki paha
ooraita nookare!
18 Oonihe napa moomi ape ma apeke Ohonga dzoomorai nokoi te (sani-
noke) kahosaho teteta tuumoraidzara. Oi Ohongai khata teeke dzoohiqa
noke bakena geema qaama kahosaho maikhatai noke mai eetaquho tete
bamu.
19 Napai moomi Saatai ttokaho tete ma oho abi gama susupu asi nometa
baubotomi ooraihe napai keke Ohongaho dzagata oorai.

20 Oi napai moomi Ohongaho Khatai baaqi napake nokanoka moitemi
oho quba Khata meenoma noke napai gesina naateqi Ohongaho khata
Dzesu Kiristuho dzagaqata oorai. Nookare. Ohonga meenoma ma qaraqara
tatanga noo oioni.
21 Oonita qeseba khameto name, etoqa Ohonga oberaobera tee ma teeke
upubidzainohe korabete qupa nikeme pobite qaarare.
Dzoobe, noo oioni
Anai Dzohane

2 DZOHANE
NOHO DZAIRA PEPA BISANA

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Epeso, Asia Gattiqa
Tii 80
Sinabidzaho Sase
(Oonimae Oko Ma Boto Tupu)
Haba Teeho Robe

PASARAHO NOO

1 Dzoobe Sase Qidza:
Ana Dzohane sinabidzaho sooparai khameto niiho ma nikeho quba noorake qeete. Dzoobe, meenipamu ana nikeho quba dzasa eete. Oonihe ana keke bahe, sinabidzata meenoma naatorai noko ma nanai gama nikeho quba dzasa eetorai.
2 Oi oho meei napahota baura eetemi napai gama teena naate qaarakoi.
3 Oonita Ohonga Mai ma khata noho Dzesu Kiristu nopoi napaho quba dzasa eete meupu nopome dzoobiremi napahota hasu ma keba ma kokora qidza biranatakoi.

DZASA EETAQUHO SUU MA PAI

4 Nookare. Ohonga Mai noi suu ma pai hiiremi ana moomi niiho khameto oho tete meenomata tuumorai.
5 Oonita ana te pai usaqe moosoidzaranihe Kiristui bosata hiiremi napa nooka baaorai teena oi hee, Nike qesaho dzasa eete qaarareiqi hiiremi ana niiho toro oho qasa hiire.
6 Oi napai qesaqesaho dzasa eesuqi oho pai qusubaitorai mae baamu? Ohongai suu ma pai oke agobanipamuke hiiretanihe oke napa poiqa gaubidzaquho tete bamu.

KIRISTUHO SINABIDZATA ATIMA QAARARE

7 Oonihe, Dzesu Kiristui abiho sama eeteqi baata oke qesai ikobeteqi hee, habaniqi hiireqi Kiristuho ibo naatorai.
8 Oonita napai eto oho kabira naatainohe, napa baura eetorai oke soubireqa oho ipi ma ari gama susupu saridzare.
9 Oi qesai Kiristuho sinabidzata atimaama naateqi ango mainata tuumorai, dzasa. Ohongai nokoma ooraama. Qate apene noho sinabidzata atimorai, meeke Ohonga mai ma khata esese napama gama oorai.
10 Oho quba teei Kiristuho sinabidza bahe sinabidza mainake aima nikeho toro biranataquko eto noke nagata dzeima kokora eete noho baura qaupuitaino.
11 Qaupuitemi eto noho baura qangai nikeho naataino, nookao.

AIPOHO NOO

12 Oore, naho noo samanenihe, oke posoma geeta qeetaquho isakiama naatemi anai nikeho toro biranate nikema napa qesa penga teenaite noo hiiremake napaho qupa qidzanipamu naatakoiqi hiireqi roroko biire.
13 Qate sase qidza niihoho khameto erana oorai nokoi paha niiho quba dzoobe hiire.
Oioni aipo,
Anai Dzohane, abi agoba

3 DZOHANE
NOHO DZAIRA PEPA IPINA

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Epeso, Asia Gattiqa
Tii 80
Gaidzo, Sinabidza Abi
Nagapa tee
Ttoka ma Haba tee

PASARAHO NOO

1 Dzoobe Dzaira:
Ana Dzohane Sinabidzaho sooparai Gaidzo niiho quba noorake qeesuqi meenipamu niiho quba dzasa eete.
2 Ana nookami niiho qupa khatai isanatoraihe, niiho sama ma gama oho qesa ohongahonga naatorareiqi ana Ohonga pupu hiirorai.
3 Oi dzairamane qesai baaqi niiho isere mee hiireqi hee, Nii tete meenomake iihoraiqi hiireta.
4 Oonita erai teeho quba bahe, naho khameto qesama nikei tete mee iihoraiho isereke ana nookama ota naho qupa qidzanipamu naataridzoni.

GAIDZO KOKORA QIDZA EETOTAHO HASA HIIRETA

5-6 Dzaira name, sinabidza abi ika ma ika neta baami nii dzasa quba nokoho kokora bagenoma eetemi nokoi oko ma boto tupu nanahota oho isere mootorai. Oonita nii Ohongake qupadzomaqi nokoke roherohe eetemi baurata tuumoraqu oi qidza.
7 Oi nokoi nagapa nokome qaateqi baurata tuumaqi teqaha raaba abihota soomoraidzaranita qupadzomare.
8 Napai abi oonomake too teeteqi sinabidzaho ttaiqanipamu naataridzo, dzoobe.

TTIOREPE MA TEMETERIHO ISERE

9-10 Qate ana oko ma boto tupuho quba gee teeke qeetetahe, Ttiorepe noi noomae bosa qobaqoba naatareiqi beedzae eete nanake kuimorai. Ma oi keke bahe sinabidza abi qesai ota biranatemi noi nokoke kuibiremi qesai baura eetareimi noi nokoke qaga hiireqi tuputa qirutomorai. Oho quba ana naamae ota biranateqake baura nohoho khooba sigumaqa oke pobitakoi. Noi nanaho qoreke hiireqi noo arinoma hiirorai.
11 Dzaira name, qanga eetorai abi noi Ohonga moo pobitaama, qate, baura qidza eetorai noio Ohongaho nena. Oonita tete qanga bahe qidzaqake nii gesina naate qaarareiqi ana niike qupanomaisubi.
12 Qate abi Samane Temeterioho isere mootoqi hee, noi baura mee keke eetorai. Oho qesa nanamae noho isere qidza mootomi nanaho isere meenoma naatoraike nii gesina.

AIPOHO NOO

13 Maaqa noo samaneke ana niiho quba qeetarorihe qidzoke poso ma eehoma oke qeete soubidzaqu.
14-15 Oonihe anai ao niiho toro biranate naka penga teenaite noo hiibareiqi qupadzome. Qate naho qesamane erana oorai nokoi niiho quba dzoobe hiire. Ma nii paha nanaho dzairamane temu ma temu gama ota dzoobe hiibare.
Oionita aipoo
Anai Dzohane

DZUTE
NOHO DZAIRA PEPA

Dzute Dzosepe qeeteta
Dzakopoho nomani
Dzerusaremu, Dzutea
Tii 69
Ohongaho Abi Tupu
Nagapa Ika ma Ika nena
Haba Samane

DZASAHO NOO

1 Nookare:
Ohongai nikeho quba dzasa eete kira hiiremi Dzesu Kiristuho repa tatangata biranate oorai nikeho quba ana noorake qeete.
2 Oonita dzasa ma baruna heena, keba ma dzapa oi gama nikeho neta meupu naatare.

SINABIDZAHO IBO OHO QOGO NOO

3 Dzairamane name, agobake ai tataumaho tete oke Ohongaho abi tupu nikeho quba biraite soubireta tete oi minara ma napake qidzaitoraihe sinabidzaho qogo ma saga qesaqesa nikeho quba paha hiibaridzoho isakita ana qeete.
4 Oi abi qesai mee bahe sinabidzaho sasaqake sooroqi seike nikeho bisata biranate Ohongaho noo ma baruna heenaho teteke ngiingirobe eete Dzesu Kiristu Soopara napame bai hiireqi dza ma rumuba nokome qusubaitorai.
Oonihe nokoi oonomake eete batabidza bamenoma saridzakoiqi agobake qeetemi oorai.
5 Oonita qupadzomare, agobake Ohonga Sooparai Isirae abike gama Aigitta habata dzeimami biranateta oonihe ipita qesai noho torota atimaama naate bai hiiremi noi nokoke teetemi goono naateta oke ana nike pobi hiire.
6 Qate paha angeroke qupadzomare. Nokohota qesai isaki nokome riite dzongobetemi Ohongai nokoke kha qupita ngibira tatangama suutomi nokoi maripa bodza nohoho beebe eetorai.
7 Qate paha Sotomu ma Gomora nagapa qesa hohoma oota nokoke qupadzomare. Nokoi oho qesa, apuata keke bahe nai ma sai ma tete bamenoma qesake iihaqi eepa tatanga saridzemi abi minarai moomi Ohongaho too pasereho mumure naatorai.
8 Oonita nikeho bisata abi qesai totaqita dza ma rumubaho baku geemorai. Ma paha totaqita nokoi bise ma baise beedzaenoma, oi mooqorai ma mooraama, nokoke qepuqepu hiiremi attinoma naatorai.
9 Oi Angero bosabosa Mikhaere noi agobake Moseho keba aima qurabidzare hiireqi Iibadzama qesa kurebeteqi te noke qepuqepu hiibara te noke noo tatanga hiibara, baamu. Noi hee, Maqa Ohonga Soopara noomae niike qamuni hiire. Ooqake angero mina Mikhaerei Iibadza pobi hiiretanita ota qupadzomare.
10 Qate nikeho bisata oorai abi qesai hoo ma haaho qesa khooba ruume naateqi ao qeemaqi rubenga saridzoraiho isaki oni.
11 Nokoi Kainiho tete iihorai, ma nokoi Koreho hu ma koridzata abi baatetaho pobi naatorai ma nokoi Baraqamu googa abi basesanomaho isaki naatorai, oi Baraqamui ttumaho dzaodzao eetota.

12 Ma nike sinabidzaho qaki ma nakiho quba hoo ma pattake biraitemi
nokoi ikake eete ota dzuubaqi nikeke maka moitorai? Nokoi pati nokomeke
qohateqi ota saqubema ttaike patta muunorai. Iaqa, nokoi gidzoroba, oi
dzorobi okoho isakita abike uumaama. Ma nokoi hooba meeama poqenom-
aho qesanita ao ngorubate eepaho pobi naasubi.
13 Besaho patisiqita poumaho horesa peitoraiho isakita nokoho midza
biranatorai. Ma pomatti uuboraiho isakita nokoho bodza hoteqa naatoraihe
koina nokohoi ao bamu naasumi khaa qupiho pobi naate qaarakoi.

NOKOHO IPI MA ARI OI BAMENOMA

14-16 Banaita oonomai dza ma rumuba nokome qusubaiteqi abi hu ma
koridzanomaitorai. Nokoi hee, Abi samane nanaho hasa hiibakoiqi hiireqi
noo maina painama nokoke ttenitteniitorai.
Oonihe, Aatamuho eema ma khata Enokha noi abi oonomake qupad-
zomaqi sau kharaqata eraiqi hiireta, Nookare, Ohonga Sooparai qaheuba
abi tteni ttauseni nomema baaqanoke nokoke teetakoi. Oi abi sinabidza
oberama eetorai ma nookorai ma kahosa abi ngiinginomai Ohonga qanga
hiirorai nokoke gama suhe hiireqa batabidzakoi.

SINABIDZA MA TETE MEE OTA ATIMARE

17 Qate dzairamane name, Dzesu Kiristu Soopara napameho Qaru abi
bosata nike pobi hiireta noo oke qupadzomare.
18 Oi nokoi hee, Ipita abi qesai pasenaho nesema tuumaqa dza ma rumuba
nokome qusubaiteqa sinabidza mee ngiingi ma baaba eetakoiqi hiireta.
19 Oonita hu ma koridza biirorai abi oonomaho qupa khata baamunipamu,
eto nokoke qaupuitaino.
20-21 Qate dzairamane, nikei sinabidza meeta atimaqi pupu hiiremi Qa-
heuba Sumasai nike bakena geema qaami Ohongai dzasaho tete biraitemi
ooraike nike iihaqa oho meupu saridze qaarakoi. Oke saridze qaami Dzesu
Kiristu Soopara napahoi qaraqara tatangaho gigi ma goha samaneke roi-
betorai oke baruna heena nometa kebanoke nikeke moite soubidzakoi.
22-23 Qate nikehota qesai qupa soranga eeteqi eepa oho pobi naatare
boohimi nike ao nokoho dzasa eete nokoke ota qaanatare. Qate qanga oho
makai ao qesaho sasata soororaihe, nikei pairuru eeteqa nokoho dzasa quba
paidzasuiqa nokoke eepa ota takomami qidzanatare.
24 Ohonga teena noi napaho ingona mai oonita nike eto haratetaino hiireqi
noi nikeke aima dzapa pobi nomeho dzagata mootomi nike midzaamake
qakiqaki naataridzoho isaki oorai.
25 Dzesu Kiristu Soopara napahoi oho isaki oonita Ohongaho beedzae ma
tatanga ma koina ma dzapa pobi oi agoba qaraqara qaarakoi.
Ana Dzute

PAANAITETAHO NOO DZESUHO

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Suunga Pattimo, oi
Epesoho Besa Khata robena
Tii 96
Sinabidza Abi Tupu Sebeni
Oi Nagapa: Epeso, ma Simuna, ma Pegamo, ma Ttiattira, ma Saatti, ma Pirattepia, ma Raottikhea ma minara
Asia Gattiqa Oho Haba

1 Dzoobe Dzairamane:
Quba bamenoma qesa ao biranatare boohimi Ohongai noo erake Dzesu Kiristu moitemi noi oke baura abi samane nomeho quba paanaitareiqi Angero nomeke dzoobiremi oke gama Ohongaho tuhotuho (ma sutasuta) abi Dzohane anaho quba paanaiteta.
2 Oonihe oi isere sepe bahe Ohonga Mai ma Dzesu Kiristu hiireta ma quba samane paanaiteta oke ana nese qoohiqi mooqi roqobeta minake eete gama ttarita qeetemi oorai.
3 Oonita noo qeetemi oorai oho mee ao biranatakoita apenei isaitaqu ma nookaqu ma roibetaqu nike korabete qupadzohiqa oke eetare.

OHONGAHO DZOOBE MA KANAKANA
4 Oionita sinabidza tupu sebeni Asia Gattiqaho habana oorai nike minaraho pui naate ooraita nookare. Sumasai baura minaraho khooba (sebeni) ooqi Ohongaho poro qereho patita baura eetoraita Ohonga agoba oorai baa qaarakoi noi Sumasama nopoi nikeho dzoobe hiiremi hasu ma keba oi nikeho naate.
5-6 Oi nopoi keke bahe Dzesu Kiristui Ohongaho noo qaupuiteqi napaho quba dzasa minake eete napake kahosaho ekata saqobareiqi dzuu nome perebireta. Perebireqi baata neta bosa qooroqi napake pobi nometa mootomi napai Ohonga mai napameho sinabidzaho ttiihu barabara abi naate oorai. Oi Kiristui oke eesuqi paha ttoka ma haba minaraho abi mimi nokoho Soopara mina naate oorai. Oke qupadzomaqi napai beedzae ma dzapa pobi nohoke qusubaite qaraqara qaarare. Oio meenipamu. Oonita noi Ohonga Mai ma Sumasama ttaike dzoobe hiiremi nikeho qupa kebaratare.
7-8 Napaho Soopara minai hee, Anai ipi ma bosa, agoba qaabi oorai qaarakoita anai ape bahe Kupina Eepanoma kekeni, ooiqi hiiroraita nookare. Ipita Dzesu Sooparai perettabita gagabero kukubihimake abi minarai nesema moo sahatetakoi. Abi noke teeteta, oi ttoka ma haba samaneho quni ma mani ma gama susupu, nokoi noke mooqa tti ma areare hiibakoi. Oore, oio meenipamu.

ABIHO ISAKI DZESUKE DZOHANE MOOTA
9 Dzoobe dzairamane, anai Dzohane nikeho nane oni. Bosata anai Ohongaho pobi naate Dzesuho isere qidza mooto tuumaqi Epeso nagapata biranateta. Biranatemi kaipo nike ma napaho irita peitetahe napai peperataama. Oonita anai Ohongaho noo iso keke ota hiiremi ttoka abi qesai naho goottae eete anake hotou biireqi Pattimo suunga erata mootomi oho sutasutata oorai.
10 Qate hiibi, anai dzuma teeta neseke qooroqi nookami naho tumeta suu ma inabiho isakita totoho minanipamu teei biranateqi eraiqi hiireta.

11 Hee, Maqa, nii poiqa moo nookaqu oke korabete geeta qeeteqa oke
naho oko ma boto tupu sebeni ma minarahota dzoobiremi tuumare. Oi
nagapa Epeso ma Simuna ma Pegamo ma Ttiattira ma Saatti ma Pirattepia
ma Raottikhea ma minarata oorai nokoho quba dzoobiremi tuumare.
12-13 Oke hiiremi anai hee, Apeho totoho oniqi hiireqi burisi eete moohimi
abiho tomidza teei oho bisata qooro oomi goriho dzongi sebeni rome
biire oota. Oonihe sasa nohoi kharanipamu oko karata oomi siihu tobe
sumanoma, geeba minanoma teei noho hobisata oota.
14 Ma qiba gee nohoi khabakhabarinoma oroubaho tomidzani qate nese
dzadza nohoi eepa koinaho isaki oni.
15 Oko nohoke moomi barasi hihihiinoma, eepa qaitoraiho qesa, qate
totoho nohoi oba sasa minai taate rururuitoraiho isaki oni.
16 Ma noi taama sebeniho isakike boto dzooma oomi nese ma pati nohoi
ete koinaho tomidzanipamu. Qate too nohota biranahita oi dzube qaanoma
tee, kakanoma keke oni.
17 Noke ana oonomake mooqi oko toro nohota taate baataho isaki naateta.
Oonihe noi boto pobi nomeke naho irita mootoqi hiireta, Eehe, anaio ipi
ma bosanihe nii eto atti eetaino. Anai baataho bahe, qaraqaraho maikhata.
18 Meeke ana bosata naamae baatetahe paha eehaha naate qaraqara
qaarakoi. Oio mee oonita apenei baataho tuputa tuumaquni mae ota tta
eetaqu oho kaame oi gama naho botota ooraita qupadzomare.
19 Oonita quba nii ao moori ma quba biranatare boobi oke nii poiqa
moohiqa oho isereke iso keke ttarita qeetare.
20 Qate goriho dzongi sebeni ma taama sebeni nii naho botota moori oi
qahura oonita oho meei era: Dzongi sebeni oi sinabidza tupu samaneho
dzare, ma taama sebeni oi qaru abi nokohoho dzare gama susupu oni. Oiqi
hiireta.

2

EPESO ABIHO DZAIRA PEPA DZOHANE QEETETA

1 Hiireqi Dzesu Soopara mina noi anake pobi hiireta, Qate nii Epesoho qaru
abi noho quba noorake qeetare. Hee, Dzoobe, anai taama sebeni nikeke boto
dzoomaqi goriho dzongi, oi tupu nikeho, oho bisata anai tuuma ma baaba
eetoraita naho noo erake nookare.
2 Oora ma qaara nikehoke ana gama gesina. Oi nike baura qidzata
peperataamake battigara naatorai oi bagenoma. Oi ikoiko abi qesai nikeho
bisata biranateqi hee, Nanai Kiristuho qaru abi ooniqi hiiremi nike ikoiko
nokohoke sigumami paana naateta.
3 Ma nike dzapa nahoho quba kaipo mina saridzeqi te oke nookami qanga
naataranihe paidzasuiqi pekhure teetorai oi gama qidza.
4 Oonihe nike bosata ai tataumaqi dzasaho tete isanate iiha qaatahe
ikanomake eete poiqa abiho dzasa ruume naatorai, teena ooqaho quba anai
nookami isanataama.
5 Oonita nike ota haratete ooraiqi ao qupa burisi eeteqa paha dzasaho
teteta qeehiqa oho kokora baura eetorare. Oke eto ruume naate eetaama
naatemi ana qeemaqa dzongi nikehoke oho tekata karabetaino.
6 Qate Nikoraoho ttari pasenanomahoke hiire: nokoho teteke nike goottae
oi mee, ana naamae oho goottae minanita ooqata nike gattiqa isanatorai.
7 Oonihe apenei torona oonomake suqobire qaaraqu abi nokoqaho qubake
ana tete geemami nokoi Ohongaho dzoo qidzata qeemaqa qaraqaraho ee
mee muunakoi, teena oke Sumasai naho oko ma boto nikeke pobi hiiroraita
tomanomai nookare! Oiqi qeetareiqi hiiremi ana Dzohanei qeeteta.

SIMUNA ABIHO DZAIRA PEPA DZOHANE QEETETA

8 Qateqa Dzesu Soopara Minai anake hee, Poiqa paha noorake Simunaho
qaru abiho quba qeete dzoobiremi tuumare. Hee, Anai bosata baatetanihe
paha eehaha naate ooraita apei ipi ma bosa bahe ana naqenita nookare.
9 Nike quba qesaqesaho dzore naate kaipota oorai oke ana gesina, oonihe
sinabidza ma tete oho meupui nikeho torota oorai oke eto ruume naataino.
Qate qesai Saataho abi naganihe sepeke hee, Nanaio Dzuta abi meeniqi
hiireqi nikeke qomaqoma samaneke hiirorai oke ana gama nookorai.
10 Iibadzaio qesa ma nikeke toronaiteqi sutasutata mootoqi bodza tteniho
isakita nike heme bamenoma moitemi nikehota qesai baatakoi.
Oonihe eto heme oho quba iiha ma dzoobidza eetaino. Baatareiqa
baatakoi hiireqi nike battigara naatemi ana qaraqaraho barei nikeho irita
dzeebidzakoi.
11 Oonita teei peperataama naate baateqa noi bamu ipi bodzaho baata
tatangaho kabira naataqu. Teena oke Sumasai naho oko ma boto samaneke
pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi hiire qeetare. Oke hiiremi ana
Dzohanei qeete.

PEGAMO ABIHO DZAIRA PEPA DZOHANEI QEETETA

12 Soopara minai paha anake hee, Qate Dzohane nii paha Nagapa Peg-
amoho qaru abi nokoho quba noorake geeta qeete dzoobiremi tuumare.
Hee, Apeho toota dzube qaanoma kakanomai keke biranatorai oi ananita
nookare.
13 Meusu nagapa nikehota Iibadzaho qoberoba huba haba biiremi
gamaniho poro qere oho bisata ooraihe nike oho goottae eete naho dzapata
atimaqi noho noo qusubaitorai, dzoobe. Ma naho qaupuqaupu abi Attipa
noke nokoi nagapa ota eepama dzooromi baatemi nike te oho qubake
ququimara oke ana nookami ooqata isanatorai.
14 Oonihe nikeho bisata Nikoraoho ttari qesa biranatemi nike ikaqi nokoho
totohoke nookorai?
Oi agobake Baraqamu noi Barakike banaiteqi hee,
15 Nii Isirae abike sengibetareiqa qoberobaho patta biraite pasenaho teteta
nokoke qoqopa eetemi ota dzuubakoiqi hiireta.
Qate Nikoraoho ttari oi oonomaho tomidza naatemi nike nokoho noo bai
hiibaama naatemi anata qanga naatorai.
16 Oho qubake nike ao qupa birisi eete tete oke pobitare. Pobitaama
naatemi anai baaqa qaa dzube naho toona oorai ooma nokoke rubengaitemi
nike nokoho tti ma ttaka hiibakoi.
17 Oonita toronaho suqobidza abiqake keke ana dzukudzukuta patta dzu-
bina mekenoma moitemi muunakoi, ma ana oma khabanoma dzapa siriha
ooraike noke moitemi noqai oho naru qidzake qupadzomakoi. Teena oke
Sumasai oko ma boto samane nahoke pobi hiiroraita tomanomai nookare!
Oiqi hiiremi ana Dzohanei qeete.

TTIATTIRA ABIHO DZAIRA PEPA DZOHANEI QEETETA

18 Soopara minai paha anake hee, Qateqa Dzohane nii paha pepa erake Tti-
attiraho qaru abiho quba qeeteqa dzoobiremi tuumare. Hee, Anai Ohongaho
Khata nese nahoi mohimohi eepanoma, qate oko nahoi barasi hihihinoma
oora ma qaara pobitorainomanita noo naho erake nookare.
19 Ana nookami nike ai tataumaqi kokoranoma naate baura qidza so-
horota. Sohoroqi battigara naate baura qidza samanenipamuke paha ee-
torai, dzoobe.
20 Oonihe agobake qoberoba atapa pasenanome Dzesabe noi Isiraeho
dzube abi ikobete qaata oho isaki teei nikeho bisata qoberobaho patta

biraiteqi hee, Ohongaho tooi eraiqi hiiroraiqi hiiremi naho baura abi qesai ikaqi qohare ota qeemaqi pasena oho ttaike muunorai? Teena oi nikeho bisata oomi anata kahosanoma naatorai.
21 Qoberoba atapa oho isaki oomi anai hee, Nike qupa burisi eete oonomake qaatareiqi hiire qaimi nike ikaqi basesa eetorai?
22 Oho qubake ana atapa oho isakike qoorobiremi basata pirupara minake eetakoi, oi apene paha oho kahosanoma naatorai ooma gamaqa. Oonihe hairiamake qupa burisi eete tete oke qaataquko ingonaitakoi.
23 Oonita anai qoberoba oho khametoke teetemi baatanipamuke eetemake naho oko ma boto tupu samanei oke mooqa hee, Oo Meenipamu Dzesu Sooparai abi napaho dza ma rumubake toronaiteqi oho isakita ipi ma ari moitoraiqa hiibakoi.
24 Oi Ttiattira nagapata dzotata qusubaitoraiho ttari oberai nikeke hee, Nanaho gesina kosidzonipamu ooraita nike nokanoka oke nanaho torota aimareiqi hiirorai.
Oonihe oi Iibadzaho pobi naatemi qesa ma nikei oho baike hiiroraiho qubake anai bamu paha bame teeke nikeho irita mootaqu, oi nike ao baura qidza samaneta oorai.
25 Teena oke nike qere biire qaamake anai biranate oho ipi moitakoi.
26 Oi nikei ota peperataamake baura nahoke eete soubidzaquko nikeke ana geebanomaitemi nike abi tupu samaneho soopara naatakoi.
27 Oi teeho bahe qetaqeta teei hee, Abi ttoka qapuke huhuitorai oho isakita (Dzesu) noi bise baisema abike soopara eetorakoi. Oiqi qeetemi ooraita naho mai anake oho isakinomaitetaho tomidzake nike oho qesa abi mimiho koo beedzaenoma aimaqa ooma abike pobipobiitemi basesanomai ttoka qapuho isakita huhunatakoi.
28-29 Oi ana hiiremi nike iihai taamaho qesa naate dzadzanomanipamu naatakoi. Teena oke Sumasai hiiroraita oko ma boto tupu nike gama susupu noo oke nooka qusubaitare.

3

SAATTI ABIHO DZAIRA PEPAKE DZOHANEI QEETETA

1 Dzesu Sooparai anake hee, Qate Dzohane nii nagapa Saattiho oko ma botoho qaru abi noho quba geerake qeete dzoobire tuumare. Hee, Sumasa (sebeni oi sipi teena susupu) naho torona oorai. Ma anai taama sebeni (oi oko ma boto minara) nikeke gama boto dzooma ooraita nookare. Anai nookami nike hee, Nanai qaraqaraho dzapa pobinomaniqi hiiroraihe baamu, nike batabata samanomai oorai.
Oi Ohongaho pengata nike baura qidza samaneke qere biire ao peeota aimarorihe naane quba qaatemi oorai?
2 Oho quba sahateteqa isaki gattiqa nikeho torota baataamake oorai oke hairiamake tukutoqa baurake eehahaitare.
3 Oi ana biranataqu bodzake nike ruume. Oonita eto nike meerata oomi saridzainoho qubake nike toma tiite nookaqa sahatete ao qupa burisi eetare.
4 Meeke Saattiho oko ma boto tupu nikeho bisata abi teena teenaho oora ma qaarai makaamake oorai nokoi dzapa pobinomanita noko ttoba khabanoma dzapireqa anama nanai minaraho neseta sarai teenai keke oorakoi.
5 Abi oonomai meeke ttoba khabanoma dzapiremi anai bamu dzapa nokohoke qaraqaraho geeta dzamutaquhe Ohongaho penga ma angero nohoho pengata dzapa nokohoke mee hiibakoi.
6 Teena oke Sumasai oko ma boto tupu minarake pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi Dzesu Soopara hiiremi ana qeete.

PIRATTEPIA ABIHO DZAIRA PEPAKE DZOHANEI QEETETA

7 Soopara minai paha anake hee, Qate Dzohane, nii paha nagapa Pirattepiaho oko ma boto tupu oho qaru abiho quba geerake qeete dzoobiremi tuumare. Hee, Anai Dzakapa meenomanipamu oonita agobake Tabitiho eema ma khatai noho tete kaame aimakoiqi hiireta naru oho mee oi naho botota oorai. Oho qubake anai tete siiremi teei bamu geemaqu, eo ana tete geemami paha teei bamu siibaqu, oonita nookare.

8 Ana naamae nikeho quba tete geemata. Geemami teei oke siibaquho isaki baamu. Oi ana moomi nike teqaha dzapa nahoke ai siginaitaranihe naho nooke nike gattiqa beedzae eete qusubaiteqi baura qidzake eetorai, dzoobe.

9 Qate Iibadzaho tuputa qesai nikeho bisata qeemaqi hee, Nanaio Dzuta abi meenomanita nike nanaho noo qusubaitareiqi hiiroraihe nokoi obera noo oke hiirorai.

10 Oonihe nike naho noota battigara naatoraiho qubake ttoka ma haba minaraho abihota torona mina biranatemake ana nike beedzaenomaitemi nike ota isanatakoi. Oonita anai nikeho dza minake eetoraike Dzuta abi nokoi qupadzoma quba ana hiiremi nokoi baaqa nikeho torota subate dzapa nikehoho hasa hiibakoi.

11 Oonita ana bamu hairi eetaquhe ao baaqa oho papara nikeho qibata dzaamotakoita eto nike peperatemi papara nikehoi qesaho pobi naataino.

12 Oonita teei torona gama suqobidzaqu noke ana Ohonga nameho biiriho suba hiiremi teei bamu noho habara eetaquhe noi oho nakuqata keke qooro tatanga naate qaarakoi.

Oi ana dzapa usaqe name noho irita mootakoi. Ma Ohonga nameho dzapa ma Ohonga nameho meusu nagapa Dzerusaremu qusuta biranatorai oho dzapa pobinoma oke gama suqobidza abi noho irita suutomi bagenoma naate qaarakoi.

13 Noo teena oke Sumasai oko ma boto tupu minarake pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi Soopara minai hiiremi anai qeete.

RAOTTIKHEA ABIHO DZAIRA PEPA DZOHANEI QEETETA

14 Dzesu Sooparai anake hee, Qateqa Dzohane, nii poiqa nagapa Raottikeaho oko ma boto tupuho qaru abiho quba geerake qeete dzoobiremi tuumare. Hee, Anai ape bahe Ohonga mosomoso Maikhata, mutusa qidza meenipamu, idzoidzo, ma isere nahoi paha idzoidzonita nookare.

15 Nikeho baurake ana nookami oi eepa bamu, ma dzapa bamuhe oi oho takurata oorai. Nike eehaha naataamake kebai keke oorapuko oi gattiqa isanatarorihe nike ao eehaha naate eepaho isakita ootati qaate kebaratemi anata isanataamani.

16 Oonita hiidzo, nike dzapa bamu, ma mutu bamu oho qubake anai nikeho isaki etteimami mari naatemi keuma biidzakoi.

17 Oi gisi nikehoi ttoba ma bareama, nese qupi, midzanoma, makanomanihe nike ikaqi oho ruume naateqi hee, Baamu nanai isanatorai ma qepe ma haba nanata gama gairai ooraiqi hiirorai?

18 Maqa, ttokahoke nike hiireqi oho totohota hiiroraihe, ttoba ma bare sasari khabanoma naho torona oorai oke nike mai eeteqa habana gotta nikeme sengibetemi nikeho midza bamu naatakoi. Ma neseho maraseni nahoke aima nese nikeme suraitemake qidzanatakoi. Oho qesa nike ttuma ma quruma nikemeke biireqa gori tobe sumanoma ao eepata sasari naate oorai oke nike naho torota aimamake meeke nikeho isaki meupunoma naatakoi. Sinasina naho oke nookare.

19 Oi anai abi apeneho dzake eetorai nokoqake ana qogo noo hiireqi tete
pobitoraita ana noo hiire oke ao nooka roqobeteqa burisi eete tete nikeme
pobitare
20 Nookao, anai qupa nikeho pouta tonabetoraita teei totoho oke nookaqa
naho quba tete geemamake anai nakuta qeemaqa noma nakamae ttaike
patta muuna rongoqoma qaarakoi.
21 Oi erake eete oorai. Ana torona samaneke suqobireqi ao mai nameho
poro qereta peite noma ttaike soopara baura eetorai. Oonita oho isakita teei
suqobidza abi naataqu noke ana poro qere nameta teka moitemi peite paha
ttaike erata qoobakoi.
22 Noo teena oke Sumasai oko ma boto tupu minarake pobi hiiroraita
tomanomai nookare! Oiqi Sooparai hiiremi ana Dzohanei qeete.

4

QUSUTA TOTOHO SAMANEI OHONGA SUBESUBE HIIRETA

1 Geeho noo oke Dzesu Soopara hiire qaasuhimi ana Dzohanei moomi
qusunipamuta tete teei kuraubami suu ma inabiho noo totoho bosana
nookori oho totohota noi paha ana pobi hiireqi hee, Nii erata peitemake quba
biranataqu oke ana nii banaitare.
2 Oke hiimi Sumasai anake raraku biiremi ana peite moomi idze, qusuta
poro qere mina oomi teei ota qoorota.
3 Qoorota oi Beedzaeho Maikhatanipamu! Noi oma somu ma qodzori
hihihinomaho isaki. Qate dzadza noke sengibeteta oi bane ebeke eehaha
hisasainomaho qesani.
4 Noi kebapouta oomi abi mimi dzare 24 nokoi noke rome biireqi bosaqure
24 ota habeseta (oi Isirae abi tupu 12 ma qaru abi 12 napahoho isaki gamaqa).
Qate nokoi ttoba khabanoma dzapidzanoma ooqi goriho papara tobe
sumanomake tooroqi oota.
5-6 Qate obattuho isaki hihihinoma teei oomi Ohongaho poro qere oi oho
bisata oota. Ma poro qere oho neta baibai aimami para ma husu attinoma
biranateta. Ma oho patita dzadza tatanga oi kisakisama uhuba igabiremi oi
Ohongaho Sumasa sebeniho isaki oi sipi teenaho qaseqase naateta.
Qate qaraqaranomaho isaki eserisa eseri oi poro qere oke rome biirota,
nokoi nese tume ma dzage ooranoma.
7 Oi kabiraho qesanihe oi qaraqaraho qahurani. Isaki bosabosa oi Raioni
attinomaho tomidzani. Qate oho samaio kao kokoranomaho tomidzani.
Qate oho temuio abi tee qiba ttittira minanomaho tomidzani ma nese ma
penga noho oi paha abihoni. Qate musaqio tuna mohimohi ao areuma
dzobidzobi eetoraiho tomidza.
8 Oonihe isaki eserisa eseri oi gama naku ma sasata nesei keke quba
moo soubirorai ma teehota hira sikisi rauharauha eetorai, teehota paha
sikisi oke eetorai. Oke eete noko gama noo dzobidzobiho isakita oorai.
Nokoi meeraamanihe qupiba ma etebake roibeteqi hee, Ohonga Beedzaeho
Maikhata, nii Agoago ma Dzakapanoma, Qaheubanani! Nii Agoba Oorai
Qaarakoi, ooboboo!
9-10 Hiireqi nokoi oonomaho isakita Ohonga qaraqara tatanganoma noke
dzoobe hiire hasama gegema hiimi abi mimi 24 poro qerena oorai nokoi
ao hairiamake Ohongaho dzagata pomai kotoroqi papara nokome oko toro
nohota mootoqi qaraqaraho maikhatake subesube hiirorai.
11 Nokoi hee,
O Ohonga Soopara naname.
Quba dzapa samane minarake korabeteta

oke niimae korabeteta, ma oi niiho qubai keke.
Oonita nanai niiho hasama gegema hiireqi
dzapa niihoke qusubaitorai
oi teeho bahe nii oho isaki kekeni.
Oiqi hiirota.

5

DZOHANEI GEE ATTINOMA SENGINOMA MOOTA

1 Qate Ohongai poro qere ota qooro oomi boto pobi nohota gee senginoma teei oomi ana moota. Moohimi oho qetaqetai nakuta oota ma sasata dzapa ma pasarai oomi oho geeba sebenike ee dzusama suutomi oota.
2 Oomi angero beedzaenoma teei sokateqi hiireta, Apei geeba erake isanate sengi geemaqu?
3 Oke hiireqi qiri eetemi eehe, qusu ma ttoka minarata abi teei sengi oke geemaqa oho mee isaitaquho isaki te oorara.
4 Abi oonomai bamu naatemi ana Dzohanei dzasa minake eete tti hiireta.
5 Tti hiiremi abi mimihota teei ana pobi hiireta, Maqa, eto tti hiibaino. Dzutaho quni ma manihota teei oho isaki oorai oi Tabitiho sooro ma saina noke qesai hee, Dzutaho Raioniqi hiirorai noi suqobidza maikhata. Oonita noi sengi geeba sebeninoma oke geehiqa gee isaitaquho isaki ooraita mooro.
6 Oiqi hiiremi ana moomi poro qereta qaraqaraho isaki eserisa eseri nokoho bisa ma abi mimi 24 nokoho bisa qapunipamuta abiho Hoo Dzooba teei qooro oota. Oonihe noho samai sipisipi khatake kahosaho quba kiridza qeeroraiho tomidza naatemi noho nese sebeni ma qiba toqena sebeni oota (oi Ohongaho Sumasai ttoka ma haba gama igabiroraiho qahura naateta).
7 Oonita napaho Hoo Dzooba noi poro qereta baaqi Ohonga maiho boto pobita gee bamenoma senginoma oke aimata.
8 Aihimi qaraqaraho isaki eserisa eseri ma abi mimi 24 nokoi Hoo Dzooba napaho, oko toro nohota pomai kotorota. Pomai kotoroqi goriho ttuba samane nokome ota mootomi oho nakuta ura moromoronoma peiteta, oio qaheuba abi minarai hasa ma pupu dzoobirorai oho qahurani.
9 Qate paha nokoi kui nokome aimaqi Hoo Dzooba napahoho dzapa qiraiteqi naa usaqe erake hiireta,
Buububuu! Nii Ohongaho quba eeteqi
abi noo maina paina haba samaneta oorai
ma quni ma mani samane nokoke ingonaitareiqi
dzuu niimeke perebireta
oho qubake nii niiqe gee senginoma geebanoma
oke aima geemaquho isaki oorai, dzoobe!
10 Nii abi samaneke ingonaiteqi
hiiremi nokoi Ohongaho quba eeteqi
ttiihu barabara abi tupu mina naate ooraiqi
ttoka ma haba minarake soopara eetorakoi, uububuu!
11 Naa oke hiire qaasuhimi ana moo nookami angero kitu ma hoho mina, hattatti ttauseni heagopago nokoi poro qere ma qaraqaraho isaki eserisa eseri ma abi mimi 24 oke gama rome biireta.
12 Rome biireqi garuruiqi Hoo Dzooba napahoke hee,
Meenipamu, abi niike kabira bagenomaho isakita
dzuubetetanita beedzae ma tatanga
ma ttuma ma gesina ma dzapa pobi ma agoago
ma dzakapa oi gama niihoi keke!

13 Oiqi hiiremi idze! Ana nookami Ohongaho boto popo minara oi qusuna
ma katana, ma obana ma torana, ma ika ma ikana, oi gama too teenaite
kaitomaqi hiireta,
Oore, nee ma bau, beedzae ma tatanga
ma dzapa pobi minara
oi Ohonga mai poro qerena qoororai
ma Khatai abiho Hoo Dzooba naate oorai
nopoqaho isaki kekeni!
14 Noo oke quba minarai hiiremi qaraqaraho isaki eserisa eseri nokoi
totoho oke qaupuiteqi hee, Oi meenipamu ooniqi hiiremi paha abi mimi 24
nokoi gama pomai kotoroqi Ohongaho hasama gegema hiireta.

6

HOO DZOOBAI GEEHO GEEBA SIKISI UHUTOTA

1 Nokoi hasama gegema hiimi ana Dzohanei moomi napaho Hoo Dzooba
noi geeba bosabosa oke uhutapihimi qaraqaraho isaki eserisa eserihota teei
paraho totohota sokateqi hee, Oionita quba oi biranatare, oiqi hiireta.
2 Hiiremi ana moohimi abi teei oosi dzadza ma sahurunoma noho heeta
biranatemi teei noke poregatti dzeebireqi saipa moitemi noi ao torouma
qeemaqi abi ma quba samaneke suqobire ngausa eeteta.
3 Oke eetemi napaho Hoo Dzooba noi paha geeba oho samaqake uhutota.
Uhutomi ana nookami qaraqaraho isaki eserisa eserihota paha teei sokateqi
hee, Quba teei ipibire biranatareiqi hiireta.
4 Hiiremi oosi dzuu suraitanoma teei biranatemi abi noho irina habeseta
noke teei qaa dzube moitemi noi qeemaqi qaa qogoimaqi ttokata abi samane
qesa sobana soorota.
5 Oke eetemi napaho Hoo Dzoobai paha geeba oho samana uhutomi tapari
naateta. Oke eesuhimi oosi kuu ma pebanoma teei biranatemi noho heeta
abi oota noi seebeho gosogosoke botoma aimota.
6 Aimomi ana nookami qaraqaraho isaki eserisa eserihota totoho teei hee,
Oho mee erani: Dzobadzoba teeho ttuma oi kina teena naatakoi qate eringa
mutu pauni teena oho qesa kina teena. Qate bibi ma bai oba idze, apei oho
ttuma quba isanataqu? Bamunipamu oho seebe minani.
7 Oiqi hiiremi napaho Hoo Dzooba noi geeba oho samana uhutomi oi poa
naatemi qaraqaraho isaki eserisa eseriho totohoi hee, Oioni quba teei paha
biranatareiqi hiireta.
8 Hiimi ana moomi oosi gotta ma gattanoma teei qereqarema baami
abi oho heeta oota dzapa noho baatani. Qate noho gaigai oio eero ma
ngarangara!
Oonita Ohongai oke eete hiiremi quba oho mee era biranateta: qaa dzube
biranateta, ma seebe biireta, ma baata samane biranateta, ma paha kabira
qaanomai abi muunata, oke eetemi abi samanenipamui baateta.
9 Oionita Hoo Dzooba napahoi geeba oho samana uhutomi paipu naatemi
ana moomi kabirake dzuubetaquho haqa teei oota. Oonihe oho pesuke
moohimi idze, abi qesa samanei Ohongaho isere qidza abiho torota mootoqi
sinabidza idzoidzoke hiireta nokoke ttokaho maimanei haqa ota dzuu-
betemi nokoho gisi ota areare hiirota.
10 Oi nokoi sokateqi hee, O qaheuba Maikhata meenoma, niiho baura abi
samane nanai ttokata baura eete qaimi ibo abi nanake teete baaorai oonita
bodza apeta nii nokoke maripa eeteqa oho ipi ma habara nokoke moitaqu?
11 Oiqi hiiremi Ohongai sinasina erake nokoke pobi hiireta, O dzoobe,
oonihe nike isakiqata beebe eete oomake oho bodzata nokoi kokora abi

qesamane nikeho nokoke oho qesa teetemi baatemake oho batabidza biranatakoi. Hiireqi nokoke ttoba ma sasa khabanoma moitemi oi qupa saasari nokohoho mumure naatemi oke dzaarota.
12 Oonita quba oi bamu naatemi ana moomi napaho Hoo Dzoobai geeba paha oho samana uhutomi sikisi naatemi idze! Ttoka ma haba rubabeta minake eetemi etebake quba qanga, eequ asuasuho isaki oi peite eteke sirihata. Qate qupibake dzuui sooro peite dzasidzake igabireta.
13 Qate uta mina tooromi muri surisa gama ttokata taatoraiho isakita taama ma pomatti uuba taateta (oi abi mimi samanei baatarotaho qaseqaseni kaqa).
14 Oke eetemi ana moomi pepake qoomoraiho qesake qusuho herohero bamu naatemi tora ma haba ma sunga hoho oi ttoka abiho quba tatanga minarai gama uuba taateta.
15 Uuba bamu naatemi ttokaho abi qiba ma abi mimi ma abi dzapa pobinoma ma abi soopara ma abi bise baisenoma ma ttuma minanoma ma sutasuta abi ma saqosaqo abi oi gama iso keke sakabaqi tora ma tapani mae oma nagani mae ikata tuumaqa soomaqu hiireqi buu ma dzaake tuumata.
16-17 Nokoi areare hiireqi hee, Idze! Sinabidza abiho Hoo Dzooba noi bodza teeho isakita beebe eete qaabihe nanai basesata qaimi poiqa noho dzauba peitemi Ohonga mai nanake batabidzareiqi qohare nometa qooro oorai.
Idze, Mai ma Khata poiqa dzauba irita ooraimi napahota apei nopoho pengata qooro isanataqu? Bamunipamu, nopoi nana ngausa eetare boobita tora ma tapa nike hairiamake nanaho irita taate nana pupubidzare, ooiqi hiireta.

7

ISIRAE ABI GEEBANOMA 144,000 (SINABIDZANOMAHO QAHURA)

1 Oonihe quba attinoma oi biranataamake oomi ana Dzohanei moomi angero eserisa eseri, teei ttokaho dzaga robe, teei ttokaho tume, teei oho pobi, teei mage, oho neta nokoi gama qooroqi uta ma quba bamenoma toobarota oke gama qahitoto oomi ee ma eka, ttoka ma besa oi gama poupa eetareiqi beebe eetota.
2 Oi teeho quba bahe ana moomi angero teei ete peitoraiho neta qoridzemi Ohonga qaraqaranomaho geeba noho botota ootanita Ohongai angero eserisa eseri beedzae moitemi nokoi ao ttoka ma besa ma habaho isakike gama nasanasa eetarotahe, angero teena noi sokateqi eraiqi hiireta, Nike beebe eetare!
3 Ee ma eka, ttoka ma besake gama nasanasa eetaridzonihe bosata beebe gattiqa eetemake nanai Ohongaho geebake kokora abi nohoho pengata suutakoi. Oiqi hiiremi oho baura bosa biranateta.
4 Oonita ana nookami qesaho pengata geeba oke suutota abi oho dzare hattatti poti poa ttausani (144,000), oi Isirae abiho quni ma mani samaneho nena gamaqa.
5 Oi Dzutaho quni ma manihota tuerebe ttauseni oho geebanoma naateta,
6 Rubeho quni ma manihota oho qesa, ma Gattihota oho isaki.
7-8 Oi paha Asera ma Napattari ma Manase ma Simeo ma Rebi ma Isakhara ma Dzeburo ma Dzosepe ma Beedzamiho uni ma mani nokohota tuerebe ttauseni ma tuerebe ttauseni keke tuumami susupu uani hattatti poti poa ttauseni nokoi oho geebanoma naateta.

INGONAITETAHO TTARI OHONGA HASA HIIROTA

9 Oke eetemi ana moomi idze! Ohonga Maiho poro qere ma napaho Hoo Dzooba nopoho patita abi heagopago huba haba biire oota. Nokoi ttoka

ma haba minaraho quni ma mani, noo maina paina, suu ma sama maina paina keke. Oonihe nokoi gama iso keke sasa khabanoma dzabanoma ooqi ee hehenake botonaite baqebete qaki ma naki eetota.
10 Nokoi gama qarutoqi hee, Buububuu! Ohonga mai poro qerena oorai ma Hoo Dzooba qidza naname, ao nipe nana ingonaitemi nipeho dzapaio poro kira kharanoma.
11 Totoho oke eete qarutomi qaraqaraho isaki eserisa eseri ma abi mimi 24 ma angero samanenipamu nokoi poro qere oke rome biire ooqi gama susupu pomai kotoroqi Ohongaho hasama gegema hiireta. Nokoi hee, Dzoobe mina!
12 Nokanoka ma agoago ma dzapa pobi ma beedzae ma tatanga oi Ohonga napame niiqaho pobi naate qaraqara qaarakoi oi meenipamu! Oiqi hiireta.

INGONAITETAHO TTARI AO HEMEAMA NAATE OOTA, DZOOBE

13 Nokoi hasama gegema hiiremi abi mimihota teei Dzohane anake qasa eeteta, Maqa, abi sasa khabanoma dzabanoma erana qaki ma nakita oorai nokoi apene? Ma ika neta baaorai oke nii qupadzome mae?
14 Hiiremi ana hee, Abi mina name, nii gesinani qate ana khoukhau oni.
Hiimi noi anake hee, Nooka! Nokoi apene bahe Hoo Dzooba noi bosata baatemi nokoi noho dzuuma oora ma qaara qanga nokomeho sasake akobetemi sasari naate oorai nokoio oho tupu, oonihe nokoi kaipo ma qangahasi minaqipake suqobire oorai.
15 Oonita poiqa nokoi qupi ma sau samaneke Ohongaho biirita peite poro qere nohota qeemaqi noke tuuhororai.
16 Oho qubake Hoo Dzooba noi paha nokoho bisata qopa koobiremi ete bamu nokoke moomi sasa heme eetaqu ma oba ma patta nokohoi baamu bamu naataqu.
17 Oi teeho bahe abiho Hoo Dzooba bagenoma poro qerena oorai noio nokoke soopara qidza eeteqi dzeimami nokoi oba heuheunoma, qaraqaranoma oke muuna qaami Ohonga noomae ttiroba nokohoke dzamutomi qidzanate oorai qaarakoi. Oiqi noi hiireta.

8

NAPAHO HOO DZOOBAI GEEHO GEEBA MUSAQI UHUTOTA

1-2 Oke hiiremi oionita Hoo Dzooba napahoi paha geeba musaqi uhutota. Uhutomi idze! qusuta momottuttu biireta. Oi hapu haubaho isaki oke eetomi ooqata ana moohimi quba qesa paha biranatare boohimi angero sebeni Ohongaho dzagata sani qoororai nokoke teei paha suu sebeni moiteta.
3-4 Qate ura moromoroho qohare gori suraitanomai poro qereho patita oorai oonita angero teei baaqi qohare ota qoorota. Qooromi teei noke qoriho surube khara teeke moitemi surube oho nakuta quba ura moromoronoma oota oio sinabidza nokanoka abiho tti ma soriho qahura naatemi noi oke ota qeeremi qauna nohoi biranatemi oi Ohongahota kiridza bagenoma naatemi minarai nookata.
5 Minarai nookami oionita angero noi surube oke qohare oho eepa nakuta dzoobireqi oho mukena giimaqi oke ai perebiremi oi manoqo ttokata taateta. Taatemi oho ipike baibai aimata, para hiireta, tumu rubabeteta, ma husu ma nooaga samane biranateta.

ANGERO ESERISA ESERI NOKOI SUU SEBENI HUITETA

6 Quba attinoma oi ttokata biranatemi qusuta angero sebeni beebe eetota nokoi suu nokome huitareiqi roibeteta.
7 Roibeteqi teei bosa suu huitemi oionita eepa bori ma qaisi qaanoma ma abi baatarotaho dzuu oi gama teena naate kisakisama uhuba perebaqi

ttokata soorota. Sooromi ee taparihota teei eepa mukena naatetani eseri eehahake oota. Oho isaki keke oi ttoka igabireta qate eebeke eehaha oi gama qaite goono naateta.

8 Qate angero oho samana oota noi suu nome huitemi eepa minaqipamu, toraho isaki, oi qoridze okasabaqi besata taatemi besaho oba totaqi taparihota teei dzuuho tomidza naateta.

9 Qate besaho kabira ma quba poupanoma besana oorai totaqi taparihota teenai baatetani qate eseri eehahake oota. Ma besaho sisima ma quba oi gama totaqi taparihota teei rubenga naate bamu naatemi eseri oi gattiqa isanateta oke keke eete besa igabireta.

10 Oke eetemi angero oho sama, naba tiri noi suu huitemi oionita taamaho isaki dzongi eepa minanomaho isaki oi obata taateta ma oho quba ttokaho oba ttittira ma sakaba samane oi taparihota teei togo eetetani eseri gattiqa isanateta. Qate taamai obata taateta (oi abi?)

11 noho dzapai maa subasuba togonoma, oho quba abi samane noho oba muunaqi baateta oho qahurake qupadzomare.

12 Qate angero naba poa noi suu huitemi ete ma dzasidza ma pomatti gama, oho totaqi taparihota teei qupi soorota. Oho qubake qupiba ma etebake dzadzai te isanataranihe abihota bame mina biranateta.

13 Biranatemi ana Dzohanei moomi tuna teei qusuta areumaqi noo bamenoma hiireqi areare hiireta. Noi hee, Idze maidze! Angero paha tapari suu huitemi ttokata abi oorai nokohota paha quba bamenomanipamu biranatakoi, idze! Oiqi hiireta.

9

ANGERO NABA PAIPU NOI SUU HUITETA

1 Qate angero naba 5 noi bodza ota suu huitemi taamaho isaki teei paha uubaqi ttokata taateta. Oonihe noi qaruho isaki oonita Ohongai noke Iibadza nagake bodza hoteqaho isakiqata saqobareiqi oho gehigehi noke moiteta.

2 Moitemi noi oho tete geemami idze, eepa minaho qaunaho qesa ota biranateqi ete ma dzasidzake gama pupubireta.

3 Oonihe qaunai paha hiiburoqi oi punara samanenipamuho tomidza naatetahe ipi nokohoi besabesaho ipi toqenaho qesani.

4 Qate noi nokoke erake pobi hiireta, Eto kuna ma eebeke hesataino ma abi penga nokohoke geebanomaiteta nokoke eto hesatainohe qesa oho geebaama nokoqake sesero eetareiqi hiireta.

5 Oi baatanipamuho isaki bahe besabesai abi heme moitoraiqaho isakita nokoke heme moite qaamake dzasidza boto teena baamu naatakoi.

6 Oi qahura ape bahe bame minanipamu ttoka abiho irita biranatemi nokoi baata quba hiibakoihe bitta eetemi baatai nokoke bamu mai eetaqu.

7 Qate punara hiirorai oi oosi mae qaaho ttangi qaanomaho qesa ma oi abiho nese ma penganoma nokoi paha abi mimi gori paparanomaho birabira. Punarai oho isakita hiiburoqi biranateta.

8 Oi paha qiba gee nokohoio paimaneho ubaridzaho isaki. Ma too nokohoi hoo ttonginomaho qesa ma sasa oi qaini qoringinomaho qesa.

9 Ma hira mae paraparaho isaki nokohoio husu minanomanipamu, neeho ngingi husu hiiroraiho isaki.

10 Oonita hiibi too pasere nokoho oi besabesa ipi toqenanomaho qesanita ooma nokoi abike sesero eete qaamake dzasidza boto teenaho isaki naatakoi.

11 Qate qaa abi mina nokohoio Iibadzaho nena, dzapa nohoi Rubenga oke Heboro noota hee, Abatto oniqi hiiroraini qaate Girisi noota hee, Aporio ooniqi hiirorai.

12 Oke eeteqi quba bamenoma bosabosa bamu naatemi oho samaqata
quba bamenoma eseri paha biranateta.

ANGERO NABA SIKISI SUU HUITETA

13 Oi angero naba 6 noi suu huitemi ana Dzohanei nookami goriho haqa
Ohongaho dzagata oorai ota toqena eserisa eseri tototo hiirorai nokoi angero
suunoma naba 6 noke eraiqi hiireta.
14 Hee, Angero bise baisenoma eserisa eseri ete peitoraiho neta qahitotomi
oorai, oi oba Euparata robena, nokoke poiqa saqoromi oho qaa biranatare.
15 Hiiremi bodza ma sau samaneke abi teetareiqi ao beebe eetota nokoi
biranate abi samaneke teetemi taparihota teenai baateta oke keke eete
tuuma haba igabireta.
16 Qate oosiho qaa abi oona biranate qaa eetotaho dzareke ana nookami tu
hattatti mirioni (200,000,000) oni.
17 Oi ana Dzohanei nese qooroqi moomi oosi ma abi oi ttangiho qe-
sanita nokoi qaini qoringinoma eepanoma oi dzadza dzuunoma, eepa tooho
qesanita qupadzomare. Oosiho isaki oi hoo ttonginomaho qesa ma too
nokohota eepa ma qauna ma mukena ma qauso oi gama ota biranateta.
18 Quba oi gama oho toota biranatemi abi samanei baateta oi taparihota
teei baatemi eseri eehahake oota, oke eete haba igabireta.
19 Oonihe oho isaki oi tume ma dzaganoma. Toota biranateta oke ao hiire,
qate tume nokohoio dzotata qibaho isaki, ooma nokoi paha abike teeteta.
20 Quba qaanoma oi khooba apeho quba biranateta bahe abi samanei gisi
ma songena ma ohonga oberaobera ma neemi gisigisi eema korabetorai,
ma omama korabetorai, barasima korabetorai, gorima korabetorai, oi abi
nokomaeho boto popo keke. Oonihe quba oi noomae qooro tuuma quba bitta
eetorai, moora quba bitta eetorai, ma nooka quba bittake eetoraita nokoi
ikake eete quba oke ohonga upubirorai? Quba oke gama qaatareiqi heme
ma baata oi biranatetahe baamu. Nokoi beedzae eete baura nokome oke
ipibireta.
21 Oho qesa nokomae abike taangama teete qaata, ma googa ma baru
nokome eete qaata, ma gume ma meera eete qaata oke keke ipibiretai
ipibiroraiqi qaataama oonita oio heme oho khooba.

10

ANGEROI DZOHANEKE BUKHU TEEKE MOITEMI MUUNATA

1 Oke eetemi ana Dzohanei moohimi paha angero beedzae minanoma
teei qusuta qurateta. Oonihe papara nohoi qusuho bane, ma ttoba ma sasa
nohoio qauna ma dzorobi. Qate nese ma pati nohoi eteho qesani qate oko
nohoi suba eepanomaho isaki.
2 Noi quratemi oko pobi nohoi besata qooromi oko mage ttokata qoorota.
Qate gee saposapo gattiqa teei noho botota oomi noi geeba oke uhutota.
3 Uhutoqi sokata minake eetemi oi raioniho totohoho isaki naateta. Oke
eete sokatemi para sebeni paha kaitomaqi noo bamenoma hiireta.
4 Noo bamenoma hiiremi ana oho noo geeta qeetare boohimi qusuta
totoho teei biranateqi hiireta, Baamu, para totoho sebeni hiire noo oke nii
etoqa geeta qeetainohe oke paha saruba saabare.
5 Oke hiiremi ana moomi angero oko pobi besana qoorota ma oko mage
ttokana qoorota noi qamuni hiireqi boto pobi nomeke qusubaiteta.
6 Qusubaiteqi Ohonga qaraqara tatanganomai ttoka ma haba ma besa
mapo gama mootoqi oho nakuna ooraike korabete soubireta dzapa nohoho

quba eeteqi angeroi eraiqi hiireta, Bodza minake beebe eete qaarihe oi ao bamu naate.
7 Oonita angero naba sebeni noi suu nome huitemake oionita Ohongai agobake too abi kokoranoma nomeho torota hee, Ana pobi nameke mainipamu eeteqake abi bise baisanomaho ipi ma ari moitakoiqi hiireta naru oi ao meenoma naatakoi.
8 Oiqi hiiremi qusuta totoho bosana hiireta oi paha anake hee, Angero besa ma ttokana qoororaiho botota gee saposapo gattiqa oorai oke nii aimare.
9 Hiiremi anai angero oho torota qeemaqi gee oho quba hiiremi noi anake hee, Oore oke nii aimaqa muunare. Oi nii oke etteimami here obaho meke eetakoihe oi qausuta quratemake mari eetakoi, oonihe oke isanate muunaridzoni.
10 Hiimi gee oke ana boto nohota aima muunami toota here obaho meke eetetanihe ttidzata mari eeteta.
11 Oke eetemi totoho teei anake hee, Maqa nii abi ma haba noo maina painaho torota isere nahoke mooto baaorai ma nokoho abi qiba ma qesaho torota noo hiirorai teena oke nii ipibidzare. Oiqi hiiremi ana nookaqi meke ma mari oho khooba ao qupadzomata.

11

OHONGAHO ISERE ABI ESERI OHO NOO

1 Qate angero noi qoridzeqi rura isaki teeke ana Dzohaneke moiteqi hee, Nii qori tuumaqa Ohongaho Biiri ma aratta oho isaki gama aima soubidzare. Ma abi oona Ohongaho hasama gegema hiirorai nii nokoho dzare oho qesa aimare.
2 Oonihe qaheuba biiriho sasata qaho gootomi oorai oio raaba abiho totaqi oke nokoi tii tapari ma dzasidza sikisiho isakita ngausa eetakoita bamu oke ingonaitare hiireqi isaki eetaquhe oke qaatakoi. Hiiremi ana qusubaiteta.
3-4 Qusubaitemi Angero noi hee, Qate Ohonga ttoka minaraho Soopara noho dzagata dzuna ee eseri ma dzongi eseri qooro oorai oi quba apeho isaki bahe noho isere abi qidza eseri. Oonita anai nopoke beedzae moitemi nopoi paha Ohongaho too naate tii bodza tapari ma dzasidza sikisiho isakita ttarumiho tuipa biireqa qogo noo abiho torota mooto tuumakoi.
5 Qate abi apene ma apenei nopoke ibo eeteqa sesero eetakoiqi hiibaqu nokoho qubake eepa tatangaho isakita noo teei abi eseri nopoho toota biranateqa nokoke ao dzooromi baatakoi oi isere abi nopoi oho isaki naatakoi.
6 Nopoho beedzae ooraita nopoi isere mootoraquta abi qesai basesa eetemi quui bamu taataqu. Qate obai dzuu eetakoi ma heme ma khettedza samanei ttokata biranatakoi oho beedzae gama nopoho botota oorakoi.
7 Oonihe nopoi noo nopome hiire soubiremi oho bodza bamu naatemi hoo ttonginomaho isaki teei Iibadza nagata biranateqa nopoho qaake eete suqobire teetemi baatakoi.
8 Baatemi keba nopohoi meusu nagapa minaqipamu oho otoba patita oomake abi quba attinoma oke moorakoi oi oonomake eete nokoi bosata Dzesu Sooparake eetetanita meusu nagapaho dzapa oke qahura noota hee, Aigitta eo Sotomunipamu ooniqi hiibakoi.
9 Oi teeho quba bahe ao qupi tapari ma qetta teeho isakita nagapa abi nokoi te oho quba dzasa eeteqi keba aima qurabidzara.
10 Baamu, hoo ttonginomaho isaki noi too abi eseri sesero eete teetemi baatetaho kebake nagapa oho abi moo qaki ma naki eeteqi qesaho quba kiridza mootoqi too iinateta.

11 Oonihe qupi tapari ma qetta oi bamu naatemi idze! Ohongaho Sumasai
abi nopoke paha eehahaitemi qoridzeqi oko nopomema qoorota. Oke eetemi
abi mooqota meeke nokoho sama suu qoorota.
12 Ma qusuta totoho minanipamu teei sokateqi too abi eseri oke hee, Nipe
erata peitare. Oke hiiremi qauna ma dzoorobi nopoke sengi eete aima
qusuta peiteta. Oke eesuhimi ibo nopoho nokoi oke gama moo roqobeta
minake eeteta.
13 Ma paha bodza ooqata keke tumu mina rubabetemi meusu nagapa oi
rubenga naatemi oma samane taatemi abi sebeni ttauseni baateta, oi abi
ttenihota teei baate tuuma soubireta. Oonihe qesai attiuboubo eeteqi hee,
Meenipamu oi Ohonga qusunaho kinisaniqi hiireta.
14 Oonita quba bamenoma ao eseri bamu naatemi naba tiri oi beebe oota.

ANGERO MUSAQI NABA SEBENI SUU HIIRETA

15 Bame naba tiri sohobareimi angero naba sebeni noi suu nomeke
huitemi qusuta totoho bamenoma samanei biranateqi eraiqi hiireta. Ttoka
ma haba minarake soopara eetoraqu oi Ohonga Soopara ma Kiristu Soopara
nopoqaho baura ma pobi naate qaraqara qaarakoi.
16 Oiqi hiiremi abi mimi 24 Ohongaho poro qere rome biire habese oota
nokoi noho dzagata pomai kotoroqi Ohongaho hasa hiireta.
17 Hee,
O Ohonga Soopara, beedzae minaraho Maikhata
nii agoba baatai baaorai teena.
Oonita nii pobi niime mai eete soubireqi
abi ma gama poiqa batabidzare boohimi
nanai niike oho dzoobe hiire.
18 Oi ttoka abi rasakinoma samane niike ibo eete baaoraihe
nii nokoke oho ipi ma ari moitaquho bodza poiqa baabe.
Oi nokoi ttokata abi ma quba samaneke
rubengaitareiqi baura samaneke eete baaoraihe
poiqa nii nokoke rubengaitare boohibi
Ma baatetake nii poiqa maripa eeteqa
too abi ma tuhotuho abi niiho ma qaheuba abi niiho
ma abi mina ma adza niiho dzapa qusubaitorai
nokoho baura qidzaho tteki ma arike nii poiqake
nokoke moitake boobita dzoobe, dzoobe!
19 Oke hiire Ohongaho biiri qusuna oorai oi ttidza takobami agobake naru
tatanga hiiretaho mauba oi paana naatemi oionita ota baibai aimata, para
hiireta, tumu rubabeteta ma qaisi hohoma taateta. Oke boohimi Ohongai
abi samaneke ipi ma ari moitarota oho naruke noi qaupuiteta.

12

GUPA MA ATAPA OI QAHURA

1 Oonita qusuta qaseqase mina teei biranateta. Oi Isirae abiho qahurake
naateqi atapa teei dzasidzaho heeta qoorota. Qooromi etei noho ttoba ma
sasa naatemi pomatti 12 oi papara nohoho isaki. Qate noi qura eete khata
qase dzoohiqi idze ma mare hiireta.
2 Oke eetemi qaseqase teei paha ota biranateta.
3 Oi gupa dzuunomai Parao ma karai Ohongake ibo eete qaataho qahura
naateta oi gupaho qiba samane oke sebenita mooto hiirorai oi oomi papara
nee ma baunoma paha oho isakita dzaamotomi oota. Qate qiba toqena noho
tteni oi oota.

4 Oonita Qusuho pomatti samane oi beedzae qesaho qahura oonita gupa, Iibadzaho nena, noi pomatti oke dzeimaqi qesa nome quba karabetemi noko uuba ttokata taatemi qesa samanei qusuta isanateta oi tirihota teei taatemi eseri qusuta isanateta. Oonomake eeteqi gupai beedzae qesa nome quba karabeteqi atapa oho dzagata beebe eeteqi hee, Khatake dzoomamake oke nukubakoiqi hiireta.

5 Oonihe abi khata (Dzesu) biranatemi Ohongai hee, Noi abi soropuru minarake taanga tatangama soopara eetorakoiqi hiireqi Ohongai noke gupaho toota karabeteqi pei qusuho poro qere nometa mootota.

6 Mootomi atapa, oi Isirae abi ma kara, atapa noi atti haba samaneta tuumata. Oi Ohongai hiiremi haba samane oho abi nokoi noke tii bodza 3 1/2 oho isakita herohero eetota (oi qupi oho dzareke uani ttauseni tu hattatti sikistita mootoqi hiireta).

7 Oi qusuta angero mina Mikhaere noi qesamane nomema qaa qogoimaqi gupama qesa kurebeteta. Oi gupai paha qaru abi samane nomeke ttuttuiteqi oho qaake eetota.

8 Qaake eetomi teka nokohoi ota bamu naateta.

9 Oi erake eete oorai. Gupa oi soropuru ma bise baisenomaho qahuranihe paha oi Saata ma Iibadzaho isaki nokoi ttoka abike ikobeta minake eete oberama dzeimami Mikhaere ma kara — oi Ohongaho ttari nokoi gupa ma ttari noho gama hotou biiremi ttokata taateta.

10 Oke eetemi ana nookami qusuta abi ingonaiteta nokohota totoho teei sokateqi hiireta, Oo, Iibadzai qesamane nanahoke qupi samaneke oberama Ohongaho pengata qomaqoma hiire dzakidzaki eete qaarihe poiqa noke hotou biiremi oorai. Oi teeho bahe Ohongai pobi nome mai eetemi Kiristuho beedzae biranatemi noi ingona baura nometa oorai, dzoobe.

11 Oi Kiristuke nooka hiisi eetorai oho ttari nanai te sama nanameke ingonaitaranihe Dzesu, Hoo Dzooba nanaho, noi dzuu nome perebiretaho isakike qupadzomaqi nanai isere qidza nohoke mooto tuumaqi hee, Baatareiqa baatakoiqi hiireqi gupa ma qesamane nohoke suqobiremi taate oorai.

12 Oho qubake qusuho ttari nike gamaqa oho qaki ma naki naatare.

Oonihe gupa ma Iibadza hiirorai noi nookami noho bodza ao hoteqa naatemi ttoka ma haba ma besana oorai nike nookare, noho dzauba peitemi noi nike bikhi bakha minake eetaridzoni, ooiqi totoho oi hiireta.

13 Qate gupake hotou biiremi noi ttokata taateqi oho dzauba minake eeteqi khata dzoomata atapa oke gupa ibo eete iihata.

14 Oonihe tii tapari ma teeho totaqita mooto hiirorai oho isakita Ohongai noke haba samaneta herohero eetarotaho qubake hiireqi noi atapa (oi Isirae abi) noke tuna minaho hiira moitemi noi bukhi ttidzake tuumata.

15 Tuumami gupai mooqi noke suqobidzare hiireqi ao hairiamake pera sooromi oi oba soororaiho isakita noke iihata.

16 Oonihe haba samane nokoi paha atapa hiibi noke hobireqi gupa pera soorotaho oba oke nokoi arabireqi atapa oke herohero eeteta.

17 Oke eetemi gupai noho dzauba minake eete burisi eeteqi khameto qesa noho oi Dzesuho noo nookaqi hiisi eete qusubaitoraiho ttari nokoho qaake eetare tuumata.

18 Oi nokoi Besa Bisana oho patisigi samane ma suunga hoho samaneta oomi oi Romaho botota oomi gupai Romata tatanga naate nokoke qaa minake eeteta.

13

ROMAHO KABIRA QAANOMA KHEPOKHAPO TEEI BIRANATETA

1 Gupaio oho igasata qopa koobire oomi ana Dzohanei nese qooroqi
moomi Besa Bisana ota kabira qaanoma teei biranate igasata peite guupaho
dzagata qoorota. Oonihe Guupaho qiba ootaho isakita kabira eraho qiba
paha sebeni oota ma paha qiba toqena noho oho qesa tteni oni ma qiba
toqena nohota papara nee ma baunoma paha tteni oota. Qate qiba samane
nohota dzapa qesa oota oi gama Ohongake ibo eetaquho isaki ooni. (Kabira
oio Romaho Gamaniho Qahurani.
2 Oi gupai hiiburoqi maina naatemi) ana moomi repottiho isaki oi puusi
minaqipa khepokhaponoma. Qate oko nohoio bea qaanomaho isaki qate too
nohoi raioni too kakaratoraiho qesani. Oonita noi gupa dzagata qooromi
gupa noke isakinomaiteqi beedzae ma baisa ma rumatupu nomeke noke
gama moite soubireta.
3 Moite soubiremi noi isanateta oonihe qiba sebeni nohota teeke teetemi oi
baateta (Romaho abi qiba Aresatte?). Baatetanihe teei noho habara naatemi
toqena oi paha isanateta. Kabira attinoma oonomanita ttoka ma haba
minaraho abi nokoi nohoke nookami attinoma, subesubenoma naateta.
4 Oonita nokoi bosata gupa hasahasa hiire gaami noho beedzae repottike
moitemi paha repotti (oi Roma) oho hasake nokoi hiire tuumata. Nokoi hee,
Gamani oonoma paha teei te ooraidzara. Nokoi qaa eetemi apei nokoke
suqobidzaqu oi baamu.
5 Oiqi qarutoqi hiiremi Ohongai tete qupadzomaqi oho baike hiibaama
naate Roma nokoho bodza oi khara bariqa oke dzasidza 42 oho isakita
mootoqi hiiremi kabira oi sama qusubaite Ohonga ma teka nohoke gama
sosoridzo hiireta.
6 Oonita Romaho Gamani nokoi sama ttokottoko eeteqi Ohongaho dzapa
ma qaheuba biiri noho ma qaheuba abi tupu noho oke noko gama qangani-
pake hiireta.
7 Oonita Ohongai qaatemi kabira qaanoma noi paha oko ma boto tupu
nohoke sesero minake eeteqi ttokaho noo maina paina ma quni ma mani
samaneho abike suqobireqi nokoke gama soopara eete qaata.
8 Eete qaami ttokaho abi samanenipamu oi Romaho gamani kabira oke
nokoi hasama gegema hiire qaata. Oonihe qesai Ohongake nooka hiisi
eetarotake Ohongai agobanipamuke qupadzomaqi nokoho habarake khata
nomeke dzuubetakoiqi nokoke dzapa ttari nometa ipibireta oonita nokoi
teqaha Romaho kabira oho dzapata pomai kootobara, baamunipamu!
9-10 Oi erake eete oorai. Ai tataumanomai hee, oi poiqa napaho angi naate
qaa dzubema teetoraihe ipita paha noomaeke anginaiteqa qaa dzubema
teetakoita eto napai ota peperataino oiqi hiireqi nokoi Ohongaho qupa
toobake eetorai. Oonita tomanomai korabete nookare.

ROMAHO KABIRA TEMUHO GAIGAI TEEI BIRANATETA

11 Oke eetemi ana moohimi ttokata kabira paha teei biranate qoorota oi
qiba toqena noho eseri oota noho samake moohimi sinabidzaho sipisipiho
isaki oonihe totoho nohoi gupa qaanomanita moomi ikoikonomani.
12 Oi teeho bahe sinabidza oberaobera oho maimanei gamani oke gama
qaupuiteqi ttoka ma haba minaraho abike hee, Isanate Romaho qiba (oi
Neroma kara) nokoho dzapa qusubaitareiqi hiireqi nokoho angi naateta.

Oi sinabidza oberaobera oho maimane ikobeteqi obaoba qesa bameno-
make eeteqi abiho pengata hee,

13 Eepa nii qusuta qurateqa ttokata biranatare. Oiqi hiiremi oi ttokata
ikanomake eeteqi eepa biranateta?
14 Oke eetemi ttoka abi samane oke moohimi nokohota meenomaho isaki
naatemi sipisipi toqenanoma, oi sinabidza obera, oho maimane nokoi Rom-
aho kabira repotti noho quba eeteqi hee, Abi minara nike poike isanate
Romaho abi mimi nokoho quba gisigisi mina teeke korabeteqa nokoho
subesube gama hiire soubidzare.
15 Oiqi hiiremi ttoka abi minarai oho isakita qaseqase minanipamu teeke
korabetemi oho maimane nakuta seike ikobetemi qaseqase oi too qauna
dzoobiremi totoho teei ota biranateqi hee, Oionita qesai Kaisaho qaseqase
eraho dzagata pomai kootobaama naatemi nokoke nike gama teete ke-
baitare.
16 Totoho oi ota biranatemi sipisipi, oi googa oho maimane, nokoi hiiremi
abi samanenipamu, mina ma adza, abi ttumanoma ma ttumaama, sutasuta
abi ma saqosaqo abi gamaqa susupu Romaho qetaqeta teeke pengata qeeteta
ma boto hapata qeeteta.
17 Qate teei oho qaseqase ma naba oho amake oomi noi pisinisi ma ttuma
baura tee ma teeke eetaquho isaki ao bamu naateta.
18 Qate kabira repotti oi Romaho gamani oho dzareio 666 oi Neroho isaki,
oi teeho bahe noi abi qanga oho qiba gottanipamu ooni.

14

ABI TUPU 144,000 NOKOI HASA NAA USAQE HIIRETA

1 Idze! Ana paha qusuta moohimi napaho Hoo Dzooba noi Ohongaho
beedzae khoobata qoorota, oke qahurata hee, Tora Dzio ooniqi hiirorai. Qate
qesai noma qoorota oi abi samanenipamu nokoho dzareke uani hattatti potti
po ttauseni (144,000) dzare nokoho ota mootoqi hiireta. Oi nokoho pengata
Ohonga Mai ma Khata Hoo Dzooba napaho nopoho dzapake qeetemi oota.
2 Oomi ana nookami husu bamenoma nokoho neta biranateta. Oonihe
husu ikanoma bahe oba rururuitorai ma para noo mina hiirorai paha abi
gittama naa hiirorai oi gama husu ma inabi kurubiroraiho qesani.
3 Oonita Ohongaho poro qere oho pati ma qaraqaraho isaki eserisa eseri
ma abi mimi 24 nokoho patita abi tupu mina nokoi naa usaqe teeke hiireta.
Naa oke qesa paha ttaike hiibaquho isaki bahe tupu oke ttokata ingonaiteta
nokoqai naa oke hiireta.
4 Oi Hoo Dzooba napaho noi ttokata qaaqi pasena mapo oke te hesate
qaarara te ata naataranihe oho habarake Ohongaho poma qesaqesa ba-
menoma oke noi gesinanipamu naateta. Ma oho isakita abi tupu oi gama
noho ehequke isaki eeteqi Ohongaho sinabidza oko ma boto tupu minaraho
quba ponabeteqi oho tomidza naateta. Nokoi Ohonga ma Hoo Dzooba Mina
nopoho quba kiridza mekenoma naate oorai.
5 Oi nokoho oorama qaarata kahosa baamu, ma paha iiha ma dzobidza
qanga oho noo teei teqaha too nokohota quratoraidzara baamunipamu.
Nokoi abi oonoma kekenita qupadzomare.

ANGERO TAPARI SINASINA HIIRETA

6 Ma ana moohimi angero teei qusuta areumaqi ttokata haba maina
painaho abi noo maina paina hiirorai quni ma mani samanenipamu nokoho
quba sinabidza hiireqi noi sokate hiireta.
7 Hee, Qusu ma ttoka ma besa ma khooba minara oke Ohonga teenai
korabetetanita noi ao dzamonoqake abi ma gama pobite maripa eetakoi.
Oho quba noo nookaqi noho quba ququima noho torota qeemaqa hasa
hiibare. Oiqi hiireta.

8 Hiiremi angero teei paha areumaqi hee, Ttoka ma haba qesaqesaho abi
Romaho pomata qeemaqi patta nokohoke gesina naate qura eetorai. Oonihe
Ohongai hiiremi poiqa meusu nagapa (Roma) oke qahurata hee, Babironia
ooniqi hiiroraihe meenipamuke nagapa oi ngausanipamu naatakoi. Oonihe
Ohongaho dzauba bamu ooqata qoobaquhe apenei oho patta muunorai oho
togo ma mari paha nikeke suqobidzakoi.
9-10 Oke hiiremi angero teei paha areumaqi sokate hiireta, Qesa ma nikei
boto ma penga nikemeta kabira repotti oi Romaho qibaho geeba ma naba
oke aimaqi dzapa qusubaite gisigisi nokohota pomai kotoroqi hasa hiireqi
oho patta gesina naate qura eetorai nike nookare. Oho patta ttuba teenata
muuhiqi nike paha Ohongaho dzaubake nukurota. Oho qubake dzauba
nohoi nikeho ttidzake gama eepa ma qausoma muuna qaamake qaheuba
angero ma Hoo Dzooba mina Dzesu nokoi gama nikeho midzake mooqa hee,
Oio oho ipi ma habarani.
11 Oke mee hiiremi apenei repotti (Roma Abi) noho dzapa qusubaiteqi
noho geeba ma naba penga ma boto nokometa qeetorai nokoi qupibani mae
etebake mee qidzanata quba dza minake eetakoihe bamu saridzaqu, bamu
dzanadzana. Oi nokoi eepa gabiho isaki naate idze ma mare hiire qaaqa eepa
qaunaho isaki naate qaraqara qaarakoi.
12 Qate quba oonomake potti biidzareiqi sinabidzaho abi nokoi Dzesuke ai
tataumaqi Ohongaho qupa toobake eeteqi noho noota battigara naatoraita
qupadzomare!
13 Oonita angeroi oke hiiremi qusuta Sumasaho noo totohoi biranateqi ana
Dzohaneke pobi hiireta, Nii noorake qeetare. Hee, ttokata qesa ma nikei
nooka hiisi eeteqi kaipota oorai. Oonihe ai tataumanomaho ipi ma ari ma
basesanomaho ipi ma habara oke ao nookami oke eete oorai. Oonita qesai
Ohongaho quba baata saridzorai nokoho isaki bagenoma. Baura nokohoho
isere oi nokoho isakike qaupuitemi nokoi ooqata qidzanate soubidzakoi,
oore. Oiqi Sumasa hiireta.

TTOKAHO DZOO MEE AIMAQUHO NOO

14 Oiqi Sumasa hiiremi ana Dzohanei moohimi idze, Abiho Isaki Dzesu noi
ao perettabiho heeta habese oomi goriho papara teei noho qibata oota. Qate
boto nohota gehigehi qosunoma teei oota oi teeho bahe abiho baura mee oke
rumutoqa toronaitaridzoho isaki ooni.
15 Oonita angero teei biiriho neeta baaqi too dzoobireqi Abiho Isaki
perettabiho heeta habese oota noke pobi hiireta, Maqo! Ttoka abiho mee ao
baa naatemi oke rumutaquho bodza poiqanita niimae ao gehigehi dzoobire
oke geemoo!
16 Hiiremi Abiho Isaki noi gehigehi oke dzoobireqi ttoka abiho mee
geemata.
17 Oonihe noi keke eetaranihe Ohongaho biiriho neta angero teei gehigehi
kakanoma ooma biranateqi hoobireta.
18 Hoobihimi angero teei paha haqata ooqi biranateta. Oonihe noio eepaho
sooparanita noi sokateqi angero gehigehinoma temuke pobi hiireta, Ttoka
abiho baura mee puritti biirorai oi ao sopera eetorai oonita nii gehigehi
niimeke dzoobire oke gama geemare.
19 Hiiremi angero temu noi gehigehi nome dzoobireqi Ohonga hiiretaho
isakita ttoka abi gama suhe hiibare ttuttuiteqi abi ottoke hooro imitoraiho
isakita abi nokoke gama sengi eeteta.
20 Sengi eeteqi nokoke hooro imitemi biiba dzuunoma biranateta oi oba
sooro peite abiho qereta biranataridzoho isakita dzuu nokohoio soorota.

Oonihe dzuu oho sobasoba oi reresepenipamu oi poa hattatti kiromitaho isaki (oi Lae ma Pt. Moresbyho takuraho isaki oonita mooro).

15

ANGERO SEBENI ABIKE IPI MA ARI BAMENOMA MOITARE ROIBETETA

1 Oonita ana moohimi qusuta obaoba mina bamenoma teei paha biranateta. Oi abiho isere qanga Ohongaho neta peite qaami oho ipi ma habarake dzauba nohoi mangi sebeni hee baata. Hee baami angero sebeni oke ttokata perebidzare beebe eetota.

2 Qate ana moomi qusuta quba ttubaho qesa garasi hihihinoma oonihe reresepe minaqipamu oho nakuta abi qesa samanei Ohongaho kuima qoorota. Nokoi apene bahe kabira repotti, dzapa noho Roma, noke basesa eeteta ma qaseqase nohoke bai hiireta ma noho naba gottae eeteta oke eeteqi Romaho maimaneho noo suqobireta abi tupu oioni.

3 Oonita agobake Ohongaho tuhotuho Mose noho bodzata Ohongai Isirae abike Aigitta abi ma besa dzuunomaho neta ingonaitemi noko oho quba hasa naa teeke suutoqi hiireta. Oho isakita abi tupu kuinoma oi qooroqi naa oke hiireqi paha Hoo Dzooba mina napaho noho hasa naake hiireta. Hee,

O Ohonga Soopara, nii beedzaeho maikhata,
oonita nii nagapa maina painake gama suqobirorai.
Niiho tete qidza bagenoma,
ma baura niihoi dzapanomanipamu.

4 Nii maina, qaheubananita
nii tete niime paanaitemi abi niiho poma mooqa
apei niiho dzapa nookaqi ququimaama naataqu?
Baamu, abi samanenipamu haba totaqi ma totaqi
nokoi gama baaqa hasa hiibaridzoni.

5 Oonita naa oi bamu naatemi ana moomi Ohongaho biiri oi ttoka abiho isere qidza ma qanga peitoraiho totaqi oi kurauba paana naateta.

6 Paana naatemi angero sebeni nokoi biirita Ohongaho ttire mangi sebeni ao hiire oke aimaqi biranateta. Qate sasa khara nokohoi khaba khabari ma hobisata goriho siihu geebanoma oota.

7 Oi nokoi mangi aimataho khooba era: Ohonga qaraqara tatanganoma noi abi basesanomaho ttire eete qaami ao mangi sebeni hee baata.

Oonita qaraqaraho isaki eserisa eseri noho dzagata oorai nokohota teei qoridzeqi mangi oke angero sebeni nokoho quba batabiremi aimaqi biranateta.

8 Biranatemi Ohongaho beedzae ma Sumasai qaunaho isakita qaheuba biiri oke gama suqobiremi teei ota dzuubaquho tete baamu naateta. Oonihe angero sebeni heme ma bameho isaki mangima aimota oke noko gama ttokata perebire soubiremi ipita abi paha biirita peitaquho isaki paha biranatarota.

16

MANGI SEBENI OI HEME MA BAMEHO POBI

1 Oonita ana nookami biirita noo totoho bamenoma teei biranateqi angero sebeni oke pobi hiireta, Oionita nike tuumaqa Ohongaho ttire mangina hee baorai oke gama ttokata perebidzare.

2 Hiiremi angero bosabosai qeemaqi mangi oke pati oqiraitemi ttokata perebami abi qoona kabira repotti (oi Romaho qahura) oho qetaqeta aimaqi noho torota pomai kotoro qaata nokoho samata maka ma pottomu bamenoma biranateta.

3 Oke eetemi angero oho samaqana noi qeemaqi mangi nomeke oqiraitemi
quba baatanoma oi qoo besata taateta, besa oho dzapaio Besa Bisana. Oonita
abi besata ooqi sisimata tuumota ma besaho patisigina oota oi gama Romaho
qubatu oonita abi samanei obaho kabira ma gama baataho pobi naateta.
4 Oke eetemi angero oho samaqana noi oho qesa qeemaqi mangi nomeke
oqiraitemi quba oi obattu ma oba neseta gama taatemi oi paha dzuuho isaki
naateta.
5 Oke eetemi oba ika ma ikai Besa Bisanake moite qaata oho ee ma eka oi
gama gutu boto kharaho isakita hee, Ohonga nii agoba baa qaarakoita nii
oke eete batabiremi quba eranomai biranate oho qanga bamu, oi nii oho
pobipobi oni.
6 Oi teeho bahe agoba baaorai taanga abi nokoi niiho too abi ma sinabidza
abi rike ma pobinoma nokoke teete baa qaabi. Oonita nii eranomake eetemi
baatai poiqa taanga abi nokoke nukure oio oho ipi ma habara oni.
7 Totoho oke eete hiiremi qusuho haqata totoho teei kaitomaqi hee, Oore,
Ohonga Soopara nii beedzaeho Maikhata oonita nii maripa eetemi oho ipi
ma habara biranatorai oi qidza ma rikei keke.
8 Oke hiiremi angero naba poa noi qeemaqi mangi nomeho isakike eteho
irita perebireqi noho beedzaeke minaitemi abike dzakasidzaquho isaki
naateta.
9 Oonita ete oi ao oho abi dzakasiremi nokoi ikanomake eeteqi teqaha
Ohongaho attike ququimara? Oonihe baamu. Nokoi moomi noi nokoke ibo
eete bame oke gama nokoho irita dzoobiretanihe nokoi quseripo naate noke
googa ma baru hiireta.
10 Baru hiiremi oionita angero naba paipu noi qeemaqi mangi nomeke
oqiraitemi qupiho isaki oi repotti (oi Roma) noho haba ma pobita gama
taatemi ota qupi soorota. Qupi sooro tuumami abi oho heme ma bame
minanatemi nokoi too dzootoqi rororo hiireta.
11 Oi maka samane heme eete noko suqobiremi nokoi qupa burisi eetaro-
tahe baamunipamu. Ohonga qusuna oorai noke noko paha baru hiireta.
12 Hiiremi angero naba sikisi noi qeemaqi mangi nomeke oqiraitemi idze,
ete peitoraiho neta oba mina teei haba oho qee nena abi qaanoma nokoke
qaanate qaata oba mina dzapa noho Uparate — oi uuromi abi qaanoma
nokoi baaqi repotti (oi Roma) noma kurebeteta, oho tete biranateta oi qaa
biranatarotaho qahura.
13 Oba oi uuromi ana moomi gupa ma repotti ma Roma ma qesaho too abi
oberaobera (oi sipisipi kabira toqena eserinoma bosana hiireta) nokoi too
saqoromi koropuho isaki biranateta.
14 Oio baabe ma basara, goga ma baruho abi oni. Oi paha nokoi abike
qoqotomaquho maikhameto Oonita nokoi qaru tuumaqi ttoka ma haba
minaraho abi qiba nokoho torota biranate ttenitteniqi hee, Abiqahe, nike
baaqa nana hoobire napa gama Ohonga Soopara beedzaenomaniqi hiirorai
noho qaake eete kurebetare oi poiqa oho bodza bamenomani. Oiqi noko
hiireta.
15 Qate Ohonga Khataho totoho bamenoma ana Dzohaneho tomake qo-
hateqi hee, Nookao, ana naamaenipamui seiqake qeemoraita oko ma boto
tupu nikehota eto teei oora ma qaaraho kanesa saridzemi abi minaraho
neseta oho midza paana naataino oonita qupadzomare! Ooiqi hiireta.
16 Oonita hiibi, goga abi nokoi ttenitteniqi qaa abi samanenipamu ika ma
ika neta baata nokoke tupidza teeta ttuttuiteta. Tupidza reresepe oho dza-
pake Heboro noota hee, Amagetto oi qaa ma ngausa eetaquho qahuranita
mooro.

17 Oke eetemi angero musaqi noi qeemaqi mangi nomeke qusuta baqebetemi gausa ma sangidza oi kohukohuma taateta. Oke eesumi poro qere Ohongaho biiri nakuta oorai oho neta totoho teei sokateqi hiireta,
18 Oionita ao bamu naate! Oke hiimi baibai aimata, para hiireta, husu rururuita ma tumu rubabeteta. Oi quba minanipamu Ohongai khoobanipamuta ttoka ma haba ttuttuitetaho neta oho isaki te biranate qaararanihe ooqata biranateta.
19-21 Biranatemi meusu nagapa oi eseqobaqi tupu tapari naateta, ma ttoka ma haba samanenipamuho meusu nagapa oi gama rubenga naateta ma suunga hoho ma tora ma quba bamu naateta. Ma qusuta oma taateta oi abi teeho bameho isaki oi samanenipamui taateqi abike teeteta. Oonihe teetemi abihota bamenomanipamu naatemi nokoi Ohongake baru hiireta. Oonita abi soropurunomai Ohonga basesa eete baaorai (oke qahura noota hee, Babironia ooniqi hiire qaata) nokoho pasenaho isere Ohongaho torota peite qaami noi te oho ruume naataranihe nokoho isere oi peite qaaqi Ohongaho dzauba mangi hee biiremi abi qangaho ipi ma ari ao nokomaeho irita perebireta, oioni!

17

TTOKA ABIMA QESA DZAIRA EETORAIHO QAHURA

1-2 Oke eetemi angero manginoma sebeni nokohota teei baaqi ana Dzohaneke pobi hiireta, Atapa sama sesenoma teei haba samaneho oba unaunata habesorai, oi abi qesai Ohongaho dzapa heeqata aimoraihe ttokaho maimane ma abi mimima habese ttaike meera ma dzeuba eetorai nokoho qahura. Atapa noi nee ma baunomanipamu noi abi samaneke bobotomi haba samaneho abi nokoi noho obake muunaqi rumerume naatorai. Atapa oke Ohongai maripa eetake boobita nii baaqa moorare.
3 Oiqi hiireqi angero noi naho gisi ma khatake dzeimaqi haba kharata tuumata. Tuumaqi ana moomi kabira qiba sebeni ma qiba toqena tteninoma bosana hiirori kabira oho suui dzuunoma naatemi oi noi Ohongaho qepuqepu ma sosoridzo dzapa samanenipamu hiire qaata oi noho sama gama pupubire oota. Kabira oho heeta atapa noi habese noke qoqopa eete tuumota.
4 Atapa oho sasa nee ma bau minanoma. Oi dzuunoma ma quupi ma somu ma qodzori. Qate gori ma oma maina paina hihidza ma koinanoma samanenipamu oi noke gama sengibetetanita noi goriho khooruma ttoka abi qangake qoqotomaqi nokoma guume ma meeraho isakita oota.
5 Qate qiba nohota atapa sama sesenomaho ttiketti teei noho pengata oota oi hee, Anaho dzapaio Babironia Ohonga oi ttoka ma haba minarata kahosa ma pasena oorai anaio oho pai amenanomaniqi hiire ttikettita qeetemi oota.
6 Oi keke bahe abi samanei Dzesu Kiristu ai tataumaqi noho sinabidza hiire tuumata nokoke atapa oi teeteqi dzuu nokohoke muunaqi ao qabarobaro naate oota. Oomi ana noke moo roqobeta minake eeteta.
7 Roqobetemi angero oi anake hee, Oke nii naane quba moo roqobete? Kabira qiba sebeni ma qiba toqena tteninoma noho khooba, ma atapa noho heeta habese tuumoraiho khoobake ana nii pobi hiibakoita nookare.
8 Kabira nii moori noi bosata qaatati baateta. Baateqi iibadza nagapata qurateta. Oonihe noi paha oho neta qoridzeqa peite ipi ma ari nomeke saridzeqa baate bamu naatakoi. Oonita noi bosata qaatati paha eehaha naataridzoho qubake ttoka abi apeneho dzapake qusuho ttarita qeetaama naate baaorai nokoi kabira oke paha mooqa hasaqu eetakoi.

9 Oonita nokanoka erake saridzeqa qupadzomare. Qiba sebeni oi tora
sebeni oi Romaho tomidza ma haba minarahoni oho bisata atapa oi habeso-
raiho isaki, ma paha oi abi qiba sebeni oi minarahoni.
10 Paipui ao tuumaqi bamu naatetahe teei poiqa ooraini qate teei paramu
biranataamake oorai. Oonihe baaqamake Ohongai noke bodza hoteqake
moitemi oionita noi bamu naatakoi.
11 Oi sebeni nokoi gama bamu naataqu ooqata oke hee, Kabira oi ao
baateiqi hiibakoihe noi paha eehaha naate ipi ma ari saridzeqa baate bamu
naataqu oke heeqata moohimi 8-ho tomidza naatakoihe bamu.
12-13 Oi toqena nii moori oi abi qiba tteni biranataamake ooraihe nokoi
Kabira Repotti oho dzapa ma pobita biranatemi Ohongai nokoke bodza hote-
qake moitemi nokoi ttari teena ma qupa teenaho isaki. Nokoi biranahimake
oke hee, Oo kabira bosata qaatati baateta oi paha eehaha naate ooraiqi ttoka
abi hiibakoi.
14 Hiireqi kabira ooho hasa hiibakoi.
Qate Dzesu nikeho Hoo Dzooba mina noi abi qiba minaraho Qibani-
pamu ma noi ttokaho soopara minaraho Sooparanipamu oonita noi abi
qesake asatemi nokoi noho torota atimaqi noma nokoi gama ttoka abi
basesanomake qaa eete suqobidzakoi.
15 Qate atapa oba unauna samaneta habesoraiqi hiibi unauna oi abi noo
maina paina samane ttoka ma haba minaraho qahura. Oi noi nokoke
qoqotomorai.
16 Oonihe kabira Repotti qiba toqena tteninoma nii moori kabira oi qoqopa
nohoke qusubaiteqi tuumaqi ipita paha atapa noho goottae eeteqa bikhi
bakha eete noho ttoba ma bare geemaqa noho meeke eepata khauto muu-
nakoi.
17 Oi teeho quba bahe Ohongai baura oke nokoho qupata mootomi nokoi
ruumeke baura noho oke eete qusubaitakoi.
18 Qusubaitemi atapa nii moomi noi meusuta qaariti bamu naate oi ape
bahe naho dzapake sepeiteqi ttokaho abi mimima meera ma dzeuba eeteqi
nokoke qoqotoma qaata, oonihe oke gama meusu nagapa qibata mootoqi
hiirorai oni. Oiqi angero ana Dzohaneke pobi hiireta.

18

BABIRONIAHO ISAKI OI RUBENGANIPAMU NAATETA

1 Oke hiiremi ana Dzohanei paha angero teeke moomi noi qusuta bi-
ranateta. Oonihe noho beedzae mina ma dzadza ma koina nohoi ttokake
gama suqobireta.
2 Noi biranate qurahiqi sokata minake eete hiireta, Meusu nagapa Babiro-
nia oi aoke taate, taatanipamuke eete! Ma nagapa noho oi gisi ma songena
ma piitu ma iibadza ma qaromu quba nginginoma samane, oi nokoho teka
ma qopa naate oorai.
3 Oi teeho quba bahe ttoka ma haba samaneho abi mimi nokoi noma gama
guume ma meera, ma muuna ma aima eete baa qaabi. Ma ttoka samaneho
pisinisi ma ttuma ma qurumaho maimane nokoi noho torota bibi ma sapuru
ma quba samaneta meupu saridzeqi tatanga naate baa qaariti bamu naate.
4 Ooiqi hiiremi ana nookami totoho teei paha Ohongaho qusuta biranateqi
hee, Abi tupu name, atapa meusu nagapata quba eetorai nike eto kahosa
nohoho ttaiqa naate oho ipi ma habarake quba bamenoma saridzainoiqi ao
hairiamake noke qaate papatare.
5 Oi noho kahosa ma pasena huba haba biireqi ao pei qusuta peitemi anai
moomi noke ingonaitaquho tete bamu.

6 Oiqi hiireqi Ohongai angeroke hee, Babironia (oi meusu ma pasena ma
ttuma ma qurumaho dzaodzao abi), Babironia noi anaho iboke eeteqi ipi
kotoro baaoraihe, ooqaho isakita bahe heema heeta noke oho ipi ma habara
moitare. Noi mangi teena nometa oba attinoma sarete abi moitemi muunaqi
quba qesaqesa ruume naatoraiho isakita noke oho ipi ma habara moitakoihe
khooru eseriho isakita oba togonoma attinoma noke moitemi muunare.
7 Oi noi sama nomeke nee ma bau eesuqi suusa ma quba samane ari
ma moosu mai eete baaoraiqi hee, Anai ttarumi pai kaiponoma bahe atapa
qibaho isakinipamu ooniqi hiirorai oho isakita poiqa paha hee ma heeta
noke heme ma bame moitare.
8 Oi anai Ohonga Soopara Beedzaenomanita ana noke maripa eetemi
bodza teenaho nakuta quba bamenoma noho irita peitemi eepai noke qaite
ngaura naatemi seebe ma baata samane biranatakoi.
9 Oke eetemi ttoka ma haba samaneho abi mimi noma nokoi ttaike
meusuta qaaqi guume ma meera eete qaabi nokoi oho eepa qauna ma
mukenake moohiqake noho quba tti ma dzasa eetakoi.
10 Eepai noke dzooromi nokoi oho atti eeteqa bamu dzamoitaquhe ser-
erahuke qooroqi hee, Idzee! Idzee! Idzee! Babironia oi meusu nagapa mina
ma tatanganihe ikanomake eeteqi bodza teenaho nakuta oho ipike eranoma
saridze oorai. Oiqi hiibakoi.
11 Qate ttokaho ttuma ma quruma oho abi samane ma pisinisi abi samanei
noho dzasa eeteqi tti hiibakoi. Nokoi hee, Poiqa apei nanaho quruma ma
quba qesaqesa ttuma eete mai eetaqu?
12 Oi quruma ma quba ape bahe gori ma siriba ma oma hihihinoma
ttumanoma, ma suusa tobe sumanoma, ma ttoba ma sasa kebakeba nee
ma baunoma, ma sirika ma sasa nesenoma, ma ee ma eebeke ura moro-
moronoma, ma khaba ma ebare, ma quba samane ee qidzama korabetorai,
ma barasi ma qainima korebetorai ma maboriho samama korabetorai.
13 Ma paha tomu maina paina, ma ura moromoroho isaki maina paina, oi
oba ma bibi ma quba oonoma, paha bai oba qesaqesa ma sepora ma uitti
qauso, ma hubihubiho bibi. Ma paha kabira samane ngaana ma paana oi
kau ma sipisipi ma oosi ma oho qohare ma paha baura ma sutasuta abi ma
paimane.
14 Idzee, Babironia! Sapuru ma quba oonomaho quba nii dzaodzao eete
baaoraihe quba nee ma baunoma, quba samane mekenoma nii dza eete
qaabi poiqa nii oho dzore naate bamu paha saridzaqu, oiqi pisinisi abi ma
karai hiibakoi.
15 Oonita hiibi, pisinisi abi nokoi Babironia niiho botota ttuma ma quruma
minanoma naate oorai nokoi niiho heme mina oke moora quba bitta eeteqi
tume biire tti ma sori hiibakoi.
16 Nokoi hee, Meusu nagapa oi ttoba ma sasa somu ma qodzori qidza
bagenoma samaneke dzaaro qaabi ma gori ma suusa ma oma dzadza ma
koinanoma ttumanoma oke nii sama nimeta suuto qaabi oi gama niiho pobi
naate baa qaariti poiqa baamu naate, dzasa mina!
17 Ao bodza teenaho nakuta nii quba samane meupunoma niimeho dzore
naate!
Oiqi hiiremi sisimaho maimane ma baura abi besana baa tuumorai nokoi
haba kharata tuumoqa moorakoi.
18 Oi eepa qauna minanipamu peitemi oke noko mooqa hee, Idzee! Meusu
nagapa oi minaraho qiba gottanipamu ma oho habara teqaha ooraidzara!
19 Oke hiireqa nokoi sama nokome pomu ma qauso suraiteqa tti ma
ttaka mina hiibakoi. Hee, Idze maidze! Babironia meusu nagapa mina!
Sisima samane besana tuumorai nokoho maimane ika ma ika nena baaqorai

nokoi gama nagapa ota baura eete ttuma minake saridze qaabi oonihe ikanomake eetemi ao bodza teenaqaho nakuta nagapa oi ngausa naate? Oiqi hiibaridzoni.
20 Oi teeho quba bahe, too abi ma qaru abi ma sinabidzaho oko ma boto tupu qusu ma ika ma ikata oorai nagapa oi nokoke torona bamenoma moite baaoraiho qubake Ohongai poike nagapa oke batabiremi rubenga naatemi nokoi Ohonga hasa hiire boto teetaridzoni.
21 Hiiremi angero tatanga teei oma biiba tatanga teeke aima aubotomi besata taate bamu naateta. Baamu naatemi angero oi hee, Oho isakita Babironia oke aima besa bisata biiremi ao bamu naatakoi.
22 Baamu naatemi kui ma mangi, husu ma inabi, suu ma poro, gitta ma kurere abi samane oho maikhameto naate naa hiire baaorai nokoho husu bamu ota paha biranataqu. Ma abi quba samane maina paina korabetorai, koo ma tanga, ma masini qesa nokoho, oho husui bamu paha abiho tomata taataqu.
23 Ma dzongi teei bamu ota baiburomi teei oho dzadza mooraqu ma ota abi ma atapa bamu qesa naatemi oho qaki biranataqu, baamunipamu! Oho neta abi ttuma ma quruma samaneke saridzeqi pisinisiho maikhameto naatemi nagapa oi oho isakita ttoka ma haba samaneho abi kitto biire baaoraimi oho kabira naate oorai.
24 Oi keke bahe abi qidza samane oho qaga hiire qaabi, oi too abi ma qaheuba abi qesaqesa, nokoke ota teetemi dzuu nokohoi nagapa oho khooba paanaitemi eraio oho ipi ma habara ooni. Oiqi angero hiireta.

19

OHONGAI TTOKA ABI OHO IPI MOITETAHO SUBESUBE

1 Oke angeroi hiiremi ana Dzohanei husu mina nookami qusuta garuba minaqipamu oi too ttutturateqi hiireta, Ohonga Dzoobe! Nii eranomake eeteqi beedzae niimema nanake ingonaiteqi dzadza ota paanaitorai.
2 Oi teeho quba bahe atapa sama sesenoma oi pasena nomema ttoka abi samaneke kanesanomaiteqi kokora abi niihoke teetemi oho habarake nii noke maripa eetorai, buububuu! Oonita nii maripa eetemi oi rike ma pobi ma meenipamu, oiqi hiireta.
3 Qate eepa qauna nohoi peiteta. Oonihe peite qaaqa baamu bamu naataqu.
4 Oonita Nokoi paha hee, Ohonga Dzoobe! Oiqi hiiremi abi mimi 24 biirina oota nokoi qaraqaraho isaki eserisa eserima gama Ohonga mai poro qere nometa oota noho torota pomai kotoro hasa hiireqi hee, Ohonga Dzoobe oi meenipamu.
5 Nokoi oke hiimi totoho teei poro qereta biranateqi hee, Tuhotuho abi mina ma adza Ohongaho torota atimorai nike gamaqa susupu noho hasama gegema hiibare! Oiqi nokoi hiireta.

HOO DZOOBA MINA NAPAHOI ATA NAATETA

6 Oke hiiremi oionita garuba minaqipa oi garuruiqi hiireta, Ohonga Soopara, nii Beedzaeho Maikhatanita qusu ma haba gama pobitorai. Ohonga Dzoobe, Ooboboo! Oonihe totoho nokoho oi para noo mina hiirorai ma oba sasa mina rururuitoraiho isakinipamu.
7 Hiireqi nokoi hee, Napai ata pobiho isakita ao roibete beebe eete qaaimi poiqa Hoo Dzooba Mina napaho noi pobi nome aihimi oi abi ma atapa qesa naatoraiho isaki, oonita napai gama qaki ma naki naate dzapa pobi nohoke qiraitare.

8 Hiiremi noi ata pobi nomeke sasa adzahaha ma saasari, khabanoma
hihihinoma oke moiteta. Oi quba ape bahe, oko ma boto tupu nohoi ttokata
ooqi noho baura qidza samaneke eete qaataho qahurani.
9 Oonita teei burisi eeteqi Dzohane anake pobi hiireta, Erake qeetare.
Hee, Hoo Dzooba Mina noi ata nomeke naasubita oho hoo ma patta erata
tiibetemi oorai. Oonita qesaho dzapa ao hiiremi nokoi era ttutturatorai
nokoio dzapanomani. Noo erana biranate oi meenipamu, oi Ohongahoni.
10 Hiiremi ana Dzohanei boto khata gaamaqi pomai kotoroqi angeroho
torota hasama gegema hiibare boohimi noi anake qamuni hiireta, Eo, nii eto
oke eetaino. Oi niima nakai iso keke Ohonga kokora eeteqi Dzesuho noo ma
pobi hiire tuumorai. Oi quba apeho isaki bahe Dzesuho isere qidza hiirorai
napai meenipamu too abiho isaki. Oonita nakai Ohongaqaho torota pomai
kotoroqa hasa hiiremi oio isanatakoi. Oiqi Qaruho isaki noi hiireta.

KIRISTUI OOSI KHABANOMAHO HEETA BIRANATETA

11 Hiiremi ana moomi qusu papatemi oosi khabanomaho isaki ota bi-
ranateta. Qate noho heeta habeseta dzapa nohoio Idzoidzo Meenomanita
pobipobi baura nomeke qere biireqi noi abike maripa eetareiqi qaa qo-
goimata.
12 Qate nese nohoi eepa tatangaho tomidza ma qiba nohota qaaho dza-
muba teei oomi oma hihihinoma koina minanoma samanei ota suutomi
oota. Dzamuba oho nakuta dzapa teeke qeetemi ootahe noomae keke oho
khooba gesina.
13 Qate sasa nohoke abiho dzuuta suqobiremi noi dzaaro oota oi qaaho
qaamodzamodza. Ma abi ooho dzapa oio Ohongaho Toonipamu.
14 Noi oosima bosa qeemami qusuta qaa tupu mina teei noke iihata
nokoi sasa saasari khabanoma dzabanomai keke ma nokoi iso keke oosi
khabanomaho heeta habese tuumota.
15 Tuumomi qaaho pobipobi bosa tuumaqi nokoke dzeimota too nohota
qaa dzube kakanoma teei biranateta ooma noi ttoka ma haba samaneho
abike suqobireta. Suqobireqi puraba tatangama nokoke pobipobi eete
qaarakoi. Oi Ohonga Maiho dzauba peitemi noi noho quba eeteqi poro
biiba imitoraiho isakita noi ttoka abike sengibetemi qesa samaneho dzuu
perebakoi.
16 Qate sasa nohota dzapa mina qeetemi oota oi qosuba nohota soubireta.
Oi hee, ABI QIBA ERAI MINARAHO QIBANIPAMU MA SOOPARA MINARAHO
KOTANGANIPAMU. Oiqi qeetemi oota.
17 Oke eetemi ana moomi angero teei eteho neta qooro sokateqi kheekhe
ma qaromi ma nee samane qusuna areumorai nokoho kirake hiireqi hee,
Nike kabira muunareiqa ao ttutturatare.
18 Oi Ohongai nikeho quba kamo mina mootomi oorai. Oonihe keba oho
mee ikanoma bahe abi qiba ma qaa pobipobi ma kotanga ma oosi ma abi
oho heeta qaa eetorai, sutasuta abi ma saqosaqo abi mimi ma gamitti keba
nokoho samanenipamu oke nike muuna qura ma pati eetakoi.
19 Ooiqi hiiremi ana moomi kabira qaanoma repotti ma ttari bosana
hiirota noi ttokaho abi qiba ma qaa tupu nokohoma gamaqa ttutturateta.
Ttutturateqi Ohongaho Toonipamu oosi khabanomaho heeta habese qaa
tupu nomema qaa qogoimata nokoma qesa kurebetota.
20 Oonita sipisipi toqenanoma noi gogaho isaki nomema abi samaneke
ikobetemi nokoi kabira oho dzapa ma dzare (666) aima qaata ma kabira
qaanoma oho gisigisiho torota pomai kotoro qaata nopoho ttari qaa minake
eeteta. Oonihe Ohongaho Toonipamu noi kabira qaanoma hiire ma too abi

oberaobera nopoke suqobireta. Oi noi nopoke aima tupidza teeta eepa ma oho mukena qaanoma tupidza ota nopoke biireta.

21 Qate nopoho qaa tupu minanipamu oonihe Ohongaho Toonipamu oosina habeseta noi qaa dzube too nohota qurateta ooma nokoke gama teetemi baateta. Baatemi nee samanenipamu nokoi oho keba muunaqi qura eeteta.

20

SAATAKE SUTASUTATA MOOTOMI TII TTAUSENI NAATETA

1 Oke eetemi ana moomi angero teei qusuta qurateqi iibadzaho nagapake tete siibareiqi oho ngibira ma kaame noho botota oota. Oonita noi gupa oke aimata.

2 Qate gupa oho dzapa qesa paha oorai, oi Saata ma Iibadza ma Dzotata qaanoma. Noke angeroi aimaqi tii uani ttauseniho isakita ota suutomi qaata.

3 Oi angeroi noke suutoqi khakha nohota biireqi eto Iibadza hairiamake burisi eete nagapa samaneho abi ikobetaino hiireqi angeroi noke kaame qahitotota. Oi quba bodzanomanita tii ttauseni hiire oi bamu naatemi noi paha bodza hoteqake biranatarotaho noo hiiremi oota.

4-6 Oi paha ana moomi qesai Dzesu nooka hisi eeteqi noho quba isere mooto tuumaqi Ohongaho baura eetota, oonihe nokoi Roma ma karaho Kabira qaanoma noho qaru bai hiireqi gisigisi nohoho patita pomai koto-baama naateqi dzare (666) nohoke penganaitaama naate qaami abi nokoho qibake geemata. Geemami nokoho qiba eehaha naatemi nokoho birabirai gama poro qereta abi samaneke maripa eetareiqi peiteta.

Oonita nokoi baateqi paha qoridzeta ana hiibi nokoi bamu paha baate bamu naataqu. Oi oho baata tatangai bamu nokoke hesataqu, oonita tukutuku nokohoi bagenoma qaheubanani. Nokoi qoridzeqi Ohonga Mai ma Dzesu Kiristuho tuhotuho dzapanoma naate nopoma gama tii uani ttauseniho isakita abi baatabire soopara eete qaarakoi.

Qate qesai baateqi tii ttausani bamu naatareiqi beebe eetota.

SAATAI RUBENGA SARIDZAQUHO NOO

7 Oonita tii ttauseni oi bamu naatemake Ohongai hiiremi Saatai paha saqosaqo naatakoi.

8 Saqosaqo naateqa ttoka ma haba tume ma dzaga pobi ma mage nena gama oorai oho dzapa paha Gogo ma Magogo (oi abi koiri kairinoma ika ma ika nena) nokoke Saatai gama qaa qogoimareiqa ttuttuitakoi. Oonihe nokoi gaira, muuna meke eetaquho isaki baamu.

9 Nokoi gama ttutturateqi nagapa qiba dzapanoma ota qaheuba abi batabidza baurata oorai nokoke gama rome biidzakoi.

10 Rome biiremi idze! Ohonga qusunaho neta eepa qurateqi abi koiri kairinoma oke qeeremi qaite pinara naataridzoni.

Oonita Ohongai kaame hiumami Iibadzai abike paha ikobetetanita noke kabira qaanoma ma goga abi oberaobera nopoma gama teenaiteqi nokoke qauso qaanoma ma eepa tatanga ota biiremi nokoho heme ma bame agoba qaaqa baamu bamu naataqu.

BATABIDZA TATANGAHO BAURA

11 Oke eetemi ana Dzohanei moomi Ohonganipamui poro qere kha-banoma minaqipamu ota qooro ooqi qusu ma haba gama igabiiremi idze! tekai noho quba isanataamanipamu naateta.

12-13 Qate ana moomi baata oi nese tuu ma piitu ma iibadza nagapa ma besa
ma quba oho neta abi baatetaho gisi oio gama sengi oho dzore naateqi ipi ma
ari nokomeke saridzareiqi qoori pei poro qereho patita qoorota.
Oi teeho bahe baataho pobi oi mina ma adza nokoi gama poro qereho
patita qooromi oho isere geeke takomami khooba nokohoi gama ota paana
naate soubireta. Ma paha qaraqaraho geeke takomami ape ma apeho dzapa
ota qeetemi oota oi paha paana naateta.
Oho qubake abi abura ika ma ikanomake ttokata eete qaata oke maripa
abi mooqi oho ipi ma habara nokoke moite soubireta.
14-15 Oi qesaho dzapake qaraqaraho geeta qeetemi oota nokoi isanatetani
qate oho amake sepeke baata ma iibadza nagaho pobi naateta nokoke gama
eepaho tupidzata biiremi oota, dzaasa.

21

QUSU MA HABA USAQE BIRANATARIDZO

1 Oke eetemi ana Dzohanei moomi ttoka ma haba oi besama gama hi-
iburoqi usaqe naateta.
2 Usaqe naatemi ana paha moomi Dzerusaremu usaqe oi qusu neta baata.
Oonihe oi atapa qidza nee ma bau suutoqi apu pobi nomeho beebe eete
qaatati ao noke naataridzoho isakita Ohongaho meusu nagapa qaheubanai
qusu neta baahumi ana moota. Oi ingonaitetaho tupu oke hee Dzerusaremu
ooniqi hiirorai, oio qusu neta baahumi ana moota.
3 Oke eetemi qusuta totoho teei sokateqi hiireta, Moorare, poiqake Ohonga
noomae abi tupu nomeho bisata biranate ota qopa kobire qaamake nokoi
noho pobinipamu naate qaarakoi.
4 Oi teeho bahe Ohongai ao nokoho tti ma ttiroba dzamutomi nokoi
baataho dzore naatemi heme ma bame, kaipo ma qangareba oi gama nokoke
qaatemi nokoi oho saqosaqo naateta.
5 Ma Ohongai poro qere nometa hee, Oke eeteqi ana quba minarake
korabetemi usaqe naatakoi. Oiqi hiireqi noi seike Dzohane anake pobi
hiireta, Noo erai meenipamu oonita oke nii qeete soubidzare.
6 Noi hee, Erana nii moo nookorai oi gama oho isakita biranate soubidza-
koi.
Oi Anaio suhe ma khooba, ipi ma bosa kekeni. Oonita teei qaraqaraho oba
neseta muunare hiiremi ana oke moitakoi.
7 Oi apenei toronata taataama naate suqobidzaqu anai nokoho mai gotta
naatemi nokoi naamaeho khameto naateqa quba naho minarake mai eete
soubidzakoi.
8 Qate abi nooka hiisi eetaama ma abi attinoma ma abi peranoma ma
pasenanoma ma qoberoba qusubaitoraiho abi, ma taanga abi goga ma
baruho abi, ma obera abi maina paina samane nokoi qauso qaanoma ma
eepaho tupidzata isaki nokome saridzakoi, oio baata tatangani. Oiqi Noi
hiireta.

DZERUSAREMU USAQE QUSUNA

9 Hiiremi angero sebeni nokoi bosata mangi nokometa quba attinoma
perebiremi bamenoma naateta, nokohota teei poiqa baaqi ana Dzohaneke
noo qidza teeke pobi hiireta, Atapa qidza nee ma baunoma noi Hoo
Dzoobaho ata naate oorai noke ana nii poiqake banaitakoita baaqa moorare.
10 Hiireqi noi anaho gisi ma khatake dzeimaqi tora kaka kharata peiteqi
qaheuba meusu nagapa Dzerusaremu Ohonga qusunaho neta baahuta oke
ana banaitemi ana moota. Moohimi Ohongaho nee ma bau oi nagapa oke
suqobiremi dzapanomanipamu naateta.

11 Oi noho dzadza ma koina oi oma khabanoma hihihima ttuma minanomaho isaki ooni.
12 Qate repa mina teei nagapa oke sahotota oi qaho hee kharanipamu ma oho tete pou mimiqapa tuerebei oota ma angero tuerebe ota bakena geema oota. Ma pou tuerebe ota Isirae abiho quni ma mani tuerebe nokoho dzapa ooni.
13 Oi paha ete peitoraiho dzaga neta pou tapari oota, ma tume neta pou paha tapari, qate mage neta pou tapari, ma pobi neta oho qesa tapari ootanita oi gama tuerebe naateta.
14 Qate repa oi suba minanoma oi omaho suba tuerebe ma dzapa nokohoio paha tuerebe. Oi Hoo Dzooba napaho noho qaru abi nokoho dzapa tuerebe ota qeetemi oorai.

15 Oonita angero anake noo samane pobi hiirota noi goriho ruura oho isaki teeke aimaqi ooma meusu nagapa pou ma gama isaki eeteta.
16-18 Eeteqi moomi Nagapa oho patisigi eserisa eseri oi gama idzoidzo. Ma suu ma hee oi paha gama iso kekeni. Oi minanipamu paipu ttauseni kiromitaho isaki (oi Niu Giini ma Sydneyho takura, khara oho isaki).

Qate hahari noho asuasunipamu oi sikisti mitaho isaki oke abiho isakita mootoqi hiiremi ana nookaqi qupadzomata. Qate repa noho Dzasipa oma oi ttuma minanoma ebeke ehaha oma oke qabiteqi oho nakuta biiremi oota, ma meusu nagapaho mutu oke gama gorima korabeteta.

19 Qate suruho noho sorasora biire peiteta oi tuerebe naateta Oonita suruho bosabosa oke oma Dzasipa ooma korabetemi oota. Qate peite suruho naba 2 oke sapira oi oma ttumanoma gunima ooma korabetemi oota. Ma pei suruho 3 oke khasetoni oi oma qau risorisonoma ooma korabetemi oota. Qate pei suruho 4 oi emeratti oi oma apeho isaki bahe qatapirisa hihihinomaho qesani. Qate suruho 5 oi sattonike oi oma khikhidzo bagidzonomani.

20-21 Qate suruho naba sikisi oio oma sattonike oi qupi ma khabanoma ingaqonomani. Ma suruho 7-ta peitorai oi khirisoraitti oi dzopa tomidzani. Qate suruho 8 oho samaio beruru, oma gunima ma ebeke eehahaho takurani. Ma suruho 10 oi khirisopase, oma ebeke baaho isaki. Qate suruho 11 dzapa noho dzakitti oio oma soomuho tomidzani. Qate suruho tuberube oi heenipamu oho dzapa amattisti oi oma dzaniho oho isakini. Qate suruho suu ma hee oi gama oma maina paina oonomani.

Qateqa meusu nagapa oho pou tuerebe hiire oke quba apema korabetaranihe besa kabiraho suusa khabanoma ttuma minanomanipamu oho dzapa peare (oi oora ma qaara qidzaho qahuranita qupadzomare). Oi peare teena oi pou teena. Qate nagapa oho otoba patike moomi gori tobe sumanoma ma haba moramoraho garasi oho takurani quba oonomaho isakima korabeteta (oi sinabidzaho ttaiqa oho qahurani).

22 Oonihe moomi nagapa oho nakuta biiri teei teqaha oorara. Oi teeho bahe Ohonga Soopara ma Hoo Dzooba mina napaho nopoio biiri oho isaki oni.
23 Ma paha ota Hoo Dzooba napaho noi eepa mutuho isaki naatemi Ohonga Mai ma Hoo Dzooba napahoho dzapa pobi ma dzadza ma koina oi gama nagapa oke igabireqi ete ma dzasidzaho dzadza suqobiremi dzadza onomaho baura baamu.
24 Oke eetemi nagapa maina paina samanenipamu nokoi dzadza oho nakuta oora ma qaara qidza eete qaami nokoho abi mimi dzoobe minake hiireqi nee ma bau nokome aima baa oke meusu nagapa oho nakuta kiridza quba mootorakoi.

25 Oi erake eete oorai, Meusu nagapa oho pouke bamu tete siibaqu, oi
qupiba ma eteba oi dzadzai keke.
26 Oonita abi ika ma ika nena nokoi gama baaqi nee ma bau nokomeke
kiridza mooto qaarakoi.
27 Oonihe abi obera, ngiingi ma peranoma nokoi bamu ota dzuubaquhe,
Hoo Dzooba napameho gee qaraqara tatanganomaho nakuta dzapa qeetemi
oorai noko ma napai keke ota dzuubakoi, dzoobe mina!

22

QARAQARA TATANGA OKE OBA MA EETA MOOTO HIIRORAI

1 Oonita angero teena noi ana Dzohaneke banaitemi ana moomi Ohonga
Mai ma Hoo Dzooba napameho poro qere ota oba nese saasari bagenoma-
nipamu oi gausama bane kotoro quratorai oba oho dzapake hee, Qaraqara-
honiqi hiibakoi.
2 Qate oba oi otoba pati bisata baa tuumorai. Ota tuumami patisigi totaqi
ma totaqita qaraqaraho ee ma eka meenoma, oho mee qidza meupunoma
sama maina paina 12 ota dzasidzaho isakita goomorakoi. Qate ebeke noho
oi paha abiho basara naatemi oke muuna qidzanatakoi (eto gee oho khooba
ruume naataino).
3 Ohonga Mai ma Hoo Dzooba napaho nopoi poro qereta ooqi nagapa oke
gama igabiremi ota abi ngiinginoma teeqai bamu biranataquhe kokora abi
samanei Ohongake tuuhoro qaarakoi.
4 Noho dzapa oi nokoho pengata oomi nokoi noke rittabete qaarakoi.
5 Ohonga Soopara noomae haba oho dzadza ma koina naatemi dzongi mae
ete dzadza ota naane quba baibudzaqu? Baamu. Oke eetemi noho tuhotuho
oi haba oke soopara eetorakoi.

DZESU BAABARIDZOHO DZEBIDZEBI

6 Oonita angero noi ana Dzohaneke hee, Nookare! Quba ipina eranomai
biranataqu oke Ohongai too abi ma kara nokoho quba paanaite baaoraita
poiqake noi paha anake dzoobiremi niike qupanomaisuhimi nii paha noho
kokora abi qesaqesa oho totaqi banaitareiqi geeta qeetare. Hee, Ohongaho
Khatai erake hiire. Anai ao hairiamake baa qeemakoiqi hiire.
7 Oonita noo oi haba bahe meenipamu. Oke nii geeta qeetemi apenei
oho noo ma pobi isaitaqu nokoi oke qusubaitaquko nokoho isaki bagenoma
naatakoita qupadzomare.
8-9 Oonita ana Dzohanei quba oke gama moo nooka soubireqi qeetetanihe
sahasaha qubake angero oho oko torota pomai kotobare boohimi noi anake
hee, Nii oke eetemi bamu isanataquhe nii Ohongaqaho torota hasama
gegema hiibare. Nii gee qeetemi ooraiho noo ma pobike qusubaitorai nokoi
abi apene bahe too abi ma baura abima kara nokoi nii ma napamae gama
sama teenanita qupadzomare.
10 Hiireqi noi anake hee, Noo ma sinasina oi ao meenoma naatare boobita
eetoqa sengi oke siibainohe oho pobi ao paanaite soubidzare.
11 Oonita abi rike ma pobi nokoi oho isakita qaarare. Ma qesai qa-
heubanaho isakita oorai nokoi oke keke qupadzoma qaarare.
Qate abi qesai obera naatareiqa obera naatakoi, paha qesai ngiingiho
isakita oorareiqa oorakoi, oonihe quba oi gamaqa ipi ma habaranomani.
12 Ohongaho khatai abiho ipi ma ari moitareiqi oho isaki ao botonaite
qeemorai. Noi hee, Anai ao qeehibita moorare!
13 Anai ape bahe Ipi ma Bosa, Tume ma Dzaga Agoba Oorai Baaorai Teena
oioni!

14 Oonita apenei oora ma qaara nokomeke ttoba ma bareho isakita ako-
betemi saasari naataqu nike isanate ttidza qidzaqidza eete meusu nagapa
oho pouta dzuubaqi tuumaqa qaraqaraho ee ma eka meenomata mee oke
rumutoqa muuna qidzanate qaarakoi.
15 Qate obera abi ma qoberoba qusubaitoraiho abi ma goga ma baruho abi
ma taanga abi ma dza ma rumuba qanganoma, hoo ma haaho isaki pasena
saridzorai nokoho pui teei bamu nagapa ota biranataqu, baamunipamu!
16 Anai Dzesu Tabitiho sooro ma sainanita pomatti ma ete peitaquho
qaamodzamodzaho isakita angero nameke dzoobiremi noi erake Dzohane
niiho quba paanaitemi nii noo teena oke oko ma boto tupu qesaho quba
dzoobiremi nokoi oho qesa isaite nooka soubidzare.
17 Sumasa nahoi abike dzeimorai ma oko ma boto tupu nahoi oho qesa
abike dzeimaqi nopoi hee, Nike baabo, ooiqi hiiroraita qesai nookaqi
qaraqaraho oba oho quba baatemi nike eto oho ttuma quba iiha ma
dzoobidza eetaino. Ttuma qaate baaqa muuna qidzanatare.
18-19 Oonita qogo noo erake korabete nookare! Teei gee erana qeetemi
oorai noo oke rasakiitaqu, eo noo qesa oho tongo neta mootaqu, Ohongai
paha heme ma bame oho nakuta oorai oke noho irita mootakoi. Ma teei noo
oho teeke qaataquko Ohongai paha totaqike qaraqaraho ee ma eka qaheuba
meusuho nagapa bisana oorai oke gama noke qaanateqa bamu noho dza-
pake gee oho nakuta qeetaqu baamu. Oke ana bamu nike ikobetaqu!
20 Oke hiireqi Dzesui hee, Meenipamu ana ao hairiamake baabakoi oiqi
hiireta. Oonita anai kaitomaqi hee, Oore, Dzesu Soopara name, nii ao
hairiamake baabareiqi hiireta.
21 Oionita nike gama Dzesu Soopara napameho baruna heenata sooma
qaarare.
Anaio Dzohane